MONOGRAFIE
HISTORYCZNO-GENEALOGICZNE.

MONOGRAFIE
HISTORYCZNO-GENEALOGICZNE
NIEKTÓRYCH RODZIN POLSKICH.

PRZEZ

Stanisława Kazimierza Kossakowskiego.

Z PRZYPISAMI

JULIANA BŁESZCZYŃSKIEGO.

Tom III.

WARSZAWA.
W Drukarni Józefa Bergera
przy ulicy Daniłowiczowskiéj Nr. 619.

1872.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 1 (13) Іюля 1872 года.

KILKA SŁÓW WSTĘPNYCH

do trzeciego tomu Monografii.

Po długiéj, kilkoletniéj przerwie, z przyczyn od nas niezależnych wynikłéj, dajemy nareszcie czytelnikom 3-ci tom Monografii, a dajemy go właśnie w chwili, kiedy współpracownik nasz, którego wyłączném staraniem materyały do tego tomu zebrane zostały, ś. p. Julian Błeszczyński żyć przestał.

Książka więc ta jest niejako wspomnieniem pośmiertném, grobowym pomnikiem nieodżałowanego pracownika na polu heraldyczném.

Idąc za szlachetnym przykładem naszego współnakładcy hr. Włodzimierza Stanisława de Bröel-Platera, dochód z niéj przeznaczamy na rzecz pozostałych po ś. p. Julianie wdowy i sierót, jako właściwie do nich należący.

Bodajby to było tym większym bodźcem dla posiadaczy już 1-go i 2-go tomu do skompletowania téj pracy, jakkolwiek i teraz jeszcze nie zupełnie wyczerpanéj.

Wiele rodzin i tym dodatkowym tomem objąć jeszcze nie zdołaliśmy, a na materyałach nam nie zbywa; nie tracimy jednak nadziei, że kiedyś uzupełnić tę ulubioną naszą pracę będziemy w możności.

Zamykając tych kilka słów wstępnych, nie możemy nie wspomnieć ze smutkiem i wdzięcznością o tym, który obudził w nas zamiłowanie prac historycznych, który nie raz dobrą radą wyświecał nam prawdę, i z którego prac czerpaliśmy przeważnie materyały do pojedynczych życiorysów: — mówimy tu o naszym nieodżałowanym chrześciańskim historyku ś. p. Julianie Bartoszewiczu. Ufamy, że wzór przez niego wskazany znajdzie naśladowców.

w Warszawie, *w Kwietniu 1872 roku.*

Stanisław Kazimierz Kossakowski.

[illegible]

[illegible] tszych [illegible] przedsta- [illegible] za, to [illegible] wodnie [illegible] i nie- [illegible] ia. Po [illegible] zdaje, [illegible] cił nić [illegible] wyba- [illegible] e da- [illegible] dnym [illegible] praco- [illegible] e, no- [illegible] kazu- [illegible] zrobił

1

barana, albo że jakiś pieczeniarz literat, dla podniesienia splendoru swych benefaktorów, nietylko nakłamał na ich rachunek, ale nawet posunął się do wynalezienia jakichś dokumentów i kronik, które nie istniały nigdy. W Koronie jak tylko rodzina jakaś stanęła na świeczniku, gotowych już przodków było dosyć, bo Leszek miał 20 synów i w każdym rodzie były już imiona sławne i dla każdéj przyszłéj znakomitości na przodków gotowe; zresztą do Czech i Niemiec było blizko. Jednakże ze źródeł bądź autentycznych, bądź historycznych mniéj więcéj dojść można kto zkąd wyszedł. Ale w Litwie, która dopiéro w r. 1413 herby otrzymała (¹), w Litwie jeszcze na pół pogańskiéj i dzikiéj, gdy pycha zagrała, trzeba było przodków tworzyć, lub pod cudzych się podszywać. Na szczęście dla panegirystów, a na większy kłopot heraldyków, nie wyczerpaném prawie źródłem do wywodów genealogicznych, stały się rody Dorszprunga, księcia żmudzkiego i Gedymina. Po Kronice Stryjkowskiego, a nawet daleko wcześniéj, jak z czarodziejskiego worka posypali się Palemony, Ursyny, Kunasy, Giedrusy, Raki, Kucie, Rekucie i Turkucie z jednéj, a Narymundowicze, Koryatowicze, Wiguntowicze i inni, z drugiéj strony. Nie mówimy tu o kniaziach ruskich, dla których 12 synów św.

(¹) Nie mówimy tu o znakach pieczętnych ruskich i na Litwie, przed wiekiem XV zapewnie znanych.

Włodzimierza, byli portem zbawienia genealogicznego. Otóż jak tylko zajaśniała znakomitość jaka na horyzoncie litewskim, nie dosyć było panegirystom wychwalić jéj zasługi dla ojczyzny; trzeba było przytém zaraz znaleźć jakiegoś przodka między książęty bądź z rodu Dorszprunga, bądź ze szczepu Gedymina. Tego téż splendoru dostało się i Sapiehom, których wywiedziono od Narymunda syna Gedyminowego.

Nim więc przystąpimy do ich genealogii, nie od rzeczy będzie powiedziéć słów kilka o synach Narymunda, choćby dla zwrócenia uwagi na sumienną monografią Gedyminowiczów, napisaną przez Stadnickiego. Posłuży nam to zresztą za wstęp do genealogii téj zasobnéj w zasłużonych i znakomitych mężów rodziny, którą chcemy sprostować według źródeł o ile można autentycznych, i doprowadzić do ostatnich czasów nie wdając się w obszerne życiorysy, dla szczupłości ram naszego dziełka.

Z trzech żon Gedymina W. Księcia Litewskiego, piérwsza imieniem Wida, córka bartnika czyli pasiecznika żmujdzkiego, powiła mu dwóch synów: Monwida i Narymunda. Monwid, według rękopismu Raudańskiego z końca XV wieku ([1]) urodził się w r. 1276, otrzymał w udziale Kiernów i Słonim (obacz téż Daniłowicza *Skarbiec Dyplomatów*, str. 181—182) i umarł bezpotomnie w rok po śmier-

([1]) Opisany ten rękopism w Narbutta Historyi Litwy T. I, 156.

ci ojca swego, tojest koło roku 1342 ([1]). Takie jest zdanie Stadnickiego, ugruntowane na krytycznie rozebranych źródłach i zupełnie na wiarę zasługujące, przy którém upadają wywody różnych rodzin litewskich piszących się Montwidowiczami. Paprocki w „Herbach Rycerstwa" mówiąc o rodzinach litewskich herbu Leliwa, powiada, że Monwid syn Gedymina miał dwóch synów Monwida i Montwida. Piérwszy z nich Wojewoda wileński, w roku 1413, jako głowa domu przyjął herb Leliwa i miał

([1]) Data śmierci Gedymina nie jest z pewnością wiadoma. Daniłowicz w swym *Skarbcu Dyplomatów* zbija bałamutne podanie Stryjkowskiego o jego zgonie w r. 1328 pod Friedburgiem, koło Wielony; zbija także datę podaną przez Naruszewicza (1338) a kładzie rok 1331 według *Wremennika Sofijskiego*. Sam jednak późniéj dodaje, że *w Nowogrodzkim Latopiscu* z rękopisu Supraślskiego w r. 1836 w Moskwie wydanym powiedziano: „*Tojeże zimy* (1341) umre Car Ozbiek pohanyj, i *Kniaź Welikij Litowskij Hedimen pohany umre*" i że według źródeł dyplomatycznych, a mianowicie *traktatu przymierza między Jawnutą i innymi synami Gedymina a Kazimierzem W. Królem Polskim* zawartego, *niby* koło r. 1340 (*Metr. Sekr. Nr. 673 oryginał, Akta Komm. Archeogr. Petersb. I, i w samym Daniłowiczu tłumaczenie tego aktu str. 181)* rok śmierci Gedymina przypisać należy początkowi r. 1340. Dyplomat ten, przez Daniłowicza na dwa osobne dyplomata rozdzielony, nic nie dowodzi, *bo nie masz na nim daty.* Za wiarogodne więc źródło przyjąłbym wyżéj cytowany *Latopisiec Nowogrodzki*, bo za nim przemawia świadectwo Długosza: że Gedymin umarł za czasów Mistrza Krzyżackiego Teodora z Aldenburga, który Mistrzem był od r. 1335 a umarł w r. 1341. Zresztą Latopisiec Nowogrodzki mógł dobrze wiedziéć o dacie śmierci Gedymina, którego syn Narymunt w Nowogrodzie miał udział. Lelewel a za nim panna Korzeniowska kładą śmierć Gedymina na r. 1341. Śmierć jego, z broni ognistej pod Wieloną jest bajką. (Obacz *Skarbiec Daniłowicza*).

dwóch synów: Olechna i Juchna albo Juśka. Od Olechna szły domy Kuchmistrzowiców i Jerzykowiców, od Juchna dom Zaberezińskich czyli Zabrzezińskich, wygasły na wnuku Jana, zamordowanego przez kniazia Michała Hlińskiego. Drugi Montwid po bracie Monwidzie Wojewoda wileński, dał początek rodowi Hlebowiczów i Wiażewiczów ([1]).

Kojałowicz inaczéj te domy wywodzi. Według niego Monwid Wojewoda wileński, który w r. 1413 przyjął Leliwę, był synem Montwida księcia kiernowskiego, któremu Jagiełło udział jego w r. 1382 odebrał, i żadnego brata nie miał. Od synów jego Wojciecha i Jana szli Leliwici litewscy. Oba te wywody acz zręczne pod względem genealogicznym, jednakże są fałszywe, bo Stryjkowski *(Kronika T. I, 236, wyd. z r. 1846)* rozszerzywszy się nad potomkami towarzyszów Erdziwiła Montwiłowicza Ks. nowogrodzkiego, uparcie na zasadzie la-

([1]) Stadnicki mylnie przypisuje Paprockiemu, że Gedyminowi dał synów Monwida i Montwida: nie masz tego w Paprockim. Powiada on: „Monwid (I) syn Gedyminów był pan spokojny.... Miał te syny: *Monwida* (II) *i Montwida*, *Monwi l* (II), był Wojewodą wileńskim) za panowania Jagiełła i Witołda"...(Herby str. 839 edycyi Turowskiego). Byli to więc wnukowie Gedymina. Potém wykazawszy potomstwo Monwida, mówi: „Montwid *syn* Gedyminów, *brat* rodzony Wojewody wileńskiego, miał dwu synów, a był *po brac e* także Wojewodą wileńskim" (str. 841). Skoro był bratem Monwida Wojewody wileńskiego, więc był synem Monwida (I) a wnukiem Gedymina nie jego synem. Jestto poprostu pomyłka drukarska, któréj nie godzi się na karb liczyć Paprockiemu.

topisów twierdzi, że Monwid albo Montwid, jakiś pan litewski, urodził się z Eissiusza założyciela Ejszyszek, jednego z rycerzów Erdziwiła. Widać, że już za czasów Stryjkowskiego, kursowały wywody Montwidowiczów od Gedymina, bo rzecz swoję kończy temi słowy: „bowiem dziś kukułek dosyć się najduje, które jajca swoje w cudzych gniazdach pokładają; przetom ja takowe kukułki z tego swojego gniazda daleko wypłoszył". Zaprawdę dużoby miał roboty, gdyby był chciał wszystkie kukułki wypłaszać.

Narymunt drugi syn Gedymina, otrzymał w udziale Pińskie księztwo, Mozyr i część Włodzimirskich włości (Daniłowicz Skarbiec Dyplomatów 181—2). Ojciec prócz tego wymusił na Nowogrodzianach, że mu dali dziedzictwem dzierżenie miast Ładogi, Oriechowa (dziś Schlüsselburg), Korelsk (Kekshohn) z ziemią i połowę Koporia. Działo się to w r. 1333 i Narymunt (jak świadczą kroniki ruskie i nowogrodzkie) był już chrześcianinem i miał imię Hleb. Narymunt nie wpływał wiele na sprawy Nowogrodu Wielkiego, bo w ciągłych wojnach téj Rzeczypospolitéj, to ze Szwedem to z Moskwą, wolał innym ustępować dowództwa wojsk, a sam siedział sobie spokojnie. Przed r. 1338 wyniósł się nawet do swéj litewskiéj dziedziny, a synowi swemu Aleksandrowi wypuścił swą posadę nowogrodzką, czy téż go w niéj swym namiestnikiem uczynił, i wzywany przez Nowogrodzian do stawie-

nia oporu napaści Szwedów, nietylko że sam nie pospieszył, ale nawet syna swego z Oriechowa odwołał (Stadnicki). W r. 1345, gdy Olgierd i Kiejstut Gedyminowicze zrzucili z Wielkiego księztwa brata swego Jawnutę, Narymunt wziął jego stronę i dzieląc losy wygnańca uszedł do Tatarów szukając przeciw braciom pomocy. Od téj epoki kroniki i tranzakcye publiczne Olgierda z państwami ościennemi zupełnie o nim milczą, a lubo niektóre późniejsze źródła i podania wspominają, że się miał z braćmi pogodzić i zginąć w bitwie z Krzyżakami nad Sterawą (1348), Stadnicki jednak te podania zbija. Według niego za pewne przyjąć można tylko to, że Narymunt umarł w niewoli tatarskiéj i przed rokiem 1383, w tym bowiem roku Patryk Narymuntowicz występuje w Nowogrodzie i odbiéra grody, które dzierżył ojciec jego Narymunt. Jednakże to nic nie dowodzi, bo już w r. 1379 Jerzy Narymuntowicz był w Nowogrodzie, jak to zobaczymy daléj. Mógł więc Narymunt dobrze wprzód umrzéć lub zginąć ([1]). Żoną Narymunta była córka władcy Taurydy, według Wernera *Genealogii Jagiellońskiéj*, f. 65. Z niéj trzech tylko synów spłodził: Aleksandra, Jerzego i Patryka czyli Patrycego.

1. *Aleksander* Narymuntowicz, jak widzieliśmy wyżéj w r. 1338, znajdował się w Oriechowie, je-

([1]) Sam Stadnicki w Dopełnieniach do *Synów Gedymina* to przyznaje, i śmierć Narymunda według Rocznika Ruskiego, na r. 1348 kładzie.

dnym z grodów nadanych ojcu jego. O żywocie jego i czynach milczą dzieje współczesne, a Stadnicki bardzo trafnie i gruntownie wykazał całą błędność wiadomości podanych o nim przez Narbutta i Karamzina, którzy Aleksandra Narymuntowicza pomieszali z Wiguntem Olgierdowiczem i z Narymuntem dozorcą grodów królewskich, zabitym na rozkaz Witołda w r. 1390, przez co i tak nader zawiłą historyą Gedyminowiczów jeszcze gorzéj powikłali. Okolski z ksiąg cerkiewnych i grodzkich, tudzież z nagrobków kijowskich doszedł, że Aleksander Narymuntowicz był protoplastą wygasłéj już rodziny Kniaziów Rożyńskich, których téż Rużyńskiemi zwano od ich głównéj siedziby Rużyna, w powiecie żytomirskim, województwie kijowskiém ([1]).

2. Jerzy, albo Jurej Narymuntowicz, piérwszy raz jest wspomnianym w traktacie pokoju między

([1]) Ostatni tego rodu potomek, Jan Roman Kniaź Rożyński wsławiony Hetman Dymitra Samozwańca, umarł według Kojałowicza w r. 1610 i pochowany w Kijowie u księży Dominikanów. Scibor Marchocki, jego współtowarzysz broni, krótko czyny jego i zgon opisal w swojéj *Historyi wojny moskiewskiéj*. Był ten Kniaź Rożyński synem Kiryka albo Cilicyana i Eudoksyi z Kuniewskich, a wnukiem Eustachego i Anny z Olizarów Wołczkiewiczów. Żoną Romana była Zofia Korabczewska, która po jego śmierci poszła za Hieronima Chodkiewicza Kasztelana wileńskiego. Przez pomyłkę w T. I Monografii str. 280, w przypisku, powiedzieliśmy, że była żoną Krzysztofa Wojewody i że ją genealogia zowie Księżną Horską. Błąd ten skwapliwie poprawiamy. Kniazie Rożyńscy, według dokumentów, które mamy pod ręką, pisali się przez trzy ostatnie pokolenia Narymuntowiczami.

książętami litewskiemi z jednéj, a Kazimierzem W. i książętami Mazowieckiemi z drugiéj strony, zawartym między rokiem 1341 a 1345 ([1]), mocą którego Jerzy Narymuntowicz otrzymał Krzemieniec w dzierżenie na dwa lata. Późniéj z poręki Litwy trzymał ziemię Bełzką do r. 1366. Księztwo to według Stadnickiego dostał między 1350 a 1352 rokiem. Kazimierz Wielki odebrawszy Ruś Czerwoną, nietylko zostawił Jerzego Narymuntowicza przy dzierżeniu dożywotniém Bełza, ale odebrawszy od niego przysięgę wierności, puścił mu jeszcze ziemię Chełmską w dożywocie (1366 r. Skarbiec Daniłowicza str. 210). Jerzy pomimo przysięgi napadał okoliczne ziemie polskie, a w r. 1376 za jego namową Olgierd, Lubart i Kiejstut połączywszy z nim swe siły, wkroczyli do ziemi Sandomierskiéj, niszcząc wszystko ogniem i mieczem, i nie oparli się

([1]) Oryginał tego traktatu pokoju, a raczéj zawieszenia broni *bez daty*, pisany głoskami cerkiewnemi, znajduje się pod Nr. kartonu 673, w Metryce Sekretnéj przy Główném Archiwum Królestwa w Warszawie. Stronczyński najprzód go ogłosił w swych *Wzorach pism dawnych* (Nr. 90), następnie wydrukowała go Petersburgska Kommissya Archeograficzna głoskami rossyjskiemi na czele I tomu swych *Aktów*; ostatnio wydrukowano ten dyplomat w *Skarbcu* Daniłowicza, w tłumaczeniu polskiém, lecz pomieszczono obok, *jakby zupełnie osobny dokument, treść* tegoż traktatu z Inwentarza Metryki Koronnéj sporządzonego przez Kromera, co zupełnie błędnie naprowadza czytelnika na mniemanie, jakoby dwa téj saméj osnowy dyplomata sporządzono, jeden po słowiańsku drugi po łacinie. Dyplomat ten już za Łoyka (1773), gdzieś się poniewierał i dopiéro przed 20 laty na strychu pałacu Krasińskich (dzisiaj pałac Senatu) odszukanym został.

aż pod Tarnowem. Srogi ten napad wywołał w roku następnym odwet ze strony Polski. Sędziwoj z Szubina zdobył bez trudności Chełm i zamki Grabowiec i Hrodło, Król zaś sam z pułkami węgierskiemi poszedł pod Bełz i po dość długiém oblężeniu, na mocy umowy, w któréj Kiejstut pośredniczył, zajął zamek Bełzki, a w zamian ofiarował Jerzemu Narymuntowiczowi zamek Lubaczów na Rusi i zapewnił mu dożywotni dochód 100 grzywien na żupach Bocheńskich ([1]). Ziemie Bełzka i Chełmska przyłączone zostały do Korony. Co się daléj stało z Jerzym Narymuntowiczem nie wiadomo z pewnością; może być, że przeniósł się do Nowogrodu i tam stale już osiadł, bo Nowogrodzki Latopis drukowany w r. 1836 str. 98 wspomina..... *w lieto 6887 (1379)..... Tojże zimy prijecha Kniaz Jurij Narimuntowicz w Nowhorod.....* (Daniłowicz Skarbiec dyplomatów etc. str. 229). Zapewnie zachował sobie tytuł Księcia Bełzkiego, który i syno-

([1]) Anonym Arch. Gnesn. w Zbiorze Sommersberga pag. 119, pisze: Georgius dux de Bełz gratiae Domini Regis se submittens, castrum Belz Lodvigo regi praesentavit, a quo tamen aliud Castrum Lubaczew et centum marcas redituum in Zuppa Bochnensi ex benignitate regis accepit. Długosz twierdzi, że Król Ludwik zostawił Jerzego Narymuntowicza przy posiadaniu Bełza, jednakże Stadnicki chętniéj idzie za *współczesném* świadectwem Archidyakona Gnieźnieńskiego, chociaż i *Łoyko* w swéj *Réponse à l'exposé preliminaire des droits de la Couronne de Hongrie sur la Russie Rogue etc.* (str. 42) trzyma się Długosza. Do księztwa Bełzkiego należały zamki: Bełż, *Lubaczow*, Busk, Grabowiec, Horodło, Wszewołosz Łopatyn. Otóż Bełzki Lubaczów dostał się Jerzemu.

wi przekazał, a synem tym był *Iwan*, którego Stadnicki mylnie zrobił dwuimiennym ([1]). Zginął ten Iwan Georgiewicz w r. 1399, w bitwie nad Worsklą, według *Kroniki Ruskiéj Daniłowicza* (str. 219) i na nim zapewnie ród jego wygasł, bo jego potomstwa nigdzie nie masz śladu.

3. Patryk albo Patrycy Narymuntowicz, w roku 1383 objął udział ojca swego w Nowogrodzie ([2]),

(1) W Inwentarzu Metryki Sekretnéj, w r. 1613, przez braci Łubieńskich spisanym, na str. 200 czytamy: Litterae Palatinatus Bełzensis: *Iwan Georgii* Bełzen Dux Russiae in obstagio apud Dnam. Hedwigim Reginam Poloniae rone. certorum contractuum inter Vladislaum Regem ab una et Proceres Regni Polae. ab alia exns. obstringit se ad idem obstagium tenen. licet Lithuaniam certorum negotiorum ad eosdem contractus pertinentium causa discedat. Datum Sandomiriae feria 3 post Dnicam. Cantate Anno 1386. Wyrażenie łacińskie *Iwan Georgii* odpowiada wyrażeniu ruskiemu Iwan Georgiewicz, tojest syn Jerzego; myli się więc Stadnicki twierdząc, że był dwuimiennym; również nie słusznie twierdzi, że to on przesiadywał z Witołdem u Krzyżaków, bo w r. 1384 był wprawdzie z Witołdem w Prussiech Jerzy (Georg) *ale książę Nowogrodzki i do tego jeszcze synowiec Witołda* (Skarbiec Dyplomatów Daniłowicza I str. 246 i 247): chyba więc syn Lingwienia czyli Symeona, u Lelewela Książę Mścisławski, mógł być tym Jerzym, ale nigdy Jerzy Bełzki (stryj Witołda) ani Iwan Jurewicz (brat stryjeczny Witołda). W latach 1390 i późniéj występuje wprawdzie w kronikach pruskich Jerzy Bełzki, wydany potém (1392) przez Krzyżaków wraz z innymi pany litewskiemi, i bardzo być może, że to właśnie był ów Iwan Gieorgiewicz, tytulujący się ciągle Kniaziem Bełzkim, choć Bełz już od r. 1388 do Mazowsza należał. W genealogiach przy rękopisie Kojałowicza ks. Marcina Szęcilly wymienieni są dwaj synowie Narymunta: Aleksander jako protoplasta Kniaziów Rożyńskich i Jerzy, który w r. 1348 trzymał Krzemieniec, a w r 1360 (według Gwagnina) od Kazimierza W. otrzymał księztwo Bełzkie.

(2) Kronika Nowogrodzka wydana w Tomie III wielkiego zbioru kronik ruskich, w Petersburgu str. 93.

ale już w roku następnym na zażalenie mieszkańców, rada miejska odebrała mu Oriechów, Korelsk i inne i dała mu w zamianę Rusę i Ładogę. Do Narymuntowego dziedzictwa znalazł się pretendent Lyhweń (Symeon) Olgerdowicz. W r. 1387 Patrycy bronił Nowogrodu przeciw W. Ks. Moskiewskiemu Dymitrowi Iwanowiczowi, i po zawarciu pokoju musiał gród opuścić i dopiéro w r. 1396 doń wrócił. W końcu, według Narbutta i historyków rossyjskich przeszedł w służbę W. Ks. Moskiewskiego Bazylego Dymitrowicza (1408?) i stał się protoplastą wielu książęcych rodzin w Moskwie.

Do tych trzech synów Narymunda nasi heraldycy a właściwie panegiryści dodają czwartego ([1]) imieniem Punigajłę, który miał umrzeć w r. 1380 i być pochowanym w Trokach. Współczesne kroniki i dokumenta najkompletniéj o nim milczą. Tegoto Punigajły synem miał być Sunigajło czyli Siemion Kasztelan trocki za Jagiełły, protoplasta Sapiehów, który na Unii Hrodelskiéj przyjął herb Lisy do swych ojczystych Lilii!! Źródłem téj bajki,

([1]) Lelewel a za nim panna Korzeniowska kładą wprawdzie trzech synów Narymunda, tojest: *Aleksandra Patrycego* Księcia Nowogrodzkiego, od którego wywodzą domy książęce Galicyanów i innych w Rossyi, *Jerzego* Księcia Bełzkiego, od którego prowadzą ród Rożyńskich, i *Punigajłę*, od którego mają pochodzić Sapiehowie; lecz z Aleksandra i Patrycego mylnie zrobiono jednę osobę, jak to okazał Stadnicki. Prócz Patryka Narymuntowicza, Daniłowicz (*Skarbiec Dyplomatów*) ma jeszcze Patryka syna Kiejstutowego, a Dołgorukow (*Rodosławnaja Kniga*) ma jakiegoś Kniazia Patirka.

którą już Niesiecki, acz bardzo ostrożnie nicował, była *Historia Domus Sapiehanae* Misztołda, a w części i Kochowski, który w Klimakterach mówiąc o Pawle Sapieże (r. 1656) od Narymunda go wywodzi. Paprocki, Okólski, ani Kojałowicz, tych wywodów nie znają. Ugruntowały się one za Jana III, gdy ten monarcha ród Sapiehów sobie jednał i nad inne go wynosił. Wtedy téż zapewnie dla dowiedzenia procedencyi od Narymunda sfabrykowano trzy przywileje Zygmunta I i Zygmunta Augusta prawiące o Punigajle Narymundowiczu (¹) Sophiil! i o hrabstwie kodeńskiém, sztychowane razem z *Genealogią Sapiehów na mappie* jak mówi Niesiecki (²), które poniżéj rozbierzemy, wtedy téż zape-

(¹) Piérwszy raz, w 130 lat po mniemanéj śmierci mniemanego Punigajły, o nim mówiące.

(²) Egzemplarz sztychowanéj Genealogii Sapiehów, rytowanéj na miedzi przez Myliusa, posiada Biblioteka Willanowska. Lepiéj zachowany egzemplarz tejże geneologii posiada J. I. Kraszewski. U spodu, na frontonie podstawy, z któréj wyrasta drzewo genealogiczne Sapiehów, środek zajmuje książęcy herb téj rodziny, kilkopolowy; po prawéj i lewéj jego stronie wysztychowane trzy przywileje, wykazujące pochodzenie linii Kodeńskiéj od Narymunda, o których powiemy daléj. Z lewéj strony drzewa wilczyca karmiąca dwoje dzieci, zdaje się przypominać ojczyznę Palemona, równie jak herby Ursynów, Colonnów i innych włoskich rodzin na postumencie, na którym pięknie porozkładano mitry, infuły, laski i inne oznaki dostojeństw i władzy. Po prawéj stronie dwie niby kolumny, a właściwie dwa drzewka genealogiczne potomków Juliana Dorszprunga i Palemona. Drzewo główne genealogiczne zaczyna się od Lutuwera i prócz Sapieżyńskiéj doprowadzonéj do 1730 roku, zawiéra i inne gałęzie kończące się z wiekiem XV.

wnie z Boćków do Kodnia przeniesiono nagrobek Jana Sapiehy, na którym także wypisana owa procedencya Sapiehów od Kniaziów Litewskich ([1]). Czasy były potemu i nie ta jedna tylko fabrykacya genealogiczna u nas się dokonywała. Bzowski prowadził wtedy Sapiehów od włoskiéj rodziny *de Sapiis*, Pacowie rodzina litewska ([2]) urosły w znaczenie, także do włoskich sięgała *de Pazzich*, choć jéj Mniszech napisał, że mając swe przodki sławne i zacne w litewskiéj ojczyznie, wstydzićby się powinni kumać z rodziną cudzoziemską, w któréj krwi ręka katowska broczyła; Krasiccy Rogalczykowie drobna szlachta mazowiecka, ze wsi Rogale w Nurskiém urosłszy w znaczeniu na Rusi, znaleźli sobie przodka w jakimś hrabi na Biberstejnie i podpisywali się *Chrabiami* (sic) (Metr. Kor.), bo i Kanclerz, choć to było po konstytucyi 1673 r., pisał się téż hrabią, zapominając, że stał na straży prawa. Wojeński Biskup korzystając z łaski Kanclerza wywiódł wtedy rodzinę swą *według dokumentów autentycznych* (?!) od Lanckorońskiego z Brzezia *Wenetem* zwanego, któremu przywiléj hrabiowski jeszcze Kazimierz Wielki potwierdził!! Cóż więc dziwnego, że

([1]) J. Łoski, w *Bibliotece Warszawskiéj* dał Opis Cerkwi Zamkowéj w Kodniu, przyczém podał napis tego nagrobku w całéj jego rozciągłości z tłumaczeniem polskiém obok, tudzież życiorys Iwana Sapiehy napisany wcale nie krytycznie przez Ks. Walickiego

([2]) *Pac* po litewsku *sam*; po mazursku zaś na Litwie *Pac, pacuk*, znaczy: *duży szczur*. Podług X. Szyrwida *Pats* znaczy *pan*.

Sapiehowie znaleźli usłużnych pieczeniarzów, którzy ród ich prostym duktem, jak mówi Niesiecki od Narymunta wydedukowali.

Tych też panegirystów fabrykacyi są następujące trzy dokumenta:

1. Zygmunt I Król Polski w Krakowie, w poniedziałek przed świętem Nawiedzenia N. M. P., 1512 roku, pod pieczęcią litewską Iwanowi na Kodniu Wojewodzie witebskiemu, Marszałkowi i Pisarzowi W. W. X. Lit. etc i Bohdanowi na Opakowie Gubernatorowi smoleńskiemu Pisarzowi litewskiemu Siemionowiczom Sopihom, przywilejem swym potwierdza, przywiléj dawniejszy Władysława Jagiełły, pozwalający Sunigajłowi czyli Siemionowi, synowi Punigajły Narymundowicza przyłączyć herb Lis, przyjęty przezeń na zjeździe Horodelskim do Lilii, których używał dziad jego Narymunt Gedyminowicz książę piński, nadto król Zygmunt pozwala tymże Siemionowiczom Sopihom używać tytułów, prerogatyw i insigniów służących innym, z książąt litewskich pochodzącym, rodzinom.

2. Zygmunt I potwierdza pewien układ pomiędzy Pawłem Iwanowiczem na Kodniu Sopihą, Marszałkiem królewskim, Starostą Bracławskim i braćmi jego Fedorem, Michałem i Piotrem, a Książętami Rożyńskimi, o dobra spadające na jednych i na drugich *jako Narymundowiczów.* Dan w Grodnie, w poniedziałek po Kwietniéj Niedzieli, 1522 r., pod pieczęcią litewską.

3. Zygmunt August potwierdza Mikołajowi Sapieże, Marszałkowi swemu, tytuł Hrabiego na Kodniu, nadany mu przez Cesarza niemieckiego, przyczém wspomina, że ojcu jego Pawłowi, gdy był Posłem do Niemiec, Cesarz Maxymilian II dodał w chełmie *rękę zbrojną*, a Król sam za wyprawę Inflancką dorzucił jeszcze nogę strzałą przebitą. Na wstępie przywileju przy wyliczeniu zaszczytów i zasług domu Sapieżyńskiego powiedziano także, iż z Rożyńskiemi od Narymunda ród swój wiodą. Dan w Warszawie, dnia 4 maja 1572 roku, w obec Panów Rady królewskiéj.

Dokumenta rzeczone nie zasługują na wiarę, choćby dlatego, że żadna z rodzin Kniaziowskich na Litwie i Rusi, wywodzących się bądź od Dorszprunga, bądź od Gedymina, bądź od Ruryka *nie potrzebowała* przywilejów potwierdzających ich tytuły lub herby (1). Nie potrzebowali tego témbardziéj Sapiehowie, jeżeli rzeczywiście pochodzili od Sunigajła, który w Hrodle miał sobie *herb Lis* udzielony, a jeżeli sobie pododawali lilie, ręce, nogi i strzały, cóż to mogło kogo obchodzić? Wszak nietylko oni to robili, na dowód czego dość zajrzeć

(1) W Lublinie, na sejmie Unii 1569 r. ryczałtowo pozwolono używać tytułów służących niektórym rodzinom litewskim i ruskim, z warunkiem „że takowe nic równości szlacheckiéj szkodzić nie mają", lecz osobnych przywilejów nikomu nie dawano. Wyjątek stanowią Czartoryscy, którym dano przywiléj na tytuł książęcy i patent na pokrewieństwo z rodem Jagiellońskim, w formie potwierdzenia przywileju Władysława Warneńczyka, który w Budzie oznajmił, że Czartoryscy są jego krewnemi!!

do Kojałowicza ([1]). Na cóż im więc potrzebném było pozwolenie królewskie używania herbu? chyba jedynie żeby w niém wspomnieć o pochodzeniu książęcém.

Lecz jeżeli Sapiehowie już w 1512 roku byli *uznanemi* potomkami Narymunda i mieli królewskie pozwolenie używania nietylko tytułu ale i prerogatyw książęcych; czemuż, że pominę inne, w spisie urzędowym szlachty z r. 1528 ([2]) napisano po prostu: „Pan Paweł Iwanowicz Sopeha,... Michayło Iwanowicz Sopeha,.. Fredrych Iwanowicz Sopeha,... Marszałok Hospodarski Pan Iwan Bohdanowicz Sopeha,... Iwan Wasilewicz Sopeha,... chociaż już byli między *Panami Rad W. X. L.* wtedy, gdy nawet najbiedniejszych Kniaziów z ich tytułem wypisano? jak np. Iwana Massalskiego, Wasila Zylińskiego, Zdana Alexandrowicza Swirskiego, sługę książąt Słuckich, Konstantego Konoplę i innych kilkudziesięciu. Nie byli więc Sapiehowie Kniaziami podówczas, a więc témbardziéj w roku 1512, i cały wywód ich od Narymunda, chyba jedynie za

([1]) Moglibyśmy też powołać się na panegiryki, które przecież secinami się rozchodziły i były w rękach wszystkich, a nikt na nie się nie obruszał, choć, prócz wywodów bajecznych, zawiérały herby często najrozmaiciéj upstrzone godłami. Szlachta nasza trzymała się w tym względzie odpowiedzi danéj Aleksandrowi W. przez Spartańczyków.

([2]) Metr. Lit. Ks. 201. Uchwała sejmu walnego wileńskiego z r. 1528, któréj wstęp daliśmy między dokumentami tomu I, a zawiérająca popis szlachty litewskiéj, ruskiéj i t. d., wiele kto ma ludzi na wojnę wystawić.

miarę wiarogodności podań naszych panegirystów służyć może.

Kojałowicz był klientem domu Sapieżyńskiego, dwóm Sapiehom, dwie części swéj *Historyi Litwy* przypisał, a jednak tenże sam Kojałowicz, jeszcze w drugiéj połowie XVII wieku, nic o książęcém pochodzeniu Sapiehów nie wie, chociaż pochwał (zresztą zupełnie zasłużonych) nie żałuje ([1]). Rozumiał on widać, że rodzinie, która już za jego czasów liczyła takich mężów, jak *Jan*, Starosta uświatski, syn jego *Paweł*, Wojewoda wileński Hetman Wielki Litewski, *Lew* Kanclerz i Hetman, syn jego *Jan Stanisław*, Marszałek Wielki Litewski, *który ofiarowanych sobie tytułów od Cesarza niemieckiego nie przyjął*, i drugi syn tegoż *Kazimierz Lew*, Podkanclerzy Litewski, że mówię rodzinie takiéj pochodzenie od Narymunda, żadnego blasku nie doda. Wywód Kojałowicza, pokazuje, że wiadomości swe czerpał z dokumentów oryginalnych i z Metryki Litewskiéj. Sprawdzając jego pracę według tego ostatniego źródła, przekonaliśmy się o tém najdowodniéj i jedno tylko możnaby mu zarzucić, że nie śmiał całéj prawdy powiedziéć. Zwyczajem i podług wyobrażeń owego wieku przodkiem Sa-

([1]) Historia Lithvaniae pars prior. Gedani 1650. Tę część I-ą przypisał Kojałowicz Kazimierzowi Leonowi Sapieże Podkanclerzemu litewskiemu; drugą zaś część, wydaną w Antwerpii, Kazimierzowi Janowi hr. na Bychowie, podówczas Podskarbiemu nadwornemu litewskiemu.

piehów herbu Lis, nie mógł być kto inny, tylko Sunigał Kasztelan trocki, który na siebie i ród swój przyjął herb Lis w Hrodle, w r. 1413 ([1]). Lukę między tym Sunigajłą a znanemi przodkami Sapiehów zapełnia u Kojałowicza, Siemion, czyli Symeoń Sunigajłowicz piérwszy Sapihą nazwany, Wojewoda podlaski i Poseł Kazimierza Jagiellończyka do Rzymu, od którego dwóch synów Bohdana i Jana, poszły dwie linie Sapiehów: Siewierska i Kodeńska. Jednakże po Siemionie Sapieże, a do tego Wojewodzie podlaskim, żadnego nie masz śladu nad wzmiankę Kojałowicza. Co się tyczy Bohdana i Iwana (Iwaszko, Waśko) Sapiehów, niezawodnie byli oni Rusinami z Siewierszczyzny, dosługującemi się znaczenia przy dworze Aleksandra Jagiellończyka. Legenda zaś szlachecka o pochodzeniu linii Siewierskiéj z Moskwy, a Kodeńskiéj z Tatar jest bajeczką: bo obie linie idą z tegoż samego źródła. Czy przodkowie Iwaszka byli Tatarami, czy Ormianami, jak chcą niektórzy, to równie jest trudném do odgadnięcia, jak wiarogodność wielu dokumentów do téj rodziny odnoszących się, choć często cechę wiarogodności zupełnéj mających.

([1]) Kto wié, czy rodzina żmujdzka *Sągajłów*, nie poszła od owego Sunigała? Maryna Sągajło właścicielka Worniau, fundowała tamże kościół w r. 1462 (Star. Pols. III, 211). Niesiecki zowie ich mylnie Sagajłami i trzech z nich wylicza w wieku XVII. Spotkaliśmy téż Sągajłów w XVI wieku w Archiwum Kossakowskich.

Jedyną rzeczą pewną jest tylko to, że Iwaszko Sopeha Pisarz Litewski i Kanclerz Królowéj Heleny, udzielił Zygmuntowi I niezbite dowody zdrady Glińskiego, a tém zaskarbiwszy łaskę królewską, sobie i swéj rodzinie drogę do znaczenia otworzył. W r. 1495 występuje trzeci *Sopiha, Bazyli*, w przywileju potwierdzonym przez Aleksandra, z którego się okazuje: że był bratem Iwaszka Sopieżycza i że miasteczko Opaków dziedziczył ([1]). Kojałowicz tego Bazylego nie zna. W r. 1528 między Panami Rad znaleźliśmy Iwana Wasilewicza Sopehę, który na wojnę miał stawić 9 ludzi ([2]), będzie to zapewnie syn tego *Bazylego*. Genealogia domowa Książąt Sapiehów wie nietylko o Bazylim, ale jeszcze dwóch braci mu dodaje: Józefa i Jerzego (żonatego z Ks. Wolską) bezpotomnych.

Należy jeszcze kilka słów powiedzieć o nazwisku Sapiehów. W dokumentach z XV i XVI wieku zowią ich *Sopehami, Sopihami* i *Sopieżyczami;* nazwisko zaś Sapiehów dobrze późniéj się ustaliło, bo zaledwie w końcu XVI wieku. Zawsze poszło ono

([1]) Metr. Lit. Ks. 192, f. 33. Dan w Wilnie 7003 (1495) r. dnia 19 stycznia, indykt 13. Aleksander sam etc. na prośbę Iwaszka Sopehy potwierdza zamianę, mocą któréj Wasil Sopiha ustępuje bratu swemu miasto Opaków i sielo Zaozerze a bierze w zamian wieś Szczopino. W księdze 192 przepisanéj Metryki Litewskiéj, w Głównem Archiwum Królestwa od stron. 11 do 50 i daléj nawet, na przywilejach z lat 1494 — 1496 znajdują się podpisy *Januszko* albo *Sopeha pisar.*

([2]) Metr. Lit. Ks. 201.

od ruskiego *conmm* (sapać), nie zaś od greckiego miana *sofia* (mądrość). Ładniejszym jest może drugi wywód, ale piérwszy prawdziwszy, bo oparty na duchu czasu, w którym książęta nawet zwali się na Rusi Żyłkami, Dudami, Kapustami, Konoplami i t. p., zresztą od Sofii, szliby Sofiowie lub Sofihowie, nie Sopiehowie.

Pisownią nazwisk zachowamy taką, jaką kolejno w dokumentach znajdujemy.

LINIA SIEWIERSKA.

Bohdan Siemionowicz ([1]) Sopiha, według Niesieckiego z Gastołdówném urodzony, miał być najprzód Gubernatorem w Putywlu, potém mianowany przez W. Ks. Litewskiego Starostą mińskim, naostatek Wojewodą smoleńskim; pisał się dziedzicem na Opakowie i Jelnie. Z Lewirem Ks. Siewierskim urażeni, *że im palce odźwierny Króla polskiego drzwiami przycisnął*, przenieśli się do Moskwy 1401 r. (sic), gdzie z powodu, że Lewir był bezpotomny, spodziéwał się spadku na Maryą księżniczkę Siewierską małżonkę swą. Atoli nadzieja go zawiodła, bo zabrano Siewierz (Siebierz, znaczy w słowiańskiem *pustynią*, ztąd i Sibir, Syberya, dodaje Święcki); powrócił więc Bogdan do Litwy i (dopiéro w 90 lat po przyskrzybnięciu palca przebłaga-

([1]) Kilka razy w dokumentach (lecz bez dat!) nazwany Siemionowiczem i w Kojałowicza *Klejnotach* także (Rps. Szęciły pod herbem Lis).

wszy się) obdarzony był dobrami od Aleksandra. Po dwukrotném poselstwie do Moskwy, na rozkaz W. Ks. Moskiewskiego miano go wraz z żoną i dziećmi w Jelnie napaść i zabrać w niewolą, w któréj umarł; pochowany w Nowogrodzie, gdzie monastyr miał fundować. Trzem jego synom: Konstantemu, Aleksandrowi i Teodorowi (Fedorowi), W. Ks. Bazyli Iwanowicz, *nagradzając stratę* księztwa Siewierskiego, puścił księztwo Krzczonowskie, gdzie spokojnie siedząc, spokojnie sobie pomarli; dwaj piérwsi bezdzietnie, Fedor zaś zostawiając syna Pawła, późniejszego Kasztelana kijowskiego, który uszedłszy z Moskwy, stał się niejako nowym protoplastą linii Siewierskiéj: córek téż kilka było, to za Ogińskim, to za Dowmundem Widzieniskim etc. ([1]). Umyślnie położyliśmy tę powiastkę z *historyi Sapiehów*, powtórzoną przez Niesieckiego i Święckiego, żeby ją porównać z relacyą Kojałowicza. Według niego, Bogdan Siemionowicz Sopiha pan na

([1]) Genealogia Sapiehów sztychowana przez Myliusa, prócz Pawła, dajo *Fedorowi* drugiego syna *Bohdana, Namiestnika w Putywlu*, w r. 1499 przez Moskwę w niewolą wziętego (żonatego z księżną Trubecką). Tym sposobem Kniaź *Bohdan Fedorowicz Sopiha* Stryjkowskiego, znalazł swe pomieszczenie razem ze swym dziadkiem także Bohdanem!

Co się tyczy *Kniazia Bohdana Fedorowicza*, Namiestnika Putywlskiego, w r. 1499, którego Stryjkowski nazwał *Sapihą*, znaleźliśmy w Metr. Lit. (ks. 193 f. 665, bez daty) list Zygmunta I donoszący Bohdanowi i Fedorowi Iwanowiczom Zesławskim i Michaiłowi Kniaziowi Mścisławskiemu, że zięć tego ostatniego, *Kniaź Bohdan Putywelski* umarł w niewoli w Moskie: czy to nie Namiestnik Putywelski Stryjkowskiego?

Opakowie i Jelnie, był Pisarzem litewskim i *Okolniczym* (nie Wojewodą) smoleńskim i dwukrotnie Posłem do Moskwy w latach 1503 i 1506 ([1]), co zupełnie zgodne jest z dokumentami, któreśmy mieli pod ręką. W dokumentach tych piérwszy raz występuje Bohdan Sopiha, dopiéro w r. 1494; był on już wtedy Namiestnikiem mińskim i lubuckim i Aleksander W. Ks. Litewski pozwalał mu nabyć pewne ziemie w powiecie witebskim (Metr. Lit. 192 f. 17 i 18). Pod rokiem 1499 wspomina Stryjkowski, że Kniaź Konstanty Ostrogski ciągnąc nad Wiedrussę, poimał w *Jelnej* Hermana Dyaka niegdyś *Bohdana Sapihy*, który dał mu wiadomość o wojsku nieprzyjacielskiém pod Dorohobużem; w tymże roku (1499), według Stryjkowskiego ([2]), wodzowie Iwana Wasilewicza zdobywszy Putywl, wzięli w niewolą *Namiestnika* tamtejszego Kniazia Bohdana *Fedorowicza Sapihę* z wielką liczbą szlachty i zabrali całą Siewierszczyznę. Prędzéj jednak jak Kniaź Ostrogski wrócił Bohdan do Litwy, bo już w r. 1503, jako Okolniczy smoleński i następnie w r. 1506, jako Namiestnik wysokodworski, był członkiem poselstwa do W. Ks. Bazylego, z oznajmieniem o śmierci Króla Aleksandra i z propozycyami pokoju. Dwaj inni posłowie byli: Iwan Mi-

([1]) *O Klejnotach* albo *Herbach* Rękopism Szęcilły i w *Historia Lithv.* T. II, 295 Theodatus Sapiëha Gubernator (nie Palatinus) Smolensc. Notar. Lithv. i 318 pod r. 1506, tylko Theodatus Sapieha.

([2]) Str. 310, wydanie Glücksberga z r. 1846.

kołajewicz (Radziwiłł) Wojewodzic wileński i Piotr Olechnowicz Kuchmistrz. (Metr. Lit). W ks. 193 i 194 Metryki Litewskiéj, znajdują się między dokumentami z r. 1508, dwa listy poselskie od Zygmunta I do W. Ks. Bazylego Iwanowicza, na ręce Posłów Piotra Olechnowicza Kuchmistrza Namiemiestnika Skerstomońskiego i Bohdana Sopehy Namiestnika wysokodworskiego, tudzież potwierdzenie nadań uczynionych przez Aleksandra, Bohdanowi Sopiezie, Okolniczemu smoleńskiemu Namiest. wysokodworsk.; *lęcz bez daty*. Gdyby rzeczywiście można je odnieść do r. 1508, pokazałoby się, że Bohdan chyba dopiéro po trzeciém poselstwie, z Jelnéj został porwanym i uwiezionym. Kiedy umarł, nie wiadomo. Kojałowicz, jak i inni, daje mu za żonę, Księżniczkę Siewierską; lecz tych Kniahiń na Siewierzu było dużo. Z Metryki Litewskiéj okazuje się, że był żonaty z Księżniczką Sokolińską ([1]). Z niéj miał synów: Fiedora i Iwana ([2]) choć Kojałowicz kładzie i Michała.

([1]) Akt z r. 1496 lub 7go w Ks. Met. r. Litew. 192 f. 92, w którym występuje *tesscza* Bohdana Sopiehy *Kniahinia Sokolińskaja*. Genealogia Sapiehów nowoczesna, daje mu za żonę Teodorę Zdanowiczównę Sędziankę mińską, a Baliński w Starożytnéj Polsce (T. III, 718) Maryą z Petruchów Księżnę Siewierską, dziedziczkę Czerei. Może miał trzy żony? Może téż wspomniana przez nas Kniahinia Sokolińska była wprzód za *Petruhem* i córkę z tego małżeństwa wydała za Sapiehę?

([2]) W liście sądowym Kniazia Konst. Ostrogskiego, który między dokumentami kładziemy (r. 1529), wymieniono tylko Iwana i Fedora synów Bohdana (Metr. Lit. 209 f. 397).

1. Fiedor Bohdanowicz, według Kojałowicza był Sędzią ziemsk. trockim i zostawił synów: Iwana i Dymitra ([1]).

2. Iwan Bohdanowicz Sopeha, opuszczony w genealogiach i Niesieckim, niezawodnie był drugim synem Bohdana Okolniczego smoleńskiego ([2]). Służbę publiczną rozpoczął w kancellaryi W. X. L., zapewne jeszcze za życia ojca, bo już w r. 1508 jako Pisar Hospodarski otrzymał od Króla potwierdzenie posiadania dworców w oboleckim powiecie i przy zamku smoleńskim (24 kwietnia, indykt 12 M. L. 194 f. 500). W r. 1510 w przywileju dla Jana Litawor Chreptowicza *Starosty Drohickiego* podpisał się *Iwachno Sopeha minor, Secretarius,* widać dla odróżnienia od Iwana Siemionowicza Marszałka, nieco wyżéj na tymże przywileju podpisanego. (Metr. Lit. 194 f. 615). Nie długo potém zaślubił Annę Kroszyńską córkę Kniazia Kostietina (Konstantego) Kaznoczeja (Skarbnika) smoleńskiego ([3]).

([1]) Synem Dymitra był Aleksander Bazyli Kasztelan witebski, w r. 1613 Kommissarz do zapłaty wojsku (Vol. Leg III, 242).

([2]) Bajarze nasi chcąc utrzymać *drukowaną bajkę o trzech synach Bohdana*, zmarłych w księztwie Krzczonowskiem, *nie zważali na dokumenta* i Iwaszka Bohdanowicza Sopiehę zrobili jedną osobą z Iwaszkiem Siemionowiczem. Gdy bowiem Iwan Siemionowicz był już w r. 1508 Marszałkiem i Sekretarzem Najwyż. W. X. Lit. oraz Namiestnikiem bracław. i witeb., Iwaszko Bohdanowicz był dopiéro Pisarzem W. X. L. (M. L. 194 f. 500), w r. zaś 1515, gdy piérwszy był już Wojewodą podlaskim, drugi był dopiéro Marszałkiem i Pisarem Lit. (M. L. 195 f. 307).

([3]) Metr. Lit. Ks. 209 fol. 186 i 961). Dan w Dubnie (Dubeń na Litwie) dnia 8 lipca 1513 r. Indykta: 1 *Zapis Kniazia Ko-*

Widać nastąpiło to w zapusty 1513 r., bo w lipcu tegoż roku przed Aktami Metr. Litt. rodzice panny młodéj zapisali mu dworzec na Łunnéj i sześćdziesiąt służb doń należących. Powoli dosługiwał się godności w W. X. Litt., aż nakoniec koło r. 1530 otrzymał województwo podlaskie (po Januszu Stanisławowiczu Kostewiczu?). Z tym tytułem razem z Maciejem Kłoczkiem Marszałkiem i Pawłem Naruszewicem, posłował w r. 1531 do W. Ks. Bazylègo Iwanowicza ([1]) po sławném zwycięztwie Obertyńskiem Jana Tarnowskiego. Umarł około r. 1541 zostawiając wdowę Hannę Andrejewnę Sanguszkównę i synów trzech: Iwana, Michała i Pawła ([2]).

stetina Fedorowicza Kroszyńskoho i żony jeho Anny Ziatiu ich Panu Januchnu Bohdanowiczu Sopezica i żonie jeho a doczce ich Annie etc., a fol. 190 f. 965 w r. 1523 Król potwierdza ten zapis *Januszu Sopieżicza Dworaninu swemu* w Krakowie d. 29 marca Indykt 11. Miał ten Kniaź Kroszyński córki: jednę za Koptiem Wasilewiczem (zmarł przed 1531) Marszał. i Pisarzem Lit. Star. miednickim i perewalskim, drugą za Michałem Michałowiczem Chaleckim Starostą wrzuckim, a trzecią (Annę) za Sapiehą (Metr. Lit. 209 f. 967).

([1]) Kojałowicz Histor. Lit. II 392.

([2]) Metr. Litt. 217 f. 394 wdowa po Iwanie Sopeże, Hanna Andrejewna Sanguszkówna z synami Iwanem, Michajłem i Pawłem w r. 1546 d. 29 listopada w Wilnie od Króla otrzymuje pozwolenie zaprowadzenia targów w Połonnem, gdzie mąż jéj Jan Supieha z imenéj Połonoho, Lemnicy i Ostrowna, nad rzeką Moszczenną wystawił zameczek w 10 milach od Witebska, w 10 od Orszy, w 20 od Połocka. Kojałowicz pisze, że ta Sanguszkowna była piérwszą żoną Jana Sapiehy, a za drugą mylnie mu daje Ks. Ostrogską.

Czy miał potomstwo z piérwszéj żony, nie masz śladu ([1]).

Michał, średni syn Iwana Bohdanowicza Wojewody podlaskiego, Sekretarzem był królewskim; syn jego Łukasz, wnuk Samuel, na którym ta linia wygasła.

Jan, drugi syn Iwana Bohdanowicza, po ojcu Starosta drohicki, fundował Opactwo św. Bazylego w Czerei ([2]). Z Bohdany Ks. Druckiéj Sokolińskiéj zostawił córki: *Annę*, za Michałem Frąckiewiczem Radzimińskim, Podkomorzym połockim, *Zofią* (Maryannę) za Marcinem Kniaziem Koryatowiczem Kurczem Starostą Felińskim i *Teodorę* (Fedorę) za Maciejem z Rokitnicy Leńkiem, Starostą naprzód nowogrodzkim, późniejszym Kasztelanem derptskim ([3]), i synów téż trzech: Hrehorego, Lwa i Jędrzeja. Z tych: *Jędrzéj*, najprzód miński (1577) a potém mścisławski Wojewoda, Starosta orszański, zmarły w r. 1597, z Szymkowiczówny Marszałkównéj litewskiéj miał tylko córki: *Zofią*, za Konstantym Kniaziem Połubieńskim Wojewodą par-

([1]) Według genealogii domowéj Książąt Sapiehów, wypadłoby, że miał córkę Annę, za Janem Massalskim Sędzią grodzieńskim; ile w tém prawdy nie mogliśmy sprawdzić.

([2]) Star. Pols. III 717.

([3]) W r. 1608 Maciéj Leniek Kasztelan derptski, na rok przed śmiercią, za konsensem królewskim zapisał jéj dożywocie na swych dobrach. (Metr. Kor. ks. 152 f. 208).

nawskim ([1]), *Konstancyą*, za Hieronimem Szemiotem Podkomorzym wileńskim i *Elżbietę* zakonnicę św. Klary. Genealogia sztychowana dodała mu dwóch synów, których nie było nigdy na świecie.

Lew, najstarszy syn Jana Starosty drohickiego, Kanclerz W. X. Lit., Wojewoda wileński i Hetman wielki, Starosta słonimski, retowski, błudnieński, mohylewski, parnawski, według Kognowickiego urodził się w Ostrowie, dnia 2 kwietnia 1557 roku z rodziców podtenczas ewangelickiego wyznania. W Lipsku doskonalił się w naukach, postąpił najwięcéj w wymowie i historyi. Wybrany Posłem na sejm, talent swój wykazał; polubiony od Stefana Batorego, który go mianował swoim Sekretarzem, a potém Pisarzem W. X. Lit.; mawiał ten Król o nim: „*Iste juvenis evadet in magnum virum in Republica*" (Młodzieniec ten wyjdzie na wielkiego męża w Rzeczypospolitéj) ([2]). Z pułkiem hussarskim własnym kosztem wystawionym, wyprawił się na wojnę; pod Toropcem, Zawołociem, przy zdobywaniu Ostrowa i Pleskowa wielkiego męztwa dał dowody; od pióra postąpił na Podkanclerstwo W. X. Lit.; odbył poselstwo do Iwana Bazylewicza Cara,

([1]) Umarł około r. 1640, Wojewodą po nim został Ernest Doenhof Kasztelan parnawski, dnia 4 listopada 1640 r. (Metr. Kor. 185 f 442).

([2]) Wątpliwa jest autentyczność téj anegdoty; toż samo miał tenże Król powiedzieć Janowi Karolowi Chodkiewiczowi, witającemu go w akademii wileńskiéj. (Obacz życie jego przez Naruszewicza).

Groźnym zwanego i korzystny pokój szczęśliwie zawarł 1584 r. Po tém poselstwie Podkanclerzem, a wkrótce (1589) Kanclerzem W. X. Lit. mianowany, sprawowania tych urzędów wzór zostawił. Do wyboru Zygmunta III i uznania go za Króla, bo cała Litwa trzymała za Maksymilianem, radą swą przyczynił się i imieniem współobywateli hołd Królowi złożył. To mu większą u Króla wziętość zjednało i r. 1589 miał sobie nadane dobra Skoruty w Litwie. On uporządkował Trybunał W. X. Lit. na wzór utworzonego już w Koronie, ustawy i porządek sądzenia 1616 r. wydane, dla tegoż przypisał. Statut litewski od stanów przyjęty, w Wilnie, 1588 r., z pomocą światłych mężów zebrał, uporządkował, ułożył i ogłosił. Do powrócenia jego do wiary katolickiéj następujący posłużył wypadek: Było w zwyczaju, iż Sapieha jako Senator i Kanclerz, z dygnitarzami assystował Królowi do kościoła katolickiego; wracał się jednak od drzwi i udawał się z współwierzącemi do zboru swego na ulicy św. Jana w Krakowie, pod ten czas istniejącego. Mniéj pobożne rozdawanie Ofiary świętéj przez pastora, podało mu wątpliwość o obrządkach wyznania. Rozmyślać zaczął w nocy płacząc; zapytany od małżonki, gdy jéj wyznał walkę sumienia, za poradą tejże wezwał księdza Skargę i następującéj niedzieli po kazaniu księdza Skargi ukląkł przed ołtarzem, w obec najmniéj spodziewającego się Króla i wysłuchawszy mszy św. przyjął katolickie

wyznanie. Nie był jednak zapalonym w mniemaniach raligijnych, dał potém z siebie tego widoczny przykład, uspakajając rozruchy w Rydze między różnowiercami. Klemens VII Papież uradowany z tego nawrócenia, przysłał mu krzyż a małżonce jego z Firlejów, różę złotą. 1600 r. jeździł Sapieha powtórnie do Rossyi ([1]) dla potwierdzenia pokoju z Borysem Godunowym Carem; po 14 miesięcznych sprzeczkach o tytuły, z utratą znaczną majątku i trudnością wielką, pokój ten skojarzył i zmowę z Michałem Hospodarem wołoskim zniweczył. W czasie rokoszu Zebrzydowskiego, przy prawach tronu i rządu stawał, wyprawy za sprawą Dymitra odradzał; lecz do zdobycia Smoleńska i dalszych tryumfów czynnie Królowi dopomagał ([2]), wojska związkowego część własnym kosztem zaspokoił, co mu z ceł litewskich zwróconém zostało. W wyprawie zapóźnéj i mniéj silnéj, Władysława IV, towarzyszyć jako doradzca nie odmówił i do zawarcia rozejmu w Dywilinie 1619 r. d. 3 stycznia, na lat 14 przyłożył się; posiadanie dla Polski Czerniechowskiego, Smoleńskiego i Nowogrodzkiego

([1]) Kojałowicz mylnie kładzie to poselstwo pod r. 1598, gdyż pokój po czternastomiesięcznych układach, przez Lwa Sapiehę, Stanisława Warszyckiego i Eliasza Pielgrzymowskiego, zawartym został w r. 1601. (Naruszewicz, życie Jana Karola Chodkiewicza).

([2]) Zarzucano mu, że Króla do odebrania Smoleńska i Siewierszczyzny we własnym interesie namawiał; Moraczewski jednak wykazał, że rady te były wcale dobre.

utwierdził, i lubo usłyszał za cudze winy z ust Lipskiego Podkanclerzego, mówiącego od tronu, niezasłużone przez siebie wyrzuty; zniósł jednak to cierpliwie i nie ostygł w chęci służenia ojczyznie. Wojsko związkowe litewskie, 150 tysięcy ówczesnych złotych polskich ze swéj szkatuły wyłożywszy, uspokoił. Gdy Żołkiewski pod Cecorą, Chodkiewicz u Chocimia pasmo sławnych swych dni życia ukończyli, Lew od Szwedów Litwę zasłonił i nieprzyjaciół do przyjęcia rozejmu skłonił. Staranność tę jego Król godnością krzesła Wojewody wileńskiego w senacie ([1]) i buławą wielką wynagrodził ([2]). Co przepowiadał Józefatowi Kuncewiczowi, upominając o tolerancyą w liście ostrzegającym, to się na nim ziściło; wyznaczony jednak jako Kommisarz do ukarania, w Witebsku sprawiedliwość wymierzył. Gdy Król szwedzki Gustaw Adolf na nowo naszedł Polskę, bronił Sapieha ojczyzny; a 1625 r. jako Hetman Wielki Lit. do zajrzącego téj godności Gosiewskiego, napisał te słowa: „zaniechawszy (przykładem Rzymian, którzy swoje *in Atriis* kiedy *ad consilium* przychodzili, zostawiali zawiści), idźmy przeciw wspólnemu nieprzyjacielowi". Toż samo mówił Piotr Zborowski, Wojewoda sandomierski, do Jana Firleja Marszałka koronnego i Wojewody krakowskiego, w czasie

(1) Został Wojewodą wileńskim w r. 1623. (Kojałowicz).
(2) Buławę Wielką litewską otrzymał dnia 5 sierpnia 1625 r. (Kojałowicz).

elekcyi Henryka Walezyusza: „Radźmy teraz o dobru Rzeczypospolitéj, a potém będzie li wola, do nieprzyjaźni prywatnych powrócimy”.

Lew Sapieha na wyprawę szwedzką do 40,000 czer. złotych z swoich pieniędzy wydał, związków z Austryą Zygmuntowi III odradzał, z Szwedami pokoju życzył; lecz mądre jego rady nie były słuchane. Sapieha był ojcem nietylko ojczyzny, ale i poddanych; do rządzców dóbr swoich mawiał: „U was chłop chłopem, u mnie wielmożnym i jaśnie wielmożnym: bo kiedy ja chłopa mieć nie będę, pewno jaśnie wielmożnym być przestanę”. Dla oświecenia poddanych zakładał szkółki i wyższy nad przesądy wieku swojego, upatrywał w tém dla kraju wielki pożytek. Tak był kochanym od włościan, iż na wezwanie jego, mieszkańcy majętności Lepel na zaspokojenie długów jego, na potrzeby Rzeczypospolitéj zaciągnionych, składając z włóki po pudzie pieńki i dziesiątku lnu, dostarczyli mu summy na umorzenie téj należności. On zjazdom Litwy i Posłów przedsejmowym w Słonimie przodkował i użyteczne rady podawał. Rozgraniczenie Litwy z Podlasiem 1591 r. uskutecznił, do urządzenia Inflant 1598 r. należał, *przejrzenie Metryk litewskich 1611 roku pod jego dozorem odbyło się*. Lubo pragnął zjednoczenia kościoła wschodniego z zachodnim, gwałtowności jednak Unii nie pochwalał, który jeden z dziejopisów ówczasowych, tak opisuje: „Dnia 6 października 1596 r. zebrał się Synod

w Brześciu Litewskim, na który przybyli Biskup lwowski i przemyślski, oraz jednomyślny z niemi K. Konstanty Ostrogski, Wojewoda kijowski, i Nicefor Patryarcha; oraz wielu Aryanów i Dyssydentów. Zeszli się w Brześciu w kamienicy i tam metropolitę i pięciu Biskupów z urzędu złożyli i klątwę rzucili; z drugiéj zaś strony Rahoza metropolitę z Biskupami do Unii przystępującemi, Bałabana i Kopystyńskiego Biskupów i Nicefora z urzędu złożyli i wyklęli. Tak się skończyła tak nazwana Unia, po któréj uczuwszy słabość ciała Rzeczypospolitéj Polskiéj, Mohiła Hospodar Wołoski, już podział Polski ułożył, który byłby przyszedł niezawodnie do skutku, gdyby go waleczność i roztropność dwóch wielkich mężów: Jana Zamojskiego i Lwa Sapiehy w tych zabiegach nie wstrzymały".

Zaradzano o ile możności złemu i na sejmie koronacyjnym 1633 roku, Dys-unici do metropolii w Kijowie i do Władyctwa w Łucku i Przemyślu zostali powróceni. Zszedł z tego świata ten wielki senator i prawodawca, wojownik i polityk, niespracowany dla dobra ojczyzny, w Wilnie 1633 r. d. 7 lipca ([1]) w czasie wielkiego obiadu dla Posłów weneckich dawanego. Uczuwszy się słabym, wezwał syna Kazimierza do zastąpienia miejsca gospodarskiego; odszedł do gabinetu swego i tam

(1) Kojałowicz kładzie śmierć jego na dzień 9 lipca t. r. w Brześciu, nie w Wilnie.

bez wszelkich bolów, na krześle zakończył pełne sławy życie; pogrzebiony w Wilnie w kościele św. Michała, w grobie przodków swoich. Następnie jednak, gdy nieprzyjaciel, 1656 r. naszedłszy Wilno, trumny drogie pozabierał i kości zmarłych powyrzucał, po ustąpieniu onego, przełożona zakonu, Sokolińska, ciało Lwa Sapiehy w trumnie drewnianéj z napisem umieściła i kości innych Sapiehów przyzwoicie uczciwszy pozbierać kazała. Ma prócz tego Lew Sapieha nagrobek w Siemiatyczach z czarnego marmuru, przez Kazimierza Sapiehę postawiony. Wyświadczył wiele pobożnych fundacyj Lew; tak w Wilnie w miejscu swego mieszkania fundował 1594 r. klasztor i kościół Panien Bernardynek św. Michała, i nadał im dobra Lepel z przyległościami w województwie połockiem; w Brześciu Litewskim Jezuitów fundował i nadaniami opatrzył; w Grodnie OO. Bernardynów fundował na pamiątkę zwycięztwa 1595 r.; w Orszy kollegium Jezuitów Zygmunt III na miejscu zboru ewangelickiego za jego pomocą fundował; w Białynicach klasztor Księży Karmelitów założył na pamiątkę zwycięztw późniejszych, co Zygmunt III 1624 r. potwierdził. Ruś Biała plebanii i prebend od Lwa uposażonych liczy (według Niesieckiego) 60. W Żurawicach i Czerei (1) Bazylianów uposa-

(1) W Czerei Lew Sapieha cerkiew św. Trójcy i przy niéj monastyr niegdyś przez Bohdana Sapiehę zbudowane a późniéj zniszczone, na nowo wymurował i hojnie uposażył. (Star. Pols. III

żył; do wybudowania kościoła św. Kazimierza w Wilnie dopomógł i piérwszy kamień zakładał; ołtarz srebrny i dzwon wielki przy wzięciu Smoleńska zdobyty, dał w podarunku; chorągiew z obrazem św. Kazimierza, obnoszone około Wilna, kościołowi temu w obec Króla złożył, 24 kościołów w Litwie z gruntu wymurował. Za jego kanclerstwa Zygmunt III w mieście Barze, we Włoszech, fundusz zrobił na dwie kapelanie za duszę Królowéj Bony, zachowując *Jus patronatus* sobie i następcom, Królom polskim, co potwierdziła bulla Papieża 1610 r. Dwużenny był Lew: raz z Dorotą Firlejówną Kasztelanką lubelską (1), z któréj był syn *Jan Stanisław* Marszałek Wielki Litewski i córka *Anna* za Albrechtem Władysławem Ks. na Nieświeżu Radziwiłłem Kasztelanem wileńskim; drugi raz z Halszką Ks. Radziwiłłówną, z którą miał dwóch synów: *Krzysztofa Mikołaja* Pisarza i *Kazi-*

718). Baliński nazywa żonę Bohdana Sapiehy Kniahinią *Pstrucką*; czy to nie jest źle odczytane *Zdrucka?* bo Pstruchów i Pstruckich nigdzie nie masz, a zdarzyło nam się czytać nawet w konstytucyach *Zdrucha, Strucha* Sokolińskich (np. w Const. z roku 1613). zamiast *z Drucka*. Owe Pstruchy mogły urość ze złego odczytania napisów słowiańskich.

(1) Dorota Firlejówna 1° voto Stefanowa Ks. Zbarażska Wojewodzina Trocka, 2° voto żona Lwa Sapiehy, była córką Jędrzeja z Dąbrowicy Firleja Wojewody lubelskiego Starosty sendom. i Barbary Szreńskiéj Wojewodzianki płockiéj. Szreński Feliks († 1554) h. Dołęga, Wojewoda płocki, Starosta malborgski, wizki i łomżyński, ostatnie z rodu swego dwie córki zostawił: *Annę*, za Zbożnym (Auctus) Dzierzgowskim, Kasztelanem sochaczewskim i Barbarę za Andrzejem Firlejem (1570 Metr. 108 f. 140).

mierza Lwa Podkanclerzego W. Ks. Lit. Jest ślad, że zostawił po sobie dyaryusz swoich czynności, gdyż Władysław IV w liście pisanym do Sapiehy prosił o udzielenie dyaryusza i pism Lwa, do napisania historyi wojen potrzebnych. Kobierzycki miał sobie te pisma udzielone, o czém wspomina w przedmowie. *(Święcki, Historyczne Pamiątki T. II, str. 58 i następne).*

Jan Stanisław, Marszałek W. X. Lit.(¹), Starosta słonimski, markowski, błudniewski, syn Leona z Firlejównéj, mąż w dowcipie, wymowie i wspaniałości umysłu nieporównany, prawdziwy naśladowca ojcowskich cnót. Za Władysława IV odprawił dwa razy poselstwo do Cesarza niemieckiego, tam mu ofiarowano godność książęcą Sacr. Imp. Rom., ale téj nie przyjął, o czém świadczy Sarbiewski, mówiąc, że przyjął tylko kawaleryą klucza złotego. Dla pięknéj wymowy *„aureum os sarmatiae"* (złote usta sarmackié) nazwany (od posłów florenckiego i hiszpańskiego). Hartknoch in Republica Poloniae mówi: *titulum Principis S. Rom. Imp. recusavit modeste, sub suo nomine se omnes sibi convenientes titulos Viennam secum invexisse causatus.* (Tytułu Księcia skromnie odmówił, dlatego, że pod swojém

(¹) Od r. 1619 po Piotrze Wiesiołowskim, według Niesieckiego; lecz ta data mylną nam się zdaje, bo w r. 1621 będąc Marszałkiem Trybunału litewsk., tytułował się jeszcze Podstolim Litewskim (sądowy proces str. 3 i Niesiecki T. I, str. 383).

imieniem wszystkie należne mu tytuły przywiózł do Wiednia). Był Marszałkiem w Trybunale litewskim 1612 i 1621 r. zachowując wielką sprawiedliwość; opiekę sierotom dawał. Na wyprawę smoleńską cały pułk swoim kosztem utrzymywał; za Władysława IV pod Drują strzegł, aby nieprzyjaciel nie wkroczył; przeciw Turkom, Chodkiewiczowi sto pieszych i sto lekkich kawaleryi swym kosztem posłał (1), w Prusach i Inflantach przeciw Szwedom ochotnie stawał. Zmarł 1635 r. pochowany w Wilnie, w grobie przodków, w kościele św. Michała (przeżywszy lat 46). Starowolski nagrobki te zachował. (*Święcki*).

Dwie miał żony: Annę Scholastykę Chodkiewiczównę, jedyną córkę Jana Karola Wojewody wileńskiego, i Hetmana Wielkiego Lit. i Zofii Mieleckiéj Wojewodzianki podolskiéj, która w dom Sapiehów wniosła hrabstwo Bychowskie, 2° voto zaślubił Gryzeldę Wodyńską, córkę Jana z Wodyń na Międzylesiu Wodyńskiego Wojewody podlaskiego i Zofiil Sobieskiéj Chorążanki Koronnéj. Syna miał jedynego Jana Krzysztofa, zmarłego dzieckiem.

(1) Pod Chocim 100 kozaka i 100 piechoty posłał, a sam ze 100 husarzy przy boku pańskim ciągnął (1621), w Inflantach mając komendę od ojca nad wojskiem bitwę pod Walmujzą przegrał, z Gustawem Karolem Królem szwedzkim, 1625 w Decembrze. Za Władysława IV do Moskwy 700 ludzi swym kosztem wystawił, powiada Kojałowicz.

Krzysztof Mikołaj, Pisarz Polny W. X. Lit., Starosta markowski i zdzitowski, drugi syn Lwa, doskonalił się w Lowanium pod Erykiem Puteaszem, wielkich nadziei młodzieniec. W r. 1627 pięknym i wybornym stylem napisał: „Opowiedzenie zdarzeń Dymitra Cara"; Puteasz chwalił to dzieło. Liwiusza historyą na polski język przetłumaczył, sztuki wojennéj uczył się pod najprzedniejszemi w Europie wojownikami, a w ojczyznie miał za wzór swego ojca, tak wielkiego bohatyra. Powróciwszy do ojczyzny, w 24 roku życia dokończył, 1631 r., pogrzebiony w grobie przodków u św. Michała w Wilnie; uczczony od zasłużonego i żyjącego jeszcze podtenczas ojca, nagrobkiem, który nam zachowali Starowolski i Kognowicki. *(Święcki).*

Kazimierz Lew, syn trzeci Lwa Sapiehy, z Radziwiłłówny urodzony d. 15 lipca 1609 r., od Władysława Królewicza i Konstancyi Królowéj, trzymany do chrztu. Początkowe nauki brał w akademii wileńskiéj 1521 r.; wespół z Krzysztofem udał się za granicę dla dalszego doskonalenia się, gdzie najprzód w Monachium, potém w Ingolstadzie odbiérali naukę; dla słabości suchotnéj brata, powrócił do ojczyzny, potém wysłany do Lowanium w Niderlandach, gdzie pod Puteaszem daléj ćwiczył się. Zachowany jest w Kognowickim Leona Sapiehy do Puteasza w łacińskim języku, wybornym stylem pisany list, gdzie wyznaje, że do Włoch miał wysłać swych synów, ale ujęty sławą, pod staranność

najroztropniejszego męża, przyszłą swojéj ojczyzny nadzieję posyła. Hieronim Postrzycki, wielkiéj roztropności mąż, przydany był za guwernera synom; udał się potém Kazimierz do Brukselli dla ćwiczenia się w sztuce rycerskiéj, zkąd pojechał do Hollandyi, dla przypatrzenia się obrotom wojsk pod sławnym Spinolą. Zwiedził Francyą, Włochy, Rzym, Neapol i Wiedeń, dał się poznać panującym Monarchom. Około 1630 r. powrócił do Polski, w Słonimie został wybrany na Deputata Trybunału, gdzie wysokich swych umiejętności dał dowody; doskonale mówił 7 językami. Zygmunt III mianował go Pisarzem W. X. Lit. i powierzył archiwum Rzeczypospolitéj do przejrzenia, w którém podówczas zachowywane były oryginały praw i traktatów, ustawy narodowe, przywileje, dyplomata, akta, przymierza, instruktarze ceł i dochodów publicznych. Był potém Marszałkiem Nadwornym (od r. 1638), naostatek Podkanclerzym W. X. Lit. (od r. 1643), oraz Starosta słonimski, grodzieński, wołpiński, luboszański, orszański (1), dziedzic na Czerei i Starosiele, ekonomii brzeskiéj administrator; pokój z Michałem Fedorowiczem Carem, którym Smoleńsk, Siewierz, Czernichów, Dorohobusz, Biała, Starodub, Polsce odstąpione były, dnia 14 czerwca 1634 roku, zawarł i takowa umowa na

(1) Molczacki i Derptski, to ostatnie starostwo odstąpił w r. 1650 Teodorowi Denhoffowi podówczas Dworzaninowi królewskiemu (Metr. 192 f. 105).

ewangelii przed nim jako Posłem Króla zaprzysiężoną była. Na pamięć tego pokoju wyryć kazał na tablicy srebrnéj napis i lampę wiecznie goreć mającą, fundusz na to oznaczywszy, w Żyrowicach w kościele zawiesić kazał.—1645 r. z polecenia Króla witał Ludwikę Królową do Polski przybywającą, na granicach Pomorza nad rzeką Leben, gdzie w rozbitym pysznym namiocie, którego szpaler z najbogatszych kobierców perskich był zrobiony; prowadził ją potém do Lawemburga, piérwszego podówczas od strony Polski miasta, potém do Oliwy, Gdańska i Warszawy, własnym kosztem podejmując: witał ją w włoskim języku. Dwór Sapiehy i zbrojni liczyli 4000 ludzi; zbrojni w zielonych i szkarłatnych mundurach byli ubrani. 1648 r. zrobił fundusz w akademii wileńskiéj na dwie katedry prawa cywilnego i kanonicznego i dobra Poczajowice w powiecie orszańskim na to zapisał; bibliotekę swą z rzadkich dzieł złożoną, przez ojca Leona i siebie zebraną, akademii wileńskiéj podarował, która do zakładu Zygmunta Augusta Króla i Waleryana Protasiewicza Biskupa wileńskiego dołączona i troskliwością Jezuitów, jak ówczasowi dziejopisarze świadczą, drożéj jak skarby szacowana i prawie na ręku piastowana, w czasie napadu nieprzyjaciół 1656 r. do Królewca uprowadzona i tam szczęśliwie przechowana została; gdyż Wilno podtenczas całe zburzone i spalone było. Tejże akademii Kazimierz najbogatsze obicie zapisał;

1642 r. przyjmował Władysława IV z małżonką jego w Rozannie i tam otrzymał królewski przywiléj, na sławny w domu Sapieżyńskim do czasu Kognowickiego dochowany puhar Iwan zwany, użyty niegdyś w przyjęciu Zygmunta I przez Jana Sapiehę Wojewodę podlaskiego i od tego Króla tém imieniem ochrzczony. 1648 r. kościół i klasztor księży Kartuzów w Berezie fundował i obszernemi włościami nadał, tak, iż do najbogatszych w Europie liczył się. Władysław IV mianował tego Sapiehę egzekutorem testamentu swego. Wkraczających kozaków trzema szlakami do Litwy na Mochylów, Pińsk i Słuck na Polesiu i pod Bychowem poraził i jego to staraniem kraje Litwy od zalewu tego ochronionemi zostały, za co publiczne na sejmie 1649 r. od Stanów odebrał podziękowanie, przez usta Adama Kazanowskiego. Tysiąc ludzi kosztem jego utrzymywanych pod Zborowem, Beresteczkiem i Żwańcem walczyło; Jana Kazimierza w Litwie, w czasie napadu Szwedów wiernie bronił, wiele posług z woli stanów i Króla odbywał. Zszedł z tego świata 1656 r.: pochowany w Berezie. Dobroczynny równie na pobożne fundacye, w Siemiatyczach kościół zmurował i nagrobkiem ojca ozdobił. W Brześciu Litewskim kościół Jezuitów wymurował; w Drui czyli w Sapieżynie OO. Bernardynów fundował i utrzymanie onych hojnie z dóbr swoich opatrzył; w Słonimie fundował Kanoników Lateraneńskich, i tamże OO. Bernardynów; w Białynicach, konwent

kk. Karmelitów uposażył i obraz N. Panny w klejnoty, a ołtarz cały w srebra oprawił; w Nowogródku fundował OO. Bonifratrów i wiele kościołów i cerkwi w Litwie wybudował. Także swym kosztem sporządził srebrną trumnę dla bł. Jozafata Koncewicza, 224 grzywien i 3/4 ważącą; wspierała się ona na barkach 6 wielkich aniołów, oprócz 4 mniejszych po rogach: na wierzchu trumny osoba św. Arcybiskupa z pastorałem, oraz całe życie jego i męki historya, wyobrażona misterną robotą, w Gdańsku wyrabiana: kosztowoła 63,000 talarów. Na pogrzebie tego Sapiehy miał mowę piękną Melchior Sawicki, Kasztelan brzeski, ten co tak walecznie bronił Brześcia Litewskiego przeciw Szwedom, a wdzięczni kk. Kartuzi, w r. 1764, 4 maja, w lat 108 od śmierci fundatora swego, zwłoki jego z trumny drewnianéj aksamitem obitéj, do cynowéj przełożyli, czamarą atłasową karmazynową z złotemi galonami okryli i trzy tablice srebrne z napisami ułożyli, napisem, oraz wyliczeniem dzieł na cynowéj tablicy nagrobkiem uczcili. Testament 1656 r. d. 30 lipca w Warszawie datowany, Kazimierza Sapiehy ogrom majątku, zamożność domu tego i bogactwa Polaków wykazuje. Bratu swemu Wojewodzie witebskiemu (1), zapisał trzy twierdze: Bychów, co za Jana Kazmierza przez 8 lat attakom wszystkich nieprzyjaciół oparł się, Lachowice

(1) Paweł Jan Sapieha wsławiony za Jana Kazimierza Hetman i Wojewoda wileński, a wprzód witebski, był stryjeczno-stry-

w Mińskiém i Ikaznę w Witebskiém; klejnoty, drogie kamienie, perły w przędzonach i srebrne naczynia skrzyniami różnym osobom, dwie konwie wielkie złociste księdzu Biskupowi wileńskiemu, czapkę książęcą, kubek złoty i kitę z zaponą dyamentową, Podczaszemu litewskiemu, szablę w złoto oprawną, kamieniami drogiemi sadzoną, Księciu Wojewodzie wileńskiemu, a bibliotekę w Rożannie, jak się już powyżéj powiedziało, akademii wileńskiéj: zamożność téj biblioteki nawet w rękopisma była wielka. Jest ślad, że dyploma oryginalne, wybrania Władysława IV na Cara rossyjskiego, w oryginale z podpisami, w obozie pod Smoleńskiem 1610 r., przez posłów Filareta Rostowskiego, ojca Alekego Cara, Galliczyna Daniela Mścickiego i Lugockiego Sekretarza W., którego kopią zachował nam Kobierzycki w swéj historyi, była oddana wraz z instrukcyą Leonowi Sapiesze do traktowania w r. 1630, która jednak w roku 1634, przy zawarciu pokoju dla zaginienia, jak utrzymywano, zwróconą nie została.

Kazimierz Lew Sapieha żonatym był z Teodorą Hr. Tarnowską, córką Joachima Wojewody inflanckiego i Anny Firlejówny Kasztelanki radomskiéj; lecz z nią potomstwa nie zostawił. *(Święcki)*.

Hrehory, albo **Grzegorz** trzeci, ale średni syn Jana Starosty drohickiego, umarł Podkomorzym or-

jecznym bratem Kazimierza Leona i wcale nie z innéj dalekiej linii, jak chce genealogia Sapiehów Kodeńskich, a z nią Niesiecki.

szańskim, zostawiając dwóch synów: Aleksandra Dadziboga i Krzysztofa Stefana.

Aleksander Dadzibóg (Teodor) Stolnik Litewski, Starosta propoyski, orszański i czeczerski, późniéj niby Wojewoda mścisławski, dziedzic na Ostrownie, wojownik przeciw Szwedom; Smoleńsk oblężony, przebiwszy się przez nieprzyjacielskie wojska, żywnością zapomógł, 1614 r. Godłem jego było: „przysługa dla ojczyzny i śmierć dla niéj". Pod Rygą, Połockiem i Smoleńskiem popisywał się, konwent OO. Dominikanów w Ostrownie fundował; 1613 r. przeznaczony do uporządkowania prowincyi Smoleńskiéj, żołnierzy związkowych zapłatą z swego skarbu uspakajał (Const. 1616 r.), ratując od klęsk ojczyznę. W r. 1623 do układów o pokój ze Szwedami, 1632 r. Poseł na sejm i Kommissarz do traktatów z Rossyą. (Święcki).

Mylnie Święcki za Niesieckim, a ten ostatni za historyą Sapiehów, uczynili go w r. 1621 Wojewodą mścisławskim, bo nim nigdy nie był; nietylko genealogia Chodkiewiczów, ale nawet współczesny mu prawie Kojałowicz inaczéj go nie zowią, jak Starostą orszańskim: podobnież dość liczne akta urzędowe, któreśmy mieli pod ręką, nakoniec konst. z r. 1632 (V. L. III 708/9), kiedy Kommissarzem do traktowania z Rossyą został wyznaczony, zowie go tylko Starostą orszańskim (1). Wojewodą mści-

(1) Wojewodą wówczas (1632) był Mikołaj z Ciechanowca Kieszka (Sufragia Ziem. na Elek. Wład. IV i Const.); w r. 1628

sławskim *rzeczywiście*, był brat jego rodzony *Krzysztof Stefan*. Żoną Aleksandra była Elżbieta Chodkiewiczówna, córka Hieronima Kasztelana wileńskiego i Anny z Czekarzewic Tarłówny (ob. T. I, 91), z którą tylko córki zostawił: *Annę* za Stanisławem Naruszewicem Referendarzem W. X. Lit. i *Krystynę* 1° voto za Janem Pacem Podstolim Lit., 2° voto za Isajkowskim.

Krzysztof Stefan, Wojewoda mścisławski, Starosta propoyski i lidzki, w r. 1616 już był Starostą lidzkim i Kommissarzem z sejmu naznaczony do rozgraniczenia powiatu brasławskiego i Kurlandyi, razem z Janem Naruszewicem Łowczym W. X. Lit. (Const.). W r. 1623 Poseł na sejm i delegowany Kommissarz do traktowania o pokój ze Szwedami. Był już wtedy Pisarzem W. X. Lit. i Starostą mścisławskim (V. L. III 447). 1626 r. Poseł na sejm warszawski i Deputat na Trybunał skarbowy wileński (Vol. L. III 494). Województwo mścisławskie otrzymał przed samą prawie śmiercią, w roku 1636, po postąpieniu Mikołaja Kiszki na kasztelanią trocką. Z Anny Księżniczki Hołowczyńskiéj Kasztelanki żmujdzkiéj zostawił cztéry córki: *Maryannę*, za Jerzym Komorowskim, Podkomorzym wołkowyskim, Katarzynę za Teofilem Tryzną Starostą wołkowyskim, Elżbietę 1° voto za Korsakiem Podkomorzym połockim, 2° za Janem Kuncewi-

Aleksander Starosta orszański, Kommissarz do traktowania ze Szwecyą (V. L. III 447).

czem Wojewodą brześciańskim (1). Syna zaś jednego *Krzysztofa Mikołaja*, Pisarza Polnego W. X. Lit. Starostę wilkijskiego, który z Zuzanny Gosiewskiéj Wojewodzianki smoleńskiéj, zostawił córkę Annę, zmarłą w panieńskim stanie na Dworze Maryi Ludwiki i trzech bezdzietnych synów: *Jerzego* Starostę wilkijskiego, Posła do Hiszpanii, *Pawła* i *Fryderyka* Wojewodę mścisławskiego, Starostę grodzieńskiego i obryńskiego (²), fundatora Dominikanów w Grodnie. Dwie miał żony Fryderyk Sapieha: Krystynę Pociejównę Kasztelankę brześciańską, a po niéj Annę Pacównę Podkanclerzankę Litewską (³), z obiema bezdzietny.

Paweł trzeci syn Iwana Bohdanowicza Sapiehy Wojewody podlaskiego, o którym, jak powiada Kojałowicz, wspominają dzieje, w r. 1567 podpisał przywiléj wcielenia Inflant z tego roku (Niesiecki); w roku 1572 występuje już jako Kasztelan kijowski, w nobilitacyi Zawadzkiego *Picus* zwanego,

(1) Niesiecki te trzy córki Krzysztofa Stefana, czyni córkami Krzysztofa Mikołaja.

(²) Z temi tytułami był deputowany przez Stany skonfederowane w r. 1648, do rewizyi skarbu W. X. Lit. (V. L. IV, 158).

(³) Anna Pacówna, żona Fryderyka Sapiehy była rodzoną siostrą Zofii Pacówny, małżonki Jana Kazimierza Chodkiewicza Kasztelana wileńskiego, a córką Stefana Paca Podskarbiego a w końcu Podkanclerzego Lit. i Anny Rudominianki Starościanki hiperbolskiéj, któréj ojciec Wawrzyniec Rudomina (żonaty z Wołłowiczówną) mężnie walcząc, pod Felinem zginął. Po tych dwóch siostrach brał sukcessyę Mniszech Wojewoda wołyński. (Arch. Kossak. Ob. téż T. I, 94).

którą Paprocki w *Herbach* f. 662 przytacza. Kasztelanią wziął widać po Michale Księciu Wiśniowieckim, który jako Kasztelan kijowski zasiadał jeszcze na sejmie Unii lubelskiéj. Za zasługi dodano mu, według Niesieckiego starostwa: lubeckie i przewalskie, a nadto jeszcze synowi jego Rzeczpospolita zwróciła w r. 1601 koszta utrzymania żołnierzy, wynoszące 12 tysięcy złp. ówczesnych. Żoną jego była Anna Chodkiewiczówna, córka Grzegorza Kasztelana wileńskiego, Hetmana W. Lit. i Katarzyny Ks. Wiśniowieckiéj (ob. T. I, 71), nie Jerzego Kasztelana trockiego i Zofii Olelkiewiczówny, jak mylnie podaje genealogia, a za nią Niesiecki; z niéj, według Kojałowicza tylko jednę miał córkę Elżbietę, za Janem Kiszką Wojewodą połockim Hetmanem W. Lit., matkę Księżnéj Krzysztofównéj Radziwiłłowéj, i syna téż jednego *Jana Piotra*, Starostę uświatskiego, wsławionego trzydziestu zwycięzkiemi bitwami. Według genealogii Sapiehów, prócz tych dwojga dzieci, miał mieć jeszcze Paweł Sapieha syna Dominika, Sekretarza królewskiego, bezżennego i córkę Zofią 1° voto za Andrzejem Sanguszką 2° voto za Andrzejem Tyszkiewiczem.

Jan Piotr Sapieha, syn Pawła Kasztelana kijowsk. i Anny Chodkiewiczównéj, Starosta uświatski, sławny w wieku XVII bohatér, niezrównanéj dzielności mąż, urodził się w 1569 r.; odebrał w domu ojca wychowanie rycerskie: i tak mówi o nim Kognowicki: „Nie tańce i skoki, nie przejażdżki pojazdem

w lecie, saniami zimą, ale jak na konia dosiąść, jak składać się orężem, jak rzucać do tarczy, jak z kopią gonić uczył się". Na Wołoszczyznie, pod sprawą Zamojskiego 1600 r. piérwsze dowody męztwa okazał; w Inflantach jako Rotmistrz przy dobywaniu Wolmaru, 1601 r., zaledwie życia nie stracił. Pod Derptem pół obozu miał w swojéj komendzie od Chodkiewicza, u Kircholma 1605 r. dowodził prawém skrzydłem, i z kawaleryą tak mężnie natarł, że najwięcéj do otrzymania zwycięztwa przyłożył się (1); poczém od Chodkiewicza do Króla z doniesieniem o wygranéj był wysłanym. Przeciw rokoszanom dwie chorągwie: hussarską i kozacką wystawił. Dymitra Samozwańca sprawy najmężniéj bronił, po zabiciu którego obrany od wojska polskiego wodzem, więcéj jak 30 zwycięztw odniósł, wiele zamków, miast i twierdz zdobył, szczególnie pod Bołchowem, Kalazinem i Trójcą wsławił się; Szujskiego znękał i Polaków zamkniętych z niewoli oswobodził. Bojarowie zaszli mu drogę i ofiarowali tron: ta propozycya działania jego zachwiała, lecz poznawszy zamiary, z Gosiewskim złączył się, Białogrod zdobył; nakoniec 8 czerwca 1611 r. w m. Moskwie na Kremlinie życia dokonał (2). Odprowadzono ciało jego do Litwy;

(1) W pamiętnym tym boju przywodził 100 kopijnikom, których własnym kosztem uzbroił i na wojnę prowadził.

(2) Genealogia, a za nią Niesiecki kładą śmierć jego na dzień 24 września 1612 roku, Kognowicki zaś na dzień 15 września 1611 r. (Źródła do Dziejów Polskich II 348).

i w grobie przodków złożono. Nieposłuszeństwo i swawola pułków jego dały zły przykład i przyćmiły sławę tego nieporównanego wojownika. (Historyczne Pamiątki Święckiego T. II, 53).

Z Zofii Wejherowny Wojewodzianki chełmińskiéj, czterech miał synów: Jana, Floryana, Jędrzeja Stanisława, i Pawła Jana, córek zaś trzy: Zuzannę, za Janem Gothardem Tyzenhauzem Kasztelanem wendeńskim, późniejszym Wojewodą derptskim ([1]), Krystynę, 1° voto za Stanisławem Radziejowskim Wojewodą łęczyckim, 2° voto za Krzysztofem Gembickim podówczas (1643) Stolnikiem Koronnym, późniejszym Kasztelanem gnieźnieńskim i Annę za Krzysztofem Chaleckim.

Jan Starościc uświatski, żonaty z Katarzyną Gintowt Dziewiałtowską, Chorążanką kowieńską, w młodzieńczym wieku zginął, w pojedynku od swego szwagra zabity. Był Starostą kierzneńskim; potomstwa nie zostawił, a wdowa po nim zaślubiła Jana Eustachego Kossakowskiego Kasztelana mścisławskiego. (Ob. T. I, f. 171).

Floryan, drugi syn Starosty uświatskiego, Starosta zdzitowski, żonaty był z Anną Umiastowską, córką Kazimierza Sędziego ziemsk. brześciańskiego, w r. 1655 Marszałka Izby poselskiéj. Zeszedł bezpotomnie.

([1]) Umarł 1641 r. Synami jego byli: Kazimierz Tyzenhauz i Gothard Jan Biskup smoleński († 1669). Obacz w T. II Genealogią Tyzenhauzów.

Andrzéj Stanisław, Kasztelan wileński Starosta rygski, uświatski i hamersztyński, wprzód orleński, malborgski, kierembeński i marnhawski ([1]), trzeci syn Starosty uświatskiego, przedtém Kasztelan trocki 1644 r., w którym piastował laskę w trybunale litewskim, wsławił się zamiłowaniem sprawiedliwości; był Posłem na sejm 1623 r. i Kommissarzem do układów o pokój ze Szwedami ([2]); w Inflantach mężnie wojował; konwent OO. Bernardynów w Grodnie dobrodziejstwy obsypał, gdzie téż spoczął 1651 r. ([3]). Miał za małżonkę Annę Hejdensztejnównę, córkę Reinholda z Solencina Hejdensztejna historyka polskiego, Królów Stefana i Zygmunta III Sekretarza, i Erdmumdy z Konarzyna ([4]) a siostrę Kasztelana gdańskiego, nie córkę, jak mylnie podaje genealogia i Święcki. Córkę tylko zostawił *Katarzynę Izabellę*, małżonkę Michała Karola Ks. na Klecku Radziwiłła, Krajczego, późniéj Podczaszego Litewskiego, zaślubioną w r. 1645; syn zaś *Leo* młodo we Francyi powietrzem ruszony, umarł. (Kojałowicz).

Paweł Jan, Wojewoda wileński, Hetman Litewski, słonimski, rosławski, borciański, zdzitowski

([1]) Metr. Kor. Ks. 175 i 180.

([2]) Jako Starosta rygski (V. Leg. III, 447).

([3]) Może dopiéro w tym roku położono mu kamień grobowy, bo w r. 1646 już nie żył. W tym bowiem roku, w Kwietniu, po jego śmierci, starostwo hamersztyńskie otrzymał Michał Radziwiłł Krajczy Lit. (Metr. 189 f. 405).

([4]) *Rps. Herbarza Pruskiego* będący własnością Hr. St. Platera, str. 299.

Starosta, Administrator ekonomii szawelskiéj i kobryńskiéj ([1]), Starosty uświatskiego syn i dzieł jego rycerskich naśladowca; w oswobodzeniu Polski od Szwedów i innych nieprzyjaciół za Jana Kazimierza, dzielnie Czarnieckiemu pomagał. Pod Smoleńskiem piérwsze początki jego dzieł rycerskich; z Władysławem IV 1633 r. w kampaniach walczył, pod Białą minami w górę wyrzucony, prochem i ziemią obsypany, przy życiu został; w kozackiéj rebelii, pod Łojowem do pogromienia Krzyczewskiego wodza kozaków przyłożył się; pod Zborowem, Beresteczkiem i Żwańcem pułkowi Kazimierza Sapiehy, Podkanclerzego Litewskiego, przywodził i kozaków odważnie gromił. Gdy Szwedzi napadli kraj polski, pod Brześciem, Horusa (Urusowa) wodza 18 tysięcy ludzi przywodzącego zbił (dnia 23 listopada 1655 r. (*Kojał.*) Szwedów z Lublina wypędził; Warszawę piérwszy obległ (1656 r.) i wojska królewskiego w pomoc doczekał się. Tamże z Szwedami i Brandeburgczykami walczył i gdyby złamanie nogi mu nie przeszkodziło, do zupełnego zwycięztwa byłby się przyłożył (dnia 31 lipca 1656 r. *Kojał.*) Pod Prostkami d. 4 paździer-

([1]) Z Oboźnego Litewskiego, którym był od r. 1638 Wojewoda wendeński (Kojał.) zapewnie po Tomaszu Sapieże, koło roku 1644, daléj Wojewoda witebski, Starosta rosławski, borciański i zdzitowski (1648 V. L. IV, 232): nakoniec r. 1655, po zdradzie Janusza Radziwiłła, najprzód przez Litwę okrzykniony Regimentarzem, następnie przez Króla mianowany Wojewodą wileńskim i Hetmanem W. Lit.

nika 1656 r. (Kojał.) nieprzyjaciół rozbił i ścigał, w Tykocinie Szwedów zamkniętych i okopanych, obległ i szturmem zdobył (1657 r. d. 1 lutego) w Prusy głębokie rozniósł spustoszenie, kopijników Rakocego, Ks. Siedmiogrodzkiego, najezdnika Polski pod Brześciem Litewskim rozbił. Potém na północ udał się, pod Miednikami nieprzyjaciela wstrzymał, Dołhorukiego wodza do ustępu przymusił, Mińsk odebrał, Kuronią na Szwedach zdobył 1659 roku. W roku 1660 (dnia 28 czerwca) pomógł Czarnieckiemu do zwalczenia Chowańskiego wodza z 24 tysiącami pod Połonką (1). Twierdzę Lachowicką obronił, Janów, Mielnik i inne na Podlasiu miejsca, od nieprzyjaciół oswobodził; zgoła co tylko w W. X. Lit. zostało w całości zachowanego, lub od nieprzyjaciół odzyskanego, dzielności Pawła Sapiehy (i Stefana Czarnieckiego) winna ojczyzna; po któréj oswobodzeniu poszedł z wojskiem za Dniepr; tam Jerzego Dołhorukiego przy rzece Basia jazdę zniósł (d. 8 października 1660 r.). Po tylu tryumfach w r. 1665 życie zakończył. (*Święcki*). (2). Piérwszą jego żoną była

(1) Malowniczy opis téj wyprawy obacz w *Pamiętnikach Paska.*

(2) Kochowski w *Klimakterach* tak o nim pisze pod rokiem 1656. Dumą Księcia Janusza Radziwiłła, niestatkiem kwarcianego wojska, ligą z Szwedami, Brandeburczykiem nachyloną do ostatecznego upadku ojczyznę zaczął dźwigać piérwszy Paweł Sapieha. Nim do jego zasług przystąpię, położę wpiérw informacyą o przezacnym domie Sapieżyńskim, *dla tych, którzy powiadają, że nie jednego domu Sapiehowie, udawając, że jedni z Moskwy, dru-*

Zofia Zienowiczówna Kasztelanka nawogrodzka, z któréj syn Michał młodo umarł (1646 r.), córka

dzy idą z Tatar, w czém się mylą powiadający, gdyż Sapieżyński dom idzie z familii Książąt litewskich, od Narymunda, a tego syn Punigayło, nazwany od mądrości Sapio, od którego wszyscy Sapiehowie wyszli, jedni na Kodniu i Wiśniczu; drudzy, (których przodek ożenił się z Księżniczką Siewierską) był Księciem Siewierskim, przez kilka pokoleń; tandem potomek jego od Iwana Wasilewicza, Cara Moskiewskiego, zawojowawszy udzielne księztwo, w Putywlu ścięty. Żona jego księżna Korecka z domu, brzemienna od Bazylianek klasztoru do Moskwy uszła, potém do Litwy przybyła, od Króla Zygmunta Augusta otrzymała reklimatorium: Starostwa lipnickie i premeńskie, czego jest dowodem dyplom tego Króla na te starostwa (?!). Potém idzie wiadomość o Janie Sapieże Staroście uświatskim i jego potomstwie, daléj zaś tak autor mówi o Pawle: „Gdy się Pawłowi piérwszy syn Kazimierz zrodził, zaprosił w kumy Leona Sapiehę, Podkanclerzego Lit. Pan to był wielki, a nie miał dzieci, zapisuje synowi swemu chrzestnemu całą swoją fortunę, po śmierci swéj, jako są: Kretyngę, Szkudy, Sapieżyń, Druję, Ikaźn, Czereia, Bychowskie hrabstwo, Rożannę, Lachowice, Wysokie, Brok, Siemiatycze, Tropszenicę, Starostwo wołpińskie, zaraz wyprawił. Po śmierci Paweł Sapieha zajeżdża te dobra, skarby, splendory, tudzież wszystkie ruchomości, w samych srebrach dostał przeszło 100,000 grzywien, bo natenczas kryształów nie zażywali; puhary, czary, roztruchany, antały na kółkach, cebry, dzbany, konwie, a wszystko to srebro było. Paweł Sapieha widzi w opałach Rzeczpospolitę, tu Moskwa i Kozacy, owdzie Szwed, do którego Książę Radziwiłł przyłączył się; wojsko w rozsypkę poszło, całą ojczyznę opanowali nieprzyjaciele: nie ma się gdzie przechować z tak wielkiém srebrem. Sprowadził z Torunia mincarzów, kazał to srebro na szostaki i tynfy przebić, zaciągnął swym kosztem 10,000 wojska. Nie dosyć tego, kreuje woluntaryuszów Pułkowników, Stankiewicza na Żmudzi, Idźkiela na Kurlandyi, Libekiera w Inflantach, Czarniowskiego w Połockiém, Salamonowicza w Bracławskim, Oskierkę w Mozyrskiém i Rzezyckiém, daje po 10,000 bitych za zaciąg tych Pułkowników, odbiéra od onych assekuracyę, żeby w ojczyznie nie rabowali, za granicą wolno, od nieprzyjaciela co wezmą, to wpiérw ma się dostać do sądu jego, ile

zaś Teodora była 1° voto za Aleksandrem Naruszewiczem Podkanclerzym Lit., 2° voto za Władysławem Tyszkiewiczem Krajczym Lit. (Ob. T. I, str. 95 i Vol. Leg. V, 445). Po Zienowiczownie pojął Kopciownę Annę, córkę Bazylego Kasztelana nowogrodzkiego i Barbary Chodkiewiczówny Kasztelanki wileńskiéj (Ob. T. I, str. 91); z niéj liczne zostawił potomstwo, jakoto: synów Kazimierza, Benedykta, Franciszka, Lwa, i córki: Zofią za Mikołajem Grudzińskim Starostą gołubskim, Katarzynę 1° za Aleksandrem Lubomirskim Starostą spiskim i sądeckim (Ob. T. II, 46), 2° voto za Janem Lipskim h. Drużyna Starostą sądeckim, Konstancyą za Hieronimem Ks. Sanguszką Starostą surażskim i Teressę w zakonie św. Franciszka w Wilnie.

Lew Sapieha, najmłodszy syn Pawła Jana, według genealogii Sapiehów, umarł bezżenny, jako

na każdego wypadnie. To sporządziwszy znosi się z Czarnieckim, aby zaczęli ratować Rzeczpospolitę z opressyi nieprzyjaciół, obligując ziemian w Koronie, aby jako familianci i kredyt mający u braci, także konfederacyę zrobili, na obronę wiary świętéj, swobód ojczystych i Króla windykowania z zagranicy, na co chętnie pozwolili. Znosili się z Hetmanem Kor. i szlachtą sandomirską. Zjechawszy do Tyszowic konfederacyą Tyszowicką zrobili, jako się niżéj pokaże. Paweł Sapieha partyami wojsko swe po dobrach tak obszernych konserwował i przy sobie miał. Wszystkiemi sposobami namawiał Król szwedzki Pawła Sapiehę do siebie, odpowiedział: „w któréj partyi jest Radziwiłł, być ja w niéj nie mogę", a tak był przezorny Paweł Sapieha, że każdy list pisany do siebie kazał w księgę wpisywać i respons na ten list jaki dał, także do téj księgi wpisywano" i t. d.

Podskarbi Nadworny i Generał artyleryi litewskiej w r. 1686, okaleczony od pęknięcia strzelby, pochowany w Berezie. Że był Podskarbim Nadwornym Lit. wspomina Kojałowicz w swych *Klejnotach*. Niesiecki go pominął. Drugi syn Pawła Jana Wojewody wileńskiego.

Benedykt na Czerei, Siemiatyczach i Wysokiem, Podskarbi Wielki W. X. Lit. od 1676 i Generał artyleryi ([1]), piérwsze nauki brał w kraju i za granicą; na sejmie elekcyi Jana III był Marszałkiem; urząd ten z wielką przezornością przy rozdwojeniu powszechném sprawował. Pod Złotą-Górą na Pokuciu, mężnie przeciw nieprzyjaciołom stawał, swoim kosztem ludzi do boju wyprowadzał: skończył życie w Berlinie 1707 r. (Święcki). Z Izabelli Tarłówny, córki Jana wojewody sandomirskiego i Anny Ks. Czartoryjskiéj Wojewodzianki wołyńskiéj, zostawił dwóch synów: Kazimierza Starostę olkinnickiego zmarłego bezdzietnie, i Michała, o którym poniżéj. Benedykt Sapieha Podskarbi Lit. z bratem swym Kazimierzem Pawłem Janem Wojewodą wileńskim Hetmanem Lit., smutną w dziejach naszych po sobie zostawili pamięć, jako przykład niewdzięczności, gwałtowności i pychy, które wiele nieszczęść na Litwę ściągnęły,

([1]) Ze Stolnika Litewskiego, z którym tytułem podpisal się na sejmie Elekcyi 1669 r., został Podskarbim Nadwornym Lit. w r. 1670 (Vol. Leg. V, 30) a w r. 1676 Podskarbim Wielk. po Hieronimie Kryszpinie Kirszensztejnie.

i ostatecznie sprowadziły sławny zjazd Olkinnicki, a za nim ruinę dawnéj sławy i znaczenia Sapiehów. Zawichrzenia Sapiehów na Litwie i ich smutne dla kraju skutki, dobrze opisał Otwinowski *(Dzieje Polski za Augusta II)* i Olizarowski *(Dzieje panowania Augusta II)*: do nich po obszerniejsze szczegóły odsyłamy (1).

Michał Józef na Czerei, Wysokiem i Siemiatyczach Sapieha, syn Benedykta Podskarbiego, już w r. 1690 jako Cześnik Litewski był Deputatem do boku królewskiego (V. L. V, 773); w r. 1696 podpisał akt konfederacyi generalnéj, po śmierci Sobieskiego, jako Strażnik W. X. Lit. (V. L. V, 841) urzędu tego ustąpił Ludwikowi Pociejowi, zapewnie na sejmie koronacyjnym, a sam od Augusta II otrzymał Pisaryą Polną Lit., z tym téż tytułem z sejmu 1669 był Deputatem do boku królewskiego, tojest członkiem Rady przybocznéj królewskiéj z Senatu i Rycerstwa wybiéranéj. W skutek upadku znaczenia Sapiehów po bitwie Olkiennickiéj, przez 30 przeszło lat przesiedział na Pisarstwie, dopiéro bowiem w r. 1728 (dnia 19 czerwca) mianowany został Wojewodą podlaskim, po postąpieniu Stanisława Mateusza Rzewuskiego na województwo bełzkie (Sigill. 20, f. 237). W rok

(1) *W Źródłach do Dziejów Polskich* przez M. Grabowskiego i Aleks. Przezdzieckiego w Wilnie wydanych, (T. I, str. 175), wydrukowano poemat Onufrego Korytyńskiego, opisujący porażkę Sapiehów pod Olkinnikami.

potém odstąpił synowi swemu Józefowi, starostwo grodowe mielnickie, które był w r. 1725 otrzymał po Tomaszu Wyrożębskim (Sigil. 20, f. 162 i 256). Syn ten jedynak, z Ludwiki Wielopolskiéj Kanclerzanki urodzony, umarł jeszcze za życia ojca w r. 1732 bezżenny, a starostwo napowrót dostało się Wojewodzie, który życie zakończył w roku 1737. Województwo podlaskie wziął po nim Karol Odrowąż Sedlnicki, Podskarbi Nadworny Koron. (Sigil. 25, f. 76).

Franciszek na Lachowicach Sapieha, trzeci syn Pawła Jana Wojewody wileńskiego i Hetmana, był Koniuszym i Generałem artyleryi W. X. Lit. ([1]). Ksiądz Dunin, w kazaniu pogrzebowém o nim powiedział: „*omnium militum amor, omnium armorum miles*”. (Był miłością wszystkich żołnierzy i żołnierzem wszystkich broni). W Węgrzech wyparł nieprzyjaciela z pod Orawy i rebelizantów obóz opanował. W r. 1687 poszedł walczyć z Turkami, a poselstwa do Moskwy nie podjął się. Będąc Marszałkiem piérwszego sejmu w Grodnie (1678 r.), roztropnością i umiarkowaniem dokazał, że sejm szczęśliwie i użytecznie doszedł; oprócz tego piętnaście razy na sejm miał być obrany Posłem. Pod Chocimem ciężko ranny, piérwszy do ataku szedł, i ogromną swą siłą łańcuchy któremi się nieprzy-

([1]) Elekcyą Jana III podpisał już jako Koniuszy Litewski Starosta Olkiennicki.

jaciel opasał, jak nici przerywał. Dobra ojczyzny zawsze przyjaciel, zszedł w Lublinie 1688 r. Po zejściu jego, Jan III miał zawołać: „*Heu! magnum virum et necessarium amisit patria*". Z Anny Lubomirskiéj, córki Jerzego Sebastyana i Barbary Tarłówny (Ob. T. II, 33) zostawił trzy córki: Katarzynę (zmarłą panną w Grodnie), Barbarę zakonnicę (u Wizytek w Krakowie), i Franciszkę Izabellę za Jakóbem Henrykiem Hr. Flemingiem Koniuszym W. X. Lit., Feldmarszałkiem saskim, z którym się rozwiedła ([1]), i synów trzech: **Jerzego** dziedzica Lachowicz, długi czas Starostę wilkowskiego, nakoniec w r. 1742 (Bartoszewicz) Wojewodę mścisławskiego (1744 Sig. 26, f. 160), którego córka jedyna z Katarzyny Radomickiéj Wojewodzianki inowrocławskiéj. *Marya* była za Ignacym Koźmińskim, Starostą wschowskim; **Józefa** dziedzica Boćkow, Rosi i Trościenicy, najprzód Generała-Majora wojsk Lit. (już 1712 r.), a późniéj Podskarbiego Nadwornego Lit. ([2]), który z Krystyny Bra-

([1]) W r. 1710 stryj Kazimierz Wojewoda wileński, sprzedał im palac Słuszków w Warszawie. Tytułował się wtedy Fleming Koniuszym i Generałem artylleryi W. X. Lit., Feldmarszałkiem saskim (Metr. 221, f. 102).

([2]) Z tym tytułem podpisał już w r. 1718 potwierdzenie nadania lenności Essern Kettlerom (Metr. 222, f. 269). Żonaty był z Branicką już w r. 1712 (Metr. 221, f. 266 i inne). Pisał się Hrabią na Lachowicach. Umarł, według Bartoszewicza w r. 1744 w Pratulinie nad Bugiem; był dziedzicem Boćków.

nickiéj Wojewodzianki podlaskiéj ([1]) także tylko jędnę córkę zostawił Teressę, 1° voto za Hieronimem Ks. Radziwiłłem Chorążym W. Lit., a po rozwodzie z tymże, za Joachimem Potockim Podczaszym Litewskim (ob. T. II, f. 227) i *Jana.*

Jan na Wieleniu, Koźminie, Rawiczu, Sapieha, trzeci syn Franciszka Starosta bobrujski, zdzitowski, sokołowski na chwilę piastował Buławę Wielką Litewską, lecz ją dla uspokojenia rozterek ojczystych dobrowolnie złożył. Walczył mężnie, dał mu to świadectwo Piotr Wielki. W wielkiéj karności podwładnych utrzymywał, i często im powtarzał: „że nieszczęśliwa ta utarczka, w któréj się łzy z krwią mieszają: bo te albo szpecą zwycięztwo, albo bezskuteczném je czynią, i karę niebios na łupiezcę sprowadzają" (Święcki). Umarł w roku 1730, zostawiając z Ludwiki Opalińskiéj córki Piotra Wojewody łęczyckiego i Katarzyny Przyjemskiéj córkę *Katarzynę Cecylią* (w Niesieckim Ludwikę) za Michałem Antonim Sapiehą, Wojewodą podlaskim, Podkanclerzym Litew., synem Aleksandra Marszałka W. X. Lit. (obacz daléj) i synów trzech. *Franciszka* Opata Koprzywnickiego († 1731), *Pawła* Starostę sokołowskiego i

([1]) Krystyna, małżonka Józefa Sapiehy, była jego stryjeczną siostrzenicą, a córką Stefana z Ruszczy, Gryf, Branickiego Wojewody podlaskiego i Katarzyny Sapieżanki Wojewodzianki wileńskiéj Hetmanówny Lit., córki Kazimierza Pawła Jana.

Piotra najprzód Stolnika W. X. Lit., Kawalera orderu św. Aleksandra Newskiego, następnie Wojewodę smoleńskiego już w r. 1754 ([1]), zmarłego w r. 1771 d. 24 stycznia, gdy jechał do generalności na Węgry. Był to sławny swego czasu elegant, ale dobry Polak i przeciwnik Stanisława Augusta (Bartoszewicz). Ten Piotr żonatym był 1° voto z Maryanną Skowrońską, synowicą Katarzyny I-éj Cesarzowéj rossyjskiéj, i miał z nią syna *Jana*, Starostę sokołowskiego, żonatego z Elżbietą Korczak Branicką, Kasztelanką bracławską ([2]), która po nim bezdzietnie owdowiawszy, poszła za Jana Sapiehę Wojewodzica mścisławskiego (syna Ignacego z linii Kodeńskiéj). Drugą żoną Piotra, była Joanna Sułkowska Łowczanka Koronna; lecz z nią potomstwa nie zostawił.

Kazimierz Paweł Jan, Hrabia na Bychowie, Zasławiu i Dąbrownie, najstarszy syn Pawła Jana Wojewody wileńskiego i Hetmana, z Kopciówny zrodzony, chrzestny syn i ulubieniec Kazimierza Leona Sapiehy, Podkanclerzego Litewskiego, który mu znaczniejszą część dóbr swych zapisał. Był

([1]) Metr. Kor. Ks. 274, f. 27, Piotr Hrabia na Lachowiczach Sapieha Wojewoda smoleński, Starosta zdzitowski i sokołowski, Marsz. Tryb. Kor. Tenże Piotr Sapieha z żoną swą Joanną z Sułkowskich otrzymał starostwo Babimostskie dnia 27 grud. 1758 r. (Sigil. 29, f. 125).

([2]) Córką Piotra, Kasztelana bracławskiego i Waleryi Szembekówněj Kasztelanki oświecimskiej, siostrę Franciszka Ksawerego Korczak Branickiego, Hetmana W. Kor.

najprzód Podskarbim Nadwornym Litewskim ([1]), a potém brzeskim, wołpińskim, zdzitowskim, borciańskim Starostą, Wojewodą połockim, Starostą żmudzkim, nakoniec Wojewodą wileńskim, Wielkim Hetmanem Litewskim. Pod czterema Królami w senacie powagą, w prywatném życiu łagodnością i otwartością staropolską miał być pamiętny ten senator (według panegirystów domu Sapieżyńskiego: inaczéj jednak o tém mówi Otwinowski), wyprawił swym kosztem chorągwie na kampanią Chocimską i ukraińską i z swego skarbu utrzymywał. Hetmanił wojsku litewskiemu na Węgrach, Wołoszczyznie, na Budziakach, także pod Kamieńcem Podolskim, za panowania Jana III. Poselstwo do Rossyi swym kosztem odbył, obdarzony za to ozdobą Orła Białego od Augusta II. W Wilnie OO. Trynitarzy fundował, w Grodnie w kościele Jezuitów obraz Najświętszéj Panny szczerozłotą sukienką ozdobił; do fabryki kościoła Jezuitów przyłożył się i znaczną część gruntu na Snipiszkach darował. Miał za sobą piérwszą żonę Krystynę Monwid Hlebowiczównę, Wojewodziankę wileńską, z którą

(1) Już w r. 1663 Kojałowicz dedykował mu II część swéj Historyi Litwy, jako Podskarbiemu Nadwornemu Lit. Był nim do r. 1670, w którym podskarbstwo Nadworne Lit. wziął po nim Benedykt brat jego, Stolnik Lit. (V. L. V, 30, 46). Kazimie . zaś został Wojewodą połockim i z tym tytułem podpisał elekcyą Jana III. W r. 1676 postąpił na starostwo żmujdzkie, a w 1682 województwo wileńskie i buławę Wielką Litewską otrzymał.

weszło w dom Sapieżyński księztwo Zasławskie w Mińskiem, różne od księztwa podobnego nazwiska na Wołyniu ([1]). Umarł w Grodnie 3 marca 1720 r. (Święcki). *W Żywotach Hetmanów* wydanych przez Żegotę Pauli, mylnie położono datę jego śmierci na r. 1703. Utraciwszy buławę w tym roku, nie przestał on żyć, a nadto nie utracił województwa wileńskiego. Z tym bowiem tytułem jeszcze w r. 1718 występuje w Metryce Koronnéj nawet (ks. 222, f. 274). Prócz Hlebowiczówny miał jeszcze dwie żony: *Teressę* Gosiewską, Podskarbiankę W. Lit., wdowę po Józefie Słuszce Kasztelanie

(1) *Zasław Litewski*, miasteczko w dawném województwie mińskiém, między rzeczkami Swisloczą i Czernicą położone; właściwie nazywa się *Zesławl*, i było gniazdem rodu Kniaziów *Zesławskich*, albo *Zasławskich litewskich*, którzy nic wspólnego nie mają z Kniaziami *Zasławskiemi na Wołyniu*, jak mylnie Baliński napisał w *Starożytnéj Polsce* T. III, 323. Kniaziowie *Zasławscy wołyńscy* są gałęzią rodu Ostrogskich i pochodzą od Bazylego Fedorowicza Kniazia Ostrogskiego (zmarłego około r. 1450), który zostawił synów: *Jana* Kniazia na Ostrogu i *Jerzego* Kniazia na Zaslawiu Wołyńskim. Od tego idą Kniaziowie Zasławscy wygaśli dopiéro pod koniec XVII wieku i znani w dziejach polskich. Ostatni potomek męzki tego rodu, *Aleksander*, Wojewodzic krakowski, urodzony z Katarzyny Sobieskiéj, siostry Króla Jana III, umarł 1673 roku, a siostra jego *Teofila*, Ks. na Zasławiu i Ostrogu poszła 1° voto za Dymitra Wiśniowieckiego Kasztelana krakowskiego, Hetmana W. Kor., 2° voto za Józefa Karola Lubomirskiego Marszałka W. Kor. Na nich wygasł ród Ostrogskich i Zasławskich idących od *Ruryka*.

Kniaziowie *Zasławscy Litewscy*, idą od *Jawnuty* najmłodszego syna *Gedymina*, który strącony z tronu litewskiego (1345) ochrzcił się w Moskwie d. 23 września 1346 r. pod imieniem *Iwana*, a pogodziwszy się z braćmi, otrzymał w dziale *Zasław*

wileńskim i Antoninę Hrabiankę de Waldstein wdowę po Giełgudzie; lecz z niemi potomstwa nie zostawił. Z Hlebowiczówny Kazimierz Sapieha Wojewoda wileński zostawił synów trzech: *Jerzego*, *Aleksandra*, *Pawła* i *Michała* i córkę *Katarzynę*, *Scholastykę*, za Stefanem na Tyczynie i Tykocinie, Hrabią na Ruszczy Gryf Branickim Wojewodą podlaskim (1712. Zap. Lub. 82, f. 141).

Michał Koniuszy ([1]) i Generał artyleryi W. X. Lit., Starosta oszmiański, geranowski, lipnicki, onikszteński, borciański, zaręczony z Księżniczką de Salme, pokrewną żony Leopolda Cesarza i od tego

czyli *Zesławl* w Mińskiém, gdzie spokojnie panował do śmierci († przed r. 1386). Synowie jego *Szymon* i *Michał*, który w r. 1386 d. 1 marca w Krakowie uczynił Władysławowi Jagielle submissyą. Tego synowie: *Andrzéj* i *Jerzy* Michałowicze (w roku ku 1401 także uznali swym panem Jagiełłę). *Iwan* syn Jerzego Kniaź Zasławski, zostawił córkę za Andrzejem Fedorowiczem Połubieńskim i trzech synów: *1. Michała*, który według Kojałowicza, żonaty był z Kniahinią Dubrowicką; nie miał syna ale cztéry córki: według zaś rodowodów rossyjskich miał się ożenić z Julianną prawnuczką Lybwenia Olgerdowicza, Księżniczką mścisławską i przyjąć tytuł Kniazia Mścisławskiego. Synem jego miał być Fiedor Kniaź mścisławski, naśladowca (1529) Glińskiego, zmarły 1540. *2. Bohdan* Iwanowicz miał téż tylko córki. *3. Fiedor* Iwanowicz ostatni Kniaź Zasławski Litewski († przed rokiem 1540) miał tylko jednę córkę *Annę* za Janem Hlebowiczem Wojewodą wileńskim, który rodzeństwo spłacił i księztwo Zasławskie w posiadanie objął. (Porównaj *Skarbiec Dyplomatów* Daniłłowicza; *Synowie Gedymina*, Stadnickiego; *Akta Kommissyi Archeogr. Petersb.*). Obszerniejsze szczegóły co do rodowodów kniaziowskich, udzielone zostaną przy mającym się wydać rękopiśmie *Klejnotów* Kojałowicza.

([1]) Już z sejmu 1690 r. z tym tytułem był Deputowanym z koła Rycerskiego do boku królewskiego. (V. L. V, 773).

wyniesiony do godności Książęcia. W służbie cesarskiéj dał dowody męztwa w kampanii w Węgrzech przeciw Turkom; do zdobycia Belgradu przyłożył się silnie; popisał się pod Temeszwarem, Peterwarasdynem, pod Tyssą i Begą przeciw niewiernym: we Francyi walcząc za sprawą Cesarza, dał męztwa dowody. Za Jana III w Węgrzech popisywał się (Święcki). W r. 1700, w bitwie pod Olkienikami (18 listopada) wzięty do niewoli, w zamieszaniu od rozhukanéj szlachty, wzburzonéj przez Krzysztofa Białozora Kanonika wileńskiegò, rozsiekany został, tracąc życie za winy stryja swego Podskarbiego i ojca Hetmana, którym bitwę Olkienicką odradzał.

Jerzy na Bychowie, Zasławiu i Horyhorkach, syn Kazimierza Wojewody wileńskiego, Stolnik W. X. Lit. ([1]) Starosta merecki, Pułkownik hussarski. Ten z wrodzoną domowi Sapieżyńskiemu hojnością, zasłużonéj szlachcie długi darowywał i hojnie wspiérał. (Święcki). W kwietniu 1732 r. został Wojewodą mścisławskim, lecz krótko się tą godnością cieszył, gdyż według Bartoszewicza, dnia 12 października, tegoż roku życie zakończył w Warszawie, z suchot. Z Izabelli Księżniczki Połubieńskiéj, córki Aleksandra Marszałka W. Lit. zostawił syna jednego *Antoniego Kazimierza* i trzy córki: *Benedy-*

([1]) Już w r. 1690, z tym tytułem Deputat do Rady przybocznéj Króla, z koła Rycerskiego wybrany. (V. L. V, f. 773).

kię, za Jerzym Tyszkiewiczem Kasztelanem witebskim, *Krystynę* za Krzysztofem Pacem Kasztelanem połockim, *Salomeę*, 1° voto za Antonim Szczuką, Starostą większniańskim, 2° voto za Leonem Nowosielskim, Starostą luboszańskim, 3° voto za Jerzym Księciem Radziwiłłem Wojewodą nowogrodzkim. *Anna*, czwartą ich córka, dzieckiem w Warszawie zmarła: pochowana u Sakramentek. Teodora Sołtanówna, córka Samuela Pereświt Sołtana Starosty omelańskiego, według Kuropatnickiego, sławna z urody i dowcipu, była drugą żoną Jerzego Sapiehy Wojewody mścisławskiego; miała z nim tylko córkę *Maryą Teressę*, za Kazimierzem Massalskim Podczaszym W. X. Lit.

Antoni Kazimierz, na Bychowie, Zasławiu, Horyhorkach i Łojowie, jedyny syn Jerzego Wojewody mścisławskiego z Połubieńskiéj, Starosta najprzód merecki ([1]), od r. 1737 był Kasztelanem trockim po Michale Radziwille posuniętym na województwo trockie. Miał order św. Aleksandra Newskiego. Umarł, według Niesieckiego w r. 1738, według Bartoszewicza dopiéro w maju 1739 r. Potomstwa nie zostawił z małżonki swéj Racheli Wychowskiéj, córki Daniela Kasztelana mińskiego i Ks. Sokolińskiéj, wdowy po Ogińskim.

([1]) Już w r. 1724 jako Starosta merecki marszałkował w trybunale litewskim (*Sądowy Proces* etc. 1784 w Supraślu drukowany).

Aleksander Paweł na Bychowie, Zasławiu, Drui czyli Sapieżyszkach, Starosta wołpiński i rabsztyński, W. Marszałek W. X. Lit., Kawaler orła Białego, miał za żonę Margrabiankę de Bethune Maryannę Katarzynę, wdowę po Kazimierzu Radziwille Kleckim, Marszałku W. X. Lit., siostrzenicę Maryi Ludwiki żony Jana III, a siostrę rodzoną Jabłonowskiéj Wojewodziny ruskiéj. Był to pan postaci pięknéj, ułożenia poważnego i tak wielkiéj pamięci, że kartę dzieła, które czytał, przywodził; dlatego tak w świeckiéj jak i kościelnéj historyi niezmiernie biegły, z radością od wszystkich w towarzystwie słuchany: w filozofii i matematyce biegły. W czasie rozruchów krajowych popadł był w niełaskę dworu: odjęto mu laskę wielką, lecz potém powrócono. Umarł 1733 r., zostawiając córkę *Ludwikę* 1° voto za Aleksandrem Wielopolskim Starostą opoczyńskim ([1]), 2° voto za Antonim Michałem Potockim Wojewodą bełzkim (Ob. T. II, str. 233), i trzech synów: *Kazimierza Karola*, *Józefa Stanisława*, i *Michała Antoniego*.

Józef Stanisław, najprzód proboszcz i piérwszy Prałat katedry wileńskiéj, następnie Biskup dyocezarejski *in partibus* (od 1737), Suffragan wileński, umarł 2 grudnia 1754 r. w Wilnie, nie doczekawszy się biskupstwa po Zienkowiczu. *(Kuryer Pol.)*.

([1]) Synem Jana i Anny Lubomirskiéj Starościanki sandeckiéj, a wnukiem Kanclerza Wielopolskiego.

Był też Referendarzem Lit. Młodzieniec wielkich nadziei, według Bartoszewicza, przyjaciel Łopacińskich Biskupa i Suffragana żmudzkich i Wojewody brześciańskiego; ten ostatni opisał podróże swe z Sapiehami po Europie (Bibl. Warsz. z r. 1855, Gaz. Codz. z r. 1856).

Michał Antoni, najmłodszy syn Aleksandra Marszałka W. Lit., Starosta gulbiński, został Łowczym Lit. około r. 1733. Następnie d. 26 listopada 1746 r. wziął województwo podlaskie po Karolu Odrowąż Sedlnickim. (Sig. 28 f. 25). W tymże roku będąc jeszcze Łowczym Lit. dostał Starostwa tucholskie i gliniańskie, a w r. 1750 chorągiew pancerną, 13 maja (Sig. 27 f. 151). Umarł Podkanclerzym Litewskim w r. 1760 dnia 12 października w Słonimie. (Bartoszewicz). Godność tę otrzymał po Fryderyku Michale Czartoryskim, posuniętym na Kanclerza W. Lit., przed dniem 20 października 1752 r., w tym bowiem dniu Wojewodą podlaskim został Michał Rzewuski (1). Potomstwa nie zostawił Podkanclerzy, chociaż był trzyżenny, tojest: 1° voto z krewną swą Katarzyną Cecylią Sapieżanką, Starościanką bobrójską (Ob. wyżéj str. 60),

(1) *Po postąpieniu* Michała Sapiehy *na Podkanclerstwo W. X. Lit.* (Sig. 27, f. 242); mylnie więc w T. I, str. 355 nowego wydania Niesieckiego, opuszczono między Podkanclerzemi Sapiehę i napisano: że Podkanclerstwo po Czartoryskim wakowało lat 12, gdyż wakowało ono tylko lat 4 nie całe, tojest od 1760 do 1764 roku.

2° voto z Teklą Ks. Radziwiłłówną Kanclerzanką W. L., wdową po Michale Ks. Wiśniowieckim Wojewodzie wileńskim, Hetmanie W. Lit.; 3° z Aleksandrą Ks. Czartoryską, Kanclerzanką W. Lit., która owdowiawszy poszła za Michała Ogińskiego Hetmana W. Lit.

Kazimierz Karol, najstarszy syn Aleksandra Pawła Sapiehy Marszałka W. Lit., a wnuk Kazimierza Hetmana i Wojewody wileńskiego, w młodym wieku życie zakończył we Wschowie 1738 r., jako generał artyleryi litewskiéj, Starosta wołpieński i onikszteński. Z Karoliny Ks. Radziwiłłówny, córki Karola Kanclerza W. Lit. i Anny Ks. Sanguszkówny, a wnuczki Michała Księcia Radziwiłła Podkanclerzego, Hetmana Polnego Lit. i Katarzyny Sobieskiéj, wdowy po Władysławie Dominiku Księciu na Zasławiu i Ostrogu Wojewodzie krakowskim, zostawił córki: *Annę* (ur. 1727 r.) za Janem Kajetanem Ks. Jabłonowskim Wojewodą bracławskim i *Maryannę* (ur. 1732 r.), zmarłą dzieckiem, i dwóch synów: *Michała* Krajczego W. X. Lit. zmarłego bezpotomnie i *Aleksandra Michała* Kanclerza W. X. Lit.

Anna z Sapiehów Jabłonowska Wojewodzina bracławska, piękną po sobie zostawiła pamięć. O ile mąż jéj był próżnym i śmiesznym, o tyle Księżna, osoba wysoko ukształcona i najszlachetniéjszego serca, czynami swemi jednała sobie miłość i szacunek wszystkich. Czynna, rozsądna, objąw-

szy po śmierci męża zarząd majątków, sama we wszystko wglądała i ze szczególną pieczołowitością zajmowała się losem swych włościan. O niéj to Krasicki napisał:

Wszystkim chłopom, mieszczanom, tego losu życzę,
Jaki mają Wysokie, Kock i Siemiatycze.

Gospodarstwo i dobry byt włościan w swych dobrach podniosła do wysokiego stopnia. Piękna biblioteka, oraz zbiory zoologiczny i mineralogiczny przez nią w Siemiatyczach zostawione, zakupione zostały z polecenia Cesarza Aleksandra i przewiezione do Petersburga. Umarła w r. 1806. Charakter jéj męża najlepiéj skréślił Bartoszewicz w *Dopełnieniach* do *Hist. Pam. Święckiego.* O niéj saméj czytać: *Księga świata* z r. 1860, T. I, 218.

Aleksander Michał na Bychowie, Drui, Szkudach, Czerei, Rożanie, Dereczynie i Sapieżynie, Sapieha (ur. 1730 r.) najprzód Oboźny Polny Litewski, Podskarbi Nadworny, Kawaler Orła Białego, daléj Wojewoda połocki i Hetman Polny Lit. (od 1762 roku) (1), Członek Rady Nieustającéj (1775 r.), nakoniec Kanclerz W. Lit. (od r. 1775) po Fryderyku Michale Czartoryskim (2) i św. Stanisława

(1) Jako Wojewoda połocki i Hetman Polny Litew. był Kommissarzem do rewizyi klejnotów i Archiwum Koronnego w Zamku Krakowskim, z sejmu 1764 i do Rady przy boku Prymasa. (V. L. VII, 96, 103).

(2) Jako Kanclerz W. Lit. podpisał uchwały sejmu 1776 r. (V. L. VIII, 834).

Kawaler. Piérwszy z Sapiehów zaczął używać tytułu Księcia, który konstytucyą 1768 r. (V. L. VIII f. 811) zatwierdzony został. Umarł d. 28 kwietnia 1793 r. w Warszawie, pochowany w grobach przodków w Berezie Kartuzkiéj. Bartoszewicz pisze o nim, że to był człowiek zacny, ale słaby do niedołęztwa i nie wiele rozumny i że przyjął laskę Marszałka Targowicy w Litwie, jedynie dlatego, żeby odwracał złe zamysły. Zdaje się jednak, że i inne do tego miał powody. Żoną jego, sławną z lekkomyślności, była Magdalena Ks. Lubomirska Starościanka Kazimirska, córka Antoniego Wojewodzica krakowskiego i Anny Ożarowskiéj Obożnianki Koronnéj, siostra rodzona sławnego Księcia Marcina Jerzego Lubomirskiego (Ob. T. II, 40, 41). Zaślubiając Kanclerza Sapiehę była ona wdową, po krewnym swym Józefie Lubomirskim Podstolim Litewskim (nie Koronnym jak w T. II, 47) Staroście perejasławskim. Z niéj zostawił Kanclerz Sapieha cztéry córki: *Annę* 1° voto za Hieronimem Księciem Sanguszką Wojewodą wołyńskim, z którym rozwiódłszy się, poszła 2° voto za Seweryna Potockiego Krajczyca Koronnego, Rzeczywistego Tajnego Radcę, Senatora Cesarstwa rossyjskiego (Ob. T. II, 191). *Karolinę* 1° voto za Teodorem Potockim Wojewodą bełzkim (Ob. T. II, 227), 2° voto za Stanisławem Sołtykiem Podstolim Koronnym, późniéj Senatorem, Wojewodą Królestwa Polskiego; *Katarzynę* 1° voto za Józefem Sołłohubem:

2° voto za Puzyną i *Amelią* za Franciszkiem Pielejsz Jelskim Podkomorzym starodubowskim i syna jednego.

Franciszką, urodzonego w roku 1772, zmarłego w r. 1830, za Rzeczypospolitéj Generała artyleryi litewskiéj (¹), a późniéj Tajnego Radcę Cesarstwa Rossyjskiego. Jestto jedna z ciekawszych postaci piérwszych lat bieżącego stulecia, a lubo dziwak i awanturnicze życie prowadził goniąc za wrażeniami, był to jednak człowiek szlachetny. Leon Potocki zajmujące o nim podał szczegóły w Gazecie Codziennéj z roku 1860, Nra 311 do 316 (²). *Franciszek* Książę Sapieha z Pelagii Hr. Potockiéj, (ur. 1775 † 1846 r.) córki Szczęsnego (Ob. T. II, 203), zostawił syna Księcia *Eustachego* (ur. 1797 † 1860 roku), żonatego 1° voto z N. de Bold, 2° voto z Różą Mostowską, córką Tadeusza Ministra Spraw Wewnętrznych Królestwa Polskiego i Maryanny Potockiéj (Ob. T. II, 240), i córkę *Anielę* († 1855) za Konstantym Ordynatem Zamojskim. Pelagia Potocka owdowiawszy po Franciszku Sapieżе, poszła 2° voto za Księcia Pawła Sapiehę z linii Kodeńskiéj.

Eustachy Książę Sapieha zostawił dwóch synów: *Tomasza* (1836) i *Pawła* i córkę *Maryą*.

(¹) Zostawszy Generałem artyleryi w 21 roku życia, zapytany od Króla Pruskiego, czém będzie w 30 roku? „Może Królem”, odpowiedział Sapieha.

(²) Pod tytułem *Swisłocz, Rożanna, Dereczyn*.

LINIA KODEŃSKA ([1]).

Protoplastą téj linii jest Iwan Siemionowicz Sopeha. Data jego urodzenia nie pewna, chociaż Walicki kładzie ją na r. 1431, widać na zasadzie nagrobku Kodeńskiego, wystawionego niby w roku 1520, w którym powiedziano że żył lat 89. Co do daty jego śmierci, rzeczą jest niezawodną, że umarł przed Zielonemi Świątkami 1519 roku, jak to okazuje dział jego synów, przez nas między dokumentami przytoczony, z Metryki Koronnéj (Ks. 33, f. 330). Trudno jest uwierzyć, żeby dopiéro w 65 roku życia, zaczął służbę przy Dworze Heleny, piérwszy raz bowiem spotykamy go w r. 1495 w liście Aleksandra W. X. Lit. do Namiestnika smoleńskiego, Juria Hlebowicza, zawiadamiającym go, że za odejściem niektórych ziem do Moskwy *Waśko Sopeżycz* otrzymał pozwolenie nabywać ziemię od Bojar smoleńskich ([2]). W następnym roku (1496) Iwaszko Sopezycz, zwany raz Dworzaninem, drugi raz Pisarem Hospodarskim, z powodu utraty ziem odeszłych do Moskwy, otrzymuje wieś Szczerbino, w powiecie smoleńskim i sioło Smolin Koniec w Bołwaniczach, które od Kniaziów Odojewskich trzy-

([1]) Sprostowania tyczące się początkowéj genealogii Sapiehów, poczynił Błeszczyński według Metryki Litewskiéj.

([2]) Metr. Lit. 192 f. 32. Dan w Wilnie, d. 20 stycznia, Indykta 13, który wypadł w r. 1495 (Ob. przypis 1 na stronie 20).

mał Marcin Bojaryn Bołwanicki ([1]). Miał on, według Kojałowicza, posłować w tymże roku do Moskwy; myli się jednakże Kojałowicz, gdyż dopiéro w roku 1497 i następnie w 1498 i 1499 znajdujemy go *nie posłem* ale *członkiem*, a raczéj *Sekretarzem* poselstwa. Pisma ówczesne zowią go *Iwaszko Sopehin Pisar* ([2]). Z tym też tytułem, a zarazem jako dzierżawca nowodworski występuje w przywileju, którym Król Aleksander nadał mu Ikaźń z przyległościami w brasławskim powiecie ([3]). W owéj Ikaźni wystawił potém Jan Sapieha zamek ([4]). Kanclerzem Królowéj i Namiestnikiem, czyli Starostą brasławskim i żyźmorskim został już w roku 1502 i z temi tytułami był członkiem poselstwa do Moskwy w r. 1503, nie w 1502, jak chcą Kojało-

([1]) Dan w Grodnie r. 7004 (1496) d. 22 i 24 lutego, Indykt 14 (Metr. Lit. 192, f. 82).

([2]) Metr. Lit. i Gołembiowskiego „Dzieje Polski za panowania Jagiellonów. Tom III, f. 417, 420, 421.

([3]) Oryginał w archiwum Wł. St. Hr. Platera, drukowany w *Zbiorze Dyplomatów* etc. wydanym przez Kom. Archeol. Wileń. 1858 T. I, 28. R. 1500. *Nobilis Johannes Sopyha Notarius Noster et Tenutarius in Nowydwór*, dostaje Ikaźń, wioskę Sielcze Ananyjskie zwaną i różne pustosze w powiecie brasławskim.

([4]) Dnia 26 marca 1504 r. Król Aleksander pozwolił Janowi Sopiże, Pisarzowi swemu i Kanclerzowi Królowéj Heleny, w miejscu jeziorem Ikaźń otoczoném, wystawić zamek obronny (Oryg. łaciński w Arch. Hr. Platera drukowany przez Kom. Archeol. Wileńs.); w r. 1509 Helena Królowa darowała Iwaszku Sopieżyczu Ikaźń z przyległościami na wieczne czasy. (Oryginał ruski, tamże).

Jest téż w Metr. Lit. (Ks. 194, f. 253) potwierdzenie nadania Ikaźni przez Zygmunta I w r. 1506.

wicz i Stryjkowski. Datę tego poselstwa sprostował, według Metryki Litewskiéj, Gołębiowski w Tomie III swych *Dziejów Polski za panowania Jagiellonów* (str. 487). Marszałkiem został w r. 1505, w którym znów miał do Moskwy posłować. (*Kojał*. Hist. Lith. II, 299). Marszałków takich Nadwornych do sejmu Unii (1569) bywało po dwunastu, Marszałek zaś Wielki albo Ziemski tylko jeden (podówczas Jan Zabrzeziński). Od r. 1506 Iwan Sopeha po wykryciu zdrady Glińskiego, coraz bardziéj rósł w łaskach królewskich, a kiedy Gliński uszedł, część jego dóbr Zygmunt I Sapieże darował; poszły zatém i inne liczne nadania i awans w godnościach, jak Namiestnictwo Witebska (1509 Metr. Lit. 194 f. 527) a w rok późniéj krzesło w Senacie z tytułem Wojewody witebskiego ([1]).

([1]) Wojewodą witebskim został w końcu 1510 r., bo w przywileju dla miasta Łosic (Oryginał w archiwum Kossakowskich) datowanym w maju 1510 roku i w innym z sierpnia tegoż roku udzielonym Iwanowi Litawor Chreptowiczowi Staroście Drohickiemu Sopeha tytułuje się: in Witebsko *Tenutarius*, albo Capitaneus, Mareschalus ac Supremus Secretarius (Metr. Lit. 194, fol. 608 do 638); podobnież w grudniu 1510 r. jeszcze we czwartek po Niepokalaném Poczęciu N. M. P. nie miał tytułu Wojewody (Metr. Lit. 194, f. 638). Został nim więc chyba około Bożego Narodzenia tegoż roku. Dziwny jednakże znajduje się przywiléj w Metryce Litewskiéj (Ks. 194, f. 618), a mianowicie pozwolenie Króla Zygmunta udzielone Janowi Sapieże *Wojewodzie podlaskiemu* Marszałkowi, etc, *datowany 1510 roku! ipso festo Circum cisionis (tj. w sam Nowy Rok!)*... Zkąd się wziął podobny przywiléj pod tą datą? i coby miał znaczyć?.... może przepisujący popełnił omyłkę? bo ich dosyć w Metryce Litewskiéj.

Przywiléj na erekcyą miasteczka Kodnia otrzymał w sobotę przed Zielonemi Świątkami, 1511 r. na sejmie w Brześciu Litewskim. W przywileju tym powiedziano, że Król nadaje mu na wieki Łuniewo i Wisnicze nad rzeczką Szelewą, Zabołocie nad Bugiem, Subre i *Koden* (nie Todeń) nabyty od Chaczka (Metr. Lit., 209, f. 877 (289). Boćki wziął w r. 1512 przez zamianę ze Stanisławem Montewiczem potwierdzoną przez Zygmunta I, 3 grudnia t. r. w Piotrkowie ([1]), chociaż już w r. 1509 miał je sobie mieć nadane. W roku 1514 został Wojewodą podlaskim ([2]) i jako taki występuje do r. 1519, w którym umarł przed Zielonemi Świątkami, jak to powiedzieliśmy wyżéj. Wojewodą narewskim chyba w jakim podrobionym dyplomacie nazwanym został, i synowi swemu Fryderykowi województwa tego (już w r. 1515!) nie mógł spuszczać, jak bałamuci Niesiecki ([3]). Wojewodą też trockim nigdy

([1]) Metr. Lit. 193, f. 667 i 670. Zygmunt I potwierdza układ między Janem Sopibą Wojewodą witebskim, Marszałkiem i Najwyższym Sekretarzem Lit., Starostą brasławskim, a Stanisławem Montewiczem. Sopiha bierze Boćki w Brzeskiém, a odstępuje Bereżnicę w Bielskiém, którą miał od Króla Aleksandra. W Ks. 194, f. 697 jest znów Akt z r. *1509*, którym Zygmunt I nadaje Boćki Sapieże.....

([2]) Jako Wojewoda podlaski podpisuje się od sierpnia 1514 r. w Metr. Lit. (Ks. 195, f. 170 i następne). Województwo zaś witebskie wziął po nim Janusz Kostewicz Marszałek Króla J. Mci Dzierżawca Raduński, przed grudniem 1514 r. (Metr. Lit., 195, fol. 119).

([3]) W grudniu 1515 r. Król pisał do Iwana *Siemionowicza* Sopehy *Wojewody podlaskiego* (Metr. Lit., 195, f. 293). W r.

nie był, pomimo twierdzenia Balińskiego ([1]). Wprawdzie wdowa po nim używała tytułu Wojewodzinéj trockiéj, ale *jako żona, a potém jako wdowa po Jerzym Osciku,* Wojewodzie trockim ([2]) *Genealogia Domowa* Sapiehów a za nią Dołhoruki w swéj *Rodosłownéj* dają mu cztéry żony, między którémi piérwszą Sanguszkównę Annę, która, jak wykazaliśmy na str. 26, była żoną Iwana Bohdanowicza Sopehy, także Wojewody podlaskiego, opuszczonego przez genealogistów. *Genealogia sztychowana,* a za nią Niesiecki twierdzą: że miał żon trzy: Dorotę Piotrowną Hlebowiczównę, Annę Chodkiewiczównę Starościankę grodzieńską czy kamieniecką ([3]) i Elżbietę Korczewską Kasztelankę podla-

1516 podpisywał się na przywilejach i dostawał różne nadania jako Wojewoda podlaski, Marszałek, Sekretarz Najwyższy i Namiestnik brasławski i t. d w następnych latach (Metr. Lit.). Nie spuszczał więc w r. 1515 województwa podlaskiego (nie narewskiego, które nie egzystowało) synowi Frydrykowi, który przez pomyłkę jako Palatinid(es) tj. *Wojewodzic* został *Wojewodą* (Palatinus) odczytany.

([1]) Starożyt. Pol. T. III, 746.

([2]) 1528 r. w Wilnie in 8vo Visit., B. S. M. Zygm. I przyjmuje pod swą opiekę Elżbietę wdowę, wprzód po *Janie Sapieże Wojewodzie podlaskim,* a potém po *Jerzym Osciku Wojewodzie trockim* Metr. Lit., Ks. 209 (f. 415) 1004. Tam wspomina, że miała procesa z dziećmi z piérwszego męża. Podobnież w r. 1529 (Metr. Lit. Ks. 191, A, f. 49) Elżbieta Hlebowna wdowa po Janie Sopeże Wojewodzie podlaskim, spadek Jerzego Oscika Wojewody trockiego na Mordach i Hłuhowie w dożywocie od Zygmunta I dostaje.

([3]) Córkę Pawła, o którym wspomina Kojałowicz a synowicę Jana Chodkiewicza Wojewody kijowskiego (Ob. T. I, str. 64).

ską. Że miał dwie żony nie ulega wątpliwości, gdyż w r. 1528 wdowa po nim, prosiła o opiekę Zygmunta I przeciw synom z piérwszego małżeństwa. Wdową tą była Elżbieta Hlebowna Korczewska, późniejsza Oscikowa Wojewodzina trocka, jak to powiedzieliśmy wyżéj, i jak to okazuje położony przez nas między dokumentami pod Nr. 6 Dział synów Iwana Sapiehy (str. LXXVI), z niéj, podług Niesieckiego miała być córka Katarzyna Bazylianka. Kojałowicz daje Iwanowi Sapieże tylko jednega syna Pawła i córkę Dobrochnę (Bonę) za Janem.Tęczyńskim Wojewodą sandomirskim; dzieci te miały się zrodzić z Chodkiewiczówny. Myli się jednakże, gdyż dokument działowy z r. 1519 wyraźnie wymienia trzech synów Iwana Sopehy, tj.: *Pawła, Michała* i *Fryderyka* (¹). Z tych:

Fryderyk (w Metr. Lit. Fredrych) według genealogii sztychowanéj a zatém i Niesieckiego, miał mieć synów Dymitra i Jana Starostę drohickiego, od którego szli: Lew Kanclerz, Jędrzéj Wojewoda mścisławski i Hrehory Podkomorzy orszański. Kojałowicz blizki tych czasów i lepiéj rzeczy świadomy, tego błędu się nie dopuścił. Dymitr bowiem był synem Teodora (Obacz stronnicę 25) a Jan Starosta drohicki, synem Iwana Bohdanowicza So-

(¹) Obacz Dokument nr. 6, str. 76. Walicki twierdzi, że ci trzej synowie urodzili się z Chodkiewiczówny. J. Łoski w opisie *Cerkwi Zamkowéj w Kodniu* (Bibl. Warsz.) powtórzył bajki Walickiego.

pehy Wojewody podlaskiego (ob. str. 27), którego Niesiecki plącze z Frydrychem Wojewodzicem podlaskim. Jakieby potomstwo zostawił nie można wiedzieć, a z wiadomości o nim to tylko pewna, że był synem Iwana Siemionowicza Sopehy, Wojewody podlaskiego, że nigdy nie był Wojewodą ani narewskim ani podlaskim i że w Metr. Lit. występuje w latach 1538 do 1544 jako *Wojewodzic* podlaski.

Michał Iwanowicz Sekr. J. K. M., według Kojałowicza, mąż wielce w naukach ćwiczony, zostawił synów: *Lwa*, Sędziego Ziemskiego grodzieńskiego, *Fryderyka* Starostę grodzieńskiego i Jana bezpotomnych i *Mikołaja* Kuchmistrza Litew.; Starostę ostrzyńskiego w r. 1596 Posła do Szwecyi, żonatego 1° voto z Petronią Korsakówną, 2° voto z Bogdaną Ks. Massalską ([1]), którego synem miał być *Fryderyk* Sapieha najprzód Podkomorzy witebski, później Wojewoda mścisławski, Starosta grodzieński i ostrzyński ([2]), zmarły w r. 1650, żonaty 1° v. z Krystyną Fiedorówną Pociejowną, 2° v. z Anną

([1]) Sapiha Mikołaj Kuchmistrz Litewski z sejmu 1589 r. wyznaczony został na Szafarza Poborów z województwa trockiego (Uniwersał Poborowy w Vol. Leg). W r. 1607 żyli jeszcze Mikołaj Kuchmistrz Lit. i Lew Sędzia Ziems. grodzieński (Vol. L. II, 1636).

([2]) Opuszczony w Niesieckim pod Sapiehami; jest w spisie Wojewodów i w Vol. Leg. IV 138. Deputowany z sejmu 1648 do rewizyi skarbu W. X. Lit. W r. 1632 z województwa trockiego, podpisał *Suffragia* na elekcyą Władysława IV, jako Podkomorzy witebski, Starosta ostrzyński. (Suffragia te drukowane, są rzadko-

córką Stefana Paca Podkanclerzego Lit.; genealogia sztychowana, dodaje Fryderykowi braci: *Jana*, Sekr. J. K. M., żonatego z Elżbietą Ks. Podbereską (bezdzietnego) i *Mikołaja*, i siostry *Elżbietę* za Wołłowiczem, *Marynę* za Jerzym Komorowskim Podkomorzym wołkowyskim, *Katarzynę* i *Eudoksyą*.

Paweł Sopeha, trzeci, najstarszy syn Iwana, Wojewody podlaskiego, według Niesieckiego pan wielkich zasług i ozdoba W. Księztwa Litewskiego. Zygmunt I dział dóbr ojczystych między nim i braćmi jego potwierdził w r. 1519 (Metr. Kor., Ks. 33, fol. 330). Po ojcu otrzymał Starostwo brasławskie, następnie występuje jako Marszałek Nadworny Litewski jeszcze w r. 1551 (M. L., 209, f. 885). Według Kojałowicza był potém Wojewodą mińskim a od r. 1567 nowogrodzkim, z tym téż tytułem i pod tymże rokiem podpisał list inkorporacyi Inflant. Umarł według genealogii w r. 1580 mając lat prawie 99; pochowany w Kodniu. Zygmunt August potwierdził prawo jego na Kodeń w r. 1546, wyliczywszy zasługi i częste poselstwa do różnych Monarchów odprawione; w roku bowiem 1542 pozwano go, że nieprawnie na królewskich gruntach wystawił zamek i miasteczko *Kodeń* (Metr. Lit., 209, f. 1013). Maksymilian Cesarz miał przydać mu do herbu rękę zbrojną, w polu czerwoném i or-

ścią bibliograficzną, Oblata ich znajduje się w Główném Archiwum Królestwa, w Księdze VIII *Obligationum* Grodu Warszawskiego).

ła czarnego z koroną na hełmie, Zygmunt zaś August strzałę, na pamięć otrzymanéj rany w Inflantach. Jednakże jestto rzecz, jeżeli nie fałszywa, to przynajmniéj bardzo wątpliwa, bo nawet przywiléj przytoczony przez nas na str. 16, twierdzi, że *rękę* dał Cesarz Pawłowi, a *nogę* Zygmunt August synowi jego Mikołajowi. Co do strzały, tę podobno jeszcze Sunigał miał otrzymać pod Moskwą; tak przynajmniéj twierdzi genealogia sztychowana. Piérwszą jego żoną miała być Anna Księżniczka Holszańska, synowica Pawła Biskupa wileńskiego, ostatniego z Książąt na Holszanach; Baliński jednak twierdzi, że ona była żoną syna jego Bohdana, co z porównania dat, zdaje się zupełnie fałszywém, dlatego idziemy za Kojałowiczem. Z niéj miał Paweł Sapieha synów: *Bohdana, Mikołaja* i *Łukasza.* Drugą jego żoną była Aleksandra Chodkiewiczówna Wojewodzianka nowogrodzka (Ob. T. I, 69, przypis 2), z niéj syn *Andrzéj;* chociaż Kojałowicz twierdzi, że i ten się z Holszańskiéj urodził.

Łukasz Sapieha, syn Pawła, był według panegirystów *hrabią* na Czarnobylu. Zygmunt August, w nagrodę dóbr dziedzicznych straconych w Siewierskiém księztwie, miał mu nadać Czarnobyl, miasto królewskie, gdzie wysłużonym żołnierzom wprzód ponadawano po ulicy!... Rzecz się jednak miała inaczéj, gdyż Król nadał Czarnobyl w Kijowskiém, znakomitemu wojownikowi Filonowi Kmicie, Wojewodzie smoleńskiemu, w r. 1566 d.

29 marca ([1]) w zamian za inne dobra. Za córką tegoż Kmity, Zofią, Łukasz Sapieha, wziął to miasteczko i w niém wraz z żoną klasztor Dominikanów fundował, w którym, według Okolskiego ich zwłoki spoczywać mają. Syn ich Samuel, młodo bezpotomny zeszedł. Że Łukasz Sapieha rzeczywiście był żonaty z Zofią Kmicianką, znaleźliśmy dowody w aktach kijowskich ([2]); podanie zaś panegirystów, że Zofia Sapieżanka, córka Pawła Wojewody nowogrodzkiego, siostra Łukasza, była żoną Filona Kmity, jest bajeczką bezzasadną, bo piérwszą żoną Filona Kmity była Zofia Chodkiewiczówna ([3]), a drugą Księżniczka Kapuscianka, córka Andrzeja. *(Kojałowicz)*.

Jędrzej, drugi syn Pawła Wojewody nowogrodzkiego, Wojewoda smoleński, Starosta samborski, rzeczycki; dla biegłości dowcipu i wielkiego rozsądku Zygmunt August do senatu miał go wezwać. Lecz myli się w tym względzie Niesiecki, bo Paprocki jeszcze w roku 1578 zowie go *tylko Wojewodzicem nowogrodzkim.* Mikołaj Radziwiłł Hetman W. X. Lit. Regimentarzem go w wyprawie do Inflant mianował, gdzie ten Andrzej z Maciejem Dę-

([1]) Metr. Lit. Oryginalna, Ks. 50, fol. 14. Cały przywiléj wydrukowany w dziele *Źródła do Dziejów Polskich* Malinowskiego i Przezdzieckiego, T. II, 320.

([2]) Np. Summar. Kijow. z r. 1600, fol. 67, Nr. 87.

([3]) Źródła do Dziejów Pol. Malinow. i Przezdziec. T. II.

bińskim nie mając jak 4,000 ludzi, 24,000 wojska poraził, i dwóch Wojewodów Piotra Tatowa i Wasila Worońca w niewolą pojmał i do Króla Stefana przyprowadził; chorągwie, dział 30 i obóz cały zabrał. Z téj okazyi napisał on *Słowa na szczęśliwe zwycięztwo X. Mikołaja Radziwiłła pod Kiesią dnia 21 października 1578 r.* przyłączone do wiersza; *Radivilias* przez Radwana. Paprocki w *Herbach* (str. 847 nowego wydania) szeroko opisuje zwycięztwo Andrzeja Sapiehy i Macieja Dębińskiego pod Kiesią w Inflantach, w r. 1578 odniesione.

Albertrandi ([1]) pod tymże rokiem (1578) chlubnie o nim wspomina. Według *historyi Sapiehów* miał umrzeć w r. 1614, Starowolski jednak twierdzi, że umarł w r. 1609 jako Wojewoda smoleński, będąc wprzód nowogrodzkim ([2]), późniéj połockim od r. 1597, w tymże roku miał wziąć województwo smoleńskie po Janie Abrahamowiczu.

Miał za sobą 1° voto Maryannę Czartoryską Wojewodziankę wołyńską, a potém Annę Krystynę Dębińską, córkę Stanisława Starosty chęcińskiego, która do kościoła św. Barbary w Krakowie bogatą monstrancyą i apparat ofiarowała. Z niéj zostawił syna *Stanisława*, zmarłego dzieckiem, i córki: *Annę*

([1]) Panowanie Henryka Walezego i Stefana Batorego, Tom I, 192.

([2]) Po Mikołaju Radziwille to województwo otrzymał około r. 1586, w roku jeszcze 1581 Radziwił był Wojewodą nowogrodzkim. (Stryjk. Kronika, Część V).

za Janem Lasockim Kasztelanem czerskim, *Aleksandrę*, za Jerzym Tryzną Podkomorzym słonimskim, *Maryannę*, za Stanisławem Jasińskim Kasztelanem łęczyckim, Podskarbim Nadw. Kor. i *Krystynę*, zakonnicę Benedyktynkę († 1640).

Bogdan Sapieha, trzeci syn Pawła Wojewody nowogrodzkiego, według Okolskiego i Walickiego był najprzód Kasztelanem brześciańskim i *w roku 1616* postąpił na województwo mińskie. Jestto proste zmyślenie, bo był Wojewodą mińskim już w r. 1591 i jako taki, z sejmu tegoż roku naznaczony został Deputatem na trybunał skarbowy wileński (Vol. Leg. II, 1368). Niesiecki chcąc podanie Misztołda i Okolskiego z *Voluminami Legum* pogodzić, dwóch Bogdanów Sapiehów położył między Wojewodami mińskiemi, jednego pod rokiem 1591, drugiego pod rokiem 1616; lecz ten drugi nigdy nie istniał. Według Kojałowicza (zapewnie za zdaniem Okolskiego) miał być Bogdan Sapieha pod koniec życia Wojewodą brześciańskim; zdaje się jednak, że nim wcale nie był, bo nawet *genealogia sztychowana* twierdzi, że umarł około r. 1595 na województwie mińskiém, a Niesiecki choć pod Sapiehami, zowie go Wojewodą brześciańskim, jednakże w *Spisie Dygnitarzy* między Wojewodami brześciańskiemi cale go pominął. Województwo mińskie miał wziąć po nim Jan Abramowicz, lecz ten już w r. 1596 występuje, jako Wojewoda smo-

leński, chybaby więc w tymże roku na to województwo postąpił, a w takim razie Jędrzej Zawisza, późniéj Podskarbi W. Lit., dopiéro po Abramowiczu został Wojewodą mińskim, jak ma Niesiecki. Zoną jego miała być Maryna Kapuścianka, córka Andrzeja Kniazia Kapusty, Kasztelana bracławskiego, z któréj według Kojałowicza dwóch tylko synów było: *Paweł Stefan* i *Mikołaj Krzysztof*. Genealogie i Niesiecki dają mu jeszcze jednego syna *Andrzeja* i trzy córki: *Reginę* za Jerzym Tryzną, Marszałkiem słonimskim, *Zofią* 1° voto za Janem Haykiem Starostą wiesiołowskim, 2° za Mikołajem Pacem Podkomorzym brześciańskim i *Barbarę* za Romanem Wołłowiczem, Starostą Kuniowskim, która po nim owdówiawszy, została przełożoną Bazylianek w Wilnie.

Andrzej, syn Bogdana z Kapuścianki, umarł (według genealogii sztychowanéj) w r. 1630 Starostą homelskim i bielskim, zostawiając tylko córkę *Eleonorę*, za Marcinem Szyszkowskim Starostą lelowskim, urodzoną z Elżbiety Radziwiłłówny, Marszałkówny Lit., wdowy po Mikołaju Zawiszy h. Łabędź, Wojewodzie witebskim *(Obacz pod Zawiszami)*. Niesiecki przypisał mu urojone zwycięztwo nad Moskwą w r. 1578, mieszając go z Andrzejem Sapiehą Wojewodą smoleńskim, o którym wyżéj mówiliśmy. (Porównać Niesieckiego T. VIII, str. 269 nowego wydania).

Paweł Stefan, dziedzic na Olszanach, Podkanclerzy W. X. Lit. [1], Starosta oszmiański, homelski, geranowski, wasyłkowski, wojownik wielki w wyprawach z Władysławem IV, w których nawet rękę stracił, fundował wspaniale konwent OO. Franciszkanów w Olszanach; tam dał ornat 80,000 złp. szacowany, perłami i klejnotami sadzony, oraz dzwon wielki, do czasów Niesieckiego znajdujący się z napisem *Paulus Sapieha dux in Holszany Procancellarius M. D. L.*; marmurowe ołtarze i nagrobek dla siebie wielkim kosztem wystawił, gdzie po śmierci 1635 r. spoczywa. W Wilnie, Bazyliankom kościół i klasztor fundował i wymurował. W Telszach OO. Bernardynom i na innych miejscach wiele kościołów wystawił. Zbór niegdyś ewangelicki w Olszanach sławny, na katolicki kościół z ruin przebudował *(Święcki)*. Kojałowicz pisze, że żadnego potomstwa nie zostawił, widać licząc córki za nic, bo trzy ich miał Paweł Stefan Sapieha: tj. *Teklę*, przełożoną Franciszkanek w Sło-

(1) Paweł Stefan Sapieha już w r. 1598 będąc Koniuszym Litewskim, marszałkował trybunałowi litewskiemu (*Niesiecki i Sądowy proces ... Supraśl 1786 r.*) Podkanclerzym, według Niesieckiego, został dopiéro w r. 1623 lub późniéj, po Wojciechu Radziwille, posuniętym na Kanclerstwo. Jednakże Baliński (Star. Pols. III, 223) twierdzi, że Paweł Sapieha już dnia 6 sierpnia 1618 r. jako Podkanclerzy fundował konwent Franciszkanów w Olszanach nad rzeczką Łostoją, co wyraźnie jest fałszywem i chyba do r. 1623 odnieść się daje, bo w r. 1618 Podkanclerzym Litewskim był jeszcze Hieronim Wołłowicz (Vol. Leg. III, f. 327) posunięty na Starostwo Żmujdzkie dopiéro w r. 1620.

nimie, którym tamże kościół wystawiła, *Katarzynę* Bazyliankę w Wilnie i *Krystynę* małżonkę Jana Hieronima Chodkiewicza Podstolego Lit. ([1]). Ta ostatnia miała się urodzić z Elżbiety Hr. Vesselenyi trzeciéj jego żony. Miał bowiem Podkanclerzy cztery żony: 1° Reginę Chalecką (Ob. T. I, tab. I), 2° Katarzynę Gosławską Starościankę będzińską, 3° Vesseliniówne, a 4° Zofią Daniłłowiczównę, córkę Mikołaja z Żurowa Sas Daniłowicza, Podskarbiego W. Kor., która owdowiawszy po Sapieże, poszła za Łukasza z Bnina Opalińskiego Marszałka W. Kor.

Mikołaj Krzysztof, syn Bohdana Wojewody mińskiego, a brat Andrzeja i Pawła Stefana Podkanclerzego, po którym nabył Olszany. W r. 1588 był Podkomorzym grodzieńskim (Kojałowicz). Niesiecki w Spisie Dygnitarzy powiada, że od tegoż roku był Wojewodą mścisławskim, późniéj zaś nowogrodzkim. Jako Wojewoda nowogrodzki, z sejmu 1620 roku, delegowanym został do rozgraniczenia województw podlaskiego i brzeskiego (V. L. III, 373); w roku 1623 sejm warszawski wyznaczył go razem z Januszem Skumin Tyszkiewiczem Wojewodą mścisławskim i innemi, na Kommissarza do układów o pokój ze Szwecyą (V. L. III, 447), a z sejmu 1626 był Deputatem na Trybunał Skarbowy (ibid. 494); Niesiecki w spisie Wojewodów

([1]) Zaślubioną w r. 1622, Ob. T. I, str. 91.

nowogrodzkich, mylnie śmierć jego na r. 1626 podał, i po nim drugiego Mikołaja Wojewodą położył. Ten sam bowiem Mikołaj Krzysztof Bohdanowicz Sapieha, Wojewoda nowogrodzki w r. 1632 podpisał *Porządek Elekcyi* na sejmie warszawskim (V. L. III, 768) i *Suffragia* na elekcyą Władysława IV, a nadto w r. 1635 odstąpił synowi swemu *Kazimierzowi* starostwo bielskie (Metr. Kor. 180, fol. 568) i w r. 1638 czynił zapis swéj żonie. (Metr. Kor. 180 f. 389). Umarł więc zapewnie nie wcześniéj jak w r. 1638. Dwie miał żony tj.: Annę z Boglewic Boglewską h. Jelita Wojewodziankę mazowiecką i Reginę (Paulinę) Monwid Dorohostajską Wojewodziankę połocką, która owdowiawszy poszła 2° voto za Wacława Agryppę Kasztelana mińskiego. Prócz syna Kazimierza Mikołaja, wyżéj wymienionego, miał jeczcze: *Pawła*, Starostę żyżmorskiego, zmarłego kawalerem w r. 1612, *Tomasza*, o którym niżéj, i dwie córki: *Helenę*, za Pawłem Wojną Starostą pieniańskim, późniéj Franciszkankę w Brześciu i *Zuzannę*, za Jerzym Tyszkiewiczem Wojewodą brześciańskim, która także owdowiawszy wstąpiła do zakonu.

Tomasz na Olszanach Sapieha, jako Wojski krzeszowski, otrzymał w roku 1641 (¹) województwo wendeńskie, czyli inflanckie, po Joachimie Tar-

(¹) W tymże roku był Marszałkiem Trybunału litewskiego.

nowskim ([1]), z którego w roku następnym miał postąpić na nowogrodzkie. Że był Wojewodą nowogrodzkim, podają Kojałowicz, Niesiecki i genealogia Sapiehów. Umarł, według Genealogii Sapiehów (sztychowanéj przez Myliusa) w r. 1646 mając lat 48, pochowany w Olszanach, nie zostawiwszy żadnego potomstwa z Zuzanny Chreptowiczówny Wojewodzianki (?) nowogrodzkiéj. Był Marszałkiem Trybunału Lit. w r. 1641 nie w r. 1640, jak mylnie pod Sapiehami położył Niesiecki. (Obacz *Sądowy Proces* wydany w Supraślu 1786 r. i Niesiecki T. I).

Kazimierz Mikołaj, drugi syn Mikołaja Krzysztofa, Wojewody nowogrodzkiego, umarł Starostą niemonowskim, zostawiając dwie córki z Katarzyny Wojnianki Podskarbianki Nadwornéj Litewskiéj urodzone. *Annę* 1° za Franciszkiem Lesniowolskim Starostą brańskim, 2° za Feliksem Parysem, Kasztelanem lubelskim, lubo Kojałowicz twierdzi, że była za Aleksandrem Słuszką, Wojewodą trockim, (pochowana w Boćkach) i *Barbarę* za Eustachym Wołłowiczem, Stolnikiem Litewskim, Starostą płotelskim, pochowaną w Wilnie.

Mikołaj na Kodniu Sapieha, Wojewoda witebski, Starosta surażski i wieliżski, czwarty, podobno najstarszy, syn Pawła Iwanowicza Wojewody no-

([1]) Tarnowski złożył województwo dnia 3 kwietnia 1641 r., a Tomasz Sapieha Wojski krzeszowski otrzymał je dnia 15 kwietnia tegoż roku. (Metr. Kor., 185, f. 335 i 358).

wogrodzkiego, praojciec dziś żyjących Sapiehów Kodeńskich, według Warszewickiego, posłując od Zygmunta Augusta do Maksymiliana IIgo, miał otrzymać tytuł hrabiowski i order Złotego Runa. Za Stefana Batorego posłował z Krzyckim, Wojewodą mazowieckim do Iwana Groźnego. Był wtedy już Wojewodą mińskim. Niesiecki w *Spisie Dygnitarzy* twierdzi, że w roku 1588 postąpił na województwo brześciańskie; lecz między Wojewodami brześciańskiemi kładzie go pod r. 1580, i w tymże roku każe mu postępować na województwo witebskie, co rozumie się jest fałszem. Jako Wojewoda miński podpisał *potwierdzenie praw i przywilejów* na sejmie koronacyjnym Zygmunta III (r. 1588 V. Leg. II). Według Kojałowicza blizkiego tych czasów, umarł Wojewodą witebskim. Na to ostatnie województwo postąpił wprost z mińskiego przed r. 1591, bo w tymże roku Wojewodą mińskim był już brat jego Bogdan Sapieha (r. 1591, V. L. II, f. 1368 ([1]).

([1]) Oto kilku Wojewodów mińskich z téj epoki, jak szli po sobie *rzeczywiście:*

I. Sapieha Mikołaj, Pawłowicz, Wojewodzic nowogrodzki, w r. 1588 podpisał: *Potwier. Praw* i *Przywilejów*, na sejmie koronacyjnym (Vol. Leg. II, 1203), został Wojewodą witebskim przed rokiem 1591. *II. Sapieha Bogdan*, brat poprzedzającego, już w r. 1591 na sejmie warszawskim (V. L. II, 1368). Umarł w r. 1595 i wcale nie postępował na brześciańskie, jak chce Niesiecki, *III. Abramowicz Jan*, h. własnego, występuje jako Wojewoda miński jeszcze 10 lutego 1696 r. w dokumentach (*Źródła do Dziejów Pol.* p. Malinows. i Przezdziec. T. II, 340) postąpił w tymże roku na województwo smoleńskie; (po Filonie Kmicie Czarnobyl-

O województwie brześciańskiém, nie masz co mówić, bo według Volana w r. 1589 na tém krześle siedział Krzysztof Zienowicz, wspomniany także w konstytucyi 1591 r. (Ob. V. Leg. II). Ten to Mikołaj Sapieha, miał przenieść ciała ojca swego Pawła i dziada Iwana wraz z nagrobkiem opisanym przez Łoskiego ([1]) z Boćków do Kodnia. Sam także w Kodniu pochowany (w kościele św. Anny), gdzie umarł w r. 1599. Genealogia sztychowana Sapiehów, kładzie śmierć jego na r. 1606, a Niesiecki pod Sapiehami na r. 1609. Obie daty są mylne, i sam Niesiecki w spisie Wojewodów witebskich poprawia się, mówiąc, że umarł w r. 1599. Województwo witebskie wziął po nim Jan Zawisza Wojewoda mścisławski ([2]), pewnie tego samego roku, bo już Konstytucya z r. 1601, wymienia

skim) i jako taki zasiadał na sejmie 1696 roku (V. L. II, 1448/8. *IV. Zawisza Andrzéj* h. Łabędź, do r. 1599, w którym został Podskarbim W. Lit. po śmierci Dymitra Chaleckiego (Cfr. Vol. Leg. II, f. 1458 i 1530) nie postępował na witebskie, jak mylnie w Niesieckim. *V. Pac Jan* h. Gozdawa, umarł 1615 r. *(Niesiecki)*. *VI. Sapieha Mikołaj Krzysztof* z Olszan, syn Bogdana, w r. 1617 postąpił według Niesieckiego, na nowogrodzkie, Kojałowicz zaś twierdzi, że na mścisławskie.

Niesiecki mylnie po Pacu położył Bogdana Sapiehę, Wojewodą w r. 1616, gdyż Bogdan umarł jeszcze 1595 r. (Ob. wyżéj str. 83), a drugiego Bogdana Sapiehy w r. 1616 nie było na świecie. *Błeszcz.*

([1]) *Cerkiew zamkowa w Kodniu*, w Bibliotece Warszawskiéj za rok 1857.

([2]) Nie Jędrzéj Zawisza, jak w Niesieckim położono. Obacz pod Zawiszami i porównaj Vol. Leg. II, fol. 1462 i 1528, wiersz ostatni.

go Wojewodą witebskim (Vol. Leg. II, f. 1528). Z drugiej swéj żony Anny Wiśniowieckiéj, córki Andrzeja Wojewody wołyńskiego, zostawił córkę Elżbietę za Samuelem Wołłowiczem Wojewodą nowogrodzkim i synów pięciu: *Krzysztofa*, *Gabryela*, *Mikołaja*, *Fryderyka* i *Aleksandra* ([1]). Piérwszą jego żoną bezdzietną miała być Anna Andrejewna Sanguszkówna (?!).

Gabryel, zdaje się być tym samym co Niesieckiego i Walickiego *Jan*, który miał umrzeć młodo bezżenny. Może być, że ten Gabryel był szóstym synem Mikołaja, o którym zapomniano; zawsze jednak istniał, skoro go w r. 1614 akta wołyńskie, jako syna Mikołaja wymieniają w sprawie przeciw Stempkowskiemu, o szkody przy rozgraniczeniu dóbr Nieświcz poniesione (Summ. Woł. III, fol. 2). *Jana* wspomina także Kojałowicz, że młodziuchno umarł, a o Gabryelu nie wie.

Krzysztof na Wiśniczach Sapieha, drugi syn Mikołaja, Podczaszy W. X. Lit., kawaler Jerozolimski, żołnierz sławny, służył swym kosztem w Moskwie i Wołoszech. Umarł bezpotomnie 1637 roku w Padwie *(Kojałowicz)* mając lat 47 wieku. Bartoszewicz, idąc za Starowolskim twierdzi, że ten Krzysztof Sapieha umarł (27 listopada 1637 roku) tylko *Cześnikiem Litewskim*, jednakże Kojałowicz

([1]) Wymienieni pod r. 1614 w aktach wołyńskich (Summ. Spraw tego województwa, Ks. III, f. 2) w Gł. Arch. Kr. Pol.

wyraźnie go *Podczaszym* zowie. Trudno dziś sprawdzić za kim słuszność.

Aleksander na Luśniewie Sapieha, trzeci syn Mikołaja, w r. 1609 jako Podkomorzy witebski, podpisał kontrakt ślubny Jana Brzostowskiego, Pułkownika wojsk litewskich (Obacz T. I, str. 24). Umarł w Padwie, 1619 r., ciało przewieziono do Kodnia *(Kojałowicz)*. Niesiecki i Genealogia zowią go Podstolim Litewskim, Kojałowicz Stolnikiem. Czy ten lub ów urząd piastował, trudno sprawdzić; data przynajmniéj zostaje. Przy téj sposobności musimy nadmienić, że w *Tablicach historycznych* Bartoszewicza ([1]), mylnie został między Podstolemi Litewskiemi po Kniaziu Żyżemskim pomieszczony, bo jeżeli umarł rzeczywiście w r. 1619, jak podaje Kojałowicz, wtedy miejsce jego wypadnie po Chlebowiczu Mikołaju. Kto wie czy nie ten sam Aleksander Sapieha był wprzód Cześnikiem Litewskim. W każdym razie nie postąpił na województwo mścisławskie w roku 1621, jak to mylnie podał Niesiecki ([2]).

([1]) Bibl. Warsz. z r. 1860. Wrzesień.
([2]) Porównać z tém, cośmy powiedzieli na str. 44 o Aleksandrze Dadzibogu Sapieże Aleksander Mikołajewicz Sapieha umarł w r. 1619, więc nie postępował daléj. Aleksander Dadzibóg umarł Starostą orszańskim po 1632 r. Stolnikiem ani Podstolim Lit. nie był, choć go tym tytułem uczcił Niesiecki, a za nim Święcki. Podstolim Litewskim, o którym mówi Bartoszewicz w *Tablicach* pod Nr. 10 niezawodnie z Oboźnego Litew. został Paweł Jan Sapieha póżniejszy Hetman, Aleksander zaś Wojewodzic witebski powinien iść po Nrze 4.

Mikołaj na Kodniu Sapieha, czwarty syn Mikołaja Wojewody witebskiego, Kasztelan wileński, Starosta mołczacki i zyzmorski, z wielką sławą w wojskach Cesarza Niemieckiego walczył, za co kawalerem *złotego klucza* mianowany, był Marszałkiem w trybunale litewskim 1634 r.; pod ten czas witał wyborną mową Władysława IV powracającego z kampanii. Ta jego mowa i inne ogłoszone są drukiem. Obraz Najświętszéj Panny od Urbana VIII otrzymał i w Kodniu umieścił; umarł w Lublinie 1644 r. *(Święcki)*. Mikołaj Sapieha już za Zygmunta III był Chorążym W. Lit. i z tym tytułem obrany został Marszałkiem trybunału litewskiego w r. 1632, dla śmierci jednak królewskiéj laskę zaraz złożył. W r. 1634 podobnież marszałkował w trybunale litewskim. Następnie wziął laskę mniejszą litewską po Krzysztofie Wiesiołowskim, który otrzymał Laskę Wielką w r. 1635. Niesiecki zamiast po Wiesiołowskim, mylnie go położył między Marszałkami Nadwornemi Litewskiemi po Kazimierzu Leonie Sapieże, tojest po roku 1642, bo Mikołaj Sapieha już w r. 1636 z Marszałka Nadwornego został Wojewodą mińskim, po Aleksandrze Słuszce; daléj w r. 1638 Wojewodą brześciańskim, nakoniec Kasztelanem wileńskim po Krzysztofie Chodkiewiczu w r. 1642, właśnie wtedy, kiedy Kazimierz Lew Sapieha zamieniał laskę nadworną na pieczęć mniejszą litewską. Umierając w r. 1644, zostawił dzieci pięcioro, a mianowicie

synów: *Jana* i *Kazimierza*, urodzonych z Anny Wojnianki córki Macieja Podskarbiego Nadwornego Litewskiego, po któréj śmierci zaślubił Helenę Prusinowską h. Topor, Podkomorzankę bełzką; z niéj miał tylko córki: *Joannę*, za Stefanem Koryatowiczem Kurczem Wojewodą brzeskim, *Teressę*, za Józefem Karpiem Podkomorzym Ziemi Bielskiéj i *Helenę*, za Felicyanem Tyszkiewiczem Wojewodzicem brzeskim; 2° voto za Janem Ks. z Drucka Sokolińskim, Kasztelanem mścisławskim.

Kazimierz walczył przeciw zbuntowanym Kozakom. Zszedł bezdzietny 1654 r. mając lat 29, pochowany w Kodniu. Ojciec ustąpił mu starostwa mołczackiego, starostwo krzepickie wziął za żoną Heleną Daniłowiczówną, wdową po Karolu Teodorze Hr. na Tarnowie Staroście krzepickim (1649) *Zap. tryb. lubel. Ks.* 49, f. 202) córką Piotra z Żurowa Daniłowicza Krajczego W. Kor., Starosty krzemienieckiego i parczowskiego i Katarzyny Szamotulskiéj.

Jan Ferdynand na Kodniu Sapieha, drugi syn Mikołaja Kasztelana wileńskiego, Cześnik W. X. Lit., Starosta Mołczacki, dwie chorągwie kosztem swoim w Węgrzech w wojnach za Jana Kazimierza, przeciw Tatarom, Kozakom i Szwedom utrzymywał, i z temi pod Toruniem wielkiego męztwa dał dowody; siły był wielkiéj. Umarł bezżenny 1659 r., mając według genealogii 29 lat wieku.

Kodeń zapisał bratu swemu stryjecznemu, Krzysztofowi Krajczemu Litewskiemu.

Fryderyk na Maciejowie Sapieha, piąty syn Mikołaja Wojewody witebskiego, z Anny Ks. Wiśniowieckiéj zrodzony, umarł w r. 1626 Podkomorzym włodzimirskim, zostawiając czterech synów: *Aleksandra*, *Tomasza*, *Jana* i *Krzysztofa*, urodzonych z Ewy Skaszewskiéj h. Grabie, córki Jana Podkomorzego chełmskiego. Miał i córkę *Helenę*, za Franciszkiem z Żurowa Sas Daniłowiczem Starostą czerwonogrodzkim.

Aleksander, Biskup wileński, najstarszy syn Fryderyka, piérwszy z Sapiehów duchowny. W Rzymie na kapłaństwo wyświęcony został, sygnet z szafirem w podarunku od Urbana VIII otrzymał; dobroczynnością swoją na to zasłużył, że go ojcem kapłanów i ubogich powszechnie zwano. Był wprzód Referendarzem Lit., Suffraganem wileńskim, Kustoszem płockim; daléj Scholastykiem sandomirskim, Kanonikiem warszawskim, nakoniec zasiadł na stolicy żmujdzkiéj po Piotrze Parczewskim w r. 1660. Biskupstwo wileńskie otrzymał w r. 1667 po Jerzym Białozorze. Umarł w r. 1671, pochowany w Wilnie, w kościele katedralnym. Z sejmów po dwakroć był Kommissarzem do wypłacenia żołdu wojsku litewskiemu, jakoto: w roku 1662 jako Biskup żmujdzki (V. Leg. IV, 884) i w r. 1671 jako Biskup wileński (*Konst.* z tegoż roku).

Tomasz, drugi syn Fryderyka Sapiehy Podkomorzego włodzimirskiego, Obożny Litewski, według Kojałowicza zwiedzał Włochy, Niemcy, Maltę, Francyą i Anglią, służył z Pilkolominim w Niderlandach. Podczas wojny kozackiéj żadnéj okazyi nieomieszkał, pod Piławcami pospolite ruszenie wołyńskie prowadził i swojego ludu sto kozaka, sto piechoty; także pod Zborowem i Beresteczkiem. Pod Żwańcem, gdy mając pod sobą pułk Sapieżyński, mocno się z Tatary ucierał, od zbytniéj pracy wpadł w gorączkę i zmarł pod Białym Kamieniem *(Kojałowicz)*. Umarł w r. 1654, mając lat 33, pochowany w Maciejowie. Za małżonkę miał ten dzielny walecznik, ostatnią z domu Zofią Ks. Dorohostajską, córkę Władysława Cześnika W. X. Litew., lecz z niéj potomstwa nie zostawił.

Jan, trzeci syn Fryderyka Podkomorzego włodzimirskiego, Pisarz Polny Koronny ([1]), Starosta

([1]) Dzielny ten wojownik umarł Pisarzem Polnym Koronnym, chociaż według genealogii, a za niemi Niesieckiego i Kognowickiego, miał być Hetmanem Polnym na półtora roku przed śmiercią. Wprawdzie piszą, że mu zaparzony katar buławy dźwigać nie pozwolił, przywiléj jednak na hetmaństwo miał otrzymać. Rzecz to co najmniéj wątpliwa, bo nietylko Niesiecki opuścił go w Spisie Hetmanów, ale co ważniejsza *Metryka Koronna nic o hetmaństwie Jana Sapiehy nie wie*. W roku 1664, po śmierci Jana Sapiehy *Pisarza Pol. Kor.* bierze regiment pieszy Stanisław Koniecpolski (dnia 30 czerwca Sigil. 8, f. 34). W latach 1665, 7, i 8, a nawet 1691 występują: wdowa i dzieci Jana Sapiehy, zawsze tylko *Pisarza Polnego Koronnego*. Zdaje się więc, że przywiléj na buławę polną litew., wylągł się w wyobraźni panegi-

owrucki, w wojennéj wrzawie na Wołyniu wychowany, w Belgii, Francyi i Hiszpanii, przez 14 lat jako rycerz dokazywał. Za powrotem do ojczyzny walczył na Ukrainie przeciw Tatarom. Pod Żółtemi Wodami, w walce z rebelizantem Chmielnickim 1648 r., dostał się w niewolą, z któréj wyszedłszy pod Beresteczkiem mężnie stawał. Walcząc po zerwanéj umowie w Żwańcu, od Tatarów powtórnie w niewolą wzięty. Jest list jego drukowany u Kognowickiego, malujący okropność téj niewoli. Trzymał z początku z wojskiem kwarcianém stronę Króla Gustawa, lecz potém walczył mężnie za sprawą ojczyzny i Jana Kazimierza. Był to pan wielkiego serca; całe pułki na usługę ojczyzny własnym kosztem utrzymywał. Jan Kazimierz w przywileju na buławę polną miał go nazwać: *Fulmen belli*, a Jan III wyznawać, że cokolwiek sztuki wojennéj nauczył się, to wszystko miał z nauki Jana Sapiehy (¹). Umarł mając lat 74, w Żorawnie 1664 r.; pochowany we Lwowie, w kościele OO. Bernardynów *(Święcki)*. Żoną Jana Sapiehy *Pisarza Polnego* Koronnego, była Konstancya z Fulsztyna Herbortowna (Sigil. 10, f. 50) córka Mikołaja, Kasztelana

rystów, tak jak hetmaństwo Stanisława Lubomirskiego (Ob. T. II, str. 28), *bo przecież wdowa i dzieci po Hetmanie*, nie tytułowaliby się sami wdową i dziećmi po *Pisarzu!*

(1) Zdaje się, że owe słowa Jana III tak są podejrzanéj prawdy, jak i przywiléj na buławę polną Litew. udzieloną Janowi Sapieże. *Cave panegiristas!*

kamienieckiego i Anny Żołkiewskiéj. W *Genealogii sztychowanéj* Sapiehów powiedziano, że ta Herbortowna w prostéj linii pochodziła od Witikinda Księcia Sasów, co to z Karolem W. wojował!! Z niej tedy Jan Sapieha zostawił czworo dzieci: *Mikołaja, Kazimierza, Pawła* i *Ludwikę* (Sigill. 10, f. 140), siedmioro innych dziećmi pomarło. Ludwika Sapieżanka († 1687) była trzecią żoną Konstantego Szujskiego, Pisarza W. Lit. Pochowana w Brześciu u OO. Jezuitów.

Mikołaj Sapieha, w dwudziestym piątym roku życia, został Starostą owruckim. Starostwa rzeczonego ustąpił mu ojciec za konsensem królewskim w r. 1660 (Sig. 3, f. 73). W r. 1673 zawsze jako Starosta owrucki, dostał chorągiew kozacką (Sig. 12, fol. 69), a w dziesięć lat późniéj wakujące po Marcinie Zamojskim województwo bracławskie; na którém umarł w r. 1685, mając lat 50 wieku: pochowany we Lwowie. Dwóch jego synów z Anny Charlińskiéj, Miecznikówny wołyńskiéj zrodzonych, dziećmi poumierało.

Paweł, drugi syn Jana Sapiehy, Pisarza Litewskiego z Herbortowny zrodzony, obrał sobie stan duchowny w zakonie Cystersów, którego był Kommisarzem Generalnym w Polsce; następnie Opat poradyzyjski i Sekretarz W. X. Lit. Umarł 1715 r. mając lat 59 wieku jako Biskup żmujdzki. Rok tylko na téj stolicy siedział po Mikołaju Zgirskim.

Kazimierz Władysław Sapieha, trzeci syn Jana, Pisarza Polnego Litewskiego z Herbortowny, urodzony w r. 1650, kilka lat na podróżach w cudzych krajach strawiwszy, za powrotem do ojczyzny, oddał się usługom publicznym. W r. 1683 jako Starosta brzeski, posłował na sejm warszawski i Deputatem był z Koła rycerskiego wyznaczony na trybunał skarbowy (V. L. V, 694), został następnie Podstolim, daléj Stolnikiem Litewskim, nakoniec przed rokiem 1690 zasiadł w senacie jako Kasztelan trocki. Godność tę objął przed rokiem 1690, po Stanisławie Wincentym Ordzie ([1]), z tym téż tytułem, był z sejmu 1690 r., Kommissarzem do układów z Kurfirstem brandeburgskim i Deputatem na trybunał skarbowy lit. (Vol. L. V, f. 784, 810, 813). Na sejmie koronacyjnym 1697 r., postąpił na województwo trockie po Aleksandrze Unichowskim ([2]), na którém umarł w r. 1703, mając lat 53 wieku, zostawiając z piérwszéj swéj żony

([1]) Stanisław Wincenty Orda Kasztelan trocki h. własnego (Horda albo Hurda) był Kommissarzem do zapłaty wojsku litew. jeszcze w r. 1685 (V. L. V, 750); więc Sapieha został po nim, po r. 1685 Kasztelanem.

([2]) Elekcyą Augusta II podpisał jeszcze jako Kasztelan trocki Starosta brzeski (1697 V. L. V, 892), podobnież *potwierdzenie* praw i przywilejów dnia 28 września 1697 r. (V. L. VI, 8), na sejmie koronacyjnym; ale pod koniec tegoż sejmu już podpisał *koekwacyą praw* W. X. Lit. etc. jako Wojewoda trocki. (Vol. L. VI, 12).

Franciszki Kopciowny, Kasztelanki trockiej ([1]), syna *Mikołaja*, Starostę mścisławskiego, młodo bezżennie zmarłego w r. 1716 i córki: *Justynę* za Józefem Krasickim, Kasztelanem halickim, *Ludwikę* Benedyktynę w Staniątkach i *Cecylią* za Janem Karolem Hr. na Patrykowie, Kolnie i Turcu Chodkiewiczem, Starostą błudzieńskim (Obacz T. I, 95); inne z niéj dzieci młodziuchno pomarły, między niemi syn *Jan*, którego Niesiecki z Janem Fryderykiem, późniéj Kanclerzem Lit. pomieszał. Kanclerz bowiem urodził się z drugiéj żony Kazimierza Władysława, Wojewody trockiego, tojest z Anny Wicencyi Fredrówny, Wojewodzianki podolskiéj, wdowy po Michale Księciu Czartoryskim, Staroście krzemienieckim.

Jan Fryderyk, pan na Kodniu, Starosta brzeski, Kasztelan trocki, wreszcie Kanclerz litewski, umarł 1751 roku ([2]), zacny dobrocią serca. Zawód swój rozpoczął w ostatnich chwilach panowania Jana III. Jako Kasztelan trocki, pisał i drukował dzieła, ale pod cudzém nazwiskiem; pisał o swoim kościele kodeńskim i obrazie cudownym Najświętszéj Maryi Panny Gwadelupeńskiéj, który jeden. z jego przodków, Mikołaj, Kasztelan wileński, uwiózł

([1]) Córka Jana Kopcia Kasztelana trockiego i Maryi Margrabianki de Strozzi.

(2) Jan Fryderyk umarł bezpotomnie nie 1752 roku, ale dnia 6 lipca 1751 roku w dobrach swych podolskich Łysowodach, mając lat 71. (*Błeszcz.* według Kuryera Polsk. z t. r. N. 774).

z Rzymu za panowanią Władysława IV. Daléj pisał *historyą orderu Orła Białego.* Najważniejsze jego dzieło: *Swada*, wydane pod nazwiskiem Ostrowskiego Danejkowicza, który był podobno jego Sekretarzem. Są to wzory wymowy kaznodziejskiéj, sejmowéj, wzory pisania listów, wzory stylu, i t. d. Pięć części jest téj Swady. Nie miałaby żadnéj wartości dla nas, gdyby w istocie za wzory stylu służyła, makaronizmów tam wiele i rzeczywiście piękności mało. Ale Sapieha w Swadzie przechował nam zabytki dawnéj literatury, ważne pod względem historycznym, listy rozmaitych osób, kazania pogrzebowe, w których moc szczegółów genealogicznych i biograficznych, pełno mów na różne narodowe uroczystości, na wesela, chrzty i t. d. Zacny Kasztelan trocki ([1]), jeden z najuczeńszych ludzi swojego czasu w Polsce, dopiéro za Augusta III wziął pieczęć mniejszą, a potém większą po Księciu Hetmanie Wiśniowieckim (1736 r.). Rejentem jego kancelaryi był przez jakiś czas Hylzen, późniejszy Wojewoda miński, o czém obszerniéj w życiorysie Hylzena w „*Znakomitych mężach polskich.*" Przeciwnik polityczny Czartoryskich. Kanclerz przez poczciwość dał im jednakże wszystko z sobą ro-

([1]) Jako Kasztelan trocki występuje w Metryce Koronnéj w r. 1725 i następnych, podobnież w Vol. Legum do r. 1734. Został odrazu Kanclerzem w roku 1736 po Księciu Michale Wiśniowieckim.

bić, bo acz rozumny, ale bardzo był słaby. *(Bartoszewicz)*.

Krzysztof Sapieha, czwarty syn Fryderyka Podkomorzego włodzimirskiego i Ewy Skaszewskiéj, Podkomorzanki chełmskiéj, a wnuk Mikołaja na Kodniu, Wojewody witebskiego, najprzód Stolnik Litewski i Pułkownik J. Kr. Mci (około roku 1660 *Kojałowicz)*. Umarł Krajczym Litewskim, Starostą oszmiańskim w r. 1665, pochowany w Wiśnicach. Konstytucya z r. 1662 świadczy o jego męztwie i wiernéj służbie Królowi i ojczyznie w czasie najścia Szwedów i Tatarów. (V. L. IV, 885). Summę 30 tysięcy złp., którą wydał na wykupienie się z niewoli pogańskiéj, postanowiono mu dla jego zasług zwrócić ze Skarbu Koronnego; lecz nie doczekał się jéj zwrotu, bo dopiéro na sejmie 1683 r. Król Jan III synom jego kazał ją wypłacić. (Vol. Leg. V, 693). Żoną jego była Helena Ks. Sołomerecka, córka Mikołaja Leona, Kasztelana smoleńskiego i Reginy z Hoszczy Kniahini Hoskiéj, Kasztelanki kijowskiéj, wdowa po Aleksandrze Jacku z Pilcy Korycińskim, Kanclerzycu Koronnym, za którą wziął Terebeżow i miasteczko Stolin z przyległościami ([1]). Z niéj trzech synów zostawił: *Stanisława Michała* Starostę trabskiego ([2]), zmarłego

([1]) Dział oryginalny Kniahiń Sołomereckich z r. 1646 z archiwum Kaszowskich, udzielił Wł. St. Hr. Plater. (Obacz daléj pod Kaszowskiemi).

([2]) W r. 1673 był Deputatem z sejmu do narady wojennéj przy boku królewskim (V. L. V, f. 103).

bezżennie w r. 1684 (pochowany w Wiśniczach); *Andrzeja*, Starostę czerwonogrodzkiego, żonatego z Joanną Chodkiewiczówną, Starościanką możyrską z Izabelli Lackiéj zrodzoną, (Ob. T. I, str. 95) zmarłego bezpotomnie w r. 1681 ([1]) i

Władysława Józefata, który się pisał Hrabią na Wiśniczach i Nieniesuchoizach, Wojewodę brzeskiego, Starostę płockiego, czerwonogrodzkiego, trabskiego. Umarł 1733 r. mając lat 80, pan wielkiéj ludzkości pełen, i dobro ojczyzny nadewszystko kochający, jak mówi Niesiecki. Z Krajczego Litewskiego został Wojewodą mińskim, po r. 1690, zdaje się na sejmie koronacyjnym Augusta II. Jako Wojewoda miński, z sejmu 1699 r. był członkiem *kommissyi elblągskiéj* (V. L. VI, 56), na konstytucyi z tego roku podpisał się Hrabią na Wiśniczach i Niesuchsielach (V. L. VI, 87). Wojewodą brześciańskim został około r. 1710 i jako taki marszałkował na tryb. lit. 1713 r. ([2]). Był téż z sejmu 1726 r. Kommissarzem do układów z Cesarzem (V. L. VI, 412). Umarł w r. 1733, a Wojewodą po nim został Adam Tadeusz Chodkiewicz (Ob. T. I; str. 96). Trzy miał żony: 1szą Urszulę Daniłowiczównę Krajczankę Koronną, wdowę po Piotrze Potockim, Wojewodzie bracławskim (Ob. T. II, 171);

([1]) *Akta Chodkiewiczów* w arch. Hr. Kossakowskich.

([2]) *Sądowy process* etc. drukowany w Supraślu roku 1786. W Spisie Marszał. Tryb. Lit. str. 16.

z nią córka *Joanna* 1° voto za Krzysztofem Rajeckim, Kasztelanem brześciańskim; 2° za Stanisławem Syszkowskim, Podstolim brzeskim, 2ga Ludwikę Baronównę von Goltz, wdowę po Krasińskim Wojciechu, Wojewodzie mazowieckim (Ob. T. II, str. 351) bezdzietną; 3a Krystynę Ks. Sanguszkównę, córkę Hieronima Starosty surażskiego i Konstancyi Sapieżanki Wojewodzianki wileńskiéj, córki Pawła Jana (Ob. str. 54), z którą zostawił trzech synów: *Ignacego*, *Kazimierza* młodo zmarłego, i *Karola*. (1).

Karol Sapieha, jako Pisarz Polny Litewski, posłował na *konwokacyą* 1733 roku, a następnie w r. 1736 na *sejm pacyfikacyjny* (V. L. VI, f. 596 i 645); następnie piastował godność Wojewody brześciańskiego (od r. 1749?), na któréj życie zakończył w r. 1768. Potomstwa nie zostawił z małżonki swéj Maryanny Albiny Firlejówny, *(Metr. Kor., Ks. 221, f. 548, r. 1713)*, córki Józefa Stanisława z Dąbrowicy, Firleja Starościca lubelskiego i Elżbiety z Radzimina Frąckiewiczówny *(Zap. Lubels.* z r. 1717).

Ignacy, drugi syn Władysława Józefata Sapiehy, Wojewody brześciańskiego, najprzód Cześnikiem był Litewskim, mianowany według Bartoszewicza w czerwcu 1740 r. we Wschowie na radzie senatu (Kuryer Pol. z r. 1740 Nr. 186); następnie

(1) Krystyna z Sanguszków Sapieżyna, Wojewodzina brześciańska, zakończyła życie w Wiśnicach, dnia 25 marca 1756 r. *(Błeszcz.* według Kuryera Polsk., Nr. 141).

został Podskarbim Nadwornym Litewskim w roku 1744: nakoniec około r. 1749 zasiadł w senacie jako Wojewoda mścisławski i na tém krześle, umarł według Bartoszewicza, dnia 15 kwietnia 1758 r. w Rożannéj. Żonatym był z Anną Krasicką, Kasztelanką chełmską ([1]), wdową po Antonim Cetnerze, Staroście korytnickim, z którą zostawił córkę za Massalskim, Podczaszym Litewskim i czterech synów: *Jana*, *Kajetana*, *Józefa* i *Franciszka Ksawerego*. Był i piąty syn Antoni, ale dzieckiem umarł. Z tych:

Kajetan, wielkich nadziei młodzian, w 20 roku życia obrany Marszałkiem połockim w konfederacyi Barskiéj, zginął pod Lanckoroną 1771 r.

Jan, starszy brat jego, w *Atlasie* panny Korzeniowskiéj, uczczony tytułem Wojewody mścisławskiego, choć nim nigdy nie był, umarł *tylko* Generałem-Majorem wojsk koronnych, dnia 13 sierpnia 1757 r. w Nieświeżu (*Kuryer Polski Nr. 43* z roku 1757), był prócz tego Pułkownikiem regimentu dragonów Królowéj, który to stopień otrzymał 4 grudnia 1754 r. ([2]). Ożenił się z Elżbietą Kor-

([1]) Córką Józefa Karola z Siecina Krasickiego, Kasztelana chełmskiego i Eleonory Anny Rzewuskiéj, Podskarbianki Koronnéj. (Obacz T. II, str. 296). Ignacy Sapieha, jako Podskarbi Nadworny Lit., dostał chorągiew pancerną 1746 r. (Sig. 25, f. 204).

([2]) Jan Sapieha, Wojewodzic mścisławski, w r. 1752 (dnia 9 grudnia) został Pułkownikiem JKM.; w r. 1754 Pułkownikiem Regimentu dragonii Królowéj. (Sigill. 28, f. 326, 436). Na Generał-Majora dwie są jego nominacye w Sigillatach: jedna z d. 18 marca 1754 r., druga z 16 marca 1757 r. (Sigillaty).

czak Branicką, Wojewodzianką bracławską, wdową po Janie Sapieże, Staroście sokołowskim (Ob. wprzód str. 60) i z nią spłodził syna jedynego *Kazimierza Nestora*, Generała artyleryi, późniéj Marszałka Lit. na Sejmie Wielkim. Bartoszewicz tak o nim mówi:

Kazimierz Nestor, Generał artyleryi litewskiéj, był Marszałkiem litewskim sejmu 4-letniego 1788 do 1792 r. Nie sprzyjał reformom prawodawczym, ale je przyjął i do ostatka wytrwał w poświęceniu się swojém. W trzecim zeszycie Atheneum z roku 1851 r., znaleźliśmy ciekawą, nauczającą i dowcipną korrespondencyą Księcia Kazimierza-Nestora. Jest to nabytek jeden z najważniejszych, jakieśmy w dniach naszych zdobyli dla dziejów wewnętrznych kraju naszego, za czasów panowania Stanisława Poniatowskiego. Nie ma tam wiele faktów dla historyi kraju naszego, lubo i te się znajdują pomiędzy innemi, ale są za to nieocenione i piérwszego znaczenia szczegóły dla dziejów rodzin i towarzystwa naszego. A jeżeli zwrócim na to uwagę, że wszystko co myśli i co robi towarzystwo, odbić się musi w faktach zewnętrznych, więc w listach Księcia Sapiehy znajdujem zawsze historyą Rzeczypospolitéj, w jednym odłamku z bogatéj rudy, któréj jeszcze skarbów nawet myślą zmierzyć nie możemy. Książę Nestor był bardzo młodym, kiedy wyjechał w podróż za granicę, żeby się dostatecznie wykształcić w swoim zawodzie. Był to

człowiek modnego wychowania, pół Polak, pół Francuz; zalotny, romansowy, nierządny i grał w karty. Ale został przez stosunki rodzinne i dla imienia swojego, które pięknie brzmiało w kraju, dygnitarzem rodzinnego kraju. I Książę nagle się nawrócił, i chciał być godnym swojego stanowiska, przyszłości jaką mu gotowano i pojechał uczyć się. Korrespondencya jego obejmuje listy z roku 1773 do 1776, z Turynu, Paryża i Strasburga. Szlachetne serce odniosło w nim tryumf nad zepsuciem. W Sardynii i we Francyi pracował jak galernik, tak sam o sobie powiada. Uczył się artyleryi, matematyki, chemii, fizyki i mechaniki, prawa, literatury, tańca i t. d. Im więcéj umiał, tém częściéj sobie powtarzał, że to dopiéro początek. A nie trzeba tego brać za prostą frazę wymowną; Książę w istocie pracą okropną, w dzień i w nocy ukształcił się na jednego z najzacniejszych i najuczeńszych obywateli kraju. Jaka to moc duszy w tym młodzieńcu! Rozrywany na tę i na ową stronę, magnat, przystojny, tancerz zawołany, jeździec, od którego nie było lepszego w Turynie, umiał znaleźć czas i na zabawę, i na to czego po nim wymagało jego położenie światowe i obowiązek. W téj korrespondencyi tyle zdań zdrowych, tyle uczucia, tyle poświęcenia się, tyle rozumu! Krok za krokiem widzim jego całe postępowanie i serce. Zdaje matce sprawę ze swoich prac, zatrudnień, zabaw i myśli. Matkę tak kocha, jak nikt więcéj; spowiada jéj się

nawet ze swoich miłostek i małych intryg, i taki powolny jest jéj rozkazom, że nawet w rzeczach tyczących się artyleryi, radzi się jéj we wszystkiem. Są tu jeszcze i listy Księcia Nestora do wuja Hetmana Ksawerego Branickiego, i do pana Strażnika Polnego, który był przyjacielem rodziny, a sędzią laski marszałkowskiéj koronnéj, Józefa Mierzejewskiego. Są książki, które prawdziwie malują wiek, albo jedną jego stronę, chociaż do tego nie mają pretensyi. Czasem artysta obmyślawszy dobrze co ma robić, nie stworzy tak pięknego obrazu, jak te książki bez pretensyi. Autor tam pospolicie w listach maluje czasy i ludzi, których widzi, ale umié tak patrzeć, że w każdym kawałku jest artystą, a w całości tworzy coś genialnego, wielkiego. W naszéj nowéj literaturze na dwie takie natrafiliśmy książki: na listy Commendoniego i na korrespondencye Księcia Nestora. Tamta nam lepiéj odmalowała wiek, jak wszystkie źródła, badania, prace i pomniki; ta odsłania nam także również piękne z jednéj strony czasy Stanisława Augusta. Panu Kraszewskiemu należy się wdzięczność za te listy Księcia Nestora *(Bartoszewicz)*. Umarł w r. 1797, nie zostawiwszy potomstwa z małżonki swéj Anny Cetnerówny, Wojewodzianki bełzkiéj, wdowy po Józefie Księciu Sanguszce, Marszałku W. Lit., która owdowiawszy po Sapieże, zaślubila 3° voto Kajetana Potockiego, Starostę urzędowskiego (Ob.

T. II, str. 208), a potém jeszcze czwarty raz poszła za Karola de Lambesc.

Józef Książę Sapieha, trzeci syn Ignacego Wojewody mścisławskiego, Krajczy Litewski, Regimentarz Litewski w Jeneralności, umarł w r. 1795, zostawiając z Teofili Ks. Jabłonowskiéj Wojewodzianki nowogrodzkiéj, córkę *Annę* i syna *Aleksandra*, Szambelana Dworu francuzkiego, Adjutanta Napoleona, Członka Rządu Tymczasowego w Litwie w r. 1812. Książę Aleksander Sapieha zakończył życie w r. 1812, w Dereczynie. Z Anny Zamojskiéj, córki Andrzeja Kanclerza W. Kor. Wojewody inowrocławskiego i Konstancyi Ks. Czartoryskiéj, Łowczanki Koronnéj zostawił córkę *Annę* (urodz. 1798 r.) za Adamem Księciem Czartoryskim, synem Adama, Generała Ziem Podolskich, Feldmarszałka austryackiego i Izabelli Flemingówny, i syna jedynego **Leona** (ur. 1801 r.) b., Szambelana Dworu Polskiego (1), żonatego z Jadwigą Hr. Zamojską, córką Stanisława Kostki Ordynata i Zofii Ks. Czartoryskiéj, którą zaślubił w r. 1826 d. 19 stycznia. Z niéj córka: *Teressa*, (ur. 1839 r.) i syn Książę **Adam** (ur. 1829 r.), żonaty z Jadwigą Ks. Sanguszkówną, córką Władysława Hieronima i Izabelli, Ks. Lubomirskiéj (Ob. T. II, 48 i 215) Ordynatówny przeworskiéj. Potomstwo Księcia Adama: **Władysław** (ur. 1853 r.) i *Marya* (ur. 1855 r.)

(1) Otrzymał potwierdzenie tytułu książęcego dnia 26 lutego 1840 roku.

Franciszek Ksawery Książę Sapieha, czwarty syn Ignacego Wojewody mścisławskiego z Anny Krasickiéj, Kasztelanki chełmskiéj, ostatni Wojewoda smoleński za Rzeczypospolitéj, po Józefie Tyszkiewiczu zmarłym w r. 1790; umarł w r. 1808. Dwie miał żony: 1ª Teressę Suffczyńską, Kasztelankę czerską córkę Michała, która rozwiódłszy się z nim poszła za Wisłockiego, 2ª Kasyldę Załędzką; lecz tylko z piérwszéj miał potomstwo, jakoto: *Teklę*, za Ignacym Cetnerem, Starostą mścisławskim, *Agnieszkę*, za Józefem Mierem, ostatnim Wojewodą pomorskim, *Aleksandra*, zmarłego dzieckiem, *Janusza*, *Pawła* i *Mikołaja*.

Janusz Książę Sapieha zmarły w r. 1825, z Honoraty Młodeckiéj zostawił syna *Marcina*, i córki: *Annę* i *Domicellę* za Floryanem Zaleskim.

Paweł Książę Sapieha (ur. 1781 r.) Rzeczywisty Radca Stanu Ces. Ros., zaślubił wdowę po Franciszku Ks. Sapieże z linii Siewierskiéj (Obacz str. 71) i z nią zostawił dwóch synów: *Leona*, żonatego z Joanną Tyszkiewiczówną, córką Michała Pułkownika b. wojsk polskich z Karpiówny zrodzoną i *Franciszka Ksawerego* na Wysokiem Litewskiém, żonatego 1° v. z Konstancyą Sobańską ([1]), 2° voto

([1]) Córką Hieronima i Karoliny Rzewuskiéj. *Sobańscy* h. Junosza, dziś zamożna i zasłużona rodzina na Podolu i Wołyniu, pochodzi od Wojciecha Sobańskiego, żyjącego za Augusta III.—Od dwóch jego synów Kajetana i Pawła, licznie się Sobańscy rozrodzili, piérwszy bowiem miał sześcioro, drugi zaś dwadzieścioro

z Karoliną Pacówną, córką Ludwika, Generała wojsk polskich. Z Sobańskiéj rodzą się Książę *Paweł* i Ks. *Marya* za Stanisławem Hr. Potockim Kamerjunkrem Dworu Cessarsko-Rossyjskiego, Członkiem Heroldyi Królestwa Polskiego. (Ob. T. II,216).

dzieci. Potomstwo Kajetana Sobańskiego z Soleckiéj. 1. *Michał*, Prezes Kommissyi Edukacyjnéj i założyciel Towarzystwa Żeglugi Czarnomorskiéj w Odessie, Kawaler orderu św. Anny I klassy, zmarły w 77 roku życia 1832 roku, z Wiktoryi Lubicz Orłowskiéj († 1858 r.), córki Andrzeja, Prezesa Izby Cywilnéj kamienieckiéj, i Agnieszki Korczak Komorowskiéj, Kasztelanki Santockiéj zostawił synów: *Ludwika*, (1791 † 1837) Marszałka Szlach. pow. Hajsyńskiego, żonatego z Różą Hr. Łubieńską (Ob. T. II, 96); *Gotharda* (1802 † 1841) zmarłego w Jarulorowsku za Uralem, i trzy córki; *Michalinę*, za Ludwikiem Gozdawa Giżyckim, *Antoninę*, za Józefem Nałęcz Moszczeńskim, Marszałkiem Szlachty pow. Humańskiego, ze Szwykowskiéj urodzonym, *Idalią* Adelajdę za Wilhelmem Ignacym Hr. z Broel Platerem (Ob. T. II, 164). 2. *Mateusz* z Tekli Orłowskiéj, także córki Andrzeja i Komorowskiej, zostawił dwóch synów: *Izydora*, żonatego z Seweryną Pilawa Potocką (Ob. T. II, 192) bezdzietnego i *Aleksandra*, żonatego z Melanią Uruską: synowie jego Izydor i Aleksander. 3. *Hieronim*, żonaty 1° v. z Karoliną Rzewuską, córką Adama Wawrzyńca Kasztelana witebskiego (Ob. T II, 305 i T. III, LV). 2°. z Anną Dzierzkówną, zostawił córki: *Konstancyą* (ur. 1814 † 1838) za Franciszkiem Ksawerym Ks. Sapiehą, *Izabellę* za Szwykowskim, *Ludomiłłę* i dwie inne zmarłe pannami i synów: *Stanisława*, żonatego z Teklą Hr. Tyszkiewiczówną, córką Henryka, *Mieczysława*, *Kazimierza*, *Marcelego* i *Włodzimierza*. 4. *Tekla*, za Brzozowskim. 5. *N*. za Dzierzkiem i 6 *Giertruda*, za Russakowskim. *Paweł* Sobański, brat Kajetana, miał syna *Piusa*, tego syn *Piotr*, żonaty z Hortensyą Bożeniec Jełowicką (córką Wacława), zostawia pięć córek: *Julią*, za Rosnowskim, *Jadwigę* za Karolem Ks. Radziwiłłem ze Szpanowa, *Wandę*, *Wisławę* i *Teressę*. W Aktach Trybunałów Koronnych z XVII wieku występują Sobańscy, jako drobna szlachta w Wielkopolsce i w Wyszogrodzkiem; jakiby stosunek łączył ich z dzisiejszemi, nie wiadomo.

Mikołaj Książę Sapieha, trzeci, najstarszy syn Franciszka Ksawerego, Wojewody smoleńskiego, (ur. 1779) zostawia z małżonki swéj Idalii Potockiéj, Wojewodzianki ruskiéj ([1]), trzy córki: *Teressę* za Przemysławem Potockim, synem Antoniego b. Generała wojsk polskich i Marszałka szlachty gubernii warszawskiéj (Ob. T. II, 238); *Pelagią* za Wiktorem Czackim, synem Tadeusza, założyciela szkoły krzemienieckiéj (Ob. T. I, 110) i *Idalią* za N. Czorbą ([2]), z Lubomirskiéj zrodzonym.

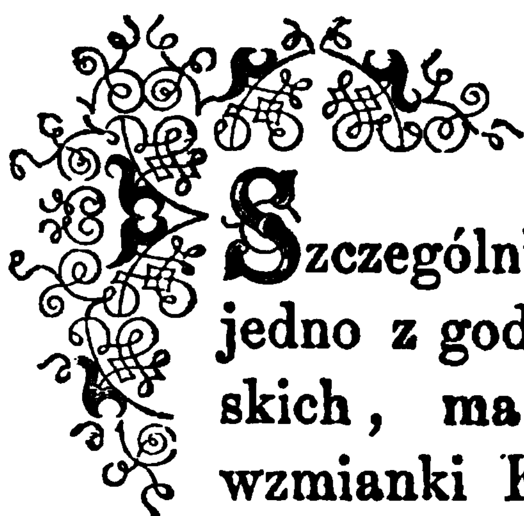
([1]) Córka Stanisława Szczęsnego Potockiego, (Obacz T. II, 205). Umarła dnia 11 lipca 1859 roku.

([2]) Potomstwo ich: Konstanty, Jan i Marya Czorbowie.

SKARBKOWIE

HERBU ABDANK (1).

Szczególniejszym zbiegiem okoliczności jedno z godeł herbowych najbardziéj polskich, ma nazwę niemiecką. Według wzmianki Kromera, piérwszy raz dopiéro pod koniec XVI wieku uczynionéj, nazwisko Habdanka, dostało się godłu rodziny Skubów w r. 1109

(1) Abdank, albo Habdank, przedstawia w polu czerwoném głoskę W o grubych laskach, białą, w koronie także sama głoska. W przywileju Unii Horodelskiéj zowią go Habdaniec, podobnież kilka razy w Metryce Koronnéj z XVI wieku.

Ród Abdańców obejmuje więcéj jak 100 rodzin, między któremi wiele senatorskich, jak *Bucsaccy, Chojeńscy, Gostoldowie, Haraburdowie, Jazłowieccy, Konarscy, Kossowscy z Głogowy, Malczewscy, Oborniccy*, właściwie *Skórowie, Skarbkowie, Słonkowie, Warszyccy, Ankwiczowie*. Z Wielkopolskich *Skarbków* najdawniejszemi są *Skórowie*, pisali się *de Gay*, lub *de Oborniki*, czasem ich téż *Skórkami* zwano. Kto wié, czy to nazwisko nie posłużyło do legendy o szewcu przodku Skarbków..... *Pokój Brzeski 1436 r.* podpisał: Piotr Skóra, Podsędek poznański (V. L. I, 129); tenże sam był późniéj Sędzią poznańskim, nakoniec zaś Kasztelanem ka-

w czasie poselstwa Jana z Góry do Cesarza Henryka. Prześliczna legenda, wiążąca się z początkiem téj nazwy, jest jedną z najwięcéj znanych w kraju naszym, a co do swéj treści, podobno lepiéj maluje całą przepaść, rozdzielającą charaktery dwóch narodowości, niż malownicza antyteza Litwy i Niemców we wstępie do Walenroda. Prócz Aleksandra Lessera, który ją pędzlem uwiecznił, natchnęła ona kilku wierszopisów; lecz jeden tylko Franciszek Kowalski w *Kronice Wiadomości Krajowych i Zagranicznych*, lepszym niż inni rymem ją opisał, jego więc słowa tu przytoczymy:

Gdy od Głogowa Cesarz odpędzony,
Z gniewem i wstydem skrył się w swym namiocie,
I spodziéwane swoich zwycięztw plony
Licząc na przyszłość myślał o odwrocie;
Bolesław Niemcom nie dawał pokoju:
Tłukł ich w zasadzkach i w dorywczym boju;

liskim (już w r. 1450). Żył jeszcze w r. 1460, piastując przytém godność Generała Wielkopolskiego, którą około r. 1454 otrzymał. (Metr. Kor., Ks. 10, f. 18, 115 i Ks. 11, f. 56 i 444). Wnuk jego (syn Andrzeja) dziedzic miasta Obornik z przyległościami, imieniem Wojciech w r. 1504, Podkomorzy dobrzyński w roku 1510; do śmierci Stanisława Szreńskiego został Wojewodą płockim i umarł nim w r. 1512. Województwo wziął po nim Andrzéj z Radziejowie Kasztelan sochaczewski *Feria V, post Dominicam Oculi* 1512 r. (Metr. Kor., Ks. 24, f. 298 i 25 f. 145). Od braci jego Mikołaja i Grzegorza dziedziców Obornik, idą Oborniccy. *Buczaccy* używali Abdanka z pięciu pawiemi piórami w koronie; jaki stosunek łączył ich ze Skarbkami Wielkopolskiemi, niepodobna wiedzieć. Czy dla wielkiéj siły, czy téż z innych przyczyn, zwano ich na Rusi *Mużyłami* już na początku XV wieku. O odmianach Abdanka gdzieindziéj obszerniéj powiemy. (*Błeszcz.*).

Dzień i noc szarpał, ich obozy trwożył,
Sobie przyjaciół, a im wrogów mnożył.
A choć był pewny żeby ich podławił,
Przecież zwycięzca chciał pokoju szczerze,
I do Cesarza poselstwo wyprawił,
Prosząc o zgodę, przyjaźń i przymierze.
Lecz Henryk dumą cesarską nadęty,
Silny wojskami w żądaniach zacięty,
Chciał, by Król polski uznał swoję winę,
Był mu podległym i płacił daninę.......

A Henryk myśląc o polskiéj krainie,
Otworzył Posłom pełne złota skrzynie
I rzekł im: „patrzcie: oto są oręże,
Któremi Polskę zbiję i zwyciężę".
A na to w obec téj złota świątyni,
Jan Skarbek z Góry pod Niemca namiotem,
Swój złoty pierścień dorzucił do skrzyni,
Mówiąc: „*niech złoto łączy się ze złotem;*
Wolny, niecnoty niedotknięty skazą
Pogardza złotem, a woli żelazo".
A chciwy Henryk, co na złocie siedział,
„Habdank"! dziękując, grzecznie odpowiedział.
I na Psiem Polu Król niepokonany,
Rozpłaciwszy się gotówką z Niemcami,
Stary herb Skarbków, dawniéj Skubą zwany,
Nazwał *Habdankiem*, Skarbków Habdańcami.
I odtąd, wierne słowom Jana z Góry,
Z sercem i cnotą wytrwalszą nad mury,
To zacne imię w rycerstwie jaśnieje,
I swym *pierścieniem zdobi polskie dzieje.*

Wprawdzie o tém zdarzeniu, milczy współczesny Gallus, panegirysta Bolesława Krzywoustego; Długosz podobnież o niém nic nie wié, i dopiéro Kromer krótko je wzmiankuje ([1]), jednakże przynaj-

([1]) Martini Cromeri Cronicon, w Corpus Historiarum Poloniae.

mniéj nazwisko Habdanka istniało już z pewnością w XIV wieku, skoro już w 1413 roku na sejmie horodelskim ([1]), Gastold Wojewoda wileński do rodu *Habdańców* (nie Skubów) przyjętym został. Epoki powstania tego herbu niepodobna oznaczyć, chociaż panegiryści z właściwym sobie talentem, początek jego do czasów Krakusa odnoszą. Bają oni, że przodkiem Abdańców, miał być szewc Skuba, który wpadłszy na pomysł wypchania barana materyałami palnemi, pomógł Krakusowi do zmożenia smoka, i za to szlachcicem został, otrzymawszy głoskę **W** za godło rodowe, na pamiątkę góry Wawelu, w któréj się ów smok ukrywał. Długosz chociaż nie powiada kiedy, jednakże twierdzi, że herb ten nadany został Polakowi *Skubie*, podobno szewcowi (forsan sutori) za to, że w obec Księcia powalił jak barana (in terram arietasset) przechwalającego się ze swéj siły Niemca ([2]).

Znał to podanie Paprocki i opowiada je w *Gniaździe Cnoty* (str. 606) wierszem, który tak kończy:

Skubowi wnet przezwisko grube odmieniono,
Z rzemiosła na rycerski warsztat przesadzono;

([1]) Obacz Vol. Leg. I, i Codex Diplom. Rzyszczewskiego.

([2]) W dziełku o herbach, wydaném przez Józefa Muczkowskiego, a noszącém tytuł: *Insignia Seu Clenodia Regni Poloniae* tak Długosz mówi o herbie *Abdank* „*Genus Polonicum, cujus primus parens Skubek ob fortitudinem et robur corporis, dum sutor esset et Almanum forensem arietasset in terram, tali insigni donatus est*".

Jak ten dziegieć wycuchnął to sam widzisz jawnie,
Iż panom swym służyli i ojczyznie sprawnie;
Do jakiéj za to sławy przyszli i godności!
Bóg rad szerzy cnotliwe, chowa w obfitości.

Potém opowiedziawszy zasługi potomków szewca rycerza, którzy się w 100 lat po nim już Skarbkami zowią, kończy rzecz wierszem:

Co rozumiesz? nie trudno to odmienić Panu,
Uczynić Wojewodą z podluchnego stanu.
Patrzaj na to rycerstwo zkąd początek mają,
A w jakowéj zacności, aż po ten wiek trwają.
Przypatrz się tym infułom, słuchaj mądréj głowy,
Jako baczną odpowiedź dawa Cesarzowi!
Takci wszyscy ci którzy z cnoty powstawają
Zacność i rozrodzenie zawzdy wielkie mają.

Pisał to Paprocki właśnie w czasach, kiedy imiona Buczackich, Chojeńskich, Jazłowieckich i Konarskich głośne były w Rzeczypospolitéj; nie można go więc, w tym przynajmniéj razie, posądzić o pieczeniarstwo, bo jak Tenczyńskich i innych Toporczyków od młynarza, tak znów Skarbków od szewca wyprowadził.....

Wracając do Skarbków powiedziéć należy, że nazwisko ich jest skróconém imieniem *Skarbimir* ([1]), i że prócz Abdańców w Wielkopolsce, a po-

([1]) Wielu rodzin nazwiska poszły od imion bądź całych, jak *Zawiszów*, *Zaklików*, *Czuryłów* (Cyryllów); bądź skróconych, jak *Boguszów* (od Bogusław), *Dzierzków* (od Dzierzykraj), *Włodków* (od Włodzimirz) i t. p. że *Skarbek* a *Skarbimir* jest jedno i to samo, za dowód między innemi może służyć *Traktat Pokoju Brzeskiego* z r. 1436 (Vol. Leg. I, 129), gdzie przedostatni *inter praesentes* podpisał się *Skarbek s Góry*.

tém i na Rusi, byli jeszcze Skarbkowie Tłuchowscy, herbu Cholewa, w Dobrzyńskiém, o których mówi Paprocki w *Herbach* (str. 352 wydania Turowskiego), tudzież Skarbkowie herbu Nałęcz w Lubelskiém i herbu Drużyna w Krakowskiém ([1]). Kilka téż rodzin używało przydomku Skarbek, jak Słonkowie, Rudzcy, Konarscy, Kiełczewscy, a w XVIII wieku nawet Ankwiczowie Skarbkami się pisali. Jednakże dwie tylko rodziny tego imienia jako *nazwiska rodowego* używały, chociaż dopiéro za Sasów zaczęły się pisać Skarbkami z Góry. Pomimo ścisłych poszukiwań, nie mogliśmy znaleźć żadnéj filiacyi między temi dwiema gałęziami rodu Skarbków; osobno więc obie podajemy.

SKARBKOWIE KUJAWSCY I ŁĘCZYCCY.

Najdawniejsze akta odnoszące się do téj gałęzi rodziny Skarbków, znajdują się w archiwum akt dawnych gubernii warszawskiéj, w aktach Przedeckich, nie sięgając jednakże za rok 1540. Piérwszy Skarbek w nich występujący jest *Piotr*, o ile wnosić można, przybysz z sąsiednich o miedzę Kujaw, nabywa części zwanéj Wartałki, w Domanikowie

([1]) Znaleźliśmy ich w Metryce Koronnéj; przywileje potwierdzające nasze podanie umieszczamy na końcu między Dokumentami (Nr. 7 i 8). Skarbkowie h. Drużyna i Nałęcz, zdaje się, że nazwiska pobrali od dóbr, i dlatego już ich nie spotykamy po roku 1550.

w Łęczyckiém, w roku 1542 ([1]); w następnym jednak roku pisze się *haeres in Domanikowo majori dicta Bowiczyny* ([2]), a w r. 1553 *in Piotrkowko sortis suae haeres* ([3]). Owe Domanikowo dzieliło się na kilka części: jak Gąsiory (Gansiory), Wartałki i Bowiczyny ([4]) i zamieszkane było przez drobną szlachtę cząstkową; bodaj że to wszyscy byli Skarbkowie, którzy tu już przed Piotrem swe zagony i części mieli. Ostatni ślad Piotra Skarbka znaleźliśmy w r. 1576, gdy razem z żoną Wiktoryną z Lubieńca, Janowi Bowiczyńskiemu ([5]), za część

([1]) Akta Przedeckie Ks. 3, f. 176, właściwie wziął tę część w zastaw od Jakóba po Stanisławie z Wartałek, albo mniejszego Domanikowa (Minor Domanikowo dicta Wartałki).

([2]) Akta Przedeckie, Ks. 4, f. 2 i 67.

([3]) Akta Przedeckie, Ks. 8, f. 156. Tamże córka jego za Tomaszem Koziejatskim, synem Jakóba z Koziejat. *Piotrkówek* dzielił się wtedy na dwie części: *Nagórny* należał do Ponętowskiego, Stolnika łęczyckiego; *Nadolny* zaś do Piotra Skarbka (Akta Przedeckie, Ks. 20, f. 299).

([4]) Dzisiaj dwie wioski z dawnego Domanikowa istnieją: Domanikowo i Bowyczyny, obie należą do parafii Rdutów, w okręgu orłowskim, w Gostyńskiém. Bodzanowo i Bodzanowek znajdują się w okręgu kowalskim i należą do parafii Choceń.

([5]) Jan Skarbek, Bowiczyńskim zwany od swéj cząstki w Domanikowie, już w r. 1567 mieniał się z Piotrem Skarbkiem na Wartałki (Akta Przedec. 20, f. 355 do 358), ostateczny jednak układ stanął dopiéro w r. 1576. W jakim stopniu byli sobie krewnemi, niepodobna wiedzieć dla braku źródeł; wiemy tylko, że był żonatym z Heleną Iwicką (ibid. f. 355). W tymże czasie występuje *Mikołaj* Skarbek na Boguszkach w Łęczyckiém (1564 Ak. Przed. 14, f. 199) z córką Jadwigą, jego téż synem zdaje się być *Jan* Skarbek z Boguszek, inaczéj Boguszkiem zwany, żonaty z Justyną Proszyńską (1602 Akta Przed. 50, f. 117), ojciec Wojciecha, a dziad Macieja († 1651) i Bogumiły. Ta Bogumiła

jego na Bowiczynach odstępował w zamian część swoję Wartałki, w Domanikowie ([1]). Prócz córek: *Elżbiety* za Pawłem Radzińskim, *Felicyi* za Marcinem Radzińskim i *Zofii* Stanisławowéj Bielickiéj, bezdzietnie zmarłéj około roku 1618, miał jeszcze trzech synów: *Jana* na Bodzanowie, *Wawrzyńca*, Starostę lucyńskiego i *Wojciecha* na Bowiczynach albo Domanikowie.

Wawrzyniec, pod Stefanem Batorym służył jako Rotmistrz w wojnach inflanckich, był Starostą lucyńskim i za zasługi otrzymał dobra Rembergóra w Inflantach. Żył jeszcze za Zygmunta III i żonatym był z Barbarą z Modliborzyc ([2]), czy jednak zostawił potomstwo i jakie, nie mogliśmy zna-

Skarbkówna, już w r. 1619 była zaślubioną Andrzejowi Kozaneckiemu i miała córkę Helenę jedynaczkę, którą wydała za Jakóba Szczkowskiego w r. 1628 (Akta Przed. Ks. 64, 67 i 69).

([1]) Akta Przedec. Ks. 25, f. 165 i 166. Zdaje się że żona jego była siostrą Andrzeja Lubienieckiego Wojskiego kruszwickiego, Wawrzyńca Miecznika i Michała Łowczego brzesko-kujawskich (Akta Przedec. Ks. 3, z r. 1542, f. 74).

([2]) Metr. Kor. 137, f. 314, r. 1592. Zygmunt III oceniając zasługi Wawrzyńca Skarbka, który już od Króla Stefana otrzymał w dożywocie starostwo lucyńskie, za odznaczenie się pod Gdańskiem, a potém w Inflantach, gdzie na czele pułku jazdy dzielnie walczył nie żałując zdrowia i majątku, nadaje mu znowu pustosze Rembergóra, około zamku tego nazwiska nad rzeczką Isnaldą i trzy osiadłości nad jeziorem Anstowin, nad rzeczką Piłdą i nad jeziorem Kadulika i inne z prawem dożywocia na tychże dobrach dla żony jego Barbary z Modliborzyc. Rotmistrzem jazdy (Rothmagister Equitum) był już w r. 1582 i wtedy za zasługi dostał spadek po Walentym Radlińskim, zmarłym bez spadkobierców, a według prawa *(jure caduco)* na Króla przypadający (Metr. 127, f. 113).

leźć. Może być, że synem jego był Bernard Skarbek, z synem Gothardem występujący w Metryce Koronnéj w r. 1595 ([1]); lecz nigdy *Jan*, od którego Niesiecki prowadzi linią dziś żyjących *Hrabiów* Skarbków.

Wojciech z Gąsiorów na Bowiczynach Skarbek, drugi syn Piotra ([2]), występuje w aktach Przedeckich już w r. 1576. Ostatni zaś raz w r. 1602. Z kim był żonaty i jakie zostawił potomstwo nie znaleźliśmy ([3]).

Jan z Bodzanowa, albo z Piotrkowka Skarbek, syn trzeci Piotra z Wiktoryny Lubienieckiéj, zmarły w roku 1598, głównie w Kujawach, w Bodzanowie przesiadywał. Zwano go zwykle *Kośmidrem*, widać dla odróżnienia od innego Jana zwanego *Boguszkiem*, co zwykle się trafiało między cząstkową szlachtą. Żona jego Barbara Doliwa Głębocka

([1]) Metr. Kor., 139, f. 47. Bernhard i syn jego Gothard Skarbkowie, mieszkańcy starostwa nowogrodzkiego, otrzymują grunta zwane *Sokura*, wydzielone im przez Leńka (późniéj Kasztelana derptskiego) za zasługi wojenne.

([2]) Pisał się *Albertus* in Bowiczyny et alibi terra Lanciciensi albo też de Gansiory dicta Domanikowo (Akta Przedec., Ks. 25 i 39).

([3]) W r. 1622 występują w aktach Przedeckich następujące Skarbkówny, których z genealogią połączyć nie mogliśmy: *Zuzanna*, za Jerzym Zaborowskim, *Anna* za Łukaszem Pomorskim, *Agnieszka* za Andrzejem Odechowskim, *Małgorzata* za Trojanem Wyszczalskim i *Wiktoryna* za Bartłomiejem Jarnowskim (Akta Przedeckie, 67, f. 168 i 186). Może która z tych pań była córką Wojciecha?

z Głębokiego, powiła mu synów Jerzego i Stanisława ([1]).

Jerzy już w r. 1619 żonaty z Anną Tarnowską, dziedziczył na mniejszém Bodzanowie i Szczmielniku; te ostatnie dobra żona mu w posagu przyniosła. Jakieby potomstwo zostawił nie dało się znaleźć; może to jego córką była Zofia Skarbkówna, żona Wojciecha Sierakowskiego w r. 1659 (Akta Przed., 75, f. 18).

Stanisław z Bodzanowa Skarbek, pojął w małżeństwo Agnieszkę Kadzidłowską, córkę Mikołaja, Starosty radziejowskiego i Sierakowskiéj, rodzoną siostrę Jana Kadzidłowskiego podówczas (1620 r.) Sędziego grodzkiego Bobrownickiego, późniéj Kasztelana Konarskiego łęczyckiego i Wojciecha Kadzidłowskiego, późniejszego Kasztelana inowrocławskiego. Od niego zaczyna już rodzina Skarbków nabiérać znaczenia w Kujawach i Łęczyckiém, przez majątek i kolligacye. Posag żony i własna zabiegłość pomogły mu wiele do wyniesienia się nad cząstkową szlachtę, do któréj ojciec jeszcze jego należał. Za żoną wziął dobra Chodowo (1621 r.), następnie od Andrzeja Batorego de Szumlo trzy-

([1]) Zdaje się, że siostrą ich była Zofia Skarbkówna, 1⁰ voto żona Macieja Czołpińskiego, Burgrabiego przedeckiego, 2⁰ voto Wojciecha Gąsiorowskiego na Gąsiorowie Nosalach (1625, Akta Przedeckie 67, f. 201). W r. 1571 Wawrzyniec Skarbek za konsensem królewskim odstąpił spadek po Kriegerze obywatelu toruńskim, Janowi Skarbkowi (Metr. 115, f. 424).

mał zastawem za 8,000 wsie Srebrna i Jastrzębia w obwodzie łęczyckim ([1]). Zastawa musiała być korzystną, kiedy Stanisław już w r. 1625 nabył dobra Głębokie w Łęczyckiém od Bartłomieja (po Macieju) Ponętowskiego ([2]). Umarł w r. 1651, zostawiając córkę *Zofią* za Kasprem Prawdzic Szczawińskim, Podwojewodzym łęczyckim, zaślubioną mu w roku 1623 lub 1624 ([3]) i syna jedynego:

Jana, który zaledwie o dwa lata przeżył ojca, umarł bowiem w roku 1653 Łowczym inowrocławskim. Do dóbr ojczystych przyłączył jeszcze wieś Dębnicę w Łęczyckiém i miasteczko Lubień ze wsiami Stępka, Olszowa, Kaliska i młynami w Kujawach, trzymał nadto zastawą krośniewickie dobra od szwagra swego Szczawińskiego ([4]). Małżonką jego była Dorota z Łętkowa Łętkowska, h. Jastrzę-

([1]) Akta Przedec., Ks. 60 A, f. 28 i inne. *Andrzéj de Szumlo* (vel de Szomło) *Batory* syn Stefana, pan na Grabowie, Biesiekierach, Srebrnej, Ostrówku i innych, żonatym był z Anną z Kuczewa Zakrzeską, wdową po Wojciechu Lubstowskim *(ibid)*. Niesiecki w T. X, 37, powiada, że ta Zakrzewska była córką Jana von Felden Zakrzewskiego i Kostczanki. Zofia, córka Andrzeja Bątorego zaślubiła Jerzego Rakoczego, Księcia Siedmiogrodzkiego. Umarła w r. 1682.

([2]) Akta Przedec., Ks. 69, A, f. 24 i 69, f. 322.

([3]) Akta Przedec., Ks. 67, f. 584 i 69, f. 325. Kasper Szczawiński, dziedzic Krośniewic, był, według Niesieckiego, synem Wawrzyńca, Kasztelana płockiego i Komorowskiéj. Umarł jako Wojski łęczycki około roku 1660. W Aktach Przedeckich ma przydomek *Płocki*, niekiedy nawet pisano *Gaspar Płoczki* nie wymieniając jego nazwiska rodowego.

([4]) Akta Przed., Ks. 72, f. 304, 478 i inne.

biec, z którą spłodził dwie córki: *Agnieszkę* pannę i *Konstancyą* za Janem Różyckim, Podstolim łęczyckim, oraz cztérech synów, tojest: *Kazimierza* i *Stanisława* po połowie dziedziców Głembokiego, bezdzietnych, tudzież *Jana* i *Władysława* ([1]).

1. Jan Skarbek, Miecznik brzesko-kujawski ([2]), trzy miał żony: Jadwigę Łochocką bezdzietną, Teressę Ujejską, z któréj syn *Józef* i Elżbietę Magnuską, która owdowiawszy po nim, poszła za Józefa Walewskiego ([3]). Dziedziczył po ojcu Lubień z przyległościami, a od Sierakowskich nabył dobra Chodeczek i Wola, także w Kujawach, w okręgu przedeckim ([4]). Umarł przed rokiem 1700, zostawiając z Magnuskiéj córkę *Annę* za Janem Mikorskim, Sędzią Ziemskim gostyńskim ([5]), i syna *Franciszka*, na Lubieniu, Skarbka, także Miecznika

([1]) Akta Przedec., Ks. 75, f. 23 i Wyr. Tryb. Piotrk. Ks. 241 i następne. Dorota z Łętkowa, wdowa po Janie Skarbku, Łowczym inowrocławskim z synami: Stanisławem, Kazimierzem, Janem i Władysławem.

([2]) Rok 1679, Akta Przedec., Ks. 78, f. 261 i inne.

([3]) Rok 1700, Wyr. Tr. Kor. Piotrk., Ks. 305, f. 197.

([4]) Akta Przed., Ks. 78, f. 261. W tychże czasach (w roku 1688) jakiś Jan Skarbek, dzierżawca Chwaliszowa, pozwanym został przez Franciszka Zygmunta Gałeckiego, Kuchmistrza Koronnego, Starostę bydgoskiego, o samowolny wrąb w lasach starostwa (Metr. Kor., 240, f. 58 v.).

([5]) Żyła jeszcze w r. 1747 (Wyr. Piotrk., 378, f. 554), synami jéj byli: Stanisław, Kanonik lateraneński i Feliks Sędzia Ziemski gostyński.

brzeskiego, żonatego z Dorotą Wodzińską, h. Jastrzębiec ([1]), z którą zostawił synów: *Jana*, *Piotra* i *Kaspra* i dwie córki: *Joannę* za Marcinem Umińskim, Skarbnikiem inowrocławskim ([2]) i *Maryannę*.

Jan, syn Franciszka, razem z braćmi zaczął się pisać z *Góry*, albo *Hrabią z Góry*. Było to w czasach, kiedy już nietylko magnaci wygrzebywali prastare przywileje swych przodków tytułowanych Komesami, lub téż kupowali sobie urzędownie i nieurzędownie dyplomata hrabiowskie od Niemców, albo nakoniec sami je sobie wydawali ([3]). Skarbkowie téż przypomnieli sobie, że przed 600 laty mieli w swym rodzie Komesów, jakiemi podobno żadna z rodzin hrabiowskich za Sasów poszczycić się nie mogła; rzecz więc prosta, że idąc zwyczajem wieku, tytuł hrabiowski *na nowo* przybrali, i z tym tytułem nie tylko na listach, ale nawet w aktach ziemskich, trybunalskich, a w końcu w Metryce Koronnéj i Konstytucyach występują.

Kaspra z Góry Skarbka, najmłodszego z synów Franciszka, ostatnie ślady urzędowe giną z rokiem 1777; zdaje się, że około tego czasu umarł bezżen-

([1]) Już w r. 1720, miał z nią dzieci: Piotra, Kaspra, Maryannę i Joannę (Wyr. Piotrk., Ks. 331, f. 690).

([2]) Syn ich Kajetan Umiński, Cześnik brzesko-kujawski (Akta Przed., Ks. 93. f. 66 i Ks. 97, f. 32).

([3]) Niezmiernie zabawne fakta pod względem tytułowania się, znaleźć można w *wywodach Galicyjskich*, z czasów po piérwszym *podziale*.

nie i bezdzietnie (Akta Przedeckie, Ks. 93, fol. 3 i 4).

Jan Hr. z Góry Skarbek, drugi syn Franciszka, dziedzic na Smielnie, zastawca starostwa sarnowskiego (Tenutarius Capitaneautus Sarnoviensis), ztąd niekiedy Starostą sarnowskim zwany ([1]). Posłował na elekcyą Stanisława Augusta z województwa Brześć-kujawskjego (1764 Vol. Leg. VII, 254). Miał za małżonkę Maryannę z Hrabiów Bruchentalów, córkę Józefa i Doroty Kossówny, Kasztelanki chełmińskiéj ([2]), z którą zostawił syna Wiktora ([3]).

Piotr, trzeci syn Franciszka, dziedzic Wólki i Komorowa, był Wojskim brzesko-kujawskim i zostawił syna *Franciszka*, urodzonego z Franciszki z Niedzielska Madalińskiéj ([4]), podobno siostry czy ciotki Generała Madalińskiego (pochowanego

([1]) I temi czasy przez grzeczność nazywają Starostami nabywców jurydyk starościńskich po miastach. A nie zawsze na samym tytule przestają podobni Starostowie, gdyż w roku zaprzeszłym byliśmy świadkami, jak poczciwy pewien fabrykant, (bardzo mizernie po polsku mówiący), po nabyciu takiego starostwa, umyślnie do Warszawy przyjechawszy, kazał sobie robić u naszego krawca *ubiór starościński!* Mieliśmy udział w ważnéj naradzie tyczącéj się kształtu rzeczonego ubioru. *(Błeszcz.)*

([2]) Zaślubiona przed r. 1779; w tym roku czynili sobie wzajemne zapisy dożywocia na swych dobrach (Akta Przedec., Ks. 93, f. 99).

([3]) Już w r. 1787 był Plenipotentem do pewnéj sprawy przez swego ojca naznaczony (Akta Przedec., Ks. 97, f. 42). Wiktor zostawił podobno dwie córki, które za urzędników Księztwa Warszawskiego powychodziły.

([4]) Akta Przedec. z lat 1777 do 1788, Ks. 93 do 99.

bez przyzwoitego nagrobka w Przybyszewic w Czerskiém).

2. **Władysław**, czwarty syn Jana, Łowczego inowrocławskiego, z Doroty Łętkowskiéj, a rodzony brat Stanisława, Kazimierza i Jana Miecznika brzeskiego, o którego potomstwie dotąd mówiliśmy; dziedzic Dembowca, a późniéj Głębokiego, urodził się około roku 1640, gdyż w r. 1664 występuje jako plenipotent w różnych sprawach, do czego potrzebował być przynajmniéj pełnoletnim. W życiu publiczném występuje dopiéro w r. 1691 i 1692 jako Sędzia Deputat na trybunał Koronny piotrkowski (Wyr. Piotrk., Ks. 294, f. 3 i 295 fol. 849). W roku 1700 był Wojskim łęczyckim i zdaje się, że z tego urzędu odrazu przesiadł się na kasztelanią konarsko-sieradzką, około roku 1710. Umarł w r. 1714, a kasztelanią wziął po nim Stanisław Garczyński, Starosta budziszewski, dnia 26 stycznia 1714 r. (Sig. 18, f. 118). Piérwszy senator w téj linii. Trzy miał żony: piérwszą Teofilę Janównę z Kutna Kucińską, h. Ogończyk, zaślubioną około r. 1665, a zmarłą przed rokiem 1680; z niéj synowie: *Andrzéj* i *Władysław* ([1]); drugą Maryannę Adryanównę Sokołowską, bezdzietną ([2]); trzecią za Agnieszkę, Junosza z Karnkowa Karn-

([1]) Wyr. Tryb. Piotrk. z r. 1672, Ks. 252, f. 1683 i z roku 1679 do 1691, Ks. 262 do 275.
([2]) R. 1681 i 1682, Wyr. Tryb. Piotrk., Ks. 267 i 271.

kowską, córkę Jana i Zofii z Kryskich, Kasztelanki raciążskiéj ([1]), z którą synowie: *Franciszek* i *Antoni* i dwie córki: *Teresa* i *Maryanna* ([2]). Ta trzecia żona prócz posagu i pięknych kolligacyj, wniosła mu w dom liczne procesa, tak o własny posag, jakotéż o sukcessyą po Kryskich, na których dobrach Drobninie i innych, miała summy swe zabezpieczone (1748 r., Wyr. Piotrk., Ks. 379 i inne).

Andrzéj z Góry, Skarbek, najstarszy syn Władysława, urodzony przed r. 1672, z Nakwaską tyl-

([1]) Zaślubiona przed r. 1691 Wyr. Tr. Piotrk., Ks. 292 i 293. Stanisław z Drobnina Kryski, Kasztelan Raciążski (mian. w roku 1640), dziedzic miasteczka Drobnina i wsi Nowa Wieś, Swierczyn, Krzeczanów i inne, z Orzelskiéj zostawił cztery córki, o których daléj, i syna także *Stanisława*, Kasztelana raciążskiego (mian. w r. 1667 po Karnkowskim, nie po ojcu swym) żonatego z Zofią Konarską, którego syn (nie brat jak mylnie w Niesieckim) *Jan* i *Albert*, tudzież córki: *Teressa*, za Piotrem Mostowskim, *Zofia* za Mikołajem Bolestą Kępskim, Kasztelanem raciążskim († 1719 r.) pomarli bezdzietnie. Córki Stanisława z Orzelskiéj: *Katarzyna*, była za Łukaszem Szarszewskim h. Dołęga, *Zofia*, za *Janem Karnkowskim* (*màtka Skarbkowéj*), *Klara* za Janem Karskim i *Maryanna* za Jerzym Tyszkiewiczem, Starostą abelskim (Habeliensis) ojcem Kazimierza, Starosty starodubowskiego, żonatego z Ogińską i Teressy, małżonki Jerzego Skorulskiego, Chorążego kowieńskiego (*Genealogia Sądowa w Tryb. Kor. pokładana z r. 1760, w Arch. Kossakowskich.*)

([2]) *Antoni* Skarbek umarł bezdzietny; *Teressa* zaślubiła Jana Sariusza Stokowskiego, z którym miała syna Jana, Chorążego inowrocławskiego, żonatego z Dobrzycką (syn ich Faustyn Józef Stokowski Cześnik powiatu orłowskiego); *Maryanna* zaślubiła Adama Trzaskę Żorawskiego Podkomorzyca płockiego, z którym miała syna Stanisława na Blichowie Podsędka wyszogrodzkiego, żonatego z Niemojewską (Akta Przedec. i Wyr. Tr. Piotrk. 1760 do 1780 r.)

ko córki spłodził: *Teofilę* za Boruckim Cześnikiem kruszwickim, ojcem Macieja Boruckiego, Wojskiego przedeckiego, i *Agnieszkę* za Małowiejskim, Podwojewodzym wyszogrodzkim, ojcem Fabiana, Podsędka wyszogrodzkiego i Jana Małowiejskich.

Władysław, drugi syn Władysława Kasztelana konarskiego z Kucińskiéj, umarł w r. 1691, zostawiając czworo dzieci, tojest: *Andrzeja*, *Jana*, *Teressę* i *Annę*, urodzonych z Maryanny Chomentowskiéj, córki Aleksandra i Elżbiety Lokówny ([1]). Jaki los te dzieci spotkał nie mogliśmy dociec.

Franciszek, Hrabia z Góry Skarbek, Wojewoda łęczycki, był trzecim synem Władysława, Kasztelana konarskiego, ale z Karnkowskiéj się rodził, jakeśmy to wyżéj powiedzieli. W r. 1710, dnia 18 lutego, został Podczaszym łęczyckim, po śmierci Michała Sierakowskiego (Sig. 17, f. 65); było to świéżo po zaślubieniu przezeń Franciszki Kadzidłowskiéj, Komornikówny inowrocławskiéj, i Król dniem wprzódy pozwolił matce jego żony przelać na nowo zaślubionych prawo dożywocia dóbr Świętosławice, Sarnowa i Skarzyna w Kujawach ([2]). Dwie więc oznaki łaski monarszéj na młodego Ka-

([1]) Wyr. Tryb. Piotrk. z lat 1679 do 1691 Księgi 262 do 280. Żonie Władysława dają w Aktach imiona Anny lub Maryanny, ojcu jéj Aleksandra lub Władysława. W r. 1691 występuje jako wdowa z dziećmi przez nas wymienionemi.

([2]) Dnia 17 lutego 1710 r. (Sig. 17, f. 65). W tymże roku posłował na sejm warszawski z województwa łęczyckiego (Vol. Leg. VI, 201).

sztelanica konarskiego odrazu spływały: urząd i *panis bene merentium!* Więcéj jednak dziesięciu lat, na tym urzędzie przesiedział i dopiéro w roku 1723 występuje jako Chorąży mniejszy czyli powiatowy łęczycki i z tym tytułem posłował na sejm 1724 r. (Vol. Leg. VI, 400) (¹). Tymczasem téż umarła mu żona, zostawiając drobną dziatwę, dla któréj p. Chorąży wybrał opiekunkę w osobie Aleksandry z Siemienic Siemieńskiéj, wdowy po Aleksandrze Jaxa Bykowskim, Podczaszym sieradzkim. Zaślubił ją w roku 1723 (²), a nowa małżonka razem z ręką oddała mu konsens królewski na cessyą starostwa tuszyńskiego (³). W r. 1731 już jako Chorąży większy czyli wojewódzki, otrzymał od króla krzesło w senacie, został bowiem (dnia 2 marca) Kasztelanem łęczyckim (⁴), a we trzy lata póżniéj Wojewodą, po śmierci Jerzego Warszyckiego, także Abdańca (⁵). Na téj godności umarł

(¹) W r. 1720 jako Podczaszy łęczycki ustąpił Sarnowa Cieńskiemu. Konsens królewski z dnia 7 grudnia 1720 r. (Sig. 19, fol. 342).

(²) Wyr. Tryb. Piotrk. Ks. 373, f. 515.

(³) Dnia 7 stycznia 1723 r. (Sig. 20, f. 80).

(⁴) Po śmierci Jana Zaremby Skrzyńskiego, (Sigil. 22, f. 93). Razem prawie z kasztelanią łęczycką, otrzymał starostwo tuszyńskie, które dotąd tylko zastawą trzymał (dnia 22 grudnia Sigil. 22, f. 139). Jako Kasztelan łęczycki w r. 1734 z innymi senatorami odbiérał w Tarnowskich Górach przysięgę od Augusta III i na sejmie 1736 r. podpisał potwierdzenie praw i przywilejów (Vol. Leg. VI, 640 i 645.)

(⁵) Nominacya Skarbka ma datę 26 lutego 1734 r. (Sigil. 24, fol. 6).

w r. 1750 na wiosnę, przeżywszy i drugą swą żonę, z którą żył bezdzietnie ([1]). Z piérwszéj swéj małżonki zostawił córkę *Maryannę* za Bromirskim.... i trzech synów: *Jana*, *Władysława i Wojciecha* ([2]).

Wojciech, najmłodszy z synów Franciszka, Wojewody i Kadzidłowskiéj, umarł w r. 1759 z tytułem Starosty tuszyńskiego (Sigil. 27, f. 482), gdyż brat mu tego starostwa ustąpił po r. 1750. Jeszcze w r. 1736 jako Kasztelanic wraz z ojcem podpisał na sejmie warszawskim *potwierdzenie praw i przywilejów* przez Augusta III (Vol. Leg. VI, 646). Z kim był żonaty nie znaleźliśmy, syna podobno zostawił *Ludwika*, w r. 1793 Kawalera orderu św. Stanisława.

Władysław Hr. z Góry Skarbek, brat Wojciecha, poświęcił się służbie wojskowéj, i oddany przez ojca na Dwór królewski, wszedł do gwardyi przybocznéj, w któréj w r. 1745 już był Kapitanem Regimentu pieszego ([3]). Po dwunastu latach służby dworskiéj, otrzymał szlify jeneralskie w r. 1757 ([4]). Umarł w r. 1761, zostawiając syna jedynego *Karola Euzebiusza*, urodzonego z Józefaty Gomoliń-

([1]) Umarł przed d. 21 sierpnia 1750 r., gdyż tego dnia Wojewodą łęczyckim został po nim Józef Walewski, Kasztelan łęczycki (Sigill. 27, f. 190).

([2]) Wyr. Tr. Piotrk. z r. 1745, Ks. 375, fol. 149.

([3]) Vladislaus C. a G. Skarbek Capitaneus Regimnis Guardiae pedestris S. R. M. (1745 r. Wyr. Piotrk. 375, f. 149).

([4]) Mianowany Generał-Majorem wojsk koronnych d. 26 listopada 1757 r. (Sigil. 29, f. 63).

skiéj ([1]), Podkomorzanki łęczyckiéj, która owdowiawszy weszła powtórnie w związki małżeńskie z Szymonem Topor Dzierzbickim, Wojewodą łęczyckim.

Karol Euzebiusz Hr. Skarbek, Szambelan J. K. M. ([2]), Kawaler orderu św. Stanisława i w r. 1793 Deputat na sejm z ziemi Sochaczewskiéj; córkę tylko zostawił *Emilią* za Leonem Grabowskim bezdzietną, urodzoną z Byszewskiéj.

Jan Hr. z Góry Skarbek, dziedzic miasteczka Izbicy i innych, trzeci, najstarszy syn Wojewody łęczyckiego, urodził się około roku 1710. Zaledwie doszedł pełnoletności, ojciec ustąpił mu za konsensem królewskim starostwo tuszyńskie, i z tym już tytułem posłował na konwokacyą po śmierci Augusta II ([3]), po r. 1745 został Szambelanem, i około tego czasu, ożenił się z Anną Gajewską, która wkrótce mu umarła bezpotomnie ([4]). Posłował

([1]) W końcu 1760 r. Władysław Skarbek jeszcze stawał przed aktami Przedeckiemi (Ks. 90, f. 100), a na początku 1762 r. występuje już wdowa jego Józefata z Gomolińskich z synem (Akta Przedec., Ks. 90, f. 265 i 431).

([2]) Szambelanem mianowany 20 lipca 1784 r. (Sig. 35, fol. 190); za Targowicy był Kommissarzem do policyi koronnéj.

([3]) R. 1733, V. L. VI, f. 607, cessyą starostwa tuszyńskiego na rzecz Jana potwierdził Król August III, w r. 1734 (Sig. 24, fol. 7 i 8).

([4]) 1748 r. jako Starosta tuszyński i Szambelan, dostał od Króla dożywociem Szamborowo w Gnieźnieńskiem po śmierci Chwaliszowskiego (Sig. 27, f. 65), w r. 1750 wraz z żoną znów otrzymał dzierżawy Skaszyn, Sarnowo i inne w Kujawach po

téż na sejm 1754 r. ([1]) z województwa łęczyckiego, a na *konwokacyą* po śmierci Augusta III, jako Deputat województwa inowrocławskiego (V. L. VII, 21 i 189). Stanisław August dał mu kasztelanią inowrocławską na sejmie koronacyjnym, po Andrzeju Moszczeńskim ([2]), na któréj życie zakończył w r. 1771 (Sigil. 32, f. 155). Drugą żonę miał Konstancyą Hr. von Bruchenthal ([3]), i z nią trzech synów zostawił: *Eugeniusza*, *Kaspra* i *Michała* ([4]), którzy po ojcu miasteczka Izbicę i Drobnin z przyległościami odziedziczyli. Wdowa po nim 2° voto zaślubiła Michała Aleksandra Czetwertyńskiego, Rotmistrza J. K. M., któremu wniosła dożywocie na starostwie tuszyńskiém ([5]).

Eugeniusz Hrabia Skarbek, w r. 1777 z Podchorążego został Chorążym w Regimencie grenadyerów Szefostwa sławnego Księcia Marcina Lu-

śmierci ojca (Sigil. 27, f. 150 i Kuryer Polski z tegoż roku nr. 711).

([1]) Kuryer Polski z dnia 14 sierpnia 1754 r. nr. 58.

([2]) Moszczeński został Wojewodą inowrocławskim dnia 14 grudnia, a kasztelanią wziął po nim tegoż dnia 1764 r. Skarbek Jan, Starosta tuszyński (Sig. 30, f. 4).

([3]) Córkę Józefa, Grafa von Bruchenthal i Doroty Kossówny, Kasztelanki chełmińskiéj, z Ostrowickiéj zrodzonéj, siostrę rodzoną Maryanny Bruchenthalownéj, która była za Janem Skarbkiem, Starostą sarnowskim, synem Franciszka Miecznika (Obacz stron. 126).

([4]) Akta Przedec., Ks. 93 do 99, z lat 1780, 1790 i Wyrok Tryb. Koron. Piotrk. z tychże lat.

([5]) Obacz T. I, str. 141, przyp. I.

bomirskiego ([1]), porzucił późniéj służbę wojskową i osiadł na wsi. Z Agnieszki Dąbskiéj Kasztelanki Kowalskiéj, tylko córkę zostawił *Wiktoryą* za *Brodzkim* ([2]).

Michał zginął w r. 1794 pod Włocławkiem (?), wysadziwszy w powietrze pruski statek z prochem ku Warszawie płynący.

Kasper Hrabia z Góry Skarbek, trzeci syn Jana, Kasztelana inowrocławskiego i Konstancyi Hr. von Bruchenthal, urodził się w r. 1763 w Tuszynie ([3]). W dwudziestym szóstym roku życia, po swym ojczymie mianowany został Rotmistrzem kawaleryi narodowéj ([4]), następnie zaś (1791 r.) został Kommissarzem cywilno-wojskowym województwa łęczyckiego i order św. Stanisława otrzymał ([5]). W tymże czasie (1785 r.) zaślubił Justynę Dąbską, córkę Józefa Godziemby z Lubrańca Dąbskiego Kasztelana kowalskiego i Barbary Komorowskiéj ([6]),

([1]) Sigill. Ks. 34, f. 40.

([2]) Córka ich Agnieszka z Brodzkich za Stanisławem Kisielnickim dziedzicem Leszna i innych w Przasnyskiém.

([3]) Metryka chrztu z tegoż roku. Urodził się w Trzy Króle, i tych imiona mu nadano, dodawszy jeszcze Bonawenturę. Miał więc imion cztery.

([4]) Patent oryginalny z dnia 19 września 1789 r. i Sigil. 38, fol. 90.

([5]) Przywiléj oryginalny na order św. Stanisława z r. 1791 i Kalen. Politycz. z r. 1793.

([6]) Akta Przedeckie, Ks. 97, f. 20 i inne. Barbara Komorowska zaślubioną została Józefowi Dąbskiemu w Skierniewicach, dnia 28 lutego 1756 r. (*Kuryer Polski Nr. 137*). Była ona cór-

Stolnikówny bełzkiéj, rodzoną siostrę swéj bratowéj. Z niéj zostawił synów: *Józefa*, (ur. 1784 r.) i *Rajmunda* i córkę *Agnieszkę*, za Maciejem z Komorza Nabram Wolickim Szambelanem J. K. M. Owdowiawszy po Dąbskiéj, zaślubił 2° voto Ludwikę von Faenger, córkę Jakóba bankiera toruńskiego ([1]), z którą miał córkę *Annę*, za Stefanem Ogończyk Wiesiołowskim, dziedzicem Byszewa, pod Łęczycą ([2]), i trzech synów: *Teodora* (zginął pod Smoleńskiem 1812 r.), *Michała* (1834 r.) zmarłych bezpotomnie i *Fryderyka*.

Józef Hrabia Skarbek (ur. 1785 r.), w r. 1799 Podporucznik pułku kirassyerów pruskich, dziedzic dóbr Kuźnice w Kujawach, z Karoliny Górskiéj h. Boża-Wola ([3]), zostawił syna *Karola* dziedzica Żywocina i Drzazgowéj-Woli, wprzód Podchorążego trzeciego pułku strzelców konnych, późniéj Sędziego Pokoju okręgu brzezińskiego, b. Radcę Dyrekcyi Szczegółowéj Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie ([4]), żonatego 1° voto z Józefą Szwajcer z Olszowéj Woli, 2° voto z N. Lazarew, córką

ką Stefana Korczak Komorowskiego, Stolnika bełzkiego i Maryanny Radeckiéj Chorążanki horodelskiéj.

([1]) Nobilitowany przez Stanisława Augusta.

([2]) Dzieci ich: *Roman* Wiesiołowski (ur. 1825 roku), żonaty z Cecylią Olszewską, *Hipolit* żonaty z Wielowiejską, i *Ludwika* za Byszewskim, dziedzicem Ujejsca pod Siewierzem.

([3]) Córka Karola Górskiego, Szambelana J. K. M., dziedzica dóbr Piotrowo i Anny z Zagajewskich, zaślubiona dnia 29 listopada 1809 r. w Białotursku.

([4]) Urodzony w Kuźnicach dnia 21 czerwca 1810 r.

Pułkownika wojsk rossyjskich ([1]), i córki *Józefę* za N. Szwajcerem, dziedzicem Olszowéj-Woli i *Wandę* za N. Otto.

Nestor, drugi syn Józefa umarł bezżenny.

Rajmund Hr. Skarbek, brat Józefa, a syn Kaspra z Dąbskiéj zrodzony, osiadł w Cesarstwie Rossyjskiém; żona jego N. Chruszczoff.

Fryderyk Floryan Hr. Skarbek, trzeci syn Kaspra, ale z Ludwiki von Faenger zrodzony, znany zaszczytnie w piśmiennictwie naszém ojczystém, urodził się w roku 1792; nauki pobiérał w Liceum warszawskiém, kończył je zaś w Paryżu. Wszedł do służby publicznéj jeszcze za Księztwa Warszawskiego, i stopniami postępując, w r. 1854, jako Tajny Radca i Prezes Dyrekcyi Ubezpieczeń, został Dyrektorem Głów. Prezydującym w Kom. Rząd. Sprawiedliwości, Senatorem i Członkiem Rady Administracyjnéj Królestwa Pol. ([2]). W roku 1858, mianowany Prezesem Heroldyi Królestwa,

([1]) Żyjący Karol Hr. Skarbek, syn Józefa, ma ze Szwajcerówny syna *Mieczysława* (ur. 1838) b. Applikanta Kom. Rząd. Sprawiedliwości; z Łazarewówny zaś syna *Bolesława* (ur. 1842) i córki *Bronisławę* (ur. 1843) i *Czesławę* (ur. 1845 r.)

([2]) Oto główne daty odnoszące się do Fryderyka Hr. Skarbka, według źródeł urzędowych zaczerpnięte. Urodził się w r. 1792. Po ukończeniu nauk w Liceum warszawskiém w r. 1809, udał się do Paryża, gdzie przez dwa lata słuchał ekonomii politycznéj, prawa i administracyi. Za powrotem do kraju, w lutym (29), 1812 r. wszedł do służby, jako Referent honorowy w ministeryum skarbu b. Księztwa Warszawskiego, i w tymże roku (w lipcu) przeszedł do bióra tłumaczeń przy radzie ministrów. W roku

opuścił służbę publiczną i odtąd żyjąc na łonie rodziny, szuka rozrywki w piśmiennictwie i sztu-

1814 z wyboru obywateli powołanym został na Radcę powiatu Sochaczewskiego (4 lutego) i zastępował czas jakiś Podprefekta tegoż powiatu (w r. 1815). W r. 1817 marszałkował na sejmiku sochaczewskim. Przy organizacyi Uniwersytetu warszawskiego, powołanym został na Professora nauk administracyjnych (d. 31 października 1818 r.), w tym téż roku (29 grudnia) mianowany Członkiem Najwyższéj Kommissyi Examinacyjnéj. Po otwarciu Specyalnéj szkoły leśnictwa, mianowany w niéj Professorem dnia 22 stycznia 1819 r. Tegoż roku otrzymał stopień Doktora filozofii w Akademii Jagiellońskiéj (Dyplóma z dnia 7 maja 1819 r). Professorem stałym nauk administracyjnych b. Uniwersytetu warszawskiego został w r. 1820 (30 maja), przyczém w grudniu tegoż roku mianowany Professorem Radnym w wydziale Prawa i administracyi. W roku 1828 z polecenia i kosztem rządu wysłanym został za granicę, celem zwiedzenia instytutów zarobkowych i rolniczych. Za powrotem, mianowany w tymże roku (9 grudnia) Członkiem Rady Dozorczéj szpitalów, ozdobiony orderem św. Stanisława klassy III (6 stycznia 1829 r.) daléj Referendarzem przy Radzie Stanu (24 maja t. r.) a obok tego Assessorem w Kom. Spraw Wewn. w wydziale Zakładów więzien. i Dobrocz. (16 czerwca t. r.). W październiku 1830 r. powołany do Petersburga, dla zwiedzenia szpitalów i Zakładów Dobrocz., otrzymał tamże klucz szambelański i rangę Radcy Stanu (dnia 14 marca 1831 r.) W r. 1833 powołany na Członka Rady Głównéj Zakładów Dobrocz. i Pomocnika Naczelnika wydziału w Kom. Spraw Wewn. z głosem stanowczym w rzeczach dotyczących więzień i szpitali. Od 1835 r. pełnił w tejże Kommissyi obowiązki Naczelnika wydziału Przem. i Handlu i w tymże roku (31 grudnia) ozdobiony orderem św. Stanisława klassy II z gwiazdą. We dwa lata późniéj za gorliwą i użyteczną służbę otrzymał gratyfikacyą, a w r. 1840 (dnia 17 października) order św. Stanisława kl. I. W następnym roku zajął posadę stałego Członka Kom. Rząd. Spraw Wewn. (nominowany d. 29 stycz. 1841 r.). Członkiem honorowym niderlandzkiego towarzystwa poprawy moralnéj więźniów został w r. 1842, będąc już od r. 1836 Członkiem Korrespondentem wydziału statystycznego w Radzie mini-

kach nadobnych. Hrabia Fryderyk Skarbek dwukrotnie w związki małżeńskie wstępował: 1º voto z Praxedą Gzowską, Miecznikówną bydgoską, z którą syn *Józef* dziedzic Osięcin w Kujawach ([1]), 2º voto z Pelagią Pobóg Rutkowską, córką Maryana na Spethalu Rutkowskiego, za Rzeczypospolitéj Sekretarza Rady Nieustającéj, późniéj Prezesa Rady województwa płockiego, i Balbiny Janówny Dołęga Nosarzewskiéj. Z niéj synowie: *Henryk*, dziedzic Wyczółek pod Warszawą

sterstwa spraw wewnętrznych Cesarstwa. Od roku 1842 był Prezesem Dyrekcyi jeneralnéj towarzystwa ogniowego (późniéj Dyrekcyi ubezpieczeń), mianowany na tę godność dnia 4 listopada. We trzy lata późniéj obok powyższych obowiązków, mianowany Prezesem Rady głównéj opiekuńczéj zakładów dobroczynnych w Królestwie (dnia 19 marca 1845 r.) W następnym roku miał udział w kongresie ekonomistów w Frankfurcie nad Menem, w r. 1859 prezydował na podobnymże kongresie w Zurich. Tajnym Radcą mianowany w roku 1847 (9 października), orderem św. Anny kl. I zaszczycony w roku 1850 (dnia 25 czerwca), i tegoż roku (22 października) Monarszém podziękowaniem za gorliwość i czynność okazaną w czasie cholery w roku 1848 grassującéj. Podobnież za gorliwą służbę, dnia 2 maja 1854 r. otrzymał order św. Anny kl. I z koroną, a 5 listop. t. r. mianowany Senatorem i Dyrektorem głównym prezydującym w Kom. Rząd. Sprawiedliwości. Na tym urzędzie otrzymał znak honorowy za 35 lat służby nieskazitelnéj (d. 1 stycznia 1856 r.) i order św. Włodzimierza kl. II (d. 8 września 1857 r.) Mianowany Prezesem Heroldyi d. 16 marca 1858 r., w kwietniu (16) tegoż roku, na własne żądanie od służby uwolnionym został.

([1]) *Józef* Hr. Skarbek (ur. d. 13 marca 1819 r.) miał za piérwszą żonę N. Wodzińską, z którą rozwiodłszy się pojął N. Popławską, dziedziczkę miasteczka Łęcznéj na Podlasiu: z obiema bezdzietny.

(ur. 17 kwietnia 1839), *Władysław* zmarły dziec-kiem i *Zofia* (ur. 15 maja 1847 r.) ([1]).

SKARBKOWIE HALICCY.

Paprocki wspomniawszy, że Skórowie są rodem dawnym, i że mieli męże znaczne i Kasztelany, odrazu kładzie jakby ich potomka: Skarbka z Góry

([1]) Fryderyk Hr. Skarbek dotąd, o ile sobie przypominamy następnjące napisał dzieła: *1. O dochodzie publicznym* ludów starożytnych średniego wieku i nowoczesnych, *przekład* z K. Ganitha, Warszawa, 1816 r.—*2. Pieśni Anakreonta*, tłumaczenie z greckiego, Warszawa, 1816 r.—*3. Pan Antoni*, powieść wydana 1818 r., przedrukowana w 1840 r.—*4. Podróż bez celu*, powieść humorystyczna.—*5. Tarło*, powieść historyczna.—*6. Damian Ruszczyc*, powieść z czasów Jana III.—*7. Pan Starosta*, powieść obyczajowa.—*8. Chwila wesołości*, podobnież. *9. Życie i przypadki Faustyna Feliksa na Dodoszach Dodosińskiego*, powieść humorystyczna, drugi raz w Bibliotece Zaściankowéj Wolffa w r. 1860 przedrukowana.—*10. Małe przyjemności* pożycia.—*11. Narzucona* i *odebrana*, powieść obyczajowa. *12. Historya wielu małżeństw.—13. Szansopansiana.— 14. Pamiętniki Seglasa.—15. Elementarne zasady gospodarstwa narodowego*, 2 tomy, 1820 r., w Warszawie.—*16. Gospodarstwo narodowe* zastosowane etc., 2 tomy, 1821 r.—*17. Rys nauki finansów*, 1824 roku—*18. Dykcyonarz ekonomii politycznéj*, Warszawa, 1828 roku.—*19 Théorie* de Richesses Sociales, Paryż, 1380 r.—*20*. Toż samo dzieło po polsku pod tytułem: *Ogólne zasady nauki gospodarstwa narodowego*, Warszawa, 1859 roku.—*21. Gospodarstwo narodowe stosowane*, Warszawa, 1860 r.—*22. O Ubóstwie i ubogich*, pismo drukowane nakładem Tow. Przyj. Nauk.—*23. Teatr* Fryderyka Hr. Skarbka, 2 tomy, 1847 r.—*24. Idées générales sur la Législation pénale* dans les rapports avec le système pénitentiaire Bruxelles, 1848 r.—*25. Essai* de la Morale Civique Bruxelles 1860 r.—*26. Dzieje Księztwa Warszawskiego*, 2 tomy, Poznań, 1860 r.

w r. 1436 Gubernatorem Ziemi Lwowskiéj i powiada, że od niego idą Skarbkowie na Rusi w jego czasach żyjący ([1]). Będzie to może ten sam Skarbek z Góry, który podpisał w tymże roku (1436) traktat pokoju w Brześciu z Krzyżakami zawarty. Po nim występuje w Metryce Koronnéj *Jan* na Szarańczukach Skarbek, w r. 1490 na liście Dygnitarzy Małopolskich pomieszczony (Metr. 14, fol. 416); o nim czy o jego synu także Janie na Szarańczukach wspomina Paprocki, że z Kłodnicką h. Sas, zostawił syna Piotra, dzielnego młodzieńca i córkę *Maruszę* Baworowską, że miał braci Piotra i Rafała i siostrę Annę za Strzyżem Sędzią halickim, 2° voto za Wilczkiem Wojskim lwowskim h. Róża, panią świątobliwego żywota. Niesiecki inaczéj genealogią ich prowadzi, lecz z porównania chronologicznego, pokazuje się, że parę pokoleń przeskoczył i widać z niedokładnéj genealogii wiadomość swą czerpał, co i przy Wielkopolskich Skarbkach uczynił bratając syna z ojcem ([2]).

Jan na Szarańczukach Skarbek i brat jego *Rafał*, według Paprockiego wiele i godnie ojczyznie służyli jako prawi jéj synowie, nie małe koszta podej-

([1]) *Herby Rycerstwa* etc., str. 218, nowego wydania Turowskiego. Paprocki trzech braci Skarbków wylicza jako za wieku jego żyjących: tojest Piotra bezpotomnego, Jana na Szarańczukach i Rafała.

([2]) Porównać str. 377, wiersz 9, w T. VII nowéj edycyi Niesieckiego, gdzie Władysław Skarbek, Kasztelan konarski, wykazany bratem ojca swego, Jana Łowczego.

mując i nie małe poczty wywodząc przeciw poganom. Rafał umarł w r. 1583. Prócz nich w XVI wieku występują następujący Skarbkowie w Małéj Polsce: w r. 1507 *Stanisław* w sprawie przeciw Janowi z Przeremba, Kasztelanowi sieradzkiemu (Metr. 22, fol. 173), *Elżbieta* Skarbkowa w r. 1505, trzymała Racławice zastawą od Kapituły krakowskiéj ([1]). *Jan* z Dobréj-Wody, w latach 1518 do 1527, (Metr. 33 do 42). W roku 1522 Katarzyna Skarbkowa, wdowa po Stanisławie na Łąkach Łąckim zwanym Kołczek i troje jéj dzieci: którym ciotki ich Anna Białowodzka, Katarzyna *Ratholdowa*, Druzyana *Radwanowa* i Beata Cieszkowska zarzuciły nieprawe urodzenie, celem zabrania spadku po bracie swym Łąckim. Dekret w téj sprawie wydany *przyznaje dzieciom trzecią część dóbr zapisaną im przez ojca*, a co do reszty spadku, każe ciotkom wprzód dowieść nieprawości urodzenia siostrzeńców a dopiéro dochodzić należnego im spadku (Metr. Kor., 35, f. 892). *Mikołaj Skarbek*, był Dworzaninem Zygmunta Augusta i Marszałkiem Dworu Jana Ocieskiego, Kanclerza Wiel. Kor. (1559 i 1563 Metr. 97, fol. 119). Inny *Mikołaj*, syn Jakóba, otrzymał w r. 1591 od Zygmunta III, prawo dożywocia na dobrach żony swéj Katarzyny z Braciejowskich, bezpotomnie i bez krewnych zmarłéj, któ-

([1]) Metr. Kor., 15, f. 214 i przyw. oryginalny Aleksandra Króla w posiadaniu Hr. Fryderyka Skarbka.

re to dobra *jure caduco* na Króla przypadły (Metr. 136, fol. 12). Brat jego *Piotr*, za położone zasługi w r. 1580, otrzymał potwierdzenie wolnego wrębu w lasach starostwa radomskiego udzielone ojcu jego (Metr. 123, f. 232). W r. 1547 *Szymon* Skarbek z Ostrzewia, żonaty był z Anną, wdową po Stanisławie z Ostrzewia Glince (Metr. 73, f. 351). Żaden z tych Skarbków nie używał tytułu hrabiowskiego, ani pisał się z Góry.

Według Niesieckiego, Rafał Skarbek miał trzech synów: Jana, Jędrzeja i Marcina, z których *Jędrzéj* z Piasecką, spłodził syna *Krzysztofa*, piérwszego Senatora w téj linii, od którego téż zaczyna się pewniejsza ich historya. Współczesny temu Rafałowi jest *Tomasz* Skarbek, który podpisał *Suffragia* na elekcyą Władysława IV jako Poseł województwa ruskiego (str. 13).

Krzysztof na Ossali i Michalczu Skarbek ([1]), według Niesieckiego był synem Rafała i Piaseckiéj. Piérwszy raz znaleźliśmy go pod r. 1676 na sejmie koronacyjnym. Był już wtedy Podsędkiem Ziemi Halickiéj (Vol. Leg. V, 337). Nominacyi na ten urząd ani innych o nim wzmianek w Metryce Koronnéj nie masz z tego czasu. W r. 1678, już jako Sędzia halicki, z Koła Rycerskiego był Deputatem do boku królewskiego; podobnież w r. 1690 ([2]),

([1]) Tak się podpisał między innemi na suffragiach Ziemi Halickiéj, r. 1697 (V. L. V, 917).
([2]) Vol. Leg. V, 553 i 773.

w którym czytam go zarazem Pułkownikiem J. K. M. W tymże roku Józef Szumlański Biskup *Ritus Graeci* lwowski etc. Metropolita kijowski, darował mu dobra Rumno w Ziemi Lwowskiéj, przeciw czemu protestował Jan Karol Dolski, imieniem swéj córki (1690 Metr. 216, f. 85 i 143). Na konwokacyą po śmierci Jana III, posłował już jako Kasztelan Halicki (1); godność tę miał otrzymać w roku 1691 po śmierci Tomasza Karczewskiego (Niesiec. I, 307) i na niéj téż w późnym wieku życie zakończył, w r. 1706: pochowany w katedrze lwowskiéj. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał: 1° v. z Czołhańską h. Sas, z którą synowie: *Władysław* i *Jan* i córka *Zofia* (zmarła 1730 r.) Ksieni Benedyktynek we Lwowie; 2° voto z Czarnowską (2), z któréj syn *Antoni*.

Władysław Józef Skarbek, poświęcił się służbie wojennéj i w ostatnich wyprawach Jana III, miał udział jako Chorąży chorągwi ussarskiéj (Cohortis hastatae). W roku 1690 posłując na sejm z Ziemi Halickiéj, został od Króla mianowany

(1) Vol. Leg. V, 842, 848, 867 i 917, był wtedy Kommissarzem przy Hetmanach. W r. 1699 podpisał uchwały sejmu *pacificationis*, a w r. 1703 był Kommissarzem do rewizyi skarbu kor. z senatu wyznaczonym (Vol. Leg. VI, 38 i 100).

(2) Tak twierdzi Niesiecki; lecz w rodowodzie Heleny Skarbkówny Łosiowéj, (o któréj daléj powiedziano), że drugą jego żoną była nie Czarnowska, ale Helena Rawicz Gołyńska z Gołynina.

Skarbnikiem podolskim dnia 3 lutego ([1]), we cztéry lata późniéj, został Podczaszym żytomirskim, jednakże urzędu tego nie przyjął, gdyż uchwały konfederacyi 1696 r. i suffragia na Augusta II, podpisał jako Skarbnik podolski ([2]). Po śmierci Wiktoryna Sobieskiego w r. 1705, postąpił na Chorążego Ziemi Halickiéj ([3]), a w roku następnym zajął miejsce w senacie jako Kasztelan halicki po śmierci ojca swego ([4]). Żonaty był z Dzieduszycką, Wojewodzianką podolską, córką Franciszka i Zofii Jabłonowskiéj, Miecznikówny Koronnéj (siostry Hetmana), lecz z nią potomstwa nie zostawił. Umarł w r. 1713 ([5]).

Jan Skarbek, drugi syn Krzysztofa, obrał sobie stan duchowny i umarł Arcybiskupem lwowskim. Niesiecki tak o nim pisze: „najprzód Kustosz lwowski, Deputat na trybunał koronny w r. 1694, potém Biskup marochieński, Suffragan i Officyał

(1) Po śmierci Piotra Bielowskiego (Metr. 217, f. 6, Sigil. 15, fol. 21).

(2) Vol. Leg. V, 852 i 879 na konwokacyą posłował z Ziemi Halickiéj, suffragia podpisal jako Sandomierzanin. Też suffragia podpisali z Sandomierskiego dwaj inni Skarbkowie. Podczaszym żytomirskim mianowano go dnia 16 maja 1694 r., i tegoż dnia jego miejsce zajął Kazimierz Łosowski, Setnik chorągwi pancernéj Starosty halickiego (Sig. 15, f. 68).

(3) Mianowany d. 7 grudnia 1705 r. (Sig. 16, f. 198).

(4) Mianowany d. 27 marca 1706 r. (Sig. 16, f. 220).

(5) Przed 16 września, gdyż tego dnia po jego śmierci wydano nominacyą na kasztelanią halicką (Sigil. 18, f. 58), którą wziął Maurycy Kurdwanowski, lubo nominacya wyszła z kancellaryi koronnej z *okienkiem* na nazwisko nominata.

lwowski, nakoniec Arcybiskup lwowski ([1]) i Opat płocki, pasterską swoję funkcyą godnie piastował, nietylko chwałę Boską wszędzie promując, ale téż karności kościelnéj pilnie przestrzegając. Dobra Arcybiskupie siła mu powinny za swą reparacyą, które po wojnach tureckich do należytéj pory za niego przyprowadzone. Kościół katedralny lwowski, wielką część ozdoby swojéj, jego szczodrobliwości przypisać powinien. Życie pobożnie zamknął w r. 1733.

Antoni Skarbek, trzeci syn Krzysztofa Kasztelana halickiego, ale z Gołyńskiéj zrodzony, miał być, według Niesieckiego, Kasztelanem halickim; nie znaleźliśmy go jednak z tym tytułem ([2]). Z Zofii z Lipego Lipskiéj h. Grabie (córki Andrzeja i Maryanny Gryf Chamcówny), zostawił córkę *Helenę*, za Michałem z Gródkowa i Krzynowłogi Łosiem Kasztelanem lwowskim († 1758 r.) i synów dwóch: *Michała* Kanonika Kantora lwowskiego, i

Rafała Ludwika na Michalczu i Kuflewie ([3]), Starostę sołotwińskiego, a późniéj Chorążego ko-

([1]) Po Mikołaju III Popławskim, zmarłym w r. 1711, mianowany przez Augusta II, dnia 15 września 1712 r. (Sigil. 18, fol. 3).

([2]) Wspólcześni mu byli: *Samuel Skarbek*, żonaty z Brygidą Dembowską, występujący w Metr. Kor. już w r. 1716, został przed r. 1727 Podstolim Winnickim, umarł zaś w r. 1744 (Metr. Kor. i Sigil.) *Antoni* Józef, inny *Antoni* zabity w r. 1722 i *Jan* Miecznik bracławski (1722 r. Metr. 254, f. 56).

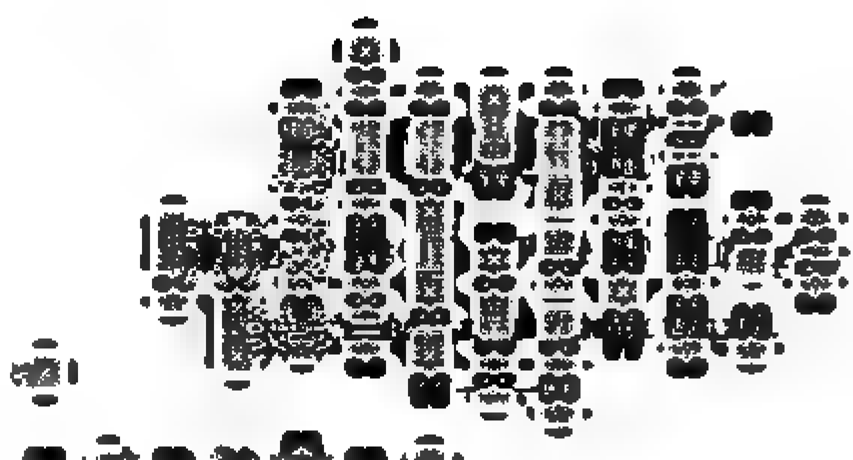
([3]) Michalcz, miasteczko dziedziczne Skarbków, w województwie ruskiém, i Kuflew, miasteczko w Ziemi Czerskiéj. Rafał Skar-

łomyjskiego. Urząd ten otrzymał 3 lipca 1736 r po rezygnacyi Pawła Benoë, Starosty jabłonowskiego (Sig. 25, f. 52), późniéj Kasztelana warszawskiego, z którego córką był żonatym. Ta powiwszy mu córkę *Juliannę*, wydaną późniéj za Franciszka Rzewuskiego, Pisarza Polnego Kor. ([1]), umarła w r. 1740. Po Benużance zaślubił Rafał Skarbek Teressę Boguszównę, z któréj zostawił córkę, za Aleksandrem Mateuszem z Kosarzowa Borzęckim h. Połkozic, Podstolim koronnym, (synem Franciszka, Podstolego Litew. i Maryanny Pociejówny, Wojewodzianki wileńskiéj) i dwóch synów: *Jana* i *Ludwika*. Rafał Skarbek umarł przed rokiem 1764, w r. 1758 posłował na sejm warszawski z Ziemi Halickiéj *(Kur. Pol. nr. 35)*. Z synów jego *Ludwik*, dziedzic dóbr Kuhlow w Latyczowskiém, w r. 1765 został Wojskim Większym kołomyjskim po Stanisławie Worcellu (Sigil. 30, fol. 76); umarł po roku 1788.

Jan, dziedzic na Michalczu jako Chorążyc kołomyjski, podpisał suffragia 1764 r. z województwa ruskiego (V. L. VII, 259, 260), według Krasickiego, żonatym był z Bielską Kasztelanką halicką. Jego synem zdaje się być Hrabia Skarbek, założyciel teatru polskiego we Lwowie.

bek wyrobił przywileje na jarmarki dla tych miasteczek (Sigil. 25 i 26.)

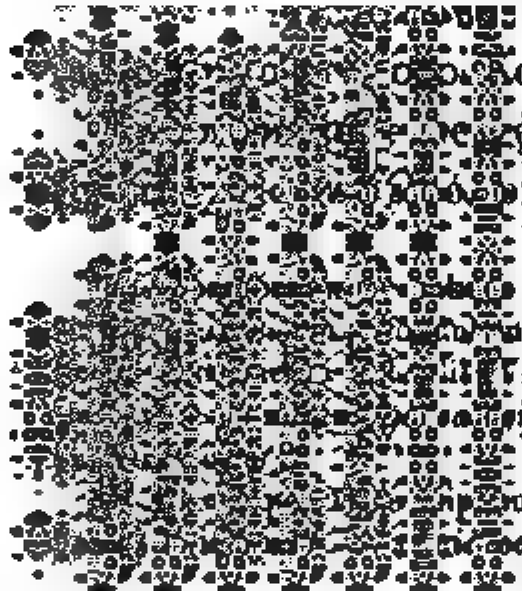
([1]) Obacz T. II, str. 299. Zaślubił ją Rzewuski w Bursztynie, dnia 21 maja 1758 r. (*Kuryer Pol. nr. 97*).

isał o her-
lug ręko-
nazywać
Jarcza Ja-
ch Rycer-
odając, że

jakie nam
rczy wło-

ami o znako-
ch, do któréj
ter, zmienili-
właściwie dać

cum; concor-
niae, wydania

skiéj ([1]), rzucono drugą taką samą tarczę ([2]) a dzisiaj dwie główne formy tego godła widzieć się dają: jedna przedstawia tarczę niemiecką widzianą wprost, druga tarczę francuzką widzianą z boku. Tarcza powinna być brunatna w polu czerwoném, w szczycie hełmu pawie pióra. Jednorodne z tym herbem są *Czerwnia* albo *Czerbnia*, *Tarcza wesoła*, *Tarcze i Zgraja;* z niemi łączą heraldycy nasi ([3]), herb Strupieńskich, Łagodę Wierzynków ([4]), a nawet Kotficza. Sama tarcza bez żadnego godła była już oznaką rycerstwa, toż samo znaczenie miała zapewnie i tarcza na tarczy.

Komu i kiedy Janinę nadano, nie wiadomo, bo bajki heraldyków nadwornych o jego początku, Niesieckiego nawet nie łudziły i ten zbił je wcale krytycznie, jak na jego czasy. To tylko pewna, że gniazdem rodu Janinów było dawne województwo sandomierskie i że w najdawniejszych czasach, do

Józefa Muczkowskiego, z rękopismów biblioteki Ossolińskich we Lwowie i X. Łentowskiego. Ten ostatni rękopism znajduje się dziś w bibliotece Willanowskiéj.

([1]) Tarcza włoska przedstawia prostokąt u dołu półkolem zakończony.

([2]) Księgi Skarbkowe i inne dokumenta w Metryce Koronnéj, tudzież przywileje oryginalne z archiwum Kaszowskich, o których daléj.

([3]) Szczególniéj *Orator Polonus*, rękopism z r. 1647 Hr. Tyzenhauza, udzielony przez Hr. Aleksandra Przezdzieckiego, przypisywany Kojałowiczowi.

([4]) *Werenkowie*, dziś Baronowie w Galicyi, używali godła zupełnie takiego samego, jak Łagoda znanego Wierzynka i zdaje się nawet, że od niego pochodzą, co samo nazwisko pokazuje.

których się odnoszą źródła jakie mamy pod ręką, Janinowie głównie gnieździli się w radomskim powiecie. *Januszewice* (około Wiślicy), *Babin* (w okręgu kozienickim), *Giełzów* (w okręgu opoczyńskim), *Bidziny* (w okr. sandomierskim), *Chotel Czerwony* i *Zielony* (w okr. stopnickim), *Bystrojowice* (w okr. sandomierskim, parafii Chobrzany), *Kaszów* i *Kaszowska Wola* (w okr. radomskim), *Podlodów* (w okr. opatowskim), gniazda najstarszych rodzin herbu Janina w tém województwie się znajdują, a wieś *Janina*, w powiecie i okręgu stopnickim leżąca, zdaje się, że wraz z godłem szlacheckiém protoplaście tego rodu nadaną została ([1]). Ztąd dopiéro Janinowie w Lubelskie, a nawet na Podlasie gromadnie przenieśli się i od dawnych swych posiadłości nowo założone ponazywali. Takim sposobem znalazły się w Lubelskiém Babin (okr. lubelski), Podlodów (okr. tomaszowski), Bystrzejowice (okr. lubelski parafia Mełgiew) i Giełczew (okr. lubelski i krasnostawski). Z czasem posiedli Janinowie Wysokie, Zyrzyn, Suchodoły, założyli Sobieszyn i Stojęszyn; najpóźniéj założono wsie Sobieska Wola, Sobieska, Zarzecka, Podlodów i Podlodówek w powiecie radzyńskim, parafii Drązgów; Wysokie, w tymże powiecie w parafii Międzyrzec i Pszonka,

([1]) Wieś Janina w Stopnickiém, już w r. 1244 wspomnianą jest jako część dóbr należących do Braci szpitalnych św. Jana Chrzciciela w Zagości, a to w przywileju Bolesława Wstydliwego z tego roku, potwierdzającym nadania ojca jego Leszka Biało-

w obwodzie łukowskim, powiecie garwolińskim, parafii parczewskiéj.

Paprocki i inni, między przodkami téj rodziny wyliczają Jana Hrabię z Bylutowic, którego synowie Piotr i Jan w r. 1061 byli Kanonikami w Krakowie; bardzo ci Kanonicy podobni są do przodków Toporczyków, którzy się ze *Zbylutowic* i *Zbylutami* pisali. *Wit* z Chotla, Biskup płocki († 1206 r.), miał także być h. Janina, podobnież *Janusz*, Wojewoda sandomirski w XIII wieku. Podanie rodzinne od niego wywodzi Janinów, i heraldycy nasi piszą, że był tego herbu, o czém i Długosz ma nadmieniać. Że istniał rzeczywiście, przekonywają o tém dokumenta, w roku bowiem 1271 podpisał się na przywileju Bolesława Wstydliwego *Comes Janussius Palatinus Sendomiriensis;* podobnież w r. 1278 (Cod. Dipl. Rzyszcz. T. I, 91 i 107): czy jednak był herbu Janina o tém trudno, a prawie nie-

go i dziada Henryka (Cod. Dipl. Rzyszcz. T. III, 45). Według Balińskiego (Star. Pols.). Zagość założoną została przez Henryka Księcia sandomirskiego w r. 1153 po jego powrocie z Krucyaty i wraz z okolicznemi dobrami nadaną Templaryuszom, czyli Braciom szpitalnym św. Jana Jerozolimskiego. Przywiléj tego nadania znajduje się w Cod. Dypl. Rzyszcz. T. III. Może już w téj epoce *Janina* wieś, przeszła w posiadanie Templaryuszów? może téż ją zakonowi darował jaki towarzysz pobożnego Księcia? Są to pytania, na które nie możemy odpowiedzieć dla braku źródeł. Przywiléj jednak z r. 1244 przez nas cytowany dowodzi znakomitéj starożytności téj osady, i pozwala domyślać się, że już w XII wieku mogła być założona na gruntach dziedzicznie nadanych jakiemuś rycerzowi.

podobna się przekonać. Paprocki z Długosza wspomina, że w r. 1280, z *Warszem* Kasztelanem i *Piotrem*, Wojewodą krakowskiemi miał pobić Ruś, Litwę i Tatary. *Wierzbiętę* ([1]), Wojewodę krakowskiego, liczy także Paprocki między przodki tego rodu; od niego nawet pójść miała rodzina Wierzbiętów z Przeszowa. Z rodzin przez Niesieckiego pod herbem Janina wyliczonych, godniejszemi uwagi są prócz Sobieskich i Bidzińscy, Kaszowscy, Podłodowscy, Pszonkowie i Stoińscy.

Bidzińscy i Kaszowscy z jednego idą gniazda, a znanym ich protoplastą jest *Jaśko na Bidzinach*, Wysokiem, Kaszowie, Kaszowskiéj Woli i Gulinie, Stolnik ziemi krakowskiéj. Okazuje się to z działu dóbr między jego synami Marcyanem i Dersławem, dokonanego w roku 1423 ([2]). Według p. Wieniarskiego ([3]), Wysokie w Lubelskiém, założoném zostało około roku 1360 przez Łukasza Górkę, który je na miasteczko erygował, zbudował zamek i w r. 1368 od Króla nadanie prawa Magdeburskiego dlań zyskał ([4]). Od Górków posagiem lub kupnem

([1]) Paprocki zowie go Januszem *Wierzbiętą*, ale mylnie, bo w przywilejach z lat 1306 do 1307 występuje prosto: *Wirbenta Palatinus Cracoviensis* (ob. Cod. Dipl. Rzyszcz. II). *Wierzbięta* znaczy to samo co *Salezy* i wtedy imionami się podpisywano, lubo potém imiona i za nazwiska pobrano.

([2]) Dokument działowy przez nas pod nr. 9 przytoczony.

([3]) *Wysokie w XVII wieku czyli Aryanie w Polsce*, Wstęp, *i Wysokie Lubelskie, w Księdze Świata* za rok 1859.

([4]) W Metryce Sekretnéj pod nr. 612, znajduje się oryginalny przywiléj Kazimierza W. z r. 1351, nadający prawem Magde-

dostało się to miasteczko około r. 1400, a możne nawet wcześniéj Jaśkowi z Bidzin, Stolnikowi krakowskiemu, o którym dopiéro co mówiliśmy ([1]); ten zbudował tu kościół i uposażył go nadaniem w r. 1413, o czém przekonywa erekcya tegoż kościoła. W summaryuszu archiwum Kaszowskich, znajduje się wzmianka o przywileju z r. 1389, świadczącym, że Jaśko z Bidzin nabył Wysokie już w owym roku, i że miał być potomkiem Janusza, Wojewody sandomirskiego; nie mając samego dokumentu pod ręką nie możemy sądzić o ile to jest prawdą. Owoż Jan Bidziński zostawił dwóch synów i córkę Annę ([2]). Starszy z nich Marcyan (Marcissius) objął po ojcu Bidziny z przyległościami; młodszy wziąw-

burskiém Mikolajowi i Tilusiowi wieś Wysokie nad rzeczką Sidinez, lecz nie wiadomo do któréj wsi ten przywiléj się odnosi, bo ich sześć tego nazwiska znajduje się w samém kongressowém województwie lubelskiém, siódma w powiecie radzyńskim.

([1]) Wprawdzie w *Księdze Świata* powiedziano, że fundatorem kościoła w Wysokiém, był Stefan Bidziński; lecz jest to chyba błąd przepisującego, gdyż *erekcya* tegoż kościoła, (któréj kopią otrzymaliśmy od miejscowego proboszcza), wyraźnie opiewa, że kościół parafialny w Wysokiem, erygowany zrstal pod wezwaniem Wniebowzięcia N. M. P. i św. Wojciecha, przez Jaśka z Bidzin, Stolnika krakowskiego za konsensem Wojciecha, Biskupa krakowskiego, *praesentibus* Joanne de Lubin Decretorum Doctore, parochialis S. Stephani in Civitate Cracoviensi Ecclesiae Rectore, Stanislao Ciołek Canonico Cracoviensi, Stanislao in Lubin etc. Actum et datum in Wysokie Sabbato ante diem s. Francisci Confessoris A. D. 1413 r.

([2]) Była to córka z drugiéj żony, siostra ich przyrodnia, *soror uterina* (Przyw. oryginalny z r. 1423).

szy w dziale Kaszów, Kaszowską Wolę, Gulin w Radomskiém, a Wysokie w Lubelskiém, nazwał się Kaszowskim i tę nazwę potomstwu swemu przekazał.

Bidzińscy. Maryan (Marcissius) Bidziński, kilkoro miał dzieci, jak się to okazuje z przywileju oryginalnego z r. 1433, mocą którego Mikołaj z Bidzin, imieniem braci swych i sióstr młodszych, zrzeka się na rzecz stryja swego Dersława z Wysokiego (Kaszowskiego) wszelkich pretensyj do dóbr Wysokie i innych w Lubelskiém, za sto marek monety polskiéj. Lecz o potomkach Mikołaja Bidzińskiego i jego braci do r. 1521, głucho w aktach, któreśmy mieli pod ręką, dopiéro w tym roku znajdujemy Stanisława Bidzińskiego, który wraz z Pawłem Ossolińskim i kilku innemi, otrzymał na sejmie Piotrkowskim przebaczenie królewskie, za niedopuszczenie wybiérania w województwie sandomierskim opłaty uchwalonéj na zjeździe bydgoskim (Metr. 37, f. 277). Bidziny, gniazdo rodu, już wtedy do Bidzińskich nie należały, bo jeszcze w r. 1518 Stanisław Oleśnicki, Kanonik gnieźnieński, Sekretarz królewski dziedziczył je i na nie długi zaciągał (Metr. 33, f. 103). Synami owego Stanisława zdają się być Jerzy, Władysław i Krzysztof Bidzińscy, których Paprocki z męztwa i pobożności chwalił. Ostatni z nich, tojest Krzysztof, podpisał uchwały zjazdu Koprzywnickiego w r. 1587, a w r. 1590, był Poborcą województwa sandomierskiego (Vol. Leg. II, 1361). Jan Bidziński podo-

bnymże Poborcą był w r. 1601 (Vol. Leg. II, 1547). Według Niesieckiego, Samuel Bidziński prócz czterech córek, miał syna Krzysztofa, który znów czterech synów zostawił: Stanisława, Tomasza, Józefa, i Stefana. Z tych *Stefan* był jedynym w téj rodzinie Senatorem. Już w r. 1648 jako Towarzysz chorągwi pancernéj walczył pod Korsuniem, gdzie się dostał do niewoli. Uwolniony z niéj, męztwem i zdolnościami utorował sobie drogę do zaszczytów w Rzeczypospolitéj. Jako Rotmistrz chorągwi pancernéj i Stolnik sandomierski (od r. 1662), w czasie wojny z Moskwą i kozakami, prowadził z Połubieńskim, w r. 1664 chorągwie pod Siewsk; w tymże roku pod Horodyszczem Sierkę, przewódcę kozaków rozbił i Machowskiego z wojskiem uratował, za co Czarniecki nietylko mu publicznie dziękował, ale też wyrobił mu starostwo chęcińskie. Za tém też pewno wkrótce poszła nominacya na Strażnika W. Kor., bo już w r. 1669 z tym tytułem występuje w Metryce Koronnéj (Ks. 209, f. 148); trzymał podówczas starostwa sokalskie i chęcińskie. Z temi też tytułami i jako poseł z województwa sandomierskiego, podpisał elekcyą Jana III, od którego przed rokiem 1685 otrzymał kasztelanią sandomierską ([1]),

([1]) W Encyklopedyi powszechnéj T. IV, 486, mylnie podano: że otrzymał kasztelanią w r. 1693; albowiem już w maju (23) 1685 r., na sejmie warszawskim, podpisał nobilitacyą Chrościńskiego, jako Kasztelan sandomierski (Metr. Kor., Ks. 219, f. 166 i konst.) Zapomniano także nadmienić, że był Strażnikiem Ko-

zapewnie po wyprawie wiedeńskiéj. Na elekcyą Augusta II, prowadził po śmierci Warszyckiego, województwo sandomierskie i wkrótce téż, zapewnie na sejmie koronacyjnym, po tymże Michale Warszyckim został Wojewodą sandomierskim ([1]). W tymże samym czasie ustąpił strażnikostwa Stefanowi Potockiemu, a sam po nim Łowczym Koronnym mianowany został dnia 15 września 1697 r. (Sig. 15, f. 4). W Metryce Koronnéj (Ks. 220, f. 5), nominacya jego na łowiectwo koronne, nosi datę 26 września t. r. Konstytucya z r. 1699 chlubnie jego imię zapisała, zatwierdzając dar 100 tysięcy, przezeń uczyniony na wykupno szlachty sandomierskiéj z więzów pogańskich (Vol. Leg. VI, 64). Późniejszemi czasy w téj summie oddano Trynitarzom wieś Januszowice w Wiślickiém; lecz konstytucyą z r. 1775 oddano te dobra Franciszce z Bidzińskich Leszczyńskiéj, wnuczce Stefana, Wojewody (Vol. Leg. VIII, 317). Umarł doszedłszy sędziwego wieku w maju ([2]), 1703 r., zostawiając jedy-

ronnym, i że pod koniec życia, województwo sandomierskie piastował.

([1]) Wspomina o tém Niesiecki. W Metryce Koronnéj występuje Bidziński jako Wojewoda w r. 1701 (Ks. 219, fol. 314), w Vol. Leg. już w r. 1699.

([2]) Dnia 4 kwietnia 1703 r. Bidziński, za konsensem królewskim, datowanym w Malborgu, ustąpił starostwa chęcińskiego Michałowi Tymińskiemu, Sędziemu Ziemskiemu sandomierskiemu (Metr. 219, fol. 346), a już dnia 23 czerwca tegoż roku łowiectwo brał po nim Dziedoszycki. Umarł więc Bidziński, albo w maju, albo w początku czerwca.

nego syna Stefana, z którego potomstwem kilkakroć spotykaliśmy się w aktach sandomierskich i wołyńskich. Łowczym koronnym po jego śmierci został Jerzy Sas Dziedoszycki, Starosta żydaczowski, już dnia 23 czerwca 1703 r. (Sig. 16, fol. 62). Województwo dłużéj wakowało po nim, bo dopiéro dnia 2 lutego 1704 r. mianowano Stanisława z Raciborska Morsztyna Wojewodę mazowieckiego (Sig. 16, f. 127), a chorągiew pancerna, któréj Bidziński był Rotmistrzem, dostała się Szczęsnemu Czermińskiemu, Kasztelanowi połanieckiemu dnia 15 marca 1704 r. (Sig. 16, fol. 138).

Kaszowscy (1) Powiedzieliśmy już wyżéj, w jaki sposób potomstwo Jaśka z Bidzin, Stolnika krakowskiego, rozdzieliło się na dwie osobne rodziny, idące od dwóch jego synów.

Dersław, syn drugi Jaśka na Bidzinach, protoplasta Kaszowskich, już w r. 1436 występuje jako osiadły obywatel ziemi lubelskiéj, choć zawsze jeszcze Sandomierzanin, bo wtedy jeszcze Lublin do województwa sandomierskiego się liczył. W tym bowiem roku jako Chorąży lubelski podpisał traktat pokoju w Brześciu Kujawskim zawarty z Krzy-

(1) Niesiecki zowie ich Kaszewskiemi i z tém nazwiskiem spotykamy ich dość często w aktach urzędowych; lecz sami zawsze pisali się Kaszowskiemi, od Kaszowa. Podobne zmiany głoski *o* na *e* i odwrotnie, dosyć u nas są częste w nazwiskach, np. Pisarzowscy lub Pisarzewscy, Niemojowscy lub Niemojewscy, Olszowscy lub Olszewscy i t. p.; wypływa to z natury języka naszego, w którym dawniéj *e* często się wymawiało jak *o*.

łakami (Vol. Leg. I, str. 128, w nowém wydaniu str. 58). Mylnie p. Wieniarski w *Księdze Świata*, powołując się na *Volumina Legum*, pomieszał go z Dobiesławem z Sienna, którego zrobił Kasztelanem lubelskim, bo ten ani Kasztelanem nie był lubelskim, tylko sandomierskim, ani się pisał z Wysokiego, tylko z Sienna ([1]). Że ten Dersław z Wysokiego, Chorąży lubelski, był rzeczywiście Kaszowskim, okazuje się to z kilku dokumentów z lat 1423 do 1451, o których powiemy niżéj. Jeden z nich z r. 1441 opiéwa: że miał za żonę córkę Jana z Falkowa. Z nią spłodził troje dzieci: *Jadwigę* za Janem Mszczujem z Wielkiego Stużyna, Starostą opoczyńskim ([2]); *Katarzynę* za Janem na Kło-

([1]) *Księga Świata*, zeszyt VI, z r. 1859, str. 213, artykuł pod tytułem „*Wysokie Lubelskie*". Czytamy tam: «w Vol. Leg. T. I, pag. 728 (powinno być 58 i 128) znaleźliśmy pod r. 1382 Tomislaus de Wysokie, a pod r. 1436 Dobieslaus de Wysokie Castel. Lublinensis". Jest tu błąd potrójny: Tomisław z Wysokiego nie należy do rodziny Kaszowskich, bo jako Wielkopolanin w r. 1382 z innemi ziemianami wielkopolskiemi, podpisał akt konfederacyi po śmierci Króla Ludwika (V. L. I, 58). Ten więc Tomisław pisał się z Wysokiego w Kaliskiém i z Janinami nic nie ma wspólnego. Co się zaś tyczy drugiéj cytacyi, ta jest jeszcze błędniejszą, bo w Vol. Leg. I, str. 127 (nie 728) *inter praesentes* wymieniony jest: *Dobeslaus de Sienno* (nie *de Wysokie*) *Castellanus Sandomiriensis* (nie *Lublinensis*), a niżéj trochę *Domarat de Kobylany Castellanus Lublinensis* daléj zaś (str. 128), *Derslaus de Vysokie Lublinensis Vexillifer* tj. *Dersław z Wysokiego Chorąży lubelski*. Nigdy więc nie istniał Dobiesław z Wysokiego Kasztelan lubelski i takiego nigdzie nie masz w Voluminach Leg.

([2]) Dwa przywileje oryginalne pargaminowe, z archiwum Kaszowskich: piérwszy z daty, w Radomiu 1450 r. w dzień śś. Fa-

dnicy Maciejowskim, Podstolim lubelskim ([1]) i *Mikołaja* na Wysokiem Kaszowskiego, którego w roku 1473, Maciejowski kwitował z posagu żony swéj Katarzyny z Kaszowskich. Zdaje się, że w r. 1470 zaślubił Zbigniewę N., któréj w tym roku zabezpiecza na swych dobrach wiano i przywianek ([2]). W r. 1481 razem z żoną i dziećmi Anną, Katarzyną, Tomaszem, Janem i Łukaszem, otrzymał od Piotra Antoniego de Frageno przywiléj odpustu papiezkiego, za pomoc czyli składkę przeciw Turkom, oblegającym wyspę Rodus ([3]). Z potomstwa w tym dokumencie wymienionego występują w późniejszéj epoce: *Anna* za Zygmuntem Pełką, któréj córka wyszedłszy za Wierzbickiego, w roku 1557 Piotrowi Kaszowskiemu, Kanclerzowi babińskiemu, odstąpiła część swą na Wysokiem, za część w Gałęzowie (Zap. Ziems. Lubels. Ks. 24, f. 204).

Jan Kaszowski (Johannes Caschowsky) na liście dygnitarzy Małopolskich, ziemi lubelskiéj, w roku 1490 (Metr. 14, f. 410); jednakże nie powiedziano jaki urząd piastował: zdaje się, że był po prostu

biana i Sebastyana; drugi z daty, w Radomiu we wtorek po niedzieli *Domine ne Longe* 1453 r.

([1]) Przywiléj oryginalny z daty, w Lublinie, w poniedziałek po Obrzezaniu Pańskiém 1473 r. z archiwum Kaszowskich.

([2]) Przywiléj oryginalny pargaminowy z daty, w Radomiu, w poniedziałek po Nawiedzeniu N. M. Panny 1470 r. z archiwum Kaszowskich.

([3]) Przywiléj oryginalny pargaminowy z daty 20 lipca 1481 r. w Radomiu, z arch. Kaszows.

Posłem na sejm z ziemi lubelskiéj wybrać się mającym. Późniejszych wiadomości o nim nie mamy i zdaje się, że umarł bezdzietny.

Tomasz Stanisław, który w r. 1532 ze swymi synowcami (po Łukaszu) dzielił się dobrami Wysokie (Zap. Ziems. Lubels. Ks. 16, fol. 342). Córką jego zdaje się być Jadwiga z Kaszowskich, żona Stanisława Wąsowicza, dziedzica na Smogorzewie, która w roku 1551 braciom swym stryjecznym Janowi i Piotrowi Kaszowskim sprzedała połowę miasteczka Wysokie z przyległościami (Zap. Ziems. lubels., Ks. 22, f. 109).

Łukasz na Wysokiem i Kaszowie, występuje jako żonaty z Urszulą, córką Jana z Siennicy (Siennickiego) Podsędka ziemi chełmskiéj już w roku 1499 (¹). W r. 1509 zyskał od Zygmunta I odnowienie przywileju Kazimierza Jagiellończyka dla swego miasteczka dziedzicznego (²). Z wyżéj rzeczoną Urszulą z Siennicy, spłodził synów Jana, Piotra, Stanisława i córki Barbarę 1° voto za Bet-

(¹) Przywiléj oryginalny z daty w Lublinie, w poniedziałek po św. Tyburcym 1499 r., przed Piotrem Firlejem z Dąbrowicy Sędzią, i Piotrem z Babina Pszonką, Podsędkiem ziemskiemi lubelskiemi, Łukasz Kaszowski na dobrach swych Wysokie zabezpiecza żonie swéj Urszuli, córce Jana z Sienicy, Podsędka ziemskiego chełmskiego, wiano i przywianek. *Sieniccy*, h. Bończa byli rodziną mazowiecką, na Rusi osiadłą. O Mikołaju Sienickim pisał Paprocki w swéj *Panoszy*.

(²) Metr. 24, f. 57 i 58. W *Ks. Metr. 28, f. 10 pod r 1513*, znajduje się oblata pozwu Łukasza Kaszowskiego, przeciw Żegocie Suchodolskiemu.

kowskim, 2º voto za Janem Strupiechowskim, Annę i Agnieszkę. Okazuje się to z działu dóbr znajdującego się w aktach lubelskich z r. 1551 (1). Z tych dzieci Łukasza na Wysokiem i Kaszowie Kaszowskiego:

Stanisław osiadłszy na Kaszowie, co zrobił i czy miał potomstwo? nie jest nam wiadomo. Onto zdaje się, podpisał *Kaptur* uchwalony w Krakowie po śmierci Stefana Batorego (Vol. Leg.).

Jan z bratem swym młodszym Piotrem, siedział w Wysokiem, które wtedy na kilka części było podzielone: jednę taką część nabył dla siebie i brata od Łukasza Hr. z Górki i braci jego Andrzeja i Stanisława w r. 1556; drugą nabył Piotr przez zamianę od siostry swéj ciotecznéj Wierzbickiéj. Żoną Jana była Dorota Boguszówna, z któréj córka Anna za Janem z Kozarzowa Szulowskim, w r. 1563 zrzekła się swéj części na Wysokiem i na Kaszowie (Zap. ziems. lubels.).

Piotr na Wysokiem Kaszowski, trzeci, najmłodszy syn Łukasza z Urszuli Siennickiéj, stał się głośnym w drugiéj połowie XVI wieku razem ze Stanisławem Pszonką, jako jeden z przywódców partyi Dyssydentów i twórca sławnéj Rzeczypospoli-

(1) Akta zapisów ziemskich lubelskich (Inscriptionum Terrae Lublinensis Ks. 20, f. 140), mocą tego działu Stanisławowi dostały się wsie: Kaszów, Wola Kaszowska i Gulyn w powiecie radomskim, Janowi zaś i Piotrowi podówczas maloletniemu miasteczko Wysokie z przedmieściem.

téj babińskiéj, któréj był Kanclerzem. Dosyć już pisano o téj Rzeczypospolitéj, a ostatnio najlepszą i że tak powiem źródłową o niéj wiadomość podał, według Sarnickiego Wincenty Pol, w najnowszym swym poemacie *Stryjanka*. Do tego więc dziełka ciekawych odsyłamy, a tu podajemy wiadomość o stosunkach rodzinnych i osobistych Piotra Kaszowskiego, które zdaje nam się nie będą bez interesu i posłużyć mogą, jako dopełnienie do nader szczupłych wiadomości o Kanclerzu babińskim. Urodził się około r. 1530, w roku 1551, razem z bratem młodszym Janem, wziął działem miasteczko Wysokie i wtedy już musiał przyjaźnić się ze Stanisławem Pszonką, gdyż we trzy lata późniéj, tojest pod rokiem 1554, w lipcu „mając na uwadze szczególną wierność i przyjaźń oraz dobrotliwość i przyjemne towarzystwo ze Stanisławem Pszonką, obowiązał się, iż Annę, córkę niegdy Mikołaja Pszonki, *Zakrystyan* zwanego, we dwa roki po zawarciu z nią związków małżeńskich stawi przed aktami ziems. lubels. dla zeznania na osobę Stanisława Pszonki *stryja* jéj, połowy dóbr po ojcu na nią w Babinie spadających, a to pod zakładem 1500 złp w razie nie stawienia o néj" (Zapisy ziems. lubels., Ks. 6, f. 199). W następnym roku zaślubił *synowicę* swego przyjaciela ([1]), a w r. 1557 do-

([1]) 1555 r. zapis przedślubny w Ks. 24, f. 23, zapis. ziems. lubels. Nie był więc Kaszowski *szwagrem* Pszonki.

trzymał dopiéro co przytoczonéj umowy, gdyż wtedy żona jego część swą na Babinie stryjowi swemu darowała ([1]). Był to człowiek zabiegły i rządny, i w ciągu lat kilkunastu przy oszczędności i przy pomocy posagu żony nietylko ponabywał, sposobem kupna lub zamiany, wszystkie części na Wysokiem ([2]), ale nadto już w r. 1572 wziął w 1000 złp. zastawą Babin od Pszonki. W tymże czasie zaczyna występować w życiu publiczném, w roku bowiem 1569 podpisał przywiléj Unii lubelskiéj i z sejmu tejże Unii wyznaczonym został do lustracyi dóbr królewskich w Małopolsce. Sędzią ziemskim lubelskim został dopiéro na sejmie koronacyjnym Henryka Walezego w poniedziałek po piérwszéj niedzieli postu, 1574 r. po Pawle Choteckim, a piérwsza sessya sądów ziemskich lubelskich pod jego przewodnictwem odbyła się w poniedziałek po św. Franciszku tegoż roku (zapis. ziems. lubels. Ks. 37, fol. 246 i 247). W r. 1576 zasiadał na Sejmie Jędrzejowskim. Jako Poseł lubelski podpisał elekcyą Anny Jagiellonki i Stefana Batorego i w tymże roku Poborcą do kwarty z województwa lubelskiego naznaczonym został *(Const.)*. Z tego to czasu zachowała się jego *Obmowa Posłów koronnych*, wydrukowana w IV tomie Pamiętników Platera; mylnie

([1]) Akt darowizny w Ks. 24, f. 200, zapisów ziems. lubels.
([2]) Ostatnia intromissya nosi datę 1567 r. Objął wtedy części po braciach swych Janie i Stanisławie (zapisy ziems. lubels. Ks. 32, f. 242).

na r. 1573 położona, gdyż ona odnosi się do czasu sejmu koronacyjnego Stefana Batorego. Doczekał się nawet śmierci Króla Stefana i z nazwiskiem jego spotykamy się w akcie konfederacyi warszawskiéj z r. 1587 (Vol. Leg.) Paprocki, w *Herbach* zowie go człowiekiem cnotliwym, choć *alienum a fide catholica.* Zdaje się, że pod koniec panowania Zygmunta Augusta, zaraził się nowinkami helweckiemi, razem z rodzinami Firlejów i Gorajskich, z któremi go ściśłe stosunki łączyły. Dlatego téż najstarszego syna z Gorajską ożenił. Z Anny Pszonczanki, zostawił córkę *Annę*, za Janem Stojeńskim ([1]) i czterech synów: *Jana*, *Piotra*, *Łukasza* i *Mikołaja*.

Mikołaj, o ile się zdaje, zmarł bezpotomny.

Piotr i Łukasz otrzymali po ojcu miasteczko Wysokie i spłaciwszy braci podzielili się niém w r. 1595 i 1596 ([2]).

Łukasz, żonaty z Katarzyną Korczak Drohojowską, zmarł bezpotomnie około r. 1630 ([3]).

Piotr, według Niesieckiego, miał za żonę Annę Światopełk Zawadzką i z nią pięć córek: Katarzynę

([1]) Synem Stanisława na Stojeszynie h. Janina (1581. Zapisy ziems. lubels. Ks. 43, fol. 90).

([2]) Akt działu ostatecznego z d. 12 września 1596 r. sporządzony na gruncie w Wysokiem, oblatowany w trybunale lubelskim w r. 1597.

([3]) W r. 1628 żył jeszcze i podpisał układ swych synowców Andrzeja, Henryka i Jana, synów Jana Kaszowskiego, tyczący się posiadania dóbr Mielnicy (Ks. 727 akt łuckich, f. 1086).

za Samuelem z Obrowca Łaszczem, późniéj Strażnikiem koronnym, Elżbietę za Józefem Podniesińskim, Krystynę za Aleksandrem Łaganowskim, drugą Katarzynę za Stefanem Gostyńskim h. Jastrzębiec i Annę za Samuelem Polanowskim h. Pobóg, Rotmistrzem chorągwi pancernéj i dwóch synów, z których *Wacław*, Sędzia ziemski bełzki acz trzyżenny (z Charlęzką, Rzeczycką i z Teofilą Gorajską, córką Jana) ([1]), nie miał potomstwa; drugi zaś *Jan*, dziedzic na Rachaniach ([2]), z Barbary Ks. Kurcewiczówny, miał syna *Samuela* bezpotomnego i córki Annę za Bartłomiejem Krzykowskim i Katarzynę (Summ. Wołyńs. z r. 1655, Ks. VI, f. 105).

Jan z Wysokiego Kaszowski, najstarszy syn Piotra, Sędziego ziemskiego lubelskiego, jeszcze za życia ojca pojąwszy w małżeństwo Elżbietę z Goraja, przeniósł się na Ruś, i dzierżawił najprzód starostwo sokalskie od Jerzego Mniszcha, następnie zaś (przed r. 1597) starostwo beresteckie ([3]). W r. 1601 osiadł na Wołyniu, gdzie nabył od Mikołaja z Chupkowa Siemaszki Starosty łuckiego, (późniéj

([1]) Obacz T. I, str. 219. Wacław Kaszowski umarł w roku 1660, a Sędzią ziemi bełzkiéj został po nim Piotr Stoiński, Podstarości bełzki d. 22 maja 1660 r. (Sig. 3, f. 55).

([2]) R. 1640 i 1643 Summ. Woł. VI, f. 112. Tamże żona jego Barbara z Kniaziów Koryatowiczów Kurcewiczówna. Siostra jéj Teofila była za Wacławem z Kozirad Bohowitynem, brat jéj zaś *Samuel* Koryatowicz Kurcewicz (zwany *Bułyhą*), ożenił się z Anną Bohowitynówną, z którą miał Aleksandra, Franciszka, Krystynę i Maryą (1655 i 1661 Summ. Woł. VI).

([3]) Summ. Wołyń. I, str. 322 i 408.

Kasztelana bracławskiego), miasteczka: Mielnicę i Kobłyń z kilkunastą wioskami w powiecie łuckim, między któremi Młynów i Pekałów, późniéj dziedzictwo Sapiehów i Chodkiewiczów ([1]). Wtedy także kupił dobra Podryż. Majątki te przekazał licznemu potomstwu, które z dwóch żon spłodził. Z Gorajskiéj miał tylko córki: *Annę* za Andrzejem Czołhańskim, h. Sas, *Halszkę* (Elżbietę) i *Aleksandrę*; z drugiéj zaś żony Zofii Lewart Firlejówny, córki Andrzeja, Kasztelana radomskiego i Barbary Kozińskiéj ([2]), którą według Niesieckiego, zaślubił już w r. 1604; były téż trzy córki: *Marancya* czy Maryanna, za Mikołajem Cetnerem ([3]), Zofia za Ja-

([1]) Zap. tryb. kor. lubels. Summar. Spraw Wołyńs. Ks. I, fol. 624, 626. Ob. T. I, str. 101.

([2]) Andrzéj z Dąbrowicy Firléj, Kasztelan radomski, był drugim synem Jana Wojewody krakowskiego, Marszałka W. Kor. i Zofii z Balic Bonarówny, Kasztelanki sandeckiéj. Niesiecki prostuje datę jego śmierci, mylnie przez Okolskiego na rok 1563 położoną; sam się myli chociaż bardzo mało, kładąc śmierć jego w r. 1605, i dając mu żonę *Kocińską*, bo żył jeszcze w r. 1608 i wdowcem po Barbarze *Kosińskiéj*, jak się to okazuje z akt wołyńskich z r. 1608. (Summ. wołyń. II, f. 90, nr. 365). W tychże aktach wymienieni są jego synowie *Jan* i *Andrzéj* (późniéj Wojewoda sandomierski) i córki: *Zofia*, za Kaszowskim i *Barbara*, (późniéj za Marcinem Czuryłą, Łowczym krakowskim Ob. T. I, 211). Trzecia jego córka *Anna*, była za Joachimem Tarnowskim (późniéj Wojewodą inflanckim). W r. 1610, w maju, już nie żył, jak to widać z układu o spadek po nim między jego dziećmi, a Kniaziami Kozikami (Summ. wołyńs. II, f. 868).

([3]) Mikołaj Cetner, żonaty z Maryanną Kaszowską, był synem dzielnego wojownika Baltazara Cetnera, który, służąc w cudzoziemskim autoramencie pod Janem Zamojskim, na przedstawienie tegoż, w r. 1598 został nobilitowany, co i konstytucya 1601 r.

nem Hulewiczem, zmarła w roku 1655 (Summ. woł. 6, f. 93), i Teofila, i trzech synów: *Andrzéj*, *Jan* i *Henryk* ([1]). Umarł Jan Piotrowicz Kaszowski w r. 1611. Dobrami ojczystemi podzielili się synowie jego w r. 1628 dnia 21 sierpnia, a dział podpisali stryj ich Łukasz Kaszowski i Andrzéj z Dąbrowicy Firlej, brat ich matki (Akta łuckie, oblata z r. 1629).

Henryk z Wysokiego Kaszowski, dziedzic miasta Mielnicy na Wołyniu i Wysocka w Pińskiem; z Miecznika wołyńskiego, w r. 1647 d. 13 czerwca został Kasztelanem inflanckim po śmierci Mikołaja Głębockiego (Metr. 189 f. 681), na którém krześle umarł około roku 1668 ([2]). Żoną jego była En-

potwierdziła (Vol. Leg. II, 1516). Żoną Balcera Cetnera była Kurzańska, siostrzenica Żółkiewskiego Hetmana. Bardzo jest do prawdy podobnem, że ten Balcer Cetner, był synem Andrzeja de Cehentgrub Cehentnera, któremu w r. 1563 Zygmunt August udzielił przywiléj na wystawienie taniéj machiny do pompowania wody z kopalni olkuskich (Metr. Kor. 97, f. 69).

([1]) Summ. wołyń. III, f. 115, 153, 175 i inne z r. 1615. Henryk Kaszowski podpisał *suffragia* na Władysława IV jako Poseł wołyński.

([2]) *W Kronice miasta Lwowa* ks. Tomasza Józefowicza przełożonéj na język ojczysty przez M. Piwockiego, wydanéj we Lwowie w drukarni Zakładu narod. Ossolińskich 1854 r. czytamy: pod rokiem 1652 (str. 163). Gdy Król bawił we Lwowie.... Tymczasem Tatarzy z Kozakami połączeni, do Litwy wycieczkę zrobili i wielu jeńców, po niespodziewanym najeździe do Tauryki naprowadzili, między któremi także Henryka Kaszowskiego, Kasztelana wendeńskiego, wraz z jego krewną i oblubieńcem, którym wesele sprawiał i wielu z sąsiedzkiéj szlachty na nie zaprosił. Gdy bowiem goście zasiedli do stołu, wszczęła się mowa o Tatarach, jakoby już nadchodzących. Lecz Hołowczyński niepośledniego

gracya Ks. Sołomerecka, Kasztelanka smoleńska ([1]), z którą miał dwie córki: *Maryą* za Piotrem Rzeczyckim, Miecznikiem wołyńskim i *Zofią* za Bogusławem Horainem. Syn jedyny Henryka Kaszowskiego, *Jan*, obrał sobie stan duchowny i umarł w końcu 1697 lub na początku 1698 r., jako Kanonik gnieźnieński, krakowski, łucki, Oficyał lubelski i parę razy Sędzia, Deputat na trybunał koronny.

Andrzéj z Wysokiego Kaszowski, drugi syn Jana z Firlejówny za Władysława IV był Pułkowni-

imienia ziemianin i stary wojownik utrzymywał, że to niepodobna, aby dla łupów wycieczki robili, gdy w bliskości jest wojsko i sam Król czuwa. Aż oto gdy o wilku mowa, krzyknięto, że już są Tatarzy, że wieś zapalona i że pokaleczeni wieśniacy z krzykiem i płaczem do dworu uciekają. Tak tedy został pojmany Kasztelan wraz z Hołowczyńskim, z państwem młodym i innymi gośćmi, ponieważ śród dnia ukryć się nie było można, i Tatarzy wszystkie zwyczajne obstąpiwszy wychody, nikogo nie wypuścili etc.

([1]) Mikołaj Lew, Kniaź Sołomerecki h. Rawa, Kasztalan smoleński, (około roku 1620) syn Reginy na Hoszczy Kniahini Hoskiéj córki Gabryela, Kasztelana kijowskiego (1620 do 1625) miał syna jedynego, Jana Władysława na Wysocku i Stolinie Kniazia Sołomereckiego, Marszałka pińskiego, żonatego z Anną Wołłowiczówną, zmarłego w r. 1641 bezpotomnie i cztéry córki: *Engracyą*, za Henrykiem Kaszowskim, (Kasztelanem inflanckim), która otrzymała miasteczko Wysock (w pińskiém) z przyległościami; *Maretę* za Kazimierzem Naruszewiczem (synem Krzysztofa, Podskarbiego W. Lit.); *Helenę* za Aleksandrem Jackiem z Pilicy Korycińskim, a 2° voto za Krzysztofem Sapiehą (Krajczym litewskim synem Fryderyka ob. str. 102) i *Domicellę* za Kniaziem Mikołajem Czetwertyńskim, później Kasztelanem mińskim, ojcem Mikołaja, żonatego z Kossakowską (Ob. T. I, str. 148), (*Dział oryginalny z dnia 1 lutego 1646 r. w Wysocku, udzielony przez Hr. Platera z archiwum Kaszowskich*).

kiem J. K. M. (Niesiec.) i Łowczym wołyńskim ([1]), i na tym urzędzie umarł w r. 1653, zostawiając z Maryanny Czetwertyńskiéj ([2]) dwie córki: Zofią Reginę, za Stefanem Czetwertyńskim i Aleksandrę i synów: *Zacharyasza, Kazimierza, Dersława* i *Marcina* (Summ. wołyń. VII z lat 1654, 1662), których opiekunem przez rok był stryj ich, Jan, podówczas Starosta Szczerczowski. Tylko po Zacharyaszu zostały się ślady w aktach wołyńskich, co się zaś stało z trzema jego braćmi dojść nie mogliśmy. O Zacharyaszu tyle tylko wiemy, że w roku 1674 podpisał elekcyą Iana III (Vol. Leg. V, 301), i że z piérwszéj swéj żony Anny Łoszczanki, zostawił synów: *Konstantego* Dziekana i Officyała łuckiego, dwa razy Deputata na trybunał koronny lubelski ([3]) i *Krzysztofa*, już w r. 1720 Chorążego chełmskiego (Zap. lubels., Ks. 91, f. 42), którego synem zdaje się być *Kacper Marcelli* z Wysokiego Kaszowski, występujący, w r. 1751 (Zap. lubel. 108, f. 342) i córkę *Helenę* za Franciszkiem Żardeckim. Drugą żoną Zacharyasza była Aleksandra ze Szpa-

([1]) Występuje z tym tytułem już w r. 1646 w aktach czerniechowskich (Summ. f. 103).

([2]) Córki Hrehorego Czetwertyńskiego, Podkomorzego łuckiego i Maryanny Wskrzeńskiéj; brat jéj *Wacław* Chorąży żytomirski, siostry zaś: *Helena* za Zygmuntem Wyleżyńskim i *Teofila* za Władysławem Niemiryczem (r. 1654 Sum. wołyńs. VII f. 32, 33 i 120).

([3]) W r. 1715 (był wtedy Vice-Prezydentem trybunału) i w r. 1721 (Zap. tryb. lubels. Ks. 86 i 91).

nowa Czaplicówna ([1]), z któréj została się córka *Barbara* za Konstantym z Wielkiego Młodecina Młodeckim, Podstolim nowogrodzkim (wołyńskim) i syn *Stefan*, Podstoli owrucki (1711 r. Zap. lubel. 81, f. 543 i 669). *Katarzyna*, córka Stefana, była w r. 1759 za Józefem Piotruszewskim, Podczaszym malborgskim (Zap. lubel. 3, fol. 488), synów po Stefanie dwóch się zostało: *Antoni*, Stolnik parnawski (już 1743, Zap. lubel. 108) dziedzic Peremiłowski († 1759 r. żonaty z Wiktoryą Stęcką, zostawił córkę Katarzynę za Antonim z Brusiłowa Kisielem, Komornikiem ziems. nowogrodz. już w r. 1758), i *Adam*, obaj dość awanturniczego usposobienia.

Jan z Wysokiego Kaszowski, trzeci syn Jana z Zofii Firlejówny, a rodzony brat Henryka, Kasztelana inflanckiego i Andrzeja Łowczego wołyńskiego, pisał się na Kaszogrodzie od miasteczka Kaszówki, czyli Kaszogroda, które za konsensem Zygmunta III fundował w r. 1632 na wolnych gruntach Podryża ([2]). W r. 1632, będąc już Wielkorządcą i Klucznikiem łuckim, po bracie swym Hen-

([1]) Po śmierci Kaszowskiego poszła 2° voto za Jana Hulewicza, Pisarza ziemskiego łuckiego, z którym miała 3 córki. W roku 1692 zaślubiła 3° voto Mikołaja Poniatowskiego Cześnika trębowelskiego (Zap. lubels. 69, f. 789). Umarła w roku 1710 przeżywszy i trzeciego męża.

([2]) Tamże kościół fundował, w którym przez długi czas były groby rodziny Kaszowskich.

ryku, został Miecznikiem wołyńskim ([1]), a nie długo potém Starostą szczerczowskim (Summ. wołyń. 6, f. 93). Piérwszą jego żoną miała być Katarzyna Podhorodeńska, lecz nie znaleźliśmy żadnego jéj śladu w aktach. Drugą, a podobno jedyną była Petronella Ks. Światopełk Czetwertyńska (Zap. tryb. lubelsk. 108, fol. 152) wdowa po Koniecpolskim, z którą miał cztery córki: Eleonorę (zakonnicę), Annę, Aleksandrę i Teressę za Stefanem Piruskim ([2]) i dwóch synów: Jana Teodora i Stefana Augustyna (Summ. wołyń. 6, f. 90).

Jan Teodor był Podkoniuszym litewskim za Króla Jana III, może być, że to o nim wzmiankę czynią *Listy Sobieskiego*, świéżo wydane w Tomie II Biblioteki Ordynacyi Myszkowskiéj; lecz pewności żadnéj nie masz ([3]). W r. 1699 konferowano mu kasztelanią czerniechowską, po mniemanéj śmierci Jana Proskiego, lecz przywiléj cofniętym został *in favorem viventis possessoris*. Umarł téż w rok potém, i kasztelanii się nie doczekał. Czwarty z Kaszowskich żenił się z Czetwertyńską, pojął bowiem

([1]) Przyw. oryg. z d. 13 czerwca 1647 r. i Metr. Kor. Ks. 189, f. 687.

([2]) Zdaje się, że tą Teressa była za Bieniewskim Wojewodą czerniechowskim (Niesiecki).

([3]) Bibliot. Ordyn. Myszk. Zapis Konst. Świdzińskiego, w Krakowie 1860 r. *Listów Część III.* Helcel domyśla się, że tu o Zacharyaszu Kaszowskim mowa; nam się zdaje, że to prędzéj Jan Teodor będzie: sam urząd dworski Podkoniuszego Lit. zdaje się za naszém zdaniem przemawiać.

Konstancyą, córkę Stefana na Nowéj Czetwertni Ks. Czetwertyńskiego, wdowę po Wyżyckim, Staroście tymbarskim (Zapisy lubel., Ks. 86, fol. 311), z którą miał trzy córki: *Konstancyą*, za Dominikiem Kosiorkiem na Kosiorkach Bekierskim, Generałem wojsk koronnych ([1]), *Maryannę Anielę*, trzecią żonę Jana Odrowąż Pieniążka, Wojewody sieradzkiego, z którym miała córkę Bronisławę, kolejno żonę dwóch Sanguszków. Po śmierci męża (1711 roku) wstąpiła do zakonu Karmelitek Bosych w Lublinie, pod imieniem Bogusławy (Teodory) od św. Michała ([2]) i *Katarzynę*, za Danielem Dołęga Cieszkowskim, Chorążym czerniechowskim. Co się stało z *Józefem i Franciszkiem* Kaszowskiemi, synami Jana Teodora, nie wiemy.

Stefan Augustyn z Wysokiego Kaszowski, drugi syn Jana z Petronelli Czetwertyńskiéj, w roku 1678 już był Podstolim dobrzyńskim i żonatym z Katarzyną Hulewiczówną, córką Jana ([3]); w następnym roku posłował na sejm, w r. 1681 był Deputatem na trybunał koronny, nakoniec w roku 1682 został Podsędkiem ziemskim włodzimirskim ([4]). Z tym téż tytułem z sejmu 1685 r. był Kommissarzem do rozpoznania krzywd na Woły-

([1]) W r. 1715 Deputat na trybunał koronny (Zap. tryb. lubel. 86, f. 1179 i Niesiecki).
([2]) Zap. Tryb. lubel. Ks. 86 i 91.
([3]) Zap. Tryb. lubel., Ks. 70 i 110.
([4]) Zap. Tryb. lubels. Ks. 73, f. 185 i 561.

niu przez wojsko poczynionych (Vol. Leg. V, 712); umarł około roku 1694, zostawiając pięcioro dzieci: *Annę* za Andrzejem Wojnarowskim, *Konstancyą* za Eliaszem Siemaszką, *Franciszka Marcina*, Łowczego parnawskiego, żonatego z Joanną Żebrowską, Starościanką stryjską ([1]), zmarłego bezpotomnie (Niesiecki), *Jana*, który już w r. 1698 żonatym był z Katarzyną z Dobratyna Siemaszkówną ([2]), córką Wacława i Maryanny Ks. Sokólskiéj. Zaślubił ją w r. 1695 w Porsku *(akta łuckie)* i miał z nią córkę Bronisławę, za Adamem Steckim, Łowczym kijowskim (Zap. tryb. lubel. Ks. 110, fol. 288, 354 i 362).

Stanisław, trzeci syn Stefana, zmarły przed rokiem 1723 (Zap. lubel., Ks. 91) z Anny Porwanieckiéj zostawił: *Annę* za Wojciechem Janiszewskim, Łowczym dobrzyńskim (Zap. lubel. 93, f. 121), *Judytę*, pannę i syna jedynego *Franciszka*, Podstolego dobrzyńskiego, żonatego z Różą Jełowicką ([3]),

([1]) Rok 1724 i 5, Zap. lubel. 93, f. 325. Joanna v. Anna Żebrowska, była córką Andrzeja Żebrowskiego, Starosty Stryjskiego i Teressy Bogatkówny, wdowy po Stanisławie Górskim, Staroście lityńskim, dziedzicu dóbr Milatyna.

([2]) Rok 1698 (Zap. lubel. 73, f. 561). Jan z Wysokiego Kaszowski, syn niegdy Stefana Pods. z. włodz. i Katarzyny Hulewiczówny, z żoną swą Katarzyną z Dobratyna Siemaszkówną i imieniem braci swych *Stanisława* i *Franciszka* czyni pewien układ. W tymże czasie występuje (1696 r.) Helena Kaszowska Ksieni Brygitek w Łucku.

([3]) Córką Konstantego Bożeniec Jełowickiego, Chorążego buskiego i Ludwiki z Żebrowskich (Zap. lubels. 110 i 158).

zmarłego przed r. 1759. Synów tego Franciszka dwóch: *Józef*, Stolnik zwinogrodzki i *Jan*, Starosta niwski ([1])

Józef, Stolnik zwingorodzki ([2]), z Aksakówną zostawił syna *Wincentego*, zmarłego dzieckiem, po którym dobra przeszły na dzieci Jana, Starosty niwskiego.

Jan z Wysokiego, Kaszowski, dziedzic miasta Kaszowki, Sijanieczyzny, Pustego, Iwania i Nowosiółek na Wołyniu w r. 1774, mianowany został Starostą niwskim. Życie całe przepędził w domowém zaciszu, zajmując się urządzaniem obszernéj fortuny. Wszedł w dożywotnie związki z Zofią Jastrzębiec Gostyńską, Podkomorzanką czernichowską, z którą spłodził córkę:

Maryą w r. 1787 zaślubioną Janowi Hr. Brzostowskiemu, synowi Adama, Kasztelana połockiego, (Ob. T. II, str. 33), z którym żyła bezpotomnie. Po jego śmierci zaślubiła powtórnie Trypolskiego, Prezesa Izby Cywilnéj wołyńskiéj ([3]) i synów cztérech: *Franciszka*, *Hieronima*, *Ignacego* i *Teodora*.

1. **Franciszek** od młodych lat zaprawiał się do służby publicznéj przy boku Mniszcha, Marszałka W. Kor., z którym przyjaźń go łączyła. W ostatnich chwilach Rzeczypospolitej był Kommissarzem cywilno-wojskowym województwa wołyńskie-

([1]) Zap. Tryb. lubel., Ks. 108, f. 152.
([2]) Już w r. 1759 (Zap. lubel. Ks. 3, f. 33, 156 i inne).
([3]) Obacz Pamiętniki Ochockiego.

go i Kawalerem orderu św. Stanisława. Umarł bezpotomnie w sile wieku, znękany smutnemi wypadkami, jakie podówczas na kraj się zwaliły.

2. **Hieronim**, drugi syn Jana Starosty niwskiego, po nastąpionym między braćmi dziale, dziedzic miasta Kaszowki i Sijanieczyzny, obrany Podkomorzym ostrogskim (1800 r.), sprawował ten urząd do chwili zniesienia go w guberniach zachodnich. Od r. 1805 dwukrotnie był Marszałkiem Szlachty łuckiéj. Wszedł w dożywotnie związki z Elżbietą Ursyn Pruszyńską, Stolnikówną W. Kor. i z nią miał dwie córki:

Anielę zaślubioną Marcinowi Hr. Krasickiemu, i

Salomeę za Stanisławem Hr. Worcellem, dziedzicem Stepania ([1]), któremu wniosła miasto Kaszowkę, od dwuchset kilkudziesięciu lat w rodzinie Kaszowskich zostające, dzisiaj własność p. Abazy.

3. **Ignacy Alóizy**, trzeci syn Jana, po ojcu Starosta niwski, pod nowym rządem został Deputatem kommissyi szlacheckiéj wołyńskiéj (r. 1800). W r. 1805 nabył od Księcia Dominika Radziwiłła klucz Kurażski, gdzie resztę życia przepędził. W Kuraszu fundował kaplicę pod wezwaniem św.

([1]) Synem Stanisława Hr Worcella, Podstolego W. X. Lit. Kawalera orderu Orła Białego i św. Stanisława, późniéj zaś Radcy Tajnego, Marszałka szlachty gub. wołyńskiéj i Morawskiéj. Umarł w Londynie 1857 r. Syn jego z Kaszowskiéj, dziś żyjący Hr. Stanisław, pojął w małżeństwo Johannę Hr. Ilińską, córka zaś Salomea, zaślubiła Mieczysława Hr. Jezierskiego (syna Stanisława i Maryi z Małachowskich (Obacz Tom II, T. I).

Trójcy. Z Salomei Ursyn Pruszyńskiéj, Stolnikówny Kor., siostry Elżbiety swéj bratowéj ([1]), zostawił córkę *Adelę* za Lucyanem Dworzańskim, dziedzicem Złotijowa w Rowieńskiem i dwóch synów: *Seweryna* i *Adolfa* dziś żyjących.

Seweryn, dziedzic Kołków i Niemowicz na Wołyniu i Rastowki na Ukrainie, b. Porucznik wojsk polskich, Kawaler *Virtuti militari*, wszedł w związki małżeńskie 1° voto z Franciszką Hr. Krasicką, z którą ma synów: *Lucyana i Erazma*. W r. 1849 ożenił się powtórnie z kuzynką swoją, Teklą Ursyn Pruszyńską; z niéj *Leon* i *Eliza*.

Adolf z Wysokiego Kaszowski, b. Porucznik b. wojsk polskich, dziedzic Kurasza i Rusnowa na Wołyniu i Telatyna w Lubelskiém, pojął za małżonkę 1° voto Maryą Hr. Szaława Romanowską ([2]), z któréj synowie: *Teodor Kazimierz Józef*, (ur. 1842 roku) i *Henryk Hieronim*, (ur. 1846 r.), oraz córka *Franciszka* 2° voto (1859 r.), Eleonorę Hr. Ilińską, córkę Janusza Radcy Tajnego Senatora i Oktawii z Morawskich; z niéj ma córkę *Oktawią*.

([1]) Elżbieta i Salomea z Pruszyńskich Kaszowskie, były córkami Antoniego na Rokitnym i Kotelni Pruszyńskiego, Stolnika W. Kor., Kawalera orderu Orła Białego i św. Stanisława i Rozalii Hr. Olizarówny (Ob. T. II). Brat rodzony Antoniego, Stanisław Kostka Pruszyński, był ostatnim Kasztelanem żytomirskim.

([2]) Córkę Jana Wilhelma Hr. Romanowskiego Szambelana Dworu polskiego, dziedzica licznych dóbr w Galicyi i Tekli z Makomaskich. Jan Wilhelm Hr. Romanowski nie jednym pięknym czynem, umiał pozyskać szacunek i miłość współobywateli.

4 **Teodor**, ostatni syn Jana, Starosty niwskiego i Zofii Gostyńskiéj, najprzód Chorąży dubieński (1805 r.), późniéj trzykrotnie obrany Marszałek powiatu włodzimirskiego, znany z wesołego i rubasznego humoru, umarł bezdzietny, doczekawszy się późnéj starości w r. 1858. Majątek po śmierci spadł na Kaszowskich i Tarnowskich. Żona jego Cecylia Wisłocka, córka Jana i Hr. Tarnowskiéj. Pani ta, znana ze swych cnót, zmarła w Warszawie (1853 r.). Nagrobek jéj u Kapucynów w Warszawie.

SOBIESCY.

Nie chcąc się powtarzać, zamilczymy o najrozmaitszych baśniach, jakiemi upstrzono pierwotne dzieje rodziny, która wydała znanego światu Króla bohatera, obrońcę Wiednia, *Piorun Wschodu*, jak go zowie Rubinkowski w swéj Janinie. Dla lubowników *tradycyj heraldycznych* i świetnych kolligacyj urojonych, nadmienimy tylko, że *oblata* kompletnéj genealogii Sobieskich do r. 1717 doprowadzonéj, a zaczynającéj się od Lecha, piérwszego naszego Monarchy, żyjącego na 470 lat *przed* (sic) Chrystusem (*ante* Christum natum) znajduje się w Główném Archiwum Królestwa ([1]). O ile nam się zdaje, wyszła ona z fabryki Przybysława Mutyny Dyamentowskiego, ma więc te same cechy *tradycyonalnej* wiarogodności, i tę samą wysoką wartość, co wywody Doliwów od Doliwaja i Grzy-

([1]) Księga Metryczna 222.

litów od Kojhawa założyciela Kujaw (!?) lub co Kroniki Kagnimira i Prokosza. Paprocki chociaż powiada, że dom Sobieskich był starodawny w Lubelskiém, wymienia jednakże tylko, współczesnych sobie Marka i Wojciecha; podobnież Niesiecki, dopiéro od tych dwóch braci zaczyna genealogią Sobieskich. Dokumenta, jakie z wielkim trudem dały się zebrać, zaledwie o dwa pokolenia wyżéj, pozwalają zacząć rodowód téj rodziny, a mianowicie od Sebastyana Sobieskiego, który w r. 1523 trzymał zastawą wójtostwo w Pilaszkowicach ([1]). Wieś tę należącą do Korony, już w r. 1455 trzymał dożywociem Mikołaj Czajka de Jawor; w r. 1479 zaś Andrzéj z Tenczyna, Kasztelan sandecki trzymał

([1]) Pilaszkowice, dziś jedna z większych wsi w Lubelskiém, w okręgu krasnostawskim, parafii Częstoborowice, zostały założone dopiéro w r. 1425; w tym bowiem roku w sam dzień Katedry św. Piotra Apostoła, Władysław Jagiełło dał Wójtowi Piotrowi Dominowskiemu, przywiléj na osadzenie *wsi nowéj Pielaskowicz* nad Gielczwicą rzeką, na cztery łany, z łąkami, stawem, młynem, trzeci pieniądz *winy* i szósty *czynszu*, a wszystek pożytek od przysięgi etc. W r. 1479 Kazimierz Andrzéj Tenczyński, Kasztelan sandecki, miał na téj wsi zabezpieczonych 1035 marek i zdaje się, że potém aż do r. 1566, Tenczyńscy trzymali te dobra zastawą. W tym bowiem roku, Zygmunt August zamienił je z Janem Tenczyńskim, Wojewodą sandomierskim, a w r. 1581, Stefan Batory Janowi Tenczyńskiemu, Kasztelanowi wojnickiemu, tę zamianę potwierdził. Król wziął za Wielkolas, Wielkolaską Wolą, Zalesie, Pielaszkowice, dobra Tenczyńskich pod Parczewem: Ossów, Żabieńce, Tysmienicę, Babiankę, Rudę, Kuźnicę i Kuźnicką Wolę. (1581 r., Ks. M. 116, f. 26 i 32). W *Starożytnéj Polsce* Balińskiego (T. II, 1131) mylnie napisano, że Jan Sobieski, syn Sebastyana, miał na Pilaszkowicach 1035 grzywien. Summę tę mieli Tenczyńscy, a Sobiescy mieli tylko 1656 złotych.

ją zastawą z innemi dobrami, po którym na mocy konsensów królewskich, wieś prawie dziedzicznie w posiadaniu Tenczyńskich zostawała do r. 1566. Prócz Tenczyńskich mieli tu w zastawie (tenuta) części, Andrzéj Rzeszowski i Maryan Chełmski, od których Król pozwolił Łuszczowskiemu, w roku 1523 wykupić je ([1]). Wykup ten kilkakrotnie proponowany nie przychodził do skutku i w r. 1540 Zygmunt I potwierdził dalsze dzierżenie wójtostwa w Pilaszkowicach Stanisławowi Sobieskiemu, synowi Sebastyana. Ojciec trzymał je w 1000 złp. w r. 1523. Synowie mieli już na niém złotych 1656, tojest prawie drugie tyle ([2]). Synów tych Sebastyana dwóch znamy: *Stanisława* i *Wojciecha*, od których idą dwie linie Sobieskich: królewska, już wygasła i szlachecka, dotąd istniejąca w ostatnich już podobno potomkach. Prócz dwóch powyższych występują jeszcze: w r. 1534 *Mikołaj* Sobieski czy Sobieński ([3]) naznaczony z ziemi i województwa lubelskiego do rewizyi statutów nowo-uznanych

([1]) Metr. Kor., Ks. 36, f. 385. Zygmunt I udziela Janowi Łuszczowskiemu konsens wykupna summ na Pilaszkowicach i na wójtostwie tamże od Andrzeja Rzeszowskiego, Maryana Chełmskiego i Sebastyana Sobieskiego. W r. 1526 tenże Król pozwolił znów Sebastyanowi Sobieskiemu wykupić części Rzeszowskiego i Chełmskiego (Metr. Kor., Ks. 38 i 39).

([2]) Metr. 62, f. 41 i Metr. 98, f. 210 z r. 1547.

([3]) Sobieńscy z Sobień przez skrócenie pisywani byli Sobieskiemi już pod koniec XV wieku; podobnież Stojeńskich w Lubelskiém (ze Stojeszyna) pisywano Stojeskiemi: nawet Paprocki tak ich nazwał.

(Metr. 49, f. 77). *Stanisław*, *Jan* i *Piotr* Sobiescy i Urszula z Sobieskich, wdowa po Stanisławie Ożarowskim, w r. 1549 otrzymali potwierdzenie przywileju Władysława Jagiełły z r. 1408 przenoszącego wsie Kosarzów, Potyrów i Jakubowicze pod prawo teutońskie, a udzielonego *Peszczikowi* de *Fridrichow* ich dziedzicowi (Metr. Kor. 77, f. 84). W r. 1569 występuje także *Hieronim* Sobieski, ustępujący synowi swemu Krzysztofowi, dzierżawy wójtostwa w miasteczku Kamionce w powiecie trembowelskim ([1]). Niesiecki domyśla się, że ten Hieronim był stryjem Marka Sobieskiego, Chorążego Koronnego, byłby więc, trzecim bratem Stanisława i Wojciecha, a synem Sebastyana. Żaden jednakże z tych Sobieskich, nie pisał się z Sobieszyna lub Sobieskiéj Woli wyjąwszy Stanisława, o którym wspominają Akta Stężyckie.

1. **Stanisław** Sobieski, syn Sebastyana, dziedziczył na Sobieszynie i zostawił synów *Jana* i *Wojciecha* i córkę za Chyckim, która z braćmi stryjecznemi Markiem i Sebastyanem występuje w r. 1580. Onto, zdaje się założył Sobieską Wolę. Z synów Sebastyana, *Wojciech*, już w r. 1582 pisał się z Sobieszyna ([2]), późniéj był Podkomorzym lubelskim

([1]) Konsens królewski z d. 27 lipca 1569 r. (Metr. Kor. 107, fol. 266).

([2]) Pozwany w tym roku o najazd nocny w Łukowie, na osobie Hieronima z Gutowa i Ruszczy Rusieckiego, Chorążego sandomierskiego, dokonany (Akta sejmowe 3, f. 83).

i w r. 1611 żonatym z Katarzyną Grudzińską, Kasztelanką nakielską, wdową po Janie z Kobelny Konarskim, Kasztelanie kaliskim ([1]). Nabył on, według Niesieckiego, dobra Nosow i Kozierad od Bohowitynów, które potém od jego córek Jadwigi Gułtowskiéj i N. Gozdziowéj, kupił Warszycki Wojewoda podlaski. Paprocki powiada o nim, że pod chorągwią białą Kawalera Pieniążka wiele a mężnie czynił w czasie szturmu Pskowa.

Jan, drugi syn Stanisława, według genealogii sądowéj w sprawie z Radziwiłłami pokładanéj, Sędzia ziemski stężycki, i dziedzic połowy Sobieszyna i Wólki Sobieskiéj ([2]), z Anny Gołuchowskiéj, córki Andrzeja Podsędka ziems. stężyckiego ([3]), zostawił córki Dorotę i Jadwigę i synów: *Stanisława* i *Jana* ([4]).

Remigian, jedyny syn Stanisława a wnuk Jana z Gołuchowskiéj, dopiéro w r. 1665 ([5]), po Miko-

([1]) Wyroki Tryb. Piotrk. z lat 1611 do 1612, Ks. 79.

([2]) Jan Sobieski rzeczywiście był Sędzią ziems. stężyckim, i jako taki z bratem swym Wojciechem, dzielił się Sobieszynem w r. 1579 przed aktami grodz. stężyckiemi; akt ten przyjmował do Grodu Jan z Radoryżca Sobieski, jako Subdelegat (Akta stężyckie).

([3]) Akta Grodz. stężyckie z r. 1589.

([4]) Tym współcześni byli: *Bernat*, *Mikołaj*, *Stefan* i *Adam* Sobiescy. Podpisali oni z województwa lubelskiego *suffragia* na elekcyą Władysława IV (suffragia z r. 1632, str. 16). Niesiecki twierdzi, że Bernat Sobieski rodził się ze Stryjeńskiéj i zostawił syna Remigiana. *Aleksander* Sobieski, Podstoli kaliski z tegoż województwa podpisał elekcyą 1648 r. (Vol. Leg. IV, f. 214).

([5]) Dnia 28 stycznia (Sig. 9, f. 21).

łaju Truskolaskim został Miecznikiem lwowskim, lecz tegoż roku umarł ([1]), zostawiając z Anny Poradowskiéj córkę *Katarzynę* za Janem Zielonką i syna *Jana*, Cześnika Koronnego ([2]). Wdowa po Remigianie, zaślubiła 2° voto Gumowskiego i miała z nim trzy córki, z których Róża za Romerem. Z tytułu tego pokrewieństwa odzywali się potém Romerowie do sukcessyi po Janie Sobieskim, Cześniku Koronnym ([3]).

Jan z Sobieszyna Sobieski, jedyny syn Remigiana z Poradowskiéj, w r. 1687 został Stolnikiem przemyślskim po śmierci Jerzego Krasickiego (Sig. 14, f. 73); następnie Jan III mianował go Strażnikiem Polnym Koronnym (*Vigiliarum Castrensium Regni Praefectus)* i z tym tytułem znaleźliśmy go w r. 1693 (Zapisy tryb. lubel. 69, f. 468) i w 1695 (Sig. 15. f. 88) August II mianował go przed rokiem 1701 Cześnikiem Koronnym i na téj godności umarł w r. 1714. Dwie miał żony: piérwszą Cecylią z Radochoniec Wapowską ([4]), drugą zaś Konstancyą Kossakowską, córkę Mikołaja na Twierdzy i Bohorodczanach Kasztelana kijowskiego, z Ale-

([1]) Sig. 9, f. 60 Miecznikiem po nim został Józef Łączyński Generał-Major, d. 3 czerwca 1665 r.

([2]) Zap. Tryb. Koron. lubels. z r. 1788, Ks. 159, f. 452.

([3]) W latach 1668 do 1689 występuje w aktach *Elżbieta z Sobieskich* 1° voto żona Władysława Doenhoffa, Starosty nowogrodzkiego, 2° voto Jana Górzeńskiego, Łowczego W. Lit. (Ob. T. I, str. 162).

([4]) Sigil. 15, f. 94, rok 1701. Sobieski był wtedy i Strażnikiem i Cześnikiem Kor. razem.

ksandry Potockiéj, Podskarbianki Koronnéj zrodzoną, która 2° voto zaślubiła Fryderyka Józefa Doenhoffa, Podczaszego litewskiego (Obacz T. I, str. 157 i 284). Potomstwa żadnego z obu żon nie zostawił, a o sukcessyą po nim, jak mówiliśmy wyżéj, dopominali się Romerowie (1754 Zap. lubel. 107, f. 264), a późniéj Pobilińscy i Brodowscy (1788 Zap. tryb. lubels. 159, f. 452).

Jan, drugi syn Jana z Anny Gołuchowskiéj, a wnuk Stanisława, przez Niesieckiego Markiem nazwany, żonatym był z Małgorzatą z Ostrowa Samborzecką, która przeżywszy męża, zaślubiła 2° voto Andrzeja Rusieckiego. Synów tego Jana trzech ([1]): *Maciéj* karmelita, *Jan Stanisław* Proboszcz kulikowski i *Łukasz*, którzy w 1643 roku dzielili się Sobieszynem i Sobieską Wolą ([2]). *Łukasz* Sobieski miał dwie żony: Maryannę Jezierską, z któréj zostawił trzy córki: *Helenę* za Piotrem Rozwadowskim, *Konstancyą* za Wojciechem Moszyńskim i *Zofią* za Kazimierzem Moszyńskim i sy-

(1) Niesiecki mylnie podał, że Marek Sobieski z Samborzeckiéj, miał syna Remigiana, który miał być ojcem Jana Cześnika Koron.

(2) Akta ziems. lubels. W r. 1624 Zygmunt III naznaczył opiekunami wyżéj wymienionych synów Janowych: Jakóba Sobieskiego, Starostę trembowelskiego, Jana Kochanowskiego, Łowczego Nadworn. Kor., Starostę stężyckiego, Stanisława Kochanowskiego, Łowczego sandomierskiego i Jana Karśnickiego, jako najbliższych krewnych z linii ojczystéj (Oblata w aktach stężyckich z r. 1624).

na jednego *Remigiana* ([1]). Po Jezierskiéj pojął Barbarę Baranowską, lecz z nią krótko żył i bezpotomnie. Wdowa po nim zaślubiła Mikołaja Szyckiego, a późniéj Stanisława Radłowskiego ([2]).

Remigian, syn Łukasza miał być Chorążym wilkomirskim. W r. 1697, jeszcze bez żadnego tytułu podpisał z Sandomierskiego elekcyą piérwszego Sasa (Vol. Leg. V, 885). Z piérwszéj żony Konstancyi Rozwadowskiéj, nie miał potomstwa, z drugiéj zaś Antoniny Lędzkiéj, h. Janina, zostawił córkę *Teressę* za Józefem Sapińskim, Podczaszym nowogrodzkim i synów dwóch: *Józefa* (urodz. 1695 roku † 1771), żonatego z Szaniawską ([3]), *Antoniego Jakóba*, Podstolego stężyckiego, (ur. dnia 4 sierpnia 1697, † 1756 r.), żonatego z Aleksandrą Dubicką,

([1]) Zap. ziems. lubels. z r. 1659.

([2]) Genealogie sądowe pokładane przed Trybunałami Koronnemi w sprawie o sukcessyą z Radziwiłłami.

([3]) W tymże czasie występuje w aktach *Wiktoryn* Sobieski, Chorąży halicki, żonaty z Elżbietą Potocką, Kasztelanką kamieniecką (Ob. T. II, str. 221), z któréj córkę tylko *Kunegundę* zostawił; w aktach z r. 1728, nazywa ona Józefa Sobieskiego swym krewnym i w jego assystencyi działa (Zap. tryb. lubels. 95, fol. 171). W r. 1697 Wiktoryn Sobieski już jako Chorąży halicki, trzymał starostwo mierzwickie (Sig. 15, f. 13). Onto więc będzie synem Jana, także Chorążego halickiego i Heleny z Łabędzina, o których mówi Niesiecki, a może wnukiem (?) Tomasza Chorążyca Nadwornego, o którym daléj. Umarł Wiktoryn Sobieski w r. 1703 lub na początku 1704. Chorągiew ziemską halicką otrzymał po nim Mrozowski, 11 lutego 1704 r. (Sig. 16, f. 130); nominacya jednak nie doszła, lub téż nominat umarł, bo w grudniu (7) tegoż roku po Sobieskim, mianowano Chorążym Władysława Skarbka (Sigil. 16, f. 198).

Chorążanką parnawską, (ur. 1713, † dnia 7 maja 1751 r.), z którą spłodził trzech synów: *Macieja* (ur. 2 września 1738 r., zmarłego bezżennie w r. 1761 r.), *Stanisława* i *Józefa.*

Stanisław na Radoryżcu Sobieski, drugi syn Antoniego Jakóba, był Vicesgerentem grodzkim stężyckim i z tym tytułem z Sejmu Wielkiego, naznaczony Kommissarzem z ziemi stężyckiéj, do wynaleźienia *ofiary* z dóbr ziemskich i duchownych (Constit. z r. 1788 — 1790 f. 48). Z dwóch żon czworo dzieci po nim się zostało: z Agnieszki Koryckiéj syn: *Jan Klemens* ([1]) i dwie córki: *Franciszka* Rozalia i *Katarzyna* Salomea Marya Klementyna, z drugiéj zaś Lukrecyi Kuleszanki ([2]) *Tekla Walentyna.*

Józef Jakób Sobieski, trzeci syn Antoniego Jakóba, urodził się dnia 25 lipca 1741 r., wszedł do wojska i był Pułkownikiem w pułku Księcia Karola Radziwiłła, Wojewody Wileńskiego (Panie Kochanku). Po roku 1784 został Szambelanem, był już wtedy żonatym z Wiktoryą Hilaryą Bujnówną, Chorążanką trembowelską (urodz. dnia 24 maja 1761 r.), córką Michała i Anny Treterówny, którą

([1]) Jan Klemens Antoni, trzech imion, urodzony d. 15 grudnia 1770 r. we wsi Radoryziec w okręgu żelechowskim. Rodzice jego trzymali zastawą dobra Krasno w kluczu bialskim od Hieronima Radziwiłła, Podkomorzego Lit. w 20 tysiącach, i *Jan* imieniem rodziców przeciw niemu występuje w r. 1792 (Zap. Lub. 166, f. 145).

([2]) Córka Karola Kuleszy i Maryanny Bojemskiéj.

zaślubił w r. 1778. Wojskim liwskim mianowany po Leonie Jasieńskim d. 6 sierpnia 1787 r. (Sigil. 38, f. 9). Umarł Miecznikiem liwskim, którą to godność objął d. 28 marca 1789 r. po Franciszku Wielądku (Sig. 37 f. 52). Z Liwskiego posłował na sejm wielki (*Const.* f. 63). Trzech synów się po nim zostało: *Michał* Karol, *Ignacy*, i *Jan* i pięć córek: *Anna* (urodz. 1780 r.) za Dybowskim, *Józefa* 1° v. za Tadeuszem Hornowskim, 2° voto za Hryniewiczem ([1]), *Franciszka* (ur. 1783 r.), *Julianna* (ur. 1784 r.) za Michałem Kleczkowskim, ojcem Michała, Sekretarza Ambasady francuzkiéj w Chinach, znakomitego oryentalisty i *Tekla* (urodz. 1786 r.). Z synów Józefa:

Jan Baltazar Walenty Bonifacy, czterech imion, urodzony w Strachówku dnia 8 października 1790 r., dziedziczył dobra Wólka Kozłowska w Stanisławowskiém i był Rejentem tego powiatu; z małżonką swą N. Czarnowską, nie zostawia potomstwa.

Ignacy Antoni Bonifacy Walenty 4-ch imion, urodził się także w Strachówku, dnia 11 sierpnia 1792 r., ochrzczony w Sulejowie pod Jadowem. Do chrztu trzymali go Bernard Hr. Mellin, Generał *en Chef* wojsk ross., Kawaler orderu św. Aleksandra Newskiego i innych i Anna Bujnówna,

([1]) Józefa Honorata Sobieska (ur. 1782 r. w Żukowie), była 1° voto za Hornowskim, z którym rozwiódłszy się, zaślubiła 2° v. w r. 1814 Kwiryna Feliksa Hryniewicza, Podpułkownika wojsk polskich, dziedzica dóbr Jacków, Łochowo i innych. (Akt ślubny).

Podstolina trembowelska. Dziedziczył dobra Korytnicę i Strachówek, z Zaleskiéj miał syna jedynego *Maksymiliana* (ur. 1833), który w kwiecie wieku życie zakończył r. 1854.

Michał Karol, najstarszy z braci (ur. d. 23 maja 1779 r.), reprezentował rodzinę Króla Jana III przy poświęceniu pomnika tego bohatera w Łazienkach. Za Księztwa Warszawskiego służył w wojsku i doszedł rangi Podpułkownika. Przy organizacyi Heroldyi Królestwa, mianowany jéj Członkiem, umarł na tym urzędzie d. 18 marca 1847 r. w Warszawie, pochowany na Powązkach w katakumbach. Miał rangę Radcy Stanu. Syn jego *Seweryn* Sobieski z Thevissenówny, zostawia córkę *Zofią*.

2. **Wojciech** Sobieski, drugi syn Sebastyana, żonatym był z Zofią Gdeszyńską herbu Gozdawa ([1]), i z nią dwóch synów zostawił: *Marka* i *Sebastyana*.

Sebastyan młodszy syn Wojciecha, pod chorągwią brata swego Marka zaprawiał się do służby wojennéj i po nim jako Dworzanin królewski, około r. 1597 otrzymał chorągiew Nadworną Koronną ([2]), odznaczył się w wyprawach inflanckiéj i mo-

([1]) Metr: Kor. 116, f. 26. Sprawiedliwym więc był domysł Niesieckiego (VIII, 431, wiersz 10), że Marek Sobieski nie rodził się z Lanckorońskiej h. Zadora, ale z Gozdawianki.

([2]) W r. 1596 jeszcze był tylko Dworzaninem (Metr. 140), a w r. 1598, już 15 maja, jako Chorąży Nadworny, otrzymał wójtostwo w Szczyrzycu i kilka wsi do tego starostwa należących

skiewskiéj, za co dostał starostwo bogusławskie w r. **1611** (Metr. 153, f. 243). Na wyprawie pod Moskwę pułk swym kosztem wystawił, pod Guzowem za stroną królewską walczył. Życie zakończył w roku 1615 ([1]). Małżonką jego była Anna Zebrzydowska, ulubienica Królewny Anny Jagiellonki. Synów dwóch zostawił: *Tomasza*, i *Stefana* jezuitę, zmarłego we Lwowie w r. 1660, urodzonego niby z Cecylii Lanckorońskiéj, Wojewodzianki podolskiéj, jak fałszywie podają genealogie tego domu.

Marek, starszy syn Wojciecha, piérwszy swą rodzinę uczynił głośniejszą w ojczyznie. Jako dworzanin Króla Stefana ([2]), nadzwyczajną siłą i nieustraszonością, w boju zjednał sobie względy królewskie. Chorążym Nadwornym Koronnym został do-

(Metr. 142, f. 79); w grudniu t. r. wziął starostwo rosickie (ibid. fol. 218).

([1]) Po nim Snopkowski Stefan, Starosta krasnostawski, Dworzanin król., został Chorążym Nadwor. d. 10 marca 1615 r. (Metr. 156, f. 400); który późniéj otrzymał jeszcze starostwa: rohatyńskie, tarnogórskie, a w r. 1621 kaniowskie i bohusławskie (Metr. 165, f. 223). Umarł w r. 1622 (przed 22 marca) a Chorążym Nadwornym został po nim: *Prokop* z Granowa *Sieniawski* h. Leliwa, starostwo zaś krasnostawskie dostało się Mikołajowi z Żurowa Daniłowiczowi, Podskarbiemu W. Kor (Metr. 168, fol. 54). Sieniawski umarł w r. 1626, Chorągiew Nadworna dostała się *Janowi* Korwin *Kochanowskiemu*, Łowczemu Nadwor. Kor., Staroście stężyckiemu i kozienickiemu, dnia 20 stycznia 1627 r. (Metr. 175, f. 62).

([2]) Piérwszy raz z tym tytułem występuje w Metr. Koronnéj w r. 1577 (Metr. 115, f. 457).

piéro w r. 1581 ([1]), którą to godność i za Zygmunta III piastował. Król ten konferował mu najprzód kasztelanią lubelską około r. 1597 po Piotrze Jędrzeju Czernym ([2]), a następnie województwo lubelskie, dnia 22 marca 1597 r. po Mikołaju Zebrzydowskim, który wziął laskę Wielką Koronną ([3]). Pod Stefanem Batorym i Zygmuntem III we wszystkich wyprawach miał udział zacząwszy od wyprawy pod Gdańsk zbuntowany, gdzie o mało nie utonął wpadłszy w ciężkiéj zbroi za nieprzyjacielem w Wisłę. Załuski, który różne o nim anegdoty dość podejrzanéj prawdy przywodzi, jako dowód siły Marka Sobieskiego przytacza, że polując w lasach litewskich z Królem Stefanem, samotrzeć niedźwiedzia szablą powalił. Pod Toropcem, Lucynem i Pskowem, dał męztwa swego dowody, jak pisze Paprocki, a Zamojski miał mu zawdzięczać zwycięztwo swe w Multanach nad rzeczką Tęlczynem. Umarł syt bojów i wieku w r. 1606, a województwo po nim wziął Gabryel Tenczyński. Król Stefan nadał mu dożywociem bogate starostwo

([1]) Daty nominacyi nie znaleźliśmy, lecz w r. 1581 na początku (21 marca) występuje Marek tylko jako Dworzanin, a w listopadzie już jako Chorąży Nadworny (Cfr. Metr. Kor. Ks. 124, fol. 94 i 360).

([2]) Sobieski jeszcze w r. 1595 występuje jako Chorąży Nadworny dzierżawca swiniuski (Metr. Kor., Ks. 133, f. 597 i 601), a w Voluminach Legum dopiéro w r. 1598 i to jako *Kasztelan* lubelski (V. L. II, f. 1455), chociaż już był Wojewodą, jak to widzimy z nominacyi jego.

([3]) Metr. Kor., Ks. 141, f. 86.

swiniuskie. Dożywocia tego odstąpił Włodkowi z Hermanowa, Wojewodzie bełzkiemu, w r. 1595, za dożywocie na wsi *Królewszczyzna* i na słoném źródle zwaném *Wieleznica* w starostwie kołomyjskiém (Metr. 133, f. 601). Pielaszkowice po wielu sporach przeszły na jego własność, podobnież *Giełczew* (1), który dziedzicznie trzymał dożywociem. Żoną jego była Jadwiga Snopkowska h. Rawicz, córka Jakóba, Wojskiego ziemi chełmskiéj i Herburtówny, rodzona siostra Stefana, Chorążego Nadwornego; z nią zostawił syna *Jakóba* i córek pięć: *Gryzeldę* 1° voto za Dadzibogiem Junosza Karnkowskim, Wojewodą derptskim, 2° voto za Janem Rozrażewskim, Kasztelanem poznańskim, Starostą

(1) *Giełczew* i *Giełczewska* Wola, nad rzeczką Giełczwiczą, pod Krasnymstawem, tudzież o miedzę od nich leżące Pilaszkowice były gniazdem *Sobieskich*. W r. 1523. Sebastyan Sobieski dostał w 1000 fl. wójtostwo w Pielaszkowicach, kilkakrotnie chciano je od niego odkupić, ale odkup nie przyszedł do skutku, i w r. 1540 Zygmunt I, synowi jego Stanisławowi zatwierdził dalszą tenutę tegoż wójtostwa. Wójtostwo widać było intratne, w r. bowiem 1580 Marek i Sebastyan Sobiescy, bratankowie Stanisława i siostra ich stryjeczna N. Chycka, występują już jako dziedzice Woli Giełczewskiéj (część Giełczewa), a w r. 1592 Marek Sobieski pisał się dziedzicem Giełczewa, chociaż tylko część jego posiadał; resztę posiadali Stanislaw Pszonka, Rafał Łupkowski, Krzysztof Pełka i Stanisław Sakowski (Metr. Ks. 116, f. 44). Giełczew do r. 1595 należał zastawą do Tenczyńskich, którzy je na inne dobra zamienili, został się tylko process o wójtostwo tamże, na które pieniądze dali Sobiescy. Gdy w tymże roku Sobieski z żoną dostali dożywocie na Pustometach w Łuckiém, Król za ich prośbą godząc spory, oddał im na sejmie krakowskim część Giełczewa w Lubelskiém, także na dożywocie (Metr. 133, f. 597).

odolanowskim ([1]), Katarzynę za Stanisławem Radziejowskim, Wojewodą łęczyckim, *Zofią* za Janem z Wodyń na Międzylesiu Wodyńskim, Wojewodą podlaskim ([2]). *Aleksandrę Maryannę* za Krzysztofem Wiesiołowskim, Marszałkiem W. Lit., fundatorkę Brygitek w Grodnie i *Annę* Ksienią Brygitek, tamże, zmarłą około r. 1650. Niesiecki wspomina, że Marek Sobieski miał i drugiego syna *Jana*, zmarłego młodo w Odolanowie 1627 r. ([3]). Według ge–

([1]) Zaślubiona mu w r. 1619, umarła w r. 1621; pochowana u Jezuitów w Kaliszu, których osobliwszą była dobrodziejką (Niesiecki).

([2]) *Wodyńscy* h. Kościesza, byli jednego domu z Kołozampskiemi i nazwiska nabyli od dóbr Wodynie, które im w dziale przypadły w roku 1511 (Metr. 60, f. 231). Z nich *Jan*, dziedzic Międzylesia (syn Mikołaja i Kosobudzkiéj, Kasztelanki liwskiéj), został Kasztelanem podlaskim dnia 23 września 1596 r. po Stanisławie Krasińskim, posuniętym na województwo płockie (Metr. 140, f. 290). W r. 1614 po Janie Zbigniewie Ossolińskim, wziął województwo podlaskie, na którém umarł w r. 1616. Onto był żonaty z Zofią Sóbieską, Wojewodzianką lubelską, z którą miał dwie córki: *Marcybellę*, za Gedeonem Tryzną, Podskarbim W. L. i *Gryzeldę* za Janem Stanisławem Sapiehą, Marszałkiem W. Lit. (Ob. str. 37) i synów téż dwóch: *Marka* na Międzylesiu, Kasztelana podlaskiego (1638, † 1643), żonatego z Heleną Zamojską, po którym dobra Międzylesie i Krześlin, przeszły w dom Buttlerów (Obacz T. I, str. 53); i *Jędrzeja*, zmarłego bezpotomnie *Łowczym* podlaskim (1660 r.), nie *Kasztelanem*, jak mylnie podaje Niesiecki *(Błeszcz.* według *Metr. Kor.)*.

([3]) Jan Sobieski, o którym tu mowa, był rzeczywiście drugim synem Marka a bratem Jakóba, późniéj Kasztelana krakowskiego, jak przekonywają akta z r. 1610. Między innemi znaleźliśmy, że Jakóbem i Janem synami Marka, opiekował się stryj ich Sebastyan, Chorąży Nadworny Koronny i onto imieniem swych pupillów w r. 1610 kwitował Tomasza Zamojskiego (późniéj Kancle-

nealogii Sobieskich, był ten Jan urodzony z drugiéj żony Marka, Katarzyny Tenczyńskiéj, córki Andrzeja Wojewody krakowskiego i Dębowskiéj, Wojewodzianki bełzkiéj; miała téż być i córka *Helena* dzieckiem zmarła z tego małżeństwa spłodzona.

Jakób Sobieski, Kasztelan krakowski, syn Marka Wojewody lubelskiego, a ojciec Króla Jana, znany z działań wojennych i dyplomatycznych, tudzież z pism historycznych. Podobnie jak ojciec od najmłodszych lat wprawiał się do rzemiosła wojennego, i należał do wszystkich wypraw za panowania Zygmunta Wazy. Roku 1588, jako Starosta krasnostawski, miał sobie powierzoną od Hetmana Zamojskiego straż Arcyksięcia Maksymiliana, pojmanego pod Byczyną, aż do chwili, gdy tenże Książę podpisał zrzeczenie się wszelkich pretensyj do tronu polskiego. Roku 1616, gdy mimo już obranego przez Rossyan Cara Michała Fedorowicza, Królewicz Władysław Waza wcześniejsze swoje na ten tron powołanie, bronią chciał popiérać, i za wolą ojca w podróż do Rossyi się udał, dodany mu został do rady Jakób Sobieski, i na téj wyprawie równie przezorności jak męztwa dał dowody. W szturmie, który wojsko polskie do miasta Moskwy przypuściło, postępował Sobieski pieszo do wysadzonéj bramy, i tam od postrzału został ranny. Późniéj

rza) z 30,000 fl. zapisanych niegdyś Markowi przez Jana Zamojskiego, Hetmana (Dokumenta w arch. Zamojskich).

należał jako Pełnomocnik ze Strony Królewicza Władysława, do układów o pokój, między Polską i Moskwą. W czasie wojny z Turkami, roku 1621, przydany od Rzeczypospolitéj jako Pomocnik Hetmanowi Chodkiewiczowi, czynnym był w traktatach chocimskich. Jako Marszałek sejmowy, od r. 1623, cztéry razy kierował sterem obrad publicznych ([1]). Za Króla Władysława, r. 1643, użyty był do wznowienia traktatu z Posłami szwedzkiemi w Sztumsdorfie, w Prusiech. Umarł zaś Jakób Sobieski Kasztelanem krakowskim, dnia 11 czerwca 1646 r. ([2]) przed samém wybuchnięciem nieszczęsnéj wojny kozackiéj ([3]).

([1]) W latach 1623 i 1626 jako Wojewodzic lubelski, w roku 1628 jako Starosta krasnostawski (V. Leg. III, 460, 521 i 602). W roku zaś 1632 na elekcyi Władysława IV, jako Krajczy Koronny (*suffragia*, str. 32 i V. Leg. III, 739).

([2]) Mylnie w Niesieckim podano śmierć jego w r. 1647, bo już w piątek po św. Jadwidze (we wrześniu), 1646 r. Mikołaj Potocki, jako Kasztelan krakowski, został Hetmanem W. Koronnym (Metr. 189, f. 478).

([3]) Sobieski Jakób do 10 razy posłował na sejmy. W r. 1624 ustąpiwszy starostwa trembowelskiego Aleksandrowi Bałabanowi, Staroście rohatyńskiemu, po śmierci Mikołaja Daniłowicza, Podskarbiego W. Kor., otrzymał starostwo krasnostawskie (Metr. Kor. 169, f. 472 i 476). W r. 1628 (3 października) po Mikołaju Sieniawskim, posuniętym na Podczaszego, został Krajczym Koronnym (Metr. 177, f. 101), daléj Podczaszym Koronnym d. 12 marca 1636 r. po tymże Sieniawskim (Metr. 182, fol. 86). W senacie zasiadł w r. 1638, mianowany dnia 20 marca Wojewodą bełzkim, po Konstantym Wiśniowieckim (Metr. 183, f. 7), trzymał wtedy i Jaworowskie starostwo, którego w roku następnym synowi swemu, Markowi, odstąpił (Metr. 185, f. 156). Z bełzkiego przesiadł się na województwo ruskie dnia 8 czerwca

Zostawił po sobie kilka pism, jedne w polskim, inne w łacińskim języku. Za jego życia jedno z nich tylko wyszło z druku, i to w łacińskim języku pod tytułem *Commentarius Belli Chotimensis cum Turcis Anno 1620 et 1621*. Jest to *opis wojny chocimskiéj*, któréj był świadkiem i współdziałaczem, drukowany w Gdańsku, roku 1646 i zaiste zasługuje to dzieło na przekład polski. Istnieje już wprawdzie taki przekład po rękopismach, ale nie został jeszcze drukiem ogłoszony. Drugie dzieło historyczne Sobieskiego: *Dziennik rokowań z Posłami szwedzkiemi w Sztumsdorfie*, przechowane jest w rękopismie, w zbiorach historycznych Hr. Potockich w Willanowie. Z polskich dzieł Sobieskiego, długi czas w zapomnieniu leżących, piérwszy raz wydana została w Warszawie, r. 1784 ([1]): *Instrukcya dana panu Orchowskiemu, we względzie dzieci moich*. Wręczył był to pismo Kasztelan krakowski ochmistrzowi synów swoich, *Jana* i *Marka*, gdy ich wysyłał do szkół krakowskich; zawiérające przepisy, jaki ma być tryb ich życia, nauki, towarzystwa, usługa, stół i inne wydatki; i dające doskonałe wyobrażenie o ówczesnych obyczajach. Roku 1821, w dzien-

1641 r. po Księciu Konstantym Wiśniowieckim (Metr. 185, fol. 364), a w r. 1646 zajął pierwsze krzesło świeckie w senacie Rzeczypospolitéj, tojest kasztelanią krakowską, po śmierci Stanisława Koniecpolskiego, Hetmana W. Kor., zmarłego d. 11 marca 1646 r. (*Pamięt. o Koniecpols. str. 180 i Metr. Kor.*).

([1]) Drugi raz wydana przez Ludwika Jucewicza, w Wilnie, 1840 r. u Zawadzkiego, nakładem Rubena Dajena.

niku *Mrówka poznańska*, okazało się inne jeszcze pismo Jakóba Sobieskiego, i bardziéj nas jeszcze interesujące, tojest: Druga *Instrukcya*, wręczona samym jego synom, wyprawując ich na dalsze nauki do Paryża. Widać w tém piśmie troskliwego o dobro dzieci swych ojca, znającego już Paryż z własnego doświadczenia, i wiedzącego, co w nim szukać, czego unikać potrzeba; wreszcie pełnego ducha religijnego, i którego, jak się zdaje umiał zaszczepić w synach swoich. Po nauce łacińskiego języka, który był ówczesnym Polakom niemal potoczny; niezmiernie zaleca synom swoim Sobieski język francuzki, jako już za jego czasów najpotrzebniejszy w Europie. Godne jest zastanowienia, że odradza synom swoim towarzystwa Polaków, w Paryżu bawiących, jako najczęściéj próżniaków, i do złego tylko wiodących. W ostatnich już czasach wyszedł z druku w Poznaniu, staraniem Hr. Edwarda Raczyńskiego: *Opis dwóch podróży Jakóba Sobieskiego*, przez niego samego w polskim języku wydanych; ale równie jak jego dwie instrukcye, częstemi makaronizmami łacińskiemi przeplatanych. Piérwsza jest podróż autora w młodym jeszcze wieku, do Niemiec, Włoch, Hiszpanii, Francyi, Anglii i Hollandyi przedsięwzięta. Drugą jest krótka przejażdżka w orszaku Króla Władysława do wód badeńskich, r. 1638, którą widzimy téż opisaną w dzienniku Alberta Radziwiłła. W piérwszéj podróży widzi Francyą za Króla Henryka IV; z razu

nie pochlebne o tym Królu głosi zdanie, jakie zapewne od niechętnych słyszéć mu się zdarzyło: ale po śmierci Króla, która się podczas jego bytności wydarzyła, świadkiem jest przywiązania Paryżanów do Henryka, i ich wściekłości przeciw zabójcy jego Rawaliakowi. Wszystkie miejsca wsławione cudami, Jakób Sobieski jak najpobożniéj odwiedza; ale za nadto łatwy jest w uwierzeniu każdéj, lada jakiéj, cudowności. W podróży do Baden, ciekawy jest opis różnych uczt i bankietów, które w niebytności Cesarza Ferdynanda III, Książęta austryaccy Królowi i Królowéj polskiéj dawali; tudzież opis ważnéj chwili spotkania się Króla z Cesarzem w Nicolsburg. W téj drugiéj podróży niedostaje kilku kart rękopismu. Na końcu zaś dzieła umieszczony jest testament Jakóba Sobieskiego, wykazujący liczne jego donacye do różnych kościołów, klasztorów i szpitalów; i dający wyobrażenie o jego charakterze i skłonnościach. Musimy téż tę dodać uwagę, że w przemowie do tych dwóch podróży, wydawca, wyliczając pozostałe pisma po Jakóbie Sobieskim, pomieszał dwie jego instrukcye dla dzieci; uważając za jednę i tę samą: instrukcyą, daną panu Orchowskiemu do Krakowa r. 1630, i instrukcyą, daną dwom synom do Paryża r. 1644 ([1]).

([1]) Z Małéj Encyklopedyi Polskiéj, Platera.

Z piérwszéj żony, Maryanny Księżniczki Wiśniowieckiéj, córki Konstantego, Wojewody ruskiego i Anny Zahorowskiéj, Kasztelanki bracławskiéj, nie miał potomstwa Jakób Sobieski. Po niéj pojął Teofilę Daniłowiczównę, córkę Jana z Żurawa Sas Daniłowicza, Wojewody ruskiego i Zofii Żółkiewskiéj, Kanclerzanki i Hetmanówny Koronnéj, która mu powiła dwóch synów: *Marka* i *Jana* i córki dwie: *Annę Rozalią* Benedyktynkę we Lwowie i *Katarzynę*, 1° voto za Dominikiem Ks. na Ostrogu i Zasławiu Wojewodą krakowskim, 2° voto za Michałem Ks. Radziwiłłem, Podkanclerzym i Hetmanem Polnym Litewskim (1).

Marek, starszy syn Jakóba, Starosta krasnostawski, mylnie przez Niesieckiego Chorążym Nadwornym Koronnym nazwany (2), po powrocie

(1) Niesiecki o niéj szeroko pisał. Był to wzór naszych wielkich pań owego czasu, i prawdziwie świątobliwego żywota pani. O matce Króla Jana, Teofili Daniłowiczównie Sobieskiéj, czytać Szajnochy: *Opowiadania* o Królu Janie III, Tom I z r. 1860 pod tytułem *Mściciel*.

(2) Sobieski Marek w r. 1639 za konsensem królewskim, otrzymał od ojca swego cessyą starostwa Jaworowskiego (Metr. 185, f. 156), podobnież w r. 1641 wziął starostwo krasnostawskie (Metr. 185, f. 372). Z tym téż tytułem podpisał elekcyą Jana Kazimierza (1648, jako Poseł z województwa ruskiego (V. Leg. IV, f. 224 i 263), a starostwa Jaworowskiego ustąpił bratu swemu Janowi w r. 1641. Chorążym Nadwornym nigdy nie był, i tytułem tym, dopiéro panegiryści go uczcili. Dożywocie na Łopienniku i Swiniuchach wzięli po nim Niemierzyc i Stefan Czarniecki, w sierpniu 1652 roku, jako po Staroście krasnostawskim (Metr. Kor. 192, f. 282 i 283).

z cudzych krajów, od matki wraz z bratem do obozu wyprawiony, Zbaraskie oblężenie mężném sercem wytrzymał, wręcz walcząc z nieprzyjacielem, przykładem i ofiarami kawaleryą narodową zasilał, przygody i trudności wszelkie, od nieba, ziemi i ludzi cierpliwie znosił; pod Beresteczkiem odważnie Chmielnickiego zastępy gromił, a w czasie traktowania z nim o pokój, jak drugi Rzymianin dobrowolnie siebie wraz z Krzysztofem Potockim Podstolim litewskim w zakład oddał. W następnym roku 1652, gdy wiarołomny Chmielnicki przez syna swego Tymoteusza na obóz 9,000 Polaków pod Batowem dowodzony przez Kalinowskiego Hetmana, z chmurą Kozaków i Tatarów, napadł, Marek w powszechnéj klęsce dostał się w niewolą, a że Chmielnicki nie syty był krwi polskiéj, za jeńców Tatarom zapłacił i wszystkich w polu, bawiąc się tym krwawym przez trzy dni widokiem, wyścinać kazał. Sobieski, jak mówią, ręką Kantymira, Chana tatarskiego ścięty, zginął. Bolesna matka, przechowując zemstę téj krwawéj rzezi, drugiemu synowi i następnym pokoleniom, na wieczną pamięć żalu tego, kościół i klasztor OO. Dominikanów w Żółkwi fundowała. (*Święcki*).

Drugim synem Jakóba, a bratem Marka, był Jan Sobieski, późniéj Król polski, którego życiofys zwięźle i po mistrzowsku tak kréśli Bartoszewicz:

Jan III Sobieski, młodszy syn Jakóba, w końcu Kasztelana krakowskiego, zmarłego 11 czerwca

1646 r., i Teofili Daniłowiczówny, wojewodzianki ruskiéj, wnuczki Hetmana Żółkiewskiego, bohatera poległego pod Cecorą w roku 1620; narodził się w Olesku nad źródłami Styru w Rusi Czerwonéj d. 2 czerwca 1624 roku. Urzędy piastował będąc w stanie rycerskim następujące: Chorążym W. Kor. został w r. 1656, Hetmanem Polnym Kor. po Czarnieckim w r. 1665, tegoż roku po Jerzym Lubomirskim odrazu Marszałkiem W. Kor. 17 stycznia, Hetmanem W. mianowany dopiéro 5 lutego 1668 r.; ożenił się z Maryą Kazimiérą d'Arquien, wdową po Janie Zamojskim, Wojewodzie sandomierskim, w Warszawie 5 lipca 1665 r. (1); obrany Królem i W, Księciem litewskim pod Wolą 21 maja 1674 r. koronowany w Krakowie przez Prymasa Jędrzeja Olszowskiego 2 lutego 1676 r.; umarł w Willanowie 17 czerwca 1696 r.

Do czasów Michała Korybuta nikomu się z Polaków nie marzyło nawet o koronie, bo chociaż prawo Rzeczypospolitéj jawnie podnosiło zasadę,

(1) *Marya Kazimira*, małżonka Jana III, była córką Henryka de la Grange, Margrabiego d'Arquien i Franciszki de la Châtre, wnuczką zaś Antoniego de la Grange i Anny d'Ancienville. Zaślubiona w r. 1661 Janowi Zamojskiemu, wnukowi i ostatniemu potomkowi Jana Kanclerza i Hetmana, owdowiała po nim dnia 7 kwietnia 1665 r, odjechawszy męża i starając się właśnie o rozwód. Intrygantka bez serca, gorszą po sobie zostawiła pamięć niż Królowa Bona.... Siostra jéj *Ludwika Maryanna*, była trzecią żoną Jana Wielopolskiego, Kanclerza Wiel. Koron. (zaśl. w r. 1678) i miała z nim córkę Ludwikę, za Michałem Sapiehą, Wojewodą podlaskim (ob. str. 56) i syna zmarłego bezdzietnie.

że każdy szlachcic, czyli jak pospolicie wtedy mówiono Piast, jest kandydatem z urodzenia swego do koroný, nikt nie sądził i nie domyślał się, by kiedykolwiek temu prawu stało się zadość, tak doskonale poczucie narodowe rozumiało doniosłość postawionéj zasady. Ztąd myśl o elekcyi Piasta budziła niechęć, a nawet po ucieczce Henryka obrzucono ją śmiesznością. Dopiéro intrygi elekcyjne, i ztąd różne panów zamysły, którzy imponować chcieli szlachcie i narzucić jéj Króla przez siebie wybranego, sprawiły elekcyą Michała. Odtąd Sobieski doświadczeniem nauczony, że Piast może być Królem, ciągle marzy tylko o koronie.

Zatruwszy życie Michałowi, pogodzić się wreszcie z nim musiał, pod obawą gniewu szlachty i poszedł na wojnę turecką. Ale zaledwie jedno najświetniejsze otrzymał zwycięztwo, zawrócił z pola bitew, zamiast szturmować do zdobytego przez Turków Kamieńca, bo właśnie Król umarł, i nadzieje Hetmana mogły się urzeczywistnić. Był Sobieski za Królem wojownikiem i popiérał niby jawnie Kondego, a po cichu myślał o sobie. Ztąd Litwa z wielkiemi okrzykami domagała się wyłączenie Piasta od korony, ale i przyjaciele hetmańscy działać także umieli. Jabłonowski, Wojewoda ruski, piérwszy głosował za Królem hohaterem; Litwa dąsała się, ale musiała wreszcie ustąpić. Hetman wzbraniał to się niby, jakby chciał narzucić narodowi przekonanie, że o koronie ani marzył.

Mówił potém, że tylko przed naleganiami szlachty ustąpił.

Ale cierniową znalazł koronę i gorzko odpokutował Jan III za swoje dawniejsze intrygi. W pojęciach swoich, póki zostawał w stanie rycerskim, dużo był Francuzem: podobała mu się potęga i majestat Ludwika XIV. Nawet w spiski tajemne wchodził przeciwko prawom narodowym, i wzywał wsparcia wielkiego Króla, dla planów, które zamierzał. Chciał szlachtę wziąć w kluby, ale nie całą, bo drobną jedynie, nie pańską i nie historyczną, i chciał ją ukarać za to, że przywiązała się do Michała Korybuta. Byłby to prawdziwy zamach stanu, byłaby to reforma Rzeczypospolitéj, ale nie szła z czystych pobudek wyłącznéj miłości ojczyzny. Nie był zbyt drażliwym na godność narodową, kiedy łasił się przed Ludwikiem XIV i kiedy jak zbawienia duszy wyglądał Króla od Francyi. Wstąpiwszy na tron, miał władzę i mógł działać. A przecież panowanie jego nie zapobiegło nieszczęściu, nie naprawiło w niczém Rzeczypospolitéj, owszem wielce ją zepsuło. Znikł ostatni urok, jaki w oczach polskich osłaniał majestat królewski. Pokazało się, że Sobieski miał reformatorskie pomysły w głowie, ale nie w sercu i pokazało się, że bezsilność Króla była straszna. Myślał nie tyle o kraju, ile o własnych dzieciach, którym chciał los zapewnić.

Przez lat dwadzieścia panowania, Król nie odebrał nawet nieszczęśliwego Kamieńca, a jednak wojnę prowadził ciągle z Turkami i pod murami nawet téj twierdzy ucierał się w okopach św. Trójcy, w których dawne wawrzyny swoje pogubił. Zawarł poczwórne przymierze Polski z W. Ks. Moskiewskim, Cesarzem i z Wenecyą. Król bohatyr sławny w Europie, wiele mógł zrobić będąc w takiém położeniu, gdyby szczerze myślał o Rzeczypospolitéj, gdyby wziąć się umiał do rzeczy; ale Janowi III więcéj tutaj zawsze chodziło o dom Sobieskich jak o Polskę. Pragnął, żeby jego synowie utrzymali się na tronie w Rzeczypospolitéj, ale gdy to rzecz bardzo niepewna była, myślał tylko ciągle o zdobyciu jakiego dla nich królestwa. Ztąd chwytał za lada nadzieję, ażeby spełnić najdroższe swoje marzenia. Ztąd i Ludwik XIV, tudzież inni Monarchowie, łudzili go ustawicznie. Raz myślał Król, że Prusy książęce wyrobi dla synów, to znowu dobijał się dla nich Multan i Wołoszczyzny. W miarę tego jak zawodził się Król w swoich nadziejach, pragnął dzieci swoje przynajmniéj z tronami europejskiemi spokrewnić, ale udało mu się tylko córkę wydać za Elektora bawarskiego, i najstarszego syna Jakóba ożenić z Księżniczką neuburgską. Były z początku inne widoki, żeby tego syna połączyć z Księżniczką Radziwiłłówną, wdową po Elektorowiczu brandeburskim, najbogatszą dziedziczką na Litwie, ale i tutaj nie udało się Ja-

nowi III, gdyż zaintrygowali tak zgrabnie niemieccy Książęta, z których jeden był lennikiem polskim, że i tutaj nawet Królowi wstyd się tylko pozostał.

Rzeczpospolita ma jedno wielkie wspomnienie z tych dwudziestu lat panowania Jana III, tojest o świetnéj wyprawie, jaką odbył pod Wiedeń na ratunek zagrożonéj Austryi w r. 1683. Zwycięztwo, które odniósł Jan III pod samemi bramami stolicy cesarstwa, unieśmiertelniło jego pamięć i na ostatnie chwile Polski, blask niezwykły rzuciło. Europę aż do dziś dnia mocno zajmują szczegóły téj świetnéj wyprawy wiedeńskiéj, którą nie bez zasady nazwano ostatnią wojną krzyżową, bo tam wszystko na prawdę było cudowne, aż do pobożnych legend, które o niéj przetrwały, aż do pieśni, które o niéj nucono, aż do entuzyazmu Europy, z jakim przyjęto wiadomość o pobiciu Turków i podarowaniu przez Króla polskiego Papieżowi sławnéj chorągwi Mahometa. Za to Polska straciła wiele na inném polu: odstępowała Ukrainy, zrzekła się Kijowa traktatem grzymułkowskim, bo Król chciał zjednać sobie tém ustępstwem pomoc silnego sąsiada w wojnie o tron dla Sobieskich. Te niepowodzenia królewskie i domowe i polityczne, te intrygi Francyi, któréj plany jawnie w Polsce wbrew Królowi popiérał Podskarbi Koronny Morsztyn, to wdawanie się w rządy Maryi Kazimiry, która trzęsła ojczyzną, sprzedawała urzędy i mno-

żyła zepsucie, wreszcie łakomstwo królewskie, bo Jan III miał niepospolity pociąg do zbierania skarbów, i zawsze myślał o tém, żeby téż dzieciom coś zabezpieczyć, chociażby pieniądze; straszna potęga Paców i Sapiehów, którzy majestat pański targowali i jak nie płonne nosiły wieści, chcieli rozłączenia się Litwy z Polską, chyliły naród do upadku. W końcu Jana III tak dalece za nic mieli panowie, iż jeden z nich Biskup chełmiński, publicznie napominał Króla w senacie, żeby panował sprawiedliwie lub złożył koronę. W istocie nieraz sam Sobieski marzył podobno o abdykacyi, ale naprzód i prawo narodowe wyraźnie mu tego zabraniało, i powtóre żal było Królowi téj korony, na którą tak długo i usilnie pracował. Strach mu się robiło abdykacyi na wspomnienie dzieci, które już dlatego samego miały być nieszczęśliwe, że schodziłyby ze stopni majestatu, w szeregi równości obywatelskiéj. Dla Sobieskich trudno sobie było wystawić większego upokorzenia, okropniejszego nieszczęścia.

Jan III był wybornym, tojest odważnym i walecznym żołnierzem, w bitwie rozwijał plany i dzielnie je wykonywał, i w ogóle jako Hetman stał na wysokości swojego zadania. Miał przytém niezmiernie wiele wiadomości, szczególniéj doskonałym był jeografem, czego wiele zostało dowodów. Mówił wybornie po francuzku i po niemiecku, po łacinie i po tatarsku a nawet po włosku, nie licząc

już oczywiście języka polskiego i ruskiego. Był Królem wcale uczonym, posiadał wiele dowcipu w rozmowie. Lubił wesołe, hulacze życie, i to mu było nawet do twarzy. Przystojny wcale mężczyzna, miał coś rycerskiego, serdecznego w całéj swojéj postawie; na tronie nabrał tuszy: za lat młodych we Francyi nazywano go pięknym Polakiem. Uczucia wiele było w jego sercu; biło dla rzeczy i spraw szlachetnych, ale przytém wszystkiém byłto charakter romansowy i marzycielski, co przebijało w nim na każdym kroku. Ztąd jego myśli o wypędzeniu Turcyi z Europy, o wzniesieniu i odbudowaniu państw słowiańskich, o Grecyi jako cesarstwie, ztąd marzenia o wyzwoleniu z pod jarzma muzułmańskiego Armenii, która leżała w Azyi Mniejszéj. Król nie marzył już nawet ale działał w podobnéj myśli, Ormian nawet tak ujął za serce, że wierzyli w niego jak w Boga. Rzeczywiście myśli jego mające na celu zgubę Turcyi, były może genialne, uprzedzały wiek, ale ani wpływu takiego nie miał na Monarchów Sobieski, żeby go słuchali, ani sam siły potrzebnéj i woli, żeby się narzucił sprzymierzeńcom; więc po cóż marzył? Do religii wielce przywiązany, chciał Unii z Ormianami. Ale te piękne cnoty, ćmiły ogromne wady i Polska nic nie zarobiła na Królu bohatyrze.

A jednak kiedy umarł, Polska cała pokryła się wielką żałobą. Synów jego znienawidziła i poświęciła innym widokom: zmarnieli wszyscy i pomarli

prawie na wygnaniu bezdzietni; majątki ich po kądzieli przeszły w inne ręce. Jeden Król tylko z całéj rodziny pozostał chociaż po śmierci nieskazitelnym w myśli narodowéj. Łatwo odgadnąć, czemu? Jan III był ostatnim bohatyrem, był ostatnim Polakiem na tronie, kochał ojczyznę, i chciał szczerze jéj dobra. Rzeczpospolita przecież za niego znaczyła coś jeszcze w systemie Europy. Król umarł i wszystko się skończyło. Położenie to nieszczęśliwe, w późniejszych latach ojczyzny sprawiło, że Polska zapomniała Sobieskiemu wiele i pamięć jego szanuje. Szanowała go więcéj jeszcze za czasów saskich, a najwięcéj żałowała zaraz po śmierci (1).

Król Jan III następujące zostawił potomstwo (2):

1. **Jakób**, urodzony 2 listopada 1667 r. w Paryżu, nazwany od ojca *Fanfanikiem*, zaślubił Jadwigę Elżbietę Amalię Ks. neuburgską, urodzoną d. 18 lipca 1673 r. Wesele było w Warszawie, dnia 25 marca 1691 r. Wdowiec po niéj 10 sierpnia 1722 r. Umarł dnia 19 grudnia 1737 r., w Żółkwi o 11 godzinie w nocy. (Mizler Pol. Lit. 108).

Pożycie Królewica Jakóba z żoną, ze strony Księżniczki Elżbiety Amalii wzorowe było. Jakób był cierpki dla wszystkiego co go otaczało. Żonę czę-

(1) *Królowie polscy*, wizerunki zebrane i rysowane przez Aleksandra Lessera, objaśnione textem historycznym przez *Juliana Bartoszewicza*, w Warszawie 1858 — 1860 r.

(2) Kładziemy wiadomość o potomstwie Jana III, według Bartoszewicza, jako najsumienniéj i zwięźle zebraną.

sto dręczył złém obchodzeniem się, i gniéwem nieusprawiedliwionym. Elżbieta odpłacała mu jednak najczulszą miłością, łagodna była i skromna, pełna poddania się i wiary, a obowiązki żony pojmowała najlepiéj. Jakób ją zaledwie znosił, chociaż to był anioł dobroci i przywiązania. Najpiękniéj ją malują listy, które pisywała do męża, w tym czasie zwłaszcza, kiedy przesiadywał w Saksonii, wywieziony od Augusta II. Kilka z tych listów wydrukowano w archiwum tajném tego Króla, wydaném przez Raczyńskiego. Księżna Elżbieta zdolna była każdego męża łagodnością swoją przejednać, przywiązaniem zwyciężyć, ale trafiła na nieszczęście swoje, na charakter uparty, niespokojny, a niepodległy. Nieszczęśliwa ta Księżniczka pełna cnot domowych, umarła znękana zmartwieniami. Jakób kazał żonie wyprawić żałobne nabożeństwo w Częstochowie, przed cudownym obrazem N. M. Panny (Baliński, Pielgrz. str. 374). Po śmierci żony, nędzny tułacz na ziemi, Jakób Sobieski, uczuł dopiéro jéj stratę, pozostawszy samotny z dwiema córkami. Lat 15 ją przeżył. Marya de Boulion z Żołkwi, zawiadomiła zaraz Senatorów o śmierci ojca, (Patrz *Swada* T. IV, str. 45). Jakób pisał dzieje swojego ojca po francuzku. Był w nim wzór sprzeczności nadzwyczajnych. Nie cierpiał Francuzów i Francyi i Ludwika XIV, a całe życie swoje był Francuzem; językiem jego domowym był francuzki. Pod koniec

życia oddał się kabalistyce i pisał nawet o niéj dwie księgi. (Mizler. Pol. Lit. 108).

2. **Teressa Kunegunda**, zwana od ojca *Purpurienką* urodzona 4 marca 1676 r., zaślubiona przez zastępstwo w Warszawie d. 15 sierpnia 1694 r. Elektorowi bawarskiemu, osobiście zaś w Wesel d. 2 stycznia 1695 r. Wdowa od dnia 28 lutego 1726 roku. Umarła w Wenecyi 10 marca 1730 r. Z dzieci jéj Cesarz Karol VII, urodzony 6 sierpnia 1697 roku.

3. **Aleksander Benedykt** zwany od ojca *Minionkiem*; urodzony 6 września 1677 r., umarł w Rzymie 16 listopada 1714 r. ([1]).

4. **Konstanty Władysław**, zwany od ojca *Filonem*, urodzony 1 maja 1680 r., umarł w Żółkwi 28 lutego 1726 r. (Tę datę podaje ksiądz Barącz w Pamiętnikach Żółkwi str. 70, a z niego Szajnocha w artykule o *Pretendentowéj z Sobieskich*, ale są i inne daty mniéj prawdziwe, jakoto: 14 lipca w Balińskiego Pielgrzymce do Częstochowy i 28 lipca w nr. 3 Kuryera Polskiego z r. 1730). Żona jego Marya Józefa Weslówna, Starościanka rożańska, córka Stanisława i Stahrembergowny, któréj ojciec bronił Wiednia ([2]). Pospolicie *Królewicową*

([1]) Datę jego śmierci kładą na dzień 19 listopada. Genealogia Sobieskich z r. 1717 w Metryce Koronnéj oblatowana twierdzi, że umarł dnia 16 listopada (Metr. 222).

([2]) Dziadem Maryi Józefy był *Janusz Rogala Wessel*, najprzód Chorąży Nadworny, daléj Cześnik Koronny, w końcu Wo-

Konstantą zwana, od r. 1741 osiadła na dewocyi u Sakramentek w Warszawie i tam umarła 4 stycznia 1761 r., mając lat 80.

Dzieci Królewica Jakóba:

1. **Marya Leopoldyna** urodzona 3 czerwca 1693 r., umarła 12 lipca 1695 r.

2. **Marya Kazimira** urodzona 20 stycznia 1695 r., umarła 18 maja 1723 r. w Olawie.

jewoda płocki († 1669 r.), który prócz wymienionego Stanisława, miał jeszcze synów: *Franciszka*, Wojewodę mazowieckiego, zmarłego w r. 1696 i Wojciecha, Starostę rożańskiego. Bracia rodzeni Królewiczówny Konstanty: *1. Augustyn Adam*, Biskup kamieniecki († 1736 r) *2. Jan*, Starosta ostrowski, żonaty z Zienowiczówną, Wojewodzianką mińską; syn jego *Michał*. *3. Franciszek*, Kasztelan Zakroczymski (1716 † 1724), żonaty z Mielżyńską, ojciec *Stanisława*, hrabiego Wessla i Piotra. *4. Wojciech*, Kasztelan warszawski, (1720 do 1749 roku), który z piérwszéj żony Parysówny miał syna Józefa, a z trzeciéj Teressy Załuskiéj, Kasztelanki rawskiéj, także syna jedynego *Teodora Wessla*, najprzód Starostę rożańskiego, daléj Wojewodę łęczyckiego (od 11 sierpnia 1759 r.), nakoniec Podskarbiego Wiel. Kor. (od 23 stycznia 1761 do 1775 r.), (Obacz o nim Pamiątki historycz. Święckiego T. II, str. 524). Podskarbi Wessel, z Karoliny Hr. Wielopolskiéj, córki Karola, Koniuszego Koronnego i Elżbiety Mniszchówny, Marszałkówny W. Kor., zostawił syna jedynego, *Karola*, Starostę libertowskiego, trzyżennego: 1° z Dąbską, 2° z Szaniawską, 3° z Matyldą Gostkowską, który zostawił następujące potomstwo: *Konstancyą*, za Walerym Wielogłoskim, *Eliasza*, *Karolinę*, za Stanowskim, *Joannę* za Karolem, synem Beniamina de Godefroy, *Franciszkę*, za Witkowskim i *Michała* na Rogużnie Wessla, żonatego z Rachelą Karężanką. Córka tego ostatniego *Michalina*. Rodzina Wesslów należy do najdawniejszych na Mazurach i w XV wieku pisali się Rogalami alias Wysslami z Koszolina lub Węgrzynowic. Od XVI wieku stale zowią się Wesslami.

3. **Marya Karolina** urodzona 25 listop. 1697 r., Księżna de Bouillon, zaślubiona w Strasburgu dnia 20 września 1723 r. Fryderykowi Maurycemu Kapliuszowi Księciu Turenne, wdowa od 1 października 1723 r., umarła 8 maja 1740 r. w Żółkwi (Kur. Pol. nr. 185).

4. **Jan** urodzony 21 października 1699 r., umarł w lipcu 1700. r.

5. **Marya Klementyna** urodz. 18 lipca 1702 r., zaślubiona Pretendentowi angielskiemu 28 maja 1719 r., umarła 18 stycznia 1735 r. Pretendent Jakób III, urodzony 21 lipca 1688 r., umarł 1 stycznia 1766 r. Miał z niéj dzieci: Karola Edwarda Ludwika, Pretendenta, urodzonego 31 grudnia 1720 r. i Henryka Benedykta, urodzonego 6 marca 1725 r., który znany jest pod imieniem Kardynała Yorku; został nim na konsystorzu dnia 13 lipca 1747 r., Biskupem zaś Frascati dnia 13 lipca 1761 r.

[illegible] VIII wie-
[illegible] Włady-
[illegible] no narze-
[illegible] *losy*, zni-
[illegible] i tego ro-
[illegible] ną Sołty-
[illegible] rzasie naj-
[illegible] amiątkami
[illegible] zabranym
[illegible] Czernie-
[illegible] ę stało nie
[illegible] muntem I,
[illegible] ołtyk miał
[illegible] m (!), cho-

[illegible] chrzydła do
[illegible] rawego skrzy-
[illegible] ioną zbrojną.

ciaż województwo czerniechowskie dopiéro za Władysława IV w r. 1633 utworzoném zostało!

Pomijamy dalsze bajki w tym samym gatunku, o téj rodzinie popisane ([1]), co się zaś tyczy pokrewieństwa tego domu z rodem Książąt Sołtykowych, odsyłamy ciekawych do Herbarza Księcia Dołgorukiego Tom II, f. 68.

Z rodziny Sołtyków najdawniéj u nas znanym jest *Iwan Mikiticz* (tojest syn Mikity) Sołtyk, którego syn Paweł otrzymał od Władysławu IV, za dotrzymywanie wiary Królowi i Rzeczypospolitéj prawem lennem dobra Stwołna, Listawa, Kołczyn, Dziewica, Weresowa, Naliwajków, Sieliszcze, Włodimirców i Horodiszcze, na tych samych prawach, na jakich je otrzymał ojciec jego Iwan Sołtyk. Tymże przywilejem Król pozwala mu praw swych ustąpić na braci Piotra, Iwana i Fiedora i ich potomków, z wolnością sprzedania nawet swych praw, ale z warunkiem stawania zbrojnie do obrony zamku czerniechowskiego i województwa z pewną liczbą ludzi. Przywiléj datowany w obozie za Smoleńskiem na (sic) okolicy Bogdanowéj, dnia 25 lutego 1634 r. (Metr. 180, f. 284). Dołgorukow w swéj *Rodosłownéj Knidze* twierdzi, że ów Iwan

([1]) Najwięcéj ich znaleźliśmy w panegiryku napisanym imieniem prowincyi wielkopolskiéj Soc. Jesu dla Kajetana Sołtyka, w czasie wjazdu jego na biskupstwo krakowskie w r. 1759, udzielonym przez Włodz. St. Hr. Platera.

Nikiticz Sołtyk, zwany *Jor*, w r. 1612 uszedł do Polski i przyjął wiarę katolicką wraz z synami. Mylnie jednak tych synów wylicza, tojest: *Iwana*, Podczaszego starodubowskiego, *Włodzimierza Ferdynanda*, Wojewodę czerniechowskiego (urojonego choćby nawet po roku 1633) i *Bazylego* Podczaszego czerniechowskiego, gdyż jak widzimy z przytoczonego dokumentu, Iwan miał cztérech synów i z zupełnie innemi imionami. *Paweł* Sołtyk, żył jeszcze w r. 1646, trzymał on Trubeck od Kniazia Jerzego Wigąta Trubeckiego w dzierżawie, za odejściem zaś Trubecka do Moskwy, konstytucyą z r. 1646 miał sobie zabezpieczone wynagrodzenia ze Skarbu koronnego (Vol. Leg. IV, 86). Nie doczekał się jednak tego wynagrodzenia, gdyż dopiéro na sejmie 1659 r. naznaczono 50 tysięcy jako należne mu za straty poniesione przez oddanie Trubecka; summę tę miano zapłacić *sukcessorowi* jego, *Bazylemu* Sołtykowi, Podczaszemu czerniechowskiemu (Vol. Leg. IV, 679), ale i ten się jéj wypłaty nie doczekał. Dopiéro Jan III w r. 1676 wypłatę nakazał (Vol. Leg. V, 372).

Dziś żyjący Sołtykowie pochodzą właśnie od tego Bazylego Sołtyka, który zapewnie był synowcem Pawła. Jako Dworzanin Władysława IV za zasługi własne i swych przodków, od tegoż Króla mianowany został w r. 1633, Podczaszym świéżo utworzonych powiatów czerniechowskiego i nowo-

grodzkiego ([1]), a właściwie nowogrodzkim, gdyż dopiéro dnia 9 marca 1635 roku został Podczaszym czerniechowskim, a w jego miejsce nowogrodzkim Jana Piątczyńskiego mianowano, dnia 16 t. m. i r. (Metr. 180, f. 421 i 441). Umarł po r. 1661, zostawiając dwóch synów: *Remigiana*, Stolnika nowogrodzkiego, podobno bezpotomnego i *Aleksandra*, Cześnika bracławskiego, o którym wspomina konstytucya z r. 1673 (Vol. Leg. IV, 107). Dwie miał żony ten Aleksander: najprzód Gołyńską herbu Prawdzic, z któréj synowie: *Maciéj*, *Józef*, *Mikołaj* i *Jan*, po niéj 2° voto Franciszkę Mycielską, Podczaszankę kaliską, z któréj dwaj synowie *Michał Aleksander* i *Antoni*, miał prócz tego siedm córek, z których: *Elżbieta*, 1° voto za Franciszkiem Kochanowskim, 2° voto za Janem Mikołajem Krasińskim, Kasztelanem małogostskim, którego była drugą żoną ([2]), *Zofia*, za Janem Drohojowskim, Chorążym przemyślskim, *Helena*, za Józefem Rosnowskim, Stolnikiem sanockim, *Franciszka*, za Józefem Topor Morskim, Cześnikiem przemyślskim i trzy zakonnice, Benedyktynki w Jarosławiu ([3]).

([1]) W Orszy, dnia 18 sierpnia 1633 r. (Metr. 180, f. 227).

([2]) W r. 1717 i po drugim mężu wdowa (Summ. Czerniech. fol. 506). Obacz Tom II, fol. 351.

([3]) Z nich Katarzyna była przez lat 23 przełożoną. Umarła d. 27 czerwca 1766 r. mając lat przeszło 70. Portret jéj znajduje się w Kurozwękach (St. K. K.).

Maciéj Sołtyk, obrawszy sobie stan duchowny, umarł Biskupem margariteńskim *in partibus* i Suffraganem chełmińskim, kilkakrotnie Deputat na trybunał koronny, był raz jego prezydentem; w marcu 1729 r., został proboszczem metropolitalnym gnieźnieńskim po Aleksandrze Kołudzkim (Sigil. 22, f. 6), będąc już wtedy Suffraganem Kretkowskiego Biskupa chełmińskiego. W r. 1738 Król dał mu prezentę na probostwo łęczyckie (dnia 28 stycznia Sigil. 26, f. 59). Umarł po r. 1741.

Mikołaj już stale osiadły w Sandomierskiém, posłował z tego województwa z tytułem Łowczego podolskiego, na elekcyą Augusta II (Vol. Leg. V, 881). W r. 1720 z łowiectwa ustąpił bratu swemu Michałowi, otrzymawszy cessyą starostwa grojeckiego, czyli grodzieckiego, jak je wówczas zwano, od Narzymskiego Tomasza (1), do starostwa grojeckiego dodał mu Król w r. 1725 wójtostwo w Asmanicach, czyli Gołembiéj Karczmie w starostwie przemyślskiém, z prawem dożywocia i dla żony jego Teressy Rosnowskiéj (Sig. 21, f. 33). Po śmierci Hieronima Oksy Orzechowskiego, został Kasztelanem przemyślskim dnia 2 stycznia 1726 r. (Sig. 21, f. 56), i na téj godności doczekawszy się sędziwego wieku, życie zakończył w r. 1745 (2), jak się

(1) Konsens królewski z d. 17 kwietnia 1720 r. (Sigil. 19, fol. 284).

(2) W r. 1738 d. 6 grudnia, po śmierci Prymasa Potockiego, dostał Mikołaj Sołtyk chorągiew pancerną (Sig. 25, f. 66).

to okazuje z nominacyi Bazylego Ustrzyckiego, na opróżnioną przez śmierć Sołtyka kasztelanią przemyślską (Sig. 25, fol. 206). Jako Kasztelan przemyślski kilkakrotnie z sejmów różnych kommissyj bywał Członkiem: i tak w latach 1726 i 1736 był Deputatem na trybunał skarbowy (Vol. Leg. VI, 409 i 261), w r. 1726 Członkiem kommissyi do traktatów z Rossyą, w r. 1733 Deputowany do Rady przy boku Prymasa (Vol. Leg. VI, 413 i 596). Miał tylko córkę jedynaczkę *Helenę*, zmówioną z Adamem Kossem, Kasztelanem chełmińskim, ale się to małżeństwo rozchwiało?

Jan Sołtyk, trzeci syn Aleksandra, Cześnika bracławskiego, w r. 1713 Chorąży inflancki, i zastawny dzierżawca Rodayzmujzy w Inflantach, z Anny Zarembianki Skrzyńskiéj, Kasztelanki łęczyckiéj ([1]), miał tylko córkę za Słoniewskim (Niesiecki).

([1]) *Skrzyńscy Zarembowie*, rodzina oddzielna zupełnie od Skrzyńskich Duninów czyli Łabędziów, wzięli nazwisko od *Skrzynnéj* w Wieluńskiém, Duninowie zaś wzięli nazwę od *Skrzynna* w Sandomierskiém. *Jan* Skrzyński, Kasztelan łęczycki, miał być synem Aleksandra, Kasztelana brzezińskiego i Szamowskiéj. W r. 1699 już jako Chorąży łęczycki, był Deputatem do Hyberny (Vol. Leg. VI, 5 do 8), podobnąż funkcyą miał przy Hetmanach z sejmu 1703 r. naznaczoną; był już wtedy Podkomorzym łęczyckim (V. Leg. VI, 98); z tego urzędu przesiadł się na krzesło senatorskie, ale dopiéro w r. 1720, w którym kasztelanią łęczycką otrzymał dnia 23 lutego po Jerzym Warszyckim, posuniętym na województwo (Sig. 19, f. 222). Umarł w roku 1730, a kasztelanią wziął po nim Skarbek Franciszek (Ob. str. 130). W nowéj edycyi Niesieckiego położono przy tym Janie r. 1665,

Antoni Sołtyk, syn Aleksandra z Mycielskiéj, Podczaszy lubelski, z Czaplicówny, Podkomorzanki kijowskiéj, miał synów: *Stanisława*, w zakonie Jezuitów i *Kajetana* młodo bezżennie zmarłego, tudzież córek cztéry, z których *Teressa* była pierwszą żoną Jana Krasińskiego, późniejszego Kasztelana wizskiego (Ob. Tom II).

LINIA JÓZEFA SOŁTYKA.

Józef Franciszek Sołtyk, trzeci syn Aleksandra, Cześnika bracławskiego z Gołyńskiéj, z Podczaszego podolskiego został Kasztelanem bełzkim d. 26 marca 1724 r. po Piotrze Potockim, posuniętym

ma to być zapewnie data jego urodzenia? Z Franciszki Wierzbowskiéj, Podstolanki łęczyckiéj, zostawił prócz *Anny* za Sołtykiem syna *Hieronima*, Kasztelana brzezińskiego (1744 do 1752 Metr, Kor.), od którego idą Zarembowie Skrzyńscy w Czerskiém. Skrzyńscy Zarembowie, rozrodzeni dzisiaj w Hrubieszowskiém i w Galicyi idą z innéj linii tegoż rodu, a mianowicie od Józefa Podczaszego sieradzkiego, który miał się przenieść w Przemyślskie, i miał 3 synów: *Józefa*, Stoln. pomorsk., (ur. 1727), *Ignacego*, Starostę dołżańskiego i *Stefana*, Cześn. sieradz. *Antoni*, syn Józefa i Rudzkiéj,(ur. 1765) z Anielą Gołuchowską, zostawił córkę *Amelią* za Janem Skrzyneckim b. Generałem wojsk pol. (ur. 1786 † 1860 r.) i syna *Eustachego* (ur. 1801), dziedzica Posadowa w Hrubieszowskiém, żonatego z Martą Krzywobłocką, rozwiedzioną z Marcinem Zamojskim. *Maciéj* drugi syn Józefa, zostawił córkę Józefę Rozalią za Tadeuszem Zakliką. *Ignacy*, Starosta dołżański, żonatym był z Tereśsą z Finkenstejnów Finkówną i miał z nią kilkoro dzieci, których potomstwo rozrodziło się w Galicyi. Jeden z jego synów *Wincenty*, żonaty z Fredrówną, był Miecznikiem Król. Galicyi i Lodomeryi.

na województwo czerniechowskie (Sig. 20, f. 97). Kilkakrotnie bywał Deputatem na trybunał koronny i Posłem na sejmy. W roku 1724 Deputat do boku królewskiego (Vol. Leg. VI, 400), w r. 1726 zasiadł w Kommissyi wyznaczonéj do rewizyi Skorowidza Voluminów Legum, sporządzonego przez Stanisława Kożuchowskiego .(Vol. Leg. VI, 447). Uchwały sejmu *Convocationis* 1733 r. podpisał już jako Kasztelan lubelski ([1]), i z tegoż sejmu był przydany do Rady Prymasowi (Vol. Leg. VI, 595 i 603). Umarł, według Niesieckiego w r. 1735 ([2]), zostawiając sześciu synów: *Tomasza*, *Kajetana*, *Macieja*, *Feliksa*, *Tadeusza*, i *Józefa* Teodora ([3]), urodzonych z Konstancyi Ciołek Drzewickiéj, Wojewodzianki lubelskiéj, córki Aleksandra.

Tomasz Sołtyk, żonaty z Antoniną Małachowską, Kasztelanką inowłodzką, wdową po Tomaszu Przerembskim (Ob. T. II, Tabl. I), najprzód był Stolnikiem (1744 r.), daléj Chorążym (1750 r.), w końcu Podkomorzym lubelskim (1758 r.), Generałem Lejtnantem wojsk Koronnych i Administra-

([1]) Józef Franciszek Sołtyk z kasztelanii bełzkiéj postąpił d. 13 listopada 1731 r. na lubelską, po śmierci Adama Tarły (Sig. 22, f. 128). W następnym r. otrzymał dożywocie na Mrzygłodzie w Sanockiém, po śmierci Konstancyi z Kossakowskich Doenhoffowéj, Podczaszynéj litewskiéj (Sig. 22, f. 163).

([2]) Kasztelanią po nim tegoż roku wziął Felicyan Gałęzowski, Podsędek ziemski lubelski, dnia 26 maja (Sig. 24, fol. 72).

([3]) Tadeusz i Józef Teodor Sołtykowie obrali sobie życie zakonne.

torem Ordynacyi Ostrogskiéj (Sigillaty 26, 27, 28 i 29). W roku 1761 zasiadł w senacie jako Wojewoda łęczycki, mianowany na tę godność dnia 23 stycznia po Teodorze Wesslu (Sigil. 29, f. 263). Wyjechawszy za granicę w r. 1766, umarł bezpotomnie w Wiedniu, 1773 r., pochowany tamże, w katedrze św. Szczepana.

Kajetan Ignacy głośny obrońca katolicyzmu, na sejmie 1767 r. był drugim synem Józefa, Kasztelana lubelskiego. Z Proboszcza gnieźnieńskiego w r. 1748 Koadyutor ([1]), daléj Biskup kijowski (1757 r.), nakoniec Biskup krakowski, Książę siewierski (od 19 grudnia 1758 r.), Kawaler orderu Orła Białego. Umarł w Kielcach d. 30 lipca 1788 r. mając lat 73, pochowany w katedrze na Wawelu w Krakowie, gdzie mu grobowiec wystawił synowiec jego i sukcessor Stanisław, Podstoli koronny, późniéj Senator Kasztelan Królestwa. Obszerny jego życiorys obacz w dziele księdza Łętowskiego, pod tytułem: „Katalog Biskupów krakowskich i t. d.".

Felix, Starosta dźwinogrodzki, od r. 1755 ([2]), a późniéj i Pułkownik chorągwi lekkiéj (1759 Sig.), umarł po r. 1774 nie zostawiwszy potomstwa z Salomei Brzozowskiéj wdowy po Szaniawskim.

Maciéj, szósty syn Kasztelana lubelskiego sam jeden z jego synów zostawił potomstwo z Salomei

([1]) Kuryer Polski z d. 21 września 1758 r.
([2]) Sigil. 28, f. 469.

Nakwaskiéj, Kasztelanki rawskiéj ([1]). Umarł Kasztelanem warszawskim w styczniu 1780 r. ([2]). Godność tę otrzymał d. 7 grudnia 1756 r. po śmierci Pawła Benoëgo (Sig. 28, fol. 515), będąc Starostą radziejowskim. Synowie jego: *Józef*, *Kajetan* i *Stanisław*, i córek trzy: Konstancya, Magdalena i Teressa.

Kajetan, Kanonik krakowski, umarł Sekretarzem Wielkim Koronnym ([3]); według Bartoszewicza sięgał po pieczęć koronną i odrodził się od innych Sołtyków, ludzi zacnych.

Józef Sołtyk, najstarszy syn Macieja w r. 1784 został Kasztelanem małogotskim (d. 9 sierpnia) po Pawle Popielu (Sig. 35, f. 192), a we dwa lata późniéj (d. 30 września 1786 r.), otrzymał Kasztelanią zawichostską po Janie Michale Reju (Sig. 35, f. 257). Czynny brał udział w obradach sejmu wielkiego z bratem swym Stanisławem. Umarł w roku 1803. Miał oba ordery polskie ([4]). Z Józefy Urbańskiéj zostawił troje dzieci: *Franciszka* Macieja Stanisława, urodzonego d. 18 października 1783 r.

([1]) Córki Józefa Nakwaskiego Kasztelana rawskiego i Magdaleny Płochockiéj, Cześnikówny nurskiéj (1767 r. Metr. Kor. 278, fol. 421).

([2]) Kasztelanią objął po nim Maciéj Sobolewski, Pisarz ziemski i grodzki warszawski, d. 14 marca 1780 r. (Sig. 33, f. 127).

([3]) Mianowany Sekretarzem W. Kor. d. 1 czerwca 1779 r. po rezygnacyi Michała Lipskiego (Sig. 34, fol. 130).

([4]) Order Orła Białego otrzymał w r. 1787 (Patent oryginalny z d. 7 września).

w Piastowie dziedzicznéj wsi Sołtyków ([1]), Senatora Kasztelana Królestwa Polskiego, żonatego z Józefą z Kołdowskich ([2]), *Leona* Kalixta, urodzonego d. 16 kwietnia 1791 r. i *Barbarę* Matyldę (urodz. 16 listopada 1781 r.) za Pruszyńskim, dziedzicem Jakimowic; podobno 1° voto była za Janem Duklanem na Bodzechowie Małachowskim, Kanclerzycem Koronnym (synem Jacka).

Franciszek Maciéj Stanisław Sołtyk b. Senator Kasztelan K. P., dziedzic Piastowa, dotąd żyjący, zostawia z Kołdowskiéj syna *Marcellego*, żonatego z Zofią Budziszewską ([3]), *Symforyannę*, za Zenonem Krasuskim, zmarłym w r. 1857, i *Laurę* za Karolem de Huntley Gordonem, dziedzicem Lisowa.

Stanisław Sołtyk, trzeci syn Macieja, Kasztelana warszawskiego z Salomei Nakwaskiéj, najprzód Szambelan i Rotmistrz kawaleryi narodowéj, następnie Podstoli Wielki Koronny od r. 1784 ([4]). Złożył ten urząd w r. 1789 ([5]) i zasiadł na sejmie wielkim, jako jeden z najwymowniejszych i najzac-

([1]) Trzymany do chrztu przez Kajetana Sołtyka, Sekretarza W. Kor. i Magdalenę z Siemieńskich Skórkowską, Chorążynę opoczyńską.

([2]) Umarła d. 25 stycznia 1860 r. (Gaz. Codz. z d. 6 lutego).

([3]) Córki Marcellego Sołtyka: Maryanna, Zofia i Helena.

([4]) Mianowany d. 19 czerwca 1784 r. po Stanisławie Kostce Potockim (Sigil. 35, fol. 185).

([5]) Podstolim Koronnym po nim, został Michał Walicki dnia 14 września 1789 r. (*Bartoszewicz*).

niejszych Posłów, wybrany w roku 1790 z województwa krakowskiego. Za czasów pruskich z Tadeuszem Czackim, Szefem Drzewieckim, Walickim, należał w r. 1802 do założenia Towarzystwa Handlowego, i skutkiem starań ich wspólnych, już w lipcu 1803 r., piérwszy okręt tego towarzystwa, noszący nazwę Tadeusza Czackiego, odpłynął do Tryestu. Był téż jednym z Członków Założycieli Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Za królestwa kongressowego był Senatorem Kasztelanem. Z Karoliny Ks. Sapieżanki, Kanclerzanki Lit. (Obacz wyżéj str. 70), zostawił córkę *Konstancyą* za Ludwikiem Junosza Łempickim, b. Senatorem, Kasztelanem Król. Pols. (Ob. T. II, str. 58) i syna jedynego *Romana*, kilkakrotnie Posła na sejmy Królestwa, który z Heleny Moszyńskiéj, wdowy po Stadnickim, zostawił córkę *Helenę* za Gorajskim (T. I. f. 215—223) i syna *Romana*. Ten ukończywszy nauki w Teresianum w Wiedniu, wszedł w służbę austryacką i dosłużył się stopnia Pułkownika.

LINIA MICHAŁA ALEKSANDRA SOŁTYKA, KASZTELANA SANDOMIERSKIEGO.

Michał Aleksander Sołtyk, szósty syn Aleksandra, Cześnika bracławskiego, ale z Franciszki My-

cielskiéj zrodzony, najprzód Łowczy podolski ([1]), późniéj sandomierski ([2]), daléj Stolnik (od 1732 r.) i Chorąży sandomierski ([3]); w r. 1748 (d. 20 sierpnia) został Kasztelanem wiślickim po śmierci Morsztyna (Sigil. 27, f. 88). Z tego krzesła przesiadł się na sandomierskie dnia 3 lipca 1757 roku po Antonim Ossolińskim (Sig. 27, f. 398) ([4]). W następnym roku posłując na sejmie, otrzymał chorągiew pancerną po Michale Łosiu, Kasztelanie lwowskim ([5]) i order Orła Białego (*Kuryer Pols.* z roku 1758 nr. 32). Złożył kasztelanią w r. 1761 i wkrótce umarł, doczekawszy późnego wieku. Dziedziczył na Żelichowie w Wiślickiém. Żoną jego była Józefa z Borzymia Makowiecka, Kasztelanka kamieniecka († przed r. 1756), z którą spłodził pięciu synów: *Józefa, Macieja, Tomasza, Ignacego* i *Jacka*, i cztéry córki, z których *Franciszka* była za Winnickim, trzy zaś inne zakonnicami. Po Makowiec-

([1]) Mianowany dnia 12 czerwca 1720 r. po bracie swym Mikołaju (Sigil. 19, f. 295).

([2]) mianowany d. 20 grudnia 1724 r. po Kochanowskim (Sig. 21, fol. 12).

([3]) Stolnikiem sandomierskiem mianowany d. 2 maja 1732 r. po śmierci Mikułowskiego, z tym téż tytułem z sejmu 1733 r. naznaczony Kommissarzem do Zup Solnych (Vol. Leg. VI, 598 i 606). Po Szembeku, posuniętym na kasztelanią Niekielską wziął chorągiew sandomierską d. 24 listopada 1738 r. (Sigil. 25, f. 63), w tymże roku był Deputatem na trybunał koronny.

([4]) Nominacya jego wyszła z kancellaryi koronnéj dopiéro 3 lipca 1757 r., lecz *Kuryer Pol.* z d. 6 czerwca już ją ogłosił.

([5]) Dnia 7 sierpnia 1758 r. (Sigill. 27, f. 442).

kiéj pojął Michał Sołtyk Morsztynównę, wdowę po Antonim Ossolińskim, Kasztelanie sandomierskim, Staroście Przyłuskim, lecz z nią potomstwa nie zostawił. Z synów jego: Ignacy i Jacek obrali stan duchowny, piérwszy z nich Kanonikiem był krakowskim i proboszczem katedralnym kijowskim (1756 r.), w r. 1760 Deputatem na trybunał koronny, drugi umarł w zakonie Paulinów.

Maciéj Sołtyk, średni syn Michała Aleksandra, młodsze lata przepędził w służbie wojskowéj, w r. 1744 jako Generał-Adjutant Hetmana Polnego (Jana Klemensa Gryf Branickiego), mianowany został Podpułkownikiem jazdy koronnéj (Sigil. 25, f. 173); daléj Pułkownikiem (1749 r.). W r. 1750 już jako Stolnik chęciński, został Pułkownikiem *à la suite* Regimentu Królowéj (Sig. 28, f. 216), a we dwa lata późniéj Generałem (1). W czasie trzydziestoletniego pokoju za drugiego Sasa, nie było pola do pokazania swych zdolności wojennych, rzucił więc Sołtyk dworskie przedsionki i oddał się usługom obywatelskim w swém województwie, zachowując jednak tytuł Generała-Lejtnanta wojsk Koronnych (2). Z Cześnika (3), mianowany w roku 1757 Podkomorzym sandomierskim po Borowskim (4),

(1) Rok 1752 w grudniu (Sig. 23 f. 313).

(2) Mianowany Generał-Lejtnantem 3 stycznia 1756 r. (Sigil. 27, f. 356).

(3) Cześnikiem został d. 6 lipca 1754 r. po śmierci Ożarowskiego (Sig. 28, f. 371).

(4) Dnia 28 marca 1757 r. (Sigil. 29, f. 23).

ważne na tym urzędzie oddawał skarbowi koronnemu usługi, czego ślady zachowały się po aktach ekonomij królewskich, z tym téż tytułem posłował na sejm 1760 r. (Kur. Pol. nr. 36). Zasiadł nakoniec w senacie, mianowany po ojcu swym Kasztelanem sandomierskim d. 7 lipca 1761 r. (Sig. 29, f. 290); był już wtedy i Rotmistrzem chorągwi pancernéj ([1]). Za wstąpieniem na tron Stanisława Augusta, otrzymał dożywocie na kilku wójtostwach, a w r. 1774 i starostwo szydłowskie (Sig. 32, f. 252). W tymże roku (d. 7 marca) został Wojewodą sandomierskim po śmierci Jana Wielopolskiego (Sig. 32, f. 254) i godność tę piastował do r. 1795 ([2]). Trzy miał żony: N. Karską, Annę Dębińską ([3]), i N. Koczewską; lecz tylko z piérwszéj syna zostawił *Józefa*, który obrawszy sobie stan duchowny, umarł Kanonikiem płockim.

Józef Sołtyk, starszy brat Macieja Wojewody sandomierskiego, umarł Miecznikiem sandomierskim ([4]), zostawiając z Katarzyny Lipowskiéj dwóch synów: *Michała* i *Jana Kantego* i córki téż dwie:

([1]) Otrzymał chorągiew d. 25 lutego 1761 r., nazajutrz swych imienin (Sig. 29, f. 271).

([2]) Z sejmu 1780 r. wyznaczony Członkiem sądu sejmowego (Vol. Leg. VIII, 966).

([3]) Rok 1765 (Sig. 31, f. 24).

([4]) W r. 1740 jeszcze jako Chorąży sandomierski, został Miecznikiem pilźnieńskim (Sigil. 26, f. 119), a w 17 lat późniéj doczekał się awansu na Miecznika sandomierskiego (Sigil. 27, f. 386), z tym téż tytułem podpisał elekcyą Stanisława Augusta (r. 1764, Vol. Leg. VII, 234).

Józefę i *Barbarę*. Z tych Michał, obrawszy sobie stan duchowny, w r. 1785 jako Prałat kapituły gnieźnieńskiéj prezydował w trybunale koronnym, następnie po Gorzeńskim, posuniętym na biskupstwo smoleńskie, został Referendarzem koronnym dnia 5 czerwca 1790 r. (Sig. 38, f. 110); był już wtedy Dziekanem katedralnym krakowskim. Bartoszewicz podaje, że lubił antyki, których miał piękny zbiór, że dużo pisał, i dla honoru domu, po śmierci księdza Biskupa krakowskiego, kazał bić piéniądze złote pod stemplem Siewierskim. Onto prócz medali na cześć Biskupa wybitych, polecił Smuglewiczowi odmalować wjazd Ks. Kajetana do Warszawy, po powrocie z niewoli.

Jan Kanty, drugi syn Miecznika sandomierskiego, (ur. 1747 r.), z Anny Rostworowskiéj, zostawił syna *Władysława*, dziedzica dóbr Zarzecze, urodzonego w Krakowie w r. 1787 (dnia 27 września), żonatego z Emilią Wąsowiczówną (¹). Syn Władysława *Emilian*.

Tomasz Sołtyk trzeci, najmłodszy syn Michała Aleksandra, Kasztelana sandomierskiego, dziedzica

(¹) Córką Józefa Dunin Wąsowicza i Julii Hr. Odonnel. Zaślubił ją Władysław Sołtyk d. 16 sierpnia 1817 r. w Krakowie. Jako świadkowie podpisali akt ślubny: Ludwik Karol Hrabia Morand, Generał-Lejtnant wojsk francuzkich, Par Francyi i różnych orderów Kawaler, i Wojciech Morsztyn, Pułkownik wojsk polskich.

dóbr Kostki pod Buskiem, najprzód Łowczy (1768 r.), daléj Cześnik (1770 r. w maju), Podstoli (1770 r. w czerwcu), nakoniec Podczaszy sandomierski od 28 lipca 1773 roku *(Sigillaty)* w r. 1780 (dnia 14 kwietnia) został ostatnim Kasztelanem zawichostskim po Franciszku Kochanowskim (Sig. 33, fol. 134). Z Heleny Zielińskiéj, zostawił syna jedynego *Antoniego Tomasza* (ur. d. 30 grudnia 1777 r. w Kostkach), dziedzica Kurozwęk, żonatego z Anastazyą Rudnicką, z którą spłodził dwóch synów: *Stanisława* (ur. d. 21 maja 1810 r.) i *Henryka* (ur. d. 9 stycznia 1818 r.), dziedzica dóbr Wojcza w powiecie stopnickim, i córkę *Emilią*, za Pawłem Popielem ([1]), któremu wniosła w posagu miasteczko

([1]) *Popielowie* h. Sulima, przydomku *Chostiak*, podobnie jak Popielowie h. Sas, przydomku Oleszkowicz, pochodzą z osadników wołoskich na Rusi Czerwonéj, którym jeszcze Władysław Jagiełło *kniastwa* czyli *wójtostwa* ponadawał, z warunkiem stawania na wojnę. *Chostia* albo *Kostia*, znaczy Konstanty, ztąd *Popiele Chostiaki* od Konstantego idący, jak inni idą od *Oleszka* czyli Aleksandra i t. d. *Paweł Popiel* (ur. 1807 r.), żonaty z Sołtykówną, ma następujące potomstwo: *Maryą* za Rostworowskim, Jana, Pawła, Jadwigę, Wacława, Kazimierza, Zofią, Anielę. Bracia Pawła: *1. Wacław*, (ur. 1811 r.), żonaty z Ewą Hr. Łubieńską, córką Jana, ojciec *Anny*, za Wilhelmem Orsettim, dziedzicem Ujazda, *Konstantego*, *Wincentego*, *Adeli* i *Ignacego*, *2. Wincenty* (ur. 1825 r.) Kanonik Rektor seminar. w Kielcach i *3. Ludwik* Teodor, (ur. 1812 r.), żonaty z Hrabianką Aleksandrowiczówną. Wszyscy czterej są synami *Konstantego*, (ur. 1776 † 1847) i Zofii Badenianki (zaśl. 1806 r.), córki Marcina Ministra i Wawrzeckiéj, a wnukami *Pawła* Chościaka Popiela, Kasztelana wprzód małogostskiego, późniéj zaś od 1784 r. sandomierskiego i Konstancyi Komorowskiéj. Drugi syn Kasztelana Sandomierskiego *Onufry*,

Kurozwęki, gniazdo znakomitéj w dziejach naszych rodziny Porajczyków Męcińskich, póżniéj własność Lanckorońskich i Sołtyków.

(ur. 1768 r. z Katarzyny Wojnianki, (zaśl. 1808 r.), zostawił synów: *Józefa* Onufrego Antoniego 3 imion, (ur. 1812 r.) i *Hippolita*, dziedzica dóbr Zajezierze w Sandomierskiém, (ur. 1813 r.), żonatego z Katarzyną Hrabianką Łubieńską, córką Józefa.
(Bleszcz.).

OWA ([1]).

ostatniego
zaprzecze-
k większa
piwszy się
krwawym
lla obrony
otém w Se-
zaś w tym
i kilku Bi-
ywatelstwa
hociaż w r.
piéro za Zy-

w Proszow-

gmunta III, gdy pod Zamojskiego lub Chodkie
cza wodzą, krew swą dla ojczyzny przelewali. (
jednakże Okolski, Niesiecki i Gauhen, a nawet
wy herbarz pruski genealogią Szembeków od X
wieku zaczynają, gdy przytém genealogią tę po
rają *urzędowe rodowody* ([1]), zdaje nam się sto

([1]) Znając pierwotny rodowód Szembeków *tylko z oblaty*
w Ks. 160 Metryki Koronnéj z r. 1616, tudzież z dzieł O
skiego i Gauhena, wyraziliśmy pewną co do jego autentyczn
wątpliwość w przypisie 4, wierszu 12 w nawiasie, na str. 88
Tomu II Monografii, a to z powodu, że często do oblaty prz
szono przywileje fałszowane. Dzięki pośrednictwu nieodżałow
go ś. p. Hr. Leona Łubieńskiego, byliśmy w możności obe
sam oryginał *Rodowodu Szembeków*, będący dzisiaj w posia
Hr. Józefa Macieja Szembeka, tudzież dokumenta do niego
noszące się, oryginalne i nie ulegające żadnemu podejrzeniu; o
w tekscie. *Drugi rodowód urzędowy* dajemy na końcu pod li
11 między dokumentami (str. LXXXIX). Czy Szembek
osiadłszy w Krakowie byli szlachtą cesarstwa rzymsko-nie
ckiego, czy téż nie, *dzisiaj* nikomu nic na tém nie zależy;
zaś znalazły się *dokumenta oryginalne*, popiérające zdanie O
skiego, gdy nadto dokumenta te już przed 250 laty przyję
dostateczne, wtedy gdy *na uznaniu ich prawdziwości wielu*
zależało, słuszną więc rzeczą sądziliśmy o nich wzmiankę u
nić, chociaż mniemamy, że nie dawne zasługi rodziny Sze
ków dla kraju, więcéj im blasku dodają, niż starożytne parga

Co do oryginalnego *Rodowodu Szembeków*, będącego dziś w
siadaniu Hr. Szembeka, żonatego z Hr. Moszyńską; jestto z
pargaminowy kart 12, in 4-to maiori obejmujący, oprawny w a
mit koloru wiśniowego, okładka obdarta, pieczęć Wielka Ko
na w puszce srebrnéj wisząca. Opis jego szczegółowy damy g
indziéj, tu nadmieniamy, że wyjąwszy drzewa genealogiczn
znajdującego się na str. 2 karty IX, tudzież zakończeń (pra
tibus) dwóch przywilejów, tekst jego w całości przepisany,
duje się w Metryce Koronnéj, Ks. 160, f. 173 i nast. Ory
ten, podpisany przez Zygmunta III i Stanisława Łubieńsk
(późniéj Podkanclerzego i Biskupa płockiego), nie tyle

wném choć treściwą udzielić wiadomość o Szembekach przed ich osiedleniem się w Polsce.

Gauhen w swym *Słowniku Szlacheckim* ([1]) powiada, że przodkowie téj rodziny, przed osiedleniem się w Polsce używali nazwiska Schönbegk, Schönbeck lub Schembek, i pod tém nazwiskiem przez Pisarzy brandeburskich od najdawniejszych czasów są wspominani. Zdaje się nawet, że zamek Schönbeck w Marchii Ukierskiéj (Uckermark) i miasteczko tegoż nazwiska w księztwie magdeburskiém przez nich założone zostały. Nadto w początkach XV wieku rodzina ta szeroko była rozgałęzioną i w innych częściach Imperium; spotykamy ją bowiem w owych czasach jako starą osiadłą szlachtę, nietylko w Marchii brandeburskiéj, ale i na Pomorzu w okolicach Wolgastu, w Bremie i w Austryi. Według Okolskiego ([2]), protoplastą téj rodziny miał być Gerlach Schoenbegk nobilitowany w r. 813 przez Karola W. za odznaczenie się w wojnie z Saksonami. Potomkiem zaś Gerlacha, był Henryk Schönbegk pasowany na rycerza w r. 1313. Jednakże gdy na to innych dowodów nie

względem historycznym ile pod względem sztuki z początku XVII wieku ma nieocenioną wartość, zawiera bowiem prześliczne malowidła miniaturowe na każdéj stronnicy, i żałować tylko przychodzi, że byliśmy w stanie zaledwie opisać go szczegółowo.

(Błeszcz.).

([1]) Des Heil. Roem. Reichs Genealogisch Historisches *Adels Lexicon* etc. von Johann Friedrich Gauhen. Leipzig bei Gleditsch 1740.

([2]) Orbis poloni P. III, p. 203.

masz nad wzmiankę w dyplomacie z roku 1313, w którym mowa o szlachectwie Schoenbegków od lat 500 (1), gdy przytém pięć wieków oddziela Gerlacha od Henryka bez wykazania filiacyi; przeto za rzeczywistego protoplastę téj rodziny przyjmiemy: *Henryka von Schoenbegk*, dowódcę pancernych Jana Króla czeskiego. Ten tedy Henryk Schoenbegk, w r. 1313 przez Henryka VII, Cesarza rzymsko-niemieckiego w czasie koronacyi pasowany został na rycerza, za odznaczenie się w wielu bitwach, a mianowicie pod Rzymem w czasie wojny z Ruprechtem Królem Apulii, Henryka VII do korony cesarskiéj współzawodnikiem. Z przywileju Karola VI, Cesarza rzymsko-niémieckiego, datowanego w Pradze 1355 roku (2), widzimy, że tenże Henryk walczył następnie pod sztandarami Jana Króla czeskiego i dowodząc oddziałem pancernych pod Crecy, śmierć znalazł zostawiając syna Fryderyka. I ten służył wojskowo, a Cesarz Karol VI, w nagrodę odznaczającego się

(1) W dyplomacie oryginalnym Henryka VII Cesarza rzymsko-niemieckiego, z dnia 8 lutego 1313 r., udzielonym Henrykowi Szembekowi w obozie pod Florencyą, powiedziano, że rodzina jego od 500 lat była szlachtą: to dało zapewnie assumpt Walentemu Szembekowi Protonotaryuszowi papiezkiemu w Czechach (w r. 1607), a po nim Okólskiemu, że Gerlacha von Schoenbegk, protoplastę téj rodziny (może ojca Henryka) odnieśli do Karola W: niby na zasadzie dyplomatu, który się miał w r. 1577 spalić w Kokoszy. *Oryginalny dyplomat* w posiadaniu Hr. Józefa Szembeka, *kopia* w Metr. Kor., Ks. 160, f. 173. (*Błeszcz.*)

(2) Metr. 160, f. 173. Oryginał u Hr. Szembeka. (*Błeszcz.*).

męztwa pod St. Felix w Lombardyi i w wojnie z *Bolkonem* Księciem zagańskim i münsterbergskim, naznaczył mu wyż przywiedzionym przywilejem 300 dukatów pensyi rocznéj, jaką niegdyś ojciec jego Henryk pobiérał; obiecał nadto swe względy monarsze synom Fryderyka: Hebaldowi i Henrykowi (¹). Z potomków Hebalda i Henryka, *Angelus* historyk brandeburski, wspomina o *Szymonie Heningu* i *Wawrzyńcu* Schoenbegkach, że ciż w r. 1487, radzie miejskiéj w Strausbergu niektóre puste grunta odprzedali. Micrelius inny historyk przytacza *Asma Schonbegka*, który około 1470 r. towarzyszył w podróży do Ziemi Świętéj Bogusławowi X, Księciu Pomorskiemu na Wolgaście, i *Henryka* Schonbegka, podówczas posiadacza majętności także na Pomorzu, w okolicach Wolgastu. Pod rokiem 1504 znajdujemy *Erazma* Schembegka, poddanego Joachima Elektora brandeburskiego. O ile z dokumentu zachowanego w Metryce Koronnéj sądzić można, był ten Erazm ajentem Joachima, Elektora brandeburskiego przy Aleksandrze Królu polskim i towarzyszył swemu Panu na zjazdach w Międzyrzeczu i Bledzowie (²). Jest także w Metryce Koronnéj list ochronny czyli

(¹) Gauchen „Adels Lexicon" Okolski „Orbis Polonus" Metr. Kor., Ks. 160, f. 173 i dyplomat oryginalny w archiwum Szembeków.

(²) Ks. Metryk 21, fol. 23 r. 1504 dwa listy otwarte Aleksandra Króla polskiego dla *Erazma Schembeka*. Zygmunt I z Joachimem, Elektorem brandeburskim zawarł umowę w Ble-

tak zwany *Salvus Conductus* dla *Asma Schonbegka* wr. 1508 przez Zygmunta I Króla polskiego udzielony. Dwa ostatnie autentyczne dokumenta niezbicie dowodzą, że na wiele lat przed osiedleniem się w Polsce Schembekowie z tym krajem mieli stosunki. Z odezwy Walentego à Schoenbegk, Opata Sedlickiego, potwierdzonéj dyplomatem Cesarza Rudolfa ([1]), widzimy, że jednym z potomków Henryka Schonbegka, syna Fryderyka, był *Sebald*, żonaty z Katarzyną Spigelin à Tisenhaus. Syn jego *Piotr*, bawił przy dworze Maksymiliana I, Cesarza rzymsko-niemieckiego, i zmienił herb swój pierwotny z okazyi następującéj: Gdy Cesarz pewnego razu w Tyrolskich górach St. Martinswand zwanych, zapędziwszy się za giemzami, wśród najokropniejszych urwisk, o mało z odłamem skały w przepaść się nie stoczył, Piotr Schonbegk życie mu ocalił. Za ten czyn od Cesarza dobra znaczne otrzymał, a na pamiątkę, miał w herbie swym dwie kozy dodane ([2]). Z Małgorzaty von Schlejnitz szla-

dziewie w r. 1514, feria IV (środa) przed św. Maciejem (Metr. 28, f. 104).

([1]) Metr. 160, f. 173 i Rodowód oryginalny.

([2]) Metr. Kor., Ks. 160, f. 173. Gauhen, Okolski. Przodkowie Piotra używali w herbie tarczy pola czerwonego, na którém od prawéj do lewéj, szedł pas złoty, na nim trzy róże czerwone. Cesarz Maksymilian I, herb ten odmienił, dodaniem dwóch kóz, z których jedna nad pasem w polu błękitném, druga pod pasem w polu krwawém, nad hełmem dwa skrzydła w kolorach tarczy i na każdym róża czerwona. W cytowanym wyżéj *Rodowodzie oryginalnym* Szembeków, wśród tekstu opisującego usługę

chcianki miśnijskiéj, zostawił Piotr czterech synów a mianowicie: Piotra, Henryka, Edwarda, Bartłomieja.

Piotr Schonbegk, piérwszy syn Piotra, z Małgorzaty von Schlejnitz miał przenieść się do Prus i tam ożenić się z Anną Czapską herbu Leliwa, około roku 1507, tojest za czasów Maksymiliana I, Cesarza rzymsko-niemieckiego i Zygmunta I, Króla polskiego, jak o tém świadczy Kronika Pruska Kacpra Schutzen w r. 1599 drukowana (¹). Zostawił dwóch synów: *Jana* i *Benedykta*. Wnukiem piérwszego był *Walenty August à Schonbegk* Opat siedlicki i skalecki, Protonotaryusz apostolski w Czechach, który w r. 1607 poświadczył wywód genealogiczny *Hieronima Szembeka*, Sekretarza Zygmunta III Króla polskiego, o czém niżéj.

Henryk Schonbeck, drugi syn Piotra, odziedziczył po ojcu dobra nadane mu w Tyrolu, a potomkowie jego rozrodzili się w Austryi i przyjęli nazwisko von Schonbach (²). Trzeci syn Piotra z Małgorzaty von Schlejnitz **Edward**, osiadł w Nowéj Marchii. Z potomków jego wspominają dzieje *Klau-*

przez Szembeka na polowaniu Cesarzowi oddaną, znajduje się śliczne miniaturowe malowidło przedstawiające z wielkiém życiem ten wypadek. (*Błeszcz*).

(¹) Tak mówią Okolski i Gauhen; zdaje mi się jednak, że się mylą, bo Czapscy h. Leliwa jeszcze wówczas nie istnieli. (*Błeszcz*).

(²) Tak twiordzi Gauhen, lecz rodzina Schoenbachów używa innego herbu odpowiadającego jéj nazwisku, tojest rzeczki w polu zieloném (Preuss. Adels Lexicon).

dyusza (Claus) Marszałka Nadwornego Jana Księcia na Kistrzynie, *Karola* (1693) Kanclerza zakonu Johannistów w Sonneburgu, a poprzednio Radcę rządowego w Nowéj Marchii i Posła na sejm ratysboński, *Karola Fryderyka*, Kanclerza królewsko-pruskiego, zmarłego w 1736 r., który miał być synem *Karola*.

Bartłomiéj, czwarty syn Piotra z Małgorzaty von Schlejnitz, osiadł także w Marchii i umarł, jako Rotmistrz Elektora brandeburskiego w mieście Stendahl, zostawując dwóch synów z Adelajdy Dudisch spłodzonych, tojest: Bartłomieja i Henryka; inni mówią *Krzysztofa* ([1]). Od Henryka zdają się pochodzić Schoembekowie osiedli na Pomorzu.

Bartłomiéj, starszy syn Bartłomieja, przybył do Polski z poselstwem Elektora brandeburskiego za Zygmunta Augusta, a upodobawszy sobie tę krainę, osiadł w Krakowie i w małżeństwo pojął najprzód Elbingią Stanównę, herbu Gozdawa ([2]),

([1]) Według Gauhena, był ten Krzysztof Kanonikiem katedralnym w Hawelbergu i Radcą elektorskim, ale zdaje się, że to był syn Edwarda.

([2]) *Stanowie* herbu Gozdawa w ziemi Sanockiéj. Niesiecki o nich bajki popisał, według Parisiusa, który gniazdo ich *na trakcie* z Krakowa do Rzymu umieścił. Okólskiego zdanie, że z Siedmiogrodu tu przybyli jest prawdopodobniejsze. Byli to mieszczanie do czasów Zygmunta I, i najpewniéj Ormianie. W Metryce Koronnéj znajdujemy kilka aktów, w których Stanowie występują, jako obywatele krakowscy, lubelscy i krosieńscy. Dopiéro Zygmunt I Król Polski na przedstawienie Stanisława i Macieja *Balow* herbu *Gozdawa*, braci rodzonych, oceniając zalety i zasługi Hieronima Stano, obywatela miasta Krosna, udzielił temuż

a powtórnie Małgorzatą von Schilling, szlachcianką pruską, z których liczne potomstwo zostawił, jakoto: *Bartłomieja*, *Mikołaja*, Stanisława, *Jana*, *Małgorzatę* (za Lichtenbergiem Jasnogorskim, herbu Jasieńczyk), Elżbietę i Jadwigę (obie za Paczkami herbu Pół Orła ([1]). Szczupłe wiadomości posiadamy o tym Bartłomieju, musiał się jednakże zasłużyć nowéj swéj ojczyźnie, skoro obywatele miasta Krakowa wybrali go Rajcą w r. 1557 ([2]), a Zygmunt August Król polski, dla szczególnych zasług, jakotéż za wstawieniem się Alberta i Fryderyka Elektorów brandeburskich, udzielił mu indygenat i w poczet szlachty polskiéj policzył dnia

szlachectwo na sejmie krakowskim *Sabbatho ante Dominicam quadrigesimalem Reminiscere 1545 roku,* Balowie zaś przyjęli go do swego rodu i herbu Gozdawy (Metr. 67, f. 172). W roku 1595 d. 15 marca, na sejmie krakowskim, syn Hieronima Tomasz Stano (był Dworzaninem Zygmunta Augusta), zyskał potwierdzenie tegoż przywileju, wniósł go bowiem powtórnie do Metryki Koronnéj, za pozwoleniem królewskiém, widać na skutek zarzutu nieszlachectwa, i nie wiedząc, że przywiléj ten znajduje się już w Metryce pod r. 1545 (Metr. 139, f. 133). Do XVIII wieku gnieździli się w Sanockiém, dziedziczyli na Nowym Tańcu, pisząc się z tego majątku jak Balowie. W Konstytucyach i Metryce Koronnéj najczęściéj wspominani: *Jerzy* Chorąży sanocki, synowie jego *Jerzy*, *Andrzéj i Krzysztof.* Dom ten przez małżeństwa spokrewnił się z Szembekami, Fredrami, Dziedoszyckiemi, Potockiemi, Drohojewskiemi i Morsztynami. Zdaje się, że Elbingia Stanówna, żona Bartłomieja Szembeka była córką Hieronima, o czém i Niesiecki nadmienia. *(Błeszcz.)*.

([1]) Oblata Indygienatu Paczków w roku 1617 (Metr. Kor. Ks. 160).

([2]) Paprocki, Herby Rycerstwa, str. 703, dawnéj edycyi, a str. 898 wydania Turowskiego.

25 lipca 1566 roku, jak to widać z przywileju oblatowanego w Metryce Koronnéj (Ks. 160, f. 173) i z *Laudum* szlachty krakowskiéj z r. 1633 (Akta Sejmowe, Ks. 44) ([1]). Paprocki w *Herbach Rycerstwa Polskiego* zanotował rok 1569, jako datę jego śmierci. Okolski wyliczywszy synów Bartłomieja, nic o nich nie mówi, tylko zaraz zajmuje się jego wnukami. Niesiecki zaś powiedziawszy, że Stanisław syn Bartłomieja w r. 1599 umarł ([2]), pojednawszy się z kościołem katolickim: o reszcie milczy. Przyczyną tego milczenia obu heraldyków, jest to, że Szembekowie popadli naówczas w kalwinizm i aryanizm, a jeden ich szczep jeszcze w r. 1664 był aryański, a nawet spokrewniony z rodem Lubienieckich, sławnych nauką i prześladowaniem ponoszoném od Jezuitów. Szperając w Aktach Sądów Sejmowych, zwanych *Conventionalia Grodu Warszawskiego* ([3]), znaleźliśmy wyrok z r. 1633, w którym procedencya ówczesnych Szembeków jest wykazaną według Laudum szlachty krakowskiéj w Proszowicach sejmikującéj. Z tego tedy dokumentu pokazuje się, że *Mikołaj*, syn Bartłomieja,

([1]) Zatém i *Rodowód oryginalny* wyżéj przez nas cytowany o tém wspomina. (*Błessczs.*).

([2]) W *Laudum szlachty Proszowskiéj* z r. 1633 jest mowa o Stanisławie Szembeku jako zmarłym przed 31 laty; umarł więc w r. 1602, nie w r. 1599.

([3]) Ks. 44. Mimochodem wspomnićć należy, że kilkadziesiąt ksiąg tych akt sejmowych zawiérają ważne materyały do historyi Prawa Polskiego.

miał syna *Jana*, a *Stanisław* drugi syn Bartłomieja zostawił synów pięciu: *Stanisława*, *Hieronima*, *Pawła*, *Aleksandra* i *Krzysztofa*, z których trzej pierwsi stali się protoplastami trzech osobnych linij Szembeków ([1]).

LINIA STANISŁAWA SZEMBEKA.

Stanisław ze Słupowa Szembek, Żupnik wielicki, Sekretarz królewski, najstarszy syn Stanisława, a wnuk Bartłomieja i Elbingii Stanówny, zasłużył się krajowi nietylko pomnożeniem dochodów z Żup solnych, ale téż pożyczeniem pewnéj summy, na gwałtowne potrzeby ojczyzny, co widać z konstytucyi sejmu 1631 roku ([2]).

Kaplicę Loretańską przy kościele Panny Maryi w Krakowie, nietylko kosztownie ozdobił, ale téż przy niéj pewną fundacyą uczynił, kędy po śmierci w r. 1638 złożony z nagrobkiem (Starowolski in Monumentis, Pruszcz in descrip. Cracov.). Jego

([1]) *Laudum szlachty krakowskiéj w Proszowicach sejmikującéj* dla wyboru Deputata na trybunał koronny. *Laudum* to, z wielu względów ciekawe, zamieszczamy w całości, przy końcu tomu między dokumentami, tak dla wywodu Szembeków, jako téż dlatego, żeby dokumentem wykazać formę zachowywaną przy dowodzeniu pochodzenia swego i *nadto wskazać dotykalnie*, że prawo wywodowe wcale u nas nie było surowém, skoro wywodzący się stawiał za świadków braci i najbliższych krewnych!

([2]) Vol. Legum III, str. 671, *titulo* Assekuracya summ i kontraktów kommissarskich.

szczodrobliwości dla siebie wszystkie domy Soc. Jesu w Krakowie, wdzięczność zapisały. (*Niesiecki*).

Córki jego dwie zostały: jedna Zbigniewa Gawrońskiego małżonka, druga Zofia i syn.

Franciszek, Kasztelan kamieniecki. Był najprzód Burgrabią krakowskim, pióro potém ziemskie ([1]), a daléj grodzkie krakowskie trzymał, i posłował na sejm 1667, zkąd obrany Deputatem do Kwarty Rawskiéj i Kommissarzem do załatwiania spraw granicznych z Hospodarem wołoskim ([2]). W roku 1668 otrzymał starostwo bieckie, które potém długi czas z rodu Szembeków nie wychodziło (Sigill. 10, f. 200). Jan III, Król polski, ceniąc jego ku ojczyznie zasługi, najprzód uczcił go kasztelanią sanocką, potém kamieniecką ([3]), na którém krześle życie zakończył w r. 1693, kasztelanią po nim wziął Nikodem Zaboklicki, Chorąży bracławski, później-

([1]) Franciszek Szembek, Burgrabia krakowski, mianowany został Pisarzem ziems. krak. dnia 28 września 1663 r. (Sigill. 7, f. 186 i Metr. 203, f. 258). Jako Pisarz ziems. krak. posiadał w r. 1667 dobra Sledziejowice i za przejazd przez jego grunta, dostał przywiléj na 40 beczek soli dnia 16 stycznia 1667 r. (Sigil. 10, fol. 20).

([2]) Vol. Leg. IV, f. 919 i 942 Franciszek na Słupowie Szembek, Pisarz ziems. krak., naznaczony Deputatem do Rawy i Członkiem Kommissyi do uregulowania granic z Hospodarem wołoskim.

([3]) Nie mamy pewnéj daty kiedy został Kasztelanem sanockim, był nim jednakże już na sejmie 1685 r., z którego delegowanym został z Koła senatorskiego do rewizyi skarbu koronnego (Vol. Leg. V, f. 713). Kasztelanią kamieniecką otrzymał d. 30 grudnia 1688 r. po Makowskim (Sigill. 14, f. 150).

szy Wojewoda podolski ([1]). Był to pan na Boga fortuny swojéj nie żałujący, jak mówi Niesiecki. W Krakowie OO. Reformatów kościół pod wezwaniem św. Kazimierza wymurował, drugi na Zielenicach, na cześć Matki Bozkiéj, tam różnemi łaskami wsławionéj, przy którym altarystę fundował; tamże ołtarz wielki jego nakładem stanął.

Piérwsza żona jego, Zofia Pieniążkówna herbu Odrowąż, córka Przecława i N. Wielopolskiéj, Podkomorzanki krakowskiéj, siostra rodzona Jana Pieniążka, Wojewody sieradzkiego, druga Barbara Anna Rupniewska herbu Sreniawa, Kasztelanka sądecka ([2]), z których liczne potomstwo zostało; z córek *Rozalia* była zakonnicą św. Teressy w Krakowie, a *Teressa* umarła przełożoną Wizytek tamże.

Stanisław ze Słupowa, Arcybiskup gnieźnieński, Prymas korony polskiéj i W. X. L., najstarszy syn Franciszka, Kasztelana kamienieckiego z Zofii Pieniążkównéj, urodził się w Morawicy r. 1650. W młodzieńczym wieku za pozwoleniem Rodziców obrał sobie stan duchowny. Po wyświęceniu na Kapłana, udał się do Rzymu, gdzie słuchając nauk w seminaryum św. Krzyża, otrzymał najwyższe

([1]) Obacz Vol. Leg. V, f. 842 i Spis Dygn. w T. I Niesiec.

([2]) Metr. 222, f. 181, córka Michała Krzysztofa Rupniewskiego, Kasztelana sandeckiego, Starosty lelowskiego († 1670) i Anny Teofili z Przyjma Przyjemskiéj. Barbara Anna Rupniewska, małżonka Franciszka Szembeka, Kasztelana kamienieckiego, zakończyła życie 1706 r.

w nauce zaszczyty, Doktora obojga prawa. Rozgłos nauki i świątobliwości Stanisława sprawił, iż wkrótce po powrocie do kraju, Jan Stanisław Zbąski, Biskup przemyślski, mianował go Kanonikiem swéj katedry, a Andrzéj Trzebicki Kanonikiem krakowskim i Archidyakonem zawichostskim. Wówczasto odbył urząd Deputata na trybunał koronny, z wielką sprawiedliwością i zaletą. Następnie Jan Małachowski, Biskup krakowski, wyświęciwszy Szembeka na Biskupa dyonizejskiego, uczynił go Suffraganem i Officyałem rozległéj swéj dyecezyi.

Po ogłoszoném bezkróléwiu w r. 1697, rodzina Szembeków oświadczyła się za Elektorem saskim; zawdzięczając im to August II, oddał w r. 1699 Stanisławowi, biskupstwo kujawskie, wakujące po Dąbskim przeniesionym na katedrę krakowską.

Wybuchła wkrótce wojna szwedzka a następnie przegrana pod Kliszowem, odsłoniła przed Szwedami Kraków. Szembek z wielkim nakładem, a większém jeszcze osobistém niebezpieczeństwem, wywiózł klejnoty i część archiwów koronnych z Krakowa do Opawy na Szlązku, gdzie ich strzegł nieodstępnie, aż do końca listop. 1705 r., tojest do czasu, dopóki się z Augustem II nie połączył. (Obacz Vol. Leg. VI, 100). W tymże czasie Prymas, Michał Radziejowski umarł w Gdańsku, August II osieroconą katedrę gnieźnieńską Szembekowi powierzył,

przydając nadto bogate opactwo tynieckie ([1]). W dalszym rozwoju wypadków politycznych, widzimy ciągle Stanisława wiernym stronnikiem Augusta II, gdy bowiem Karol XII Leszczyńskiego na tronie polskim osadził, Szembek niezrażony ani upadkiem Augusta, ani powodzeniem Króla Stanisława, przybył na zjazd stronników partyi saskiéj do Lwowa (dnia 7 lutego 1707 r.), gdzie protestował przeciw nieprawnemu osadzeniu na tronie polskim Leszczyńskiego, uniwersałem zaś wydanym d. 15 kwietnia zjazd powszechny wszystkich stanów na dzień 23 maja w Lublinie naznaczył. Ten śmiały czyn Prymasa rozjątrzył do najwyższego stopnia Króla Stanisława, w skutek czego edyktem do kapituły gnieźnieńskiéj wydanym, wyłączyć go z grona tejże a arcybiskupstwo za wakujące ogłosić rozkazał; co i skutek swój wzięło, gdyż kapituła ulękłszy się groźb Króla, administratorem Jana Dłużewskiego Biskupa gracyanopolskiego obrała, lecz wybór ten nie zyskał potwierdzenia Rzymu.

Na początku r. 1710, August II do Polski wrócił, za nim także Szembek udał się do swojéj kate-

([1]) *Szembek Stanisław* ze Słupowa, Biskup kujawski i pomezański został mianowany Arcybiskupem gnieźnień. po śmierci Prymasa Kardynała Radziejowskiego dnia 3 listop. 1705 r., w obozie pod Tykócinem na trzeci dzień po powrocie Króla z Drezna (Sigill. 16, pag. 191, a nazajutrz (4 listop.) biskupstwo kujawskie wziął po nim Konstanty Szaniawski, Referendarz W. X. Lit., Rejent Kancellaryi Większéj Koronnéj, Scholastyk warmiński, Kanonik warszawski (Sigill. 16, p. 192).

dry w Gnieźnie, i gorliwie pracować zaczął nad poprawą tego wszystkiego co przez długoletnią wojnę z karbów wyszło. Zdawało się, że kraj nakoniec odetchnie. Ale istniały wewnątrz Polski dwa zarody niespokojności, mianowicie pobyt wojsk saskich i rossyjskich. Usunięcie jednych i drugich gorącém było życzeniem całego narodu. Szembek nie okazał się głuchym na głos jego, kilkakrotnie osobiście dopominał się o to u Króla Augusta II; gdy zaś w skutek ponawianych w tym względzie przedstawień o mało łaski królewskiéj nie utracił, konfederacye zaś szlachty polskiéj i litewskiéj z tejże przyczyny zawiązane, nie pomału Króla trapiły, August II zgodził się nareszcie na wyprowadzenie wojsk swoich, przyczém Prymas wiele się do uspokojenia państwa przyłożył. Nie mniejsze również robił Prymas zabiegi i starania, celem wyprowadzenia wojsk rossyjskich, korrespondując w tym względzie z samym Cesarzem Piotrem. Tyle pokładając zasług dla kraju, nie dopuszczał także Szembek najmniejszego uszczerbku przywilejów kościelnych, opiérając się silnie ustanowieniu prawa sejmowego, nakazującego w razie pospolitego ruszenia, stawiać z dóbr duchownych poczty, co było nawet powodem poróżnienia się jego z Królem i Senatem. Poróżnienie to szkodliwie wpłynęło na zdrowie sędziwego Prymasa. Już od końca 1719 roku nie brał wprost żadnego w sprawach publicznych udziału. Oddany arcypasterskim obo-

wiązkom, pod koniec swego życia zwołał synod w Łowiczu i uchwały jego drukiem ogłosił. Umarł dnia 3 sierpnia 1721 r. Najlepszy życiorys tego znakomitego męża napisał *Mikołaj Malinowski*, w V Tomie *Bużeńskiego Żywotów Prymasów*, z któregośmy głównie tu korzystali, podobnie jak w życiorysie Krzysztofa Antoniego Szembeka, o którym daléj. W bibliotece Wiśniowieckiéj (Hr. Włodz. Platera), znajduje się spory plik korrespondencyj Prymasa Stanisława i innych Szembeków, żałować jednak należy, że nie dadzą się ująć w pewną całość, a przeto tylko pamiątkową mają wartość.

2. **Przecław Stefan** na Słupowie, Kasztelan wojnicki, Starosta biecki (1), syn drugi Franciszka, Kasztelana kamienieckiego z Pieniążkównéj urodzony, ojczyzny i ręką i głową bronił. Do służby wojennéj zaprawił się jeszcze za Jana Kazimierza, lecz dopiéro pod panowaniem Króla Michała a potém Jana III wsławił się, bijąc Turków i Tatarów, jako Rotmistrz ussarski. W czasie burzliwego bezkrólewia po śmierci Sobieskiego prowadził *pospolite ruszenie* województwa krakowskiego pod Warszawą, i zdaje się, że wiele pomógł Augustowi II do otrzymania korony, bo po koronacyi ten Monarcha dał mu dowództwo nad 12,000 Sasów w Krakowie. Dat szczegółowych do jego życiory-

(1) Ojciec za konsensem królewskim odstąpił mu dzierżawy tego starostwa już w r. 1687 (5 maja, Sigill. 14, f. 71).

su nie znaleźliśmy wiele, wiemy tylko, że w roku 1696, dnia 5 marca w Willanowie został Kasztelanem wojnickim, po Franciszku Załuskim posuniętym na województwo czernichowskie (Sig. 15, f. 94). Z tym téż tytułem podpisał konfederacyą generalną 29 sierpnia 1696 r. (Vol. Leg. 5, fol. 840), i elekcyą Augusta II, jako Poseł województwa krakowskiego ([1]). Daty szczegółowéj jego śmierci także nie mamy, lecz ta wkrótce zdaje się nastąpiła, bo Niesiecki powiada: „że pewnieby go łaska królewska, na wyższe krzesło przesadziła, gdyby była śmierć prędko nie przyśpiała, po koronacyi królewskiéj i pod grobowiec nie zwaliła". Zawsze umarł nie późniéj jak w r. 1701, bo po nim kasztelanią otrzymał Jan Godziemba Dąbski, Chorąży Nadworny Kor. d. 8 marca 1702 roku (Sig. 15, f. 167 i Metr. Ks. 220 f. 277). Dwie córki po nim zostały: *Ewa*, dostała się w małżeństwo Rzeczyckiemu, Staroście rzeczyckiemu, z którym w Rawie fundowali OO. Reformatów (Niesiecki), druga zaś *Elżbieta Anna*, zaślubiła Józefa Ossolińskiego, Stolnika podówczas sandomierskiego (późniéj Kasztelana czechowskiego). Synów także dwóch zostawił: *Franciszka*, Sufragana i Kustosza przemyślskiego, Kanonika krakowskiego i gnieźnieńskiego i *Stanisława*, Starostę lelowskiego, żonatego z Ludwiką

([1]) Pięciu Szembeków podpisało tę elekcyą, jako Elektorowie z województwa krakowskiego (V. L. 5, f. 874).

Wyżycką, Chorążanką kijowską, siostrą późniejszego Arcybiskupa lwowskiego, wdową po Tomaszu Kossakowskim ([1]), którego córka *Anna*, wstąpiła do Benedyktynek we Lwowie, dnia 17 września 1749 r. *(Kuryer Polski* nr. 680).

3. **Michał Szembek**, syn trzeci Franciszka, Kasztelana kamienieckiego z Pieniążkównéj, Suffragan krakowski i Dziekan Opat mogilski ([2]), ofiarowanych sobie wyższych infuł nieraz przyjąć nie chciał, ale w pobożności życia, pasterskiéj pracy, szczodrobliwości na ubogich, ludzkości ku wszystkim, lata swoje przepędziwszy, poszedł po zapłatę w r. 1726 w Krakowie (Niesiecki).

4. **Antoni Szembek** brat poprzedzającego, zakończył życie w roku 1705 jako Scholastyk kamieniecki, Kanonik krakowski.

5. **Jan** Hrabia ze Słupowa Szembek, piątym był synem Franciszka, Kasztelana kamienieckiego, ale z Barbary Anny Rupniewskiéj (Met. 222, fol. 181) najprzód Referendarz Koronny ([3]), daléj Podkan-

([1]) Obacz Monografii T. I, str. 297.

([2]) Został Opatem mogilskim *Clarae Tumbae* dnia 16 października 1697 r. (Sig. 15, f. 10); był już wtedy Sufraganem krakowskim. W r. 1703 dnia 10 lipca jako Kanonik krakowski, został Dziekanem katedralnym krakowskim (Sig. 16, f. 66), w tymże roku był Kommissarzem do rewizyi skarbu koronnego (Vol. Leg. VI, f. 100).

([3]) Już w r. 1700 (we wrześniu) jako Referendarz W. Koronny, dostał w dożywocie wieś Bronicę po śmierci Stanisława Pieglowskiego, Kasztelana oświecimskiego (Sig. 15, f. 76). W roku

clerzy ([1]), nakoniec Kanclerz W. Kor 1712—1731) Starosta grudziążski, lubaczowski i kampinoski ([2]). Zachowując sobie na późniéj obszerniejszy życiorys Kanclerza, przytaczamy o nim zdanie Niesieckiego, który wyliczywszy różne jego fundacye, tak o nim mówi:

„Majestatowi polskiemu i w szczęściu i w nieszczęściu, w pokoju i pod wojenną burzą tak niezmierną aplikacyą, wierną radą, zabiegiem niesfatygowanym, wielki ten Minister asystował, że go i na tronie polskim utrzymał, i serca synów koronnych znowu do niego wykierował. Ojczyzny dobro za cel sobie wystawił, czy tedy posłując z województwa krakowskiego na walne sejmy kilka razy, czy na elekcyą Augusta II prowadząc pospolitém ruszeniem powiat biecki, czy przy lasce marszałkowskiéj w izbie poselskiéj w r. 1701 zasiadając, czy przy pieczętarskiéj funkcyi różne ekspedycye ułacniając, przywileje wydając, jedynie tylko tego przestrzegał, ażeby ani ojczyzna, ani prawo jéj jakiekolwiek żadnego uszczerbku nie znało. Ztąd Monarchów postronnych wielka cnót jego estyma-

1696 podpisał elekcyą Augusta II jako Starosta biecki i Poseł województwa krakowskiego (Vol. Leg. V, f. 874).

(1) Podkanclerzym został w r. 1702, a Referendarzem w jego miejsce mianowany dnia 14 grudnia t. r. Piotr Kczewski (Sig. 16, fol. 4).

(2) Dzierżawę Kampinoską otrzymał d. 27 listopada 1703 r. po śmierci Stanisława Wessla (Sig. 16, f. 109).

cya, a Klemens i Benedykt Papieże osobnemi listami jego żarliwość przy wierze, wychwalali, Bóg, rozumiem sowicie nagrodził, do którego poszedł w roku 1731 ([1])".

Krzyżanowski zaś ([2]) dodaje: że Kanclerz Szembek w r. 1724 w sprawie Toruńskiéj wstąpił w ślady Jana Karola Kopcia, Wojewody połockiego, potém Kasztelana trockiego, znanego z cnoty, i oparł się sądzeniu jéj jako *Crimen lesae Majestatis Divinae;* pomagali mu w tém Andrzéj Jan Załuski płocki, Krzysztof Antoni Szembek kujawski, Jan Hoziusz kamieniecki Biskupi i ośmiu świeckich Senatorów. Jan prezydował sądowi assesorskiemu, do którego z Senatu i Koła poselskiego byli powyżsi przybrani Członkowie, i gdyby nie Jerzy Lubomirski jeden z Członków i koryfeusz Kommissyi śledczéj w Toruńskiéj sprawie, przybrałaby ona była inną postać, jakto można sądzić z jego przemowy i nie byłaby Polsce przyniosła wstydu w obliczu Europy ([3]).

([1]) Pochowany dnia 5 czerwca 1731 r. w kościele katedralnym św. Jana w Warszawie, gdzie ma nagrobek. Paradę kościelną na jego pogrzebie opisuje dość obszernie Kuryer Polski z r. 1731 nr. 76.

([2]) Dawna Polska, T. II, str. 163.

([3]) Sumienne, bo zupełnie bezstronne ocenienie sprawy toruńskiéj, która dała powód do wielu deklamacyi za i przeciw, zamieściła *Gazéta Warszawska* z r. 1861 za miesiąc luty.

Z Ewy Leszczyńskiéj, Wojewodzianki kaliskiéj (1), tylko dwie córki zostawił: jedną, zakonnicę u Sakramentek w Warszawie, młodo zmarłą, drugą *Bihildę* (2), która zaślubiła Jerzego Augusta Wandalina Mniszcha, podówczas Podkomorzego litewskiego, Starostę sanockiego (późniéj Kasztelana sanockiego); zmarła bezpotomnie dnia 7 października 1747 r. i pogrzebiona w kościele kk. Reformatów w Warszawie, gdzie mąż jéj piękny wzniósł nagrobek. Tenże nagrobek przekazał pamięci potomnych i drugą żonę Mniszcha Maryą Amelię Bruelownę (zmarłą dnia 30 kwietnia 1772 r.), córkę wszechwładnego Ministra Augusta III, matkę drugiéj żony Szczęsnego Potockiego (Ob. T. II, str. 202). Wracając do Bihildy Szembekówny, dodać należy, że to była osoba nadzwyczaj dobra, nadzwyczaj ładna i niezmiernie bogata, jako dziedziczka rozległych włości, po Leszczyńskich, Szembekach i Brzostowskich. Ci ostatni największą część

(1) Ewa Leszczyńska, żona Jana, Hrabiego na Słupowie Szembeka, Kanclerza W. Kor., zmarła w Babicach dnia 28 kwietnia 1762 r. (*Supl. do Wiad. Warsz.* nr. 34), była córką Stefana Leszczyńskiego, Wojewody kaliskiego i Joanny Teressy Brzostowskiéj, Wojewodzianki trockiéj (Metr. 252, f. 225 r. 1722). Siostra jéj Anna, urodzona z Mniszchównéj, była 2ovoto za Aleksandrem Kazimierzem Hrabią ze Słupowa Szembekiem, Wojewodą sieradzkim bratem Jana. Obie ostatnie z rodu Leszczyńskich, wniosły oprocz znakomitych kolligacyj, ogromne dobra w dom Szembeków.

(2) Nie Mechtylda, jak mylnie napisano pod drzeworytem na str. 271 dzieła „Kościoły Warszawskie".

spadku po niéj zabrali. (Obacz pod Brzostowskiemi w T. I). Kanclerz Szembek piérwszy w swéj rodzinie, zaczął używać tytułu hrabiowskiego. Dawali mu go nietylko podwładni, ale i Dwory zagraniczne, hojnie go, jako Kanclerza, tym tytułem raczyły.

6. **Ludwik**, szósty syn Kasztelana kamienieckiego z Rupniewskiéj, Sekretarz W. Kor., Nominat Opat jędrzejowski, zakończywszy funkcyą Deputacką w trybunale koronnym z kapituły krakowskiéj i sam życie zakończył. Umarł w maju 1710 r., bo już dnia 3 czerwca Sekretarzem Wielkim Koronnym (duchownym) został po nim brat jego Jan Krzysztof, Kanonik krakowski (Sigil. 17, f. 154) ([1]).

7. **Franciszek**, brat poprzednich, najprzód Starosta bocheński ([2]), potém Chorąży Nadworny Koronny ([3]), a w końcu Stolnik Koronny, Starosta biecki ([4]), dwa razy z województwa krakowskiego Posłem stawając na sejmy (Vol. Leg.) przypadł

([1]) Jeszcze 10 maja tegoż roku (1710) Ludwik podpisał konsens królewski na dzierżawę starostwa małogostskiego (Sigill. 17, fol. 141).

([2]) Dożywocie na starostwie bocheńskiém odstąpił mu dnia 17 lutego 1699 roku Wielopolski (Sig. 15, f. 30); w r. 1702 już Starostą bocheńskim nazywany (Sigil).

([3]) Chorągiew Nadworną Koronną wziął po Janie Dąbskim, posuniętym na kasztelanią wojnicką dnia 9 marca 1702 r. (Sig. 15, f. 167, Metr. Ks. 242, f. 163).

([4]) Stolnikiem Koronnym, został dnia 13 kwietnia 1706 r. po Adamie Tarle, posuniętym na województwo lubelskie (Sigill. 16, fol. 226).

był do serca Augustowi II Królowi, którego był stronnikiem. Niesiecki pisze, że w czasie najścia Polski przez Karola XII, przebierając się pod Stralzund, kędy natenczas Król z swojém się wojskiem znajdował, od Szwedów przejęty pod Wiszmarem i do Szwecyi odesłany został. Ztamtąd po półroczného niewoli puszczony, gdy do domu przez Gdańsk przejeżdżał, do wieczności się przeniósł w roku 1712 ([1]). Z Magdaleny Tarłówny ([2]), córki Stanisława, Wojewody lubelskiego i Borkowskiéj jedyną tylko miał córkę *Barbarę*, która dwukrotnie zaręczana, to z Sewerynem Rzewuskim, Podczaszym Koronnym, to z Janem Gryff Branickim, Chorążym i Hetmanem Polnym Koronnym, nakoniec zaślubioną została Włodzimierzowi de Loeventhal, Saskiemu Hrabiemu, Marszałkowi wojsk francuzkich ([3]), którego zwykle Levendalem zwano.

([1]) Stolnikiem Koronnym został po nim, dnia 18 października 1712 r. Aleksander Szembek, Starosta lelowski i radomskowski (Sigill. 18, f. 9).

([2]) Sigill 17, p. 160 i 235, konsens królewski z dnia 7 lipca 1710 r. na kommunikowanie jéj dożywocia przez męża, na dobrach Bartkowice i Ożarów i z d. 25 listopada 1711 r. na ustąpienie żonie wójtostwa w Bieczu. Magdalena Tarłówna owdowiawszy po Szembeku poszła 2^{0} voto za Jerzego Lubomirskiego, podówczas Podkomorzego Koronnego, późniéj Wojewodę krakowskiego (Obacz T. II, str. 40).

([3]) Metr. Koron. z r. 1757, Ks. 275, f. 54, córka Barbary Szembekównéj, *Benedykta Antonina Loeventhal*, wyszła za Aleksandra Ossolińskiego, Miecznika Lit., po którym idą Hrabia Wiktor Ossoliński i Konstancya z Ossolińskich Tomaszowa, Hr. Łubieńska, żona Generała b. wojsk polskich, matka nieodżałowanego Hr. Leona (Obacz T. II, str. 95 i 136).

ciszka z Ro-
Najprzód
sandomier.
wski, Depu-
Koronny od
m Ludwiku
Biskupem
właściwie po
nim kate-
pasterstwa
dyecesyalny
hwały w Za-
Niemocki tak
m wielkim,
nemi stalla-
ecesyi przed
Dewkami i po
pparatem ko-
reformował.
święto Naro-
wadził, a co
kazał, kate-
na śmierć dy-
niej nie spu-
mysłskie (ro-
armińskie bi-
nem przykła-

16, f. 281).

dném, dobrocią pasterską, wrodzoną skromnością ciągnąc do Boga i zachęcając. Ojczyzna téż jego przysługą zaszczycona, kiedy dwie lecie na trybunale radomskim prezydując, świętobliwić prawa i sprawiedliwości przestrzegał, kiedy z sejmu grodzieńskiego 1726 r. Prezydentem na kommissyi kurlandzkiéj zasiadając w Mitawie, to księztwo po zejściu Ketlerowskiéj familii w płci męzkiéj do Polski inkorporował, i w prowincyą obrócił, nowe prawa mu opisawszy, z wielkim pożytkiem téj, jak była nadzieja ojczyzny, ale z niemniejszym kosztem jego i fatygą. Żarliwości jego przy prawach kościelnych pamiątka, jest w katedrze krasnostawskiéj, gdy gwałtu kościołowi temu uczynionego od dyssydentów i żołnierzy, tak jako na Biskupa prawego należało, poszukiwał u majestatu polskiego. Jest w druku jego *Krótkie zebranie nauki chrześciańskiéj*, w Krakowie, in 8vo, 1714 r." (Niesiecki).

9. **Aleksander Kazimierz** Hrabia ze Słupowa Szembek, Wojewoda sieradzki, Starosta biecki i radomskowski, dziewiąty syn Franciszka, Kasztelana kamienieckiego, najprzód otrzymał starostwo radomskowskie po Domiceli Męcińskiéj, Starościnéj wieluńskiéj, d. 22 października 1709 r. (Sigill. 17, p. 2). Stolnikiem Koronnym i Starostą bięckim, został d. 18 października 1712 roku po śmierci brata swego Franciszka (Sig. 18, f. 9). Nakoniec wziął krzesło w senacie, jako Wojewoda sieradzki dnia 11 sierpnia 1729 r. po śmierci Aleksandra

Mycielskiego (Sig. 22, f. 22) i na téj godności życie zakończył w r. 1756. Województwo po nim otrzymał Dąbski Kazimierz, Podczaszy Koronny, d. 18 grudnia tegoż roku, starostwo zaś radomskowskie Teodor Szydłowski, już 28 października; Bieckiego jeszcze w r. 1754 ustąpił Szembek Franciszkowi Lubomirskiemu (Sigillaty 27 i 28). W małżeństwo pojął *Annę Leszczyńską* ([1]), wdowę po Janie Gniewoszu, Kasztelanie zawichostskim, córkę Stefana Leszczyńskiego, Wojewody kaliskiego i Mniszchownéj ([2]). Z tego małżeństwa tylko córka *Katarzyna* została, wydana za Dymitra Księcia Jabłonowskiego, Starostę swieckiego. Na niéj linia Stanisława Szembeka wygasła.

LINIA PAWŁA SZEMBEKA 2° SYNA STANISŁAWA A WNUKA BARTŁOMIEJA.

Paweł Szembek, drugi syn Stanisława, wnuk Bartłomieja, w wyprawie chocimskiéj pod Janem Karolem Chodkiewiczem, mężnie stawał, po krótkiéj kampanii wkrótce umarł; według Okólskiego:

([1]) Już dnia 25 listopada 1710 r. Aleksander Szembek jako Starosta i Szambelan, był żonaty z Leszczyńską (Sigill. 17, p. 235).

([2]) Konstancya Mniszchówna, piérwsza żona Stefana Leszczyńskiego, była córką Jerzego Wandalina z Wielkich Kończyc na Ossownicy Mniszcha, Wojewody wołyńskiego z Anny Chodkiewiczówny, Kasztelanki wileńskiéj zrodzoną. W archiw. Kossa-

liberalis in pauperes et Religiosos ([1]), zostawił syna *Stanisława* i córkę *Magdalenę* ([2]), Jana Małachowskiego małżonkę, który tak ją kochał, że po jéj śmierci świat sobie obrzydziwszy, sukienkę duchowną przywdział ([3]).

kowskich (Plik, sub titulo *Mniszchowie*) znajduje się intercyza ich ślubna z daty 30 grudnia 1686 roku i Zapis Leszczyńskiego dla swéj przyszłéj żony z daty 12 listopada 1686 r., oblatowany następnie w aktach przemyślskich w dzień św. Pryski 1687 roku; Leszczyński był wtedy dopiéro Starostą kowelskim.

(1) Okolski Orbis Poloni T. III, f. 207.

(2) W księdze 30 zapisów trybunału koronnego piotrkowskiego z r. 1652, fol. 890 do 896 znajduje się pięć aktów, okazujących, że Paweł Szembek miał dwoje dzieci: *Stanisława* i *Magdalenę*. *Magdalena* żyła podówczas z Janem Małachowskim herbu Nałęcz, synem Aleksandra, a posag jéj zapewniony był na dobrach Dobrzynica. Tamże wspomnionym jest Aleksander Szembek, który wraz z Stanisławem, summy pewne na swych dobrach Magdalenie zapewnia.

(3) Od tego Jana Małachowskiego, który dla cnót i zdolności osobistych doszedł biskupiéj i podkanclerskiéj godności (1676 r.) zaczyna się dopiéro epoka, wzniesienia się téj rodziny: kolligacye resztę zrobiły. Ów Jan, Biskup i Podkanclerzy (umarł 21 sierpnia 1697 r.) pochodził z drobnéj szlachty h. Nałęcz, gnieżdżącéj się w Sieradzkiém. Gniazdem ich w XVII wieku była wieś Dębowa Góra. Małachowice dopiéro późniéj założono. Podanie szlacheckie wyprowadza ich, od któregoś z synów Kazimierza Wielkiego i Esterki, sami zaś wywodzą się od Małochy Grzymalczyka. Podania te oba są bardzo wątpliwe, bo według naszych historyków Pełka i Niemira, synowie Kazimierza zeszli bezpotomnie, a urojony *Małocha*, Wojewoda poznański, znanym jest, jedynie z *Genealogii Grzymalitów*, napisanéj przez Przybysława Mutynę Dyamentowskiego, sławnego fałszerza dziejów ojczystych, który pomimo to jednak, kładzie go między przodkami istniejącéj dotąd rodziny *Małachowskich herbu Grzymała* nie *Nałęcz*. Najprawdopodobniéj przodkiem téj rodziny był jakiś żołnierz przez Czarnkowskich do h. Nałęcz przyjęty, pokazuje to samą herbu odmiana.

Stanisław ze Słupowa Szembek, Burgrabia krakowski, syn Pawła, według Niesieckiego, podczas buntów kozackich, mężnym się bohaterem pokazał, w zwycięzkiéj pod Beresteczkiem potyczce z Kozakami. Prócz innych dóbr w Krakowskiém, posiadał Miławczyce i Buglów, które od niego trzymał, nieoszacowany nasz Pasek (r. 1668). Przez Żelęckich, czy téż Ujejskich był Szembek krewnym żony Paska, z domu Romiszowskiéj. Wspomina sam Pasek o tém w swych *Pamiętnikach* pod rokiem 1669 opisując: „jako jednego czasu przyjechali do niego, do Miławczyc, krewni jego żony z matki, pan Stanisław Szembek i p. Żelęcki Franciszek i przyprowadzili z sobą jakiegoś téż swego krewnego (Kardowskiego czy Kordowskiego) niejakiego wielkiego pijaka, który Paskowi przymawiał, że się Mazury ślepo rodzą, że *Mazurowie nasi, po jaglanéj kaszy słone wąsy mają, w piwie je maczają* i t. p., co pana Chryzostoma do bójki przywiodło. Żoną Stanisława Szembeka była Krystyna, albo Gryzelda Żelęcka, herbu Trach, siostra właśnie owego Franciszka, o którym mówi Pasek, wdowa po Pawle Tarnowskim herbu Rolicz; ta mu powiła dwie córki: jednę zaślubioną Michałowi Czernemu, Kasztelanowi sądeckiemu ([1]), drugą *Teressę*, zakonnicę reguły św. Franciszka; synów zaś sześciu.

([1]) Niesiecki pod Szembekami daje temu Czernemu imię *Stanisława*, z podpisu zaś oryginalnego a nawet z Niesieckiego (T. III

1. **Franciszek Aleksander**, Kasztelan wiślicki, o którym mówi Niesiecki, że lat kilkanaście służąc za Towarzysza pod ussarską chorągwią Królewicza Jakóba, nosił potém chorągiew pod znakiem Józefa Lubomirskiego, Marszałka Koronnego, daléj porucznikował u tegoż, najprzód w chorągwi pancernéj, późniéj zaś w ussarskiéj. W r. 1697 podpisał elekcyą Augusta II jako Burgrabia krakowski, i Poseł z Sandomierskiego, następnie jako Wojski sandomierski ([1]). Z tegoż województwa posłował na sejmy, Deputatem bywał na trybunał koronny kilka razy, Kommissarzem na trybunał radomski; marszałkował téż na sądach kapturowych pod *interregnum* 1697 r. Przed rokiem 1704, został Kasztelanem wiślickim ([2]). Podczas burzy szwedz-

p. 250 edycyi lipskiéj) wiemy, że zwał się *Michał* z Witowic Szwarcemberg Czerny. Rodzina Czernych h. Nowina, pochodzi od Jana Szwarca, który za Aleksandra Króla i późniéj, zajmował się werbunkiem żołnierzy dla obrony Rzeczypospolitéj i liczne za to pootrzymywał nadania, a między innemi Witowice (Metr. Kor. i Lit.). Potomstwo jego licznie rozrodzone w Krakowskiém, doszedłszy znaczenia, zwykłą koleją wywodziło się z Czech od Szwarcembergów; oddać jednak należy sprawiedliwość Czernym, że dopiéro w XVII wieku, dowiedziawszy się od Jezuitów o swém pochodzeniu, zaczęli się podpisywać Szwarcenbergami.

([1]) Wojskim sandomierskim został w r. 1701 (Metr. 220, fol. 167).

([2]) Daty nominacyi nie masz. Stanisław z Sielnicy Maj, Podstoli krakowski, został Kasztelanem wiślickim w r. 1697 (Metr. 220, fol. 6), lecz kiedy umarł nie wiemy; w roku zaś 1704 (Sig. 16, f. 159) już spotykamy Franciszka Szembeka jako Kasztelana Wiślickiego.

kiéj i domowych zamieszek za Augusta II, bronił województwa swego i radą i ramieniem. Umarł mając lat 70 w Lublinie, w r. 1724. Kasztelanią wziął po nim, d. 19 września 1724 r. Aleksander Krasiński, Chorąży sandomierski (Sigill. 20, f. 125). Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał: piérwszy raz z wdową po Malinowskim, drugi raz z Krystyną Jagniątkowską, siostrą Kasztelana czechowskiego, wdową po Żorawskim; ta po jego śmierci obrała sobie życie zakonne, u Karmelitek Bosych na Wesołéj przy Krakowie, pod imieniem Maryi Wiktoryi. Córka jego była za Stefanem Morsztynem, Starostą kowalskim; synowie zaś z piérwszéj żony *Stanisław* i *Antoni*, z Jagniątkowskiéj zaś *Maciéj* w zakonie Jezuitów.

Stanisław, Chorąży sandomierski ([1]), Poseł na sejm r. 1724, Deputat i Vicemarszałek trybunału koronnego, umarł r. 1737. Złączył się był dożywotnie z Żorawską, siostrą przyrodnią Morsztynowéj, Kasztelanowéj sądeckiéj; córka po nim tylko jedna została, wydana za Romualda Wybranowskiego, Chorążego urzędowskiego. Drugi syn Franciszka Aleksandra

Antoni, Podstarosta bydgoski, daléj nowogrodzki, w r. 1736 został Chorążym sandomierskim, po bracie swym Stanisławie (dnia 31 listopada Sig.

([1]) Ten sam podobno dnia 27 października 1709 r. mianowany Cześnikiem lubelskim po Tomaszu Kiełczewskim, posuniętym na Stolnika lubelskiego (Sigil. 17, f. 13).

25, fol. 53). W następnym roku (dnia 24 listopada) wziął kasztelanią nakielską (Sigil. 25, fol. 63) po Władysławie Konstantym Kąsinowskim. W roku 1744 został księdzem (Sigill. 26, f. 167). Umarł zaś mając lat 80 w r. 1775. (*Bartosz.* Znak. Mężowie w XVIII wieku III, 130). Ożenił się z Franciszką Iwańską h. Jastrzębiec, córką Adama, Kasztelana brzesko-kujawskiego i Heleny Gembickiéj, Łowczanki Koronnéj. Z małżeństwa tego zostało się dzieci czworo: tojest dwie córki: *Krystyna* za Zygmuntem Turno, Stolnikiem poznańskim i *Helena* za Józefem Dunin Karwickim, Regentem Koronnym (1767 r. Ks. M. 272 f. 21). Z notatki Ministra Łubieńskiego, udzielonéj nam przez ś. p. Leona Hr. Łubieńskiego wyczytujemy, że Antoni miał jeszcze jednę córkę za Slaskim. Synów także dwóch zostawił: *Adama* zmarłego dzieckiem i

Krzysztofa Hilarego, Biskupa płockiego, którego obszerny życiorys nakreślił Bartoszewicz w Tomie III dzieła *Znakomici mężowie XVIII wieku.* Z niego téż w streszczeniu dajemy wiadomość o tym zacnym i uczonym kapłanie.

Krzysztof Hilary Szembek, urodził się r. 1722, w Biały, w dobrach nazwanych Czarnkowszczyzna, majątku rodzicielskim. Dobra te leżały w województwie poznańskiém, w powiecie wałeckim. Oddany przez ojca, wielkiego przyjaciela Jezuitów, jeszcze w dziecinnym wieku na początkowe nauki do Wałcza, miasteczka rodowego na pograniczu

brandeburskiém, gdzie Jezuici uczyli, Krzysztof już wtenczas przywdział strój duchowny. Około r. 1740, a w 18 życia swego, zyskawszy zezwolenie ojca i dziadka wstąpił do seminaryum św. Krzyża u Missyonarzy w Warszawie. Tu już spotykały go niezasłużone, lecz rodowemi związkami sprowadzone zaszczyty, gdyż nie poświęcony jeszcze nawet na kapłaństwo otrzymał przez ustępstwo stryja swego, Józefa Szembeka, Biskupa chełmskiego, kanonią krakowską. Potém przez Księcia Prymasa, dziadka swego wysłany został na dokończenie edukacyi duchownéj do Rzymu, gdzie poświęcając czas to naukom, to podróżom, po trzechletnim pobycie za granicą, powrócił do ojczyzny. Tu wkrótce otrzymał na przedstawienie kapituły metropolitalnéj wakującą kanonią gnieźnieńską, a d. 25 marca 1748 r. jeszcze za życia Prymasa odprawił primicye swoje w Łowiczu. W r. 1749 obrany Deputatem z kapituły krakowskiéj na trybunał koronny, który jednak dla zamieszek krajowych nie doszedł; w r. 1754 powtórnie Deputat krakowski na trybunał, sądził sprawy pod laską Piotra Sapiehy, smoleńskiego Wojewody. Po śmierci Grzegorzewskiego, Król oddał mu archidyakonią kollegiaty warszawskiéj św. Jana (1759 r.) Wkrótce potém wziął po Miaskowskim probostwo płockie, a z niém odziedziczył i tytuł Książęcia Sieluńskiego, przywiązany do probostwa katedralnego płockiego. W czasie bezkrólewia po Auguście III, Prymas (Łubień-

ski), wysyłając Posła, celem upomnienia się o summy Neapolitańskie, Krzysztofowi, znanemu z gruntownéj nauki polecił napisanie instrukcyi dla tegoż Posła. Szembek po mozolnéj pracy w archiwum koronném, chlubnie się wywiązał z danego sobie polecenia i w nagrodę swéj pracy, mianowany został Prałatem Kantorem Metropolitalnym. Był więc już wtenczas Krzysztof, Członkiem trzech kapituł i Księciem, infuły mu tylko niedostawało. W roku 1765 obrany po raz trzeci Deputatem na trybunał koronny, z prawa jako członek metropolitalnéj kapituły, Prezydentem był trybunału, którą to godność i w r. 1766 sprawował. Nakoniec Klemens XIII Papież, potwierdzając nominacyą Stanisława Augusta, który Szembekowi oddał koadyutoryą chełmińską, dozwolił wyświęcić go na Biskupa uranopolitańskiego (1767 r.). Miał wtedy lat 45. Gdy w Polsce szerzyła się burza i walka rodziła walki, Szembek chroniąc się od udziału w ówczesnéj polityce, chronił się przez ten czas w Krakowie. Z nastaniem chwilowéj spokojności używany do rozmaitych prac prawodawczych i naukowych, uzyskał koadyutoryą płocką. Wkrótce potém nowy zaszczyt spotkał uczonego Biskupa, gdy bowiem Archetti, Nuncyusz papiezki w Warszawie, wysłany był w tym samym charakterze do Petersburga, dla poświęcenia nowo wystawionego w téj stolicy kościoła katolickiego, postanowił Papież dostojność Nuncyusza w Polsce, chwilowo tylko oddać

Szembekowi, zanimby się stanowczo namyślił: dowód jak dobrze Koadyutor płocki położonym był w łasce u Stolicy Apostolskiéj. Byli w Polsce Biskupi, starsi i zasłużeńsi od Szembeka, Papież jednak wybrał jednego z młodszych, bo Suffragana. Dotąd jeszcze żaden Polak nie urzędował w Rzeczypospolitéj, z ramienia stolicy apostolskiéj, a Król ozdabiając Nuncyusza na swój sposób dał Szembekowi order Orła Białego ([1]). Półtora roku niespełna, był posłannikiem Rzymu w Polsce. Złożył z ochotą tę godność, która mu więcéj ciężarem, jak ozdobą była. Nuncyaturę pomieniał tylko na senatorskie krzesło, biskupstwo płockie i księztwo pułtuskie, bo brat królewski Michał, właśnie wtenczas po śmierci Prymasa Ostrowskiego, został Arcybiskupem gnieźnieńskim. Jego miejsce w Płocku z tytułu koadyutoryi zastąpił Szembek. W r. 1786 na sejmie piérwszy raz zajął Szembek swe senatorskie krzesło. Obrany z Wielko-Polski przez 122 głosów Konsyliarzem do Rady Nieustającéj na dwa lata, zasiadał w Departamencie Skarbowym. Na łonie dyecezyi swojéj Biskup budował kościoły, uposażał i zbogacał nadaniami szpitale. Wśród tych zatrudnień zaszedł go *Sejm Wielki* 1788 r. Razem z innemi obywatelami, obmyślał środki reorganizacyi kraju. W roku 1790 wyznaczony był Prezesem deputacyi do wejrzenia w rachunki i długi na

([1]) Miał już order św. Stanisława od r. 1770.

koszary warszawskie. W 1792 r. wyznaczony był jeszcze do delegacyi, która miała konstytucye sejmu miejskiego ułożyć w jednę całość. Po r. 1794 dostał się pod panowanie pruskie i wtedy wyrobił koadyutoryą płocką dla Onufrego Szembeka. Kontent był, że mógł krewnemu wynagrodzić przychylność wieloletnią i ciągłe prace. Zaspokoiwszy się z téj strony, zatęsknił do Krakowa; rzucił więc Prusy Południowe i pojechał do Austryi, bo Kraków był austryackim. Tu styrany nieszczęściem kraju i latami, umarł d. 5 września 1797 r., w roku życia 75: Biskupem był lat 30. Na stolicy płockiéj siedział lat 12. Pochowany w katedrze krakowskiéj ale nagrobek ma u św. Krzyża w Pułtusku.

2. **Krzysztof Antoni** Szembek, drugi syn Stanisława, Burgrabiego krakowskiego i Krystyny Żeleckiéj, urodził się około roku 1670. Po odbyciu nauk domowych, wysłany do akademii krakowskiéj, gdzie przygotowany do słuchania wyższych umiejętności, udał się do Rzymu i poświęcił się szczególniéj nauce prawa świeckiego i kościelnego, teologii i dziejów. Powróciwszy do ojczyzny i obrawszy stan duchowny, został Kustoszem łowickim i Kanonikiem krakowskim. Bracia jego stryjeczni: Stanisław Prymas i Jan Kanclerz Szembekowie, otworzyli mu wstęp do Dworu; wkrótce więc został najprzód Sekretarzem Większym Kor. po Ludwiku Szembeku ([1]), późniéj Referendarzem

([1]) Mianowany dnia 3 czerwca 1710 r. (Sig. 17, p. 154).

Koronnym, Opatem mogilskim, Kanonikiem kujawskim i Archidyakonem pomorskim. Podówczas był téż z kapituły kujawskiéj po dwakrotnie wysłany Deputatem na trybunał koronny. R. 1712, Król August II mianował go po śmierci Teodora Wolfa Biskupem inflanckim. Na téj katedrze zasiadając, wykupił dobra Dondangen ([1]), dawniéj do niéj należące, a zastawione za summę 30,000 talarów Ottonowi Majdel, Staroście piltyńskiemu. Król August, II dnia 5 października 1717 r. wyprawił go do Drezna w poselstwie do Wiednia, w celu odwrócenia spodziewanego wtargnięcia wojsk tureckich w granice Polski. Nim jednak do Wiednia wyjechał, przeniesiony został z biskupstwa inflanckiego na poznańskie, osierocone w r. 1716 przez śmierć Bartłomieja Tarły. Skuteczne i umiejętne spełnienie powierzonego sobie poselstwa przy Cesarzu Józefie I, zjednało Szembekowi nowe względy królewskie, skutkiem których gdy Felicyan Konstanty Szaniawski, Biskup kujawski po Kazimierzu Łubieńskim, zmarłym 1719 r., wstąpił na katedrę krakowską, August II mianował Antoniego Krzysztofa Szembeka Biskupem kujawskim. Jako senator rzeczypospolitéj należycie do spraw krajowych wdrożony, odbywał liczne posługi, a mianowicie: jeździł w powtórném poselstwie do Wiednia,

([1]) Darowane Rzeczypospolitéj przez Berzewiceja w r. 1583, za co Stefan Batory nadał mu tytuł Barona (Metr. 127 fol. 237).

za panowania Karola VI znajdował się na sejmie Rzeszy w Ratyzbonie, jeździł w poselstwie do Cesarza Piotra I. Po śmierci Teodora Potockiego, wyniósł go Król August III na dostojność Arcybiskupa gnieźnieńskiego i Prymasa Korony Polskiéj W. X. L.; dnia 12 stycznia 1738 r. (Sigil. 25, f. 77), trzymał razem opactwo tynieckie. Ostatnie lata podeszłego wieku, usuwając się już od spraw publicznych na ćwiczeniach pobożnych i dobrych uczynkach przepędził. Pamiątkę swojéj szczodrobliwości zostawił w założonym przez siebie szpitalu św. Benona, przeznaczonym na wsparcie podupadłych rzemieślników i na wychowanie warsztatowéj młodzieży. Umarł roku 1748.

3. **Stanisław**, trzeci syn Stanisława Burgrabiego krakowskiego, powracając z wołoskiéj kampanii w r. 1691, na wieczny się pokój przeniósł w Krakowie; u OO. Reformatów pogrzebiony (Niesiecki).

4. **Waleryan** zakonu św. Franciszka *Conventualium*, prowincyą polską chwalebnie rządząc niebo sobie uskarbił. (Niesiecki).

5. **Józef** z zakonu Soc. Jesu po rektorstwie piotrkowskiém [1], łuckie rządząc, życie pobożnie zakończył w r. 1719 (Niesiecki).

6. **Antoni Felicyan**, Podkomorzy krakowski, szósty syn Stanisława Burgrabiego krakowskiego,

(1) Józef, Rektor kollegium Soc. Jesu 1711 r., Ks. 39, Zapisów Trybunału Koronnego Piotrkowskiego, f. 92.

z młodszych lat rycersko traktował, jak mówi Niesiecki, potém Burgrabią i Podwojewodzym krakowskim, a daléj Wojskim oswiecimskim zostawszy ([1]), na różnych funkcyach, które wszystkie godnie piastował na dobro pospolite pracował, jako to Deputatem i Marszałkiem bywając na sejmikach, Posłem na radę warszawską, Kommissarzem na trybunał radomski cztéry razy, Posłem na sejm grodzieński r. 1718 ([2]) i warszawski r. 1719, Posłem od województwa krakowskiego do Króla Augusta II, u którego wyjście z tego województwa wojsk auxyliarnych saskich z wielką folgą ziemianów fortunnie wyrobił (Niesiecki). W roku 1720, dnia 21 sierpnia, otrzymał podkomorstwo krakowskie po śmierci Franciszka Lanckorońskiego (Sigil. 19, f. 308). Umarł w r. 1758, a Podkomorzym został po nim Stanisław Łętowski dnia 18 marca 1759 r. (Sigil. 27, f. 467 i Kuryer Pols.). Miał za sobą Ewę Nielepcównę, która mu powiła dwie córki: starsza *Salomea*, najprzód żyła z Józefem Dębiń-

([1]) Antoni Szembek, Burgrabia i Podwojewodzy krakowski, został Wojskim oświecimskim dnia 22 października 1709 r., po śmierci Gołuchowskiego (Sigil. 17, f. 7), a Burgrabią krakowskim został po nim Piotr Szembek dnia 27 października 1709 roku (Sig. 17, f. 14).

([2]) W tymże roku (1718) dnia 17 grudnia otrzymał wraz z żoną Ewą Nielepcówną starostwo ujskie (Sig. 19, f. 166); wprzód już mieli z łaski królewskiéj dożywocia na Glinniku i Gołyszynie (1713 r.), do których Król dodał im jeszcze Jeżówkę. Trzymał téż w zastawie Bronice, które w r. 1737 Michałowi Szembekowi ustąpił (Sigillaty).

skim, Starostą wolbromskim ([1]), a gdy się to małżeństwo rozeszło, z Antonim Ponińskim, Wojewodą poznańskim; w r. 1756 wstąpiła do Wizytek w Warszawie (Kur. Pols., nr. 178). Młodsza 1° v. za Stefanem Pisarzowskim, Stolnikiem bracławskim, 2° voto za Walewskim. Synów zaś czterech: *Józefa*, *Franciszka Jakóba*, *Marka* i *Michała*; z tych:

1. Józef, Biskup chełmski, z Kanclerza krakowskiego i Kanonika warmińskiego, wstąpił na tę katedrę w r. 1737 po zejściu Józefa Felixa Szaniawskiego. Następnie w r. 1752 został Biskupem płockim po Antonim Dębowskim ([2]). Umarł w r. 1758. Pasterz samą dobrocią i pobożnością tchnący. Deputatem zasiadał w trybunale kor. 1728 r.; to najstarszy syn Antoniego, Podkomorzego (Niesiecki).

2. Franciszek Jakób, Chorąży Nadworny Koronny, Wojewoda inflancki, Starosta brzesko-kujawski i tolkmicki, posłował na różne sejmy, najprzód z Inflant, drugi raz z Kujawskiego województwa 1726 r., z Krakowskiego 1728 i 1729 r. Z sejmu 1726 r. z prowincyi Wielkopolskiéj i Kommissarzem zapisany na kommissyą kurlandzką, funkcyą tę swoim kosztem chwalebnie odprawił ([3]), kę-

([1]) Antoni Felicyan Podkomorzy krakowski, córka jego Salomea za Dembińskim (Józefem) Starostą wolbromskim 1729 r. Ks. Metr. 224, f. 328.

([2]) Nominacya jego na biskupstwo płockie nosi datę 7 czerwca 1752 r. (Sigil. 28, f. 288).

([3]) Był on naznaczony do kommissyi kurlandzkiej z bratem swym stryjecznym Janem Krzysztofem, Biskupem warmińskim w r. 1727, Ks. M. 224, f. 193.

dy do kalkulacyi intrat księztwa kurlandzkiego, był deputowany. Po śmierci Króla Augusta jeździł w legacyi do dworu wiedeńskiego z denuncyacyą śmierci jego (Niesiecki). Najprzód był Starostą borowickim, w r. zaś 1722 Działyński Ignacy Wojewoda pomorski ustąpił mu starostwa tolkmickiego (Sig. 20). Byłoto zapewnie wkrótce po ślubie Szembeka z córką Działyńskiego. W r. 1732 (dnia 10 listopada) został Chorążym Nadwornym Koronnym, po Mycielskim (Sigil. 23, f. 13), a w pięć lat później Wojewodą inflanckim po Janie Ludwiku Platerze (dnia 8 lipca 1737 r. Sig. 25, f. 41). Starostwo brzesko-kujawskie wziął w r. 1735, lecz go wkrótce bratu swemu Markowi odstąpił. Był także Starostą piaseczyńskim, i w r. 1748 ustępował tego starostwa Brühlowi (Sig. 28, f. 119). Order Orła Białego dostał d. 17 stycznia 1759 r. (Kur. Pol. nr. 3). Umarł w r. 1765, a województwo inflanckie objął po nim Jan Borch, Podkomorzy inflancki d. 9 lipca 1765 r. (Sig. 31, f. 32). Franciszek Jakób Szembek, Wojewoda inflancki (pisał się Hrabią ze Słupowa), dwa razy w związki małżeńskie wstępował: najprzód z Teressą Działyńską, córką Ignacego Wojewody pomorskiego i Joanny Drzewickiéj, Wojewodzianki lubelskiéj (Zap. Tryb. Piotrk. Ks. 46, fol. 913 i 938); z niéj miał syna *Benedykta*, zmarłego dzieckiem. Ta Teressa Działyńska, rozwiódłszy się z Szembekiem, poszła zà Jana Sikorskiego h. Lis, Starostę murzynowskiego (Zap. Tryb.

Piotrk: 55, f. 532). Po niéj pojął Szembek Annę ze Złotego Potoka Potocką, córkę Michała Potockiego, Wojewody wołyńskiego. Krasicki myli się twierdząc, że była bezdzietną, miała bowiem dwóch synów: *Aleksandra* i *Michała*.

Aleksander Hrabia na Słupowie Szembek, Starosta szczerczewski ([1]), potém Generał-Adjutant J. Kr. M. ([2]), dziedzic miasteczka Widawy i innych; był do ostatniego rozbioru Polski Generałem Stanisława Augusta. Minister Łubieński pisze, że Aleksander był potém Generałem wojsk ross. i że miał syna, na którym ta linia podobno wygasła.

Michał, Starosta boronecki, drugi syn Franciszka Jakóba z Potockiéj, żonaty był z Marcyanną Iwańską 1° v. Niszczycką, Kasztelanową Raciążską; zdaje się, że jego synem był *Józef* Szembek, Chorąży regimentu pieszego szefostwa Augusta Sułkowskiego, Wojewody poznańskiego.

3. **Marek** Hrabia ze Słupowa Szembek, Starosta brzesko-kujawski, Generał-Major wojsk koronnych, trzeci syn Antoniego Felicyana, Podkomorzego krakowskiego, z Ewy Nielepcówny, wysłany za granicę, gdy tamże nauki wyższe ukończył, wszedł do wojska cesarskiego i ze stopniem Rotmistrza do

([1]) Otrzymał to starostwo d. 17 listopada 1768 r. (Sig. 32, fol. 45).

([2]) Aleksander Szembek, Wojewodzic inflancki, mianowany Fligiel-Adjutantem J. K. M. d. 4 marca 1765 r. (Sig. 31, f. 61), Generał-Adjutantem d. 25 maja 1773 r. (Sig. 32, f. 209), Puł-

ojczyzny wrócił, gdzie od Augusta II Króla, mile przyjęty, w wojsku koronném służąc, najprzód jako Oberszlejtenant piechoty łanowéj (mianowany dnia 7 września 1729 r. (Sig. 20, f. 274), potém jako Major, w r. 1730, został Podpułkownikiem regimentu pieszego hetmańskiego; w pięć lat późniéj (17 czerwca 1735 r.) już jako Pułkownik i Generał-Adjutant królewski, dostał dowództwo regimentu dragonii Królewicza Karola. Z tym téż tytułem podpisał potwierdzenie praw i przywilejów na sejmie 1736 r. (Vol. Leg. VI, 646). Życie zakończył jako Generał-Major J. K. M. i Starosta brzesko-kujawski w r. 1744. Złączył się związkiem małżeńskim z Jadwigą Rudnicką, Staróścianką brzesko-kujawską, która po nim owdowiawszy 2° v. poszła za Kazimierza Łubieńskiego, Starostę lelowskiego (Ob. T. II, str. 80). Zostawił Marek dzieci dwoje: syna *Izydora*, najprzód Starostę brzesko-kujawskiego (1770 r. Ks. Metr. 279, f. 474); potém Pułkownika J. K. M. (1773 r. Ks. M. 281, fol. 109), zmarłego Generałem bezpotomnie i córkę *Paulę* 1° voto za Celestynem Łubieńskim, ojcem Feliksa Hr. Łubieńskiego, Ministra sprawiedliwości za Księztwa Warszawskiego, 2° voto za Janem

kownikiem wojsk koronnych 24 maja 1775 r. (Sig. 32, f. 348). Nakoniec w r. 1776 (dnia 14 grudnia) został aktualnym Pułkownikiem komenderującym w regimencie pieszym Ordynata Sułkowskiego. W r. 1780 wziął dymissyą w randze Generała-Majora (Sig. 35, fol. 21). Żona jego Maryanna Trzcińska. *(Błeszcz.)*.

Potockim, Starostą guzowskim, 3° voto za Andrzejem Księciem z Kozielska Ogińskim, Wojewodą trockim (Ob. Monogr. T. II, str. 90 i 91).

7. Piotr ze Słupowa Szembek, Kasztelan oświecimski, Starosta barwaldzki, syn siódmy Stanisława, Burgrabiego krakowskiego, ale z Pruszyckiéj zrodzony. Był najprzód Burgrabią krakowskim od 27 października 1709 r. po Antonim Szembeku (Sig. 17, p. 14), późniéj Wojskim oświecimskim od r. 1720 (Metr. 222, fol. 561); otrzymał w końcu kasztelanią oświecimską dnia 19 czerwca 1728 r. po Piotrze Dębińskim posuniętym na biecką (Sig. 20, f. 238). Jako Kasztelan oświecimski podpisał potwierdzenie praw i przywilejów na sejmie 1736 r. (Vol. Leg. VI, 645). Umarł w r. 1738. Z Barbary Nielepcównéj herbu Pruss, tylko córki zostawił: *Natalią* dożywotnie zmówioną z Janem z Raciborska Morsztynem, Starostą sieradzkim ([1]) i *Waleryą* za Piotrem Branickim, herbu Korczak, Chorążym halickim, ojcem Franciszka Ksawerego, Hetmana Koronnego, któremu znaczny wniosła posag. Linia Pawła Szembeka, podobnież jak i Stanisława, wy-

([1]) Z tego małżeństwa urodził się Stanisław (?) Morsztyn, Starosta skotnicki. Tego córki: *Józefa*, żona Stanisława Hr. z Tenczyna Ossolińskiego, matka Józefowéj Krasińskiéj, Oboźnicowéj Koronnéj i *Marya*, najprzód za Karolem Steckim, Chorążycem Koronnym, potém za Generałem Kniaziewiczem, matka Aleksandry Steckiéj zaślubionéj Michałowi Radziwiłłowi (Obacz Monogr. T. II, str. 135 i 275).

gasła lub w kądziel przeszła niedoczekawszy wieku XIX.

LINIA HIERONIMA SZEMBEKA,

przodka dziś żyjących Hrabiów ze Słupowa Szembeków, drugiego syna Stanisława, wnuka Bartłomieja (¹).

Niesiecki wspomina o członkach téj linii tylko tyle: „Aleksander Szembek, Łowczy łęczycki w ziemi wieluńskiéj; piérwsza jego żona Męcińska, siostra Starosty ostrzeszowskiego: z téj został się syn Józef; druga żona Wężykowa wdowa: z téj także syn, teraz w wojsku koronném", zresztą o jego przodkach i potomkach zupełnie milczy. Przyczyną tego przemilczenia była poczęści niewiadomość, poczęści téż obawa narażenia się przemożnéj podówczas, i już wielce zasłużonéj w kościele naszym rodzinie Szembeków, przypominaniem, że jeden jéj szczep przez długi czas, ulegając nowinkom helweckim, nie wrócił na łono kościoła aż około roku 1660. Nie mając tych skrupułów, co szanowny nasz heraldyk, przy pomocy licznych dokumentów, zebranych głównie z Metryki Koronnéj, dajemy krótką wiadomość o téj linii:

Hieronim, drugi syn Stanisława a brat Pawła i Stanisława, o których rozrodzeniu dopiéro co mówiliśmy, z młodu dla dalszego kształcenia się

(¹) Obacz wprzód str. 238.

w naukach i sztuce wojennéj za granicę wysłany, zwiedził obce kraje a mianowicie ówczesne Imperium rzymsko-niemieckie, gniazdo swych przodków. W czasie tejto peregrynacyi zbiérał, gdzie mógł znaleźć, dokumenta odnoszące się do starożytnego rodu Szembeków. Pomógł mu w tém najwięcéj Walenty August von Schonbegk, Opat siedlicki i skalicki, Protonotaryusz stolicy apostolskiéj w Czechach. W roku bowiém 1607, bawił u niego Hieronim przez czas jakiś, i od niego jako krewniak stryjeczny (patruelis) przyznany i podejmowany, otrzymał rodowód swych przodków.

Za powrotem do ojczyzny służył jéj nietylko głową, ale i ramieniem, a dbając o swe imię, jako drogą po przodkach spuściznę, zyskał w r. 1616 od Króla potwierdzenie dokumentów rodzinnych przez siebie zebranych i wniesienie ich do Metryki Koronnéj (1). Tym sposobem uchronił od zagłady

(1) Oblata potwierdzenia dokumentów tyczących się rodowodu Szembeków, w Ks. Metr. 160, fol. 173 z roku 1616, jakotéż *Rodowód oryginalny*, o którym kilkakroć już wspomnieliśmy, zawiéra: A) Dyploma Henryka VII Cesarza rzymsko-niemieckiego z daty 8 lutego 1313 r., pod Florencyą dla Henryka Schonbegk na stopień rycerza (eques). B) Dyploma Karola IV Cesarza rzymsko-niemieckiego dla Fryderyka Schonbegk, Dworzanina (curiensis), syna Henrykowego i dla jego synów Sebalda i Henryka, z daty 5 września 1355 r. w Pradze. C) Indygenat przez Zygmunta Augusta Króla polskiego, z daty w Warszawie dnia 25 lipca 1566 r., dla Bartłomieja Szembeka i jego potomstwa udzielony. D) Dyplomat Inwestytury przez Rudolfa II, Cesarza rzymsko-niemieckiego na opactwo siedlickie dla Walentego Augusta

te zabytki szacowne starożytnego blasku imienia Szembeków, a zarazem dla siebie i braci zyskał chlubne świadectwo Zygmunta III, które tu w tłumaczeniu przytaczamy:

„Hieronim, Aleksander, Bartłomiéj i Gabryel Szembekowie, bracia rodzeni, przodków swych sławę, jakoby prawem dziedzictwa na nich spadłą, całém sercem objąwszy, dodali jéj nowéj świetności, dzielnemi przeciw ojczyzny wrogom czynami. Albowiem i pod Janem Zamojskim walcząc przeciw Michałowi Mołdawskiemu, i pod Janem Karolem Chodkiewiczem, broniąc Inflant przeciw najeźdźcy Karolowi Sudermańskiemu; nakoniec pod naszém osobistém (Zygmunta III) dowództwem, przeciw Moskwie, przy oblężeniu Smoleńska przywodząc piechocie, zagrzani miłością ojczyzny, takie męztwa, stałości i dzielności złożyli dowody, jakich tylko po najdzielniejszych i najprzywiązańszych do ojczyzny mężach, spodziéwać się można". (Metr.

Schoenbegk, z daty w Pradze, d. 8 września 1598 r. E) Dyplomat Walentego Augusta Schoenbegka, Opata siedlickiego i skalickiego, Hieronimowi udzielony i zawiérający rodowód Szembeków, z daty w opactwie siedlickiém dnia 10 czerwca 1607 roku. F) List otworzysty (Salvus conductus) przez Rudolfa II, Cesarza rzymsko-niemieckiego, Hieronimowi Szembekowi udzielony, w Pradze dnia 3 kwietnia 1607 r. Okolski drukując swój „Orbis Polonus" w roku 1645 już dokumenta powyższe przytacza, a nawet część historyi Szembeków, żywcem cytuje z dyplomatu Walentego Augusta von Schonbegk nie przytaczając źródła, a że nie miał przystępu do Metryki Koronnéj, musiał więc widzieć oryginalne dyplomata.

Kor., Ks. 160, fol. 173). Ożeniony z Zofią de Żelanki, czyli Żelińską h. Ciołek, osiadł w Krakowskiém; a pod rokiem 1632 znajdujemy: że nabył od Anny Gostomskiéj dobra Zawady ([1]). Synów jego pięciu: Stanisław, Jakób, Hieronim, (zmarły 1664 r.) Paweł i Piotr ([2]).

Stanisław Szembek, wychowaniec szkoły rakowskiéj, mąż wielkiéj nauki, w ścisłych zostawał stosunkach z ówczesnymi uczonymi Aryanami, nawet rodzinne stosunki łączyły go z Lubienieckiemi, pojął bowiem Katarzynę Lubieniecką (córkę Michała) w małżeństwo; prześladowany za zdania religijne, uchodzić musiał do Szlązka ([3]).

([1]) Konsens królewski dla Hieronima Szembeka i żony jego Zofii de Żelanki na kupno wsi Zawady (1632 r. Metr. 178, fol. 473).

([2]) Wyroki tryb. Głów. Koron. lubel. z roku 1683, Ks. 375, fol. 550.

([3]) Okazuje się to z dwukrotnego wyroku dylacyjnego, w sprawie Piotra, Jakóba, Hieronima i Stanisława Szembeków, braci rodzonych, w roku 1664 przez trybunał koron. piotrkowski wydanego. Mikołaj Zaborowski, Towarzysz chorągwi Leszczyńskiego, Krajczego Koronnego, pozywał Jakóba, Piotra i Hieronima Szembeków, że byli stronnikami aryanizmu i nieprawymi posiadaczami dóbr Przygradów, Ropocice i Podlazie (w okręgu chęcińskim) i że wspiérali Stanisława, brata swego, żonatego z Katarzyną Lubieniecką, który jako aryanin do Szlązka uszedł i tamże przebywał (Wyr. tryb. koron. piotrk., Ks. 237, f. 392). Sprawa ta skutku nie miała i Szembekowie utrzymali się przy swych dobrach, bo pod r. 1725 znajdujemy, że Aleksander Szembek, Łowczy łęczycki, syn Piotra z Zofii Ożarowskiéj, był dziedzicem tychże dóbr Ropocic i Wolkanowa (Zap. tryb. kor. piotrk., Ks. 46, z r. 1725).

Paweł Szembek syn Hieronima, o ile wiemy z dokumentów (Ks. 375, Wyr. tryb. lubelsk., fol. 550), był żonaty z Katarzyną Kalinowską i miał z niéj synów: Aleksandra i Stanisława.

Piotr Szembek, brat Stanisława i Pawła a piąty syn Hieronima, dziedzic dóbr Ropocicé, Przygradów i Podłazie, w dawném województwie sandomierskiém, okręgu chęcińskim, także z braćmi narażony był na prześladowania za sprzyjanie aryanom. Z Zofii Ożarowskiéj h. Rawicz zostawił synów dwóch: Stanisława i Aleksandra ([1]). Starszy z nich:

Stanisław, Burgrabia krakowski, Starosta budziszewski ([2]), pojął w małżeństwo Maryannę Garczyńską, wdowę po Józefie z Czarnocina Czarnockim herbu Lis, z któréj zostawiwszy dzieci troje: *Bonifacego Erazma*, Kanonika gnieźnieńskiego, włocławskiego i lwowskiego i córki: *Specyosę* i *Maxymę*, przed rokiem 1725 życie doczesne zakończył ([3]).

([1]) Zap. tryb. lubel., Ks. 46, fol. 997.

([2]) Starostwo to dostał od Króla d. 28 marca 1717 (Sig. 19, fol. 61). W r. 1718 rezygnował z urzędu Burgrabiego na rzecz Tomasza Dobieńskiego (Sig. 19, fol. 94); lecz i późniéj (1721 r.) tytułował się Burgrabią przed aktami czerniechowskiemi (Summ., f. 683), w których wymieniono zapewnie drugą jego żonę N. z Bledzianowa Bełchacką.

([3]) Zapisy tryb. lubelsk., Ks. 46, fol. 997 i Summ. Czerniech. z r. 1721, f. 680.

Aleksander na Słupowie Szembek, Łowczy łęczycki, młodszy syn Piotra z Zofii Ożarowskiéj, odziedziczywszy po ojcu połowę dóbr Wołkanów i Ropocice w okręgu chęcińskim, oddał się gospodarstwu. Nie zaniedbał jednak oddawać posług ojczyznie w życiu publiczném, posłując często na sejmiki powiatowe. Król August II, oceniając jego zasługi, Łowczym go łęczyckim mianował. Znajdujemy go z tym tytułem już w r. 1720 i 1725. Złączył się był z Konstancyą z Kurozwęk Męcińską h. Poraj, córką Kazimierza, Starosty wieluńskiego i Barbary Abdank Warszyckiéj, Wojewodzianki sandomierskiéj ([1]), którą według genealo-

([1]) Kazimierz Ignacy Poraj z Kurozwęk Męciński, Starosta wieluński, był synem Jana Wojciecha, Kasztelana sieradzkiego, (1676 r.) i Teressy Małgorzaty Sreniawa Przyłęckiéj, Kasztelanki oświecimskiéj, fundatorów *grobu rodziny Męcińskich w Częstochowie*. Piérwszą żoną jego, była Barbara z Warszyckich, (córka Michała Abdank Warszyckiego († 1697 r.), Wojewody sandomierskiego i Anny Warszyckiéj, Kasztelanki krakowskiéj), drugą zaś Domicella z Wielkiego Chrząstowa Wierzbowska; lecz ta bezpłodna. Prócz *Konstancyi* za Szembekiem, zostawił Kazimierz Męciński, następujące potomstwo: *Maryannę* za Józefem Tarłem, Starostą goszczyńskim, Katarzynę za Jordanem i synów dwóch bliźniaków: *Józefa Jana* i *Wojciecha*, urodzonych dnia 20 marca 1689 r. Z nich *Józef Jan*, umarł Kasztelanem bracławskim w r. 1709; zaś *Wojciech*, będąc najprzód Starostą ostrzeszowskim, a od 26 listopada 1735 r. Stolnikiem Koronnym, po Janie Małachowskim, posuniętym na Podkanclerstwo (Sigil. 25, fol. 12), umarł w r. 1738, zostawiając z Maryi Męcińskiéj córkę *Ewę*, za Mikołajem Małachowskim, Wojewodą sieradzkim (Obacz T. II, Tabl. I) i dwóch synów: *Walentego*, zmarłego bezpotomnie Generał-Adjut. J. K. M., Kawalerem orderu św. Stanisława (żona jego Siemieńska Referendarzówna Koronna) i *Adama*, ostatniego

gii Męcińskich zaślubił około roku 1700. Sławne były do ostatnich czasów bogactwa dawnego Porajczyków Męcińskich rodu i ogromne ich dobra, rozlegające się prawie jednym ciągiem z pod Krakowa aż pod Ostrzeszów. Jeszcze za dni naszych Stanisław Hrabia Męciński posiadał prawdziwie magnacką fortunę, chociaż ta była zaledwie szóstą częścią fortuny jego dziada. Dobra te Męcińskich, wyjąwszy Żarek i Przyrowa, kolejno przeszły w dom Szembeków, jużto skutkiem kolligacyi i spadków, jużto w drodze kupna; a najprzód Konstancya Męcińska, wniosła Aleksandrowi w wianie klucze: siemianicki, łyskornicki i rakowski w Wieluńskiém i Ostrzeszowskiém, które syn ich Józef dziedziczył.

Józef ze Słupowa Szembek, Miecznik ostrzeszowski ([1]), syn Aleksandra, Łowczego łęczyckiego z Męcińskiéj, odziedziczywszy rozległe dobra

Kasztelana spicimirskiego (mianowany dnia 5 kwietnia 1788 r. po Janie Cieleckim), żonatego z Anielą Stadnicką, Starościanką ostrzeszowską, z którą synowie: *Wojciech*, *Stanisław* i *Jan*. Z tych: *Stanisław* Hrabia Męciński, dziedzic Żarek, żonaty z Teressą Hr. Szembekówną, córką Ignacego (obacz daléj) zostawił syna jedynego, w roku zeszłym zmarłego bezpotomnie. Hrabia Stanisław Męciński, sławny zbytnik za Królestwa, przejadł ogromny majątek, na starość osiadł w Warszawie i był jedną z typowych postaci naszego miasta. Pełno o nim anegdot pociesznych, dotąd krąży w ustach wszystkich. Najwięcéj rozgłosu ostatniemi czasy, narobił mu processe z Paulinami na Jasnéj Górze, o jakieś skarby w grobach rodzinnych tamże zachowane. (*Błeszcz.*).

([1]) Był nim już w r. 1743 (Wyr. tryb. piotrk. Ks. 530, f. 132).

macierzyste w Wieluńskiém i Rokitno w Olkuskiém ([1]), osiadł stale w Ostrzeszowskiém, dzieląc czas swój między zatrudnienia około zarządu dóbr i wychowania dziatek, a posługi obywatelskie. Umarł w roku 1763; z Maryanny Czernéj h. Nowina, córki Franciszka z Witowic, Szwarcemberg Czernego, Kasztelana oświecimskiego ([2]) i Józefy Nielepcównéj, którą, bawiąc w Krakowskiém był poznał, zostawił córkę za Moszyńskim i synów trzech: *Aleksandra*, *Kazimierza* i *Ignacego* ([3]). Z tych Kazimierz zszedł bezpotomny, Aleksander zaś i Ignacy, stali się protoplastami dwóch osobnych linij dziś żyjących Hrabiów Szembeków.

1. **Kazimierz** Hrabia ze Słupowa Szembek, drugi syn Józefa, Miecznika ostrzeszowskiego i Maryanny Czernej, Kasztelanki oświecimskiéj, już w r. 1767 był mianowany Generał-Adjutantem J. Kr. Mości ([4]), a w r. 1779 występuje w aktach jako Miecznik księztwa zatorskiego i oświecimskiego ([5]). Wraz z krewnym swoim Krzysztofem Hilarym, podówczas Biskupem Koadyutorem chełmskim, był opiekunem młodszego swego brata Ignacego (Sig.

([1]) Zapis tryb. piotrk., Ks. 54, 55 i 58.

([2]) Zap. tryb. piotrk., Ks. 68, f. 769 i 968, Ks. 70, f. 57 i następne.

([3]) Ks. Kancl. 32, f. 187. Zap. piotrk., Ks. 68 i 70.

([4]) Actualis Generalis Flügel Adjutant S. R. M. d. 23 listopada 1767 r. (Sig. 33, f. 5).

([5]) Zap. Tryb. Koron. Piotrk. 66, f. 676 i Obl. Gr. Wiel. 40, f. 599.

31, fol. 134). Pojął w małżeństwo Karolinę z Tomickich h. Drya ([1]), lecz z niéj potomstwa żadnego nie zostawił. W dziale wziął Rokitno z przyległościami w Olkuskiém i tamże w czasie wojny Kościuszkowskiéj od bandy rabusiów, spodziewających się znakomitego łupu, zamordowany został. Dobra po nim objął Hrabia Ignacy Szembek, spłacając synowców po Aleksandrze Szembeku, o którym niżéj.

2. **Aleksander** Szembek, najstarszy syn Józefa, Miecznika ostrzeszowskiego, wraz z braćmi urodził się w Siemianicach w Ostrzeszowskiém, przed rokiem 1740. Ukończywszy nauki za granicą, w młodym wieku oddał się służbie publicznéj i już w roku 1764 po śmierci ojca został Miecznikiem ostrzeszowskim ([2]); daléj w r. 1769 Wojskim Większym ostrzeszowskim po Ludwiku Madalińskim ([3]): następnie Łowczym tegoż powiatu w roku 1772 po tymże Madalińskim ([4]). Król Stanisław August ceniąc sobie jego talenta i zasługi i pragnąc go zbliżyć do swéj osoby, mianował go już wprzód swym Szambelanem i Generał-Adjutantem, z temi tytułami występuje w aktach jeszcze w r. 1782 ([5]);

([1]) Oblaty Grodu Wieluńs. z r. 1784, Ks. 40, f. 601.
([2]) Dnia 20 stycznia 1764 r. (Sig. 31, f. 5).
([3]) Dnia 11 lipca 1769 r. (Sig. 32, f. 67).
([4]) Dnia 31 sierpnia 1772 r. (Sig. 32, f. 180).
([5]) Aleksander Szembek, Łowczy ostrzeszowski, Szambelan i Generał J. Kr. M., dziedzic dóbr Łyskornia (Zap. tryb. piotrk. 70, fol. 71). Tamże podpisy własnoręczne jego i jego braci.

w r. 1792 obdarzył go Król orderem Orła Białego. Po ojcu wziął w dziale dobra Łyskornia w Wieluńskiém i Porembę, Rzegocin, Alwernią i inne pod Krakowem, które synowi swemu *Józefowi* przekazał. Z Urszuli Hrabianki Wielopolskiéj, córki Karola, Koniuszego Koronnego i Elżbiety Mniszchównéj, Marszałkówny W. Koronnéj ([1]), zostawił synów trzech:.

([1]) *Wielopolscy* herbu *Starykoń*, starożytna, a od XVII wieku senatorska rodzina krakowska. Przodkowie jéj zwani Bochnarami, już za Króla Ludwika, pod koniec XIV wieku, mieli znaczenie między mieszczanami Krakowa, a Paprocki jako Rajców krakowskich wylicza: w r. 1383 *Mikołaja* Bochnara, w r. 1396 także *Mikołaja*, zarazem Żupnika krakowskiego, który miał być synem Nawoja (Stefan) Bochnara, Podkomorzego krakowskiego w roku 1403 *Łukasza* Bochnara. Synem, czy wnukiem owego *Mikołaja* Żupnika, miał być *Jan Bochnar*, który piérwszy przybrał nazwisko *Wielopolskiego*, bąć ożeniwszy się z ostatnią dziedziczką Wielopola, (jak chce Okólski), bąć téż nabywszy dobra Wielopole i korzystając z przywileju służącego obywatelom krakowskim. To ostatnie zdanie zdaje się prawdziwszém, gdyż mnóstwo rodzin szlacheckich tym sposobem powstało, jak np. Bonarowie, Krupkowie (właściwie Langowie), Trzebińscy (właściwie Schiltkrowie), Zalaszowscy, Morsztynowie i t. p. Według Paprockiego, Jan Bochnar Wielopolski z Secygniowską h. Jelita, zostawił synów: *Mikołaja* bezdzietnego i *Jana*, żonatego z Dedyńską. Podanie to jednakże zdaje nam się mylne, na mocy dokumentów, które wykazują: że *Jan* Wielopolski (może syn owego Jana Bochnara?) występuje w r. 1483 jako zastawca sołectwa w Gromniku, miasteczku należącém do opactwa tynieckiego (Metr. 14, f. 204) a w r. 1497 jako Burgrabia zamku krakowskiego (Metr. 16, f. 76), którego urzędu ustąpił Mikołajowi Filipowskiemu, Cześnikowi Koronnemu w r. 1505 (Metr. Kor. Ks. 21, f. 129 i 169), o czém nie wie Paprocki. Tenże *Jan* już w r. 1505, pisał się dziedzicem na Klęczanach (de Claczany), i onto nie zaś Jan Bochnar, zostawił synów *Jana* i *Mikołaja*, urodzonych z Zofii

1. **Wincentego**, dziedzica dóbr Płazy i Obłaszki, mającego dwie córki: *Teklę* i *Julią* i synów trzech:

Secygniowskiéj, którzy w r. 1525 otrzymali od Zygmunta I pozwolenie trzymania zastawem młynów nad rz. Ossownicą i Roxą w Ossownicy, w powiecie bieckim, które niegdyś Jan Farurey wypuścił w dzierżawę ojcu ich Janowi, Burgrabiemu i Zastawcy Dębowca (Metr. Kor. 38, f. 489. Tamże f. 411 wymieniona ich matka). *Jan*, syn Jana, Burgrabiego krakowskiego z Secygniowskiéj, zostawił dziewięć córek i trzech synów, urodzonych z Dedyńskiéj Gozdowianki, tojest: *Stanisława*, żonatego z Zofią Jordanówną, Kasztelanką biecką, który trzy córki zostawił; *Feliksa* (Szczęsny), żonatego także z Jordanówną, siostrą wyż wspomnionéj, ojca czterech synów, i *Jana* na Klęczanach, żonatego z Kielanowską Pobożanką, który zostawił córkę *Annę*, za Janem Niewiarowskim i synów, *Stanisława*, *Kacpra* i *Jana*. Z tych: *Kacper*, z Sędziego ziemi krakowskiéj, od r. 1623 Podkomorzy krakowski (Metr. 169, f. 229), umarł w r. 1636 (Metr. 182, f. 112), zostawiając z Cieklińskiéj dwie córki i syna *Jana*, piérwszego Senatora w téj rodzinie. Zasiadł Jan Wielopolski w senacie, najprzód jako Kasztelan wojnicki, objąwszy tę godność dnia 5 stycznia 1655 roku, po śmierci Michała Tarnowskiego, od kilku lat wakującą (Metr. 195, f. 136), był wtedy Starostą bieckim i bocheńskim. W roku 1656 posłując do Wiednia, od Cesarza Ferdynanda III, otrzymał tytuł Hrabiego S. P. R. (dnia 29 listopada 1656 r.). Na kilka miesięcy przed śmiercią, został Wojewodą krakowskim i na tym urzędzie umarł na początku 1668 roku; województwo po nim objął Aleksander Michał Lubomirski, Koniuszy Koronny d. 15 lutego t. r. (Sigil. 10, f. 135). Syn jedyny Wojewody krakowskiego, także *Jan*, najprzód Stolnik Koronny (już 1665 r.), daléj chwilowo Krajczy (1666 r. pod Montwami), późniéj znów Stolnik, wreszcie Podkanclerzy Koronny od dnia 28 listopada 1677 r. po postąpieniu Wydżgi na kanclerstwo (Metr. Kor. 212, fol. 300), w r. 1678 wziął pieczęć Wielką Koronną złożoną przez tegoż Wydżgę, i tę piastując umarł w r. 1680. Prócz licznych starostw, które z łaski królewskiéj dzierżył, był panem na Żywcu i Pieskowéj Skale, z których się Hrabią pisał, jeden z piérwszych używając u nas tego tytułu. Trzy miał żony Kanclerz Wielopolski: piérwszą Angelę Febronię Koniecpolską, Wojewodziankę bełzką, zmarłą 1663 r. bezdzietnie,

Franciszka, *Jana* i *Wincentego*; z tych dwoje piérwsi zmarli bezpotomnie, a trzeci Wincenty wszedł

drugą Krystynę Konstancyą z Żywca, na Suchej i Slemieniu, Komorowską, Kasztelankę oświecimską († przed r. 1678, pochowana w Bieczu), trzecią Ludwikę Maryannę, Margrabiankę d'Arquian, siostrę Królowéj Maryi Kazimiry Sobieskiéj. Z téj ostatniéj zostawił Kanclerz syna, Starostę nowotargskiego, zmarłego bezpotomnie i córkę *Ludwikę*, za Michałem Sapiehą, Wojewodą podlaskim (Obacz wyżéj stron. 57). Z Komorowskiéj zostało się następujące potomstwo: *1. Konstancya Ottilia*, w r. 1685, zaślubiona Marcyanowi Ogińskiemu, Kanclerzowi W. Lit., zmarła w r. 1693 i pochowana w Krakowie. *2. Ludwik*, Cześnik Koronny, Starosta Generalny krakowski, żonaty z Katarzyną Pilawa Potocką, Kasztelanką krakowską, córką Andrzeja (Ob. T. II, 182), umarł bezdzietnie w r. 1688, pochowany u Reformatów w Krakowie. *3. Jan*, na Suchej i Pieskowéj Skale, żonaty z Anną Lubomirską, Starościanką sądecką (Ob. T. II, str. 46), którego syn *Aleksander*, żonaty z Ludwiką Sapieżanką (Ob. str. 66) zeszedł bezpotomnie. *4. Franciszek* na Żywcu, najprzód Starosta Generał Małopolski od 20 marca 1688 r. po bracie swym Ludwiku, (Sigil. 14, f. 96), daléj Wojewoda sieradzki od dnia 21 lutego 1720 r. po Janie Aleksandrze na Jazłowcu Koniecpolskim (Sigil. 19, fol. 221), nakoniec Wojewoda krakowski od 15 czerwca 1728 r. po śmierci Jerzego Dominika Lubomirskiego (Sigil. 21, f. 174), Poseł do Jakóba Króla angielskiego i do Papieża Innocentego XII; umarł w r. 1732. Piérwszy Margrabia, Ordynat Myszkowski, w swym rodzie. Piérwszą jego żoną była Teressa Tarłówna, Podkanclerzanka Koronna, wdowa po Przyjemskim, Stolniku Koronnym, z niéj synowie: *Karol* i *Jan*, od których są dwie linie Wielopolskich i córka *Marcyanna* zakonnica; drugą zaś żoną Franciszka, była Anna Lubomirska, córka Hieronima Augustyna, Kasztelana krakowskiego, Hetmana W. Kor., (Obacz T. II, str. 44) z niéj syn jedyny *Hieronim* Hr. na Żywcu i Pieskowej Skale, żonaty z Urszulą Potocką, Starościanką trembowelską (Obacz T. II, str. 225) bezdzietny. Ten ze Starosty Żarnowieckiego, został Cześnikiem Koronnym dnia 20 sierpnia 1750 r., po bracie swym Janie, a Koniuszym W. Kor. dnia 6 lipca 1754 r. po drugim swym bracie Karolu *(Sigillaty)*. W roku 1774 ustąpił urzędu na osobę Kickiego i jako Starosta krakow-

w związek małżeński z Emilią Beck siostrą żony Generała Piotra Szembeka, z którą ma syna *Ignacego.*

ski Generał Małopolski, umarł w Warszawie d. 13 marca 1779 r. (*Gaz. Warsz.* nr. 22).

I. Jan młodszy syn Franciszka z Tarłówny, ze Starosty lanckorońskiego, od d. 21 maja 1742 r. Cześnik Koronny po Franciszku Rudzińskim (Sigil. 26, f. 138), następnie Wojewoda sandomierski od 20 sierpnia 1750 r. po Janie Tarle (Sigil. 28, fol. 218), umarł na tém krześle w r. 1774, zostawiając z Jabłonowską, Chorążanką Koronną dwie córki: *Salomeę* za Morsztynem Starostą skotnickim i *Felicyą,* za Ignacym Przebendowskim, Starostą soleckim i syna jednego: *Jana* Starostę lanckorońskiego, który z Teressą Sułkowską, zostawił pięcioro dzieci: *1. Ignacego,* żonatego z Zofią Kossowską, którego córka Barbara, za Kazimierzem Potulickim, druga Józefa, zmarła panną, i dwaj synowie Adam i Paweł, zmarli bezpotomnie; *2. Wincentego,* żonatego z Elżbietą Wielopolską, których córka Krystyna, zmarła panną; *3. Jana,* żonatego z Józefą Potulicką, córka ich Marya, za Stanisławem Jablonowskim; *4. Józefę* za Michałowskim; *5. Anielę* za Załuskim.

II. Karol Gonzaga z Wielopolskich Hr. na Żywcu i Pieskowej Skale, drugi z kolei Margrabia Myszkowski, starszy syn Franciszka, Wojewody krakowskiego z Tarłówny, z Kuchmistrza Koronnego, Koniuszy od 13 listopada 1731 r. po Jerzym Sas Dzieduszyckim, nakoniec Chorąży W. Kor. od dnia 6 lipca 1754 r. po Jerzym Ignacym Ks. Lubomirskim (*Sigillaty 22 i 28*). Umarł w r. 1773, zostawiając z Elżbiety Mniszchówny, Marszałkówny W. Kor. (Ob. T. II, Tabl. I) siedmioro dzieci: *Franciszka* (głowę starszéj linii), *Józefa* (bezdzietny), *Ignacego* (głowę młodszéj linii), *Ludwikę* za Eliaszem Wodzickim Starostą stopnickim, *Annę* za Jaraczewskim, *Karolinę* za Teodorem Wesslem, Podskarbim W. Kor. i *Urszulę* za Aleksandrem Hr. Szembekiem, o którym w tekscie. *Franciszek,* najstarszy syn Karola, trzeci Margrabia Myszkowski, Marszałek Nadw. Kor. od 14 listopada 1767 roku po Jerzym Mniszchu, jeden z najczynniejszych konfederatów Barskich, złożył Laskę Nadworną w r. 1775. Umarł zaś w r. 1809, zostawiając z Bielińskiéj, Wojewodzianki chełmińskiéj, dwóch sy-

2. **Franciszka**, żonatego z Borzęcką h. Półkozic, mającego trzy córki, z których: *Karolina*, zmarła panną, *Florentyna* za Rembowskim, *Seweryna* za Czajkowskim, syn jedynak *Aleksander* umarł bezpotomnie.

3. **Józef** Hrabia ze Słupowa Szembek, syn trzeci ale najstarszy Aleksandra z Wielopolskiéj, w roku 1817 zaślubił Katarzynę Patelską, z któréj ma córek dwie i synów czterech, dzisiaj równie jak i ojciec żyjących, jako to: *Józefę* za Apolinarym Pomian Cieńskim, *Elizę* za Mikołajem Korwin Czarnomskim, i synów czterech: *Józefa Macieja*, *Adama*, *Władysława* i *Romana*.

Adam, żonaty z Zofią Korwin Szymanowską, córką Generała b. wojsk polskich, ma dwóch synów: *Józefa* (ur. 1858 r.) i *Cezara* (ur. 1860 r.).

nów: *Michała*, (młodszy) żonatego z Wandą Potocką, (Ob. T. II, 192) bezdzietnego, i *Józefa Jana Nepomucena*, czwartego Margrabię Myszkowskiego, żonatego z Józefą Junosza Bielińską, Pisarzówną W. Kor., siostrą Ministrowéj Łubieńskiéj (Ob. T. II, 95, przypis), który tylko córkę zostawił *Krystynę* za Bontanim. *Ignacy*, trzeci syn Karola, Chorążego W. Koron. z Ankwiczówną zostawił syna *Józefa*, z Moszczeńską zaś, Wojewodzianką inowrocławską, syna *Jędrzeja*, żonatego z Grabowską i córki *Justynę* za Węgierskim, i *Elżbietę* za Wincentym Wielopolskim, Starościcem lanckorońskim, o którym wyżéj. *Józef* Hrabia Wielopolski, starszy syn Ignacego, zostawił następujące potomstwo z Dębińskiéj zrodzone: *1. Aleksandra*, Margrabiego Myszkowskiego, żonatego 1° v. z Teressą Potocką († 1831) bezdzietnie, 2° v. z Pauliną Potocką (Ob. T. II, str. 231), z którą ma synów *Zygmunta* i *Józefa*, żonatego z Maryą Hr. Walewską, (zaślubioną 1860 r.), córką Konrada, Marszałka szlachty guberníi warszaw-

Józef-Maciéj Hrabia Szembek, urodzony dnia 24 lutego 1818 r. w Porembie, dziedzicznym majątku Szembeków pod Krakowem, żonaty z Józefą Hr. Nałęcz Moszyńską, córką Piotra, b. Marszałka szlachty gubernii wołyńskiéj ([1]), dziedzic rozległych dóbr na Podolu, ma następujące po-

skiéj i Ludwiki Potockiéj (Ob. T. II, 237); 2. *Bolesława*, 3. *Hortensyą*, za Oraczewskim i 4. *Fryderykę*.

([1]) *Moszyńscy* h. Nałęcz, rodzina różna od Moszyńskich z Bnina albo z Moszyna, h. Łodzia, i od Moszczeńskich także Nałęczów, z któremi często ich mięszają. Gniazdem ich jest wioska Moszna w Lubelskiém, od któréj nabyli nazwiska. Z kilku gałęzi téj rodziny, jedna głośniejszą się stała w dziejach naszych w XVIII wieku, mianowicie linia *Jędrzeja* Moszyńskiego, Wojskiego horodelskiego, zastępczo Gubernatora na Spiżu, który się rodził z *Michała* i Dzierzkówny. Zostawił on czworo dzieci z Anny Brodowskiéj zrodzonych, z których *Aleksander Michał* (według Bartoszewicza *Marcin*), Skarbnik podlaski, pojął w małżeństwo Teressę z Tenczyna Ossolińską, Chorążankę mielnicką (Ob. Monogr. T. II, 129, przyp. 2) i z nią spłodził *Ignacego*, jezuitę, *Jana Kantego* i *Józefa*, Podkomorzego W. Lit., który z Ewą Wyrzycką, tylko córkę młodo zmarłą zostawił. *Jan Kanty* Hrabia Moszyński, najprzód Nadworny, a w końcu W. Podskarbi Koronny († 1737 r.) pojął Fryderykę Augustę Konstancyę Hr. de Cosel, córkę Augusta II, z którą synowie: *Fryderyk*, Marszałek W. Kor., żonaty 1° v. z Rudzińską, 2° v. z Rzyszczewską, bezdzietny, i *August*, Stolnik Koronny (1752 do 1775 r.) zmarły w r. 1786, żonaty z Teofilą Pilawa Potocką, Wojewodzianką poznańską (Ob. T. II, str. 187). O nich czytać T. II dzieła Bartoszewicza: *Znakomici Mężowie XVIII wieku*. Syn Augusta jedyny: *Jan* Hrabia Moszyński, z Maryą Sadowską, Starościanką Rzeczycką, zostawił dwie córki: *Fryderykę*, za Ignacym Hilarym Moszyńskim (ojcem) i *Joannę* 1° v. za Piotrem Moszyńskim (synem) Marszałkiem szlachty gub. wołyńskiéj, z którym córka: *Józefa*, za Józefem Maciejem Hr. Szembekiem, 2° v. za Juriewiczem, z którym syn *Mieczysław*.

tomstwo: *Zygmunta* (ur. 1844 r.), *Stefana* (ur. 1848 r.), *Jerzego* (ur. 1851 r.) i *Adama* (ur. 1858 roku).

3. **Ignacy** Hrabia ze Słupowa Szembek, trzeci i najmłodszy syn Józefa, Miecznika ostrzeszowskiego z Maryi Czernej, Kasztelanki oświecimskiéj, a brat Kazimierza i Aleksandra, stał się głową drugiego szczepu dzisiaj żyjących Hrabiów Szembeków, osiadłych w W. Ks. Poznańskiém. Dzieckiem osierocony przez ojca, wychował się pod czułą opieką brata swego Kazimierza ([1]) i Krzysztofa Hilarego Szembeka, Koadyutora Biskupa chełmińskiego, późniejszego Biskupa płockiego. Pod przewodnictwem takiego męża rosnąc w lata, cnoty i nauki z młodzieńczego zaraz wieku zaprawiał się do posług obywatelskich. Już w r. 1779 był Łowczym ostrzeszowskim ([2]). Urząd ten piastował do 1787 roku, w którym po Franciszku Święcickim, dnia 10 grudnia godność Cześnika ostrzeszowskiego objął ([3]), a w 1789 r. jako Poseł z powiatu ostrzeszowskiego przyjął udział w obradach sejmu czteroletniego i orderem św. Stanisława (1789 r.) a potém (1792 r.) Orła Białego ozdobiony został.

([1]) Opieka nad Ignacym Szembekiem, synem Józefa i Maryanny z Czernych, Mieczników ostrzeszowskich, dana Kazimierzowi Szembekowi, Generałowi J. Kr. Mci i innym 1767 r. (Sig. 31, fol. 134).

([2]) Zap. tryb. piotrk., Ks. 66 i 70; tamże jako dziedzic Siemianic.

([3]) Sigill. 38, fol. 20.

Po rozbiorze Polski zamknął się na wsi i całkiem się oddał wychowaniu dziatek, zarządowi rozległych majętności i naukom. Po ojcu dostała mu się główna siedziba téj linii Szembeków, Siemianice w Ostrzeszowskiém, gdzie do końca życia, tojest do roku 1835, przemieszkiwał. Po bracie Kazimierzu objął Rokitno w Olkuskiém, spłaciwszy synowców, od Męcińskich nabył Włódowice tamże. Od Króla pruskiego, pod którego panowanie po rozbiorze Polski się dostał, otrzymał dyploma potwierdzające tytuł hrabiowski rodziny Szembeków. Z Kunegundy Walewskiéj, córki Józefa i Urszuli Jordanównéj, dziedziców dóbr Stróża, zostawił syna jednego Piotra i córek trzy: *a) Ludwikę* urodzoną w r. 1797, która zaślubioną została 1° voto (1819 r.) Michałowi Taszyckiemu h. Strzemię, dziedzicowi dóbr Wysokie w okręgu pileckim synowi Gabryela, Generała wojsk koronnych i Gołuchowskiéj, 2° voto (1837 r.) zaślubiła Józefa Seweryna Poleskiego h. Krzywda, syna Ambrożego i Tekli z Bienieckich h. Korab'. Wzięła w dziale Rokitno, Łazy, Kuźnicę i Kaźmirówkę w Olkuskiém, nabyła od rodziny Włodowice. *b) Teressę* za Stanisławem Poraj Hr. z Kurozwęk Męcińskim, panem na Żarkach, Przyrowie i innych. *c) Urszulę* za Józefem Wierzchlejskim, herbu Berszten, dziedzicem na Wierzchlesiu.

Piotr Hrabia ze Słupowa Szembek, jedyny syn Ignacego Cześnika ostrzeszowskiego z Kunegundy

Walewskiéj, były Generał brygady i dowódca pierwszego pułku strzelców pieszych b. wojsk polskich, Kawaler Legii Honorowéj, ozdobiony orderem polskim *Virtuti Militari* i św. Stanisława, i rossyjskiemi św. Włodzimierza i św. Anny, urodzodzony 1788 r., w Warszawie. Zaledwie młodzieńczego doszedł wieku, już wstąpił w szeregi obrońców powstającego wówczas Księztwa Warszawskiego, jako Podporucznik w sztabie Generała Dąbrowskiego,.(1806 r.). W r. 1813, jako Kapitan walczył pod Marszałkiem Rapp w oblężeniu Gdańska i przywodził tak zwanéj „kompanii piekielnéj", która cudów waleczności dokazywała i była postrachem oblegających Gdańsk nieprzyjaciół. W jednéj z wycieczek nocnych do obozu nieprzyjacielskiego uczynionéj, ciężko raniony, zaledwie żywy przez towarzyszów wyprawy do Gdańska uniesionym został. Złożono go w domu Becka obywatela i Ławnika miasta. Tu w czasie długiéj i ciężkiéj choroby prawdziwie jak syn pielęgnowany, Piotr Szembek, poznał przyszłą swą małżonkę Fryderykę Beck, a wdzięczność za odzyskane jéj staraniem zdrowie, wkrótce słodszemu ustąpiła uczuciu, miłości. Przy nowéj organizacyi Królestwa Polskiego, Piotr Hrabia Szembek wszedł na nowo do wojska i tu postępując stopniami, dosłużył się dowództwa w piérwszym pułku strzelców pieszych, a następnie (1829 r.) stopnia Generała brygady; zasłużył na powszechną miłość swych podkomendnych i sza-

cunek współtowarzyszów broni i zwierzchników. Po r. 1830, porzuciwszy służbę wojskową, osiadł w dziedzicznych swych dobrach Siemianice w Wielkiém Księztwie Poznańskiém ([1]), gdzie dotąd żyje powszechnie szanowany. Z Fryderyki Beck, zaślubionéj w r. 1813, ma syna jedynego *Aleksandra*, urodzonego w Warszawie 1814 r. Ten dwa razy w śluby małżeńskie wstępował: najprzód z Aleksandrą Objezierską h. Nałęcz, która mu powiła córkę *Maryą*, wydaną za Szczanieckiego; drugi raz z Felicyą Niemojewską, córką Bonawentury Wierusz Niemojewskiego, dziedzica dóbr Markwacz w Kaliskiém. Z drugiéj żony ma Hrabia Aleksander cztérech synów, jakoto: *Aleksandra*, *Piotra*, *Józefa* i *Stanisława*.

Rodzina Szembeków w wieku XVII i w początku XVIII, ogromnie się rozrodziła. Oprócz powy-

([1]) Oto krótki wypis z listy stanu służby Generała Piotra Szembeka:

Urodził się dnia 14 grudnia 1788 roku w Warszawie, z Ignacego i Konstancyi Walewskiéj, małżonków Szembeków. Dnia 28 listopada 1806 r. wszedł do sztabu dywizyi Generała Dąbrowskiego w stopniu Podporucznika, a następnie mianowany Kapitanem jedenastego pułku piechoty. W r. 1809, otrzymał krzyż polski *Virtuti Militari*. W r. 1813 pod Generałem Rapp bronił Gdańska i został Kawalerem Legii Honorowéj. W r. 1815 wszedł jako Major do wzorowego batalionu strzelców pieszych. Podpułkownik w batalionie gwardyi strzelców pieszych i otrzymał krzyż św. Włodzimierza klassy IV. 1816 roku mianowany dowódzcą piérwszego pułku strzelców pieszych. 1819 r. Kawalerem orderu św. Anny klassy II. 1820 r. Pułkownikiem, 1829 r. otrzymał stopień Generała brygady i order św. Stanisława klassy II.

żéj przez nas wymienionych członków téj rodziny, znajdujemy jeszcze:

Mikołaja Szembeka w r. 1556, który się processował o dobra Bieniuny, z Kopciową ([1]); będzie to zapewne starszy syn Bartłomieja, o którym mówiliśmy na początku: jegoto syn *Jan* świadczył za Aleksandrem Szembekiem w r. 1633.

Aleksandra Szembeka, Burgrabiego krakowskiego i Sekretarza J. K. M. ([2]), naznaczonego do lustracyi dóbr Królewskich z Małopolski w roku 1635. Z braćmi Hieronimem, Gabryelem i Bartłomiejem walczył za Zygmunta III pod Zamojskim i Chodkiewiczem. Onto pozywał w r. 1633 Aleksandra Tarłę, Wojewodę lubelskiego o krzywdy i zarzut nieszlachectwa (Obacz Dokument 11). Syn jego *Karol*, także Burgrabia krakowski, urodzony z Elżbiety Zedzianowskiej, zostawił syna *Krzysztofa*, po którym zostało trzech synów: *Jan*, *Krzysztof* i *Wojciech* pod wojny w Polsce kozackie, moskiewskie, tatarskie i szwedzkie pod ussarską chorągwią Jerzego Lubomirskiego, Marszałka i Hetmana Koronnego, ojczyznie dobrze zasłużeni: z tych *Jan*, Miecznikiem krakowskim umarł, jak pisze Twardowski fol. 104, gdy w r. 1653 Chan tatarski złączywszy się z Kozakami, wszystką potęgą na Króla Jana Kazimierza i wojsko nasze pod Szarogro-

(1) Summaryusz z Metr. Koron. zabranéj do Petersburga.
(2) Okolski, Vol. Leg. III, p. 895, Wyroki Tryb. Koron. Lubelskiego 375, fol. 550, Ks. Metr. 180, f. 101.

dem leżące, niespodzianie chciał uderzyć, ile że znikąd nie miano języka o tym nieprzyjacielu; ten Jan Szembek oderwawszy się od podjazdu samosiedm, posłannika Chana tatarskiego, do Rakoczego z listami przebiérającego się, pojmał i do Króla przyprowadził, któréjto przysługi był mu Król bardzo wdzięczny: pojął był w dożywotnią ligę Ligęziankę. *Wojciecha* zaś dwóch synów zostało: *Józef* i *Aleksander* ludzie rycerscy. *(Niesiecki)*.

Gabryel Szembek, rodzony brat Aleksandra, Burgrabiego krakowskiego, był Sekretarzem Zygmunta III i Żupnikiem mazowieckim, a brat jego *Zygmunt* znakomity teolog, przywdział sukienkę św. Franciszka. *Fryderyk* Szembek, stryjeczny brat Aleksandra, Burgrabiego krakowskiego w r. 1599, wstąpił do Jezuitów, między któremi świątobliwością życia i nauką zasłynął. Niesiecki i Krasicki wyliczają jego dzieła.

Władysław Szembek, Miecznik smoleński, kwitnął w początku XVIII wieku. Czyimby był synem i jakieby zostawił potomstwo, nie znajduję nigdzie. Żona jego Teofila z Podosia Podoska h. Junosza, córka Jana, Podkomorzego Rożańskiego i Konstancyi z Czekarzewic Tarłównéj, Kasztelanki zawichostskiéj, siostra Karola Podoskiego, Wojskiego bracławskiego, dziedziczka dóbr Buździrowa i Popowa w województwie i okręgu poznańskim (Zap. Tryb. Kor. Piotrk. z r. 1720, Ks. 40, f. 911 z r. 1723 ks. 41, f. 829. Tamże jéj podpis własno-

ręczny). W r. 1711 był ten Władysław Chorążym pancernym Denhoffa, Oboźnego W. Ks. Litewskiego, w roku 1712 ustąpił Tarnowskim dobra Czembrowice w województwie krakowskiém (Ks. Metr. 246, fol. 22), które miał sobie od Króla Augusta II w r. 1709 nadane. (Metr. Sigil. 17, p. 21).

Jacek Szembek, Łowczy podolski, wzmiankowany jest na sejmie 1654 r. w Indygienacie Rakoczych.

Józef Szembek był Burgrabią krakowskim w r. 1710 po Czernym, który został Kasztelanem sandeckim (Sigill. 17, f. 149).

Kajetan Onufry Szembek, Kanonik kollegiaty warszawskiéj, w r. 1773 nominowany Koadyutorem Krzysztofa Hilarego Szembeka, podówczas Biskupa uranopolitańskiego, późniéj płockiego, w r. 1784 Opatem Cystersów przemętskich ([1]) od roku 1797 do 1808 rządził dyecezyą płocką po swym krewnym Krzysztofie Hilarym. Umarł i pochowany w Pułtusku. Był Kawalerem Orła Białego, św. Stanisława i Orła Czerwonego. Fundacyą Krzysztofa Szembeka, Biskupa płockiego, tak zwanych *fioletków*, czyli sześciu chłopców kosztem Biskupa edukowanych utrzymał ([2]).

Józef, Pułkownik pułku gwardyi Księcia Sułkowskiego, Wojewody poznańskiego. Zdaje się,

([1]) Księgi Kanclerskie 51, f. 166 i 77 f. 1.
([2]) Obacz o nim Pamiętnik Religijno-Moralny z r. 1843.

że to syn Michała, Podkomorzyca krakowskiego a wnuk Antoniego.

Maryanna Szembekówna za Moszyńskim (1782 roku).

Zofia na Zieleńczycach Szembekówna, za Janem Korczak z Goraja Gorajskim, Rotmistrzem gwardyi Jana III (Akta Grodz. Oświecimskie z r. 1718).

N: *Szembekówna*, matka Gabryela Krasińskiego, Kasztelana płockiego.

N. *Szembek*, karmelita bosy, w Krakowie, 1696 r. wsławiony kaznodzieja (*Niesiecki*).

DOPEŁNIENIA I SPROSTOWANIA

DO TOMU I.

Białozorowie, *str. 6.* Jerzy Biskup Wileński od r. 1661 po Janie Dowgajło Zawiszy, dopiéro dnia 15 czerwca 1664 r. odbył wjazd na swoje biskupstwo w przytomności Jana Kazimierza i Maryi Ludwiki, oraz wielu panów koronnych; umarł zaś według Bartoszewicza, dnia 17 maja 1665 roku, nie w 1667, jak podał Niesiecki. Pogrzeb jego odbył się dopiéro dnia 10 marca 1671 roku, według Dyaryusza Chrapowickiego.

Str. 11. Marcyan Arcybiskup Połocki, Witebski etc., mylnie Władyką Pińskim, około r. 1640 wymieniony przez Niesieckiego, gdyż według świadectwa Stebelskiego (Chronologia etc. T. III st. 213 i 269) z Archimandryi grodzieńskiéj na wileńską, a z téj na koaudytoryą pińską postąpił po r. 1661, Biskupem pińskim unickim został w roku 1666 po śmierci Andrzeja Złotego Kwaśnińskiego. Arcybiskupstwo połockie otrzymał przed rokiem 1697 po Cypryanie Żochowskim (zmarłym dnia 2 paździer-

nika 1693 roku), lecz dopiéro w tym roku wjazd na nie uczynił. Umarł w roku 1707 dnia 18 czerwca, a arcybiskupstwo połockie objął po nim w r. 1709 Sylwester Pieszkiewicz.

Str. 12, przypis wiersz 4, należy wykréślić *Metropolitą i* bo Połchowski był tylko Arcybiskupem połockim.

Str. 14. Marcin Białozor żonaty z ks. Puzynianką, *Anna* za Romerem, *Paulina* za Kończą, *Teofila* za Tańskim i *Jan* żonaty z Wróblewską, według L. Potockiego, są dziećmi *Michała* Białozora i Chlewińskiéj. Tenże *Michał* Białozor, miał za piérwszą żonę rodzoną swą synowicę, z któréj córka była piérwszą żoną Edwarda Romera (syn ich Alfred), a rozwiodłszy się z nim poszła za generała Suchozanetta.

Wincenty Białozor Rejent grodzki Rosieński (str. 14), według L. Potockiego był żonaty z Bilewiczówną i bezdzietny.

Wincenty Białozor żonaty z Wereszczyńską (str. 14), według tegoż L. P. nie jest krewnym Białozorów, o których mowa w Monografiach.

Brzostowscy *str. 38.* Ksiądz Paweł Ksawery Referendarz litewski fundator Pawłowa. Przez pomyłkę drukarską położono, że w Rzymie kończył nauki w collegium *clementicum*, powinno być *clementinum.* Umarł w roku 1828 w Wilnie, mając lat prawie dziewięćdziesiąt. Najlepszy jego życiorys

podał Bartoszewicz w Encyklopedyi Powszechnéj T. IV str. 495.

Str. 43. Karol hrabia Brzostowski umarł dnia 25 lipca 1854 roku.

Butlerowie *str. 46.* Na Litwie żyją dotąd potomkowie téj rodziny, Tadeusz i Jan Buttlerowie bracia rodzeni.

Chodkiewiczowie *str. 62 i nast.* Jako dopełnienie do Monografii téj zasłużonéj i znakomitéj rodziny, dajemy tu w odpisach, dwa jakoby dokumenta prostujące i potwierdzające niektóre daty.

Opisanie zpoczywających ciał w Supraślu, Jaśnie Wielmożnych Iehmmó PP. Chodkiewiczów.

Starych y pierwszych tego miejsca S. Fundatorow w Religiey S. Greckiej y w posłuszęstwie zwierchności S. Apostolskiey stolice będących a z tego świata zeszłych osob znamienitych Panow y Włodarzow, ktorych niedawno ku wiadomości ludzkiey wystawieniem, a porządnym ich Trun pod samym Wielkim Ołtarzem złożeniem jest podano, a to się stało Roku Pańskiego 1644 Mca Aprila d. 10 za staraniem i pracą oycow y braciey tegosz Monastyra supraslskiego z wielką ceremonią y uszanowaniem przystoynym. Tym sposobem złożonych:

I. PIERWSZA Y NAYSTARSZA TRUNA.

Matki nastarszego Fundatora Mon:(asteru) Supr:(aslkiego). Ta od dawności lat bardzo zwiet-

szała ktorą odnowiono, w tey zpoczywa ciało Jeymść Paniey Jawnuchy z domu Skiergieyłow, synowicy św. pamięci Jagieła Xiążęcia W. X. Litt. a potym bywszego Krola Polskiego etc. etc. etc. A ta Pani Jawnucha w stanie małżeńskim była za Panem Iwanem Chodkiewiczem Wojewodą Kijowskim, z ktorym spłodziła Jaśnie Wielmożnego Jmć Pana Alexandra Chodkiewicza pierwszego Fundatora tego Monasteru Suprasłskiego. O roku z tego świata zeyścia tey zacney Paniey wiadomości niemasz, ale sama własność to ukazuje, że za pieczołowaniem syna iey wyżey mianowanego Fundatora tuteczznego ciało iey na tę święte mieysce jest przeniesiono y w głowach iego synowskich położono, co sie y teraz tak a nie inaczey znayduie.

2. DRUGA TRUNA PIERWSZEGO FUNDATORA MONASTERA TEGO.

W niey leży Jaśnie Wielmożny Jmć P. Alexander Iwanowicz Chodkiewicz Woiewoda Nowogrodzki Marszałek Wielki W. X. Lit. Starosta Brzyski, Punski, Wilkiyski y Ostryński etc. pierwszy Fundator Mon:(asteru) Supr:(aslkiego) zmarł Roku pańskiego 1549 Mca: Maia dnia dwudziestego osmego.

3. TRZECIA TRUNA.

W niey zpoczywa ciało Jeymć Paniey Basilissy Xiężney Jarosławowny Pana Alexandra Iwanowicz Chodkiewicza żony: Ta zmarła Roku Pańskiego 1552 Mca Maia dnia jedenastego. Herb Pogonia.

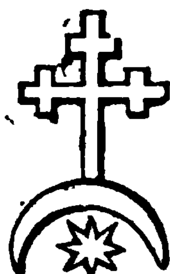
4. CZWARTA TRUNA.

W niey leży Jaśnie Wielmożny Imść Pan Hrehory Chodkiewicz syn Pana Alexandra Chodkiewicza Kasztelan Wileński Hetman Naywiszy W. X. Litewskiego Starosta Mohilewski. Ten Boga miłujący Pan już po śmierci oyca swoiego nierychło za panowania Krola Polskiego y Wielkiego Xięcia Litewskiego Zygmunta Augusta w Knyszynie w roku 1572 zmarłego, wiele dobrego tu uczynił, a naprzód Drukarnie Słowieńskiego Języka w Zabłudowiu nie małym kosztem wystawił. W Monasteru zas samym tuteszym przez różne Pisarze księgami skarbnice napełnił. Czego wszystkiego y po tę czasy ksiąg używanie jest pewnym świadectwem. Niemniey y fundusze iego swiątobliwe cierkwi y kościołowi S. w Zabłudowiu otworzone y na pismie uprzywiliowane oświadczają: Ten zacny Pan Mąż y niezwyciężony Hetman, po swoich niemałych trudzeniach y pracach pożegnał świat roku P. 1574, 9bris 12.

5. PIĄTA TRUNA.

W niey leży Jeym. P. Katharzyna Xiężna Wileńska.Pana Hrehorego Chodkiewicza żona. Ta pobożna Pani swoie noszenie będąc u wdowstwie na obraz Matki Bożey zawiesiła ktore y teraz iest każdemu wiadomo. Item po dwoch synach swoich z Hrehorym Chodkiewiczem Panu Andrzeiu Podstolim W. X. Lit., Alexandrze Hetmanie Polnym

W. X. Lit. zpłodzonych dała tu do skarbu cerkiewnego dwie księgi druku Zabłudowskiego z podpisem ręki swey własney, ktore y teraz w używaniu są w tymże Monasteru: Roku zeyścia oney zacney Paniey w piśmie nie dano: Herb

6. SZÓSTA TRUNA.

W niey leży Jmć Pan Andrzey Chodkiewicz Hrehorowicz z Paniey Katharzyny Xiężny Wileńskiey zpłodzony, Podstoli W. X. Lit. Starosta Mohylowski etc. etc. Zmarł roku P. 1575.

7. SIODMA TRUNA.

W niey leży Jmć Pan Alexander Hrehorowicz Chodkiewicz z Paniey Katharzyny Xiężney Wiszniowieckiey urodzony Starosta Grodziński. Roku Pańskiego 1578 prętko po expeditiej Gdańskiey zmarły y tu położony. ([1]).

([1]) W bibliotece hr. Alexandra Przezdzieckiego, widzieliśmy rzadką książeczkę pod tytułem: *Mimi* Publii Mimografi Graecis metris heroicis expositi a Mathia Furero Northusano. Lipsiae 1573.—Otóż między poezyami w téj książeczce zamieszczonemi, a pisanemi po grecku i po łacinie, znajdują się ustępy napisane przez Andrzeja i Aleksandra Chodkiewiczów, zapewnie w czasie ich pobytu w szkole w Nordhausen. — Są to modlitwy i sentencye moralne, wcale gładkim wierszem łacińskim wypowiedziane.

8. OSMA TRUNA.

W nicy leży Jaśnie Wielmożny Jmć P. Jerzy Alexandrowicz Chodkiewicz z Xiężny Jarosławowny zpłodzony Kasztallan Trocki brat rodzony Hrehora Chodkiewicza Kasztallana Wilenskiego etc. Zmarł Roku Pańskiego 1579.

9. DZIEWIĄTA TROMNA.

W niey leży Pani Hornostaiowa Pana Jerzego Chodkiewicza Kasztallana Trockiego pierwsza żona. Tey Paniey ani imienia iey własnego ani roku zėyścia pismem ku wiadomości nie masz.

10. DZIESIĄTA TROMNA.

W niey spoczywa ciało Jeym. P. Zophiey Xiężny Słuckiey z domu, a małżonki drugiey Jaśnie Wielmożnego Jm. Pana Jerzego Chodkiewicza Kasztallana Trockiego. Roku iey zeyścia z tego świata nie oznaymiono y herbu także, ta zacna Pani będąc w stanie małżeńskim za P. Jerzym Chodkiewiczem Kasztallanem Trockim, zpłodziła dwuch synow Chodkiewiczow, Panow w Rzeczy Pospolitey znamienitych: Pierwszego Wielmożnego Jm. Pana Jerzego Chodkiewicza, Starostę Zmuyskiego, ten leży w Brzostowicy, drugiego Jaśnie Wielmożnego Jm. Pana Hieronima Chodkiewicza Kasztallana Wileńskiego Starosty Brzeskiego, ten odpoczywa y pogrzebiony w Brzyściu u Oyców Bernadynow w swoiey ufundowaney kaplicy.

11. JEDENASTA TRUNA.

W ktorey spoczywa ciało Jeym: Paniey Połubińskiey z domu żony pierwszey Jaśnie Wielmożnego Jm. P. Hieronima Chodkiewicza Kasztallana Wileńskiego Starosty Brzyskiego etc. etc., którey to Paniey ani iey własnego imienia także y z tego świata zeyścia pismem ku wiadomości nie podano.

12. DWUNASTA TRUNA.

W niey leży Jmć Pan Wasili Tyszkiewicz Woiewoda Smoleński Starosta Miński y Piński, zmarły Roku P. 1572 Mca Augusta dnia piętnastego, tu pogrzebiony, ten zacny Pan mający swoie do tego miejsca S. Wielkie nabożęstwo dzwon nie mały tu sprawił, y obraz we srybrze złocisto oprawny z napisem swoim przy obrazie Najświętszey Panny na widok wszystkim a na swoie wieczną pamiątke zawiesił, a ten obraz iest Ziawienia Pańskiego na Jordanie S. Chrzest biorącego od Jana S.

13. TRZYNASTA TRUNA.

W niey spoczywa ciało Jeymć Paniey Anastasij Woiewodziney Smoleńskiey żony Pana Wasileia Tyszkiewicza, z domu kto była y roku zeyścia iey wiadomości niemasz ale znać że bliska była powinowactwie Domowstwa Jaśnie Wielmożnych Ichmość PP. Chodkiewiczów: Zaczym iako w Pamiętniku tutecznym z swoim mężem jest wpisana, tu-

dziesz pobliżu y ciało iey iest pod pewnym znakiem położono.

Ten script albo pisanie ruszonych zwysz mianowanych Person y wielkich Panow w Wielkim Xięstwie Litewskim na wielkich urzędach y Dygnitarstwach będących, ktorych rycerskich zabaw ich dzielności, Buławy y pałasze y koncyrze nad nimi zawieszone są: byli y chorągwie ale za dawnością lat bardzo zwiętszałe się zayduią. Co niech w ludzkiey wiadomości ku czci y chwale samemu P. Bogu y temu miejscu S. będzie y synom y szczątkom Fundatorskim Ichmość Jaśnie Wielmożnym PP. Chodkiewiczom w napotomne czasy w sławie Amen.

(Z kopii pisanéj w r. 1644 znajdującéj się w archiwum hr. Kossakowskich. Akta Chodkiewiczów Plik I. Oryginał w Supraślu).

Epitaphia Domus Chodkievicianae personarum in Ecclesia Brzostowicensi quiescentium:

D. O. M.

et

Aeviternae memoriae

Sta viator, humane mortalitatis exuvias admirare! Jllrmus Joannes Casimirus Chodkiewicz Comes in Mysz, Szkłow et Bychow, Castellanus Vilnensis, Bielczycensis, Ozaricensis Capitaneus novissimam expectat hic Resurectionem, a teneris

indole virtuteque illustris adhuc Ephebus Sigismundi III Poloniae Regis aulam, inde Gracium, Viennam, potioremque Germaniam, deinde florentissima Italiae loca, atque caput Orbis Romam, promicantibus futurae spei radiis illustravit. Ibi aetatem superante fortuna é Vladislai IV Regali munificentia septimo aetatis post decimum anno Stabuli M. D. L. Praefectus à Bononien: est salutatus, unde redux in patriam posteaquam Principi dexteritatem officio comprobavit primo ad vicesimum anno, Stephani Pac Vice Cancellarii M. D. L. prudentissimi Herois filiam in thori consortem accepit. Ex hac conjuge quarta iam prole auctiorem cum profusa liberalitate Castellanatu Vilnensi in Senatum Vladislaus Rex advocavit, itaq. praestitam ille prius praetiosissimo Principi fidem etiam Sernmo. Joanni Casimiro ejus fratri in summa Reipublicae calamitate et hostico sartam adservavit. Siquidem a communi hoste pulsus Patria Regiomonti Borussorum non immemor: fidei lenta febris tabe Anno Christianae salutis M. D. C. L. X. aetatis vero ultra mensem quarto et quadragesimo, tertio Idus Junii rite praemunitus Sacramentis suique compos obiit. O dira fati inclementia! spem tantam Patriae Conjugi liberis et familiae sustulisti, ut summa cineri adaequares

At virtuti

Stat aere perennius monumentum Etiam suas repetet olim immortalis animus exuvias.

cui
Tu viator
aeternam precare beatudinem
Jam abi
sed inde mori disce
Homo civis.

D. O. M.
et
Aeviternae memoriae

Clarissimum est brevitatis humanae vitae speculum quod tu viator intueris Perillustris Georgii Caroli Chodkiewicz Castellanidae Vilnen: monumentum, cui Genus et formam naturae fortunaeque ut sic elargita est clementia, quasi cúmulatis in adolescente dotibus ambae decertasse viderentur. Utrique virtus pro heroica indole pietatis eruditionisque speciem, sagaci addidit industria, nondum enim pubertatis anno et jam moribus senectutis aequavit. Profecto speciosissimum foret Illustrissimae Chodkievicianae Familiae sidus, nisi lucem Georgio fata invidissent. Quibus ille obtemperans jussu Numinis maluit Perillustris Planetae occasum exitu, quam vitae illecebris ecclypsim imitari.—Nimirum sexto et decimo aetatis anno, Cracoviam ablegatus causa studiorum invenit finem literis ac vitae anno Domini MDCLIII kalendis Decembris.

Atque ita catholicae virtutis Deique studiosus

animus tam vacat aeternitati relicto hic spolio mortalitatis quasi redivivo brevioris vitae speculo. De quo per reflexam Tu speciem mensis viator errores cito corrige, ne ingressurus hodie aut cras viam aeternitatis toto coelo aberres.

D. O. M.
et
aeviternae memoriae

Phoeba compar Magnatum Indoles qualem Perillustris Michael Constantinus Chodkiewicz Castellanides Vilnensis hoc Sarcophago reconditus olim habuit magnum profecto Patriae Familiaeque Illustrissimae lumen allaturus, nisi inclare scentem praecoci fato spem mors in ipso fere ortu extinxisset. Quemadmodum enim sol inexhausti fons luminis Cynthiae clariorem lucem commodare solet, sic Ille ad omnia summa natus, adeo vitae innocentia refulsit, ut aetatae paribus major illius quasi objectis sideribus, jam tum splendorem exemplo tribueret. Tantus siquidem tamque illustris in puero vigor änimi, quanta Phaebo sereno vultu orbem intuenti vis et magnitudo claritatis. Sed hem occidit illud Tibi jubar Patria, Tibi familia peroptatum. Dum enim Palladi dat operam abrumpunt stamina Parcae aetatis XII anno, et partae a Christo salutis MDCLIII, IV[a] Kalendas Decembris. O mortales par manet omnes exitus seu vitae occasus. Post oriens aeternitas lucem dat rectefactis.

Łaskawy czytelniku

Zatrzymaj się wzdy a dowiedz się kto tu w tym leży depozycie a uznasz pobożności przykład przystojności wszelakiéj zwierciadło, a domu Pacowskiego jedyną ozdobę.

Urodzona

Jaśnie Wielmożna Jeymć Pani Zofia Pacowna Chodkiewiczowa Kasztellanowa Wileńska Ozarycka Bielčka Starościna w roku MDCXVIII dnia 18 Octobr. w Prenach przez Jaśnie Wielmożnych Rodziców Jm Pana Stefana Paca Podkanclerzego W. X. Lit. Ekonoma Brzeskiego, Preńskiego, Biresztańskiego, Wilkowiskiego, Krzyczewskiego, Orańskiego, Rakonciskiego i Lawaryskiego Starostę także przez Jeymc Panią Annę Marianielę Rudominownę Dusiacką Pacową Podkanclerzynę W. X. Lit.

wychowana

przez tychże rodziców swoich w bojaźni Boskiej, w wstydzie, cichości i skromności panieńskiej, wszelakiego strzegąc się próżnowania (które wszystkiego złego bywa więc przyczyną) język i spojrzenie swoje tak trzymając, aby nikomu z mowy i postępków swoich do obmowisk okazyą nie była.

Postanowiona

w stan Swięty małżeński przez tychże swych rodzicow w roku MDCXXXIV dnia 31 Augusta za Jaśnie Wielmożnego Jm Pana Jana Kazimirza Chodkiewicza Koniuszego na on czas W. X. Lit. a po-

tym Kasztellana Wileńskiego Ozaryckiego Bielckiego Starostę.

Żyła

w stanie świętym małżeńskim z miłym małżonkiem swym lat 23 miesięcy 9 dni 13, z którym z woli Bożej spłodziła synów dwóch, PP. Karola i Michała Chodkiewiczów. Tych obu Pan Bóg z przejrzenia swego świętego, z wielkim żalem nie tylko rodziców i krewnych, ale całéj Litwy w roku MDCLII w Novembrze w Warszawie z tego świata zebrał. Dał przytym Pan Bóg córki dwie Panny Annę i Teressę Chodkiewiczówny. Starszą za żywota swego wydała za mąż za człowieka zacnego Wielmożnego Jm Pana Jerzego Wandalina z Wielkich Kończyc Mniszcha, Sanockiego Szczerzeckiego Starostę. Odbieżana zatym od małżonka swego przez nielitościwą śmierć w roku MDCLX dnia 13 Junii w Królewcu.

Umarła

Potym i sama przeżywszy po miłym małżonku swoim lat pięć miesięcy jedenaście dni pięć w roku teraźniejszym MDCLXV dnia XVIII Augusta, stan swój wdowi w wszelakiéj przystojności i uczciwości zachowawszy, dziatkom swoim dozorne cwiczenie w bojaźni i obecności Boskiej dawszy, dom swój w wszelakim porządku bez żadnego zatrzymawszy zgorszenia, a Familii swojej zacnej nieśmiertelną po sobie u Boga i ludzi zostawiwszy sławę.

Pogrzebiona w Kościele
Brzostowickim

Od pozostałych dziatek i dwóch braci swoich rodzonych żałośnych Jaśnie Wielmożnych Ichmościów Jm Pana Krzysztofa Paca Kanclerza W. X. Lit. i Jm Pana Mikołaja Paca Wojewody Trockiego w roku teraźniejszym MDCLXV dnia XIV Novembra— A zatym

Łaskawy Czytelniku

który to czytać będziesz westchnij do Boga nabożnym sercem. Boże miłosierny i litościwy nie wchodź w sąd z służebnicą swoją, ale bądź miłościw tej duszy pobożnej, którąś krwią swą przenajdroższą odkupiwszy, do Chwałyś ją Swej powołać i z oczu naszych zebrać raczył.

(Z archiwum Ordynacyi Kossakowskiéj, Akta hrabstwa Brzostowickiego, Plik C).

Str. 73 przypis 1 i *str. 74* przyp. 1.—Prostując mylne podanie ze „Starożytnéj Polski" i Niesieckiego zaczerpnięte, o nadaniu tytułu i herbu hrabiowskiego Hieronimowi Chodkiewiczowi, przytaczamy tu *per extensum* odszukany przez nas przywiléj Zygmunta Augusta z dnia 10 czerwca 1568, mocą którego Monarcha ten, jako Wielki Książe Litewski, dziedziczne dobra Jana Hieronimowicza (nie Hieronima) Chodkiewicza, Szkłów, Mysz, Bychow i Hłusk, eryguje na hrabstwa i zmienia herb jego czteropolowy (écartelé) dodaniem Gryfa, godła Inflant. Dyplomat ten *w kopii* znajduje się w Metry-

ce Koronnéj w ks. 293 f. 129 i w Aktach Grodu Owruckiego z r. 1775, *protokół* zaś jego oryginalny, w Metryce Litewskiéj przy Rządzącym Senacie w Petersburgu. Gdzie się znajduje sam dyplomat wydany Chodkiewiczowi, nie jest nam wiadomo. Autentyczny ten dokument, wielkiéj jest wagi pod względem historycznym, okazuje bowiem, że Zygmunt August, udzielając go Chodkiewiczowi dla uczczenia jego zasług, a zarazem dla ujęcia sobie jego rodziny, sprzeciwiającéj się Unii z Koroną, znosił nim niejako prawo rozdawania tytułów hrabiowskich obcym poddanym, które sobie arrogowali Cesarze Rzymsko-Niemieccy, jako niby jedyni rozdawcy téj godności. W całym tym dyplomacie nie masz śladu, żeby Król *potwierdzał* lub *uznawał*, tytuł przez obcego Monarchę Chodkiewiczom poprzednio nadany. Chodkiewicz miał zapewnie dyplom Cesarski, był hrabią, ale Państwa Rzymskiego; Paprocki o tém pisze: Zygmunt August nie wie o tém jako Monarcha, i dobra zasłużonego dla ojczyzny poddanego, z pełni władzy i łaski swojéj monarszéj *(de plenitudine potestatis suae Regiae)* na hrabstwo eryguje. *Nie zatwierdzał więc Zygmunt tytułu, ale go nadał.* Podobnież mylném jest twierdzenie, jakoby Gryf Chodkiewiczów, nadanym został Inflantom za godło; przeciwnie, Król na pamiątkę, że Jan Hieronimowicz Chodkiewicz przyczynił się najwięcéj do zjednoczenia téj prowincyi

z Litwą, do rodzinnych herbów dodał mu herb Inflant.

Oto sam przywiléj, w odpisie z księgi 293 Metryki koronnéj:

Stanisław August etc. Oznajmujemy etc. Jako osobiście stanąwszy przed Nami i Xięgami niniejszemi Metryki Kancellaryi Mniejszej Koronnej Urodzony Ignacy Sosnowski podał do oblaty i wpisania w pomienione Xięgi extrakt przywileju z Akt Metryki W. X. Litt. wyjęty Wielmożnemu *Jaronimu Chodkiewiczu Kasztellanowi Wileńskiemu* na Hrabstwo dany niżej wyrażony osnowy następującej: Stanisław August z Bożej łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czerniechowski. Oznajmujemy tym listem extraktem Naszym komu to wiedzieć należy, iż w Xięgach Metryki Kancellaryi Naszej W. X. Lit. znajduje się przywilej Panu Jaronimu Chodkiewicza Kasztelanu Wilenskomu na Hrabiostwo za Najjaśniejszego Predecessora Naszego Króla Jmci Polskiego i Wielkiego Xiążęcia Litewskiego Zygmunta Augusta w roku 1568 Miesiąca Junii dnia 10 dany i suplikowano Nam jest przez Panów Rad y Urzędników przy boku Naszym rezydujących abyśmy ten przywilej z tychże Xiąg Metryki Kancellaryi Naszej Wielkiej W. X. Lit. per extractum authentice wydać pozwolili. Któ-

ry słowo do słowa z ruskiego wypisując tak się w sobie ma:

Zygimont Awhust etc. Czynim znamenito sim Naszym listom wsim pospolite i kożdomu z osobna nineszuym i napotom buduczym, gdyż wsi prodkowie naszy i sami My Hospodar po wes wek Panowania Naszoho nigdy nieopuszczaiuczy wszelakoie osoby zasłuhi w Reczypospolitoy wsiakiie Łaskoiu Naszoiu Hospodarskoiu zdobiti nahorożati y obiasniti zwykli zostawuiuczy na takowom kożdom Nam Hospodaru y Reczypospolitoy zasłużonom nietolko na osobe Jeho ale y potomstwe Jeho znaki jawnyie iako Jeho wernost zasługi tak y naszoie protiwko im dobrotliwosty baczeczy że Reczpospolitaia niczym ozdobna byti nemożet iako wystaweniem ludei zasłużonych szczoho y potomstwo beruczy prykład do kożdych służb Reczypospolitoie tym ochotney staranie y pilnost swoiu prekładae. A tak My Hospodar uważywszy napered zacnost Domu Starosty Żomoytskoho Marszałka Zemskoho Welikoho Kniastwa Litowskoho Administratora i Hetmana Zemli Liflantskoje Starosty Kowenskoho Derżawcy Płotelskoho y Telszowskoho *Pana Jana Jaronimowicza Chodkiewicza* że Narod Domu Jeho Miłosti z dawnych czasow sławne hodne y meiżne Hospodarom swoim za wsich prodkow Naszych Welikich Kniażey Litowskich jeszcze do pryniatia wery chrestianskoie służył y w tom Panstwe Welikom Kniazstwie Litowskom Boreykow Dom da-

wny y w sprawach swoich pocztiwych od Panow swoich neposlednie był poważan za Prodkow Naszych znacznyje sprawy na sobie ponosili poidinkom osobami swoimi zacnyje a wielikije mużstwa czyneczy y woyska wodeczy neprijateli Hospodarey swoich potłumiali y horła swoi na służbach Hospodarey swoich kłali y za stryia Naszoho Korola Olbrychta do Czech woyska wodeczy znaczne na wsem Reczypospolitoy y Panom swoim z poczatku Familii i narodu swojeho służyli a czasu pokoju w każdoy pilnoy przestroże wolnosti swobod tutoszneho Panstwa Naszoho Welikoho Kniazstwa Litowskoho w Rade buduczy z mestca swojeho powinnosti swoieie neopuszczali za kotoryie hodnyie y pożytocznyje służby ni odin z domu toho łaskoiu i znacznosti pametkoju od Panow swoich w domu Ich uposłeżon nebył aż do osoby samoho Starosty Żomojtskoho pered reczonoho Pana Jana Chodkiewicza, kotoroho takiż doznawszy jeszczo wery y statecznosti w służbach naszych y Reczypospolitoie y pracowitye y nakładnyie starania w tych wsich sprawach kotoryie Jeho miłosti kolikolwe y od nas ku służbom Reczypospolitoie byli zlecony dla czoho Jesmo Jeho perwey do służb stołu naszoho prypustiwszy w mołodosti let Jeho nemało spraw wojennych zlecali wczom iż sia zachował tak iako nam zawzdy od czasu lepszoiu hodnost służb swoich w Reczypospolitoy okazywał y baczeczy Jesmo byti tuiu Naszu ku Reczypospolitoy powinnost we-

zwali Jeho do Ławicy Rady Naszoje taiemnoie y na Starostwie Żomoytskom postanowili na kotorom buduczy Radoiu swojeju mudroiu hodne potrebne i pożytoczne nam Hospodaru i Reczypospolitoy służył, zatym po smerti Woiewody Wilenskoho Marszałka Zemskoho Kanclera Welikoho Kniastwa Litowskoho Starosty Bereszteyskoho y Kowenskoho Derżawcy Borysowskoho y Szowlenskoho Pana Mikołaia Radziwiłá hodnost a Welikoie Rady Naszoie baczeczy iesmo Pana Starostu byti do toho hodnym Wrad Zemski Marszałstwo nawyzszoie Welikoho Kniaztwa Litowskoho Jeho Miłosti jesmo dali kotoryie oboi Dostoienstwa y wrady to jest Starostwo Żomoytskoie y Marszalstwo Zemskoie zo wsim uważeniem y wszelakoiu ucztiwostiu Naszoiu Hospodarskoiu y Reczypospolitoie wedle czasu mestca y potreby znaczne na osobe swoiej *po*nosił y sprawuiuczy w welikom zameszani Zemlu Inflantskoiu rożnymi od rożnych Panow woysk y samych obywatelow toie zemli własnymi nezhodami wnutrenymi wtistnenuiu Jeho Miłost umiejetnostiu spraw cudzozemskich i roztropnostiu swojeju to zastanowił wsi wnutrennyie nebezpecznosti usmierył i nezhodnyie stany rożnyie w iednost złuczył nadto Szweckoho Korola woyska poraził y nieprzyiatela naszoho Welikoho Kniazia Moskowskoho ludi czasto też poraził y wiazni zacnyie rożnymi czasy prywodił y do nas odsyłał i tuiu zemlu Inflantskuiu staraniem swoim prywedszy pod roz-

kazywanie naszo za czast Welikoho Kniaztwa Litowskoho y za odno teło z welikim Kniaztwem Litowskim złuczył y to gdy Jeho miłost na teperesznem Soymie Horodenskim pered Nami Hospodarem opowedił tutże iako od Panow Rad Naszych Ich miłosti duchownych y swetskich tak y oto wsich stanow obywatelow Welikoho Kniaztwa Litowskoho podiachowanie za to wział iakoż tuju wsiu sprawu około toje zemli Inflantskoje dla lepszoie wsich wedomosti pismom obiasniti iesmo rozkazali nadto Senatory w onoy Zemli Inflantskoy iesmo postanowili kotorych Jeho Miłost z woleju Naszoiu meży Radoiu Welikoho Kniaztwa a Posły meży Posły za rozkazaniem Naszym zasadił. Proto My Hospodar czyneczy Prodkom Naszym y też Naszym obyczaiem zwykłym Hospodarskim dosyt, y choteczy tuju pametku Jeho Miłosti takowych wernych a znacznych, hodnych y pożytocznych służb na osobe Jeho Miłosti samoho y potomstwo Jeho Miłosti iż to w domu Jeho Miłosti iako czerez ruki zacnyie sprawy y zachodnyie w Reczypospolitoy od prodkow potomkom sut podany choteczy, aby y Jeho miłosti potomstwu ozdobenie Domu Jeho pobudkoiu do wsiakich zacnych spraw było z poradoiu Panow Rad naszych na teperesznem Soyme Horodenskom daruiem y daiem menowanomu Staroste Żomoytskomu Panu Janu Chodkowiczu samomu Detem Jeho Miłosti y Potomkom y szczadkom Ich miłosti, tytuł zacnosti y wywyż-

szenie to jest *Hrabstwo* kotoryie Jeho Miłost, Deti Jeho Miłosti, Potomki y Szczadki Ich Miłosti zo wsim wywyższeniem ozdoboiu y okrasoiu y zacnostiu wżywati y na osobach swoich ponositi maiut zarowno, iako y inyie Hrabi od Cesarow Ich Miłosti y Korolow Chrzestijańskich uczyneny y wywyższony tak jakoby wsi ozdoby y okrasy toy zacnosti należaczyie niczoho newymuiuczy tut opisany byli. A iż Jeho Miłost y prodki Jeho Miłosti z narodu swojeho sut Pany Choruhewnymi y w kotoroho Domu poradkom swoim rużnyje a wielikije hodnosti polehali proto neszto choteczy prydati ku starożytnym Herbom Domu y Rodzicow Ich Miłosti pry tom wywyższeniu na stan Hrabski osoby Jeho Miłosti meży czotyry Herby Jeho Miłosti pryrożonyie kotoryie na tot że tytuł Hrabski wecznymi czasy nadaiemy y uprywileiewami to iest perszyi Boreyki, druhi Pohonia, tretey Lebed, czetwerty try Uruby to jest Korczaki z ich hełmi, a meży ich kładzien piaty herb Zemli Inflantskoie kotoryi jesmo za prywiedzeniem Jeho Miłosti toie Zemli do Panstwa Naszoho Welikoho Kniaztwa Litowskoho onoy zemli dali, to jest Gryfa bełoho w czertenom (sic) poli w ruce prawoy mecz hoły derżaczy także nad tym herbom meży dwema starymi hełmy należaczymi Herbom Jeho Miłosti tretyi hełm otworysty na kotorom koruna a z koruny połowica Gryfa z tymże meczom y z tymi znaki wyszey opisanymi y wzo (?) Starosta Zomoytski wprod

reczony Pan' Jan Chodkewicz sam, Deti Jeho Miłosti y Potomki y Szczadki Ich Miłosti jako zacnosti wywyższenia toho tytułu Hrabstwa zowsimi należnostiami zacnostiami ozdoboiu y hodne nadanymi oto wsich Cesarey y Koroley Chrestijańskich wolnostiami wżywati stawit pisat menowat tak w Panstwach naszych jako y Czużozemskich y tymi wyszey menowanymi Herby zo wsim' swoim Potomstwom peczatowati maiut, I wolni budut krom wsiakoie perekazy od wszelakoho stanu pod karaniem y winoiu zwykłoiu od Cesarew y Korolew Chrestijanskich w takowoy sprawe zastanowenoy kotoraia acz w sem liste naszym opisana ne jest wedze (sic) włastne za tym naszym na to pozwoleniem rozumeno byty maiet iakoby tut wyobrażona była, a od kolby sia Jeho Miłost sam, Deti Jego Miłosti y Potomki y Szczadki Ich Miłosti tym zacnym tytułom Hrabskim pisati meli postanowlaiem, ufalaiem y wznosim tot tytuł Hrabstwo na imenia Jeho Miłosti dedicznyje Szkłow, Bychow, Hłusk y Mysz z kotorych Imeney wsich społom y z kożdoho po odnomu Jego Miłost sam, Deti Jeho Miłosti y Potomki y Szczadki Ich Miłosti z narodu swojeho uprzywilejewanyie Grafy pisatisia maiut y wolni budut y na to Jesmo Staroste Żomoytskomu Panu Janu Chodkiewiczu dali ses Nasz list własnoiu rukoiu Naszoiu Hospodarskoiu podpisawszy do kotoroho na wecznoie utwerżenie tych wsich reczy y peczat naszu prywesiti kazali. Dano y de-

iało sia na Soymie w Horodne Leta Bożoho Narożenia 1568 Mesaca Jjunia desiatoho dnia. Podpis ruki Hospodarskoie. — My tedy Król do pomienionéj suppliki łaskawie się skłoniwszy zwyż wyrażony przywilej z ksiąg przerzeczonych Metryki Kancellaryi Naszej Wielkiej W. X. Lit. extraktem stronie potrzebującej wydać i dla większej wagi pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Kancellaryi Naszej W. X. Lit. dnia 18 Miesiąca Julii Roku Pańskiego 1775. Za sprawą J. O. Xięcia Jmci Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego Kanclerza W. X. Lit. Homelskiego Jurborskiego Uświatskiego Poduświatskiego Kupickiego Pieniańskiego etc Starosty. M. Xże Czartoryski K. W. W. X. Lit. miejsce pieczęci Wielkiej W. X. Lit. Felix Szubert Metrykant Lit. m. p. Extrakt przywileju Pana Jaronimu Chodkiewiczu Kasztellanu Wileńskomu na Hrabstwo w roku 1568 danego A. 1775 die 1 Augusti Comparendo personaliter Ur. Jm. Pan Józef Łysogorski ten extrakt z akt Metryki W. X. Lit. authentice wydany z upisaniem w nim przywileiu od Najjaśniejszego Zygmunta Augusta Krola Polskiego na tytuł Hrabstwa JW. Janowi Jaronimowiczowi Chodkiewiczowi Hetmanowi Wielkiemu W. X. Lit. potomkom i Sukcessorom imienia Jego miłościwie danego i konferowanego ratione introcontentorum do ksiąg Grodzkich Owruckich per oblatam podał, przyjąłem Mikołaj Różycki Vice Regent przysięgły Grodz-

ki Owrucki mp. Inductum ad Acta Castrensia Capitanealia Ovrucensia, który to extrakt przywileiu jako wyżéj zaoblatowany my do przerzeczonych Xiąg Metryki Koronnej przyjąc wpisać i z tychże stronie potrzebującéj autentycznie wydać, oryginał zaś oblatującemu powrócić rozkazaliśmy z którego odebrania Kancellaryą naszą kwituje i na to się własną podpisuje ręką (podpisano) Ignacy Sosnowski.

(Metr. Koron. Ks. 293 f. 129).

Czapscy. *Str. 129 i 130. Karol* Czapski w roku 1816 Marszałek szlachty powiatu Mińskiego i brat jego *Stanisław* byli Pułkownikami w r. 1812.

Czetwertyńscy. *Str. 138. Zacharyasz,* Starosta Raciborowski, był późniéj Podsędkiem Łuckim i miał następujące potomstwo: *Andrzeja, Hieronima, Hrehorego,* który wstąpiwszy do zakonu św. Bazylego w Milczu przybrał imię *Gedeona* (był potém Władyką Łuckim) *Teodorę* za Konstantym Kałusowskim, *Eufrozynę* i *Maryannę.*

(1654 Summ. Wołyńs. VII f. 33 i inne).

Hrehory Podkomorzy Łucki, z Maryanny Wskrzeńskiéj miał tylko jednego syna *Wacława* i trzy córki: *Maryannę,* za Andrzejem Kaszowskim Łowczym Wołyńskim, *Helenę* 1° za Siemaszką, 2° za Zygmuntem Wyleżyńskim i *Teofilę* za Władysławem Niemiryczem.

(r. 1654 i 1655 Sum. Woł. VII f. 32 i 120).

Mylnie więc, idąc za Niesieckim, dano mu w Monografiach za syna *Andrzeja*, gdy tenże był synem Zacharyasza.

Str. 141. Michał Aleksander Starosta Tuszyński z hr. Bruchenthal wdowy po Skarbku, miał syna *Franciszka*, którego syn (z Malińskiéj), *Włodzimirz* żyjący w Kijowie, przyjął wiarę prawosławną. Córka *Felicyana*, Kasztelana Czerniechowskiego, z Karszanki, imieniem Honorata, za Gracyanem Lenkiewiczem b. Marszałkiem Szlachty gubernii Wołyńskiéj.

Str. 143. Marcin na Berlińcach książę Swiatopełk Czetwertyński syn Swiatosława, ożeniony był z Małgorzatą Ledochowską córką Benedykta Starosty Nowosieleckiego, z któréj miał dwie córek i trzech synów: *Klementynę* (ur. 1801) 1° voto za księciem Eugeniuszem Lubomirskim, 2° voto za baronem Ungern, b. Marszałkiem powiatu Kopylskiego i Kuratorem szkół. *Martynę* (urod. 1812), umarła w dziecinnym wieku; skon jéj ślicznie opisany przez p. Tańską, w *Rozrywkach dla dzieci* 1826 r. 1 października N. 34.

1. Eustachy (ur. 1803), dziedzic Płoski, Michałpola, Karastowy, Buhryna, Baszyny, miasta Łobaczówki, Haliczan i Boraczyc, wychowany w Liceum Krzemienieckiem, był Porucznikiem w batalionie saperów b. wojsk pol. Ożeniony z Julią Jaroszyńską (z Tywrowa,) potomstwo ich trzy córki: Olga, Anna, Michalina; dwoch synów: Janusz i August.

2. Janusz (ur. 1805) wychowany w Liceum Krzemienieckiem był Kapitanem artyleryi konnéj b. wojsk polskich, Kawalerem orderu *virtuti Militari*, dzielnym był oficerem. Umarł w Tarbes (południowéj Francyi) w 1837 roku 29 listopada. Marmurowy pomnik dłuta Davida miejsce spoczynku jego wskazuje.

3. August (ur. 1815) wychowany w Krzemieńcu, późniéj w korpusie paziów J. C. M. w Petersburgu, był Rotmistrzem gwardyi kirysierów, Kawalerem orderów św. Anny i św. Włodzimierza, które otrzymał za odznaczenie się w bitwach na Kaukazie, gdzie był jako ochotnik z gwardyi w r. 1837. W r. 1849, na własne żądanie uwolniony od służby wojskowéj, osiadł w dziedzicznéj wsi swojéj Majkowie. Ożeniony za dyspensą Papieża Piusa IX z siostrzenicą swoją Olgą, miał syna Edwarda, który umarł w dziecinnym wieku.

Str. 144. Nie książę *Borys* (syn Antoniego Kasztelana Przemyślskiego) ale dzieci jego z księżniczki Gagarinówny, przyjęły wiarę prawosławną.

Str. 145 wiersz 3. Żona ks. Konstantego Marszałka Szlachty gubernii Grodzieńskiéj *Karolina* Czetwertyńska, córka Dymitra.

Str. 147. Stefan na nowéj Czetwertni Czetwertyński, syn Stefana Podkomorzego Bracławskiego, urodzony z Leszniewskiéj wdowy po Charlęzkim, według genealogii sądowéj drukowanéj koło r. 1780 był Chorążym Wołyńskim i z Reginy Kaszowskiéj

h. Janina, prócz syna Włodzimirza młodo zmarłego, miał dwie córki: *Katarzynę*, za Karolem Krasickim Kasztelanem Chełmskim (1709 — 1717) i *Konstancyą*, 1° voto zaślubioną Wyżyckiemu Staroście Tymbarskiemu, 2° Janowi Kaszowskiemu Podkoniuszemu W. X. Lit., z którym miała synów Franciszka i Józefa Kaszowskich i córki Konstancyą (za Bekierskim), Maryannę (zakonnicę) i Katarzynę (za Cieszkowskim).

Str. 170. **Dziewiałtowscy.** Do przodków téj rodziny liczą Gintowta, który w r. 1414 jako ostatni Krewe-Krywejto na Żmudzi, przyjął wiarę Chrystusową. Szczep ten Gintowtow wziął nazwę od miasteczka Dziewiałtowa; w Metryce Litewskiéj zowią ich początko *Dziewiałtowcami*.

Str. 170 wiersz 4 od dołu przez pomyłkę drukarską położono rok 1512 zamiast 1612, jako datę śmierci Jana Dziewiałtowskiego.

Giedrojciowie. *Str. 174* i dalsze. Z wdzięcznością przyjmujemy dopełnienia i sprostowania pod względem genealogicznym, nadesłane nam przez miłośnika starożytności Żmudzkich Marszałka Buszyńskiego, a tyczące się rodziny Giedrojciów, mianowicie co do linii Mateusza Giedrojcia czyli Matuszewiców Giedrojciów.

Wagayło syn Dowmonta, a po przyjęciu wiary chrześciańskiéj *Wojciech*, z ruska Wojtko, książę

Giedrojcki ([1]) miał trzech synów: Bartłomieja, Jakóba i Adama. Z nich Jakób miał Szymona zmarłego 1530 r. a Adam miał Jakóba bézpotomnych. *Bartłomiéj* zaś zostawił dwóch synów: *Mateusza* Dworzanina Pokojowego Zygmunta Augusta, oraz Posła w 1549 do Iwana Wasilewicza, a w końcu Marszałka Lit. Nadw. i *Krzysztofa.* O tém przekonywają: *a)* Prawo przedażne 1520 Junii 10, (w Księgach Surrogat. Wil. pod r. 1722 Junii 5 oblatowane) na majętność Untoszyrmy w powiecie Wileńskim leżącą, oddzieloną od ogólnych dóbr zwanych Giedrojcie, wyprzedaną przez Krzysztofa Giedrojcia Mianowskiemu. W tém Prawie pisze Krzysztof, że takową majętność otrzymał z podziału z bratem Mateuszem Starostą Kiernowskim i Mejszagolskim, i że się ona dostała im po przodkach a mianowicie po Wojciechu Dowmontowiczu. Siebie zaś mianuje synem Bartłomieja. *b)* List zastawny na majętność Inkietry (dziś w powiecie Wileńskim parafii Malatskiéj leżącą), wydany 24 grudnia 1558 od księcia Krzysztofa Giedrojcia Stanisławowi Daszkiewiczowi za 120 kop groszy litewskich, 1559 stycznia 11 do Metryki Litewskiéj wniesiony, Księga 90 str. 521.

([1]) Był on na obiorze W. księcia Aleksandra, z bratem swym Gagulem, 1492 r., i oba zasiadali w senacie litewskim (Stryjk. Narbutt). Dziadem ich, według kronikarzy był *Hurda*, którego brat *Biwoyń*, omyłkowie przez Stryjkowskiego nazwany Binoynia, jest ciągle powtarzany tém imieniem przez późniejszych historyków, gdy tymczasem Biwoyń, jest to imię litewskie i dziś na Żmudzi jest kilka familij szlacheckich Biwoyniów.

W tym liście Krzysztof Giedrojć mianuje siebie synem Bartłomieja i powiada, że takową majętność dostał w części od brata swego księcia Mateusza Bartłomiejowicza. (Vid. Gazeta Warszawska 1855 Nr. 14).

Od tych dwóch braci, dzielą się Giedrojciowie na dwie oddzielne linie, które w dalszych pokoleniach żadnéj prawie styczności między sobą nie mają. Zaczniemy od starszéj, tojest od Mateusza syna Bartłomieja.

Mateusz z Anny księżniczki Kroszyńskiéj i z Zofii Narbutowny, zostawił czterech synów jakoto: *Marcina-Marcelego*, Wojewodę Mścisławskiego, Starostę Abelskiego, dziedzica Widziniszek w powiecie Wiłkomirskim leżących i fundatora tamecznych Augustyanów, zmarłego 1640 r. ([1]); Melchiora Biskupa żmujdzkiego zmarłego 1609; Kaspra Podkomorzego Kowieńskiego i Zygmunta bezpotomnego, oraz córkę Reginę. Z nich:

Marcin-Marceli żonaty był z księżniczką Massalską i miał syna Maurycego bezpotomnie zmarłego, oraz córkę Jadwigę za Krzysztofem Białozorem Marszałkiem Upitskim Starostą Abelskim. Dowodzą tego: *a)* Przywiléj Stefana Batorego 15 Julii 1586 r. w Metryce Litewskiéj znajdujący się, nada-

([1]) Mylnie więc na str. 179 wiersz 7 (według urzędowego rodowodu) położyliśmy, że Marcin Giedrojć syn Jakóba był Wojewodą Mścisławskim; nie miał on żadnego urzędu i umarł w r. 1580 nie w 1620 (St. K. K.).

jący Marcinowi dzierżawę Abelską, w którym to przywileju król Stefan tak mianuje Marcina: „Dworzanin Nasz książę Marcin Matuszewicz Dowmont-Giedroyt" i *b)* Akt fundacyi klasztoru Widzińskiego 1620 r. stycznia 14, w aktach Trybunału Wileńskiego znajdujący się.

Melchior drugi syn Mateusza, Biskup żmujdzki, gorliwy pasterz i obrońca Żmujdzi od kalwinizmu, którym objętą była cała dyecezya tak, iż zaledwie siedmiu księży w niéj zostało, postąpił na biskupstwo żmujdzkie 1576 r. Onto wręczył Stefanowi Batoremu miecz i czapkę przysłane od Stolicy Apostolskiéj (1).

Kasper trzeci syn Mateusza, Podkomorzy Kowieński, miał córkę Elżbietę i trzech synów: Wojciecha i Mateusza bezpotomnie zmarłych, oraz Bartłomieja dziedzica Widziniszek. Dwa są dokumenta przekonywające o tém: *a)* autentyczny popis szlachty powiatu Wileńskiego, 1613 roku odbyty i pod rokiem 1755, stycznia 11 oblatowany w aktach Trybunału Wileńskiego; oraz *b)* Dekret Sądu

(1) W Monografii Biskup Melchior ma imię omyłkowe Marcina, a chociaż przypis na str. 179 poprawił tę omyłkę, jednak uważam za potrzebę objaśnić, że Biskupów Żmujdzkich Marcinów było trzech: piérwszy około roku 1450 pleban Łuknicki kanonik Worniéński; drugi 1485 pleban Szawelski, a trzeci 1501 archidyakon Wileński; ale bynajmniéj nie byli to Giedrojciowie. Vid. Opis Dyecezyi Żmujdzkiéj przez kanonika Czerskiego i Biskupi żmujdzcy przez dzisiejszego pasterza żmujdzkiego Wołonczewskiego, napisane w języku żmujdzkim. (Buszyński).

Ziems. Trockiego 1789 r. stycznia 8, w sprawie klasztoru Widziniskiego z Kossakowskiemi; w tym dekrecie wypisana jest genealogia książąt Giedrojciów od owego Dowszprunga (?) aż do osób żyjących ówcześnie. W jakowéj genealogii synem Bartłomieja pokazany jest *Fabian.* Ten Fabian miał córkę Annę i synów sześciu, jakoto: Samuela, Mikołaja, Marcina, Krzysztofa i Władysława bezpotomnych, oraz *Gabryela,* który był ojcem Piotra i Michała bezpotomnych, a także *Władysława-Antoniego*, dziada, Józefa-Arnolfa Biskupa żmujdzkiego zmarłego 1838 r. *Władysław-Antoni* Chorąży Nowogrodzko-Siewierski z Konstancyi Bielińskiéj miał dwie córki: Justynę za Czerniewskim i Franciszkę pannę, oraz dwóch synów: *Kazimierza* i *Jana.* Od Jana pochodzą: Wincenty Chorąży i Ignacy Rotmistrz wojsk polskich, żonaty z Górską, bezpotomnie zmarli, oraz wyż rzeczony Józef-Arnolf Biskup żmujdzki i córka Teressa za Generałem Józefem Wawrzeckim. *Kazimierz* zaś brat Jana, Burgrabia Dobrzyński był ojcem Leona bezpotomnego i Ignacego Starosty Osieckiego oraz Oboźnego Wileńskiego. O tém przekonywają, konsens Augusta III 1763 r., dany na przelew dzierżawy Osieckiéj Bratkowskiemu; patent na Oboźnego 1768, i prawo zrzeczne 1780, w aktach Włodzimierskich od Ignacego przyznane na dożywocie żonie. *Ignacy* miał dwóch synów: Kazimierza i Stefana dziedzica Widziniszek Kawalera Maltańskiego. Kazimierz był

bezdzietny a Stefan zostawił syna Antoniego, po którym jedyny syn rodzący się z Pauliny Kuszelewskiéj, Stefan, porucznik wojsk rossyjskich, żyjący.

Do *str. 183.* Podaliśmy w Tomie I Monografii linią Benedykta Giedrojcia, syna Jana z Prozorówny; tu dodajemy linie braci jego Jana i Andrzeja, według notaty Marszałka Buszyńskiego.

Druga linia idąca od Jana Janowicza. Ten *Jan* miał syna Kazimierza Strażnika wileńskiego; Kazimierz zaś miał trzech synów: Antoniego Wojskiego wileńskiego bezpotomnego, Szymona Koadyutora żmujdzkiego, zmarłego 1844 roku i Ignacego Chorążego, po którym został syn Albin, dziś żyjący.

Trzecia linia idąca od Andrzeja Janowicza tak się kontynuje: Andrzeja było synów czterech: 1) *Ludwik*, 2) *Jakób*, bezpotomni, 3) *Stanisław* z synami Józefem i Stefanem bezpotomnemi, oraz 4) *Tadeusz* mający trzech synów: *Antoniego* Podkomorzego Wileńskiego, *Ignacego* Koadyutora wileńskiego zmarłego w Petersburgu 1831 r. i *Jana* Marszałka powiatu Wileńskiego, Kawalera orderu św. Anny II klassy, którego syn *Mikołaj* zostaje w życiu. *Antoni* zaś syn Tadeusza Podkomorzy wileński i dziedzic majętności Korwie, zostawił pięciu synów: 1) Ignacego z synami Witoldem i Jarosławem, 2) Józefa kapitana wojsk rossyjskich, 3) Marcyana Prałata żmujdzkiego, 4) Melchiora i 5) Edmunda dziś żyjących.

Korczakowie. *Str. 201. Boratyńscy.* Nie o Piotrze, ale o Hippolicie Boratyńskim, napisał Bronikowski powieść z czasów Zygmunta Augusta. Borotyńscy, Boratyńscy i Worotyńscy często bardzo występują w aktach Wołyńskich, Czerniechowskich i Bracławskich do XVIII wieku.

Braniccy. Co do nazwiska téj rodziny zachodziły kwestye w ostatnich czasach panowania Stanisława Augusta, a nawet dotychczas wielu uważa ich za *Braneckich*, gruntując się na plotkach przez zawiść rozsiewanych i na pismach Niemcewicza, który Hetmana Branickiego Korczaka, zawsze Braneckim nazywał. Przezywanie to jest zupełnie bezzasadném, bo ojciec Franciszka Ksawerego Korczak Branickiego, Piotr Kasztelan bracławski i dziad jego Józef Kasztelan halicki, zawsze w aktach urzędowych pisali się Branickiemi, a co większa nie sami byli tego nazwiska, są bowiem jeszczę Braniccy herbu Janina i h. Ołobok wszystko Rusini. *Braneccy* zaś pieczętowali się Radwanem; gniazdem ich były wsie *Branków* i *Branecka Wola* nad Pilicą, blizko Warki w Czerskiém (1). Są téż i *Branieccy*, nie wiem jakiego herbu; wspomina ich Kuropatnicki i Małachowski, są nawet w Metryce Koronnéj w XVI wieku (1591 Metr. 136 f. 124). *Bł.*

(1) *Np.* Samuel Branecki in Brankowo, filius olim Bernhard Branecki Subjudicis Terrae Czerscensis 1609. Wyr. Tryb. Piotr. Ks. 73 f. 979. (Bernat Branecki podpisał Elekcyą Zygmunta III).

Kossakowsy. *Str. 241.* Prostujemy imię małżonki Nikodema Kossakowskiego, znalazłszy kilka dokumentów z własnoręcznym jéj podpisem i pieczęcią. Imię jéj było *Filianna.* Żyła jeszcze w roku 1631; w tym bowiem roku d. 8 kwietnia, w Dusiatach wraz z synem Janem Eustachym (późniéj Kasztelanem mścisławskim), dała Janowi Polakowi malarzowi i żonie jego Elżbiecie z Rostkowskich, za zasługi, dożywocie na trzech włokach we wsi Gikanach, w wójtostwie Zieleparhowem, w dzierżawie swéj Gulbińskiéj, i do tego dwóch poddanych na pół włoczkach osiadłych (oryginał w Arch. hr. Kossakowskich, plik sub titulo: Akta Nikodema Kossakowskiego); podpis jéj własnoręczny: „Filianna Wołłowiczowna Kossakowska Starościna Łomzieńska, Ostrowska i Gulbińska", pieczątka sygnetowa z herbem Bogorya, podpis Jana Eustachego Kossakowskiego *ręką swą* i pieczęć sygnetowa z herbem Ślepowron. Przywiléj ten był produkowany przy rewizyi Starostwa Gulbińskiego d. 20 lipca 1631 r., Janowi Sopoćkowi i Samuelowi Oborskiemu Lustratorom, jak to pokazują ich podpisy.

Str. 258. Tylko Generał Józef Kossakowski i dotąd żyjący Generał Wąsowicz do końca nie opuszczali Napoleona.

Str. 287 (i w Tomie II-m *str. 236).* Katarzyna z Potockich Kossakowska Kasztelanowa Kamieńska, opiekowała się dziećmi Eustachego Potockiego, i wnukami Pelagii Potockiéj Kasztelano-

wéj lwowskiéj Antonim, Stanisławem i Ludwikiem nie zaś jéj synami, jak o tém przekonywają listy pani Kasztelanowéj Kamieńskiéj, Bibliotece Kornickiéj ofiarowane przez Lucyana Siemieńskiego.

DOPEŁNIENIA

DO TOMU II.

Ledochowscy. *Str. 14 wiersz 15*, zamiast *Generała* powinno być *Generał.*

Tamże. Synowie Ignacego Hilarego Generała są: *Józef* żonaty z Łącką i *Antoni* (ur. 1822) Rotmistrz (nie Generał) wojsk austryackich, żonaty z Maryanną Zejlern, z którą ma syna Tymoteusza.

Lubomirscy. *Str. 40, wiersz 12 od dołu*, zamiast w *Królu Auguście III*, powinno być *Auguście II.*

Str. 45, wiersz ostatni, zamiast *Mniszchówną* poprawić *Mniszkówną*, syn bowiem księcia Franciszka, Jerzy zaślubił córkę hr. Stanisława z Bużenina Mniszka herbu Poraj (1) Szambelana, Tajnego Rad-

(1) Galicyjska rodzina hrabiów Mniszków, piszących się z Bużenina, pochodzi od Piotra Mniszka, mieszczanina sieradzkiego, w dniu 14 marca 1598 roku nobilitowanego, na sejmie warszawskim, na przedstawienie Mikołaja Zebrzydowskiego, Marszałka W. Kor. Przywiléj nobilitacyi (Metr. Kor. Ks. 141 fol. 376)

cy austryackiego, Wielkiego Marszałka królestwa Galicyi i Lodomeryi i Heleny ks. Lubomirskiéj, Kasztelanki kijowskiéj (córki Józefa i Sosnowskiéj).

Str. 47. Podobnież przez pomyłkę drukarską położono przy Stanisławie Lubomirskim, że z *Wojewody warszawskiego* został Wojewodą Kijowskim; powinno być z *Wojewody bracławskiego etc.* Dodajemy tu daty szczegółowe jego nominacyi: ze Starosty sandeckiego został Podstolim Koronnym d. 29 sierpnia 1739 (Sigill. 26 f. 110), Wojewodą bracławskim d. 15 grudnia 1764 (Sigill. 30 f. 5), Wojewodą kijowskim dnia 29 października 1772 (Sigill. 32 f. 188), złożył województwo w r. 1785, które po nim otrzymał Józef Stempkowski.

Str. 47, wiersz 17. Kasztelana *halickiego* poprawić na Kasztelana *lwowskiego.*

Str. 48. Józef Kasztelan kijowski prócz synów: Henryka Ordynata przeworskiego i Fryderyka mia córkę *Helenę* za Stanisławem hr. Mniszkiem.

Fryderyk ks. Lubomirski prócz ks. Kazimierza miał jeszcze syna Władysława oficera artyleryi b. wojsk polskich, zmarłego bezżennie w r. 1848.

opiewa, że Piotr Mniszek dostąpił tego zaszczytu, za długoletnie zasługi, a szczególniéj za odznaczenie się w bitwie Byczyńskiéj, pod znakiem Andrzeja Zebrzydowskiego Podczaszego Koronnego, Starosty sieradzkiego i piotrkowskiego.

Hieronim z Bużenina Bużeński Kasztelan sieradzki przyjął Piotra Mniszka do herbu Poraj, dlatego zapewnie piszą się Mniszkowie z Bużenina.

Str. 48. Michał książę Lubomirski, drugi syn Stanisława Wojewody kijowskiego, Szef regimentu ordynacyi Ostrogskiéj, Generał-Lejtnant za Rzeczypospolitéj, Kawaler orderu św. Stanisława, dziedzic Dubna, z Magdaleny hr. Raczyńskiéj córki Kazimierza Marszałka nadwornego, Generała Wielkopolskiego i Teressy Moszczeńskiéj, oprócz dwóch starszych synów: *Kazimierza*, ożenionego z Maryą Granowską, wdową 1° po Adamie Chreptowiczu, Kanclerzycu, 2° po Aleksandrze Ordynacie Zamojskim, i *Józefa* ożenionego z Dorotą Stecką, miał jeszcze dwóch innych synów i córkę, *Marcellego*, oficera wojsk polskich księztwa Warszawskiego, który poległ śmiercią walecznych od austryackiéj kuli pod Sandomierzem roku 1809. Leży w Dubnie obok ojca i brata Kazimierza; i *Edwarda*, znanego z kilku prac literackich, a równie z fundacyi w Warszawie Instytutu Oftalmicznego imienia Lubomirskich (istnieje od roku 1828), ku czemu pałac swój w mieście Radzyminie oraz 400,000 złotych przeznaczył, nadto hojnemi ofiarami insze instytuta dobroczynne w Warszawie i kraju uposażył, pozostawiając na to testamentem w ogóle pół miliona złotych. Przykład piękny, acz nie rzadki w naszym kraju. Umarł w r. 1823, mając lat 26, wskutek rany otrzymanéj w pojedynku z Grocholskim; leży w Kościele Radzymińskim, bez żadnego nagrobku: pewien jednak pamięci potomnych. Siostrą rodzoną tychże, była Teressa z Lubomirskich księżna

Jabłonowska, Dama orderu św. Katarzyny, małżonka księcia Maksymiliana Jabłonowskiego, Wielkiego Mistrza dworu, najprzód Król. Polsk., potém Cesarskiego, Senatora, Wojewody królestwa, a w końcu drugiego z porządku Prezesa Heroldyi i Członka Rady Administracyjnéj. Księżna Jabłonowska, nietylko znakomitym rodem swoim, ale i rzadkiemi przymiotami duszy i serca, wysokiém ukształceniem i rozumem niepospolitym, przez lat wiele zajmowała wysokie stanowisko w społeczeństwie warszawskiém. Umarła w Wenecyi d. 16 czerwca 1847 r.; zwłoki jéj złożone zostały w kaplicy w Czarnolesie, którą łącznie z matką swoją wzniosła na ruinach domu Jana Kochanowskiego, żądając testamentem, aby kaplica ta wieczyście fundowaną była.

W kościele parafialnym w Grodku pod Czarnolasem, są pomniki księcia Maksymiliana i księżnéj Teressy Jabłonowskich. Piérwszy wzniosła żona i dzieci; drugi, wdzięczni do zgonu za przyjaźń i doznane dobrodziejstwa.

Piérwszy brzmi w tych słowach:

„Maxymilian Prus S. P. R. Xiąże Jabłonowski, za panowania NN. Cesarzów Wszech Rossyi, Królów Polskich Aleksandra I i Mikołaja I, Wielki Mistrz Dworu J. C. K. M., Senator, Członek Rady Administracyjnéj, Prezes Heroldyi Królestwa Polskiego, niegdy Senator Wojewoda, Członek Kommissyi Wychowania Guberni Wołyńskiej, Podolskiéj i Kijowskiéj, Kawaler Orderu Orła Białego

i wielu innych, syn Antoniego-Barnaby, ostatniego Kasztelana Krakowskiego, Potomek Stanisława Jabłonowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, urodzony w Wiedniu dnia 29 czerwca 1785 r., umarł w Krzewinie na Wołyniu dnia 13 lutego 1846 i tamże spoczywa. Pamięci Małżonka i Ojca pozostała wdowa Teressa z Książąt Lubomirskich i Dzieci, Głaz ten w kościele parafialnym Grodeckim, do dóbr swych dziedzicznych Czarnolas należącym położyli, polecając duszę zmarłego pobożnym bliźnich modlitwom".

Drugi:

„Teressa z Książąt Lubomirskich S. P. R. Xiężna Jabłonowska, Dama Orderu S. Katarzyny II Klassy, Wdowa po Maxymilianie Xięciu Jabłonowskim, urodzona w Warszawie dnia 18 Października 1793, umarła w Wenecyi dnia 16 czerwca 1847. Szanując wolę zmarłéj, i spełniając serca obowiązek, Władysław Xiąże Jabłonowski, sprowadził zwłoki matki na rodzinną ziemię i łzami oblane, złożył na wieczny spoczynek w kaplicy wsi sąsiedniéj Czarnolas, Pomnik ten najszlachetniejszéj z niewiast wdzięczne i błogosławiące jej pamięć serca, tu kładą".

Str. 49. Książę Eugeniusz Lubomirski urodzony r. 1790, umarł r. 1834 (nie 1839). Piérwsza żona jego Czacka umarła dnia 24 września 1826 r. (nie 1834). Drugą Klementynę księżniczkę Czetwertyńską zaślubił 1830 r. Tenże książę Eugeniusz Lu-

bomirski w genealogii Czackich (T. I) podany jako dziedzic Dubna, nie był nim nigdy.

Str. 50. Książę Antoni Lubomirski, syn Franciszka Ksawerego z Naryszkinównéj, ożeniony z Kraszewską, nie był Generałem Lejtnantem. Służył jako Pułkownik w pułku Białoruskim huzarów Feldmarszałka hr. Radeckiego, wziął dymissyą w stopniu Generała-Majora.

Łubieńscy. W Tomie II wymieniliśmy synów Ministra, tu dodajemy jeszcze wiadomość, o dalszém rozrodzeniu się jego potomków.

I. Franciszek Ksawery hr. Łubieński, najstarszy syn Feliksa, b. Kapitan gwardyi Napoleona, potém kilka razy Deputowany na sejm księztwa Warszawskiego z powiatu Szkalbmierskiego, urodził się w Szczytnikach w W. Ks. Poznańskiem, d. 5 stycznia 1784 r. Umarł w Krakowie d. 7 czerwca 1826 r., pochowany w Wiskitkach. W 1801 r. ożenił się z Anną Miłkowską herbu Abdank, córką Michała i Józefy Łentowskiéj, prawnuczką Kazimierza Łubieńskiego Starosty Lelowskiego. Z niéj zostawił syna Kazimierza Łubieńskiego. Rozwiódłszy się z Anną Miłkowską pojął w małżeństwo (d. 20 listopada 1810 r. w Warszawie) Paulinę z Potockich herbu Pilawa, córkę Seweryna i Anny Sapieżanki (1), z któréj zostawił syna Seweryna. *Kazimierz*

(1) Seweryn Potocki, ojciec Pauliny, drugiéj żony Franciszka Łubieńskiego, był synem Józefa, Krajczego Koronnego i Teressy Ossolińskiéj; zostawił syna Leona i córek 4. Anna Sapieżanka

hr. Łubieński syn Franciszka z Anny Miłkowskiéj, dziedzic rozległych dóbr w Krakowskiém, Członek honorowy deputacyi szlacheckiéj gubernii Radomskiéj, urodził się w Stawach ([1]) d. 19 listopada 1801 r. Po matce objął w posiadanie dziedziczne niegdyś dobra starszéj linii Łubieńskich a mianowicie: klucze Kazimierza Wielka i Imielno. Na dniu 16 maja 1833 r. pojął w małżeństwo Maryą hr. Krasińską, córkę Józefa Senatora Kasztelana Królestwa Polskiego i Emilii hr. z Tenczyna Ossolińskiéj, z któréj ma syna *Franciszka* urodzonego d. 26 lutego 1834 r. w Krakowie, Radcę Dyrekcyi Szczegółowéj Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego gubernii Radomskiéj w Kielcach, żonatego (1859) z Anną Maryą Klementyną ks. Lubomirską, córką Konstantego, i córkę *Emilię* (ur. d. 11 sierpnia 1835 r.), zaślubioną (1857) Feliksowi Junosza Sobańskiemu synowi Ludwika i Róży z Łubieńskich. *Seweryn* hr. Łubieński, syn Franciszka z Pauliny Potockiéj, Członek Deputacyi Szlacheckiéj gubernii Lubelskiéj, dziedzic dóbr Kolano, Gęś i Rudzieniec w powiecie Radzyńskim, które po matce i ciotce odziedziczył, urodził się d. 8 lipca 1811 r. w Warszawie, umarł d. 21 lutego 1855 r.

matka Pauliny, była córką Aleksandra Pawła księcia Sapieby Kanclerza W. K. Lit. i Magdaleny księżniczki Lubomirskiéj Starościanki Kazimierskiéj.

(1) Stawy, wieś dziedziczna najstarszéj linii Łubieńskich (Zygmunta Chorążego Sieradzkiego) leży w parafii Imielno okręgu Jędrzejowskim, powiecie Kieleckim.

w Wenecyi; pochowany w Wiskitkach. Z Anieli hrabianki Jezierskiéj, córki Jana Marszałka Szlachty gubernii Lubelskiéj i Karoliny z Jelskich ([1]), zaślubionéj d. 28 stycznia 1835 r.; zostawił dziewięcioro dzieci, jakoto: *Wandę* za Michałem Wejsenhoffem (zaślubioną 1859); *Maryę Wandę*, za Janem Górskim herbu Boża Wola, dziedzicem Woli Pękoszewskiéj w Rawskiém (zaślub. d. 1 lutego 1858); *Witolda* Józefa, *Kazimierza*, *Zdzisława* Stanisława, *Mieczysława* Jana, *Bogumiłę*, *Jadwigę* i *Jana* Nepomucena.

II. Tomasz hr. Łubieński, drugi syn Feliksa, b. Generał b. wojsk polskich, Senator Kasztelan Królestwa Polskiego, różnych orderów Kawaler, urodził się d. 29 grudnia 1784 r. w Szczytnikach. Wszedłszy w r. 1807 do gwardyi Napoleona, dosłużył się następnie stopnia Generała, posłował z powiatu Krasnostawskiego, był Członkiem Dyrekcyi Głównéj Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, Senatorem Kasztelanem, po r. 1830 Naczelnikiem domu handlowego: „Bracia Łubieńscy i Współka”, który dla podźwignienia handlu i przemysłu krajowego założył. Z Konstancyi hr. z Tenczyna Ossolińskiéj, córki Józefa Kasztelana podlaskiego i Maryi Zaleskiéj Starościanki boreckiéj, spłodził

(1) Jan hr. Jezierski, herbu Nowina, Marszałek Szlachty gubernii Lubelskiéj (zmarły 14 marca 1858), był wnukiem Jacka Gołąbka Jezierskiego Kasztelana łukowskiego, a synem Karola i Zuzanny Bielińskiéj córki Stanisława Starosty garwolińskiego, Marszałka ostatniego sejmu Grodzieńskiego.

dzieci dwoje: syna Napoleona Feliksa Józefa *Leona* i córkę Adelę. Napoleon Feliks Józef *Leon* hr. Łubieński, jedyny syn Tomasza Generała, znany wszystkim pod imieniem *Leona*, Radca Dworu, Naczelnik Wydziału Przemysłu i Kunsztów w Banku Królestwa Polskiego, urodził się d. 29 lutego 1812 roku (¹) w Sedan we Francyi; zakończył zaś życie pełne zasług dla współziomkw w r. 1860 d. 31 lipca, o godz. 3 ½ z południa, w Warszawie. Dłoń długoletniego przyjaciela następujące, pełne prawdy słowa, zamieściła o nim w Gazecie Codziennéj.

„Zgon ś. p. Leona hr. Łubieńskiego, jest stratą ogólną i trudno zastąpić się mogącą; życie jego pozostawiło po sobie nie zatarte ślady wśród społeczeństwa, którego żywą cząstkę i jednę z przedniejszych ozdób stanowił: ale chcąc je skreślić, rozbijamy się o nieprzełamane trudności. Jestto bowiem jeden z tych żywotów nie pochwyconych, nieobrachowanych na zostawienie po sobie rozgłosu i pełnych poświęceń nieustannych, których rysy w tysiąc sposobów odbiły się na rozmaitych warstwach społeczności, wszędzie skuteczny dając popęd ku dobremu, a dla siebie żadnéj nie żądając nagrody. Obdarzony zdolnościami niepospolitemi, które staranne wykształcenie wypielęgnowało i podniosło, z nadzwyczajną łatwością do pracy i chciwością wiedzy, którą przyswajał sobie prawie bez

(¹) Tę datę podaje metryka chrztu. Dlatego téż ś. p. hr. Leonowi, tylko co czwarty rok winszowano urodzin. (Błeszcz.)

żadnego mozołu, jeden z najdowcipniejszych ludzi swojego wieku, położeniem w towarzystwie, stosunkami, niezależnością postawiony na stanowisku odrębném i szczęśliwém ś. p. hr. Leon, łatwo mógł pozostać obcym wszelkiemu ruchowi i pracy, po za sferą czynnego żywota. Ale pojął swe stanowisko inaczéj wcale i przyjmując to położenie, umiał z niego korzystać w sposób jemu tylko właściwy. Wpływ jego był wielki, a wszędzie stawał się bodźcem, zachętą, pomocą, podaniem dłoni i szlachetną odznaczył dążnością. Szerząc zdrowe pojęcia i poczciwe zasady, mając odwagę słowa wszędzie, był przewodnikiem ku dobremu, wiedział jak ludzi użyć, by ich pchnąć drogą, którą iść byli powinni. Zajmowało go wszystko co obchodziło kraj, co mogło być pożyteczném, co obudzało współczucie ogólne. Policzyć ile uczynił, jak działał, ile wpłynął na otaczającą go społeczność, niepodobna. Nie ograniczając się ciasnym obrębem, łączył dokoła siebie ludzi wszelkich stanów i położeń, umiejąc ich zbliżyć i zjednoczyć. Dom jego, jedyny u nas, był niejako spójnią moralną warstw społeczności, które rzadko ocierają się o siebie, a z równą uprzejmością każdemu tu wyciągano dłoń chętną i przyjacielską. Jego pomysłem i pracą powstało u nas jedyne dotąd poważne pismo naukowe jakie mamy ([1]), jego pieczą się one utrzymało mimo mnogich prze-

([1]) Biblioteka Warszawska.

szkód, a w ostatnich czasach pod jego przewodnictwem uorganizowało ku trwaniu. Tu nikt go, jak w innych sferach, zastąpić nie potrafi. Umiejętność poznania i użycia ludzi, postawienia ich na właściwém miejscu, posiadał hr. Leon niepospolitą i téj był winien wpływ, jaki na nich wywierał. Sam prawie nic nie pisząc, doszedł jednak do tego, że wpływ jego na literaturę lat ostatnich pominiętym historycznie być nie może; co było znakomitszego w Warszawie z nim się zespolało i przy nim ogniskowało: uczeni, literaci, artyści, pracownicy wszelkiego powołania. Ludzi takich mało jest wszędzie, u nas nie ma ich prawie, coby wzięli sobie za zadanie życia, być użytecznym i czynnym, nie szukając sławy, nie starać się o nią, a drugim do niéj ściełać drogę; jestto poświęcenie niezwyczajne. Ta bryła talentu jaką miał od Boga, mogła zajaśnieć całą i wielką, gdyby chciał użyć jéj dla siebie: rozproszyła się niepostrzeżona pod stopami drugich. Cześć więc poświęceniu temu, właśnie dlatego, że nie pragnęło nic dla siebie. Społeczność nasza traci w nim jednę z swych podpór i dźwigni, przyjaciele wiernego i najczulszego drucha, biedni i nieszczęśliwi dłoń zawsze gotową ku nim po cichu wyciągnioną, kraj jeden z najpiękniéj wykształconych umysłów, jakiemi się mógł pochlubić. Pamięć jego choć nie zapisana na kartach wiotkich, zostanie w sercach nieprzeliczonych, i wyda owoce z nasionka czynności i przykładu, które są najlepszą po nim spuścizną."

III. Piotr hr. Łubieński, trzeci syn Feliksa, były dowódzca gwardyi Narodowéj za Księztwa Warszawskiego, a obecnie Rzeczywisty Radca Stanu, Kawaler św. Stanisława I klassy, Krzyża wojskowego, Legii Honorowéj i Znaku nieskazitelnéj służby za lat XXV, od lat 34 Prezes Dyrekcyi Szczegółowéj Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego gubernii Warszawskiéj, Vice-Prezes Towarzystwa Dobroczynności, mąż do rozległéj i gruntownéj nauki łączący skromność niezwykłą, urodził się dnia 31 stycznia 1786 r. w Szczytnikach. Z Barbary Korwin Szymanowskiéj, córki Michała Starosty wyszogrodzkiego i Anieli ze Swidzińskich, miał dzieci sześcioro, tojest córek trzy: *Anielę*, za Napoleonem Swidzińskim dziedzicem Gardzienic w Sandomierskiém ([1]), *Maryę*, za Feliksem Korwin Szymanowskim, synem Teodora b. Kapitanem Kiryssierów, na teraz Dyrektorem Banku Polskiego i dziedzicem dóbr Cygowa w powiecie Stanisławowskim; *Klementynę*, dotąd panną. Synów Piotra jest także trzech: *Feliks*, urodzony dnia 15 sierpnia 1810 r. w Guzowie, żonaty z Hortensyą Dzierzbicką herbu Topor, córką Ksawerego Wojewodzica łęczyckiego i Maryi z Bombeków ([2]); z nią ma synów: Macieja i Ksawerego i córki: Helenę i Maryą. *Eustachy* (urodzony 6 września 1843 r.) zmarł bezpotomnie dnia 14

([1]) Oboje wraz z potomstwem nieletniém umarli.
([2]) Zaślubił ją w Warszawie d. 14 września 1835 r.

lutego 1851 r., pochowany w Wiskitkach. *Paweł*, urodzony d. 2 stycznia 1817 r. pojął w małżeństwo 1° voto Teklę, córkę Józefa Łubieńskiego stryja swego, 2° voto Maryę Magdalenę, także siostrę swoją stryjeczną, córkę Henryka Łubieńskiego; z piérwszéj żony ma synów dwóch: Piotra (urodzonego 9 marca 1847) i Józefa (urodzonego d. 11 lipca 1848 r.) i córkę Maryą.

IV. Jan hr. Łubieński, czwarty syn Feliksa Ministra, dziedzic miasta Okuniewa z przyległościami, w powiecie Stanisławowskim, urodził się d. 27 grudnia 1786 r. w Szczytnikach. W r. 1807 Generał powstania Rawskiego, późniéj posłował kilkakrotnie ze Stanisławowskiego i różne urzędy obywatelskie piastował. Dwukrotnie w związki małżeńskie wstępował: 1° voto z Anną Klicką h. Pruss I°, córką Stanisława, Cześnika rożańskiego i Ewy z Szymanowskich ([1]), 2° voto z Izabellą Michałowską h. Jasieńczyk ([2]). Z piérwszéj żony Anny Klickiéj miał czworo dzieci a mianowicie: *Stanisława*, *Ewelinę*, za Wacławem Popielem h. Sulima, dziedzicem Turny, *Amelią*, za Karolem Krasińskim h. Ślepowron (synem Józefa Oboźnica Koronnego i Anny z Ossolińskich), i *Władysława*. Z drugiéj żony Izabelli Michałowskiéj, ma córkę *Ludwikę*. *Stanisław* hr. Łubieński, najstarszy syn Jana z Anny Klickiéj

([1]) Zaślubił ją d. 17 grudnia 1810 r. w Okuniewie, zmarła d. 1 lutego 1837 r.; pogrzebiona w Okuniewie.

([2]) Zaślubiona d. 4 maja 1843 r.

dziedzic dóbr Ruchna w powiecie siedleckim, dotąd żyjący, urodził się w Warszawie d. 22 września 1811 r.; nie wstępował w związki małżeńskie. *Władysław* hr. Łubieński, drugi syn Jana z Anny Klickiéj, dziedzic dóbr Dobrzelina w obwodzie gostyńskim powiecie orłowskim, (urodził się d. 23 lipca 1815) r.; na dniu 2 czerwca 1849 r. zaślubił Maryą Orsetti h. Złotokłos, córkę Władysława Orsettego z Dobrzelina i Justyny z Wodzyńskich, z którą ma dzieci troje: *Gustawa-Władysława* urodzonego w r. 1850 w Warszawie, *Stanisława-Władysława* urodzonego w r. 1852 w Dobrzelinie i *Maryę Władysławę* urodzoną w r. 1853.

V. Henryk hr. Łubieński piąty syn Feliksa, urodził się w Pradze Czeskiéj dnia 11 lipca 1793 r., kolejno był posłem na sejm z powiatu miechowskiego, Członkiem Dyrekcyi Głównéj Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, Radcą Stanu i Vice-Prezesem Banku Polskiego. Na dniu 1 Października 1818 r. zaślubił Irenę Potocką h. Pilawa (1), z którą oprócz trojga zmarłych, ma jeszcze żyjących dzieci pięcioro, jakoto: córkę jednę *Maryą Magdalenę*, zaślubioną Pawłowi Łubieńskiemu, synowi Pio-

(1) Irena z Potockich, żona Henryka Łubieńskiego, była córką Jana, sławnego podróżnika i historyka i Konstancyi z Potockich późniejszéj 2° voto Edwardowéj Raczyńskiéj, wnuczką zaś Józefa Potockiego, Krajczego Wielkiego Koronnego i Teressy Ossolińskiéj, urodziła się w Tulczynie d. 21 maja 1803 r., umarła w Warszawie d. 4 września 1835 r., pochowana w Wiskitkach.

tra, i synów czterech: *Edwarda* (urodzonego dnia 26 lipca 1819 r. w Kazimierzy Wielkiéj), żonatego najprzód z Zofią Giżycką, a po jéj śmierci (dnia 23 sierpnia 1847 r. w Rzymie) wszedł w powtórne związki małżeńskie z Konstancyą Szlubowską, córką Antoniego i Kunegundy z Karskich, z któréj syn Ludwik; *Tomasza Wentworth* (urodzonego dnia 21 grudnia 1821 roku w Kazimierzy Wielkiéj), żonatego z Adelajdą Łempicką córką Ludwika i Konstancyi Sołtykównéj (zaślubionéj d. 13 listopada 1843 r. w Plancie), z któréj ma: Henryka, Bernarda, Zofią Rogera, Zygmunta, Adama, Michała i Irenę. *Konstantego* (urodził się d. 19 lutego 1825 roku w Warszawie) dziś Kanonika katedralnego warszawskiego, proboszcza parafii katolickiéj w St. Petersburgu. *Juliana* (urodzony dnia 13 lutego 1827 r. w Guzowie) żonatego z Antoniną Łubieńską córką Józefa, siostrą swą stryjeczną (zaślubioną 25 lipca 1850 r.), wprzód dziedzica dóbr w W. Ks. Poznańskiem, dziś Administratora w dobrach Białocerkiewskich.

VI. Józef hr. Łubieński, najmłodszy z synów Feliksa Ministra, urodził się w Zagości d. 16 październik 1796 r. Z Józefy Pruskiéj h. Pruss III (córki Jana Rotmistrza konfederacyi Barskiéj i Ludwiki z Szczanieckich), którą zaślubił d. 18 maja 1823 r., miał dziesięcioro dzieci: z tych czworo zmarło bezpotomnie, a między niemi syn jedynak *Włodzimierz*, urodzony d. 2 maja 1824 r., umarł d. 10 października 1849 w Ostendzie i tamże pochowany. Córki:

Tekla za Pawłem hr. Łubieńskiem synem Piotra, w r. 1855 Bogu ducha oddała, pochowana w Wiskitkach; *Antonina* za Julianem hr. Łubieńskim, synem Henryka; *Wiktorya* za Hippolitem Popielem h. Sulima z Zajezierza; *Marya* i *Barbara* pannami.

VII. Ksiądz Tadeusz hr. Łubieński Biskup Rodopolitański, Prałat i Dziekan katedralny Włocławski, Kawaler orderu św. Anny II klassy, Członek Rady Głównéj Opiekuńczéj Zakładów Dobroczynnych Królestwa Polskiego, urodził się dnia 19 października 1794 r. w Żelechowie w Galicyi. Początkowo służył w wojsku, następnie oblokłszy sukienkę duchowną, był przez wiele lat Prałatem domowym Ojca Ś., w końcu został Biskupem Rodopolitańskim i Suffraganem Kujawsko-Kaliskim.

Z córek Feliksa Ministra: Najstarsza *Marya* wydana za Maksymiliana Skarzyńskiego h. Bończa, owdowiała w r. 1813. Z niéj idą: *Władysław* i *Bronisław* Skarzyńscy, *Teofila* za Adamem Łuszczewskim i *Tekla* panna, zmarła w październiku 1860 r.; przeżyje w pamięci współziomków jako niezmordowana pocieszycielka i opiekunka ubogich. Jéj też głównie staraniem powstało Towarzystwo Dam, opatrujących ubogie świątynie w apparaty kościelne. Druga córka Feliksa *Paulina* (urodzona w roku 1790), poszła w r. 1809 za Józefa Morawskiego Referendarza Stanu, z którym ma dzieci ośmioro, to-jest: *Wojciecha* żonatego z Maryą Grocholską, *Eugenią* za Józefem Morawskim z Kotowiecka, *Henry-*

kę za Stanisławem Chłapowskim z Czerwonéj Wsi; *Irenę* za Karolem Bodenham de la Barre; *Sewerynę* Siostrę Miłosierdzia; *Maryą* Urszulinkę w Wrocławiu, *Paulinę* i *Różę;* ośmioro zaś innych Bóg mu do swéj chwały zabrał. Najmłodszą z dzieci Feliksa Ministra, jest trzecia jego córka *Róża;* urodzona w Guzowie d. 8 września 1799 r., zaślubiona Ludwikowi Sobańskiemu h. Junosza ([1]) z Obodówki na Podolu, zaślubiona w Krakowie w kościele Panny Maryi d. 31 maja 1823 r., z którym ma syna *Feliksa* żonatego z Emilią Łubieńską, córką Kazimierza i Maryi z Krasińskich i dwie córki: *Paulinę* za Adolfem Jełowieckim i *Antoninę* za Drohojowskim.

Potoccy. *Str. 178.* W życiorysie Rewery, opuszczono następujący przypis:

Najsławniejszém ze zwycięztw Stanisława Rewery Potockiego była porażka Szeremetiewa pod Cudnowem, któréj wraz z Jerzym Lubomirskim dokonał. Ksiądz Jan Zieleniewicz opisał tę walkę

([1]) Ludwik Sobański (ur. 1791 r., umarł d. 16 sierpnia 1837 r. pochowany w Wiskitkach) był synem Michała Junosza Sobańskiego († 1832 r. 5 kwietnia) założyciela piérwszéj Kompanii handlowéj Czarnomorskiéj, późniéj prezesa Izby edukacyjnéj wołyńskiéj, męża wielce w obywatelstwie zasłużonego i Wiktoryi z Orłowskich (ur. 25 grudnia 1772 roku w Jasieńcu w Złoczewskiém, zaślubiona 25 listopada 1790 r., † 29 lipca 1858 w Warszawie) córki Andrzeja Orłowskiego i Agnieszki z hr. Komorowskich. Brat Ludwika, Gotard, umarł w r. 1841 bezpotomnie, siostra zaś Idalia Adelajda zaślubiła Wilhelma Ignacego hr. z Broel Platera (ur. 1791 † 1854) dziedzica Dubrowicy, Balmontu i innych.

w dziełku „Memorabilis Victoria de Szeremetho Exercitus Moschorum Duce, tum duobus Cosacorum Ducibus, armis et auspicis Serenissimi Joannis Casimiri Poloniarum etc. Regis potentissimi ad Cudnoviam reportata A. D. 1660, V Novembris. Scripta p. R. Joannem Zielenievicium Eccl. Paroch. Casimiriae inferioris, Praepositum A. D. 1668 die VII Febr. Super. permissu Cracoviae apud Haeredes Schedel S. R. M. Typ." 16° małe str. 28 i 168.

Str. 192. Seweryna Potocka z piérwszym swym mężem Izydorem Sobańskim miała syna.

Str. 195—199. Michał Potocki Wojewoda wołyński, prócz wymienionych dzieci miał jeszcze syna Piotra (żonaty 2° voto z Parysówną) Starostę Babimostskiego, Posła na sejm czteroletni z Inflant, a od dnia 3 października 1791 roku Kasztelana lubelskiego po rezygnacyi Kajetana Szeptyckiego (Sigil. 39 f. 11).

Str. 205. Idalia z Potockich księżna Mikołajowa Sapieżyna, najmłodsza córka Szczęsnego Potockiego z Mniszchowny, zakończyła życie w Paryżu, dnia 11 lipca 1859 r.

Str. 206. Przez pomyłkę położono r. 1845, jako datę śmierci Bolesława Potockiego, dotąd żyjącego: jestto data śmierci jego żony.

Str. 230. Ignacy Cześnik Koronny z Sułkowską miał syna Aleksandra Ministra Policyi za Księztwa Warszawskiego i córkę Maryannę 1° za Józefem Sołłohubem Starostą ejszyskim (nie ciszyckim jak

mylnie wydrukowano), 2° za Brühlem. Dwie zaś pozostałe córki rodziły się z Dzieduszyckiéj.

Str. 231 wiersz 3 od dołu. Niepotrzebny przecinek między imionami *Zofia Joanna*, gdyż hr. Tomasz Potocki, z drugiéj swéj małżonki, ma tylko dwie córki: *Zofią Joannę* dwóch imion i *Anielę*.

Str. 236. Ignacy Potocki Starosta Kaniowski nie był Kanonikiem krakowskim, ale tytularnym Opatem Kaniowskim. Tytuł Kanonika znaleźliśmy w notatach ś. p. Amelii Potockiéj.

Str. 236 przypis 4, należy przekreślić: *Michała († 1812 pod Smoleńskiem)*, gdyż Franciszek Ksawery Grabowski Krajczy Koronny, z Pelagii Potockiéj Kasztelanki lwowskiéj, miał tylko jednego syna Ksawerego, żonatego z Melinówną i Pelagią za Michałem Grabowskim Koniuszym litewskim. Michał zaś Grabowski Generał (poległy 1812 r. pod Smoleńskiem) był h. Kemlada i bratem Stanisława Kontrolera Generalnego Królestwa Polskiego i Kazimierza Marszałka Szlachty gubernii Grodzieńskiéj urodzonych *z Szydłowskiéj* i Generała Grabowskiego.

Str. 239. Feliks Potocki Pułkownik miał z Pacówną córki: Krystynę, Zofią i Izabellę i syna Ignacego.

Przezdzieccy. *Str. 258.* Adelajda z hr. Olizarów hr. Konstantowa Przezdziecka, była 2° voto za Karolem Dziekońskim.

Radwan albo **Wierzbowa**. *Str. 272 przypis 3 wiersz 5 od dołu:* zamiast *Wysocką*, powinno być *z Wysokiego Kaszowską*.

Str. 286, przypis 2, wiersz 4: zamiast *Topor*, powinno być *Jelita* (Bł.).

Rzewuscy. *Str. 305. Adam Wawrzeniec*, Kasztelan witebski, potém Marszałek Szlachty gubernii Kijowskiéj, prócz trzech synów miał 4 córki: *Karolinę* za Sobańskim, potém za *de la Croix*, N. za Chańskim 2° voto Balzakową, N. za Riznier i N. za Moniuszką.

Str. 307. Stanisław i Witold synowie Wacława Rzewuskiego, a bracia hr. Leona, nie zmarli dziećmi, ale starszy z nich *Stanisław* Kapitan artyleryi b. wojsk polskich umarł w Krakowie w r. 1831, pochowany na górze Bronisławy. Żonaty był z Józefą Walicką, z Kozietulskiéj zrodzoną, która po jego śmierci poszła za Zdzisława Zamojskiego. Witold zaś najmłodszy z synów Wacława Emira, zginął na Kaukazie jako podporucznik.

Siesiccy. *Str. 309.* Według *Starożytnéj Polski*, nie Kacper Podkomorzy wiłkomirski, ale Abraham i dwaj jego bracia w r. 1537 fundowali kościół w Siesikach. Dotąd ich cyfry mają się znajdować wyryte na drzwiach kościoła tamtejszego.

Ślepowrończykowie. *Str. 336 i 337.* Że godło zwane *Rosyńcem*, a będące odmianą Ślepowrona, różniło się od swego prototypu, znaleźliśmy dowód w szacownym rękopismie przypisywanym Kojało-

wiczowi, a udzielonym nam przez Aleksandra hr. Przezdzieckiego, pod tytułem: „Orator Polonus". Rękopism ten z r. 1647, między 400 legendami herbowemi przeplatającemi przepisy retoryczne zawiéra na str. 131 następującą opowieść: „*Origo stemmatis Roszyniec seu Rożyniec.* Herb polski początek jego od Ślepowrona—(Rycerz) na imie Roszyniec, gdy do Mazowsza wpadły nieprzyjacielskie wojska tojest ruskie, tatarskie, litewskie, mężnie sobie poczynał tak dalece, że między jawnemi niebezpieczeństwy bywał, gdzie strzały nieprzyjacielskie jako grad z nieba padały, jednak zdrowo do księcia Mazowieckiego powrócił się. Za które męztwo książę do ojczystego herbu Ślepowrona, przydał mu dwie strzały: jedna ku niebu, druga ku ziemi nachylona. Ma być podkowa biała i krzyż złoty, jako u Poboga, na krzyżu kruk z pierścieniem w gębie, z rozszerzonemi skrzydłami, a po jednéj stronie podkowy strzała ku górze z żelezcem; po drugiéj druga ku ziemi, biała, obiedwie w polu błękitném na hełmie także kruk z rozszerzonemi skrzydły, z pierścieniem w gębie".

Str. 339. Pomiędzy przodkami rodu Ślepowrończyków mylnie położyliśmy Andrzeja Węża Wojewodą mazowieckim w r. 1446 i Mikołaja Kasztelana Ciechanowskiego, późniéj także Wojewodę mazowieckiego, a to idąc za Okólskim. Prostujemy tu skwapliwie tę pomyłkę. W roku 1442 Mikołaj Wąż z *Dobrzankowa*, Kasztelan Ciechanowski, synowi

swemu Mikołajowi odstąpił dobra Wróblewo i Obramb w Ciechanowskiém (Metr. 3 f. 269 v.); w r. 1448 tenże Kasztelan ciechanowski kupił dobra *Bogate Robowo* i inne od synowców Pawła z Gołynina (M. 4 f. 59); kupno to zatwierdził książę mazowiecki w r. 1450, w latach 1471 i 1472: tenże *Mikołaj*, pisząc się z Dobrzankowa lub Bogatego, występuje jako Wojewoda mazowiecki (Metr. Ks. Maz. Ks. 4, 5 i 6). Syn jego Mikołaj de Bogate albo de Dobrzankowo, zostawił dwóch synów: Mikołaja i Stanisława piszących się już Bogackiemi. *Mikołaj* na Dobrzankowie Bogacki, żonaty z Zofią de Sieczcza, umarł przed r. 1560, a żonie jego dla jakiejś zbrodni skonfiskowano dobra, które jéj mąż zapisał; zwrócono jednak część ich bratu. *Stanisław* drugi syn Mikołaja, z działu z bratem, w roku 1549 wziął Bogate, Robowo, Łysą Górę, połowę Dobrzankowa, Zblichy i innych dóbr i lasów, które osobno dzielono (Metr. 91 f. 190); w r. 1570 pisał się *Stanislaus Bogaczski a Gostkow haeres in Bogate Dobrzanków etc* i był już Kasztelanem ciechanowskim ([1]) (Metr. 108 f. 139); w r. 1572 wraz z żoną Anną Stanisławówną Chotomską h. Prawda, sprzedał Franciszkowi Krasińskiemu Podkanclerzemu Koronnemu *Nową wieś* i łany na *Milewie* w Ciechanowskiém i *Wężow* w Przasnyskiém (Metr. 109 f. 789). W r. zaś 1573 roborował tę sprzedaż (Metr.

([1]) Mylnie przez Lelewela umieszczony w spisie Kasztelanów Ciechanowskich zaraz po Mikołaju Wężu.

113 f. 495). Od niego szedł ród Bogackich, o których wspomina Niesiecki. A że Bogaccy byli herbu Prawda, *Wężowie* przeto należą do *Prawdziców nie do herbu Wąż*, jak sam przeciw sobie mówi Niesiecki, ani do Ślepowrończyków, jak chce Okolski.

(*Błeszcz.*).

Kamieńscy. *Str. 343*. Ignacy Henryk Kamieński Pułkownik 1° pułku piechoty za Księztwa Warszawskiego, był potém Generałem; zginął pod Ostrołęką w r. 1831. Ignacy żonaty z Górską, która potém poszła za Generała Stasia Potockiego, miał brata także Generała za Księztwa Warszawskiego, którego syn Józef także Generał b. wojsk polskich, żonaty z Zofią Walewską, umarł za granicą.

Krasińscy. Sprawdziwszy i dopełniwszy *według źródeł autentycznych*, genealogią téj rodziny, sztychowaną w XVIII wieku, dołączamy ją do niniejszego tomu.

Pułascy, *Str. 356*. Gniazdem téj rodziny, była wioska Pułazie pod Tykocinem, w dawnéj ziemi Brańskiéj, dziś powiat Łomżyński, parafia Dąbrówka. Inna wioska *Pułazie Kąty* koło Siennicy, gniazdem była kilku rodzin drobnéj szlachty, ale żadna od niéj nie przybrała nazwiska. Jako materyał do historyi Kazimierza Pułaskiego dajemy tu sześć jego listów udzielone nam przez pana Zygmunta Radzimińskiego.

Listy Kazimierza Pułaskiego do Filipa Radzimińskiego Marszałka Sanockiéj ziemi, w czasie Konfederacyi Barskiéj (1).

d. 17 Julii 1771 a° z Fortecy

Jaśnie Wielmożny Mci
Kochany Dobrodzieju

Za łaskawą pamięć jako winne wyrażam dzięki, tak z szczęśliwego powrotu serdecznie się cieszę.

(1) Listy te przepisaliśmy z oryginałów udzielonych nam przez p. Zygmunta Lubicz Radzimińskiego, prawnuka po Marszałku Konfederacyi Ziemi Sanockiéj.

Wołyńska rodzina Lubiczów Radzimińskich jest szczepem mazowieckiego rodu tegoż nazwiska, dosyć rozgałęzionego w Lubelskiém i na Rusi. Dziad Filipa, do którego te listy pisał Pułaski, imieniem *Arnolf*, służył ciągle wojskowo i jeszcze za Króla Jana III (1695) był Chorążym Husarskim znaku Marszałka W. Koronnego (Herakliusza Stan. Lubomirskiego); znajdujemy go Skarbnikiem wołyńskim w roku 1702, a następnie Pułkownikiem wojsk koronnych (1716); z krewniaczki swéj Teofili Radzimińskiéj córki Piotra Cześnika wołyńskiego i Katarzyny Łąckiéj, liczne zostawił potomstwo, a mianowicie pięć córek: Katarzynę za Władysławem ks. Czetwertyńskim Starostą utajkowskim (ob. T. I f. 141), Franciszkę, Maryannę, Anielę, Felicyannę i tyluż synów: Tomasza, Antoniego bezpotomnych, Piotra, Jana i Józefa. Z tych: *Piotr* najstarszy z Miecznika nowogrodzkiego, w r. 1730, w grudniu, został Cześnikiem, a w r. 1739 Stolnikiem tegoż powiatu (w styczniu); w następnym roku został Chorążym czerniechowskim, po postąpieniu Daniela Cieszkowskiego na Podkomorstwo włodzimirskie (1740 dnia 29 października), a gdy Mikołaj ks. Woroniecki postąpił na Kasztelanią czerniechowską, mianowano Piotra Radzimińskiego Chorążym wołyńskim (d. 20 maja 1742 r.). Urząd ten, piastując go lat 20 złożył w r. 1762 (Sig. 25, 29); żonaty był ze Stryjeńską Teofilą. Brat jego *Jan* Cześnik czerniechowski, z Bogumiły ks. Czetwertyńskiéj córki Gabryela na

Jmć P. Wyszyński zdarzy Bóg że niegodziwości swojej niewczesnem przypłaci narzekaniem. Kober Officyer Zamojski o którym donosi mi JW Walew-

Staréj Czetwertni (Nies. T. III, 266 nowéj edycyi), zostawił syna *Michała Ignacego*, który osiadłszy w Lubelskiém, najprzód został Wojskim mniejszym lubelskim po Antonim Trzcińskim (d. 17 stycznia 1766 r.); następnie stopniami doszedł urzędu Stolnika téj ziemi (29 kwietnia 1778); umarł Chorążym urzędowskim, którą to godność otrzymał po Józefie Suchodolskim, d. 4 kwietnia 1780 r.). Wprzód już otrzymał klucz Szambelański (1774) Sigillaty 30, 32 33 i 34). *Józef* trzeci brat poprzedzających (syn Arnolfa) Starosta dymitrowski, z Joanny Hulewiczówny, zostawił trzech synów: *Felicyana* żonatego z Porębską (córka ich Honorata, za Pawłem Pruszyńskim); *Arnolfa* najprzód Łowczego nowogrodzkiego (od 1765), daléj Podczaszego czerniechowskiego i Szambelana (1768), nakoniec Stolnika województwa czerniechowskiego (od 1784). Ten ostatni urząd złożył w r. 1788. Z Katarzyny Gintowt Dziewiałtowskiéj, zostawił dwóch synów: *Piotra* i *Józefa*, żonatego z Iwanicką po ojcu, Stolnika czerniechowskiego, od d. 15 stycznia 1788 r. (Sig. 37 f. 22) następnie za nowéj organizacyi Stolnika Ziemi Kowelskiéj w powiecie włodzimirskim (od 11 stycznia 1794 r. (Sig. 41 f. 2).

Filip trzeci syn Józefa Starosty dymitrowskiego, w czasie Konfederacyi Barskiéj był Marszałkiem ziemi Sanockiéj i Komendantem twierdzy Jasnogórskiéj. Po upadku Konfederacyi porucznikował w Chorągwi Grocholskiego Kasztelana bracławskiego, do 8 sierpnia 1780 r., w którym wziął dymissyą (Sig. 33 f. 148). W siedm lat późniéj, jako Starosta terleszyński (Trzyleski) został Cześnikiem województwa wołyńskiego, po śmierci Mikołaja Małyńskiego (d. 30 października 1787 r. Sigill. 38 f. 18). W r. 1792 marszałkował na sejmiku krzemienieckim i miał już order św. Stanisława. Z Pauliny Pruszyńskiéj zostawił trzech synów:

a) Godfryda, którego dzieci z Felicyanny Mikoszewskiéj: Włodzimierz żonaty z Julią Potrykowską (dziś za Małachowskim) ojciec *Zygmunta*, Róża i Honorata za Hippolitem Brezą, synem Stanisława Ministra.

b) *Wincentego* i *c*) *Jana* b. Porucznika b. wojsk polskich, który z Pauliny Pruszyńskiéj miał syna Antoniego i córki: Hippolitę za Aleksandrem Bobrem i Konstancyą.

ski że jest w areszcię, proszę ażeby był dotąd, póki Generalność *instat* o jego uwolnienie, nie odkryte i nam *misterium* dla jakowych to przyczyn, a nam zakrytych tego wypuścić każe. A jako w nieprzerwanéj z nim zostawać pragnę społeczności, tak przybycia JW Pana na to miejsce upragnionem oczekuję sercem z ostatecznym zostając przywiązaniem i należytym szacunkiem

JWW. Pana Kochanego Dobrodzieja
najniższym sługą
(podpisano) *Kaź. Pułaski Mr.*

Ja osobnem nie zatrudniam czytaniem znając się dobrym JWWM. Pana Dobrodzieja sługą tem krótkiem wyrażeniem powinnéj attencyi mojej dopełniam obowiązki jako ten który się być liczę

JWWM. Pana Dobrodzieja Najniższym sługą
(podpisano) *J. Krzywicki.*

..... *72 a°*

Powtórnie się zgłaszam, wiadomości które mnie dochodzą tak o przybyłéj w Przemyskie Moskwie i o rozproszce Rudnickiego inaczej mnie determinować nic mogą tylko ażeby się wszystkie komendy w oznaczone miejsce ruszały gdzie podzielone na drobniejsze części tak rekrut gotowy na koniach jako i exakcye wszelkie czynić będą i snadnie takim sposobem wzmocnią się wszelkie komendy; łą-

czyć się wszyscy w jeden podjazd nigdy nie powinni, tylko trzymać kommunikacye mają. JWWM. Pan gdy się ruszysz natenczas wszystkich obwieścisz, aby się do niego referowali, jednak ich nie gromadzić póty, póki ja sam nie oznajmię, mogą być podjazdy po półtorasta największe, inne 50, 20 koni wynosić mają; cnotliwych tylko komendantów dobierać żeby się skromnie sprawiali; więcéj zostawiam Jego dyspozycyi i kłaniam serdecznie sługa najniższy

(podpisano) *Ka Pułaski Mr.*

Xiąże sądze że podług umowy ze mną uczynionej powróci tutaj.

(a tergo) JW Sanockiemu

d. 19 Mar.

Kochany Mar: tak interes wymaga ażebyś raczył Pułkownika Rudnickiego dysponować z Przemyską komendą ku Kazimierzu czyli Puławom przyłączyłem mu do tego Ordynans, zmiłuj się expediuj go jak najpilniéj bo to znaczną pomoc w zamysłach lub zawad uczyni, lecz powiększaj komendę Mar: utrzymując się w górach z komędą w dalszych okolicznościach uczynię ogłoszenie moje dobry i uniżony sługa

(podpisano) *Ka. Pułaski Mr.*

(a tergo) JW Sanockiemu.

---

10 Maii 72 A°

Umyślnego wysyłam Morawskiego z powtórnem wyrażeniem myśli moich względem całego planu, tak co do operacyi wewnętrznego rozrządzenia jak i wojskowych dyspozycyi. Czas jest teraz Kochany Mar: wziąć wszystkie rzeczy w gruntowniejszą uwagę Gener. za granicą bowiem cokolwiek dotąd wynika dla zbawienia czyli upadku naszego nie jest nam wiadomo rozsiano teraz wieść że i w traktaty jakoweś wnijść Konff. przyjdzie, że kraju część oderwana będzie od Rzeczypospolitej i wszystkie najprzeciwniejsze konsekwencye w oczy nam teraz wpadają, pewności żadnej w niczem domacać się nie możesz; przyczyna cała, że Rada Gener: za granicą, wojsko ślepo posłuszne w nic się nie wdając na wszelkie za Jej Ordynansami narażać się nie wzdryga przeciwności, znikła tak znaczna część ludzi, poszły już w zapomnienie daremne nas wszystkich zasługi, przyczyna tego iż coraz więcej cnotliwych ubywa a złych pomnaża się liczba. Cóż więc za droga nam wojskowym zostaje? nie inna jak byśmy wszyscy jak najściślej złączeni byli zawsze sposobni jednostajnie decydować wszystko, takowy do uskutecznienia zamysłów zdaje mi się projekt:

1. Jeżeli się mogę jednostajnie liczyć komendandantem, abym został zaszczycony zgodą wojska w elekcyi, do czego jest mi potrzebny takowy instrument, aby przesłana mi była Gener. rota całej

komendy, pod którą artykuł ten utrzymujący mnie komendantem z wyrażeniem roty przysięgi wojska i podpisami stwierdzony wszystkich tam przytomnych znaczniejszych w wojsku.

2. Aby z całéj partyi wojska był obrany za dobrowolną zgodą wszystkich jeden delegowany z instrukcyą, aby miał moc imieniem tegoż wszystkie rzeczy decydować; potrzeba tego delegowanego jest ta, że w teraźniejszym czasie nietylko co do wojskowych dyspozycyi, ale i do całości kraju i tegoż pomyślności wiele zdarzyć może materyi do traktowania z różnemi, do takowych więc rzeczy delegowana osoba powinna mieć miłość i zaufanie w wojsku, także zdanie dojrzałe aby miała wszystko jak najgruntowniej przenikać; to jednak waruję, aby co należy do rządu wojska ten się delegowany nie wdawał, ale tylko do takowych rzeczy, które być mogą imieniem wszystkich czyli z potencyą jakową lub z samą Generalnością traktowane.

3. Instrument dla mnie przesłany komędy w sposób wzmiankowany przez tego delegowanego być powinien.

4. Sanocki Mar: w tamtej partyi wojska aby był subalternem.

5. Sławoszewski Regimentarz przy tejże Partyi aby po nim był.

6. Chorągwie komputowe aby pod pretextem przesłania do fortecy wzięte w jak najskrytszem miejscu przez dwóch lub trzech zaprzysięgłych by-

ły schowane z których jeden aby dla mojej informacyi był do fortecy przysłany.

To co należy do ustanowienia komendy wyraziłem. Zdaje mi się teraz napisać projekt jakowym sposobem tamta komenda ma się dysponować. Upatrzyć koniecznie jedno miejsce, nie nadto dalekie, nie nadto blizkie granicy; to jak najpilniej fortyfikować, opatrzyć w magazyn i inne potrzeby; zdaje mi się sposobny do tego projektu Ziemień jeżeli się zdaje wziąść go można. Za exekucyami wysłać pewnych i obrotnych ludzi choć bojaźliwych, to ostrożniejsi będą; podzielić ich na powiaty a oporządzenia wszelkiego zabronić, bo to kassa czynić powinna.

Lemungi choć będą przytrzymane snadniej ich potem zaspokoić tym czasem zapas mieć jednostajny należy.

Podjazd, któren z wyborniejszego ludu formowany będzie, na dwie części rozdzielony, przysposabiać wszystkiego do fortecy powinien; ten w powiecie Pilźnińskim publiczne podatki exekwować może choć Gener. o to urażona przeciwne wydawać będzie dyspozycye, snadniej jej politycznie odpowiedzieć, że ostatnia potrzeba prawa na wzięcie nie układa.

Te moje żądania jeżeli być mają uskutkowane, nie czynić zwłoki żadnej, po wyprawionéj zaś do mnie expedycyi, od wojska pierwej troche wysłać do Generalności należy z rekognicyą, oświadczając

swoje determinacye: że cokolwiek tyczącego się z wojskiem taż czynić zechce, ma się odezwać do mnie, a ja mając przy sobie delegowanych, potrafię użyć tego; tym samym sposobem komęda Sędomirska i inne dysponować się będą, cokolwiek byłoby użytecznego czynić wszyscy macie, tak radą zdrową zapobiedz wszystkiemu potraficie; ten list jeden niech służy i do Krzywickiego... także Sławoszewskiego Reg: bo czasu nie mam pisać więcej —wszystkim kłaniam serdecznie

(podpisano) *Ka: Pułaski Mr.*

List do Gener. pisany skorrygowany w niektórych punktach przyłączam, proszę jak najpilniej mi donieść o wszystkiem.

---

8 Junii w Strasburgu 1772 anno.

Odebrałem Twój list z ukontentowaniem Kochany Mar: wdzięczen jestem jego pamięci, przyłączam list do komędy całej i punkta do traktowania; wolno więcéj tentować, ale te od których żadnym sposobem odstąpić nie można; jeszcze to nie ostatnie nasze nadzieje. Bóg mocniejszy nad wszystko, kto z Nim, zawsze wygrany. Potencye nadmorskie alians nowy między sobą czynią, pewnie Gener. wojna spodziewana; z tym wszystkim nadto hardym być nie należy, tak długa nadzieja jakże słabych nas uczyniła, akord jeżeli uczciwy być może, po-

trzebny; dobrze że cnotliwy na dalszy czas się ochroni, ja jestem wzywany do Francyi, to jest do Paryża, ale tak daleko zapędzać się niechcę, czekając jąkowa rezolucya na punkta podane nastąpi. Tymczasem z jak największą pilnością utrzymywać się należy, jeżeliby akordować z nami nieprzyjaciel wzdragał się, będą inne sposoby jeszcze dwojakie których się użyć może: sesye z cnotliwych Off. zrobić na którykolwiek bądz może do wojska należący Marszałek ma się znajdować, oświadczyć: że w tak ciężkim czasie używa się tego kroku do traktowania, ale jeszcze to nieostatni sposób, ktokolwiek prawdziwy żołnierz, niech nie desperuje, kto zaś błahego serca pocóż w wojsku służy? należy być determinowanym na wszystko i nigdy nie opuszczać rąk a Bóg dopomoże. Ja się tu nie próżno bawię, zabrałem tu z posłami niektóremi znajomość, u których partykularnie bywałem i wiele użytecznego z tego doświadczam; oddaliwszy się z tego miejsca żadnego momentu na próżno nie strawiłem, pisać o tém mi nie należy, za widzeniem się więcej powiem. Rotmistrz Meyer ma być zajęty do podjazdu wyraziłem to w liście Komornika Krzywickiego Gostyńskiemu; jeżeli tam przytomny kłaniam serdecznie i wszystkim poczciwym, punkta przyłączam, kłaniam, adieu.

(podpisano) *Ka. Pułaski Mr.*

Gdy przychodzić będzie do akordu, komędę Sieradzką i Wieluńską zebrać i razem złączyć, będę

też i ja w tym czasie. Oświadczyć można publicznie całemu wojsku aby się niczym nie trwożąc miało najprzód ufność w Boga a potem w komędzie, może być pewne, iż się czyni przyzwoite w czasie teraźniejszym zabiegi dla jego całości.

Punkta do traktowania.

1. Aby poszły wszelkie pretensye w niepamięć, które z okoliczności wojskowych od czasu Konff. mogą być od kogo ferowane.

2. Jako z fałszywego udania czerniony byłem o występek przeciwko Królowi i ten głoszony gazetą publiczną z niesławą moją, tak aby powtórną gazetą był odwołany, także do których dworów zaszły podobne na mnie obwinienia, reklamowane być powinny.

3. Forteca Częstochowa aby w przyzwoitym stanie obrony była trzymana, grabieży nieprzyjacielskiej nie podległą, depozyta wszelkie ocalone i w niej komendant katolik był ustanowiony.

4. W wojsku Konff. ktoby chciał zostać w służbie, aby był mieszczony w koronnem lub królewskiem wojsku, z swym mundurem, w swojem miejscu; Officyerowie Polskiego Authoramentu w regimencie jednym gradusem niższego officyera z traktamentem służbę czyniąc, w wojsku w swojej randze forsztelowani będą z polskiego autoramentu za Towarzysz: Cudzoziemskiego zaś autoramentu w re-

gimencie jednym gradusem niższego officyera z traktamentem służbę czyniąc w wojsku, w swojéj randze forsztelowani będą. Z polskiego autoramentu aby za rekomendacyą moją pięciu Off. w randze porucznikowskiéj dwóch, chorąższkiéj trzech aby się utrzymali; ktobykolwiek czy w zabranych lub dyzerterów królewskich w służbie się znajdował Konff. żeby najmniejszej nie miał przykrości.

5. Aby był kto delegowany od Kommissyi Skarbowej dla zlikwidowania fortecznych regestrów; w których jeżeliby się pokazał jakowy dług zaciągniony na expens forteczny, aby z skarbu Rptej był wrócony bez zwłoki.

Przydać można co się będzie zdawało, ale to com wyraził utrzymać się powinno. *NB.* armisticium na miesiąc powinno być uczynione, aby przez ten czas regularnie wszelkie komędy ściągnąć można było, w czasie którego armisticium rozmiar miejsca od wojsk Ros. i Konf. uczyniony być ma.

(podpisano) *Kaź. Pułaski Mr.*
Kom. Gen: W. Skanff.
(M. P.)

w Strasburgu 8 Junii 1772.

Poprawić w Tomie II str. 59, wiersz 9: Józefa, córka Ludwika Łempickiego, zaślubiła Kajetana Morawskiego, syna Kajetana (nie Józefa) i Zofii Rola Załuskowskiéj z Kaliszkowód.

DOKUMENTA.

1. Potwerżenie Panu Iwaszku Sopeze na imenie Opakowskoie u Brata jeho Wasylia Sopeżycza wymenianoie i Dwor Zaozere.

Sam Alexandr, Bożiju Miłostiju.

Czynim znamienito sim Naszym Listom, chto na neho posmotrit, albo cztuczy ieho wsłyszyt, komuż toho potreb budet wedati: Bił Nam czołom Pisar Nasz Iwaszko Sopieha, a powedił pered Nami sztoż brat jeho Wasiley Sopeżycz meniał s nim otczynnoiu swoieiu wseiu delniceiu Opakowskoiu so wsim tym, szto sia iemu w dełu dostało koli deliłsia s bratieiu swoieiu ludmi i danniki z dańmi medowymi i hroszowymi, i kunicznymi, i słobodyczy i s posażany i Litwu z ich zemlami pasznymi, i bortnymi, i z senożatmi, i sowsemi ich śledy, i wchody, i pożytki, i płaty, i z torhom, i z mytom Opakowskim; i też spustił iemu Dwor swoy Zaozere s Ozerom i z paszniami Opakowskimi, i so wsim tym, szto ktomu Dworu prisłuchaiet, z rekami, z małymi rieczkami z stawy i z stawiszczy, i ieszczo k temu spustił iemu bobrowyie hony piatuiu czast' swoiu szto sia iemu dostało było; a i List iemu swoy na to dał; i tot list ieho pered Nami wkazywał. A Iwasko brat ieho pered Nami sam powedił, i że iemu wsiu spustił swoiu delnicu Opakowskuiu swoieiu dobroiu woleiu wse toie, szto sia iemu w diełu dostało ot brati ieho, kakże i w listie swoiem iemu to wypi-

sał, kotoryi iemu na to dał; a wział naprotiw toho w neho seło Szczopino i s prikaznikom Zańkom wysłuhu ieho, szto on na Nas wysłużył; a sto kop szyrokich hroszei; i My na ieho czołom bitie to wczynili, iemu to potwerżaiem sim Naszym Listom, ieho żenie, i ich dietem, i ich bliżnim szczetnikom; a w to nenadobe wże Wasku bratu ieho, ni żenie ieho, ani dietem ieho, ani brati ieho, ani bliźnim ieho wstupati w tuiu ieho dielnicu. A na twerdost toho k semu Naszomu Listu; i Peczat Naszu kazali ieśmo priwiesiti. Pisan w Wilni w Leto 7003 (1495) Henwara 19 deń, Indikt 13.

Pri[t]: W[o]: W[l]: K[n]: P[n]: M[k] R[d]: M[r]: N[m]: M[r]: P[n]: S[t]: H[l]: (tj. *Pritom był Wojewoda Wilenskij, Kancler, Pan Mikołaj Radiwił; Marszałok, Namiestnik Merecki Pan Stanisław Hlebowicz).* Januszko Pisar.

(*Z Ks. 192 Metr. Lit. f. 33*).

2. *Priwiley Kniaziu Iwanu Trubeckomu na połowicu Trubecka.*

Alexandr Bożiju Miłostiju.

Bił Nam czołom Kniaź Iwan Trubeckiy i kłał pered Nami Listy Otca Naszoho Korola Jeho Miłosti, sztoż Otec Nasz Korol Jeho Miłost dał był Otcu Jeho Kniaziu Juriu Michaiłowiczu Trubeckomu, tuju połowinu Trubecka, szto perwo seho onże derżał so wsim potomu, kakże był ieho Miłost dał neboszczyku Panu *Hrinku Wołowiczu*, i też kak derżał Kniaź Iwan Czortoryiskij i bił nam czołom, abychmo jemu tuiu połowicu Trubecka Otca ieho dielnicu potwerdili Naszym listom, ino My iemu, i ieho żonie, i ich dietem, tuiu ieho połowicu Trubecka potwerżaiem sim Naszym Listom, nechay on tuiu połowicu Trubecka derżyt wieczno, so wsim potomu, kakżo i otec ieho derżał i kak Kniaź Iwan Czortoryiskiy i też Pan Hrinko Wołowicz derżali. Pisan u Wilni (1495) Fevrala 4 deń. Indikt 13.

Pritom był Wo[d]: W[l]: K[n]: P[n]: M[k]: R[d]: M[r]: D[r]: N[m]: Onik; P[n]: Hri[h] O[s]: *Sopeha Pisar.*

(*Metr. Litt. Ks. 192 f. 36*).

3. Prawo Panow Sapehow na Dobra Ich w Powete Kowеńskom, naperwey: Prywiley Korola Jeho Miłosti Alexandra Pisaru.... Panu Iwaszku Sapieżiczu napewnie Ludi w Powete Koweńskom na Reczce Dewiagole wecznostiu.

Sam Alexandr Bożiu Miłostiu y daley.

Bił Nam czołom *Pisar Nasz Namestnik Zyzmorski* Iwaszko Sopezicz y prosił w Nas ludey Naszych w Kowenskom Powete na reczce na Dewiagole na imia Sawutewiczow Juriewy żony y z detmi, a Pikelisa a brataniczow Jeho Gieburysowych detey Janka, a Bernata a Diadkowiczow. Ich y Ich Potużnikow y My Jemu tyie ludi wyszey pisanyje Sawutewiczy Juriewu Żonu y z detmi, a Pikelisa a Brataniczow Jeho Gieburysowy Deti Janka a Bernata, y Diadkowiczow Ich y Ich Potużniki y z Ich Żonami y z Detmi y z Ich zemlami pasznymi y z bortnymi y z senożatmi y z służbami y z podatmi, i sowsimi Ich potiahli kak Nam samym Hospodaru służyli, Dali Jemu i Jeho żonie y Ich Detem y potom buduczym Ich szczadkom weczno y neporuszno. A na twerdost toho y peczat Naszu kazali Jesmo pryłożyti k semu Naszomu Listu. Pisan w Wilni w Leto 7008 ie (1500) Meseca Dekabra 21. Den Indykt 4.

Prt. byli Pan Jan Jor(iewicz) Wojew. Troc., Mar. Zem: Pan Woyt: Jan(owicz)., Mar. Ochmist: Welikoie Knehini Nam: Kowenski. *(Metr. Lit. Ks. 209, f. 797).*

4. Privilegium Regis Alexandri Generoso Joanni Sapiehae super Angulum nemoris in Districtibus Caunensi et Vilnensi.

In Nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam humanae actiones facile e memoria perlabuntur, nisi literarum munimentis et testium annotatione fuerint perhennatae. Proinde nos Alexander Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Samogi-

tiaeque Dominus et Haeres. Significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quia considerata singulari virtute et servitiis fidelibus Generosi et strenui *Joannis Sopiha Militis Notarii Nostri*, quibus Nobis benemeritus et Reipublicae Dominiorum Nostrorum utilis est, ac indies speratur magis profuturus, habentes etiam respectum ad damna ipsius, quae in bonis suis per manum Hostilem Moscoviensem, sub insultu bellorum perpessus est volentes eum ad eadem servitia Nostra promptiorem efficere, et de iactura haereditatis ammissae consolare sibi et ipsius legitimis Successoribus de certa scientia et deliberatione specialique gratia Nostra, Partem seu angulum, nemoris maioris alias puszczy in Districtibus Caunensi et Vilnensi sitis, dedimus, donavimus, inscripsimus et contulimus gratiose, damus, donamus, inscribimus, et resignamus tenore presentium mediante cuius limites incipiendo a fluvio Niemen transeunt, usque ad fluviolum. Owa dictum et tandem eodem fluvio, usque ad originem, et rivum, ubi scaturire incepit fluviolus Wierschowe, a quo tan... ad alium Wierzchowe et demum ad locum ubi oritur etiam fluviolus alter Lipiczna et intrans ad rivulum Wysieka dictum continuatur granicies et demum per aggeres alias Wały ubi stetit, quando Dominus Stańko Sudziwoiewicz, usque ad parvum stagnum et tandem in magnum paludem alias bołoto Gybor dictum, et deinde in rivulum Leka, et postea in Kieropa et Ponogelo, qui tandem rivulus Dowagolo discedens, et intrans in fluvium Niemen easdem granicies terminat, et concludit, cum omnibus et singulis campis, pratis, pascuis, fluviis, fluminibus, rivis, torrentibus, piscinis piscaturis, aquis, earumque decursibus, aucupationibus, venationibus ferrarum, bisontibus exceptis et cum tribus terris desertis Giedziski a Motheyszyski, Alirimschiski cognominatis, ac etiam cum pratis generaliter cum omni jure, dominio et proprietate, nullis exceptis, qui nunc sunt et in posterum quocunque ingenio, aut industria humana fieri laborari et augeri possunt, per eundem Joannem, et suos legitimos successores tenendum, habendum, utifruendum, pacifice et quiete possidendum. vendendum, commutandum, alienandum et in usus suorumque successorum usus et commoditates beneplacitos convertendum eviterne, prout sibi et

successoribus eius legitimis melius et utilius videbitur expedire. Decernentes presentem donationem Nostram perpetuae firmitatis vim et robur obtinere. In cuius rei testimonium Sigillum Nostrum praesentibus est subappensum. Datum Vilnae Feria secunda ante Festum Sancti Andreae Apostoli anno Domini Millesimo quingentesimo secundo (1502) Regni Nostri Primo. Praesentibus ibidem Reverendis in Christo Patribus Dominis nec non Magnificis, Generosis et strenuis, Alberto Vilnensi et Martino Mednicensi Episcopis, Joanne de Zabrzezie Palatino Trocensi et Magni Ducatus Lithuaniae Supremo Mareschalco, Michaele Duce Hlinensi Tenutario in Merecz Curiae Lithuaniae Mareschalco, Alberto Janowicz Caunensi Illustrissimae Ducissae Consortis Nostrae Charissimae Magistro Curiae, Georgio Hilinicz in Lidae (sic) Tenutariis et Mareschalcis Nostris per manus venerabilis Erasmi Vitellii sedis Apostolicae Protonotarii Praepositi Vilnensis Wratislaviensis, Wladislaviensis et Plocensis Ecclesiarum Canonici Secretarii Nostri. qui praesentia habuit in Commissis. Alexander Dei gratia Rex mpria. (sic).

(Oblata w Metr. Lit. Ks. 209, f. 798).

5. List Sudowyi Woiewody Trockoho Kniazia Kostetina Ostrożskoho Panom Januszu y Fedoru Sapehom z desiatma Służbami Ludey w Wołosti Mereckoy. (1).

Prykazaniem Hospodara Korola y Welikoho Kniazia Jeho Miłosti Zygimonta: Ja Kniaź Kostentyn Iwanowicz Ostrozski Woiewoda Trocki Hetman Jeho Miłosti Starosta Brasławski y Wenicki. Smotreli Jesmo toho dieła, stoiali pered nami oczywisto, żałowali nam ludi Mereckiie desiat służob na Imia Ambros Wisimontowicz, Martin Radiwiłowicz, Litwin Petraszowicz, Chodko Jankowicz, Mitko Zodwoynowicz, Staś Bartoszewicz, Romaszko Kibortowicz, Petryka Buywowicz, Petr Stanewicz, Bernat Kucowicz y z bra-

(1) Wyrok ten nietylko jako dokument do genealogii Sapiehów, umieszczamy tutaj; jest on i pod innemi względami ciekawy.

tein y z Potużniki swoimi na Dworan Hospodarskich Pana *Jana a Pana Fedora Bohdanowiczow Sopezicza* otom sztoz dey oni u Hospodara Jeho Miłosti uprosili sobie nas za tiahłych Ludey, a my dey iest Boiare na woynu jesmo iezdiwali, a Panowe Sopeziczy rekli: wy iest ludi prostyie a ne Boiare u Was uwiazał Nas wodle Listu Daniny Hospodarskoie, Pan Jan Jeho miłost Janowicz Zaberezinski Wojewoda Nowhorodski Derżawca Merecki y na to y List swoy uwiazczyi nam dał, potom Hospodar Jeho Miłost wodle uwiazania Pana Marszałka Jeho Miłosti Zemskoho mne Janu Was y listom swoim Hospodarskim potwerdił z podpisiu ruki Jeho Miłosti; kotoryjeż oni Listy iako Daninu y potwerzenie Hospodarskoie, tak uwiazczyi Pana Zaberezinskoho Jeho Miłosti Marszałka Zemskoho pered nami wskazywali y my pytali tych ludey szto ktomu za odpor maiut, oni pokładali pered nami Listy Hospodarskie swiatoie pamiati Korola Kazimira y nineszneho Hospodara Naszoho Korola Jeho Miłosti, y też List Pana Juria Jeho Miłosti Mikołajewicza Radiwiłowicza Pana Wilenskoho Starosty Horodenskoho, Marszałka Dwornoho Hospodarskoho pisanyie na on czas, kak buduczy Jeho Miłosti Derżawcóiu Mereckim w kotorychże Listech Boiary Ich neimenuiet y neodno oni, ale y inszyie Potuzniki (Poduszniki?) Ich stoiat wypisany, niżli tolko to stoit, iż oni nemaiut sudu Hospodarskoho stereczy y drow y sena na Dwor Hospodarski woziti, a to ne stoit aby oni na woynu iezdili.—My baczaczy to iż Ich w tych listech Boiary nemeneno, zasia spytali jesmo ich, dawalił oni Diakła ([1]) na Hospodara Jeho Miłosti Oni sami sia pered nami k tomu pryznali, że Diakła z dawna daiut, my toho korotko im neczyniaczy tuiu recz dali im do Hospodara Jeho Miłosti, y to Jeho Miłosti Hospodaru powedili hdeż Jeho Miłost Hospodar tak znaszoł, gdyż oni Samisia k tomu wyznali, że Diakła daiwali, to hdy neiest żadnyie Boiare, ale iest prostyie, y tych Jeho Miłost Dworan swoich Pana Jana a Pana Fedora Sopeziczow prytych wsich wyszey menenych ludech z brateiu y z potużniki Ich zostawili, y my wodle znaydenia y wyroku Jeho Miłosti Ho-

([1]) Diakła vel Dziakła, id est tributum siliginis et aven e, quod pendere obligati erant homines tributarii, non nobiles.—(Cfr. Metr. Lit. Ks. 194, f. 255).

spodarskoho y wodle tych listow Daniny y potwerzenia Jęho Miłosti y tu tez wodle uwezania y listu uwiaźczoho Pana Zaberezyńskoho Jeho Miłosti Marszałka Zemskoho, tych Dworan Jeho Miłosti Hospodarskich *Pana Jana*, a *Pana Fedora Bohdanowiczowo Sopezicza* pry tych wsich wyszey menenych Ludey y z brateiu y z Potużniki ich Desiati służbach zostawili maiut oni ich derzati, a tyie ludi wżo czerez to od nich sia otnimati y odtiahiwati nemaiut, na to Jesmo Panu Janu a Panu Fedoru Sopeziczom dali ses nasz list sudowyi z naszoïu peczatiu, a pry nas w tot czas na tom prawie byli Kniaź Wasiley Andreiewicz Połubenski, Marszałok Hospodarski, Derżawca Żołudski Pan Nemira Hrymalicz Marszałek Hospodarski Starosta Melnicki, *Pan Iwan Bohdanowicz Sopeha Marszałok Hospodarski* a Pan Bohdan Dowgirdowicz. Pisan w Wilni. Pod let Bożeho Narożenja 1529 Meseca Awhusta 24 Den Indykta 2. —*(Metr. Lit. Ks. 209, f. 897).*

6. Confirmatio literarum divisionis bonorum factae inter filios olim Magnifici Joannis Sopihe Palatini Podlascensis.

Sigismundus Dei gratia etc. Significamus tenore presentium quibus expedit universis. Quia exhibitae sunt coram nobis pro parte Generosorum *Pauli Marschalci nostri* et Braczlaviensis Capitanei ac *Michaelis* et *Frederici* fratrum germanorum *filiorum olim Magnifici Johannis Sopihe* Palatini Podlascen. literae divisionis bonorum paternorum post obitum patris eorum prefati ad illos jure naturalis successionis devolutorum per eosdem fratres inter se factam in se contiaentes, ipsorum sigillis sigillatae et manibus propriis dominorum ex illis videlicet Michaelis et Frederici subscriptae supplicatumque est nobis ut easdem literas ac omnia et singula in eis contenta approbare ratificare et confirmare dignaremur quarum tenor sequitur et est talis. *Anno Domini Millesimo quingentesimo decimo nono* feria secunda proxima ante sancti Urbani in Maijo Generosi Domini Paulus, Michael, Fredericus filii olim Magnifici domini Joannis Sapiha de sua bona voluntate et de unanimi fraterno consen-

su ferrunt (sic) inter se perpetuo mutuam divisionem bonis omnibus paternis hoc modo: Frater senior dominus Paulus accepit Codno cum omni dominio et jure prout privilegia lacius obloquuntur supra eadem bona Codno a Regia Majestate concessa, cum medietate bonorum Druya, Dominus vero Michael accepit bona Boczki similiter cum omni dominio et jure prout privilegia obloquuntur per Regiam Maiestatem super eadem bona Boczki data et concessa cum medietate bonorum Druya. Frater vero minor natu dominus Fridericus accepit bona dicta Ikaszna cum bonis Orcza, Lusky et Dzisna similiter cum omni Dominio et jure prout privilegia Super eadem bona .data lacius obloquuntur Insuper secundum quod Dominus Paulus debitus fuit domino Michaeli et domino Frederico tria milia florenorum absque ducentis florenis que habent in bonis Magni Ducatus Lithvanie dictis Braczlaw pro prefato itaque debito dominus Paulus fratri Michaeli et Fratri Friderico resignavit et dedit titulo juste vendicionis perpetue et in evum bona dicta Pomijemonije cum curiis ad eadem spectantibus una et bona dicta Hosthath, Pohosth, Wyatha, cum omni jure dominio et ultra hoc medietatem suam bonorum dictorum Druya que bona prefato Domino Paulo in Druya cesserant ex eadem perpetua divisione respectu Domini Michaelis sicut superius expressum est, in prefatu itaque bona dicta Pomyemonye et in omnes curias alias et in eorum proventus quocumque nomine nominentur, dominus Paulus tam pro nunc quam post obitum matertere domine *Elizabeth Corczewska* quovis colore exquisito non.... se intromittere nec eisdem uti nec ipsius pueri nec puerorum ipsius legittimi successores nisi in eo casu,.... fratrum eius Michaelis et Friderici posteritas legitima desiieret Insuper prefati fratres. Curiam paternam in civitate Vilnensi et quatuor homines eidem curie servitum debent dividere in tres partes equales. Quamquidem divisionem et contractum superius expressum submiserunt se tenere perpetue et in evum sub vadio mille sexagenarum Magno Duci Lithuanie protemporie existenti. Actum et Datum Boczki anno die quibus supra, presentibus Nobilibus Stanislao Vierczienski felice Vierczienski, Stanislao Virzbowski Stephano Vyrczenski Petro Jacubowski Abraam Uschenski Josko Vasylovitz Poloczanyn testibus circa premissa. In cuius rei robur et testi-

monium sigilla ipsorum propria presentibus sunt imppressa. Ego Michael Sopiha manu propria significo Ego Fridericus Sopiha manu propria significo. Nos vero Sigismundus Rex et magnus Dux Lithuaniae prenominatus, supplicacionibus nominatis dictorum fratrum filiorum olim Magnifici Joannis Sopihe Palatini Podlascensis nobis factis annuentes preinsertas literas divisionis huiusmodi bonorum predictorum in omnibus clausulis punctis articulis et continenciis approbavimus ratificavimus et confirmavimus approbamusque, confirmamus et ratificamus. decernentes easdem literas et omnia in eis contenta robur firmum obt inere per presentes. Quibus in testimonium sigillum nostrum est appensum. Actum et datum Cracovie feria quarta proxima ante dominicam Pentecostes Anno Domini Millesimo Quinqentesimo decimo nono (1519) Regni nostri tredecimo. Sigismundus Rex subscripsit. ***(Z Księgi 33 Metryki Koron. fol. 330).***

7. Deductio Nobilitatis Sebastiani de Oleschnyki (1).

In dei nomine amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus dei gratia Rex Poloniae magnus dux Lithvaniae Nec non terrarum Cracovie Sandomirie Siradie Lancicie etc. Manifestum facimus his literis nostris universis et singulis quibus interest et intererit in posterum. Quia nobilis Joannes de Oleszuyky vice Zupparius Bochnensis fidelis dilectus ad conspectum nostrum veniens exhibuit literas infrascriptas certorum commissariorum nostrorum inferius scriptorum coram quibus venerabilis et Nobilis quondam Sebastyanus de Oleszuyky Custos Kyelcensis posthac Canonicus Cracov. frater ejusdem Joannis ex utroque parente germanus nobilitatem suam sufficienter juxta Regni nostri constitutiones probauit Sed non ignarus idem Joannes vice supparius interdum rebus secundis peculiari quodam vicissitudine adversas comites esse solere, voluit sibi in hoc per nos oportunum prouideri, ut signando simili

(1) Przywiléj ten nietylko dowodzi, że przydomku *Skarbek* używali *nie sami Abdańcy*, ale zarazem dokładne daje wyobrażenie o postępowaniu sądowém, czyli procedurze, przy *wywodzie szlachectwa.*

ipsius et invidi fame et dignitati eius obtrectare vellent asserentesse ignaros esse cuius sit vel in qua familia natus et ob id eum ad quevis officia et dignitates spirituales et seculares indignum inhabilenque censere, et indicare vellent, supplicavit nobis debita cum instantia presentibus multis Consiliarijs nostris status utriusque ut literas de quibus supra mentionem fecimus presentibus inscribi ac sigillo nostro muniri iubere Nec non decretum nostrum que interponere dignaremur, que litere olim fratri suo Sebestiano servientes sufficerent sibi et suis legitimis Successoribus ubique terrarum et gentium ad probationem vere Nobilitatis. Quarum literarum tenor talis habetur. Nos Joannes de Tharnów Palatinus Sandomiriensis, Joannes de Wyrzchouina Judex et Nicolaus de Lathizin subjudex terre Chelmen. Commissarii per Serenissimum Prinčipem et dominum Sigismundum dei gratia Regem Polonie etc. dominum nostrum gratiosissimum venerabili et nobili Sebastiano de Olesznyky Custodi Kijelcen. super recipiendis fidedignorum Nobilium de sua nobilitate testimonijs Ne ex post quispiam.forsan de sua nobilitate dubitaret et presertim Sigismundus Thargoviczsky quid prefatum Sebastianum de ignobilitate inculpasse, dati et specialiter deputati, Significamus tenore praesentium etc. et signanter prelibato Serenissimo domino Sigismundo Regi Poloniae etc. domino nro. gratiosissimo ad noticiam deducimus, quomodo nuper literas comissionis Sacre Majestatis vestre Sigillo ejusdem Majestatis vestre subimpresso sigillatas, sanas, salvas et integras, omni prorsus vitio et suspitione carentes, nobis pro parte venerabilis et nobilis Sebastiani de Olesznyky Custodis Kijelcen(sis) presentatas et exhibitas cum ea que decuit Reverentia recepimus huiusmodi sub tenore.

Sigismundus dei gratia Rex Poloniae etc. Magnifico et Generosis Joanni de Tharnów Palatino Sandomirensi, Joanni Bochothnyczsky de Olesznitza Castellano Małogosten et Capitaneo, Joanni de Wyrzchowina Judici et Nicolao de Lathiczin Subiudici Chelmensi Sincere et fidelibus nostris dilectis gratiam Regiam. Magnifice et Generosie sincere et fideles nri. dilecti. Sua nobis venerabilis Sebestianus de Olesznyky de-vote nobis dilectus petitione monstrat Qualiter licet ut ait de nobili genere ex utroq. parente procreatur existat, quia tum forsan nonnulli essent de nobilitate sua

dubitantes, propter quod ipse Sebastianus petiuit a nobis sibi de remedio prouiderij oportuno et quia sicut aliorum ex Serenitate Regalis virtutis testimonia habentium sic in ea re Sebestiani ipsius justitie cognitio ex favore auctoritatis Regie iurė habenda est legitimo. Idcirco vobis, de quorum legalitate plenam gerimus fidutiam, committimus per presentes quatenus aliquo tempore competenti in aliquem locum comenientes, a testibus nobilibus fidedignis, quos ipse Sebastianus ad probandam Nobilitatem suam huiusmodi induxerit, auctoritatem nostram recipiat secundum statutorum regni dispositionem testimonium veritatis super nobilitate prefati Sebastiani receptum ab eisdem testibus iuramentis corporalibus quicquid tandem testes inducti et depositi iuraverint nobis per vestras literas fideliter significabitis, si autem omnibus premissis interesse non poterint tres vestrum ad premissa procedant, absentia unius non obstante. Datum Cracoviae die dominico post festum sancti Adalberti proximo anno domini 1507 Regni nostri anno primo. Relatio venerabilis Joannis de Lasko Regni Poloniae Cancellarii.

Post cuius quidem commissionis praesentationem et receptionem, nobis et per nos ut premittitur factas, pro parte prefati Sebastiani debita cum instantia requisiti, quatenus ad executionem commissionis preinserte juxta traditam in ea formam procederemus Sibigque cittatione, vigore commissionis praedicte, contra venerabilem Sigismundum Thargowiczsky Canonicum Cracoviensem heredem de Lypye qui ut ipse Sebastianus asserebat ipsum Sebastianum in Ecclesia Chathedrali in Castro Cracoviensi coram bonis hominibus de ignobilitate inculpaverat, et cum aliis nobilibus in Nobilitate parem non esse asserebat, in forma debita decerneremus. Nos vero post exonerationem Generosi Domini Joannis Bochothnyczsky college nostri qui per suas literas se non posse interesse executioni commissionis predicte excusabat propter infirmitatem volens juxta terre Consvetudinem executionem commissionis supra dicte procedere praefato Sebastiano cittationem per eum petitam dandum decrevimus et dedimus huiusmodi sub tenore Ministerialemque sibi videlicet Huyn de Szczebrzeszyn ad portam eandem in bona praefati Sigismundi de Jure addidimus. Tenor autem citationis per nos date fuit et est talis.

Joannes de Tharnów Palatinus Sandomiriensis, Joannes Komorowski Judex et Nicolaus de Lathiczin Subjudex Chelmenses commissarii per Regiam Mstatem. ad infrascripta dati et deputati, auctoritate praelibati Serenissimi Domini Regis Sigismundi et nostra commissaria. Tibi venerabili Sigismundo Thargowyczsky Canonico Cracoviensi heredi de Lyppye et Sarzyczska mandamus: quatenus coram nobis in fortalitio in Sczebrzeszchin, feria secunda ante festum nunc instans Scte Margarithe Virginis et Martiris personaliter compareas, ad videndum et audiendum venerabilem et Nobilem Sebastianum de Olesznikу, custodem Kyelcensem, super sue Nobilitatis generosos testes coram nobis Judicialiter statui, induci, jurare et ad probationem sue nobilitatis admitti, prout ipsum Sebastianum in Ecclesia Cathedrali in Castro Cracoviensi, coram certis bonis hominibus ignobilem asseruisti, et aliis nobilibus in Nobilitate parem non esse, vel alias ad dandas et alegandas causas rationabiles, cur et quare premissa fieri non debeant alioqui tua absentia non obstante. Nos ad executionem commissionis nobis praesentatae et testium receptionem, ac alia que juris terrestris et Regni consvetudinis fuerint dan... domio procedemus. Datum in Sczebrzeszhin feria secunda ante festum sanctorum Petri et Pauli Apostolorum Anno Domini millesimo quingentesimo septimo.

Tandem loco et tempore date praesentis, infrascriptus constitutus personaliter coram nobis, prefatus venerabilis et nobilis Sebastianus de Oleszηyky custos Ecclesiae Kielcensis reproduxit coram nobis literas citationis subscriptas, nostris sigillis sigillatas et communitas, et referens se ipse Sebastianus ad recognitionem ministerialis Huyn de Szczebrzeszin supradicti, sibi ad id de Jure additi, super inportatione citationis predicte in bona prefati Sigismundi Thargowiczsky Lyppye, nos debita cum instantia petivit et Requisiuit quatenus iuxta vim, formam, cotinentiam et tenorem commissionis nobis ut premittur presentate, ad executionem debitam eiusdem procederemus, testimoniumque super probanda sua nobilitate genelogia proborum virorum nobilium, juxta Statutorum dispositionum et Regni consuetudinem, ac nobis ex ipsa commissione traditam facultatem reciperemus, statuentes: coram nobis tunc decemocto viros probos, idoneos et bone fame Nobiles; petiuit eosdem ad

probationum huiusmodi sue Nobilitatis admitti et suscipi. Nos vero ante omnia reuisis et perlectis literis commissionis et citationis predictrum et sufficienter ac diligenter examinatis, digestis et matura deliberatione recensitis, et recepta relatione Ministerialis predicti Huin de Sczebrzeszyn qui ad interrogationem nostram retulit coram nobis in Judicio, quod de mandato nostro et ad instantiam prefati Sebastiani, cittationem prefatam in tempore et in hora importauit in bona prefati Sigismundi Thargowiczsky Lippie, juxta terrestrem consvetudinem.

Tunc deinde post relationem prefatam, Ministerialis predicti, ad ulteriorem instantiam prefati Sebastiani, autoritate nobis data et concessa, Mandauimus prefatum Ministerialem in Judicio nostro primo, secundo, tertio et quarto ex abundanti proclamari, et postqum dictus Sigismundus sic ut premittitur cittatus et proclamatus, Nec per se, nec per procuratorem suum comparere coram nobis curauit, ipsum Sigismundum pronuntiauimus contumacem, et in ipsius contumatiam decrevimus prefato Sebastiano de Oleysznyky ex ipsis decem octo nobilibus viris, tunc coram nobis constitutis, sex viros nobiles seniores, iuxta statutorum dispositionem et Regni consvetudinem, duos videlicet de sua stirpe paterna genitos, duos alios de secunda genelogia, videlicet materna; et similiter alios duos de terna genealogia, videlicet ex ava paterna, in testes et testimonium sue Genealogie et Nobilitatis inducturum: qui quidem Sebastianus prefatus iuxta decretum nostrum statuit et induxit, ex prefatis Nobilibus, coram nobis duos primos testes, nobiles, de *Paterna Stirpe* ac *domo* et *familia* armorum suorum paternorum *proclamationis Radwanow*, videlicet Clementem et Jacobum Wygnanowycz pro armis suis: in clippeo Rubeo, vexillum cum cruce super vexillo, deferentes, qui pater ipsius Sebastiani vocabatur Joannes Mychnowycz de Padcznycza et Olesznyky. Item alios duos testes nobiles induxit et statuit de secunda Genelogia, de domo et familia materna, armorum maternorum *proclamationis Rawa*, videlicet Nobiles Lucam de Radlin et Mathiam de Wilczepoliie, pro armis suis in clipeo virginem coronatam super urso sedentem deferentes. Que mater ipsius Sebastiani vocabatur Katherina Glińska de Glinna. Item de *tertia genelogia*, *stirpe*, *domo* et *familia* ex ava paterna, que vocabatur Margaretha de Rhodecznycza

produxit et statuit coram nobis, alios duos Nobiles testes, *armorum* ave sue predicte, *proclamationis Nalancz* videlicet nobiles *Nicolaum Skarbek* et Nicolaum Dzyerzek de Sobyeszczyan, pro armis suis manipularium deferentes; qui quidem sex viri nobiles probi et idonei reperti, per ipsum Sebastianum, modo Suprascripto, super probatione sue Nobilitatis inducti, et per nos recepti et admisssi, coram nobis super imagine Crucifixi prestiterunt et quilibet corum prestitit, corporalia Juramenta respective et successiue dicens: sic ut frimus et testificamui : quia ipse Sebastianus de Olesznyky est Nobilis de utroque parente, de sanguine nobili domo ac stirpe nostra, respective paterna, materna et avia frater noster procreatus et progenitus, Ita nos deus adiuvet et sua sancta passio et omnes sancti; nosque commissarii prefati, viso ipsius Sebastiani de Olyesznyki testium praedictorum testimonio et nobilitatis sue, juxta statutorum dispositionem et Regni consvetudines, sufficienti documento ipsum Sebastianum de Olesznyky virum Nobilem, de Nobili genere ex utroq. parente et quemadmodum testimonium coram nobis extit procreatum et progenitum, declaramus, diffinimus, decrevimus, ac nostra sententia mediante, sententiamus et in sue nobilitatis decus et honorem has nostras literas testimoniales decernimus fore dandas, damusque per presentes universis et singulis; de sue nobilitat. genere plenam fidem facientes; quibus sigilla nostra sunt subappensa. Datum et actum in fortalitio in Szczebrzeszin, feria secunda in vigilia sancte Margarethe virginis et martiris *anno domini Millesimo quigentesimo septimo*. (1507) presentibus ibidem venerabilibus et nobilibus Nicolao Szydlowski Archidiacono Vicarioque in spiritualibus et officiali generali Chelmensi, Nicolao Zamosczsky plebano in Goray, Matthia Gardiano fratrum minorum ibidem in Srzebrzeczin, Petro de Pothok, Petro Goraysky, Joanne Garaysky, Olechno Wirpkowski, Joanne Piotrowski de Radawycz et Petro Cucz Comorowsky, ac alijs plurimis fidedignis.

Nos igitur Sigismundus Rex Poloniae nominatus, quoniam in memoria habemus, nos olim ad examinandam causam hanc, prout in literis suprascriptis lacius expositum est, Mandata et commissionem nostram dedisse, primum omnes suprascriptas literas, in omnibus earum pernuctis et clausulibus (sic) prout posite sunt, de verbo ad verbum, motu

nostro proprio confirmandas, approbandas duximus, confirmamusque, approbamus et ratificamus presentibus, decernentes illas sufficientes et legitimas esse, autenticasque ac vim et robur debite et perpetue firmitatis obtinere et propterea oibus. et singulis, presentes literas visuris, audituris et lecturis, predictum Joannem de Olesznyky verum nobilem ex utroque parente fuisse et esse declaramus presentisque privilegii tenore; decernimusque illam prenomiati Sebastyani de Olesznyki nobilitatis probationem debitam, sufficientem ac legitimam esse, decernentes dicto Joanni, tanquam fratri germano et posteritati, sue ex lumbis ipsius legitime descendenti, ad probandam veram nobilitatem sufficere, nec alio quovis testimonio Indigere declaramus. Cuius rei testimonium etc. Datum Cracoviae feria tertia post festum Sancti Joannis Baptiste Anno Domini Millesimo quingentesimo vigesimo primo (1521) Regni vero nostri anno decimo quinto; presentibus ut supra; datam per manus prefati Magnifici Christophori de Schydlovyecz Palatini et Capitanei Cracoviensis ac Regni Poloniae Cancellarii et sincere nobis dilecti.

Rlo. Magnifici Christophori de Schydlocz Palat. et Capit. Cracovi. ac R. P. Cancellarii. —(*Metr. Kor. Ks. 37, fol. 198 do 201*).

8. Testificatio Nobilitatis Nobilis Zophie de Zborów coniugis Nobilis ac strenui Petri Gyerstoff.

Sigismundus dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux Litvaniae etc. Manifestum fieri volumus universis et singulis tam pntibus. quam futuris, quod cum Nobilis et strenuus Petrus Gyersztoff aulicus nr. fidelis dilectus, Nobilem Zophiam de Zborów virginem ex aula serenissime dive memorie Domie. Elizabeth ducisse Legnicensis et brigensis sororis nre. desideratissime, conjugem ducisset, que quoniam ex Regno nostro processit, Ne quispiam olim addubitaret illam non esse ex utroq. parentum nobilem, Constititi coram nobis psonale. Generosi et Nobiles Groth Guth de Plischzin Lubliniensis et Illustrissime virginis Hedvigis Reginule Polonie, filie nostre amantissime Magister Cocquine, ac Nicolaus Smyothanka Chelmensis Tribunus, sub-

diti nostri fideles dilecti, amici et consanguinei, affinesque dicte Zophie, una cum non nullis alijs ipsorum amicis consanguineis et affinibus, publice et per expressum, secundum formam juris et consuetudinem in talibus servari solitam recognoverunt: quia dicta Zophia de Zborów est ex utroque parente Nobili genita; videlicet ex patre Nobili Joanne de Zborów et ex Matre Nobili Margaretha Guthovna. Qui Nobiles et Joannes de Zborów ex patre suo nobili olim Stanislao de Zborów, pro insigni et armis duos panes albos rotundos in altum transversaliter extensos, in campo ceruleo que vulgariter *Cornycz* sive *Byeszovie* vocantur, defert; Margaretque vero Guthowa eiusdem Joannis de Zborów conjux, prenominate Zophie conjugis Petri Gyerstoff mater legitima, similiter de Nobili genere et prosapia orta, post Patrem suum Nobilem olim Joanne Guthowo, insigni et armis que uulgariter *Rawa* dicuntur: in campo glauco virginem coronatam in amictu rubeo manibus extensis nigro urso infidente defert. Ex avia vero post patrem suum, pre nominati Joannis de Zborów patris sui legitimi matrem, Nobili olim *Katharyna Skarbkowna*, similiter ex nobili progenie ortam, pro insigni et armis que vulgo *Druzyna* dicuntur que a domo Srenyawa deriuata fluvium Srzenyawa absque cruce in campo Rubeo defferet; ex avia vero post matrem suam prefatam Margaretam Gothowa, nobili olim Elisabeth Sluhowska, prenominati Joannis Guth uxore, similiter ex Nobili Styrpe et progenie orta, pro insigni ac armis *Accipitrem*, Que babatum intus cruce ornatum, in campo celestino et in ga lea actipitrem vulgariter *Jastrzambyecz* nuncupata deffert, prout eiusmodi arma et insignia manu artificis in medio harum literarum depicte clarius demonstrant; supplicaverunt igitur nobis dicti subditi nostri ut huius modi recognitionis et testificanonis literas notras patentes dare dignaremur. Itaque nos huius testimoniis et documentis, a prefatis nobilibus probis et fidedignis viris, consangvineis, amicis et affinibus uxoris prefati Petri Gyerstoff aulici nri. recognoscentis veris et legitimis acceptis, hoc ipsum coram omnibus et singulis quibus interest et intererit in futurum harum serie literarum testamur, atque ad scientiam noticiamque veram et indubitatam deducimus. Quibus in testimonium etc. actum et datum Cracovie, in conventione generali, feria quinta proxima ante Dominicam letare, Anno

Domini *mille: quingentes: vigesimo tertio* (1523) Regni vero nostri anno decimo septimo. — (*Metryka Koronna Ks. 37, fol. 508*).

9. Marcissius i Dersław synowie Jaśka dziedzica Bidzin, Stolnika krakowskiego, czynią za zezwoleniem ojca dział dóbr między sobą. Dersław dostaje Kaszów, Kaszowską Wolę, Wysokie z miasteczkiem tegoż nazwiska i połowę wsi Golyn, z warunkiem że każdy siostrze ich przyrodniéj Annie płacić będzie rocznie pięć marek. Zdaje się, że powinien był być drugi akt, mocą którego Marcissius wziął w dziale po ojcu Bidziny.

Nos Petrus de Falkow Judex et Zawissius de Oleschnicza Subjudex Terrae Sandomiriensis Generales, profitemur universis quibus expedit presencium per tenorem. Quia Strenuus Miles dominus Marcissius filius Validi Militis domini Jaskonis Dappiferi Cracoviensis nec non in Bydzini haeredis nostram nostrorum que assessorum presenciam personaliter accedens, non conpulsus, non coactus nec aliquo dolo circumventus, sed sanus mente et corpore existens, de bonaque ac libera ipsius et patris sui predicti voluntate recognovit publice contractum perpetue divisionis cum Nobili Derslao fratre suo germano in bonis eorum hereditariis fecisse, talem tamen recognicionem ipsius Domini Marcissii prehabitaque voluntate ad ea facienda patris ipsorum jam dicti, ville seu hereditates infrascripte, videlicet Cassow, Wolya Cassowska, nec non Wyssokye cum opido ibidem, ac medietas ville dicte Golyn (1), Cum omni jure et toto dominio, nec non cum omnibus et singulis earum utilitatibus, censibus, fructibus, redditibus, obvencionibus et attinencis universis quibuscunque dicantur nominibus, videlicet vicis, domibus, agris, pratis, Gays, silvis borris, mellificiis, piscinis, molendinis, aquis, fluviis et earum de-

(1) W przywileju z r. 1470 jest Gulyn, pewno Gulin i Gulinek pod Radomiem.

cursibus, nullis juribus in eisdem pro se penitus exclusis, prout predicte ville in suis limitibus late longeque ac circumferencialiter sunt distincte et limitate. Et eciam cum collacionibus juris patronatus ecclesiarum in eisdem existentibus, cesserunt ut evenit (?) perpetuali in divisione. Derslao memorato et sue legitime posteritati, ita tamen quod predictus Derslaus sua cum legitima posteritate, memoratas hereditates sic ut premittitur post obitum patris eorum memorati, tenebit, habebit et in perpetuum possidebit pacifice et quiete. Hoc eciam adjuncto, quod predicti fratres quilibet ipsorum de sorte sua bonorum hereditariorum ad eum proveniente, medietatem omnium debitorum ipsorum partis prenominati, post ipsius mortem debebit et tenebitur exsolvere, ac expedire, Quorum quidem debitorum summa non excedit numerum mayorem (sic) nisi centum et octuaginta marcarum; demum: dicti fratres, cum ad veram possessionem suarum porcionum hereditariorum pervenerint, tunc quilibet ipsorum Generose Anne sorori ipsorum uterine de sua porcione quinque marcas racione certi census in quolibet anno ad tempora vite ejusdem sororis eorum debebit reponere et de eisdem sibi respondere irrecuse, circa quamquidem ipsorum divisionem memorati fratres sic ut premittitur factam et inviolabiliter temporibus perpetuis inter ipsos et ipsorum pueros firmiter observatam Dominum Jaskonem patrem ipsorum predictum, omnibus bonis hereditatum predictarum, et aliis bonis ad predictum Marcissiium provenientibus, et earum censibus, fructibus et utilitatibus mobilibus et immobilibus, quibuscunque censeantur nominibus ad tempora vite sue proponunt dominari et preesse juxta donacionem ipsius priorem in nullo sibi opponendo nec contradicendo. Harum quibus in testimonium nostra presentibus sigilla sunt appensa, datum in Oppat(ow) in Crastino Octave Epiphanie Domini anno ejusdem millesimo quadringentessimo vicesimo tercio (1423), presentibus hys testibus Nobilibus Dominis Johanne de Podlodow, Derslao de Szmelow (Ćmielow), Derslao de Lopathno. Pelka de Tudorow, Petro de Crucew (?) Nicolao de Golambow heredibus et aliis multis fidedignis.

Przywiléj pargaminowy, z archiwum Kaszowskich, udzielony przez Wł. St. Hr. Platera; pieczęć jedna oderwana.

druga woskowa, na pasku pargaminowym, przedstawia herb Dębno z napisem nieczytelnym w otoku; jest to pieczęć wymienionego na początku Zawiszy z Oleśnicy.

10. Marcissius i Dersław synowie Jaska z Bidzin, Stolnika krakowskiego za zezwoleniem ojca uczyniwszy między sobą dział dóbr ojcowskich, zeznają przed sądem Ziemskim sandomierskim w Opatowie akt poniższy, mocą którego ojciec ich ma władać całym majątkiem, aż po dni żywota swego.

Nos Petrus de Falkow Judex et Zawissyus de Oleschnicza Subjudex Terre Sandomiriensis Generales. Profitemur universis quibus expedit presencium per tenorem: Quia Strenuus Marcyssyus et Nobilis Derslaus fratres germani, filiique validi Militis Domini Jaskonis de Bidzini Dapiferi Cracoviensis coram Judicio Terrestri personaliter comparentes sani mente et corpore existentes, non compulsi nec aliqua fraude seducti, sed de bona et libera ipsorum voluntate, volentes patrem ipsorum predictum paternali caritate (sic) specialiter consolari facientesque divisionem inter se perpetualem in bonis eorum hereditariis de consensu ipsorum patris memorati, recognoverunt publice: quod pater ipsorum predictus omnibus bonis hereditariis ipsorum, censibusque ac aliis utilitatibus eorundem bonorum quibuscunque predicta bona hereditaria censeantur vocabulis et nominibus ac eciam bonis mobilibus et ymobilibus eorundem debet dominari vite sue ad tempora, pro qua tamen dominacione dicti filii ipsius in eisdem bonis in nullo debebunt se apponere erga patrem ipsorum memoratum ad tempora predicta. Harum quibus in testimonium nostra presentibus sigilla sunt appensa, datum in Oppathow feria quinta proxima post octavam Epiphanie Domini anno ejusdem Millesimo quadringentesimo vicesimo tercio (1423). Presentibus hys testibus: Strenuis, Nobilibusque Dominis Pełka de Przezwodi, Derslao de Lopathno, Johanne de Ostrow, Petro de Gnow, Lassotha de Wlochy, Muzonone et Jacussio de Milkow heredibus et aliis multis fidedignis.

Przywiléj pargaminowy z arch. Kaszowskich, udzielony przez Wł. St. Hr. Platera. Przy nim dwie pieczęcie na pa-

łkach pargaminowych płótnem obszyte, ale w przewożeniu pokruszone.

11. Wywód szlachectwa rodziny Szembeków, na sejmiku Proszowskim w r. 1633 dokonany, na skutek wyroku Trybunału koronnego lubelskiego, w myśl konstytucyi na sejmie koronacyjnym 1633 r. zapadłéj (V. L. III, 805), z Ks. 44 Akt sejmowych wyjęty.

Zanim rzeczony dokument przytoczymy, nie od rzeczy będzie powiedziéć, co go wywołało.

W czasie bezkrólewia po Zygmuncie III, Aleksander Piotr Tarło, Wojewoda lubelski, skrzywdził Aleksandra Szembeka Sekretarza królewskiego, za co pozwanym został przed sąd kapturowy radomski. Wyrok tego sądu nie podobał się panu Wojewodzie, wniósł więc skargę do Trybunału koronnego o skassowanie go, przyczém nietylko w skardze swéj, lecz i ustnie w obliczu Trybunału zarzucił Szembekowi nieszlachectwo. Ztąd nowa wywiązała się sprawa, w któréj Trybunał nie zważając na wnioski jednéj i drugiéj strony, odesłał Szembeka (jako ziemianina krakowskiego) w moc konstytucyi, do sejmiku proszowskiego, na wybór Deputata zebranego, iżby tam swego szlachectwa przed współobywatelami dowiódł, i następnie Trybunałowi wywód swój przedstawił. Stawiły się obie strony w Lublinie, w sobotę po św. Jakóbie Apostole, 1634 roku. Szembek przedstawił Trybunałowi *Wywód* swéj rodziny, który tu niżéj dajemy, Trybunał przyjął go za ważny, Indygienat dany Szembekowi przez Zygmunta Augusta w r. 1566, jako udzielony przed konstytucyami z lat 1601 i 1607, podobnież ważnym uznał; lecz gdy Tarło, nowy kruczek znalazł, a mianowicie zarzucił nieprawność i nadużycie indygienatu, przeto Trybunał, dla rozstrzygnienia téj nowéj sprawy strony obie do sądu sejmowego odesłał.

Zdaje się, że sejm poprzestał na dowodach Szembeka, i całą sprawę umorzył, gdyż w aktach sejmowych, prócz podanéj przez nas relacyi téj sprawy i wywodu Szembeków na sejmiku proszowskim spisanego, nic więcéj nie znaleźliśmy. Aleksander zaś Szembek, z Sekretarza J. K. M.,

został następnie Burgrabią krakowskim w r. 1643.—*(Metr. Kor. str. 185, f. 490)*. Oto sam Akt wywodowy.

My Rady Koronne Dygnitarze, Urzędnicy i Rycerstwo województwa krakowskiego, dla obiérania Sędziów Trybunału Nowego na sejmik do Proszowicz na dzień dzisiejszy zgromadzeni, wiadomo czynimy komu to wiedzieć należy, a osobliwie JWW. i WW. Ich Mościom Panom Sędziom Trybunału Głównego lubelskiego, naszym Ich Mościom Panom i braciom, iż według opisania prawa pospolitego i Dekretu Trybunału lubelskiego między JW. Jego Mcią Panem Aleksandrem Piotrem Tarłem Wojewodą lubelskim z jednéj, a slachetnym Panem Aleksandrem Szembekiem, z drugiéj strony, *ratione detracti tituli Nobilitatis* ferowanego, gdy obiedwie strony w kole naszym Rycerskim stanęły, tedy przychylając się do tegoż dekretu, do *Constituciej Coronationis* teraźniejszego Króla Jego Mci, *in vim dispositionum suarum probandarum*, pokazał pan Szembek i dostatecznie wywiódł, przywilejem od Cessarzów Ich Mciów chrześciańskich, tojest w roku 1313 od Henryka znowu w r. 1350 i 1355 od Karła IV, przodkom swym *propter militaria praeclara merita* nadanemi, jako od dawnych lat ciż przodkowie Pana Szembekowi w ziemi Niemieckiéj szlachcicami byli. Pokazał przytém Indygenat przez Króla Swiętéj pamięci Zygmunta Augusta dziadowi swemu panu Bartłomiejowi Szembekowi y synom jego za zasługi jego de data w Warszawie die 25 Mensis Julii An. D. 1566 dany, za którym Indygenatem tu w województwie Naszym zasiadł i synów 4 spłodził, z których jeden Stanisław już od lat trzydziestu i jednego umarły pana Aleksandra spłodził, co dawną genealogią domu swego przed Nami comprobował, nadto świadków z liniej ojcowskiej (ponieważ statut koronny z linii macierzystéj do wywodu nikogo nie *stringit*) bracią swą szlachetnych Stanisława, Hieronima, Pawła i Krzysztofa rodzonych, także stryjecznego szlachetnego Jana od Mikołaja Szembeka i synowców swych od braciej stryjecznych, jako Karola od Hieronima i Stanisława od Gabryela Szembeków idących stawił, którzy to przed Nami w kole naszym pod sumieniem zeznali: że z tey familijej i genealogiej brat ich pan Aleksander idzie. Co też *corporali juramento* przed sądem Głównym trybunalskim com-

robować ofiarowali się. Przeto my uważywszy dokumenta przywileje dosyć jasne, dowodne y *omni suspitionis nota carentia* Pana Szembekowe, przesłuchawszy świadków jego, tę attestacyą dostatecznego *sine qua Contradictione* obywatelów tutecznych odprawionego wywodu jego, dawamy dokładając tego, iż z dawnych czasów jako jedno pomnieć możemy zawsze pan Szembek y bracia jego przystojnie miedzy nami *more equestris Ordinis* jako slachta dobra żyli i Rzeczypospolitéj w wojskach przeciwko nieprzyjaciołom Koronnym z odwagą y pozbyciem zdrowia drudzy znaczne *commoda* Rzeczypospolitéj przywodząc służyli i głosy wolne na sejmikach między nami *nemine impugnate* dawali y zawsześmy ich za slachtę mieli, y teraz *non obstantibus quibusvis contraditionibus* strony przeciwnej mamy, gdyż żadnych w Statucie Koronnym opisanych *abusus nobilitatis* przodkowie ich nie uczynili. Jako i to przez Dekret Seymowy *ex serijs controversijs partium* z bratem rodzonym pana Szembekowym ferowany. Król Jego Mość świętéj pamięci dostatecznie decydować raczył. Przy któréj dedukcyej Agentowie Jego Mci Pana Wojewody lubelskiego zesłani niektóre *contradictie* wnosili, przeciwko którym Dekreta Trybunalskie y Seymowy *ex controversiis partium* a nie *ex decreto* według prawa ferowane y żadney nie podlegające *suspiciey*, którym się w niczem nie deroguje pan Szembek i przed Nami produkował. Na co tę zgodną attestacyą *nemine contradicente* ręką Jego Mości Pana Marszałka Koła Naszego podpisaną i zapieczętowaną dajemy. Datt. w Proszowicach na Sejmiku Deputackim die 12 Mensis Septembris A. D. 1633. Stanisław Lubomirski Wojewoda Ziem Ruskich mp., Krzysztof z Tenczyna Ossoliński Casztelan sandecki mp., Martian z Chełma Chełmski Chorąży krakowski, Rycz. Uyski etc. Starosta Marszałek Koła sejmiku deputackiego, Hieronim Przyłęcki z Przyłęka Stolnik krakowski mp., Piotr Zbylitowski ze Zbylitowic Podsędek wojewódz. krakowsk., Jerzy Stano Starosta sandecki, Przecław Marcinkowski Podstoli krakowski mp., Jacobus Chwalibog Notarius Terris. Cracov. mp., Maxymilian Jarzyna Sędzia ziem. sochaczewski mp., Piotr Chwalibok Pobor. wojew. krakowsk., Stanisław Dembieński, Stanisław Uieyski Pisarz grodzki sandecki ręką swą, Zygmunt Dębiński, Samuel Czarnocki, Piotr Tworzyański mp., Jan z Glinnika

Gliński mp., Zbożny Dębiński, Stanisław Czerny, Andrzéj Dębiński, Stanisław z Brzezia Chrząstowski mp., Stanisław z Przybysławicz Oraczowski mp., Krzysztof Rarowski z Batay mp., Krzysz. Ważyński mp., Stephan Krzesz mp., Jan Błoński z Bibersztyna, Piotr Błoński z B. mp., Aleksander Błoński z Bibersztyna, Thobiasz Szczepanowski z Bydlina, Jan Rupnowski z Rupnowa mp., Kasper z Rupnowa Rupnowski, Stanisław z Bierd. Broniowski, Gabryel Alexander Dębiński z Dębian mp., Stanisław Gliński mp., Alexander z Przyłęka Przyłęcki mp., Adam Goslawski z Bebelna mp., Stanislaus Stanislawski mp , Krzysztof Solecki z Solczey mp., Piotr Jankwicz z Peszkowicz, Stanisł. Witkowski, Hieronim Cikowski mp., Szczęsny z Glinnika Gliński mp., Jan Bonar z Balicz mp , Jakób Brzeziński z Brzezna mp., Kasper Dębiński, Jan Mstowski mp., Jan Szypowski, Mikołaj Zbylitowski ze Zbylitowic mp., Jarosz Dębiński, Kasper Łodziński mp., Marc. Rozanka z Chotki, Andrzéj Trembecki z Lappowa mp., Paweł Witkowski, Stadnicki Stanisł. mp., Jan Solecki z Solczey, Achacy Pisarski z Pisar, Jan Wyżycki z Wyżyc mp., Jan Gołuchowski z Gołuch, Marcin Bilina z Leszczyn mp., Jan Zyg. Boratyński z Borat. mp., Mikołaj Mstowski ze Mstowa mp., Zbigniew Borownicki Burgr. krakowski J. K. Mci Sekretarz, Erazm z Minogi Szeling, Walenty Raczkowski z Raczkowicz Sekr. J. K. Mci. Samuel Bystrzanowski, Krzysztof Wielogłowski Podstarości sandecki, z Gajów Gajowski Dworzan. Króla J. Mości. Łukasz z Charmesz Charmeski mp., Szczęsny z Czaryza Czaryski mp., Mikołaj Uieyski z Rupnowa Komornik Graniczny krakowski, Thomasz Uieyski z Rupnowa, Stanisław Olszowski z Olszowic mp., Adam Janowski z Opatkowicz mp., Sokół Stanisław z Rawicz, Zbigniew Rawa Gawroński mp., Stanisław Saryusz Mokrzki mp., Jan z Opatkowic Janowski, Stephan Szczepanowski Wieniawczyk mp., Jan Wielopolski z Wielopola mp., Piotr Paweł Mniszek mp., Walenty Stanisław z Charmez Charmeski mp., Adryan Bielski mp z. Białéj, Krzysztof Otfinowski mp., Joseph Otwinowski, Jan Szumanczowski Pruss mp., Zygmunt Chwalibóg mp., Stanisław Sieracki mp., Andrzéj Jordan Komornik Graniczny powiatów Podgórskich, Jan Krzesz z Męcin, Sebastyan Rimer z Wierzbice mp., Jerzy Obat-

owski, Martian Rylski z Wielkiego Rylska mp., Stephan Chełma Chełmski mp.
(*Acta Conventionalia Grodu Warszaws.. Księga 44*).

12. *Przywiléj dla osadników wojskowych, Wołochów, na osadzenie pustoszy Turka, w ekonomii Samborskiéj* (¹).

In nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei Memoriam. Nos Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae etc. Dominus et Haeres. Significamus Tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris harum Notitiam habituris. Qia Supplicatum est Majestati Nostrae per Medium Certorum Consiliariorum Nostrorum pro Parte *Nobilium Demetrii Turski, Romani Jaworski, Iwaskonis et Fedko Ilniczcy Haeredum de Villa Turka, Fratrum Patruellium*. Terrigenarum Nostrorum fidelium dilectorum, Quatenus Privilegium Clarissimae, Memoriae Serenissimi Olim Principis Domini Vladislai Dei Gratia Hungariae et Poloniae Regis Patrui Nostri Charissimi Super Villam Turka, in Terra Russiae et Districtu Samboriensi sitam Praedecessoribus eorundem Nobilium. Concessum et Confirmatum, Nosque de Gratia Speciali in-

(¹) Przywiléj ten wybraliśmy z wielu podobnych przywilejów znajdujących się w Metryce Koronnéj, dlatego, że może najjaśniéj pokazuje: *jak się u nas w ekonomiach królewskich formowała szlachta.* — W roku 1431 przybysz z Węgier, Wołoszyn, Wancza, z synami: Chotkiem, Iwankiem i Zankiem, otrzymują pozwolenie lokowania wsi na prawie lenném. W r. 1444 synowie jego, zyskują potwierdzenie tegoż przywileju jako *advenae Valachi;* ale w 70 lat późniéj synowie czy wnukowie ich, już spolaczeni i zapewnie zasłużeni na wyprawach wojennych, do których byli obowiązani, nazywają się *nobilis Demetrius Turski, nobilis Romanus Jaworski, nobiles Iwasko et Fedko Ilniccy!* Nazwiska zaś te przybrali od części *Turka, Jawor* i *Ilnica* (Jedlnica), na któréj widać trzej synowie Wanozy, podzielili nadaną sobie pustoszę. Trzy te osady jeszcze w XVIII wieku istniały, wraz ze szlachtą tychże nazwisk, jak to widać z dokumentów znajdujących się w Tekach ekonomii samborskiéj.

novare Confirmare, approbare, et ratificare dignaremur, Cujus Tenor Sequitur et est talis.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei Memoriam, Ne Error Oblivionis gestorum sub tempore versante in posterum pariat Detrimenta, alta Regum et Principum Consilia decreverunt ea Literrarum Apicibus et fide dignorum Testimoniorum perennari, ne lapsu temporis evanescant. Proinde Nos Vladislaus Dei Gratia Ungariae et Poloniae, Dalmatiae, Croaciae, Rasciae, Serviae, Bulgariae, etc. Rex Nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lancitiae, Cujaviae, Lithvaniae Princeps Supremus, Pomeraniae, Russiaeque Dominus et Haeres. Significamus Tenore praesentium, quibus expedit Universis, praesentibus et futuris, praesentium Notitiam habituris. Quomodo fideles Nostri *Zunko et Chotko fratres germani Valahi advenae de Ungaria*, Privilegium Progenitoris Nostri felicis Memoriae Charissimi, super Vastitatem seu Haereditatem desertam, *Turka* dictam, in Fluvio Stryi et Districtu Samboriensi sitam, Villamque ipsis Super eandem Vastitatem extirpari, et in Nova radice Collocari per eundem Progenitorem Concessum, eodem Nomine Turka nuncupandum obtulerunt, humiliter coram Majestate Nostra, supplicaverunt Nobis, quatenus praefatum Privilegium per Progenitorem Nostrum ipsis Datum et Concessum, ratificare, approbare, et innovare ac confirmare dignaremur. Cujus quidem Privilegii Tenor de Verbo ad Verbum Sequitur, et est talis.

In nomine Domini Amen. Ad Perpetuam rei Memoriam Sempiternam (sic). Ne error oblivionis gestis sub tempore versanti in posterum pariat Detrimenta, Alta Regum et Principum decreverunt Consilia ea Literarum Apicibus, et Testium Annotatione perennari, Ne lapsu temporis evanescant. Proinde Nos Vladislaus Dei Gratia Rex Poloniae, nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lancitiae, Cujaviae, Lithvaniae, Princeps Supremus, Pomeraniae Russiaeque Dominus et Haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, praesentibus et futuris praesentium Notitiam habituris. Quomodo inspectis fidelibus servitijs, quibus *Szancza* (sic), *Valachus cum Filiis suis Chothkone, Iwankone et Zankone* a Nonnullis Partibus Nobis hostiliter Curentes Nos et Regnum Nostrum praecavendo.... Complacuit, et aucto fidelitatis studio praestan-

tius in futurum poterit Complacere, horum Intuitu cum Pueris suis praedictis Gratiae Nostrae Praerogativa Cupientes Consolari *sibi, dictisque Filiis suis et eorum legitimis Successoribus*, Villam Nostram Turka in Terra Russiae et Districtu Samboriensi super Fluvio Stryi in Metis Ungariae sitt. cum Sylvis Mericis, Borris, Mellificiis, Agris, Pratis, Campis, Fluminibus, Lacubus, Piscinis, Piscaturis, Aquis, et aquarum praedictarum Decursibus, Venationibus et Aucupationibus, Molendinis et Emolumentis, Utilitatibus, Redditibus, Censibus, Proventibus, Attinentiis, Pertinentiis et obventionibus quibus vis, prout in suis Metis et Granitiebus, puta ab item Loco Arborum Vulgariter nuncupatarum: Sursum, quodam Vado vulgariter Brod proximo campo Iszay dicto, deorsum dictae Haereditatis. Et hoc si Item et Vadum praemissa ad praefatam Villam spectabant ex antiquo aliter prout longe lateque et circumferentialiter praedicta Villa Turka ab aliis Villis et Vastitatibus est limitata et distincta, prout etiam eandem soli tenuimus, habuimus, damus donamus inscrbimus praesentibus et largimur Donatione perpetua et in aevum, per ipsum Wancza et Pueros Suos, eorumque legitimos successores, habendos tenendos, utifruendos et pacifice temporibus perpetuis possidendum, Nec non vendendum Commutandum Obligandum, Alienandum, et in usus eorum beneplacitos Convertendum, prout illis melius et utilius videbitur expedire *Juribus tamen Nostris Regalibus Semper Salvis, et Contributionibus; Ratione Cujus Dominationis idem Wancza cum filiis suis ipsorum legitimis Successoribus ad quamlibet Expeditionem cum Quatuor Sagittariis in Equis decentibus Nobis et Nostris Successoribus servire tenebuntur et fient adstricti*, harum quibus Sigillum Nostrum est appensum Testimonio Literarum. Actum in Medyka Feria quarta infra Octavas Sancti Joannis Baptistae Anno Domini 1431 Praesentibus Reverendis i Xto. Patribus Dominis Joanne Archi Episcopo Leopoliensi, et Joanne Episcopo Chełmensi, Nec non Magnificis Strenuisque Alberto Molski, Castellano Lanciciensi, Joanne Mareschalco Regni Poloniae, Dobkone Sprowski Succamerario Russiae, et Nicolao Chrzaszowski Gladifero Cracoviensi et Capitaneo Sanocensi aliisque fide dignis pluribus. Datum per Manus Reverendi Patris Domini Joannis Episcopi Vladislaviensis Cancellarii et

Venerabilis Vladislai de Oporow Decretorum Doctoris Praepositi Lanciciensis et S. Floriani ante Cracoviam Vice-Cancellarii Regni Poloniae Sincere Nobis delectorum.

Nos vero Petitionibus praedictorum Zankonis et Fedkonis Fratrum tanquam justis et eorum Consonis benignit. acclimati, praefatum Privilegium ipsorum et omnia in eo contenta ratum habentes atque gratum, ipsum ratificamus, gratificamus, Confirmamus innovamus et praesentis Scripti Patrocinio roboramus, decernentes easdem perpetuae firmitatis Robur obtinere, Harum quibus Sigillum Nostrum est appensum Testimonio Literarum. Datt in Varadino Feria sexta infra Octavas assumptionis Sanctae Virginis Maiae Anno Domini 1444 praesentibus ibidem Magnificis et Generosis ac Strenuis Luca de Gorka Posnaniensi, Hryckone Kierdey. Podoliae Palatino, Nicolao do Oszolin Woynicensi, Nicolao de Zakrzow Vislicensi, et Mareschalco Curiae Castellanis, Joanne Farurey de Garbow Dapifero Cracoviensi, Joanne Beyszath de Mokrzsko Cracoviensi, Bieniakone de Bandkowo Poznaniensi, et Hinkone de Balicze Sendomiriensi, Vexilliferis, et aliis quam plurimis fide dignis Baronibus et familiaribus Nostris. Datt. per manus Magnificorum Joannis de Konieczpole Cancellarii, et Petri de Szczekocin Vice-Cencellarii Regni Poloniae, Sincere Nobis dilectorum. Ad Relationem ejusdem Magnifici Petri de Szczekocin, Regni Poloniae Vice-Cancellarii.

Nos igitur Sigismundus Rex supplicationibus certorum Consiliariorum nostrorum, ad Nos pro Parte dictorum Nobilium Demetrii Turski, Romani Jaworski, Iwasconis et Fedor Ilniczkich, et aliorum Haeredum de villa praefata Turka, fratrum patruellium, fidelium nostrorum dilectorum, factis benigniter annuentes, considerandoque privilegium praeinsertum in nulla sui parte suspectum aut viciatum, sed salvum, justum et incorruptum esse, illud de certa scientia et speciali Clementia Regiis Nostris, de verbo ad verbum, in omnibus ejus punctis, clausulis et articulis ac conditionibus, totoque eius tenore innovandum, confirmandum, approbandum et ratificandum duximus, innovamusque confirmamus, approbamus et ratificamus, decernentes illud robur debitae ac perpetuae fiirmitatis obtinere, tenore praesentium mediante in aevum, Juribus tamen Nostris Regalibus semper durantibus. In cuius rei testimonium Sigillum

nostrum praesentibus est appensum. Actum Cracoviae Feria sexta proxima, ante Dominicam Laetare Anno Domini 1519. Praesentibus Reverendis in Christo Patribus Dominis Joanne de Konary Cracoviensis, Petro de Thomicze Praemisliensis Ecclesiarum Episcopis et Regni Nostri Vicecancellario; Nec non Magnificis, Generosis et Venerabilibus, Christophoro de Szydłowiec Palatino et Capitaneo Generali Cracoviensi ac Regni Nostri Cancellario, tum Siradiae, Novae civitatis Korczyn. Sochaczoviensi, Gostinensi, etc. Capitaneo, Andrea de Thęczyn Palatino Lublinensi, Chełmensi et Rochatinensi Capitaneo, Nicolao de Szydłowiec Sendomiriensi et Regni nostri Thesaurario tum Radomiensi Olstinensi et Krzepiczensi Capitaneo, Nicolao Jordan de Zakliczyn Voynicensi, Scepusiensi, Osvecimensi et Zatoriensi Capitaneo, ac Magno Procuratore Cracoviensi Generali et Nicolao Wolski Szochaczoviensi Castellanis, Petro Kmithae de Wisnicze Mareschalco Curiae nostrae, Joanne Karnkowski Scarbimiriensi, Andrea Krzycki S. Floriani in Kleparz, Srednensi et S. Michaelis Plocensi et Nicolao Zamoszczki Tarnoviensi Praepositis et Canonicis Cracoviensibus, Secretariis Nostris, et aliis quam plurimis Dignitariis, Officialibus ac Curiensibus Nostris ad praemissa testibus fidedignis et fidelibus dilectis. Datum per manus praefati Magnifici Christophori de Szydłowiecz Palatini et Capitanei Generalis Cracoviensi ac Regni Poloniae Cancellarii Christophorus de Szydłowiecz Palatinus et Capitaneus Cracoviensis ac Regni Poloniae Cancellarius subscripsit.

(Z Teki 46 T. f. 3. Ekonomii Samborskiéj w Głów. Arch. Królestwa).

13. Statio Plocensis.

Innovatio Jurium Łyczkowskich.

Anno Dni. 1478 feria 5 In Crastino Divisionis Apostolorum Praesentibus Magnificis et Gnosis. Cristoforo de Campa Palatino, Stephano de Szczythno Ploczensibus Cristino de Ossuchovo Ravensi, Johanne de Cozobrodi, Raczaszanensi Castellanis, Johanne de Mysschewo Pincerna, An-

drea de Golczewo Succamerario, Petro de Jeszewo Suppincerna Plocensibus etc. Serenissimus Princeps Dnus. Dux Johannes ad instantes petitiones venerabilium Pauli Orlowsky artium et in decretis Baccalaurei Stanislai Gralewsky Prepositi Wyelunensis, Pauli Sulislai Archidyaconi Vladislaviensis, Canonicorum Plocensium, et Nobilium Janussii Miloczky et Thomae Lyczkowsky haeredum in Poganstchy Privilegium ipsorum et ceterorum suorum fratrum de armis *Lubyewo* alias *Thrzasky* in suo robore valiturum confirmando innovavit, ac Sigillo Majestatis suae Majori communivit etc. Cujus tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

In Nomine Domini Amen. Cum enim omnes donationes et libertates jurium nullum robur firmitatem firmitatis valeant obtinere, nisi solempui tytulo literarum et authenticis documentis fuerint perhennate et roborate, Proinde Nos Semovitus Dei Gratia Dux Masoviae Terrarum Princeps et Dnus. Plocen. Raven., Sochac., Gostynen., Plonen., Duus. ac haeres Wysznen., ad perpetuam rei memoriam deducere cupientes universis et singulis tam praesentibus quam futuris Significamus quibus expedit: quia ad instantissimas supplicationes discreti viri Michaelis praesbiteri pro tunc curiae Nostrae consideratisque et inspectis fidelibus serviciis Nobilium virorum fratrum dicti Michaelis praesbiteri de generatione *Lubyevo* alias cognomine *Thrzasky* dictorum videlicet Marthyni, Bernhardi, Stanislai, Pelcze, Wyslai, Nicolai, Przibislai, Wysime, Alberti, Johannis, Wenczeslai *de Wyeluny* et *Lubewo* de ibidem item Marthyni Msczyslai Herici. Thomislai, Jacussy Mathie Wynonis, Laurentii, Mirzononis, Dominici, Luce, *de Bandrogowo.* Item Petri, Pauli, Nicolai, Johannis, Jaschkanis, Marthyni, *de Michalowicze*, Item Wyrzchoslai, Dobeslai Marzcyussonis, Ozepy (Josephi) Sandconis, Nicolai, Swanthoslai, Pauli Johannis, Marthynii, Janusii, Wlothkonis, Stephani, Floriani, Lubczonis *de Zakrzewo.* Item Ffalislai, Pauli Johannis, Jaschkonis, Stanislai, Nyemiry, Jaszkonis, Swanthoslai *de Nyemyrowicze* Bartholomei Johannis *de Peplino* Item Stanislai Jacobi Myeczslai, Wyslai, Santhkonis Alberti, Clementis, Petri, Pakossii Nicolai, Falibogi, de *Golyn.* Item Boguslai, Stanislai, Mroczslai, Petri Dobeslai, Slavothe de *Choinatha* Item Meczslai, Mysliborii, Mathei Janu-

ssi, Semiani, Johannis, Andreae de *Belc*. Item Mathei, Thilmani de *Knudelthowo*. Item Johannis de *Marszewo*. Item Thomassii *Cliczewonis*. Johannis de *Manowo*, Item Johannis Boczkonis, Dobeslai et Nicolai de *Myloczicze*, Item Stanislai Petri, Wroczslai de *Thyschky*. Item Jacussii Andreae *Doluszycze*, Item Jacobi Mirzononis, Stanislai Wychslai, Dobeslai, Wenczeslai, Mathei, Floriani, Martyni, Swanthoslai Mathei Joannis et Swanthoslai de *Swyeyky*, Item Andreae de *Kosslannicze*, Item Mathei de *Drogany* et Wenczeslai de *Nysona* haeredes. Que nobis impenderunt et in futurum divina suffragante gratia una cum legitima ipsorum posteritate temporibus eviternis sunt exhibituri et impensuri fideliter et constanter, horum intuitu memoratos *Milites* et ipsorum legitimos successores liberamus absolvimus et eximimus in perpetuum tempus, ab omnibus Nostris judicys Omnium judicum et subjudicum Nrorum. Palatinorum Castrorum Officialium et Ministerialium Suorum quorumcunq. qui coram ipsis in Omnibus causis tam Magnis quam parvis, suorum cuiquam respondere adversariorum non tenebuntur, nisi coram Persona Nostra Ducali-tempore autem eo, quo in terra Nostra constituti non fuerimus, coram Nostro judice generali terrestri, Tum tamen per literam Majestatis Nostrae-Annulo seu Sigillo, in absentia Nostri ut praefertur in terra Nostra Capitanei aut Procuratoris qui pro tempore fuerit Sigillatam, citati fuerint seu evocati. Et si in aliquibus penis Magnis sive parvis, in ipso judicio Nostro manserint, nulli eas de numero *Dominorum honoratorum Nostrorum* vulgariter *Czesthnykow*, vel eorum *Zuppariis* solvere tenebuntur, nisi adsolvendum partem Nostram, Nos et Successores Nostros tangentem, imo judici quatuor, Subjudici vero duos grossos, a qualicet pena quinquagenali *dicta* vulgariter *pyandzdzessyanth* sint astricti. Harum testimonio literarum quibus Nostrum Sigillum Majus est adpensum. Dat et Act. in Ploczka in Crastino Beati Johannis Baptistae, sub anno Dni. *Millesimo Quadringentesimo quarto* (1404), Praesentibus his *Nobilibus* et *Dominis* Cristino Palatino Andrea Castellano Gothardo judice, Alberto Subjudice Plocensibus Stephano subcammerario Ravensi et Gostynensi *Prandotha* Subpincerna Ravensi et Alberto Vicecancellario curiae Nostrae et Canonico Ecclesiae Collegiate Sancti Michaelis in Plocz-

ko per cujus manus praesens est Datum, ac alijs quam pluribus fidedignis testibus ad praemissa.

(*Metryka Koronna, Księga V, f. 72*).

14. Potwierdzenie przywileju Wojewody płockiego czyli wszystkich braci Bolestów na zjeździe walnym w Raciążu.

Conventio Generalis in Raciąż. Confirmatio Privilegii Palatini Ploczensis alias omnium fratrum Bolestarum (1).

Anno Domini 1468 Feria 3tia in Festo omnium Sanctorum praesentibus Dominis Reverendo in Christo Patre Domino Stiborio Episcopo Plocensi, Petro de Cuchary Praeposito, Dolanga Sancti Michaelis Ecclesiarum Praepositis Plocensibus, Christophoro de Campa Plocensi Palatino, Stephano de Myschewo Plocensi, Nicolao de Bogathe Czyrnensi, Johanne de Myschewo Wysnensi, Andrea de Raschyncze Zacrocimiensi, Alberto de Barthnyky Czechonoviensi, Andrea de Canygowo (2) Sierpczensi Castellanis.

Magnificus Dominus Cristoforus de Campa Palatinus Ploczensis privilegium infra conscriptum ipso exhibito petiit sibi confirmari cujus tenor sequitur in hunc modum:

In nomine Domini Amen. Cum humana negotia quae fuerunt in tempore simul labuntur cum tempore. Ad perpetuam igitur rei memoriam scripturae protestimonio ac testium annotacione solent perhennari, proinde nos Semovitus Dei gratia Dux Masoviae, Princepsque et Dominus Terrarum Ploczensis, Szochaczoviensis, Ravensis, Gostinensis, Plonensis nec non haeres Visznensis, significamus tenore praesentium quibus expedit universis tam praesentibus quam futuris. Quod consideratis et diligenter inspectis fidelibus ac constantibus servitiis quibus se nobis nobiles

(1) Przywiléj ten dwa razy w części tylko drukowano: raz w *Herbach* Paprockiego, drugi raz w Herbarzu Dunczewskiego. Dajemy go w całości z jego potwierdzeniem. (2) Kanigowo w Przasnyskiém, Kankowo w Ostrołęckiém.

viri nostri fideles de *genelogia* ac *clenodio Bolestarum* infrascripti fratres propinqui et clenodiales a multis retroactis temporibus promptos exhibuerunt et infuturum exhibebunt Deodante, volentesque infrascriptos nominatim Nobiles et eorum Successores legittimos speciali dono Nostrae Ducalis Magnificentiae prosequi et favere ut eo validius et uberius ad nostra famulamina et nostrorum successorum possunt promoveri, universos et singulos nobiles infrascriptos Promaconis (Proclamationis) thoni ([1]) (sic) et clenodii *Bolesty* ac quemlibet ipsorum et eorum Successores legittimos conjunctim et divisim istos qui huic scripturae inseruntur ut puta: Bolestam Castellanum Vischegradiensem, Radborium Vexilliferum, Pomsciborium fratrem ejus, Petrum de Cugowo fratres et haeredes *de Campa* ([2]), Jacussium cum fratribus *de Psary* ([3]) Petrum Grублicza de *Czeschewo*, Swiantoborium, Patrem ipsius Stiborium, Albertum, fratrem ejus Bolestam haeredes de ibidem; Bartolomeum, Bolestam. Swiatoslaum, Boguchwał haeredes de *Maleschewo*; Boguslaum, Cristinum de alia *Czeschewo*, Mroczeslaum haeredes de *Rczicze*, Nicolaum de *Coslowo*; Wawrzatam, Pankrath, Albertum etiam de *Coslowo*; Petrum cum suo fratre Wseheboro de ibidem; Johannem de *Coszlowo* alium Johannem, Petrum, Florianum, Stanislaum, Żegothe cum fratribus de ibidem; Zandek de *Nagórki*, Cristinum de ibidem, Albertum, Johannem, Mathiam, de ibidem, Albertum de *Mankowa* ([4]), Troyanum de *Grampcz*, Jaskonem de *Grampcz*, Stiborium de ibidem ([5]), Msczislaum de ibidem; Petrum de *Lukowiecz*, Mroczkonem, fratrem ejus Dobeslaum Mroczek, Vitkonem cum fratre ipsius haeredos ibidem; Neworzidum (sic) *de Chelstowo*, Borzeslaum de ibidem, Nicolaum de *Chelstowo*, Johannem de ibidem, Nicolaum de ibidem ([6]), Nicolaum de *Lisakowo*, Stanislaum de *Lizakowo* ([7]), Johannem de *Zaleszicze* ([8]), Nicolaum de ibidem, Bolestam de *Bandzislawo*, Nicolaum, Ratiborium, Mathiam haeredes de *Bandzislewo* ([9]),

([1]) W Herbach u Paprockiego *tam*, w Herbarzu Duńczewskiego *tum*; zdaje się lepiéj. ([2]) Przodkowie rodziny Kępskich. ([3]) Od nich Psarscy. ([4]) Od nich Manikowscy. ([5]) Od nich szli Grebeccy albo Grębeccy według Paprockiego. ([6]) Od nich Chełsztowscy albo Chełstowscy. ([7]) Od nich Łyssakowscy. ([8]) Od nich mieli być Zalcsyccy. (Paprocki). ([9]) Będzisławscy, dom rozrodzony. (Papr.).

Zaczech de *Szoman* Nicolaum, Stanislaum, Vitkonem, Mroczeslaum etiam de Szoman (1). Mathiam de *Jeschewo*, Johannem fratrem ejus et filium Leonardum haeredes de ibidem (2), Stanislaum de Sdunowo. Paulum fratrem ejus, Szdzislaum, Wszeborium Andream haeredes de *Sdunowo* (3), Johannem de *Milewo* Petrum de *Millewo*. Naszyel, Swiatoslaum, Albertum, Paulum Johannem alium etiam haeredes de *Milewo* (4), Stanislaum de *Nyedrosch* (5), Johannem, Stankonem, Albertum, Mroceslaum, Vitum, Paulum, Johannem germanos, Martinum, haeredes de ibidem, Salitam cum fratre simul de *Budkowo*, Ratiborium etiam de *Budkowo* (6), Stankonem de *Dziewanowo* (7), Albertum, Cristinum, Stanislaum de *Dziewanowo*, Petrum de *Witosławice*, Meczek Cristinum, Sczislaum alium Sczislaum, Johannem, Nicolaum de Witoslawicze (8), *Mikiel* de *Ossyek*; Andream Michaelem, Welislaum, Stiborium fratrem ejus etiam haeredes de *Ossiek* (9); Nicolaum de *Banchy*, Cristkonem filium ejus, Derslaum, Albertum, Mathiam, Andream, Laurencium, Swiatoslaum, Petrum, Smislaum, Albertum fratrem ejus naeredes etiam de *Banchy* (10). Cristkonem de *Cuchary* (11), Bartolomeum et fratrem ejus Paulum de *Cosziebrody* (12), Paulum de *Craschowo*; Sdzislaum, Albertum, Ratiborium, Cristinum, Stanislaum etiam de *Craschowo* (13), Veleborium de *Miszyny*, Albertum fratrem ejus de ibidem, Nicolaum de *Balkowo*, Petrum de *Rochowo* (14), Syemian de *Jankowo* (15), Alexius de *Malewo*, Petrum de ibidem (16), Johannem de *Przetpelcz*, Paulum, Meczkonem, Bolesciborium,

(1) Od nich Szomańscy. (2) Jerzewscy, jeden dom z Dzierzgowskiemi. (3) Od nich Zdunowscy, drobna szlachta. (4) Od nich Milewscy najwięcéj rozrodzeni w Ciechanowskiém. Z nich jeden za czasów Paprockiego był Suffraganem krakowskim. (5) Przodkowie Niedroskich. (6) Przodkowie Budkowskich. (7) Od nich Dziewanowscy w Chełmińskiém i Płockiém. (8) Przodkowie Witosławskich. (9) Od nich Osieccy. (10) Dziś Będhy, gniazdo rodziny Bęckich. (11) Przodek Kucharskich Bolestczyców czyli Jastrzębczyków. (12) Od nich Koziebrodzcy, dom za Paprockiego czasów bardzo rozrodzony. (13) Kraszowo albo Kraszewo, gniazdo rodziny Kraszewskich. Z niéj pochodzi, głośny temi czasy i zasłużony J. I. Kraszewski. W czasach Paprockiego nosili przydomek Zdzierzków. (14) Drochowskich wymienia Paprocki. (15) Od niego Jankowscy. (16) Z Malewa Malewscy Bolestowie. Z nich podobno pochodzi Metrykant Metryki Lit. w Petersburgu, żonaty z Szymanowską, z Wołowskiéj sławnéj śpiewaczki zrodzoną.

Petrum, Miloy etiam haeredes de *Przetpelcz* ([1]), Miskonem de *Moykowo* ([2]), Stiborium de ibidem uxoris Stanislai cum filiis de *Mankowicze;* Stanislaum de *Goloczyno* ([3]); Nicolaum de *Tłubicze* ([4]), Mscziślaum de ibidem; Albertum de *Choczewo* ([5]), Boguslaum de *Dziangilevo*, Swiantoslaum de *ibidem*, Laurencium de *ibidem* Nicolaum de *Conary*, Stanconem, Paulum, Michaelem de *ibidem* ([6]), Laurencium et alium Laurencium, Johannem de *Bobrowo* ([7]), Cristinum de *Przeszecz* ([8]), Trojanum de *Zawicz Magna* ([9]), Martinum Bolestam, Albertum Kmola de *Rzeskowo*; Jacussium de *Rzesznycze* ([10]), Michaelem et Andream filiastrum ejus de *Sandzyno* ([11]), Albertum de *Dziebakowo* ([12]); hos omnes nobiles in his nominatim descriptos et quemlibet ipsorum comiter et divisim ac pueros ([13]) haeredes et successores legitimos ipsorum *de Genelogia*, *proclamatione* et *clenodio Bolesti* ortos progressos et progrediendos ad hac vitae ([14]) et eviternis temporibus liberemus, eximimus, penitus et absolvimus ab omni potestate et jurisdictione et ab omnibus vexationibus et judiciis omnium nostri Ducatus Palatinorum, Castellanorum, Judicum, sub judicum et quorum vis officialibus (sic) et ministerialium eorundem, ut per amplius coram ipsis, vel aliquo ipsorum in omnibus causis, tam magnis, quam parvis, omnibus de se querulantibus et cuiquam suorum adversariorum citati non tenebuntur respondere. Poena eos et ipsorum quemlicet nulla sequente, nisi coram persona nostra Ducali, vel nostrorum successorum, Temporc vero eo, quo in Ducatu seu in terra nostra non fuerimus constituti, coram Judice nostro terrestri generali; Dum tum per literam nostrae Majestatis, et in absentia nostra in terra nostra, ut est praemissum capitanei

([1]) Przodkowie rodziny Przedpełskich. ([2]) Moykowscy na Mazowszu. ([3]) Od niego Gołoccy. ([4]) Tłubickich wspomina Paprocki. ([5]) Paprocki wymienia Chorczewskich nie Choczewskich. ([6]) Konarscy w Płockiém. ([7]) Od nich Bobrowscy. ([8]) *Przeradz?* Paprocki po Bobrowskich wymienia Przeradzkich. ([9]) Zawidzcy z Wielkiego Zawidza w Płockiém. ([10]) Paprocki milczy o Rzeszkowskich i Rześnickich, a ma Peszkowskich i Seczemskich. ([11]) Sądzińscy od nich pójść mieli. ([12]) Dziebakowskich przodkowie. ([13]) W dawnych aktach. gdy mowa o synach i córkach razem, lub o dzieciach bez oznaczenia płci, używano wyrażenia „puer” np. Joannes, Petrus, Sophia, Anna pueri olim Petri de..... ([14]) Czy nie „ad haec vitae, (sc. tempora”?) odczytaliśmy jak wydrukowano: inni chcą czytać *ab hac vice.*

nostri aut sui vicesgerentis anulo. seu sigillo sigillatam, citati fuerint, seu evocati, ipsorum Nobili jure respondebunt; et si in aliquibus poenis, magnis vel parvis, in ipso Judicio nostro manserint, seu fuerint judicialiter condemnati; nulli eas de meo. (numero) Dominorum nostrorum honaratorum, vulgariter Czestnikom vel eorum Supariis, solvere tenebuntur; nisi ad solvendum Judici quatuor, subjudici duos grossos pro poena quinquagintali. Temporibus perpetuis sint astricti poenis tum (tamen) nostri(s) vel nostrorum successorum in omnibus aliis; ut praesentes nostrae literae ac hujusmodi juris donationes robur perpetue firmitatis obtineant, easdem nostras literas et donationes, nostri (sic) majestatis sigilli munimine jussimus communiri. Acta sunt haec et data in Ploczko ipsodie Sanctae Luciae Anno Domini 1408 praesentibus his nostris assessoribus (1) et Dominis Andrea de Golczewo Castellano, Paulo de Radzanowo Vexillifero, Gothardo Judice Ploczensibus, Sasino Gamba Succamerario, Paulo Castellano Gostinensibus, Adam de Zyelona, Johanne de Choynowo, Johanne de Bondyno, Michaele Vicecancellario et Przecislao notario curiae nostrae et aliis quam plurimis fide dignis.—*(Metryka Koronna, Księga V, f. 109)*.—Księga ta i kilka innych są zabytkiem Metryki książąt Mazowieckich).

(1) Już nie *comitibus*.

SPIS SENATORÓW

I

DYGNITARZY KORONNYCH

(ŚWIECKICH)

Z XVIII WIEKU.

WEDŁUG ŹRÓDEŁ AUTENTYCZNYCH,

(Metryki Koronnéj, Sigillat Kanclers. Voluminów Legum i i.)

UŁOŻYŁ

Julian Ble.....ski

CIENIOM

ś. p.

LEONA HRABIEGO POMIAN

ŁUBIEŃSKIEGO

w d. 31 Lipca 1860 r. zgasłego

Autor.

KASZTELANOWIE

Bełzcy.

1. *Sierakowski Jan* herbu Ogon; nominacya bez daty, w Sigil. 14, f. 109, umieszczona między aktami z końca 1687 i początku 1688 r.: zdaje się, że kasztelanią wziął po Niezabitowskim Aleksandrze Ludwiku.

2. *Łaszcz Aleksander* h. Prawda, postąpił na województwo bełzkie dnia 24 kwietnia 1710 r. (Sigil. 17, f. 127).

3. *Rzewuski Adam* h. Krzywda, Kasztelan podlaski, mianowany d. 2 maja 1710 r. (Sigill 17, f. 132), lecz widać nominacyi nie przyjął ([1]), bo dnia 15 listopada tegoż roku (1710) mianowany po Łaszczu (sic):

4. *Bełżecki Adam* h. Jastrzębiec, Kasztelan przemyślski, (Sigil. 17, f. 189), † 1719.

5. *Potocki Piotr* h. Pilawa, Starosta czerkaski m. d. 13 marca 1720 r. (Sigil. 19, f. 269); postąpił na województwo czerniechowskie w r. 1724.

6. *Sołtyk Józef* h. własnego, Podczaszy podolski m. d. 26 marca 1724 r. (Sig. 20, f 97); postąpił na lubelską d. 13 listopada 1731 r.

7. *Stadnicki Józef* ze Zmigrodu, h. Sreniawa, Kasztelan lubaczowski m. d. 13 listopada 1731 r. (Sigil. 22, f. 128), † w r. 1737.

8. *Lipski Józef* h. Grabie, Regent kancelaryi Większéj Koronnéj m. d. 8 lipca 1737 r. (Sigil. 26, f. 41), postąpił na łęczycką d. 22 sierpnia 1750 r. (Sigil. 27, f. 191).

9. *Komorowski Józef* h. Korczak, Stolnik bełzki, mian. d. 25 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 222), † 1766 r.

10. *Kuropatnicki Ewaryst Andrzéj* h. Nieczuja, Kasztelan Buski, mian. d.3 października 1766 r. (Sig. 31, f. 90), rezygnował w roku 1781.

([1]) Obacz daléj pod Kasztelanami podlaskiemi i Monografii T. II, str 297.

11. *Woronicz Jakób Anastazy* herbu Pawęza, mian. dnia 30 czerwca 1781 r. (Sig. 36, f. 7), † 1783 r.

12. *Komorowski Józef* h. Korczak, Kasztelan Lubaczowski, mian. d. 6 czerwca 1783 r. (Sig. 35, f. 121).

Bieccy.

1. * *Szembek Franciszek* h. własnego, 1710 podpisał uchwały sejmu warszaw. (Vol. Leg. VI, 199), będzie to Stolnik Koronny, zmarły w r. 1712.

2. *Bełchacki Adryan* h. Topor, † 1715 r.

3. * *Struś* (*Jędrzej*) h. Korczak, Starosta bendziński, m. d. 20 września 1715 r. (Sig. 18, f. 181), † 1724 r.

4. * *Stadnicki Piotr* h. Szrzeniawa, Chorąży sanocki, m. 26 marca 1724 r. (Sig. 20, f. 97), postąpił na sandecką d. 20 października 1724 r. (Sig. 20, f. 127).

5. *Morsztyn Andrzéj* h. Leliwa, Starosta sieradzki m. 3 listopada 1724 r. (Sig. 20, f. 128), postąpił na sandecką w r. 1728.

6. *Dębiński Piotr* h. Nieczuja, Kasztelan oświecimski, m. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 238), † w r. 1734 lub 1735.

7. * *Wielogłowski* h. Starykoń, m. d. 26 maja 1735 r. (Sig. 24, f. 72), † 1736 r.

8. *Konarski Franciszek Firlej* h Lewart, wojski oświecimski, mianowany 20 kwietnia 1736 r. (Sig. 25, fol. 29), † 1744 r.

9. *Wodzicki Piotr* z Granowa h. Leliwa, Stolnik krakowski, m. d. 7 września 1744 r. (Sig. 25, f. 164), postąpił na sandecką d. 6 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 283).

10. *Trzebiński Maciéj Szylhra* herbu Abdank, Rotmistrz J. K. M. m. d. 5 września 1752 r. (Sigil. 27, f. 227), wstąpił do zakonu w r. 1764.

11. *Ankwicz Stanisław* z. Posławic h. Abdank, Stolnik krakowski, m. 14 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 5), postąpił na sandecką w r. 1771 r.

12. *Kluszewski Wojciech* h. Jasieńczyk, Chorąży przasnyski, m. 19 listopada 1771 r. (Sig. 32, f. 145), postąpił na wojnicką 1780 r.

13. *Zieliński Franciszek* h. Doliwa? Podstoli krakowski, m. 25 października 1780 r. (Sig. 35, f. 18).

Biechowscy.

1. * *Szołdrski Andrzéj* h. Łodzia, † 1704 r. (1).
2. *Pawłowski Adam* h. Werbna, mianowany d. 16 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 121), † według Lelewela 1742 r.).
3. *Szołdrski Bartłomiéj* h. Łodzia, Kasztelan santocki, mian. d. 3 listopada 1744 r. (Sig. 25, f. 175), † przed rokiem 1746.
4. * *Raczyński Leonard* h. Nałęcz, Generał-Major wojsk koronnych, mian. d. 5 października 1746 r. (Sig. 25, fol. 210), † przed r. 1752.
5. *Malczewski Józef* h. Abdank, Podsędek ziemski poznański, mian. 7 czerwca 1752 r. (Sig. 27, f. 222), † w roku 1757.
6. *Zakrzewski Antoni* herbu Pomian, Kasztelan santocki, mianowany 28 września 1757 r. (Sig. 29, f. 52), a w Kuryerze Polskim z d. 5 września 1757 r. Nr. 40, już jest jego nominacya; postąpił na krzywińską.
7. *Potocki Józef* h. Szeliga, Kasztelan kamiński mian. 15 października 1772 r. (Sig. 32, fol. 186), postąpił na krzywińską.
8. *Kwilecki Jan Józef* h. Sreniawa, Cześnik wschowski m. 3 października 1778 r. (Sig. 34, f. 88). (Ob. *Rogozińs.*)
9. * *Krzycki Józef* h. Kotwicz, † 1783 r.
10. *Gliszczyński Józef* h. Jastrzębiec, Podczaszy poznański mian. 8 maja 1783 r. (Sig. 35, f. 116).

Bracławscy.

1. *Koryciński Franciszek* h. Topor, Stolnik krakowski, mian. przed r. 1697. (Cfr. Vol. Leg. V, 874), po nim *ob.*

(1) W nominacyi znajdującéj się w Księdze 16 Sigillat pag. 170, powiedziano: „Castellanatus Biechoviensis, obitu Magnifici Andreae Szołdrski vacans .... confertur" dnia 14 lipca 1704 r.; komuby wówczas chciano dać kasztelanią nie wiemy, bo i Kanclerz nie wiedział, skoro próżne miejsce na nazwę *nominandi candidati* zostawił i skoro wakans trwał do r. 1710, w którym mianowano Pawłowskiego po Szołdrskim. Co do Pawłowskiego Adama, Lelewel ma Adama Kazimierza Kasztelanem biechowskim od r. 1737 do 1742 ale mylnie. (Obacz Niesieckiego wydanie lipskie T. I, str. 315).

malam informacionem: Cetner Alexander h. Przyrowa, Starosta szczurowski, mian. 20 czerwca 1701 r. (Sigil. 15 f. 84), lecz Koryciński zrzekł się urzędu dopiero w r. 1703, a po nim:

2. *Męciński Jan Józef* z Kurozwęk, herbu Poraj, Starościc wieluński, mian. d. 16 lipca 1703 r. (Metr. Kor. 220, fol. 360), † 1709 r.

3. *Sarbiewski Rafał* h. Prawda, mian. 7 marca 1710 r. (Sig. 17, f. 70); † 1715. (Niesiecki).

4. *Oborski Karol* h. Roch, Kasztelan gostyński, mian. 16 września 1716 r. (Sig. 18, fol. 209); † 1729 r.

5. *Potocki Jan* h. Pilawa, Kasztelanic kijowski mian. 25 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 254), † 1744 r.

6. *Branicki Piotr* h. Korczak, Chorąży halicki mian. 8 września 1744 r. (Sig. 26, f. 165), † 1761 r.

7. *Czarnecki Jan* h. własnego, Kasztelan wizki, mian. 16 marca 1762 r. (Sig. 29, f. 310), † 1773 r.

8. *Grocholski Marcin* h. Syrokomla, Chorąży bracławski, mian. 8 sierpnia 1774 r. (Sig. 32, f. 285), postąpił na województwo bracławskie w r. 1790.

9. *Czetwertyński książę Antoni* h. własnego, Chorąży bracławski, mian. 25 października 1790 r. (Sig. 37, f. 88).

Brzesko-kujawscy.

1. *Grudziński Kazimierz* h. Grzymała, 1690 † 1705 r.

2 *Działyński Michał* herbu Ogon, Kasztelan bydgoski, mian. 24 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 229), † 1713.

3. * *Dorpowski Chryzostom* h. Leliwa, Starosta przedecki mian. 17 października 1713 r. (Sigil. 18, f. 61), postąpił na województwo łęczyckie d. 18 września 1715 r. (Sig. 18, fol. 180).

4. *Dąbski Andrzéj* z Lubrańca h. Godziemba, Podkomorzy brzesko-kujawski, mian. 20 września 1715 r. (Sig. 18, f. 182), postąpił na województwo kujawskie d. 8 lipca 1726 roku.

5. *Borucki Ludwik* h. Rola mian. 9 lipca 1726 r. (Sig. 21, fol. 95), † 1731 r.

6. *Moszczeński Franciszek Michał* h. Nałęcz, Podkomorzy inowrocławski. mian. 24 listopada 1731 r. (Sig. 22, fol. 129), † przed 1752 r.
7. * *Sokołowski Paweł* h. Pomian, mian. 2 września 1752 r. (Sig. 27, f. 226), † w tymże roku.
8. *Dąbski Paweł* h. Godziemba, Starosta inowrocławski, mianowany 6 grudnia 1752 r. (Sig. 27, f. 270), rezygnował w r. 1783.
9. * *Dąbski Stanisław* h. Godziemba, mian. 20 stycznia 1783 r. (Sig. 35, f. 101), postąpił na województwo kujawskie.
10. *Sumiński Piotr* herbu Laski, Kasztelan kowalski, m. 20 czerwca 1783 r. (Sigil. 35, f. 122), postąpił na województwo inowrocławskie.
11. *Mniewski Dyonizy* h. Ogończyk? mian. 30 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 95).

Brzezińscy.

1. * *Walewski Konstanty* h. Roch, † 1709 r.
2. * *Grabski* h. Pomian? Podczaszy łęczycki, mian. dnia 19 listopada 1709 r (Sigil. 17, f. 47).
3. * *Walewski Józef* h. Roch, postąpił na łęczycką w roku 1744.
4. *Skrzyński Hieronim* h. Zaremba, Chorąży łęczycki, mian. 7 września 1744 r. (Sigil. 25, f. 164), † 1752 r.
5. *Sleszyński Stanisław* h. Wieniawa, Kasztelan inowłodzki, mian. 14 września 1752 r. (Sig. 28, f. 299), † 1754 r.
6. *Dobiński Zygmunt* herbu Trąby, Burgrabia grodzki krakowski, mian. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 374), † 1759 roku.
7. *Walewski Józef* h. Roch mian. 13 września 1759 r. (Sig. 29, fol. 176), postąpił na łęczycką 1761 r.
8. *Lipski Tadeusz* h. Grabie? Szambelan J. K. M. mianowany 9 maja 1761 r. (Sig. 29, f. 282), postąpił na łęczycką 8 stycznia 1763 r. (Sig. 29, f. 389).
9. * *Dzierzbicki Aleksander* h. Topor, Chorąży Większy, (tojest wojewódzki) łęczycki, mian. 20 kwietnia 1763 roku. (Sig. 29, f. 389), † 1767 r.

10. *Dzierzbicki Szymon* h. Topor, Chorąży łęczycki, m. 14 listopada 1767 r. (Sigil. 32, f. 3), postąpił na województwo łęczyckie w r. 1775.

11. *Radoszewski Michał Boxa* h. Oksa, Starosta szadkowski, mian. 10 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 340), rezygnował w r. 1782.

12. *Przyłuski Jan* Duklan Mieszkowicz z Wiśnianych Przyłusk herbu Lubicz, Starosta piotrkowski mian. 1 października 1782 r. (Sig. 36, fol. 24), w r. 1791 wymieniony jeszcze w kalendarzyku politycznym.

Buscy.

Na sejmie koronacyjnym 1764 r. nowo kreowano kasztelanią buską i piérwszym jéj Kasztelanem został:

1. *Kuropatnicki Ewaryst Andrzéj* h. Nieczuła mian. 21 grudnia 1764 r. (Sigil. 30, f. 8), postąpił na bełzką w roku 1766.

2. *Chołoniewski Adam Myszka* h. Korczak, Podkomorzy bełzki, mian. 4 grudnia 1766 r. (Sig. 31, f. 97), † 1744 roku.

3. *Rzyszczewski Wojciech* herbu Pobóg, Łowczy wołyński, mian. 29 listopada 1774 r. (Sig. 33, f. 68), postąpił na lubaczowską w r. 1783.

4. *Krokowski Dominik* h. Ślepowron, Sędzia ziemski podolski, mian. 16 września 1783 r. (Sig. 35, f. 133), † 1784 lub 1785 r.

5. *Dąbski Józef* h. Godziemba, Sędzia ziemski latyczowski, mian. 7 marca 1785 r. (Sig. 36, f. 34), rezygnował w tymże roku.

6. *Bystrzonowski Kajetan* h. Stary-koń, Podstoli radomski, mian. 9 maja 1785 r. (Sig. 36, f. 36) postąpił na małogostską w r. 1786.

7. *Załuski Teofil* h. Junosza, Starosta chęciński, mian. 24 kwietnia 1786 r. (Sig. 36, f. 40).

8. *Gurowski Aleksander* h. Wczele, Szambelan J. K. M. mian. 21 grudnia 1791 r. (Sig. 37, f. 131).

Bydgoscy.

1. *Niemojewski Jędrzej* h. Rolicz, † w 1701 r.

2. *Działyński Michał* h. Ogon (Powała), Chorąży pomorski, mian. 15 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 194), postąpił na brzesko-kujawską 24 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 229).

3. * *Krajewski Felicyan* h. Trzaska, Starosta gostyński, mian. d. 24 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 229), żył jeszcze w r. 1713 d. 13 maja (Sig. 18, f 43).

4. * *Olszowski* herbu Pruss?, † 1713 r.

5. * *Wysocki Jakób* h. Drya, mian. 18 sierpnia 1713 roku (Sig. 18. f. 53), † 1720 r.

6. * *Trzebuchowski Seweryn* herbu Ogon, Chorąży inowrocławski, mian. 15 kwietnia 1720 r. (Sig. 19, f. 283).

7. *Garczyński Stanisław* h. własnego, Łowczy poznański, mian. 6 czerwca 1720 r. (Sig. 19, f. 292), postąpił na inowrocławską d. 21 czerwca 1726 r.

8. *Kościelski Stanisław* herbu Ogon, Kasztelan konarski kujawski, mian. 22 czerwca 1726 r. (Sig. 21, f. 93) † 1744 r.

9. *Gąsiorowski August* h. Ślepowron, Starosta radziejowski, mian. 7 stycznia 1745 r. (Sig. 25, f. 186), † 1752 r.

10. *Błeszyński Michał* h. Oksza, m. 12 września 1752 r. (Sig. 27, 232), † 1769 r.

11. *Kościelski Ignacy* herbu Ogon, Chorąży bydgoski, mian. 14 czerwca 1769 r., (Sig. 32, f. 64), † 1792 r.

12. *Zakrzewski Ignacy* h. Wyssogota? Starosta radziejowski, Poseł brzesko-kujawski, mian. 30 marca 1792 r. (Sigil. 40, fol. 9).

Chełmińscy.

1. *Czapski Sebastyan* h. Leliwa, † 1698 r.

2. *Konopacki Stanisław Aleksander* h. własnego, mian. 10 marca 1699 r. (Sig. 15, f. 35), † 1710 r.

3. *Czapski Piotr* h. Leliwa, Kasztelan kruświcki, mian. 11 czerwca 1710 r. (Sig. 17, f. 157), † 1717 r.

4. *Czapski Piotr* h. Leliwa, Starosta knyszyński, mian. 12 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 73), postąpił na województwo pomorskie 1727 r.

5. *Kretkowski Władysław* h. Dołęga, † 1728 r.

6. *Koss Adam* h. własnego, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 22, foł. 2), zrezygnował 1732 r.

7. *Grabowski Jędrzéj Teodor* h. Zagłoba, Sędzia ziemski człuchowski, mian. 29 stycznia 1733 r. (Sig. 23, f. 71) † 1738 r.

8. *Konarski Stanisław* h. Koło, Podkomorzy pomorski, mian. 20 listopada 1738 r. (Sig. 26, f. 76), † 1757 r.

9. *Grąbczewski Tomasz* h. Nałęcz, Podkomorzy pomorski, mian. d. 28 września 1757 r. (Sig. 29, f. 51), † 1758 r.

10. *Skórzewski Stanisław* h. Ogon, Kasztelan elbląski, mian. 13 maja 1758 r. (Sig. 27, f. 433), † 1761 r.

11. * *Czapski Franciszek* h. Leliwa. Podkomorzy chełmiński, m. 8 lutego 1762 r. (Sig. 29, f. 208), został Wojewodą chełmińskim d. 25 czerwca 1766 r. (Sig. 30, f. 115).

12. * *Dziewanowski Julian* h. Jastrzębiec, Kasztelan elblągski, m. 30 sierpnia 1766 r. (Sig. 31, f. 88), † 1772 r.

13. * *Bniński Konstanty* h. Łodzia, Kasztelan elblągski, mianowany 11 czerwca 1772 r. (Sig. 32, f. 169).

Chełmscy.

1. * *Ligęza Stanisław Minor* h. Półkoza, † w r. 1709.

2. *Krasicki Karol* h. Rogala, mian. 27 października 1709 r. (Sig. 17, f. 10), † 1717 r.

3. *Olędzki Wojciech* h. Rawa, Starosta szmeltyński, m. 15 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 79), † 1724 r.

4. * *Dłużewski Kazimierz* h. Pobóg, Chorąży chełmski, mian. 7 kwietnia 1724 r. (Sig. 20, f. 102), † 1725 r.

5. *Miączyński Piotr* h. Suchekomnaty, Starosta krzepicki, mian. 14 sierpnia 1725 r. (Sig. 20, f. 161), postąpił na województwo czerniechowskie w r. 1737.

6. *Krasicki* h. Rogala, Kasztelanic chełmski, mian. dnia 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41), † 1752 r.

7. *Olendzki Andrzéj* h. Rawa, Chorąży krasnostawski, mian. 7 września 1752 r. (Sig. 27, f. 229), † 1756 r.

8. *Komorowski Ignacy* h. Korczak, Podkomorzy chełmski, mian. 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 368), † 1759 r.
9. *Kunicki Stefan* h. Bończa, Starosta chotecki, mian. 7 marca 1760 r. (Sig. 29, f 206), † 1766 r.
10. *Węgliński Wojciech* herbu Sreniawa, Podstoli buski, Pułkownik chorągwi lekkiéj buławy polnéj koronnéj. mian. 20 września 1766 r. (Sig. 31, f. 90), rezygnował 1786 r.
11. *Poletyło Wojciech* herbu Trzywdar, Chorąży krasnostawski, Sędzia Deputat na Trybunał Koronny lubelski, mian. 27 września 1786 r. (Sig. 35, f. 256).

Ciechanowscy.

1. *Krasiński Jakób* h. Ślepowron od r. 1680, rezygnował 1720 r.
2. *Radzymiński Antoni* h. Brody (podobno Lubicz), Stolnik ciechanowski, mian. 28 listopada 1720 r. (Sig. 19, f. 334), † 1728 r.
3. * *Grodzicki* h. Łada?, Stolnik zakroczymski, mian. 16 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 235), † 1729 r.
4. *Grzegorzewski Władysław* herbu Lis, Generał-Major wojsk koron., mian. 11 czerwca 1729 r. (Sig. 20, f. 256), † przed r. 1758.
5. *Nowosielski Jan* h. Ślepowron, Starosta łukowski, m. 6 kwietnia 1758 r. (Sig. 27, f. 428).
6. *Podoski Franciszek* h. Junosza, Starosta bobrownicki, mian. 12 marca 1770 r. (Sig. 32, f. 81), postąpił na mazowiecką 1779 r.
7. * *Oborski Józef* h. Roch, Pułkownik wojsk koronnych, mian. 24 września 1779 r. (Sig. 84, f. 144).

Czechowscy.

1. *Chomentowski Jakób* h. Lis, mian. 15 września 1697 r. (Sig. 15, f. 3), rezygnował 1715 r.
2. *Jagniątkowski Franciszek* h. Lubicz, Sędzia grodzki oświecimski, mian. 15 września 1715 r. (Sig. 18, f. 178), † 1722 r.

3. *Ossoliński Kazimierz* Hrabia z Tenczyna h. Topor, Kasztelan liwski, mian. 4 grudnia 1722 r. (Metr. 264, f. 63), † 1730 r.

4. *Ossoliński Józef* Hrabia z Tenczyna h. Topor, Stolnik sandomierski, mian. 9 grudnia 1730 r. (Sigil. 22, f. 60), umarł zaraz po nominacyi.

5. *Zborowski Józef* h. Korczak?, mian. 7 marca 1731 r. (Sig. 22, f. 84), † 1750 r.

6. *Lubieniecki Augustyn* h. Rola, Starosta łubiński, m. 5 czerwca 1750 r. (Sig. 28, f. 194), † 1758 lub 1759 r.

7. * *Bętkowski* h. Prawda, m. 19 kwietnia 1759 r. (Sig. 29, f. 136), umarł tegoż roku.

8. *Kochanowski Franciszek Ksawery* h. Korwin, Kasztelanic radomski, mian. 20 grudnia 1759 r. (Sig. 27, f. 486).

9. *Romer Karol* h. Jelita, † 1768 r.

10. *Łącki Adam* herbu Lis, Chorąży opoczyński, mian. 16 stycznia 1768 r. (Sig. 32, f. 9), postąpił na sandomierską w 1774 r.

11. *Dembowski Stefan* h. Jelita, Starosta tymbarski, m. 20 marca 1774 r. (Sig. 32, f. 256).

Czerniechowscy.

1. *Drohojewski Jan* h. Korczak, † 1716 r.

2. *Gozdzki Franciszek* h. Doliwa, Kasztelan sochaczewski, mian. 11 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 6), † przed 1742 rokiem.

3. *Woroniecki Wojciech Korybut* ze Zbaraża h. własny, Chorąży wołyński, mian. 20 maja 1742 r. (Sig. 26, f. 136), † 1748.

4. *Cieszkowski Józef* herbu Dołęga, Podkomorzy nowogrodzki, mian. 9 czerwca 1748 r. (Sig. 27, f. 66); rezygnował w r. 1765.

5. *Podhorodeński Józef Ludwik* Bożydar h. Korczak, m. 20 września 1765 r. (Sig. 30, f. 74), rezygnował w końcu r. 1784.

6. *Czetwertyński Janusz Światopełk* h. własnego, mian. 24 lutego 1785 r. (Sig. 36, f. 32), rezygnował w r. 1792.

7. *Czetwertyński Felicyan* h. własnego, mian. 21 marca 1792 r. (Sig. 40, fol. 7)

Czerscy.

1. *Siennicki Adam* h. Bończa, † przed r. 1712.
2. *Grzybowski Stanisław* h. Wilczekosy (Pruss 2), mian. 3 stycznia 1713 r. (Sig 18 f. 16), † w r. 1716.
3. *Cieciszowski Józef Kolumna*, Kasztelan liwski, mian. 16 października 1716 r. (Sig. 18, p. 212). † 1723 (Nies.)
4. *Rudziński Kazimierz* h. Pruss 3tio, został Wojewodą mazowieckim w r. 1752.
5. *Grzybowski Izydor* h. Wilczekosy, Podkomorzy czerski, mian. 5 września 1752 r. (Sig. 27, f. 227); zrzekł się w r. 1758.
6. *Sufczyński Michał* h. Szeliga, Chorąży czerski, Obożny Polny Koronny, mian 27 listopada 1758 r. (Sig. 29, f. 118); rezygnował w r. 1777.
7. *Ostrowski Tomasz* herbu Rawa, Podkomorzy nurski, mian. 2 czerwca 1777 r. (Sig. 34, fol. 26), postąpił na Podskarbstwo Nadworne koronne w r. 1791.
8. *Sobolewski Walenty* h. Ślepowron, Podkomorzy warszawski, mian 24 maja 1791 r. (Sig. 39, f. 1).

Dobrzyńscy.

1. *Sierakowski Paweł* na Moykowach h. Ogon, (w roku 1697 podpisał elekcyą Augusta II, V. L. V, 906), † w r. 1711.
2. *Dziewanowski Andrzéj* h. Jastrzębiec, Kasztelan słoński, mian. d. 21 stycznia 1713 r. (Sig. 18. f. 17), † 1722 r.
3. * *Łochocki Stefan* h. Junosza, Kasztelan rypiński, m. 1 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 54), † 1724.
4. *Łochocki Stanisław* z Łochocina, h. Junosza, mylnie w Lelewelu Łochowskim nazwany, Chorąży ziemi dobrzyńskiéj; mian. 4 maja 1724 r. (Sig. 20, f. 103), † przed 1738 r.: będzie to podobno ten sam co,

5. *Łochocki Mikołaj* h. Junosza, po którym w r. 1738 mianowany.

6. * *Kretkowski* h. Dołęga, Starosta kowalski; lecz nominacya jego nie została zatwierdzoną. (Sig. 26, f. 67) i dopiéro dnia 30 grudnia 1738 r. Kasztelanem dobrzyńskim mianowany po Łochockim.

7. *Zboiński Jakób* h. Ogończyk, Podkomorzy dobrzyński. (Sig. 25, f. 69), wakansu od 1737 do 1746 r. nie było, jak mylnie w Lelewelu; postąpił na elbląską w r. 1748.

8. *Trzciński Adam* à Canden h. Leliwa odmienna, Kasztelan rypiński, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66), † 1758 r. Dunczewski fałszywie zrobił go Ślepowrończykiem (cfr. Nies. T. IX, 127, 130).

9. *Zboiński Ignacy* h. Ogończyk. Chorąży dobrzyński, mian. 9 września 1758 r. (Sig. 29, f. 98), † 1775.

10. *Podoski Michał* h. Junosza. Kasztelan rypiński, m. 23 października 1775 r. (Sig. 32, f. 355).

Elblągscy.

1. *Czapski Jan Chryzostom* h. Leliwa 1703 r. Kommissarz do Hyberny (Vol. Leg. VI, 98). Umarł 1716 r.

2. *Przebendowski Jakób* h. własnego, Starosta mławski, mianowany 12 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 8), † 1725 roku (Niesiecki).

3. *Bagniewski* (Bartłomiéj) h. Pomian, † przed r. 1748.

4. *Zboiński Jakób* h. Ogończyk, Kasztelan dobrzyński, mian. 10 czerwca 1748 r. (Sig. 27, f. 67), † 1756.

5. *Skórzewski Stanisław* h. Ogończyk, Generał-Lejtnant, mian. 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27 f. 368); w r. 1758, postąpił na chełmińską.

6. *Czapski Józef* h. Leliwa, Podkomorzy pomorski, m. 13 maja 1758 r. (Sig. 27, f. 433), † w roku 1765.

7. *Dziewanowski* (Jan) h. Jastrzębiec, Chorąży malborgski, mian. 10 sierpnia 1765 r. (Sig. 30, f. 67), postąpił na chełmińską w r. 1766.

8. *Grabowski Jan Józef* h. Zagłoba, Kasztelan gdański, mian. 30 sierpnia 1766 r. (Sig. 31, fol. 88), † 1770 r.

9. *Bniński Konstanty* h. Łodzia, Starosta murzynowski, mianowany 21 października 1770 r. (Sig. 32, f. 103), postąpił na chełmińską w r. 1772.

10. *Przebendowski Jakób* h. własnego, Starosta borzechowski, mian. 11 czerwca 1772 r. (Sig. 32, f. 169), † 1787 r.

11. *Gozimirski Walenty* h. Bończa, Stolnik wschowski, mian. 15 września 1787 r. (Sig. 38, f. 12).

Gdańscy.

1. *Borowski Marcin Kazimierz* h. Lis, Podkoniuszy koronny, mian. 12 lutego 1691 r., przywiléj nominacyjny wydany d. 5 marca 1691 r. (Sig. 15 f. 39). Według Niesieckiego † 1709 r. i po nim nastąpił

2. *Kruszyński Waleryan* h. Prawda, a potém Krokowski w r. 1724; lecz to widocznie mylne, bo:

3. * *Czapski Krzysztof* h. Leliwa, † 1724 r.; po nim

4. *Krokowski Teodor* h. Trzytrąby, Starosta parchowski, mian. 24 listopada 1724 r. (Sig. 20. f. 143), † 1725 r.

5. *Czapski Franciszek* h. Leliwa, Podkomorzy chełmiński, m. 19 października 1725 r. (Sig. 20, f. 168), † 1737. r.

6. *Czapski Ignacy* h. Leliwa, Miecznik ziem pruskich, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41), † 1746 r.

7. *Grabowski Jan* h. Zagłoba, syn Andrzeja Teodora Kasztelana chełmińskiego, Podkomorzy pomorski, mian. 31 października 1746 r. (Sig. 28, f. 6); postąpił na elbląską w r. 1766.

8. *Pruszak Józef* h. Leliwa, Sędzia ziemski mirachowski, mian. 30 sierpnia 1766 r. (Sig. 31, f. 88), † 1775 r.

9. * *Pruszak Tomasz* h. Leliwa, m. 11 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 342).

Gnieźnieńscy.

1. *Poniński Hieronim Adam* h. Łodzia, † 1702.

2. *Radomicki Andrzéj Aleksander* h. Kotwicz, Starosta nakielski i osiecki, mian. 16 sierpnia 1702 r. (Metr. 242, f. 195), postąpił na kaliską tegoż roku.

3. * *Gruszczyński Adam* h. Poraj, Kasztelan nakielski, mian. 15 września 1702 r. (Metr. 242, f. 197), postąpił na kaliską 1709?

4. *Raczyński Michał* h. Nałęcz, 1710 r. Członek kommissyi gdańskiéj (Vol. Leg. VI, 188), postąpił na kaliską w r. 1720.

5. *Szołdrski Ludwik* h. Łodzia, Chorąży poznański, m. 28 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 224), postąpił na województwo kaliskie 1722 r.

6. *Poniński Adam* h. Łodzia, Kasztelan przemętski. m. 9 grudnia 1722 r. (Sig. 20, fol. 60), postapił na poznańską 1729 r.

7. *Garczyński Stefan*, h. własnego, Chorąży wschowski, mian. 14 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 8), postąpił na kaliską w r. 1737.

8. *Skaławski Franciszek* h. Nałęcz, Chorąży poznański, mian. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 44), † 1738 r.

9. *Gurowski Melchior* h. Wczele, Chorąży kaliski, mian. 30 maja 1738 r. (Sig. 26, f. 66), postąpił na kaliską w roku 1748.

10. *Zakrzewski Andrzéj* h. Samson, Podczaszy poznański, mian 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66), postąpił na kaliską w r. 1749.

11. *Łubieński Aleksander* h. Pomian, sędzia ziemski kaliski, mian 22 stycznia 1749 r. (Sig. 28, f. 134), † 1754 r.

12. * *Grudziński Karol* h Grzymała, Kasztelan nakielski, mian. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 373), postąpił na poznańską w r. 1756.

13. *Zbijewski Roch* h. Rola, Kasztelan nakielski, mian. 20 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 521), postąpił na kaliską w r 1762 r.

14. *Starzeński Józef* h. Lis. Pisarz ziemski poznański, mian. 21 marca 1763 r. (Sig. 29, f. 375), Kawaler orderu orła Białego; rezygnował w r. 1781.

15. *Kęszycki Ksawery* h. Abdank odmienny, Starosta moszyński. mian. 18 września 1781 r. (Sig. 35, f. 54), postąpił na kaliską w r. 1782.

16. *Gurowski Rafael* h. Wczele, Kasztelan Przemętski, mianowany 11 października 1782 r. (Sig 35, f. 92), postąpił na kaliską w r. 1786.

17 *Miaskowski Franciszek Salezy* h. Bończa, Konsyliarz przy boku królewskim, mian. 7 lutego 1786 r. (Sig. 36, fol. 38).

Gostyńscy.

1. *Rylski Michał* z Wielkiego Rylska h. Ostoja, 1699 r. Deputat od Pacta Conventa (Vol. Leg. VI, 38), † w r. 1700 lub 1701.

2. *Głuski Tomasz* h. Ciołek, Podczaszy lubelski, mian. już d. 30 stycznia 1699 r. (Sig. 15, f. 27) *ob malam informationem cancellariae.* Jest i drugi raz jego nominacya pod dniem 12 czerwca 1701 r. z kancellaryi koronnéj wydana (Sig. 15, fol. 136) i ta jest prawdziwa, gdyż Rylski jeszcze 16 czerwca 1699 r. podpisał uchwały sejmu *pacificationis* (Vol. Leg. VI, 38), † Głuski w r. 1713.

3. * *Oborski Karol* h. Roch, Starosta szropeński, m. 27 listopada 1713 r. (Sig. 18, f. 65), postąpił na bracławską w r. 1716.

4. * *Nieborowski Kasper* h. Prawda, Podczaszy gostyński, mian. 28 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 11).

5. * *Garczyński* h. własnego, † 1722 r.

6. * *Lasocki* h. Dołęga, mian. 21 listopada 1722 r. (Sig. 20, f. 43).

7. * *Świdziński* h. Półkoza, † 1725 r.

8. *Lanckoroński* (Wojciech) h. Zadora, Podstoli podol., m. 3 października 1725 r. (Sig. 20, f. 166), † przed r. 1754.

9. * *Borkowski Jerzy Dunin* h. Łabędź, Podstoli żydaczowski, mian. 27 czerwca 1754 r. (Sig. 27, fol. 298), † 14 sierpnia t. r. (Kur. Pols. z r. 1754 nr. 56).

10. *Ossoliński Jan Stanisław* z Tenczyna h. Topor, Starosta drohicki, mian. 26 sierpnia 1754 r. (Sig. 28, f. 392), † 1770 r.

11. *Podczaski Jerzy* herbu Rawa, Sędzia ziemski gostyński, mian. 8 sierpnia 1770 r. (Sig. 32, f. 96), † 1771 r.

12. *Lasocki Antoni* h. Dołęga, Starosta gostyński, mian. 15 lutego 1772 r. (Sig. 32, f. 156).

Haliccy.

1. *Skarbek Krzysztof* na Ossali i Michalczu h. Abdank 1696 i 1699 r. Poseł na elekcyą (Vol. Leg. V, 841, 917 i 984); 699 na sejmie *pacificationis* (Vol. Leg. VI, 38): † 1705 roku.

2. *Skarbek Władysław* h. Abdank, Chorąży halicki, m. 27 marca 1706 r. (Sigil. 16, f. 220), † 1713 r.

3. *Kurdwanowski Maurycy* h. Połukoza, Chorąży halicki, mian. 16 września 1713 r. (Sig. 18, f. 58); w nominacyi jednak zostawiono okienko na nazwisko. Że nominowanym został Maurycy Kurdwanowski, nie zaś kto inny, wnosimy to ztąd, że o dwie strony daléj w tejże księdze pod datą 14 października tegoż roku (1713) znajduje się nominacya Broniewskiego na chorąztwo halickie, po posunięciu Maurycego Kurdwanowskiego na wyższy urząd; nadto w Księdze 19 Sigillat na str. 28 zanotowano: że po śmierci Maurycego Kurdwanowskiego, Kasztelana halickiego kasztelanią bierze.

4. * *Branicki Józef* h. Korczak, Stolnik buski, Porucznik chorągwi ussarskiéj Królewicza, mianowany 30 stycznia 1717 roku (Sig. 19, fol. 28), † 1735 r.

5. *Kurdwanowski Mikołaj* h. Połukoza, Podkomorzy halicki, mian. 8 sierpnia 1735 r. (Sig. 24, f. 94), † 1746 r.

6. *Rozwadowski Antoni* h. Trąby, Chorąży halicki, m. 18 października 1746 r. (Sig. 27, f. 1), rezygnował 1771 r.

7. *Bielski Józef* herbu Jelita, mian. 14 czerwca 1771 r. (Sig. 32, f. 131), † 1774 r.

8. *Worcell Stanisław* herbu Dąb, Sędzia ziemski halicki, mian. 26 grudnia 1774 r. (Sig. 33, f. 69), † 1777 lub 1778 r.

9. *Lipiński Antoni* h. . . . . . . , Pisarz ziemski podolski, mian. 6 lutego 1778 r. (Sig. 34, f. 58).

Inflantscy albo wendeńscy.

1. *Berk* (de Karmet Franciszek Władysław, *Don. grodu warszawskiego* Ks. 57, f. 782), herbu własnego, Pułkownik J. K. M., mian. 25 czerwca 1688 r. (Sig. 14, f. 120), † w roku 1716.

2. * *Baranowicz Łukasz* h. Junosza, Strażnik Polny W. X. L., mian. 3 lutego 1717 r. (Sig. 19, f. 46); † 1718 r.

3. * *Szretter Jan* h. własnego, m. 19 listopada 1718 r. (Sig. 19, fol. 160), † 1726 r.

4. * *Walloni Jan* h. własnego, Chorąży grodzieński, m. 23 września 1726 r. (Sig. 20, f. 195); nominacya nie doszła, albo też zaraz umarł, bo po Szretterze.

Przezdziecki Aleksander h. Roch III, Chorąży mozyrski, mian. 24 listopada 1726 r. (Sig. 20, f. 209), † w roku 1732.

5. * *Świniarski Mikołaj* h. Puchała, Pułkownik wojsk kor., mian. 29 października 1734, (Sig. 24, f. 26), † 1737 r.

6. *Strutyński Jan* h. Sas, Starosta swejski (Sweiscensis), mian. 13 lipca 1737 r. (Sig. 25, f. 55); rezygnował w r. 1744.

7. *Hylzen Jan* h. własnego, Regent kancelaryi W. X. Lit., Starosta sądowy brasławski, mian. 1 sierpnia 1744 r. (Sig. 26, f. 160); postąpił na województwo mińskie w roku 1754.

8. *Szczyt Jan Justynian* Niemirowicz h. Jastrzębiec, Starosta makowski, mian. 12 lipca 1754 r. (Sig. 27, f. 300); rezygnował w r. 1760.

9. *Hylzen Józef* h. własnego, Starosta sądowy brasławski, m. 14 listopada 1760 r. (Sig. 29, f. 247); postąpił na województwo mińskie w r. 1767.

10. *Zyberg Jozafat* h. własnego, Starosta onikszteński, mian. 17 lutego 1767 r. (Sig. 31, f. 107); został Wojewodą inflanckim w r. 1769.

11. *Lewicki Ignacy* h. Rogala, Łowczy lwowski, mian. 26 czerwca 1769 r. (Sig. 32, f. 65); rezygnował w r. 1778.

12. *Mier Józef* h. własnego, Starosta hermanowski, mian. 3 października 1778 r. (Sig. 34, f. 88).

13. *Kossakowski Antoni* h. Ślepowron, Chorąży kowieński, mian. 1789 r. (*Monogr. Kossak.*, I 256).

Inowłodzcy.

1. * *Walewski Adam* h. Roch, † w r. 1710. Po nimto zapewnie nastąpił

2. *Małachowski Józef* h. Nałęcz od d. 23 lutego 1711 r., chociaż w nominacyi (Sig. 17, f. 196), zostawiono okienko na nazwisko, † przed 1717 r.; po nim

3 * *Kwiatkowski Jan Juxa* h. Gryf, Miecznik halicki, mian. 20 marca 1717 r. (Sig. 19, f. 59); † przed r. 1735.

4. *Slessyński Stanisław* h. Wieniawa, Stolnik inowłodzki, mian. 5 maja 1735 r. (Sig. 24, f. 58); postąpił na brzezińską w r. 1752.

5. *Kos Jan* h. własnego, Podkomorzy chełmiński, mian. 14 września 1752 r. (Sig. 28, f. 299), † w r. 1756.

6. *Ustrzycki Bogusław* h. Przestrzał, mian. 20 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 521), † 1784 r.

7. * *Piaskowski Mikołaj* h. Junosza, Podkomorzy krzemieniecki, mian. 13 stycznia 1785 r. (Sig. 36, f. 31); zaraz rezygnował.

8. *Kossowski Antoni* z Głogowy h. Abdank, mian. 20 stycznia 1785 r. (Sig. 36, f. 31).

Inowrocławscy.

1. *Grzybowski Franciszek* h. Wilczekosy, 1696, 7, 9 i 1703 r. (Vol. Leg. V, 848, i VI, 9, 37, 95).

2. *Gąsiorowski Jędrzej* h. Ślepowron, umarł według Niesieckiego w r. 1725.

3. *Garczyński Stanisław* h. własnego, Kasztelan bydgoski, mian. 21 czerwca 1726 r. (Sig. 21, fol. 93), † 1737 r.

4. *Radojewski Jan Chryzostom* h. Ogon, Chorąży brzesko-kujawski, m. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 46) † 1753 r.

5. *Moszczeński Andrzej* h. Nałęcz, Starosta brzeskokujawski, mian. 9 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 375); postąpił na województwo inowrocławskie w r. 1764.

6. *Skarbek Jan* h. Abdank, Starosta tuszyński, mian 14 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 4), † 1771 r..

7. *Moszczeński Teodor* h. Nałęcz, Starosta Brześć-Kujawski, mian. 7 lutego 1772 r. (Sig. 32, f 155), † w roku 1783.

8. *Dąbski Jan Baptysta* h. Godziemba, Kasztelan kowalski, mian. 17 czerwca 1783 r. (Sig. 35, f. 122).

Kaliscy.

1 *Radomicki Maciej* h. Kotwicz, w roku 1702 został Wojewodą kaliskim.

2. *Radomicki Aleksander Andrzej* h. Kotwicz, Klan gnieźnieński, mian. 13 września 1702 r. (Sig. 15, fol. 231), postąpił na poznańską 9 lutego 1704 r. (Sig. 16, fol. 129).

3. * *Malechowski Jan* h. Abdank, m. 8 marca 1704 r. (Sig. 16, f. 139, w której na jego nazwisko zostawiono okienko), oblata jego nominacyi w Księdze *Relationum grodu kaliskiego* pod r. 1704, f. 638). (Szaniawski).

4 *Gruszczyński Adam* h. Poraj, Kasztelan gnieźnieński, mian. w r. 1709? † 1712 r.

5. *Bronisz Piotr* h. Wieniawa, Starosta pyzdrski, mian. 1 lutego 1713 r. (Sig. 18, f. 19), † 1719 r.?

6. *Raczyński Michał Kazimierz* h. Nałęcz, Kasztelan gnieźnieński, mian. 20 lutego 1720 r. (Sig. 19, fol. 224). W roku 1729 postąpił na województwo kaliskie, chociaż *ob malam informacionem*, w roku 1724 mianowano po nim *Raczyńskiego Andrzeja*, Podsędka ziemsk. poznań., w Sig. 20, fol. 8. (Obacz Wojewodów).

8. *Koźmiński Maciej* h. Poraj, mian. w r. 1730, w roku 1732 został Kasztelanem poznańskim.

9. *Mycielski Maciej h. Dołęga*, Chorąży Nadworny Koronny, mian. 9 października 1732 r. (Sig. 23, f. 13); postąpił na poznańską w r. 1737.

10. *Garczyński Stefan* h. własnego, Kasztelan gnieźnieński, mian. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 47); postąpił na poznańską w r. 1748.

11. *Gurowski Melchior* h. Wczele, Kasztelan gnieźnieński, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); postąpił na poznańską w r. 1749.

12. *Zakrzewski Andrzej* h. Samson, Kasztelan gnieźnieński, mian. 15 października 1749 r. (Sig. 27, f. 123), † 1755 r.

13. * *Chlebowski Mikołaj* z Wybranowa h. Poraj, Starosta liwski, mian. 27 maja 1755 r. (Sig. 27, f. 351); † w roku 1757.

14. *Miaskowski Wojciech* h. Boncza?, Chorąży Nadworny Koronny, mian. 2 lutego 1757 r. (Sig. 29, f. 11); postąpił na poznańską w r. 1758.

15. *Mielżyński Józef z Brudzewa* h. Nowina, Starosta radziejowski, mian. 18 października 1758 r. (Sig. 29, fol. 103); postąpił na poznańską w r. 1763.

16. *Zbijewski Roch* h. Rola, Kasztelan gnieźnieński, m. 21 marca 1763 r. (Sig. 29, f. 375); † 1783 r.

17. *Kęszycki Franciszek Ksawery* h. Nałęcz, Kasztelan gnieźnieński, mian. 22 listopada 1783 r. (Sig. 35, f. 146).

18. *Gurowski Rafał* h. Wczele, od r. 1787, postąpił na poznańską w r. 1790.

19. *Kwilecki Antoni na Kwilczu* h Sreniawa, Poseł poznański, mian. 15 grudnia 1790 r. (Sig. 37, f. 97).

Kamienieccy.

1. *Zuboklicki Nikodem* h. Pierzchała 1703 r. komm. do Hyberny (Vol. Leg. VI, 98), postąpił na województwo podolskie d. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 156).

2. *Potocki Aleksander* h. Pilawa, Podkomorzy halicki, mian. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 156); postąpił na województwo smoleńskie w r. 1712 r.

3. *Kalinowski Marcin* h. Kalinowa, Starosta winnicki, mian. 18 kwietnia 1712 r. (Sig. 17, f. 247), † przed rokiem 1738.

4. *Stadnicki Jan ze Zmigrodu* h. Sreniawa, Kasztelan lubaczewski, mian. 6 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79); † w r. 1740.

5. *Łoś Michał z Grotkowa* h. Dąbrowa, Chorąży czerwonogrodzki mian. 17 października 1740 r. (Sig. 26, fol. 120); postąpił na lwowską w r. 1754.

6. *Humiecki Józef z Rycht* h. Junosza, Chorąży podolski, mian. 17 lipca 1754 r. (Sig. 27, f. 302); † w r. 1765.

7. *Stadnicki Mikołaj ze Zmigrodu* h. Sreniawa, Chorąży podolski, mian. 21 sierpnia 1765 r. (Sig. 31, f. 38), † 1767 r.

8 *Hryniewicki Kajetan* h. Przegonia. Chorąży czerwonogrodzki, mian. 9 marca 1768 r. (Sig. 32, f. 16); postąpił na województwo lubelskie w r. 1782.

9. * *Bogusz Antoni* h. Połukoza, Podkomorzy podolski, mian. 17 lipca 1782 r. (Sig. 35, f. 84); postąpił w tymże roku na wyższy urząd. (Sig. 35, f. 93).

10. *Swiejkowski Leonard Marcin* h. Powała, Marszałek trybunału piotrkowskiego, mian. 16 listopada 1782 r. (Sig. 35, f. 93); postąpił na województwo podolskie w r. 1790.

11. *Morski Onufry* h. Topor, Poseł podolski, mian. 19 listopada 1790 r. (Sig. 37, fol. 93).

Kamieńscy.

1. *Potocki Józef Stanisław* h. Pilawa; postąpił na kijowską 23 października 1714 r.

2. *Firlej Jędrzej* h. Lewart, Kasztelanic sanocki, mian. 10 listopada 1714 r. (Sig. 18, fol. 96); † 1718 r.

3. * *Kronkowski* h. Trąby, mian. 19 stycznia 1719 r. (Sig. 19, f. 188); † przed r. 1734.

4. *Brodzicki Stefan* herbu ?, mian. 26 lutego 1734 r. (Sig. 24, f. 6; † przed r. 1648.

5. *Kossakowski Stanisław* na Bohorodczanach, Twierdzy i Toporowie h. Ślepowron, Kasztelanic podlaski, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1760 r.

6. *Potocki Józef* h. Szeliga, Kasztelanic rogoziński, Sędzia Deputat na Trybunał Koronny, mian. 20 maja 1761 r. (Sig. 29, f. 287); postąpił na biechowską w r. 1772.

7. *Szczaniecki Prokop* h. Ossorya. Kasztelan santocki, mian. 15 października 1772 r. (Sig. 32, f 186); † 1777 r.

8. *Kierski Kazimierz* h. Jastrzębiec, mian. 6 października 1777 r. (Sig. 34, f. 44), rezygnował w r. 1784.

9. *Gorzeński Makary* h. Nałęcz, Szambelan J. K M., mian. 10 grudnia 1784 r. (Sig. 35, f. 197).

Kijowscy.

1. *Kosakowski Mikołaj* na Twierdzy h. Ślepowron. mian. 1696 r.; † w roku 1705 (Kossakows, Monografie I, 284)

2. *Czermiński Felix* h. Wieniawa, Kasztelan połaniecki, mian. 30 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 230); † 1714 r.

3. *Potocki Józef Stanisław* h. Piława, Kasztelan kamieński, mian. 23 października 1714 r. (Sig. 18, f. 90). Umarł w r. 1722 (Kossakows. Monograf. II, 225).

4. *Stecki Kazimierz* ze Steczanki h. Radwan, Chorąży kijowski, Rotmistrz chorągwi pancernej, mian. 17 października 1722 r. (Sig. 20, f. 42); † 1748 r.

5. *Woronicz Nikodem* h. własnego, Podkomorzy kijowski, mian. 20 listopada 1748 r. (Sig. 27, f 113); † 1761 r.

6. *Lanckoroński Maciej z Brzezia* h. Zadora, Stolnik podolski, mian. 13 czerwca 1762 r. (Sig. 29, f. 316), postąpił na województwo kijowskie w r. 1772.

7. *Stempkowski Józef* h. Suchekomnaty (?), Oboźny Polny Koronny, mian. 29 października 1772 r. (Sig. 32, f. 188); postąpił na województwo kijowskie.

8. *Lubomirski Aleksander* książę S. P. R. hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu h Sreniawa, mian. 28 lutego 1785 r. (Sig. 36, f. 32); rezygnował w r. 1790.

9. *Lubomirski Józef* książę h. Sreniawa, Starosta romanowski, Dowódca 5 pułku wojsk koronnych, mian. 21 grudnia 1790 r. (Sig. 37, f. 98).

Konarscy-Kujawscy.

1. * *Dąbski Ludwik?* h. Godziemba, † 1724 r.

2. *Kościelski Stanisław* h. Ogon, Łowczy dobrzyński, mian 22 listopada 1724 r. (Sig. 21, f. 3); postąpił na bydgoską w r. 1726.

3. * *Rupniewski Stanisław* h. Sreniawa, Wojski sandomierski, Starosta dimidowski, mian. 30 czerwca 1726 r. (Sig. 20, f. 191); potwierdzony 24 grudnia 1726 r. (Sig. 20, f. 211); postąpił na małogostską w r. 1729.

4. *Gajewski Franciszek* h. Ostoja, Kasztelanic santocki, mianowany zapewne w r. 1729; † 1733 r.

5. *Wyżycki Sebastyan Paweł* h. Gierałt, mian. 1 marca 1734 r. (Sig. 24, f. 10); postąpił na konarską-łęczycką w roku 1765.

6. *Mieczkowski Franciszek* h. Zagłoba, Łowczy kowalski, mian. 15 marca 1765 r. (Sig. 31, f. 17); † przed rokiem 1782.
7. * *Dąbski Jan Chrzciciel* h. Godziemba, Wojewodzic sieradzki, mian. 16 listopada 1782 r. (Sig. 35, f. 92); postąpił na kowalską w r. 1783.
8. * *Bogatko Kazimierz* h. Pomian, Pisarz ziemski rawski, mian. 20 stycznia 1783 r. (Sig. 35 f 101); postąpił na kowalską dopiero 1785 r. chociaż
9. *Karnkowski Antoni* h. Junosza, Chorąży radziejowski, mian. już 19 lipca 1783 r. (Sig. 35, f. 124).

Konarscy-Łęczyccy.

1. *Skarbek Władysław* h. Abdank, Wojski łęczycki, mian. około r. 1710; † 1714 r.
2. *Garczyński Stanisław* h. własnego, Starosta budziszewski, mian. 29 stycznia 1715 r. (Sig. 18, f. 118).
3. *Lasocki Józef* h. Dołęga; † 1746 r.
4. * *Mierzejewski Krzysztof* h. Szeliga, Cześnik halicki, mian. 11 listopada 1746 r. (Sig. 28, f. 13); postąpił na sochaczewską w r. 1748.
5. *Karczewski Piotr* h. Jasieńczyk, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1761 r.
6. *Rudzieński Adam* h. Prus, Stolnik stężycki, mian. 14 lipca 1761 r. (Sig 27, f. 531); † 1765 r.
7. *Wyżycki Paweł Sebastyan* Gierald h. Gierałt, Kasztelan konarsko-kujawski, mian. 15 marca 1765 r. (Sig. 31, f. 17); rezygnował 1767 r.
8. *Tarnowski Jan Amor* h. Leliwa, Generał-Major wojsk koronnych, mian. 2 września 1767 r. (Sig. 31, f. 131).

Konarscy-Sieradzcy.

1. * *Madaliński* h Larissa, † przed 1705 r.
2. *Przerembski Stefan* h. Nowina, Chorąży sieradzki, mian. 31 sierpnia 1705 r. (Sig. 16, f. 190); † przed r. 1705.

3. *Mączyński Kazimierz* h. Swinka, Starosta kłonowski, mian. 28 listopada 1724 r. (Sig. 20, f 144); † 1737 r.
4. *Morsztyn Stefan* z Raciborska h. Leliwa. Kasztelanic radomski, mian. 8 lipca 1737 r.; † przed r. 1754.
5. *Ankwicz Walenty* h. Abdank, Stolnik inowrocławski, mian. 25 kwietnia 1754 r. (Sig. 28, f. 370); † w r. 1765.
6. *Zaremba Szymon* z Kalinowy, h Zaremba, Sędzia ziemski sieradzki, mian. 3 lutego 1766 r. (Sig. 30, f. 96); † w r. 1768.
7. *Wężyk Józef* h. własnego, Miecznik wieluński, Sędzia deputat na trybunał koronny, mian. 22 sierpnia 1768 r. (Sig. 32. f 37); † 1771 r.
8. *Zbijewski Maciéj* h. Rola, Miecznik ostrzeszowski, mian. 16 sierpnia 1771 r. (Sig. 32, f. 136).

Kowalscy.

1. *Jaranowski* (według Lelewela *Jarnowski Jędrzej*) h. Topor, Stolnik kujawski, mian. 10 lipca 1704 r. (Sig 16, f. 171); † przed r. 1727.
2. * *Kretkowski Józef* h. Dołęga, Chorąży kowalski, mian. 27 kwietnia 1727 r. (Sig. 21, f. 161); † 1729 r.
3. *Bniński Wojciech* h. Łodzia, Major wojsk koronnych, mian. 16 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 8); † 11 kwietnia 1755 roku. (Kuryer Polski Nr. 91).
4. *Dąbski Józef* h. Godziemba, Chorąży brzesko-kujawski, mian. 26 lipca 1755 r. (Sig. 28, f. 485); † przed rokiem 1778.
5. *Brzeziński Józef* h. Łabędź? Starosta inowrocławski, mian. 27 lutego 1778 r. (Sig. 34, f. 60); postąpił na kruszwicką w r. 1779.
6 *Sumiński Piotr* h. Laski, mian. 25 września 1779 r. (Sig. 34, f 141); postąpił na kruszwicką w r. 1783.
7. * *Dąbski Jan Baptysta* h. Godziemba, Kasztelan konarsko-kujawski, mian. 20 stycznia 1783 r. (Sig. 35, f. 101); postąpił na inowrocławską w tymże r. d. 17 czerwca.
8. *Bogatko-Kazimierz* h. Pomian, kasztelan konarsko-kujawski, mian. 21 kwietnia 1785 r. (Sig. 35, f. 211); postąpił na kruszwicką w r. 1788.

9. *Biesiekierski Antoni* h. Pomian, Chorąży inowrocławski, mian. 12 marca 1788 r. (Sig. 38, f. 28).

Kruszwiccy.

1. * *Czapski Piotr* h. Leliwa 1703 r. Deputat z senatu na tryb. Skarb. (Vol. Leg. VI, 95); postąpił na chełmińską w r. 1710.
2. * *Wolski Kazimierz* h. ? Wojski brześć-kujawski, mian. 11 czerwca 1710 r. (Sig. 17, f. 157); † 1712 r.
3. * *Zakrzewski Michał* h. Pomian, Sędzia ziemski brześć-kujawski, mian. 4 stycznia 1713 r. (Sig. 18, f. 16) podobno ten sam co
4. * *Zakrzewski Stanisław*; † 1716 r.
5. * *Łącki Władysław* Korzbok, Kasztelanic kaliski, mian. 3 stycznia 1717 r. (Sig. 19. f 16); † 1726 r.
6. * *Kos Adam* h. własnego, Starosta warecki, m. 28 lutego 1727 r. (Sig. 21, f. 134), postąpił na chełmińską w r. 1728.
7. *Głębocki Jan* z Głębokiego h. Doliwa, Sędzia ziems. Brześć-kujawski, mian. 19 czerw. 1728 r. (Sig. 20, f. 238); rezygnował 1754 r.
8. *Głębocki Józef* h. Doliwa, Stolnik kruszwicki, mian. 7 sierpnia 1754 r. (Sig. 27, f. 309); † 1779 r.
9. *Brzeziński Józef* h. Łabędź?, Kasztelan kowalski, m. 25 września 1779 r. (Sig. 34, f. 141).
10. * *Sumiński Piotr* h. Laski, Kasztelan kowalski, *Nominat kruszwicki*; postąpił na brześć-kujawską w r. 1783.
11. *Rybiński Kazimierz* h. Wydra? Podczaszy brzeskokujawski. mian. 2 sierp. 1783 r. (Sig 35, f. 128); † 1787 r.
12. *Bogatko Kazimierz* h. Pomian, Kasztelan kowalski, mian. w r. 1788 przed 12 marca (Sig. 38, f 28).

Krzywińscy.

1. * *Krąkowski Kazimierz* h Trąby; † 1717 r.
2. * *Skoroszewski Mikołaj* h. Abdank, Chorąży wschowski, mian 20 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 81); postąpił na przemętską w r. 1722.

3. * *Umiński Stanisław* h. Cholewa, Łowczy wschowski, mian. 17 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 68); † 1729 r.

4. *Włostowski Kazimierz* h. Ciołek, mian. 7 września 1729 r. (Sig. 22, f. 24); † 1737 r.

5. *Wilkoński Franciszek* h. Odrowąż Starosta gnieźnieński, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1765 r.

6. *Krzycki Antoni* h. własnego? Podstoli poznański, mian. 31 sierpnia 1765 r. (Sig. 31, f. 39); † 1772 r.

7. *Zakrzewski Antoni* h. Pomian? Kasztelan biechowski, mian. 15 października 1772 r. (Sig. 32, f. 186); postąpił na lendzką w r. 1778.

8. *Potocki Józef* h. Szeliga, Kasztelan biechowski, mian. 8 stycznia 1780 r. (Sig. 34, f. 153); postąpił na rogozińską w r. 1784.

9. *Zakrzewski Tadeusz* h Pomian? Sędzia ziemski poznański, m. 25 czerwca 1784 r. (Sig 35, f. 187); † 1785 r.

10. *Sieroszewski Antoni* h. Nabram, Wojski Większy kaliski, mian. 19 sierpnia 1785 r. (Sig. 35, f. 220).

Lendzcy.

1. * *Żychliński Adam* h. Szeliga. mian. w Toruniu d. 26 stycznia 1703 r. (Sigil. i Akta kalis.); postąpił na międzyrzecką.

2. * Goltz *Baltazar Fryderyk* h. własnego; † 1720 r.

3. *Rydzyński Adalbert hr. de Virben* h. Wierzbna, Cześnik kaliski, mian. 28 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 224); † w r. 1733.

4. *Bieliński Aleksander* h. Szeliga, Podstoli poznański, mian. 21 lutego 1734 r. (Sig. 24, f. 4); † 1735 r.

5. * *Juraczewski* h. Zaremba, Łowczy wschowski, m. 8 września 1735 r. (Sig. 24, f. 105); † 1737.

6. *Kwilecki Łukasz* na Kwilczu h. Sreniawa, Kasztelan santocki, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1745 r.

7. *Miaskowski Antoni* h. Bończa Stolnik kaliski, mian. 3 maja 1746 r. (Sig. 25, f. 203); 1756 r.

8. *Miaskowski Michał* h. Bończa, Starosta gembicki, m. 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 369); rezygnował 1769 r.

9. *Cielecki Zaremba Józef* h. Zaremba, mian. 17 stycznia 1769 r. (Sig. 32, f. 52); † 1775 r.

10. *Rogaliński Stanisław* h. Łodzia, Szambelan mian. 23 lutego 1775 r. (Sig. 32, f. 327); postąpił na rogozińską 1776 roku.

11. *Zakrzewski Antoni* h. Pomian, Kasztelan krzywiński, mian. 6 marca 1778 r. (Sig. 34, f. 61); † 1779 r.

12. *Moszczeński Józef* h. Nałęcz, Cześnik poznański, m. 13 stycznia 1780 r. (Sig. 34, f. 153).

Liwscy.

1. *Oborski Ludwik* h. Roch; rezygnował 1703 r.

2. * *Cieciszewski Józef* h. Kolumna, Podczaszy liwski. mian. 8 listopada 1703 r. (Sig. 16, f. 104); postąpił na czerską 1716 r..

3. * *Cieciszewski Wojciech* h. Kolumna, mian. 12 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 7); † 1718 r.

4. * *Ossoliński Kazimierz z Tenczyna* h. Topor, Chorąży drohicki, mian. 19 listopada 1718 r (Sig. 19, f. 131); postąpił na czechowską w r. 1722.

5. *Cieszkowski* (Wiktor) h. Dołęga; † 1724 r.

6. *Cieciszewski* h. Kolumna, Chorąży liwski, mian. 19 czerwca 1724 r. (Sig. 20, f. 110); † 1737 r.

7. *Karczewski Antoni* h. Jasieńczyk, Pisarz ziemski i grodzki czerski. mian. 14 lipca 1737 i 30 maja 1738 r. (Sig. 26, f. 44 i 67).

8. *Załuski Jakób* h. Junosza; rezygnował 1744 r.

9 *Siennicki Adam* h. Kolumna, Podstoli liwski, m. 5 stycznia 1745 r. (Sig. 25, f. 186); † 1757 r.

10. *Cieszkowski Ignacy* h. Kolumna, Starosta kleszczelowski, mian. 3 maja 1757 r. (Sig. 27, f. 390); rezygnował w r. 1778.

11. *Cieszkowski Krzysztof* h. Kolumna, Starosta zbucki, mian. 29 lipca 1778 r. (Sig. 34, f 78).

Lubaczowscy.

1. * *Liniewski Michał* h. własnego, mian. 29 września 1697 r. (Sig. 15, f. 5); postąpił na wołyńską w 1709 r.
2. * *Brzuchowski Franciszek*, h. Pomian, mian. 7 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 28); † 1715 r.
3. *Młodziunowski* h. Dąbrowa, Pułkownik wojsk koronnych, mian. 3 sierpnia 1715 r. (Sig. 18 f. 160); † 1717 roku.
4. *Stadnicki Józef* ze Zmigrodu h. Sreniawa, Podstoli buski, mian. 4 stycznia 1718 r. (Sig. 19, f. 91); postąpił na bełzką w 1731 r.
5. *Brześciański* (Stanisław z Rybotycz) h. Sas, mian. 13 listopada 1731 r. (Sig 22, f. 128); † 1735 r.
6. *Radecki Antoni* h. Godziemba, Chorąży horodelski, mian. 6 kwietnia 1735 r. (Sig. 24, f. 53); † 1737 r.
7. * *Stadnicki Jan* ze Zmigrodu h. Sreniawa, Podstoli bełzki, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); postąpił na kamieniecką w 1738 r.
8. *Radecki Józef* h. Godziemba, Chorąży grabowiecki, mian. 30 grudnia 1738 r. (Sig. 25, f. 69); † 1740 r.
9. *Tarło Antoni* h. Topór, Starosta złotoryjski, mian. 13 listopada 1740 r. (Sig. 26. f. 125); rezygnował w roku 1758.
10. *Potocki Marian* h. Pilawa mian. 19 czerwca 1758 r. (Sig. 27, f. 438); rezygnował w r. 1761 r.
11. *Dydyński Marian* h. Gozdawa, Łowczy chełmski, mian. 27 sierpnia 1761 r. (Sig. 27, f. 538); † 1764 r.
12. * *Wysłocki Kilian* h. Sas, mian. 24 stycznia 1765 r. (Sig. 30, f. 27); † 1783 r.
13. *Komorowski Józef* h. Korczak, Starosta ochocki, mian. 9 lipca 1782 r. (Sig. 35, f. 84); postąpił na bełzką w 1783 roku.
14. * *Rzyszczewski Adalbert* h. Pobóg, Kasztelan buski, mian. 7 października 1783 r. (Sig. 35, f. 136); † 1786 r.
15. *Rzyszczewski Adam* h. Pobóg, mian. 27 maja 1786 roku (Sig. 35, f. 247); rezygnował w 1792 r.
16. *Ledochowski Mikołaj* h. Szaława, Starosta włodzimirski, mian. 12 maja 1792 r. (Sig. 40, f. 13).

Lubelscy.

1. *Drzewiecki Aleksander* h. Ciołek, Podkomorzy lubelski, mian. 6 kwietnia 1695 r. (Sig. 15, f. 81); postąpił na województwo lubelskie w 1705 r.
2. *Szaniawski Adam* h. Junosza, Pisarz ziemski łukowski, mian. 4 listopada 1705 r. (Sig. 16, f. 192); † 1725 r.
3. *Tarło Franciszek Adam*, z Czekarzewic h. Topor, Starosta wieluński i pilzneński, mian. 23 sierpnia 1725 r. (Sig. 20, f. 163); † 1731 r. (Niesiecki).
4. *Sołtyk Józef* h. własnego, Kasztelan bełzki, mian. 13 listopada, 1731 r. (Sig. 22, f. 128); † 1735 r.
5. *Gałęzowski Felicyan* h. Tárnawa, Podsędek ziemski lubelski, mian. 26 maja 1735 r. (Sig. 24, f. 72); † 1737 r.
6. *Sufczyński Kazimierz Sylwester* h. Szeliga, Pisarz ziemski lubelski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, fol. 40); † 1739 r.
7. *Suchodolski Maciej* h. Junosza? Chorąży lubelski, mian. 19 marca 1739 r. (Sig. 26, f. 95); † 1748 r.
8. * *Tarło Karol* h. Topor, syn Adama Wojewody lubelskiego, Starosta stężycki, mian. 15 grudnia 1748 r. (Sig. 28, f. 114); † 1750 r.
9. *Wolski Józef* h. Łabędź? Kasztelan rypiński, mian. 13 maja 1750 r (Sig. 27, f. 151); † 1754 r.
10. *Wereszczyński Wiktor* h. Korczak, Sędzia ziemski chełmski, m. 6 listopada 1754 r. (Sig. 28, f. 412); † 1762 r.
11. *Sługocki Stanisław* h. Jastrzębiec, mian. 21 lipca 1762 r. (Sig. 29, f. 321): rezygnował w r. 1766.
12. *Moszyński Leon* h. Nałęcz, Starosta inowłodzki, m. 10 kwietnia 1766 r. (Sig 30, f 102); rezygnował w r. 1773.
13. *Szeptycki Kajetan* h. własnego, Starosta kukołowski, mian. 15 października 1773 r. (Sig. 32, f. 231); rezygnował w r. 1791.
14. *Potocki Piotr* h. Pilawa, Starosta babimostski, Poseł inflantski, mian. 3 października 1791 r. (Sig. 39, f. 11).

Lwowscy.

1. *Fredro Bogusław* h. Bończa, już w r. 1687 (Akta grodz. lubel.); rezygnował w r. 1702.

2. *Fredro Stanisław Józef* h. Bończa, mian. 23 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 200); † 1724.

3. *Leszczyński hrabia Kazimierz* h. Wieniawa, mian. 2 października 1724 r. (Sig. 20, f. 126); † 1730 r.

4. *Ustrzycki Maciej Józef* h. Przestrzał, Podkomorzy przemyślski, mian. 5 września 1730 r. (Sig. 22, fol. 46); † 1737 r.

5. *Siemiński Jan* h. Laski, Podkomorzy lwowski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 40); † 1746 r.

6. *Łączyński Jerzy* h. Nałęcz, Podkomorzy lwowski, m. 23 września 1746 r. (Sig. 25, f. 206); † 1754 r.

7. *Łoś Michał* h. Dąbrowa, Kasztelan kamieniecki, m. 15 lipca 1754 r. (Sig. 27, f. 301); † 1758 r.

8. *Siemieński Józef* h. Laski, Podkomorzy lwowski, m. 7 sierpnia 1758 r. (Sig. 27, f. 442); † 1760 r.

9. *Potocki Józef* h. Pilawa, Starosta szczyrzecki, m. 21 czerwca 1760 r. (Sig 27, f. 501); † 1764 r.

10. *Morski Antoni* h. Topor, Kasztelan przemyślski, m. 2 stycznia 1765 r. (Sig. 30, f. 19); † 1777 r.

11. *Popiel Józef* h. Sulima Kasztelan sierpski, mian. 19 maja 1777 r. (Sig. 34, f. 24); rezygnował w r. 1786.

12. *Czetwertyński Kajetan książę* herbu własnego, mian. 29 marca 1786 r. (Sig. 36, f. 39).

Łęczyccy.

1. *Towiański Jerzy Hipolit* h. Gierałt, postąpił na województwo łęczyckie w r. 1702.

2. *Warszycki Jerzy* h. Abdank. Starosta piotrkowski, mian. 20 maja 1702 r. (Metr. 242, f. 188); postąpił na województwo łęczyckie w 1718 r.

3. *Skrzyński Jan* h. Zaremba, Podkomorzy łęczycki, m. 23 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 222); † 1731 r.

4. *Skarbek Franciszek* h. Abdank, Chorąży Większy łęczycki, mian. 2 marca 1731 r. (Sig. 22, f. 93); postąpił na województwo łęczyckie w r. 1736.

5. *Poniatowski Maciej* h. Sreniawa, Chorąży łęczycki, mian. 24 lipca 1736 r. (Sig. 25, f. 48); † 1744.

6. *Walewski Józef* h. Kolumna. Kasztelan brzeziński, mian. 7 września 1744 r. (Sig. 25, f. 164); postąpił na województwo łęczyckie w r. 1750.

7. *Lipski Józef* h. Grabie. Kasztelan bełzki, mian. 22 sierpnia 1750 r. (Sig. 27, f. 191); † 1754 r.

8. * *Linowski Zygmunt* h. Rawa? Starosta lipnicki, m. 6 lipca, 1754 r. (Sig. 28 f. 373); † 1757 r.

9. *Lasocki Józef* h. Dołęga, Starosta gostyński, mian. 14 września 1757 r. (Sig. 29, f. 47); † 1761 r.

10. *Walewski Józef* h. Kolumna, Kasztelan brzeziński, mian. 9 maja 1761 r. (Sig. 29, f. 282); † 1763 r.

11. *Lipski Tadeusz* h. Grabie, Kasztelan brzeziński, m. 8 stycznia 1763 r. (Sig. 29, f. 364).

Łukowscy nowéj kreacyi.

1. *Jezierski Hyacynt* h. Pruss, Miecznik łukowski, m. 11 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 341).

Małogostscy.

1. *Czermiński Antoni* h. Wieniawa w r. 1714 (Sig. 18, f. 73); † 1729 r.

2. *Orzechowski Teodor* h. Rogala, m. 15 czerwca 1729 r. (Sig. 20, f. 257); † 1730 r.

3. *Rupniewski Stanisław* h. Sreniawa, Kasztelan konarski-kujawski, mian. 15 kwietnia 1730 r. (Sig. 22, f. 36); † 1764 r.

4. *Pełka Adam Zygmunt* h. Radwan, Kasztelan połaniecki, mian. 12 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 3); † 1777 r.

5. *Popiel Paweł* h. Sulima, Chorąży wiślicki, mian. 3 września 1777 r. (Sig. 34, f. 41); postąpił na sandomierską w 1784 r.

6. *Sołtyk Józef* h. własnego, Kasztelanic warszawski, mian. 9 sierpnia 1784 r. (Sig. 35, f. 192); postąpił na zawichostską w r. 1786.

7. *Bystrzonowski Kajetan* h. Starykoń, Kasztelan buski, mian. 24 kwietnia 1786 r. (Sig. 36, f. 40).

Mazowieccy nowo-kreowani.

1. *Szydłowski Teodor* h. Lubicz, Chorąży warszawski, m. 7 marca 1768 r. (Sig. 32, f. 14).
2. *Podoski Franciszek* na Podosiu h. Junosza; rezygnował w r. 1791.
3. *Brzostowski Aleksander* h. Strzemię, Starosta sokołowski, mian. 20 kwietnia 1791 r. (Sig. 37, f 112).

Międzyrzeccy.

1. *Bleszyński Jakób* h. Oksa, 1699, (Lelewel) 1703 r. (Vol. Leg. VI, fol. 108).
2. * *Żychliński Adam* h. Szeliga, Kasztelan lędzki, m. około r. 1716; † 1736 r.
3. *Modlibowski Kacper* h. Drya, Cześnik wschowski, mian. 14 lipca 1736 r. (Sig. 26, f. 18); † 1754 r.
4. *Twardowski Ignacy* h. Ogon, Starosta międzyrzecki, mian. 1 sierpnia 1754 r. (Sig. 28, f. 383); postąpił na poznańską 1760 r.
5. *Chłapowski Stanisław* h. Drya, Podsędek ziemski poznański, mian. 11 sierpnia 1760 r. (Sig. 29, f. 228); † 1780 r.
6. *Rogaliński Stanisław* h. Łodzia, Kasztelan rogoziński, mian. 17 czerwca 1780 r. (Sig. 35, f. 7); † 1785 r.
7. *Kwilecki Jan Józef* h. Sreniawa, Kasztelanic rogoziński, m. 16 listopada 1785 r (Sig. 35, f. 228); † 1790 r.
8. *Krzyżanowski Michał* h. Swinki? Kasztelan santocki, mian. 28 października 1790 r. (Sig. 37, f. 90).

Nakielscy.

1. * *Gruszczyński Adam* h. Poraj, postąpił na gnieźnieńską d. 13 września 1702 r. (Sig. 15, f. 231).

2. * *Zaleski Aleksander* h. Dołęga. Podkomorzyc łęczycki, mian. 20 września 1702 r. (Sig. 15, f. 231); † 1704 roku.

3. * *Krzycki* h. Kotwicz, mian. 25 października 1704 r. (Sig. 16, f. 181); † 1720 r.

4. * *Poniński Adam* h. Łodzia, Stolnik poznański, m. 13 grudnia 1720 r. (Sig. 19, f. 346); postąpił na przemętską w r. 1721.

5. *Kąsinowski Władysław Konstanty* h. Łabędź, mian. 4 maja 1721 r. (Sig. 20, f. 7); † 1736?

6. *Szembek Antoni* h. własnego, Chorąży sandomierski, mian. 24 listopada 1737 r. (Sig. 25, f. 63); w r. 1744 został księdzem.

7. *Grudzieński Karol* h. Grzymała, mian. 9 września 1744 r. (Sig. 26, f. 167); postąpił na gnieźnieńską w roku 1752.

8. * *Potocki Felix* h. Pilawa, Starosta krasnostawski, mian. 9 grudnia 1752 r. (Sig. 28, f. 326).

9 * *Zbijewski Roch* h. Rola, Cześnik kaliski, mian. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 373); postąpił na gnieźnieńską w r. 1756.

10. *Gajewski Antoni* h. Ostoja, Starosta kościański, m. 23 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 523); † 1775 r.

11. *Młodziejowski Ludwik* h. Łodzia? † 1787 r.

12. *Zakrzewski Wacław* Wyssogota, Podstoli województwa kaliskiego, mian. 12 grudnia 1787 r. (Sig. 37, f. 17).

Oświecimscy.

1. *Piegłowski Stanisław* h. Nałęcz, Chorąży oświecimski, mian. 20 sierpnia 1694 r. (Sig. 15, f. 96); † 1714 r. Po nim mianowani: * *Śmietanka Kazimierz* h. Korczak, Burgrabia krakowski d. 13 listopada 1714 r. (Sig 18, f. 97), i * *Chwalibóg* h. Strzemię, Podstoli krakowski, d. 25 lutego 1715 r. (Sig. 18, f. 125); lecz nominacye te nie doszły, bo ostatecznie po Piegłowskim mianowany został:

2. *Czerny Stanisław* h. Nowina, Starosta parnawski, d. 3 kwietnia 1715 r. (Sig. 18, f. 131); † 1720 r.

3. * *Dębiński Piotr* h. Nieczuja? Starosta czchowski, m. 16 grudnia 1720 r. (Sig. 19, f. 347); postąpił na biecką w r. 1728.

4. *Szembek Piotr na Słupowie* h. własnego, Wojski oświecimski, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 238); † 1739 r.

5. *Czerny Szwarcenberg de Witowice Franciszek* h. Nowina, Starosta parnawski, mian. 4 kwietnia 1739 r. (Sig. 26, f. 100); postąpił na wojnicką w r. 1746.

6. *Sierakowski Gabryel* h. Ogon. Starosta mszański m. 2 października 1746 r. (Sig. 26, f. 206); † 1758 r.

7. *Jakliński Józef* h. Ostoja, Podczaszy zatorski, Sędzia Dep. Tryb. Kor., mian. 15 marca 1758 r. (Sig. 27, f 426); † 1775 roku.

8. * *Grodzicki Stanisław* h. Łada, Kasztelan słoński, mian. 2 grudnia 1775 r. (Sig. 32, f. 360); † 1779.

9. *Grodzicki Michał* h. Łada, Szambelan J. Kr. Mości, mian. 14 września 1779 r. (Sig. 34, f. 139).

Owruccy nowo kreowani.

1. *Pruszyński Stanisław* h. Rawa, Sędzia ziemski żytomierski, mian. 13 czerwca 1775 r. (Sig. 32, f. 351).

2. *Trzeciak Michał* herbu.....; † 1790 r.

3. *Rybiński Antoni* h. Wydra? Szambelan J. K. M., m. 14 października 1790 r. (Sig. 37, f. 86).

Płoccy.

1. *Niszczycki Paweł* h. Prawda, Kasztelan sierpski, m. 3 kwietnia 1699 r. (Sig. 15, f. 43); † przed 1712 r.

2. *Krasiński Stanisław Bonifacy* h. Ślepowron, Starosta warszawski, mian. 18 kwietnia 1712 r. (Sig. 17, f. 249); † 1716 r.

3. *Podoski Mikołaj* h. Junosza, Starosta dobrzyński i lipiński, mian. 19 czerwca 1717 r. (Sig. 19, f. 24); postąpił na województwo płockie w r. 1736.

4. *Nieborski Michał* h. Lubicz, Podkomorzy ciechanowski, mian. 12 stycznia 1736 r. (Sig. 25, fol. 20); † 1746 r.

5. *Mostowski Deodat* h. Dołęga, Kasztelan raciąźski, m. 3 listopada 1746 r. (Sig. 28 f. 7); † 1756 r.

6. *Zboiński Ignacy* h. Ogon, mian. 7 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 364); rezygnował w r. 1777.

7. *Krajewski Jan Chryzostom* h. Trzaska, Kasztelan raciąźski, m. 1 sierpnia 1777 r. (Sig. 34, f. 37); † 1781 r.

8. *Sierakowski Maxymilian* h. Ogon, Podkomorzy płocki, mian. 5 maja 1781 r. (Sig. 35, f. 46); rezygnował w roku 1790.

9. *Zboiński Franciszek* h. Ogon, Kasztelan raciąźski, mian. 29 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 95).

Podlascy.

1. *Bykowski Mikołaj Jaxa* h. Gryf, Starosta zakroczymski, mian. w Pomorzanach 17 września 1688 r. (Sig. 14, f. 145); † 1705 r.

2. * *Godlewski Stanisław* h. Gozdawa, Starosta nurski, mian. 12 grudnia 1705 r. (Sig. 16, f. 199); † w r. 1709.

3. *Rzewuski Adam* h. Krzywda ([1]), Starosta wyszyński, mian. 12 marca 1710 r. (Sig. 17, f. 75). W tymże roku d. 2 maja (Sig. 17, f. 132), został mianowany bełzkim, a w jego miejsce tegoż dnia i r. *Buttler Jan* hr. na Międzylesiu i Krześlinie, Starosta nowski i drohicki, ale nominacya ta nie doszła ([2]), bo Rzewuski był daléj Kasztelanem podlaskim aż do śmierci zaszłéj w r. 1717, a kasztelanią wziął po nim:

4. *Kossakowski Dominik Piotr* na Twierdzy i Bohorodczanach h. Ślepowron, Rotmistrz chorągwi pancernéj, m. 13 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 75); † 1730 r.

([1]) W nominacyi przez niewiadomość, a raczéj nieuwagę kancelaryi koronnéj powiedziano, że otrzymuje kasztelanią po Bykowskim, choć ją otrzymał po Godlewskim.

([2]) w T. I str. 55, przyp. 2ᵃ Mon. Hist. Gen. Kossakowskiego mylnie podałem, za Niesieckim i Lelewelem, datę kasztelanii Buttlera.

5. *Kuczyński Wiktor* h. Ślepowron, Podkomorzy drohicki, mian. 20 października 1730 r. (Sig. 20, f. 283); † 1738 r.

6. *Miączyński Antoni* h. Suchekownaty, Starosta łucki, mian. 6 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79); postąpił na województwo podlaskie w r. 1771.

7. *Wilczewski Józef* h. Kroje, Podkomorzy wizski m. 9 grudnia 1771 r. (Sig. 32, f. 147); † 1779 r.

8. *Alexandrowicz Tomasz* h. Kruki, Kasztelan wizski, mian. 17 września 1779 r. (Sig. 34, f. 141); postąpił na województwo podlaskie w r. 1790.

9. *Ossoliński Józef* h. Topor, Starosta sandomierski, m. 26 października 1790 r. (Sig. 37, f. 89).

Połanieccy.

1. *Prusinowski Andrzej* h. Topor; rezygnował w roku 1700.

2. *Czermiński Felix* h. Wieniawa, Chorąży podlaski, m. 21 maja 1700 r. (Sig. 15, f. 73 i Metr. 242, f. 22); taż sama nominacya 15 lutego 1701 r. (Sig. 15, f. 79); postąpił na kijowską 1706 r.

3. * *Niemira Michał* herbu ...., Wojewodzic kijowski, mian. 30 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 230).

4. *Niemierzyc Władysław* h. Klamry? † 1712 r. (¹).

5. * *Ossoliński Jerzy z Tenczyna* h. Topor, Podstoli sandomierski, mian. 18 kwietnia 1712 r. (Sig. 17, f. 256) i drugi raz 20 października t. r. (Sig. 18, f. 11); postąpił na zawichostską w r. 1724.

6. * *Kochanowski* h. Korwin, Łowczy sandomierski, m. 20 grudnia 1724 r. (Sig. 21, f. 11); † 1731 r.

7. *Kochanowski Stanisław* h. Korwin, m. 7 marca 1731 r. (Sig. 22, f. 120); postąpił na radomską w r. 1737.

8. *Czyżowski Alexander z Czyżowa* h. Topor, Podczaszy bracławski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 40); † 1760 r.

(¹) Zdaje się, że 3 i 4 będą jedną osobą. Będzie to Michał Władysław Niemierzyc syn Stefana Wojewody kijowskiego.

9. *Lanckoroński Stanisław* h. Zadora, mian. 18 marca 1760 r. (Sig. 29, f. 210); † 1760 r.

10. *Pełka Adam Zygmunt* h. Radwan? Chorąży sandomierski, mian. 24 marca 1762 r. (Sig. 27, f. 552); postąpił na małogostską w r. 1764.

11. *Jabłonowski Andrzej* h. Pruss, m. 12 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 3); † 1773 r.

12 *Niemierzycz August* h. Klamry, Chorąży sandomierski, mian. 28 lipca 1773 r. (Sig. 32, f. 219); † 1774 lub 1775 roku.

13. *Święcicki Andrzej* h. Jastrzębiec, Sędzia ziemski radomski, mian. 15 lutego 1775 r. (Sig. 32 f. 325); † 1780 roku.

14. *Karwicki Józef Dunin* h. Łabędź, Regent kancelaryi Wielkiéj Koronnéj, mian. 4 stycznia 1781 r. (Sig. 36, f. 2); postąpił na zawichostską w r. 1782.

15. *Cieciszowski Antoni* h. Kolumna, Sędzia ziemski stężycki, mian. 20 lutego 1783 r. (Sig. 35, f. 104); † 1792 r.

16. *Kiciński Pius* h. Rogala, Poseł liwski, mian. 25 maja 1792 r. (Sig. 40, f. 14).

Poznańscy.

1. *Gurowski Melchior* h. Wczele; † 1702 r.

2. *Radomicki Andrzej* h. Kotficz, Kasztelan kaliski, m. 9 lutego 1704 r. (Sig. 16, f. 129); postąpił na województwo kaliskie w r. 1709.

3. *Radomicki Władysław* h. Kotficz. Starosta wałecki, mian. 19 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 51); postąpił na województwo poznańskie w r. 1729.

4. *Poniński Adam* h. Łodzia, Kasztelan gnieźnień., m. 14 maja 1729 r. (Sig. 22, f 7); † 1732 r.

5. *Koźmiński Maciej* h. Poraj, Kasztelan kaliski, mian. 30 czerwca 1732 r. (Sig. 22, f. 193); postąpił na województwo kaliskie w r. 1737.

6. *Mycielski Maciej* h. Dołęga, Kasztelan kaliski, mian. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 52); † 1748 r.

7. *Garczyński Stefan* h. własnego, Kasztelan kaliski, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); postąpił na województwo kaliskie w r. 1749.

8. *Gurowski Melchior* h. Wczele, Kasztelan kaliski, m. 11 stycznia 1749 r. (Sig. 27, f. 128); † 1756 r.

9. *Grudziński Karol* h. Grzymała, Kasztelan gnieźnieński, mian. 20 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 521); † 1758 r.

10. *Miaskowski Wojciech* h. Bończa? Kasztelan kaliski, mian. 18 października 1758 r. (Sig. 27, f. 447); postąpił na województwo kaliskie w r. 1760.

11. *Twardowski Ignacy* ze Skrzypny h. Ogon, Kasztelan międzyrzecki, mian. 11 sierpnia 1760 r. (Sig. 29, f. 228); postąpił na województwo kaliskie.

12. *Mielżyński Józef* h. Nowina, Kasztelan kaliski, mian. 21 marca 1763 r. (Sig. 29, f. 374); postąpił na województwo kaliskie.

13. *Zbijewski Roch* h. Rola, Kasztelan kaliski, mian. 28 kwietnia 1783 r. (Sig. 35, f. 113); postąpił na województwo gnieźnieńskie w r. 1790.

14. *Gurowski Rafał* h. Wczele, Kasztelan kaliski, mian. 27 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 94).

Przemętscy.

1. *Morawski Jan* h. Nałęcz? † 1716 r.

2. * *Mielżyński Krzysztof* h. Nowina, Starosta kcyński, mian. 19 stycznia 1717 r. (Sig. 19, f. 24); † 1721 r.

3. * *Poniński Adam* h. Łodzia, Kasztelan nakielski, m. 4 maja 1721 r. (Sig. 20, f. 7); postąpił na gnieźnień. 1722 r.

4. *Skoraszewski Mikołaj* h. Abdank, Kasztelan krzywiński, mian. 17 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 68); † 1729 r.

5. *Marszewski* (Konstanty) h. Rogala, mian. 16 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 8); † 1737 r.

6. *Tworzyański Jan* h. Abdank, Starosta mieścicki, m. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1764 r.

7. *Gurowski Rafał* h. Wczele, Starosta kolski, m. 14 grudnia 1764 r. (Sig. 31, f. 1); † 1781?

8. *Kwilecki Adam* h. Sreniawa, mian. 1781 r.

Przemyślscy.

1. * *Bełżecki Adam* h. Jastrzębiec, 1703 r. (Vol. Leg. VI, 109); postąpił na bełzką w r. 1710.

2. * *Wolski Szymon* h. Nowina? † 1716 r.
3. *Orzechowski Hieronim* h. Oksza? Mian. 12 grudnia 1716 r. (Sig 19, f. 7); † 1725 r.
4. *Sołtyk Mikołaj* h. własnego, Starosta grodziecki, m. 2 stycznia 1726 r. (Sig. 21, f. 56); † przed r. 1745.
5. *Ustrzycki Bazyli* h. Przestrzał, Stolnik przemyślski, mian. 23 września 1745 r. (Sig. 25, f. 206); † 1752 r.
6. *Charczewski Karol* h. Cholewa, mian. 2 września 1752 r. (Sig. 27, f. 226); umarł nim objął kasztelanią.
7. *Morski Antoni* h. Topor, Chorąży przemyślski, mian. 17 września 1752 r. (Sig. 28, f. 300); postąpił na lwowską 1764 roku.
8. *Drohojowksi Józef* h. Korczak, Chorąży żydaczowski, mian. 2 stycznia 1765 r. (Sig. 30, f. 19); † 1769 r. (według Lelewela).
9. *Szeptycki Szymon* herbu własnego, Podczaszy lwowski, mian. 1 sierpnia 1770 r. (Sig. 32, f. 95); † 1789 r.
10. *Czetwertyński Antoni Stanisław książę Światopełk* h. Leliwa odmienna, mian. 10 listopada 1790 r. (Sig. 37, fol. 92).

Raciążscy.

1. *Kempski Mikołaj* Bolestczyc, już w r. 1696 (Lelewel); † 1719 r.
2. * *Jeżewski Adam* Bolestczyc, mian. dnia 28 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 229); † przed r. 1725.
3. *Niszczycki Stanisław* h. Prawda, Kasztelanic płocki, mian. 9 września 1725 r. (Sig. 20, f 165); † 1740 r.
4. * *Mostowski Deodat* (Bogdan) h. Dołęga, Kasztelan sierpski, mian. 21 maja 1742 r. (Sig. 25, f. 139); postąpił na płocką w r. 1746.
5. *Niszczycki Walenty* h. Prawda, Podkomorzy płocki, mian. 3 listopada 1746 r. (Sig. 27, f. 7); rezygnował w roku 1760.
6. *Zieliński Jakób* h. Swinki, mian. 20 sierpnia 1760 r. (Sig. 27, f. 505); † przed rokiem 1772.

7. *Krajewski Jan Chryzostom* h. Trzaska, Instygator koronny. mian. 20 kwietnia 1772 r. (Sig. 32, f. 162); postąpił na płocką w r. 1777.

8. *Zboiński Franciszek Ksawery* h. Ogon, Starosta lipnicki, mian. 1 sierpnia 1777 r. (Sig. 34, f. 31); postąpił na płocką w r. 1790.

9. *Mostowski Tadeusz Antoni* h. Dołęga, Podstoli wyszogrodzki, mian. 29 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 95), ostatni. Późniéj Minister spraw wewnętrznych za Królestwa.

Radomscy.

1. *Morsztyn Franciszek* z Raciborska h. Leliwa, Chorąży sandomierski, mian. 22 stycznia 1699 r. (Sig. 15, f. 27); 1703 r. (Vol. Leg. VI, 109) † 1726 r.

2. * *Brzeziński Dunin Stanisław* h. Łabędź, mian. 11 lutego 1726 r. (Sig. 20, f. 175); rezygnował w r. 1732.

3. * *Dunin Piotr* h. Łabędź, Starosta zatorski, mian. 18 listopada 1732 r. (Sig. 23, f. 35); † 1736 r.

4. *Kochanowski Stanisław* h. Ślepowron, Kasztelan połaniecki, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 40); † 1756 r.

5. * *Moszyński Stanisław* h. Nałęcz, Podstoli sandomierski, mian. 6 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 363); † 1757 roku.

6. * *Karwicki Dunin* h. Łabędź, Chorąży radomski, m. 16 czerwca 1757 r. (Sig. 27, f. 396); † 25 lipca t. r.

7. *Potkański Józef* h. Brochwicz, Starosta zwoleński, m. 13 sierpnia 1757 r. (Sig. 29, f. 37); rezygnował w r. 1772.

8. *Swidziński Michał* ze Swidna h. Połukoza, Starosta radomski, mian. 13 maja 1775 r. (Sig. 32, f. 166); † 1789 roku.

9. *Suchodolski Wojciech* h. Janina, Chorąży chełmski, m. 15 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 93).

Rawscy.

1. *Załuski Hieronim* h. Junosza, już w roku 1703 (Vol. L. VI, str. 95); † 1714 r.

2. *Boski Franciszek Mikołaj* h. Jasieńczyk, Kasztelan sochaczewski, mian. 30 października 1714 r. (Sig. 18, f. 95), w r. 1716 zarazem Marszałek Nadw. Koron. (Sig. 19, f. 3); † 1718 r.

3. *Trzciński Wacław Aleksander* h. Rawa, Chorąży rawski, mian. 11 czerwca 1718 r. (Sig. 19, f. 118); † 1744 r.

4. *Nakwaski Józef* h. Pruss, Podkomorzy wyszogrodzki, mian. 15 września 1744 r. (Sig. 25, f. 168); † 1749 r.

5. *Trzciński Felicyan* h. Rawa, mian. 5 maja 1750 r. (Sig 27, f. 148); rezygnował 1763 r.

6. *Siemianowski Józef* h. Grzymała, Kasztelanic wieluński, m. 25 kwietnia 1763 r. (Sig. 29, f. 405); † 1768 r.

7. *Szymanowski Maciej Michał* h. Ślepowron, Starosta wyszogrodzki, mian. 8 stycznia 1769 r. (Sig. 32. f. 50); † 1772 r.

8. *Walicki Bazyli* h. Łada, Kasztelan sochaczewski, mian. 11 stycznia 1772 r. (Sig. 32, f. 152); postąpił na województwo rawskie w r. 1774.

9. *Łuszczewski Maciej* h. Korczak, Kasztelan sochaczewski, mian. 30 kwietnia 1774 r. (Sig. 32, fol. 264); † 1791 r.

10. *Mikorski Józef* h. Ostoja, Podkomorzy i Poseł gostyński, mian. 24 września 1791 r. (Sig. 39, f. 11).

Rogozińscy.

1. * *Potocki Przecław* h. Szeliga, Łowczy kaliski, mian. 23 października 1699 r. (Sig. 15, f. 71); † 1709 r..

2. * *Koźmiński Adam* h. Poraj, Miecznik kaliski, mian. 1 marca 1710 r. (Sig. 17, f. 69); † 1717 r.

3. *Lipski Prokop* h. Grabie, Stolnik poznański, mian. 16 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 80); † 1728 r.

4. *Molski Józef* h. Nałęcz, Stolnik kaliski, mian. 17 czerwca 1728 r. (Sig. 21, f. 175); † 8 stycznia 1731 r.

5. *Rozdrażewski Franciszek* h. Doliwa, Starosta pyzdrski, mian. 15 lutego 1731 r. (Sig. 22, f. 82); † 1743 r.

6. *Molski Maxymilian* h. Nałęcz, mian. 9 września 1744 r. (Sig. 26, f. 166); † 1764 r.

7. *Gajewski Rafał* h. Ostoja, Chorąży wschowski, mian. 15 grudnia 1764 r. (Sig. 31, f. 1); † 1775 r.

8. *Rogaliński Stanisław* h. Łodzia, Kasztelan lendzki, mian. 1 czerwca 1776 r. (Sig. 32, f. 378); postąpił na międzyrzecką w r. 1780.

9. *Potocki Józef* h. Szeliga, Kasztelan krzywiński, m. 20 czerwca 1780 r. (Sig. 35, f. 7).

10. *Kwilecki Jan Józef* h. Sreniawa, Kasztelan biechowski; postąpił na międzyrzecką w r. 1787.

11. *Malczewski Adam* h. Abdank, Pisarz ziems. wschowski, mian. 22 stycznia 1787 r. (Sig. 37, f. 4).

Rozpirscy.

1. *Walewski Zygmunt* h. Roch, w styczniu 1702 r. (Sig. 15, f. 158); † 1716 r.

2. *Biernacki Władysław* h. Poraj, Cześnik sieradzki, mian. 5 stycznia 1717 r. (Sig. 19, f. 19); † 1726 r.

3. * *Zapolski Michał* h. Pobóg, Chorąży sieradzki, m. 16 kwietnia 1726 r. (Sig. 21, f. 74); † 1729 r.

4. * *Walewski Jan* h. Roch, Podstoli sieradzki, m. 16 maja 1729 r. (Sig. 29, f. 8); † 1733 r.

5. *Rychłowski Kazimierz* h. Nałęcz, Chorąży Większy sieradzki, mian. 26 lutego 1734 r. (Sig. 24, f. 6); postąpił na sieradzką w r. 1752.

6. *Walewski Jan* h. Roch, Chorąży piotrkowski, mian. 14 września 1752 r. (Sig. 28, f. 298); † 1755 r.

7. *Garczyński Edward* h. własnego, mian. 26 maja 1755 r. (Sig. 28, f. 476).

Rypińscy.

1. *Dziewanowski Andrzej* h. Jastrzębiec, mian. 6 lipca 1699 r. (Sig. 15, f. 57); postąpił na słońską 1704 r.

2. * *Łochocki Stefan* h. Junosza; postąpił na dobrzyńską w r. 1722.

3. * *Tarnowski* h. Rola, mian. 16 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 64); † 1731 r.

4. * *Rościszewski* h. Junosza, mian. 22 grudnia 1731 r. (Sig. 22, f. 149); † 1734 r.

5. *Trzciński Adam à Canden* h. Leliwa odmienna, m. 24 października 1734 r. (Sig. 24, f. 25); postąpił na dobrzyńską 1748 r.

6. *Wolski Józef* herbu ....., Starosta kruszwicki, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, fol. 66); postąpił na lubelską w r. 1750.

7. * *Radziejowski Karol* h. Junosza?, Chorąży kowalski, Pułkownik wojsk koronnych, mian. 20 maja 1750 r. (Sig. 27, f. 152); † 1752 r.

8. *Bieganowski Stanisław* h. Grzymała, mian. 7 września 1752 r. (Sig 27, f. 231); † 1765 r.

9. *Podoski Michał* h. Junosza, Starosta rypiński, mian. 1 czerwca 1765 r. (Sig. 30, fol. 55); postąpił na dobrzyńską w r. 1775.

10. *Rokitnicki Tomasz* h. Prawda, Chorąży dobrzyński, mian. 22 listopada 1775 r. (Sig. 32, f. 359); rezygnował w r. 1782.

11. *Zieliński Szymon* h. Swinki, Chorąży nurski, mian. 6 lipca 1782 r. (Sig. 35, fol. 83); † 1785 r.

12. *Zieliński Ludwik* h. Swinki, Łowczy płocki, mian. 6 lutego 1786 r. (Sig. 35, f. 236).

Sandeccy.

1. * *Dembiński Franciszek* h. Rawa, Miecznik krakowski, mian. 15 września 1697 r. (Sig. 15, f. 2); postąpił na wojnicką w r. 1709.

2. *Czerny Andrzej* h. Nowina, Burgrabia krakowski, mian. 10 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 31); † 1720 r.

3. * *Chwalibóg Stanisław z Janowic* h. Strzemię, Podstoli krakowski, mian. 28 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 225); † 1724 r.

4. * *Stadnicki Piotr ze Żmigroda* h. Sreniawa, Kasztelan biecki, mian. 20 października 1724 r. (Sig. 20, f. 127); postąpił na wojnicką 1728 r.

5. *Morsztyn Jędrzej* h. Leliwa, Kasztelan biecki, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 238); † 1752 r.

6. *Wodzicki Piotr* h. Leliwa, Kasztelan biecki, mian. 6 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 283); † 1765 r.
7. *Męciński Wojciech* h. Poraj, Starosta radomski, m. 18 czerwca 1765 r. (Sig. 31, f. 28) i drugi raz 5 maja 1770 r. (Sig. 32, fol. 86); † 1771 r.
8. *Ankwicz Stanisław* h. Abdank, Kasztelan biecki, m. 19 listopada 1771 r. (Sig. 32, f. 145); rezygnował w r. 1781.
9. *Ankwicz Józef* h. Abdank, Sędzia Tryb. Koron., m. 19 stycznia 1782 r. (Sig. 35, f. 63); rezygnował w r. 1791.
10. *Remiszowski Aleksander* h. Jelita, mian 5 grudnia 1791 r. (Sig. 37, f. 130).

Sandomierscy.

1. *Myszkowski Józef Gonzaga z Mirowa, Margrabia Pinczowski* h. Jastrzębiec, 1703 r. (Vol. Leg. VI, 100); † 1728 roku.
2. *Łubieński Bogusław* h. Pomian, Podstoli Koronny, Generał-Lejtnant wojsk koronnych, mian. 15 czerwca 1728 roku (Sig. 20, f. 233 i Sig. 21, f. 174); † 1738 r.
3. *Konarski Michał* h. Gryf, Kasztelan wiślicki, mian. 11 czerwca 1740 r. (Sig 26, f. 118); rezygnował w r. 1746.
4. *Ossoliński Antoni* h. Topor, Starosta przyłuski, Generał-Major wojsk koronnych, mian. 27 listopada 1746 r. (Sig. 28, f. 25); † 1757 r.
5. *Sołtyk Michał* h. własnego, Kasztelan wiślicki, mian. 3 lipca 1757 r. (Sig. 27, f. 398); rezygnował w r. 1761.
6. *Sołtyk Maciej* h. własnego, Podkomorzy sandomierski, mian. 7 czerwca 1761 r. (Sig. 29, f. 290); postąpił na województwo sandomierskie w r. 1774.
7. *Łącki Adam* herbu Lis, Kasztelan czechowski, m. 20 marca 1774 r. (Sig. 32, f. 256); † 1784 r.
8. *Popiel Paweł* h. Sulima, Kasztelan małogostski, m. 9 sierpnia 1784 r. (Sig. 35, f. 192).

Sanoccy.

1. *Firlej Jan z Dąbrowicy* h. Lewart, już w r. 1699 (Vol. L. VI, 68); † 1700 r. lub 1701.

2. *Ożarowski Bronisław* h. Rawa, Stolnik wendeński, mian. 14 czerwca 1701 r. (Sig. 15, f. 81 i Metr. 242 f. 78).

3. *Jarontowski Adam* h. Pruss; † 1712 r.

4. *Ustrzycki Klemens* h. Przestrzał, mian. 3 listopada 1712 r. (Sig. 18, f. 12); rezygnował 1720 r.

5. *Grabiński Józef* h. Pomian, Stolnik sandomierski, mian. 5 marca 1720 r. (Sig. 19, f. 241) i drugi raz po śmierci Ustrzyckiego 24 kwietnia 1720 r. (Sig. 19, f. 294); rezygnował 1750 r.

6. * *Stadnicki Józef* h. Sreniawa, Chorąży sanocki, mian. 30 maja 1750 r. (Sig. 27, f. 158); † 1752 r.

7. *Bukowski Jerzy* h. Osorya, mian. 2 września 1752 r. (Sig. 27, f. 226); rezygnował 1757 r.

8. *Bukowski Antoni* h. Osorya, Chorąży sanocki mian. 20 grudnia 1757 r. (Sig. 27, f. 416); † 1762 r.

9. *Błoński Bogusław* h. Rogala, Stolnik sanocki, mian. 20 grudnia 1757 r. (Sig. 27, f. 416); † 1765 lub 1766 r.

10. *Malicki Józef* h. Junosza, Podkomorzy sanocki, m. 21 marca 1766 r. (Sig. 31, f. 63); rezygnował 1780 r.

11. *Marchocki Adalbert* h. Ostoja, (mylnie w Lelewelu Morskim nazwany), mian. 9 marca 1780 r. (Sig. 33, f. 126); † 1788 r.

12. *Markowski Franciszek* h. Bończa, Chorąży województwa podolskiego, mian. 16 kwietnia 1788 r. (Sig. 37, fol. 31).

Santoccy.

1. * *Zaleski Aleksander* na Otoku h. Dołęga, mian. w listopadzie 1701 r. (Sig. 15, f. 139).

2. *Gajewski* (Łukasz?) h. Ostoja † 1703 r, po nim mianowano kogoś d. 13 lutego 1703 r., lecz nazwiska podskrobano i napisano *Wilhelma Tym;* zdaje się, że w tym czasie nastąpił:

3. *Smoszewski Stanisław* h. Topor, a po nim

4. *Święcicki Wojciech* h. Jastrzębiec, mian. przed 7 listopada 1705 r. (Sig. 16, f. 194); rezygnował w r. 1732.

5. *Zakrzewski Telesfor* h. Wyssogota, mian. 6 maja 1732 r. (Sig. 22, f. 171); † 1736 r.

6. *Kwilecki Łukasz* h. Sreniawa, mian. 19 lipca 1736 r.; postąpił na lendzką w r. 1737.

7. * *Zakrzewski Jędrzej* h. Wyssogota, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41) i drugi raz 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, fol. 45).

8. *Szołdrski Bartłomiej* h. Łodzia, mian. 30 maja 1738 r. (Sig. 26, f. 64); postąpił na biechowską w r. 1744.

9. * *Zakrzewski Józef* h. Wyssogota, Podczaszy wschowski, mian. 3 listopada 1744 r. (Sig. 25, f. 175).

10. *Raczyński Leonard* h. Nałęcz, Generał-Major wojsk koronnych, mian. 5 października 1746 r. (Sig. 25, f. 210); † 1756 r.

11. * *Zakrzewski Antoni* h. Pomian? Starosta radziejowski, mian. 20 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 522); postąpił na biechowską w r. 1757.

12. * *Malczewski Maciej* h. Abdank, Miecznik kaliski, mian. 28 września 1757 r. (Sig. 29, f. 52); † 1769 r.

13. * *Moszczyński Stefan* h. Nałęcz, Miecznik wschowski, mian. 4 listopada 1769 r. (Sig. 32, f. 74); † 1772 r.

14. * *Szczaniecki Prokop* h. Osorya, Cześnik poznański, mian. 15 stycznia 1772 r. (Sig. 32, f. 153); postąpił na kamieńską.

15. *Komorowski Jakób* h. Korczak, Starosta nowosielski, mian. 15 października 1772 r. (Sig. 33, fol. 186); † 1781 r.

16. *Lipski Jan* h. Grabie? Wojski Większy i Sędzia Surrogat grodzki kaliski, mian. 28 grudnia 1781 r. (Sig. 35, f. 60); † 1786 r.

17. *Krzyżanowski Michał* h. Swinki? Podczaszy poznański, mian. 2 kwietnia 1786 r. (Sig. 36, f. 40); postąpił na międzyrzycką w r. 1790.

18. *Zakrzewski Nikodem* h. Pomian? Łowczy poznański, mian. 18 grudnia 1790 r. (Sig. 37, f. 98).

Sieradzcy.

1. *Doenhoff Franciszek* h. własnego, Kasztelan płocki, mian. 2 kwietnia 1699 r. (Sig. 15, f. 43); † 1703? r.

2. * *Zapolski Franciszek Antoni* Kasztelan wieluński, mian. przed 15 lipca 1703 r. (Metr. Kor. Ks. 243, f. 97).

3. * *Tarnowski Michał Stanisław* h. Rolicz, występuje w poście 1712 r. (Metr. Kor. Ks. 246, f.º 21), i w czerwcu 1715 r. (Sig. 18, f. 146); † . . . . .; miał być wprzód bieckim.

4. *Tarnowski Antoni* h. Rola, mian. . . . . . .; rezygnował w 1729 roku.

5. *Mycielski Antoni* h. Dołęga, Starosta wschowski, mian. 10 sierpnia 1729 r. (Sig. 22, f. 20); † 1742? r.

6. *Mycielski Józef* h. Dołęga; † 1752 r.

7. *Rychłowski Kazimierz* h. Nałęcz, Kasztelan rozpirski, mian. 14 września 1752 r. (Sig. 28, f. 298); † 1757 r.

8. *Mączyński Jan* h. Swinki, Kasztelan spicimirski, m. 14 czerwca 1758 r. (Sig. 29, f. 87); rezygnował w r. 1776.

9. *Mączyński Aleksander* h. Swinki, Chorąży sieradzki, mian. 4 lutego 1776 r. (Sig. 32, f. 367); † 1780 r.

10. *Biernacki Władysław* h. Poraj, Chorąży sieradzki, mian. 27 listopada 1780 r. (Sig. 36, f. 1); rezygnował w roku 1788.

11. * *Biernacki Paweł* h. Poraj, Chorąży piotrkowski, mian. 18 lutego 1788 r. (Sig. 37, f. 26).

Sierpscy v. Sieprscy.

1. *Nieborski Kazimierz* h. Lubicz; † 1705 r. przed 12 grudnia (Sig. 16, f. 199).

2. * *Szydłowski Piotr* h. Lubicz, Łowczy płocki, mian. 12 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 225); rezygnował w r. 1722.

3. *Mostowski Bogdan* h. Dołęga, Stolnik płocki, mian. 27 listopada 1722 r. (Sig. 22, f. 48); postąpił na raciążską w r. 1742.

4. * *Ciecholewski.....* herbu....., mian. 20 maja 1742 r. (Sig. 26, f. 136); † 1748 r.

5. *Wessel Waleryan* h. Rogala, Sędzia ziemski zakroczymski, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1762 roku.

6. *Popiel Józef* h. Sulima, Starosta cecyniowski, mian. 27 kwietnia 1762 r. (Sig. 27, f. 556); postąpił na lwowską w maju 1777 r.

7. * *Podoski Tymoteusz* h. Junosza, mianowany i umarł w czerwcu 1777 r.

8. *Rościszewski Franciszek* h. Junosza, Sędzia ziemski płocki, mian. 16 lipca 1777 r. (Sig. 34, f. 34); † 1788 r.

9. *Strzembosz Antoni* h. Jastrzębiec, Chorąży raciąższki, mian. 16 maja 1782 r. (Sig. 35, f. 73); † 1788 r.

10. *Mlicki Kajetan* h. Dołęga, Podstoli województwa płockiego, mian. 5 kwietnia 1788 r. (Sig. 37, f. 29).

Słońscy.

1. *Zakrzewski Kazimierz* h. Ogon, Podczaszy inowrocławski, mian. w marcu 1688 r. (Sig. 14, f. 104); † 1704 r.

2. * *Dziewanowski Andrzej* h. Jastrzębiec, Kasztelan rypiński, mian. 25 października 1704 r. (Sig 16, f. 180); postąpił na dobrzyńską w r. 1713.

3. * *Podoski Andrzej* h. Junosza, Pisarz ziems. i grodzki ciechanowski, mian. 29 stycznia 1713 r. (Sig. 18, f. 19); † 1722 roku.

4. * *Charczewski Sebastyan* h. Cholewa, Podstoli sanocki, mian. 7 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 59); † 1737 r.

5. *Umiński Jędrzej* h. Cholewa, Skarbnik Brześć-kujawski, mian. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 43); † 1744 r.

6. *Charczewski Jan* h. Cholewa, mian. 28 sierpnia 1744 r. (Sig. 26, f. 163); † 1746 r.

7. *Mier Wilhelm* h. własnego, Generał kawaleryi, mian. 2 października 1746 r. (Sig. 26, f. 206); † 1758 r.

8. *Potocki Felicyan* h. Pilawa? Starosta krasnostawski, mian. 13 lutego 1758 r. (Sig. 27, f. 422); † 1765 r.

9. * *Wisłocki Kilian* h. Sas, Stolnik trembowelski, m. 9 grudnia 1765 r. (Sig. 30, f. 88); postąpił na .....

10. *Suchodolski Adam* h. Janina, Pisarz ziemski lubelski, mian. 8 czerwca 1766 r. (Sig. 30, f. 113); † 1767 r.

11. *Szydłowski Szymon Kazimierz*, h. Pobóg, Podkomorzy Nadworny Koronny, mian. 3 sierpnia 1767 r. (Sig. 30, f. 155); postąpił na żarnowską w r. 1772.

12. *Grodzicki Stanisław* h. Łada, Vice-Instygator Koronny, mian. 2 czerwca 1772 r. (Sig. 32, f. 168); postąpił na oświecimską w r. 1775 r.
13. *Piegłowski Józef* h. Nałęcz, Chorąży ciechanowski, mian. 7 grudnia 1775 r. (Sig. 32, f. 361); † 1778 r. .
14. * *Sierakowski Teodor* h. Ogon, Szambelan J. Kr. M., mian. 14 marca 1778 r. (Sig. 34, f. 63); † 1787 r.
15. *Sierakowski Kajetan* h. Ogon, Starosta bobrownicki, mian. 1 października 1787 r. (Sig. 38, f. 16).

Sochaczewscy.

1. * *Boski Mikołaj* h. Jasieńczyk przed 18 czerwca 1712 r. (Sig. 17, f. 250); postąpił na rawską w r. 1714.
2. * *Łayszczewski* albo *Łaściszewski* h. Ślepowron, Podkomorzy sochaczewski, mian. 30 października 1714 r. (Sig. 18, f. 95); † 1715 r.
3. *Gozdzki Franciszek* h. Doliwa, mian. 1 września 1715 r. (Sig. 18, f. 173); postąpił na czerniechowską w 1716 r.
4. *Cieszkowski Krzysztof* h. Dołęga, Podkomorzy czerniechowski, mian. 28 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 11); † 1720 r.
5. *Łuszczewski Waleryan* h. Grabie, Cześnik sochaczewski, m. 16 grudnia 1720 r. (Sig. 19, f. 347); † 1738 r.
6. *Łuszczewski Franciszek* h. Nałęcz, Chorąży trębowelski, mian. 30 grudnia 1738 r. (Sig. 25, f. 69); † 1748 r.
7. *Mierzejewski Krzysztof* h. Szeliga, Kasztelan konarski-łęczycki, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1752 r.
8. *Cieszkowski Ludwik Stanisław* h. Dołęga, Generał-Major wojsk koronnych, mian. 5 września 1752 r. (Sig. 27, f. 227); † 1757 r.
9. *Suffczyński Kacper* h. Szeliga, mian. 9 listopada 1757 r. (Sig. 27, f. 409).
10. *Walicki Bazyli* h. Łada, w r. 1762 (T. E. 66-a, fol. 215); postąpił na rawską w r. 1772.
11. *Łuszczewski Maciej* h. Korczak? Starosta łęczycki, mian. 26 lutego 1772 r. (Sig. 32, f. 157); postąpił na rawską w r. 1774.

12. *Lesiewski Gabryel* h. Ogon? Chorąży rawski, mian. 9 maja 1774 r. (Sig. 32, f. 266); † 1775 r.
13. *Lasocki Adam* h. Dołęga, Stolnik sochaczewski, m. 30 maja 1775 r. (Sig. 32, f. 350).

Spicimirscy.

1. *Pstrokoński Maciej* z Bużenina h Poraj, już w roku 1685 i 1694 (Sig. 14 i 15) i 1699 (Metr. Kor. 242, f. 15); postąpił na województwo brzesko-kujawskie w r. 1706.
2. * *Pstrokoński* h. Poraj, mian. 17 maja 1706 r. (Sig. 16, f. 234); rezygnował w 1711 r.
3. *Walewski Kazimierz* h. Roch, mian. 18 czerwca 1711 r. (Sig. 17, f. 219); † 1735 r.
4. *Mączyński* (nie Miączyński, jak mylnie w Lelewelu) *Wojciech* h. Swinki, mian. 26 listopada 1735 r. (Sig. 26, f. 2); † 1750 r.
5. *Mączyński Jan* h. Swinki, mian. 25 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 222); postąpił na sieradzką w r. 1758.
6. *Rychłowski Franciszek* h. Nałęcz, Podczaszy sieradzki, mian. 14 czerwca 1758 r. (Sig. 29, f. 87); rezygnował 1765 roku.
7. *Przerembski Jan* h. Nowina, Chorąży piotrkowski, mian. 8 lipca 1765 r. (Sig. 31, f. 30); † 1768 r.
8. *Walewski Stanisław* h. Roch v. Kolumna, Chorąży radomskowski. mian. 8 marca 1768 r. (Sig. 32, f. 15); † 1770 r.
9. *Rychłowski* Stanisław h. Nałęcz, Chorąży piotrkowski, mian. 23 czerwca 1770 r. (Sig. 32, f. 90); rezygnował w r. 1780.
10. *Cielecki Zaręba Jan* h. Zaremba, Starosta prusinowski, mian. 7 grudnia 1780 r. (Sig. 36, fol. 1); † 1788 r.
11. *Męciński Adam Wojciech* h. Poraj, Starosta bodaczowski, mian. 5 kwietnia 1788 r. (Sig. 37, f. 29).

Szremscy.

1. *Naramowski Adam* h. Łodzia, w latach 1699 i 1701 (Sigil. 15, f 32 i 136). Umarł według Niesieckiego w r.

1732; może to ma być 1723, albo téż rezygnował na kilka lat przed śmiercią, bo

2. *Mielżyński Franciszek* h. Nowina, występuje już w roku 1729, (Sig. 22, 12); † 1738 r.

3. *Kołaczkowski Adam Hieronim* h. Abdank, Sędzia ziems. wschowski, mian. 30 maja 1738 r. (Sig. 26, f. 66); † 1746 r.

4. *Bniński Rafał* h. Łodzia, mian. 5 października 1746 r. (Sig. 25, f. 210); rezygnował 1769 r.

5. *Koszutski Karol* h. Laski, mian. 5 lipca 1769 r. (Sig. 32, f. 66); ostatni.

Warszawscy.

1. * *Czosnowski Stanisław* h. Roch, już w r. 1699 i 1703 r., (vol. leg. VI, 70, 110); † 1720 r.

2. *Skulski Aleksander* h. Rogala, mian. 28 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 225); † 1720 r.

3. *Wessel Adalbert* h. Rogala, mian. 27 kwietnia 1720 r. (Sig. 19; f. 287); rezygnował 1748 r.

4. *Benoë Paweł* h. Taczała, Instygator koronny, mian. 20 stycznia 1749 r. (Sig. 28, f. 130); † 1755 r.

5. *Sołtyk Maciej* h. własnego, mian. 7 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 515); † 1780 r.

6. *Sobolewski Maciej* h. Ślepowron, Pisarz ziemski i grodzki warszawski, mian. 14 marca 1780 r. (Sig. 33, fol. 127).

Wieluńscy dawniéj Rudzcy.

1. *Zapolski Franciszek Antoni* h. Pobóg, Stolnik brzesko-kujawski, mian. przed 3 sierpnia 1697 r. (Sig. 15, f. 7), jako Kasztelan wieluński występuje w latach 1699, 1702, 1703, (Sig. 15 i 16), został sieradzkim w r. 1703.

2. * *Walichnowski* albo *Walknowski Stanisław* h. Wieruszów, Wojski wieluński, mian. d. 15 lipca 1703 r. (Metr. Kor. Ks. 243, f. 97); † 1709 r.

3. * *Wężyk Franciszek* h. własnego, Podstoli wieluński, mian. 19 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 47); † 1714 r.

4. *Siemianowski Franciszek* h. Grzymała, Kasztelanic wieluński, m. 11 lutego 1715 r. (Sig. 18, f. 122); † 1750 r.

5. *Gałecki Franciszek* h. Junosza, mian. 16 września 1750 r. (Sig. 28, f. 228); † 1760 r.

6. *Bartochowski Władysław* h. Rola, Łowczy sieradzki, mian. 14 maja 1760 r. (Sig. 29 f. 224); † 1780 r.

7. *Karsznicki Ludwik* h. Jastrzębiec? Podkomorzy wieluński, mian. 4 lipca 1780 r. (Sig. 35, f. 8).

Wiślicey.

1. *May Stanisław z Sielnicy* h. Starykoń, Podstoli krakowski, mian. przed 25 września 1697 r. (Metr. 220, f. 6); jeszcze w r. 1699 (Vol. Leg. VI, 54); † przed r. 1704, bo

2. *Szembek Franciszek Aleksander* h. własnego występuje już w r. 1704 (Sig. 16, f. 159); † 1724 r.

3. *Krasiński Aleksander* h. Ślepowron, Chorąży sandomierski, m. 19 września 1724 r. (Sig. 20, f. 125); † 1730 r.

4. *Konarski Michał* h. Gryf, mian. 5 stycznia 1731 r. (Sig. 22, f. 74); postąpił na sandomierską w r. 1740.

5. *Morsztyn Jan* h. Leliwa, Starosta sieradzki, mian. 30 września 1740 r. (Sig. 26, f. 49); † 1748 r.

6. *Sołtyk Michał* h. własnego, Chorąży sandomierski, mian. 17 sierpnia 1748 r. (Sig. 27, f. 88); postąpił na sandomierską w r. 1757.

7. *Jabłonowski Roch* h. Pruss, Starosta bukowiński, m. 3 lipca 1757 r. (Sig. 27, f. 398), do r. 1772 według Lelewela.

8. *Kochanowski Franciszek Ksawery* h. Ślepowron, od 1772 do 1782 r.

9. *Sołtyk Tomasz* h. własnego, Kasztelan zawichostski, mian. przed 24 listopada 1782 r. (Sig 36, f. 25).

Wizscy.

1. *Rostkowski Kazimierz* h. Dąbrowa, już w r. 1699 (Vol. Leg. VI, f. 70); † 1714 r.

2. *Zaleski Jan Stanisław* h. Chomąto, Chorąży nurski, mian. 21 marca 1714 r. (Sig. 18, f. 71); † 1725 r.
3. * *Wilczewski Stanisław* h. Kroje, Chorąży wizski, mian. 7 maja 1726 r. (Sig. 21, f. 81.....
4. * *Zaleski Władysław* h. Chomąto, Stolnik nurski, Starósta surażski, mian. 22 kwietnia 1727 r. (Sig. 21, f. 147); † 1737 r.
5. *Stoiński Hyacynt* h. Janina, Sędzia ziemski lubelski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); rezygnował w roku 1738.
6. *Roztworowski Jan* h. Nałęcz, mian. 30 grudnia 1738 r. (Sig. 25, f. 69); † 1742 r.
7. *Szpilewski Gabryel Neronowicz* h. Ostrogskich, Podstoli wizski, m. 21 maja 1742 r. (Sig. 25, f. 135); † 1750 r.
8. *Czarnecki Jan Antoni* h. własnego, Sędzia generalny wojsk W. X. L., mian. 18 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 218); postąpił na bracławską w r. 1762.
9. *Krasiński Jan* h. Ślepowron, mian. 18 marca 1762 r. (Sig. 29, f. 310); † 1764 r.
10. *Karaś Kazimierz* h. Dąbrowa, Cześnik liwski, mian. 19 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 8); † 1775 r.
11. *Alexandrowicz Tomasz* h. Kruki, Marszałek Nadw. Kor., mian. 18 marca 1775 r. (Sig. 32, f. 333); postąpił na podlaską w r. 1779.
12. *Opacki Chryzanty* h. Pruss, Chorąży wizski, mian. 17 września 1779 r. (Sig. 34, f. 141).

Wojniccy.

1. *Szembek Przecław Stefan ze Słupowa* h. własnego, Starosta biecki, mian. 5 czerwca 1696 r. w Willanowie, (Sig. 15, f. 94); † 1701 r.
2. *Dąbski Jan* h. Godziemba, Chorąży Nadworny Kor., mian. 8 marca 1702 r. (Sig. 15, f. 167); † 1709 r.
3. *Dębiński Franciszek* h. Rawa, Kasztelan sandecki, mian. 10 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 31); † 1728 r.
4. *Stadnicki Piotr Konstanty* h. Sreniawa, Kasztelan sandecki, mian. 16 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 234); jest

i druga nominacya z dnia 19 czerwca 1728 r. (Sig. 20, fol. 238); † 1746 r.

5. *Czerny Franciszek* h. Nowina, Kasztelan oświecimski, mian. 28 września 1746 r. (Sig. 26, f. 205); rezygnował w r. 1759 czy 1760.

6. *Jordan Adam* h. Trąby, Generał-Adjutant wojsk koronnych, m. 23 lutego 1760 r. (Sig. 29, fol. 204); † 1764 r.

7. *Dębiński Stanisław* h. Rawa, mian. 15 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 5); postąpił na krakowską 1779 r.

8. * *Kluczewski* albo *Kluszewski Wojciech*, Kasztelan biecki, mian. w r. 1779, lecz zaraz umarł (Cfr. Sig. 34, f. 154 i 35 f. 18).

9. *Małachowski Piotr* h. Nałęcz, Starosta oświecimski, mian. 15 stycznia 1780 r. (Sig. 34, f. 154); postąpił na województwo krakowskie w r. 1781.

10. *Ożarowski Piotr Alkantary* h. Rawa, Starosta surażski, mian. 29 grudnia 1781 r. (Sig. 35, f. 61).

Wołyńscy.

1. *Ledochowski Franciszek* h. Szaława, Podkomorzy krzemieniecki, mian. 25 września 1697 r. (Sig. 15, fol. 5); † 1704 r.

2. *Wielhorski Wacław* h. Kierdejów, Podkomorzy włodzimirski, mian. 14 października 1704 r. (Sig. 16, f. 179); † 1709 r.

3. *Liniewski Michał* h. własnego, Kasztelan lubaczowski, mian. 27 października 1709 r. (Sig. 17, f. 9); † 1714 r.

4. *Ledochowski Stanisław* h. Szaława, Podkomorzy krzemieniecki, mian. 21 marca 1714 r., późniéj dzielny Marszałek konfederacyi tarnogrodzkiéj i Wojewoda wołyński. Nominacya została widać cofniętą, pewno dla konfederacyi tarnogrodzkiéj, bo po Liniewskim kasztelanią otrzymał:

5. *Cetner Jan* h. Przyrowa, Starościc lwowski, mian. 13 listopada 1719 r. (Sig. 18, f. 97); † 1724 r.

6. *Olszański Mikołaj* h. Ślepowron? Chorąży wołyński, mian. 17 listopada 1724 r. (Sig. 20, f. 133); † 1731 r.

7. *Wyżycki Karol* h. Gierałt, Podkoniuszy Litewski, mian. 29 listopada 1731 r. (Sig. 22, f. 132); † 1737 r.

8. *Pepłowski Jan Paweł* h. Gozdowo, Podkomorzy podolski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1740 r.
9. *Czacki Michał* h. Swinki, Stolnik wołyński, mian. 11 czerwca 1740 r. (Sig. 26. f. 118); † 1745 r.
10. *Ledochowski Adam* h. Szaława, Starosta włodzimirski, mian. 27 września 1745 r. (Sig. 25, f. 207); † 1754 r.
11. *Ledochowski Michał* h. Szaława, Starosta rawicki, mian. 31 października 1754 r. (Sig. 28, f. 408); rezygnował w r. 1784.
12. *Młocki Franciszek* h Prawda?. Chorąży czerniechowski, mian. 28 lutego 1784 r. (Sig. 35, f. 166).

Wyszogrodzcy.

1. * *Karnkowski* h. Junosza; † 1724 r.
2. * *Żórawski Kazimierz* h. Trzaska, Łowczy zakroczymski, mian. 1 sierpnia 1724 r. (Sig. 20, f. 120); † 1737 r.
3. *Staniszewski Jan* h. Pobóg, Chorąży łomżyński, m. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1744 r.
4. *Czosnowski Antoni Kolumna*, mian. 15 września 1744 r. (Sig. 25, f. 168); † 1746 r.
5. *Giżycki Bartłomiej* h. Gozdowo, Podczaszy czerski, mian. 3 czerwca 1746 r. (Sig. 26, fol. 201); † 1768 r.
6. *Wykowski Kazimierz* h. Jastrzębiec, Starosta niechorowski, mian. 6 stycznia 1769 r. (Sig. 32, f. 50); † 1777 r.
7. *Kanigowski Franciszek* h. Lis, Stolnik wyszogrodzki, mian. 20 października 1777 r. (Sig. 34, f. 46); † 1785 r.
8. *Zieliński Ignacy* h. Swinki? Stolnik rożański, m. 5 marca 1785 r. (Sig. 36, f. 33).

Zakroczymscy.

1. *Bieliński Adam* h. Junosza; † 1716 r.
2. *Wessel Franciszek* h. Rogala, m. 11 grudnia 1716 r. (Sig. 19, f. 6); † 1724 r.
3. *Mierzejewski* (Walenty-Kazimierz) h. Szeliga, mian. 4 maja 1724 r. (Sig. 20, f 104); † 1737 r.

4. *Łopacki* (Fryderyk Jędrzej) h. Lubicz, Podstoli ciechanowski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1748 r.

5. *Ostrorog Józef* Hrabia h. Nałęcz, Stolnik czerski, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1750 r.

6. *Krasiński Antoni* h. Ślepowron, Cześnik płocki, m. 20 maja 1750 r. (Sig. 27, f. 152); † 1762 r.

7. *Rostworowski Jan* h. Nałęcz, Starosta czerski, mian 12 maja 1762 r. (Sig. 27, f. 558); † 1774 r.

8. *Korzeniewski Leon* h. Nałęcz? Starosta żołkiński, m. 18 lutego 1775 r. (Sig. 32, f. 326); † 1785 r.

9. *Prażmowski Franciszek* h. Belina, Sędzia ziemski czerski, mian. 6 maja 1785 r. (Sig. 36, f. 33).

Żarnowscy.

1. *Marchocki Mikołaj Scibor* h. Ostoja, Miecznik przemyślski, mian. d. 19 lutego 1694 r. (Sig. 15, f. 66); rezygnował w listopadzie 1713 r.

2. * *Marchocki Aleksander* h. Ostoja, mian. 28 listopada 1713 r. (Sig. 18, f. 65); † 1722 r.

3. *Stępkowski Jakób* h. Suchekomnaty, mian. 24 listopada 1722 r. (Sig. 20, f. 44).

4. *Kochanowski Franciszek Ksawery* h. Ślepowron, m. 12 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 3); postąpił na zawichostską w r. 1772 r.

5. *Szydłowski Symeon* h. Lubicz, Kasztelan słoński, mian. 15 maja 1772 r. (Sig. 32, f. 166).

Zawichostscy.

2. *Karwicki* h. Łabędź; † 1713 r.

3. *Steckiewicz Józef Talwosz* h. Kościesza, Sędzia sandomierski, mian. d. 6 września 1713 r. (Sig. 18, f. 55); † 1724 r.

4. *Ossoliński Jerzy* h. Topor, Kasztelan połaniecki, m. 20 grudnia 1724 r. (Sig. 21, f. 16); † 1729 r.

5. *Borowski Beniamin Skarbek* h. Abdank, Cześnik sandomierski, mian. 24 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 251); † 1740 r.

6. *Ankwicz Hieronim* h. Abdank, mian. 30 września 1740 r. (Sig. 26, f. 119); † 1748 r.

7. *Borejko Piotr* h. Kościesza odmienna, Podstoli żydaczowski, mian. 12 czerwca 1748 r. (Sig. 28, f. 66); † 1757 r.

8. *Romer Alexander* h. Jelita, Chorąży pilźniński, mian. 22 marca 1757 r. (Sig. 27, f. 383); † 1772 r.

9. *Kochanowski Franciszek Ksawery* h. Ślepowron, Kasztelan żarnowski, mian. 15 maja 1772 r. (Sig. 32, f. 166); † 1780 r.

10. *Sołtyk Tomasz* h. własnego, Podczaszy sandomierski, mian. 14 marca 1780 r. (Sig. 33, f. 134); postąpił na wiślicką 1782 r.

11. *Karwicki Józef* h. Łabędź, Kasztelan połaniecki, m. 24 listop. 1782 r. (Sig. 36, f. 25); † 1784 r.

12. *Rey Jan Michał* h. Oksa, Starosta nowokorczyński, m. 19 czerwca 1784 r. (Sig. 35, f. 187); † 1786 r.

13. *Sołtyk Józef* h. własnego, Kasztelan małogostski, m. 30 września 1786 r. (Sig. 35, f. 257); † 1803 r.

Żytomirscy nowo kreowani.

1. *Bierzyński Onufry* h. Korwin? Starosta sawuliski, mian. 1 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 342); † 1783 r.

2. *Pruszyński Stanisław* h. Rawa, Kasztelan owrucki, mian. w r. 1783.

WOJEWODOWIE.

Bełzcy.

1. *Zamojski Kazimierz* h. Jelita, Kasztelan halicki, Generał infanteryi koronnéj, mianowany w Żółkwi d. 20 grudnia 1689 r. (Oryg. w Arch. Ord. Zamojs.); † 1692 r.

2. *Sieniawski Adam Mikołaj z Granowa* h. Leliwa, Hetman Wielki Koronny, postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1710.

3. *Łaszcz Aleksander* Adam h. Prawda, Kasztelan bełzki, m. 24 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 127); † 1720 r.

4. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Strażnik Wielki Koronny, mian. 3 marca 1720 r. (Sig. 19, f. 236); † 1732 r.

5. *Potocki Antoni* h. Pilawa, Podstoli W. X. L., mian. 14 lipca 1732 r. (Sig. 22, f. 196); rezygnował w r. 1763.

6. *Cetner Ignacy* h. Przerowa, Oboźny Koronny, mian. 20 marca 1763 r. (Sig. 29, f. 373); zrzekł się w r. 1787.

7. *Borch Michał* h. własnego, Oboźny Litew., mian. 23 lutego 1787 r. (Sig. 37, fol. 11); rezygnował w r. 1791; † 1810 r.

8. *Potocki Teodor* h. Pilawa, Starosta olsztyński, mian. 5 lutego 1791 r. (Sig. 37, f. 103).

Bracławscy.

1. *Chomentowski Marcin* h. Lis, Kasztelan żarnowski, m. przed 19 lutego 1694 r., jak to widać z nominacyi Marchockiego na kasztelanią żarnowską (Sig. 15, f. 66); nominacya jednak wyszła d. 24 lutego; postąpił na mazowieckie w r. 1704.

2. *Koniecpolski Jan Aleksander* h. Pobóg, Koniuszy Wielki Koronny, mian. d. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, fol. 156); postąpił na sieradzkie w r. 1710.

3. *Jordan Michał z Zakliczyna* h. Trąby, Łowczy Kor., mian. 26 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 129); † 1739 r.

4. *Świdziński Stanisław* h. Połukoza, Starosta radomski, m. 28 lutego 1739 r. (Sig. 26, f. 91); postąpił na rawskie w r. 1754.

5. *Jabłonowski Jan* h. Pruss, Starosta czechryński, m. 9 listopada 1754 r. (Sig. 28, f. 414); † 1764 r.

6. *Lubomirski Stanisław* h. Sreniawa, Podstoli Koron., mian. 15 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 5); postąpił na kijowskie w r. 1772.

7. *Lanckoroński Maciej* h. Zadora, Kasztelan kijowski, mian. 29 października 1772 r. (Sig. 32, f. 188); † 1789 r.

8. *Grocholski Marcin* h. Syrokomla, Kasztelan bracławski, mian. 20 października 1790 r. (Sig. 37, f. 87).

9. * *Kossakowski Michał* h. Ślepowron, b. Wojewoda witebski, mian. 14 marca 1794 r. (Oryg. w Arch. Kossak.).

Brzesko-kujawscy.

1. *Dąbski Zygmunt* h. Godziemba, już w r. 1699 (Vol. Leg. VI, 37); † 1706 r.

2. *Pstrokoński Maciej* h. Poraj, Kasztelan spicimirski, mian. 16 marca 1706 r. (Sig. 16, f. 218).

3. *Potulicki Jan Jakób*, h. Grzymała; † 1726 r.

4. *Dąbski Andrzej* h. Godziemba, Kasztelan brzesko-kujawski, mian. 8 lipca 1726 r. (Sig. 21, f. 95); † 1734 r.

5. *Dąbski* h. Godziemba, Starosta włocławski, mian. 20 października 1734 r. (Sig. 24, f. 25). Będzie to *Dąbski Antoni*, który rezygnował w r. 1770.

6. *Dąbski Ludwik* h. Godziemba, Starosta inowrocławski, mian. 20 grudnia 1770 r. (Sig. 32, f. 108); † 1783 r.

7. * *Dąbski Stanisław* h. Godziemba, Kasztelan brzesko-kujawski, mian. 20 czerwca 1783 r. (Sig. 35, f. 122).

Chełmińscy.

1. *Koss Jan* h. własnego, Kasztelan inflantski, m. 18 czerwca 1688 r. (Sig. 14, f. 115); † 1701 lub 1702 r.

2. *Działyński Tomasz* h. Ogon, Krajczy Koronny, m. 21 lutego 1702 r. (Sig. 15, fol. 158); † 1714 r.

3. *Rybiński Jakób* h. Wydra, Łowczy Koronny, mian. 20 sierpnia 1714 r. (Sig. 18, f. 78); † 1725 r.

4. *Bieliński Franciszek* h. Junosza, Cześnik Koronny, mian. 28 grudnia 1725 r. (Sig. 21, f. 54); został Marszałkiem W. Kor. w r. 1732.

5. *Czapski Jan* h. Leliwa, Łowczy Koron., mian. 19 kwietnia 1732 r. (Sig. 22, f. 168); został Podskarbim W. Kor. 1738 r.

6. *Bieliński Michał* h. Junosza, Cześnik Koron., mian. 24 listopada 1738 r. (Sig. 25, f. 63); † 1746 r.

7. *Kretkowski Zygmunt* h. Dołęga, Starosta kowalski, mian. 2 października 1746 r. (Sig. 26, f. 206); † 1766 r.

8. *Czapski Franciszek* h. Leliwa, Kasztelan chełmiński, mian. 25 czerwca 1766 r. (Sig. 30, f. 115).

Czerniechowscy.

1. *Załuski Franciszek z Załusk* h. Junosza, Kasztelan wojnicki, mian. przed 5 czerwca 1695 r. (Sigil. 15, f. 94) w r. 1699, 1703 i 1710 (Vol. L. VI, 57, 98 i 177); postąpił na płockie.

2. *Krosnowski Mikołaj* h. Junosza, Podkomorzy lwowski, mian. po r. 1717; † 1723 r.

3. *Potocki Piotr* h. Pilawa, Kasztelan bełzki, mian. 26 marca 1724 r. (Sig. 20, f. 97); † 1726 r.

4. *Lubomirski Józef* h. Sreniawa, m. 26 czerwca 1726 r. (Sig. 20, f. 190); † 1732 r.

5. *Potulicki Józef* h. Grzymała, Starosta borzechowski, mian. 19 czerwca 1732 r. (Sig. 22, f. 186); † 1734 r.

6. * *Narzymski Jakób* h. Dołęga Podkomorzy nurski, m. 24 października 1734 r. (Sig. 24, f. 25); postąpił na pomorskie w r. 1737.

7. *Miączyński Piotr* h. Suchekownaty, Kasztelan chełmiński, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1776 r.
8. *Ledochowski Franciszek* h. Szaława, mian. 4 grudnia 1776 r. (Sig. 32, f. 390); † 1782 r.
9. *Wilga Ludwik* h. Bończa, Starosta grabowiecki, mian. 20 stycznia 1783 r. (Sig. 35, f. 101).

Gnieźnieńscy na nowo kreowani w r. 1768.

1. *Sułkowski August* h. Sulima, Pisarz W. Koron., mian. 7 marca 1768 r. (Sig. 32, f 15); rezygnował 1775 r.
2. *Sułkowski Antoni* h Sulima, Generał wojsk kor., m. 11 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 340); postąpił na kaliskie w r. 1786.
3. *Kęszycki Franciszek Ksawery* h. Nałęcz, Kasztelan kaliski, mian. 6 lutego, 1786 r. (Sig. 36, f. 38); † 1790 r.
4. *Zbijewski Roch* h Rola, Kasztelan poznański, mian. 21 października 1790 r. (Sig. 37, f. 87); † 1790 r.
5. *Radzimiński Józef* h. Brody, Sędzia ziemski gnieźnieński, mian. 13 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 93).

Inflantscy albo Wendeńscy.

1. *Felkierzamb Otto* h. własnego; 1696 r. (Vol. Leg.) † 1705 r.
2. *Plater Fabian* h. własnego, Podkomorzy inflantski, mian. 7 grudnia 1705 r. (Sig. 16, f. 198); † przed 1710 r.
3. *Koss Józef* h. własnego, w lutym 1713 r. został księdzem i w tymże roku umarł jako Biskup nominat chełmiński.
4. *Przebendowski Piotr* h. własnego, już w marcu 1713 r. (Sig. 18); postąpił na województwo malborgskie w roku 1722.
5. *Morsztyn Antoni z Raciborska* h. Leliwa, Starosta czorsztyński, mian. 21 listopada 1722 r. (Sig. 20, f. 43).
6. *Plater Jan Ludwik* h. własnego, Starosta dynaburgski, mian. 17 listopada 1735 r. (Sig. 25, f. 2); † 1737 r.

7. *Szembek Franciszek Jakób* h. własnego, Chorąży Nadworny Koronny, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); † 1765 r.

8. *Borch Jan* h własnego, Podkomorzy inflantski, m. 9 lipca 1765 r. (Sig. 31 f. 32); został Podkanclerzym Kor. w r. 1767.

9. *Brzostowski Stanisław* h. Strzemię, Marszałek Generalny konfederacyi litew., Starosta bystrzycki, mian. 3 listopada 1767 r. (Sig. 33, f. 2); † 1769 r.

10. *Zyberg Józafat z Wiszlingów* h. własnego, Kasztelan inflantski, mian. 20 czerwca 1769 r. (Sig. 33, f. 26); rezygnował w r. 1775.

11. * *Zyberk Jan* h. własnego, Podkomorzy inflantski, m. 10 kwietnia 1775 r. (Sig. 33, f. 75); postąpił na województwo brzesko-litewskie wr. 1778 r.

12. *Rogaliński Kacper* h. Łodzia, Starosta nakielski, m. 3 października 1778 r. (Sig. 34, fol. 88); † 1790 r.

13. *Felkierzamb Adam* h. własnego, Kasztelan witebski, mian. 20 października 1790 r. (Sig. 37, f. 87).

Inowrocławscy.

1. *Gałecki Franciszek Zygmunt* h. Junosza, z Kuchmistrza Koron. już w r. 1699 (Vol. Leg. VI, 56); postąpił na kaliskie w r. 1703.

2. *Radomicki Maciej* h. Kotficz, Generał wielkopolski, mian. 8 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 23); rezygnował w roku 1725. Następnie Wojewoda poznański.

3. *Radomicki Jan* h. Kotficz, Starosta międzyrzecki i osiecki, m. 15 stycznia 1726 r. (Sig. 21, f. 59); † 1728 r.

4. *Szołdrski Ludwik* h. Łodzia, Wojewoda kaliski, m. 15 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 7); postąpił na poznańskie w r. 1748.

5. * *Szołdrski Władysław* h. Łodzia, syn poprzedzającego, Generał Wielkopolski, mian. 16 sierpnia 1748 r. (Sig. 28, f. 83); † 1757 r.

6. *Zamojski Andrzej* h. Jelita, Starosta rostecki, mian. 21 sierpnia 1757 r. (Sig. 29, f. 42); postąpił na kanclerstwo W. Kor. w r. 1764.

7. *Moszczeński Andrzej* h. Nałęcz, Kasztelan inowrocławski, mian. 14 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 4); † 1783 r.

8. *Mycielski Józef* h. Dołęga, Starosta koniński, m. 10 stycznia 1784 r. (Sig. 35, f. 160); † 1790 r.

9. *Sumiński Piotr* h. Laski, Kasztelan brzesko-kujawski, m. 29 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 95).

Kaliscy.

1. *Przyjemski Władysław* herbu Rawa, już w r. 1698 (Metr. 242, f. 26); † 1699 r. (*Nies.*).

2. *Lipski Felix Aleksander* herbu Łada; † 1702 r.

3. *Radomicki Maciej* h. Kotficz, Kasztelan kaliski, m. 1 sierpnia 1702 r. (Metr. 242, f. 195), a z kancelaryi wyszła nominacya dnia 31 sierpnia 1702 r. (Sig. 15, f. 227); został Generałem wielko-polskim i Wojewodą inowrocławskim w r. 1703.

4. *Gałecki Franciszek Zygmunt* h. Junosza, Wojewoda inowrocławski, mian. 3 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 21); postąpił na poznańskie w r. 1709.

5. *Radomicki Andrzej* h. Kotficz, Kasztelan poznański, mian. 29 października 1709 r. (Sig. 17, f. 16). Postąpił na poznańskie.

6. *Leszczyński Stefan* h. Wieniawa, Starosta kowelski, mian. przed 1715 r. (Sigil. 18 fol. 128), 1718 r. (Vol. Leg. VI, 396); † 1722 r.

7. *Szołdrski Ludwik* h. Łodzia, Kasztelan gnieźnieński, mian. 9 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 60); został inowrocławskim, i Generałem Wielko Pols. w r. 1729.

8. *Raczyński Michał* h. Nałęcz, Kasztelan kaliski, mian. 14 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 7); postąpił na poznańskie w r. 1737.

9. *Koźmiński Maciej* herbu Poraj, Kasztelan poznański, mian. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 52); † 1748 r.

10. * *Garczyński Stefan* h. własnego, Kasztelan poznański, mian. 10 stycznia 1749 r. (Sig. 27, f. 127); postąpił na poznańskie w r. 1750.

11. *Działyński August* h. Ogon, mian. 29 sierpnia 1750 r. (Sig. 27, f. 191); † 1760 r.

12. *Miaskowski Wojciech* h. Bończa? Kasztelan poznański, mian. 11 sierpnia 1760 r. (Sig. 29, f. 227); † 1763 r.

13. *Twardowski Ignacy* herbu Ogon, Kasztelan poznański, mian. 21 marca 1763 r. (Sig. 29, f. 374). Postąpił na lubelskie 1777 r.

14. *Sułkowski X. August* h. Sulima, Wojewoda gnieźnieński, mian. 1778 r.; postąpił na poznańskie w r. 1782.

15. *Mielżyński Józef* h. Nowina, Kasztelan poznański, mian. 24 kwietnia 1782 r. (Sig. 36, f. 22); † 1785 r.

16. *Sułkowski Antoni* Xiążę h. Sulima, Wojewoda gniegnieźnieński, mian. w r. 1786; † 1792 r.

Kijowscy.

1. *Kątski Marcin* h. Brochwicz; postąpił na krakowskie w r. 1702.

2. *Potocki Józef* h. Pilawa, Starosta halicki, mian. 31 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 197); postąpił na poznańskie w roku 1744.

3. *Potocki Stanisław* h. Pilawa, Wojewoda smoleński, mian. 4 września 1744 r. (Sig. 25, f. 162); postąpił na poznańskie w r. 1756.

4. *Potocki Franciszek Salezy* h. Pilawa, Wojewoda wołyński, mian. dnia 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27, fol. 368); † 1772 r.

5. *Lubomirski Stanisław* h. Sreniawa, Wojewoda bracławski, mian. 29 października 1772 r. (Sig. 32, f. 188); rezygnował w r. 1785; († 1793).

6. *Stępkowski Józef* h. Suchekownaty, Kasztelan kijowski, mian. 22 lutego 1785 r. (Sig. 36, f. 32); rezygnował w r. 1791.

7. *Potocki Prot* h. Pilawa, mian. 28 marca 1791 r. (Sig. 35, f. 112).

KRAKOWSCY KASZTELANOWIE.

1. *Jabłonowski Stanisław Jan* h. Pruss, z Wojewody ruskiego mian. Kasztelanem krakowskim w r. 1693, zarazem Hetman W. Kor. † 2 kwietnia 1702 r.

2. *Potocki Felicyan* (Szczęsny) h. Pilawa, Wojewoda krakowski, Hetman Polny Koronny, mian. d. 1 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 191), został zarazem Hetm. Wiel. Kor.; umarł d. 15 maja 1702 r. w Krystynopolu (*Monogr. Kossakow. II, 194*).

3. *Lubomirski Hieronim Augustyn* na Wiśniczu i Jarosławiu h. Sreniawa, Wojewoda krakow., Hetman Pol. Kor., mian. d. 19 maja 1702 r. (Sig. 15, fol. 198); umarł dnia 20 kwietnia 1706 r.

4. *Kątski Marcin* h. Brochwicz, Wojewoda krakowski, Generał artyleryi koron., Starosta generalny ziem podolskich, kamieniecki, latyczowski, urzędowski etc., mian. d. 25 maja 1706 r. (Sig. 16, p. 237); umarł w r. 1710.

5. *Sieniawski Adam Mikołaj* z Granowa h. Leliwa, Wojewoda bełzki, Hetman W. Kor., mian. d. 24 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 127); † d. 18 lutego 1726 r.

6. *Wiśniowiecki Janusz Antoni Korybut* książę, h. własnego, Wojewoda krakowski, mian. 12 października 1726 r. (Sig. 20, f. 198); † 1742 r.

7. *Mniszech Józef Wandalin* z Wielkich Kończyc na Ossownicy h. Kończyc, Marszałek Wielki Kor., mian. d. 20 maja 1742 r. (Sig. 26, fol. 136); † w r. 1748.

8. *Potocki Józef* h. Pilawa, Wojewoda poznański, Hetman W. Kor., mian. d. 15 sierpnia 1748 r. (Sigil. 28, fol. 82); † d. 19 maja 1751 r. w Załościach (*Kur. Pol. nr. 766*).

9. *Poniatowski Stanisław* h. Ciołek, Wojewoda mazowiecki, Regimentarz Koronny, ojciec Króla Stanisława Augusta, mian. d. 5 czerwca 1752 r. (Sig. 27, f. 219); umarł 30 września 1762 r. mając lat 85 w Rykach, (*Suplem.* do Gaz. Warsz. nr. 70).

10. *Branicki Jan Klemens* z Ruszczy i Branicy na Białym Stoku h. Gryf, Wojewoda krakowski, Hetman W. Kor., mian. już 18 września 1762 r. (Cfr. Sigil. 29, fol. 333); † 1773 r.

11. *Mniszech Jerzy Wandalin* z Wielkich Kończyc na Ossownicy h. Kończyc, Generał Wielkopolski, mian. dnia 25 czerwca 1773 r. (Sig. 32, f. 214); † w Dukli d. 15 października 1778 r. (Star. Pols. II, 214).

12. *Rzewuski Wacław* na Rozdole, Podhorocach i Rzewuskach h. Krzywda, Wojewoda krakowski, b. Hetman W.

Kor., mian. d. 9 grudnia 1778 r. (Sig. 34, f. 103); † d. 27 października 1779 r. w Siedliszczach, pochowany w Chełmie (*Monografie Kossakowskiego* T. II, 304).

13. *Lubomirski Antoni* Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu, Xiążę S. P. R. h. Sreniawa, Wojewoda krakowski, m. dnia 29 listopada 1779 r. (Sig. 34, fol. 148); zrzekł się w r. 1782, a umarł w 1807.

14. *Jabłonowski Antoni* h. Pruss, Wojewoda poznański, mian. już 30 marca 1782 r. (*Supplement* do *Gaz. Warsz.* nr. 26 z t. r.); lecz nominacyą otrzymał dopiero d. 1 maja t. r. (Sigil. 35, f. 72).

KRAKOWSCY WOJEWODOWIE.

1. *Potocki Felix* h. Pilawa, Hetman Pol. Kor. już w roku 1697; postąpił na kasztelanią krakowską i został zarazem Het. W. Kor. w r. 1702.

2. *Lubomirski Hieronim Augustyn* h. Sreniawa, Podskarbi W. Kor. mian. 8 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 191); postąpił na kasztelanią krakowską w tymże miesiącu i roku.

3. *Kątski Marcin* h. Brochwicz, Wojewoda kijowski, mian. 30 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 196), był Generałem ziem podolskich i artyleryi koronnéj; postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1706.

4. *Wiśniowiecki Książę Janusz Korybut* h. własnego, Wojewoda wileński, mian. 25 maja 1706 r. (Sig. 16, f. 237); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1726.

5. *Lubomirski Jerzy Dominik na Wiśniczu* h. Sreniawa, Podkomorzy Kor, mian. 7 listop. 1726 r. (Sig. 20, f. 200); † 1728 roku.

6. *Myszkowski z Wielopolskich Franciszek Gonzaga* h. Starykoń, Wojewoda sieradzki, mian. 15 czerwca 1728 r. (Sig. 21, fol. 174); † 1732 r.

7. *Lubomirski Teodor* h. Sreniawa, Starosta lipski, m. 19 kwietnia 1732 r. (Sig. 22, f. 168); † 1746 r.

8. *Branicki Jan Klemens* z Ruszczy h. Gryf, Chorąży W. i Hetman Polny Kor., późniéj Hetman Wielki Kor., mian.

Wojewodą 1 października 1746 r. (Sig. 26, fol. 205); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1762.

9. *Rzewuski Wacław* h. Krzywda, Wojewoda podolski, Hetman Polny Kor., mian. 18 września 1762 r. (Sig. 29, fol. 333); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1778.

10. *Lubomirski Antoni* h. Sreniawa, Wojewoda lubelski, mian. 11 grudnia 1778 r. (Sig. 34, f. 104); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1779.

11. *Dembiński Stanisław Kostka* h. Rawa, Kasztelan wojnicki, mian. 29 listopada 1779 r. (Sig. 34, fol. 148); † 1781 r.

12. *Małachowski Piotr* h Nałęcz, Kasztelan wojnicki, m. 10 stycznia 1782 r. (Sig. 36, f. 15).

Lubelscy.

1. *Tarło Stanisław* h. Topor, Kasztelan zawichostski, mian. 31 stycznia 1689 r., lecz wydano nominacyą z kancelaryi dopiero 23 marca (Sig. 15, f. 5); † 1705 r. (*Nies.*).

2. *Drzewiecki Aleksander* h. Ciołek, Kasztelan lubelski, mian. 4 listopada 1705 r. (Sig. 16, f. 192); † 1706 r.

3. *Tarło Adam* h. Topor, Stolnik Kor., mian. 13 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f 226); † 1719 r.

4. *Tarło Jan* h. Topor, Podstoli W. X. Lit., mian. 14 marca 1719 r. (Sig. 19, f. 188); postąpił na sandomierskie w roku 1736.

5. *Tarło Adam* h. Topor, Starosta jasielski, mian. 6 maja 1736 r. (Sig. 35, f. 30); † 1744 r.

6. *Zamojski Tomasz Antoni* ordynat h. Jelita, mian. 4 września 1744 r. (Sig. 25, f. 162); † 1752 r.

7. *Lubomirski Antoni* h. Sreniawa, Strażnik W. Kor., mian. 7 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 290); postąpił na krakowskie w r. 1778.

8. *Twardowski Ignacy* herbu Ogon, Wojewoda kaliski, m. 12 grudnia 1778 r. (Sig. 34, f. 104); † 1782 r.

9. *Hryniewiecki Kajetan* h. Przegonia, Kasztelan kamieniecki, mian. 7 marca 1782 r. (Sig. 35, f. 68).

Łęczyccy.

1. *Leszczyński Rafał* h. Wieniawa, już w r. 1697 (Vol. L. VI, 8); został Podskarbim W. Kor. w r. 1702.

2. *Towiański Jerzy* h. Gierałt, Kasztelan łęczycki, m. 3 maja 1702 r. (Sig. 15, fol. 192 i Metr. 242, fol. 180); † 1715 r.

3. *Dorpowski Chryzostom* h. Leliwa. Kasztelan brzesko-kujawski, mian. 18 września 1715 r. (Sig. 18, f. 180); † 1718 r.

4. *Warszycki Jerzy* h. Abdank, Kasztelan łęczycki, m. 19 listopada 1718 r. (Sig. 19, f. 127); † 1733 r.

5. *Skarbek Franciszek* h. Abdank, Kasztelan łęczycki, mian. 26 lutego 1734 r. (Sig. 24, f. 6); † 1750 r.

6. *Walewski Józef* h. Roch, Kasztelan łęczycki, mian. 21 sierpnia 1750 r. (Sig. 27, f. 190); † 1759 r.

7. *Wessel Teodor* h. Rogala, Starosta rożański, mian. 11 sierpnia 1759 r. (Sig. 29, f. 164); wziął podskarbstwo wielkie koronne w r. 1761.

8. *Sołtyk Tomasz* h. własnego, Podkomorzy lubelski, mian. 23 stycznia 1761 r. (Sig. 29, f. 263); † 1773 r.

9. *Małachowski Mikołaj* h. Nałęcz, Starosta opoczyński, mian. 28 sierpnia 1773 r. (Sig. 32, f. 223); postąpił na sieradzkie w r. 1775.

10. *Dzierzbicki Szymon* h. Topor, Kasztelan brzeziński, mian. 10 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, fol. 340); † 1787 r.

11. *Gadomski Stanisław* herbu Rola, Podkomorzy gostyński, mian. 1 października 1787 r. (Sig. 38, f. 16).

Malborgscy.

1. *Przebendowski Jan Jerzy* h. własnego, już w roku 1699 (V. L. VI, 74), został Podskarbim W. Kor. w r. 1703.

2. *Kczewski Piotr* h. Lewart, Referendarz Kor., Regent Kancellaryi W. Kor., Starosta stanisławowski, mian. 9 lutego 1703 r. (Metr. 243, f. 28 i Sig. 16, f. 25); † 1722 r.

3. *Przebendowski Piotr* h. własnego, Wojewoda inflancki, mian. 21 listopada 1722 r. (Sig. 20, f. 43); † 1755 r.

4. * *Działyński Jakób* h. Ogon, Podkomorzy poznański, mian. 27 maja 1755 r. (Sig. 27, f. 353); † 1756 r.

5. *Czapski Michał* h. Leliwa, m. 31 grudnia 1756 r. (Sig. 28, f. 525).

Mazowieccy.

1. *Morsztyn Stanisław z Raciborska* h. Leliwa, Kasztelan czerski, mian. w r. 1699 na sejmie *pacificationis* (Vol. Leg. VI, 53 i 56); postąpił na sandomierskie w r. 1704.

2. *Chomentowski Marcin* h. Lis, Wojewoda bracławski, mian. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 156); † 1706 r.

3. *Chomentowski Stanisław* h. Lis, Starosta radomski, mian. 27 marca 1706 r. (Sig. 16, f. 220); został Marszałkiem Nadwor. Kor. w r. 1725.

4. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Wojewoda pomorski, mian. 9 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 179); został Marszałkiem Nadwornym Kor. w r. 1726; a po nim powtórnie:

5. *Chomentowski Stanisław* h. Lis, Hetman Polny, mian. 11 października 1726 r. (Sig. 20, f. 197); † d. 1 września 1728 r. w Drohobyczy, mając lat 55.

6. *Poniatowski Stanisław* h. Ciołek, m. 15 grudnia 1731 r. (Sig. 22, fol. 134); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1752.

7. *Rudziński Kazimierz* h. Prus 3°, Kasztelan czerski, mian. 6 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 285); † 15 września 1759 r.

8. *Rudziński Michał* herbu Prus 3°, Starosta chęciński, mian. 16 czerwca 1760 r. (Sig. 27, f. 496); † 1765 r.

9. *Opaliński Wojciech* h. Łodzia, postąpił na sieradzkie w r. 1766. Po nim

10. *Mostowski Paweł* h. Dołęga, Wojewoda pomorski, m. 20 maja 1766 r. (Sig. 31, f. 74); † 1781 r.

11. *Mokronowski Jędrzej* h. Bogorya, Generał-Lejtnant, mian. 12 maja 1781 r. (Sig. 35, f. 47); † 1784 r.

12. *Małachowski Antoni* h. Nałęcz, Sekretarz Wielki Koronny, mian. 19 czerwca 1784 r. (Sig. 35, fol. 187); rezygnował w r. 1794, † 1796 r.

13. *Sobolewski Maciej* h. Ślepowron, Kasztelan warszawski, mian. 15 marca 1794 r. (Sig. 41, f. 3); ale się już nazy-

wał *Warszawskim Wojewodą*) podług nowéj organizacyi drugiego sejmu grodzieńskiego (Gaz. Warsz. z r. 1794, † 1804 r. w Warszawie.

Płoccy.

1. *Krasiński Jan Bonawentura* na Krasnem h. Ślepowron, Starosta warszawski, w latach 1697—1699—1710 (V. L. VI, 8, 14, 56, 199); † przed 1717 r.
2. *Załuski Franciszek* h. Junosza, z Wojewody czerniechowskiego mian. między 1717 a 1724 r. (Vol. Leg. VI, 400); † 1735 r.
3. *Podoski Mikołaj* h. Junosza, Kasztelan płocki, mian. 7 stycznia 1736 r. (Sig. 25, f. 18); rezygnował w r. 1761.
4. *Podoski Józef z Podosia* h. Junosza, Kuchmistrz W. X. Lit., Generał-Adjutant, m. 9 października 1761 r. (Sig. 29, f. 297); † 1779 r.
5. *Szydłowski Teodor* h. Lubicz, Kasztelan mazowiecki, mian. 22 lutego 1779 r. (Sig. 34, f. 118); rezygnował w r. 1791.
6. *Zboiński Ignacy* h. Ogon, Kasztelan płocki, mian. 11 kwietnia 1791 r. (Sig. 37, f. 113).

Podlascy.

1. *Oborski Marcin* h. Roch, Kasztelan podlaski, mian. 2 września 1688 r. (Sig. 14, f. 142), jeszcze w r. 1699 (V. Leg. VI, 57).
2. *Branicki Stefan Mikołaj* na Tykocinie i Tyczynie, Hrabia na Ruszczy h. Gryf, już w r. 1703 (Metr. 243, f. 12); † 1710 r.
3. *Rzewuski Mateusz Stanisław* h. Krzywda, Referendarz Koronny, mian. 2 maja 1710 r. (Sig. 17, f. 132); postąpił na bełzkie w r. 1728.
4. *Sapieha Michał Józef* na Czerei, Siemiatyczach h. Lis, Pisarz Polny Litewski, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 20, f. 237); † 1737 r. (*Niesiecki*).
5. *Sedlnicki Karol* h. Odrowąż, Podskarbi Nadworny Kor., mian. przed 3 stycznia 1739 r. (Sig. 25, f. 76); został Podskarbim W. Kor. w r. 1746.

6. *Sapieha Michał Antoni* h. Lis, Łowczy W. X. Lit., mian. 26 listopada 1746 r. (Sig. 28 f. 25); postąpił na podkanclerstwo W. X. Lit. w r. 1752.

7. *Rzewuski Michał* h. Krzywda, Pisarz Polny Kor., m. 20 października 1752 r. (Sig. 27, f. 242); postąpił na podolskie w r. 1762.

8. *Gozdzki Stanisław Bernard z Gozdu* herbu Doliwa, Kuchmistrz Kor., mian. 3 października 1762 r. (Sig. 29, f. 335); † 1771 r.

9. *Miączyński Antoni* h. Suchekownaty, Kasztelan podlaski, mian. 17 sierpnia 1771 r. (Sig. 32, fol. 137); † 1774 r.

10. *Ossoliński Józef* z Tenczyna h. Topor, Starosta sandomierski i chmielnicki, mian. 30 kwietnia 1774 r. (Sig. 32, f. 264); † 1790 r.

11. *Alexandrowicz Tomasz* h. własnego, Kasztelan podlaski, mian. 16 października 1790 r. (Sig. 37, f. 86).

Podolscy.

1. *Dzieduszycki Franciszek* h. Sas, Kasztelan kijowski, mian. 18 marca 1689 r. (Sig. 15, fol. 4); † 1703 r.

2. *Zaboklicki Nikodem* herbu Roch, Kasztelan kamieniecki, mian. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 156); † 1706 r.

3. *Humiecki Stefan* h. Junosza. Podstoli Koronny, m. 13 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, f. 226); † 1736 r.

4. *Rzewuski Wacław* h. Krzywda, Pisarz Polny Koronny, mian. 17 lipca 1736 r. (Sig. 26, fol. 20); rezygnował i na nowo mianowany 19 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 218), był zarazem Hetmanem Polnym Kor., w r. 1762 postąpił na krakowskie.

5. *Rzewuski Michał* h. Krzywda, Wojewoda podlaski, mian. 2 października 1762 r. (Sig. 29, f. 334); † 1769 r.

6. *Zamojski Jan* ordynat h. Jelita, Starosta lubelski, m. 16 stycznia 1770 r. (Sig. 32, f. 78); † 1790 r.

7. *Swiejkowski Leonard Marcin* h. Powała, Kasztelan kamieniecki, mian. 6 listopada 1790 r. (Sig. 37, f. 92); † 1793 r.

Pomorscy.

1. *Gniński Jan* h. Trach, Wojewoda bracławski, mian. 24 lutego 1694 r. (Sig. 15, f. 66); † 1703 r.
2. *Działyński Jan Ignacy* h. Ogończyk, Starosta tolkmicki, mian. 14 kwietnia 1703 r. (Sig. 16, f. 44); † 1725 r.
3. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Referendarz Koronny, m. 26 lutego 1726 r. (Sig. 20, fol. 178); postąpił na mazowieckie w r. 1726 w marcu.
4. *Czapski Piotr* h. Leliwa, Kasztelan chełmiński, mian. 11 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 179); † 1737 r.
5. *Narzymski Jakób Floryan* herbu Dołęga, Wojewoda czerniechowski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 40); rezygnował w r. 1758 a † 1759.
6. *Mostowski Paweł* h. Dołęga, Starosta piotrkowski, m. 20 kwietnia 1758 r. (Sig. 27, f. 429); postąpił na mazowieckie w r. 1766.
7. *Fleming Jerzy* h. własnego, mian. 22 maja 1766 r. (Sig. 30, f. 108); † 1771 r.
8. *Przebendowski Franciszek* h. własnego, Starosta mirachowski, mian. 31 stycznia 1772 r. (Sig. 32, f. 154); rezygnował w r. 1779.
9. *Łoś Felix Antoni* h. Dąbrowa, Starosta wyszyński, mian. 2 czerwca 1779 r. (Sig. 34, f. 131); rezygnował w roku 1790.
10. *Mier Hr. Józef* h. własnego, mian. 9 grudnia 1790 r. (Sigil. 37, fol. 97).

Poznańscy.

1. *Leszczyński Stanisław* h. Wieniawa, już w r. 1699 (Vol. Leg. VI, 56, 67); został Królem w r. 1705.
2. *Gałecki Franciszek* h. Junosza, Wojewoda kaliski mian. 29 października 1709 r. (Sig. 17, f. 16). † t. r.
3. *Radomicki Andrzej* h. Kotwicz, Wojewoda kaliski; rezygnował w r. 1725.
4. *Radomicki Maciej* h. Kotwicz, Wojewoda inowrocławski, mian. 15 stycznia 1726 r. (Sig. 21, f. 59); † 1729 r.

5. *Radomicki Władysław* h. Kotwicz, Kasztelan poznański, mian. 14 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 7); † 1737 r.
6. *Raczyński Michał* h. Nałęcz, Wojewoda kaliski, m. 14 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 47); † 1738 r.
7. *Poniński Antoni* h. Łodzia, Referendarz Kor., mian. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79); † 1744 r.
8. *Potocki Józef* h. Pilawa, Wojewoda kijowski, Hetman W. Kor., mian. 4 września 1744 r. (Sig. 25, f. 162); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1748.
9. *Szołdrski Ludwik* h. Łodzia, Wojewoda inowrocławski, mian. 16 sierpnia 1748 r. (Sig. 28, f. 83); † 1750 r.
10. *Garczyński Stefan* h. własnego, Wojewoda kaliski, mian. 29 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 223); † 1756 r.
11. *Potocki Stanisław* h. Pilawa, Wojewoda kijowski, m. 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 368); † 1760 r.
12. *Łubieński Floryan* h. Pomian, mian. 27 czerwca 1760 r. (Sig. 27, f. 498); † 1760 r.
13. *Jabłonowski Antoni* h. Pruss, Starosta buski, Marszałek trybunału kor. piotrkowskiego, mian. 25 października 1760 r. (Sig. 29, f. 240); postąpił na kasztelanią krakowską.
14. *Sułkowski Książę August* h. Sulima, Wojewoda kaliski, mian. przed 30 marca 1782 r. (Gaz. Warsz. z r. 1782, nr. 26) † 1785 lub 1786 r.
15. *Mielżyński Józef* h. Nowina, Wojewoda kaliski, m. 6 lutego 1786 r. (Sig. 36, f. 38).

Rawscy.

1. *Załuski Aleksander* h. Junosza, już w r. 1699 (Vol. L. VI, 56 i 70); rezygnował w r. 1720.
2. *Glembocki Andrzéj* h. Doliwa, Starosta Brześć-Kujawski, mian. 23 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 222); † 1735 r.
3. *Jabłonowski Stanisław* h. Pruss, Starosta białocerkiewski, mian. 26 września 1735 r. (Sig. 24, fol. 105); † 1754 r.
4. *Swidziński Stanisław* h. Połukoza, Wojewoda bracławski, mian. 9 listopada 1754 r. (Sig. 28, f. 414); rezygnował w r. 1757, a † 1761.

5. *Granowski Kazimierz* h. Leliwa, Generał-Inspektor artyleryi kor., mian. 14 kwietnia 1757 r. (Sig. 27, f. 384); † 1774 r.

6. *Walicki Bazyli* h. Łada, Kasztelan rawski, mian. 30 kwietnia 1774 r. (Sig. 32, f. 264).

Ruscy.

1. *Jabłonowski Aleksander Jan* h. Pruss, z Chorążego koronnego już w r. 1699 i 1703 (Vol. Leg. VI, 57, 95); † 1731 r. w maju.

2. *Czartoryski Xiążę Aleksander August* h. Pogonia, m. 12 listopada 1731 r (Sig. 22, f. 127); † 1782 r.

3. *Potocki Stanisław Felix* h. Pilawa, m. 9 maja 1782 r. (Sig. 35, f. 73); rezygnował w r. 1791.

4. *Kicki Jan* herbu Jelita, mian. 4 lutego 1791 r. (Sig. 37, f. 103).

Sandomierscy.

1. *Bidziński Stefan* h. Janina, Kasztelan sandomierski, Strażnik koronny, (Vol. Leg. V, 878), mian. w r. 1697 we wrześniu, razem z województwem wziął łowiectwo kor.; † 1703 r.

2. *Morsztyn Stanisław* z Raciborska h. Leliwa, wojewoda mazowiecki, mian. 4 lutego 1704 r. (Sig. 16, f. 127); rezygnował w r. 1717.

3. *Morsztyn Jakób Władysław* h. Leliwa, Starosta kowalski, mian. 27 marca 1717 r. (Sig. 19, f. 61); † 1729 r.

4. *Lubomirski Jerzy Aleksander* h. Sreniawa, Oboźny koronny, mian. 9 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 247); † 1736 r.

5. *Tarło Jan* h. Topor, Wojewoda lubelski, mian. 5 maja 1736 r. (Sig. 25, f. 29); † 1750 r..

6. *Wielopolski Jan* h. Starykoń, Cześnik koronny, m. 20 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 218); † 1774 r.

7. *Sołtyk Maciéj* h. własnego, Kasztelan sandomierski, mian. 17 marca 1774 r. (Sig. 32, f. 255).

Sieradzcy.

1. *Pieniążek Jan* h. Odrowąż, już w r. 1699 (V. L VI, 53, 56, 95); † 1710 r.

2. *Koniecpolski Jan Aleksander* na Jazłowcu, Leśniowie, Równym, Janowie i Koniecpolu, h Pobóg, Wojewoda bracławski, mian. 26 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 129); † 1719 r.

3. *Wielopolski Franciszek* h. Starykoń, Generał małopolski, Starosta krakowski, mian. 21 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 221); postąpił na krakowskie w r. 1728.

4. *Mycielski Aleksander* h. Dołęga, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 22, f. 2); † 1729 r.

5. *Szembek Aleksander* h. własnego, Stolnik kor., mian. 11 sierpnia 1729 r. (Sig. 22, f. 22); † 1756 r.

6. *Dąbski Kazimierz* h. Godziemba, Podczaszy kor., mian. 18 grudnia 1756 r. (Sig. 27. f. 367); † 1766 r.

7. *Opaliński Wojciech z Bnina* h. Łodzia, Wojewoda mazowiecki, mian. 15 maja 1766 r. (Sig. 31, f. 72); † 1775 r.

8. *Małachowski Mikołaj* h. Nałęcz, Wojewoda łęczycki, mian. 10 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 339; † 1784 r.

9. *Walewski Michał* h. Roch, Podkomorzy krakowski, mian. przed 5 stycznia 1785 r. (Sig. 36, f. 31).

Wołyńscy.

1. *Stadnicki Jan ze Zmigrodu* h. Sreniawa, mian. 24 września 1697 r. (Sig. 15, f. 41); † 1713 r.

2. *Miączyński Atanazy* h. Suchekownaty, Podskarbi Nadw. Kor., mian. 25 sierpnia 1713 r. (Sig. 18, f. 54); † 1723 r.

3. *Ledochowski Stanisław* h. Szaława, Podkomorzy krzemieniecki, mian. 26 marca 1724 r. (Sig. 20, f. 98); † 1725 r.

4. *Potocki Michał* h. Pilawa, Pisarz Polny Kor., mian. 2 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 178); † 1750 r.

5. *Rzewuski Seweryn* h. Krzywda, mian. 20 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, f. 219); † 1754 r.

6. *Potocki Franciszek Salezy* h. Pilawa, Krajczy Kor., mian. 22 maja 1755 r. (Sig. 28, f. 469); postąpił na kijowskie w roku 1756.

7. *Ossoliński Józef* h. Topor, Chorąży Nadw. Kor., mian. 19 grudnia 1756 r. (Sig. 27, fol. 368); rezygnował w roku 1775.

8. *Sanguszko Hieronim* h. Pogonia, Miecznik W. X. L., mian. 11 grudnia 1775 r. (Sig. 32, f. 362).

DYGNITARZE KORONNI.

Chorążowie Wielcy Koronni.

(Supremi Regni Vexilliferi).

1. *Jabłonowski Jan Stanisław* h. Pruss, z Chorążego Nadw. 1693 r. Zdaje się, że tegoż samego roku został Wojewodą wołyńskim, a chorągiew wielką wziął po nim brat jego.

2. *Jabłonowski Aleksander Jan* (1), h. Pruss, 3-tio, Starosta buski, syn Stanisława Jana, Kasztelana krakowskiego, Hetmana W. Kor. i Maryanny Kazanowskiéj Wojewodzianki bracławskiéj. Jako Chorąży W. Kor. występuje w r. 1696, 1697 (V. L. V. 843, 922, 984) 1699, podpisał uchwały sejmu *pacificationis* (V. L. VI, 38 i 57) 1703, (Vol. Leg. VI, 98) w r. 1710 Komis. do Gdańska (Vol. Leg. VI, 189); zrzekł się przed rokiem 1724; † 28 lipca 1733 r. (nagrobek we Lwowie).

3. *Branicki Jan Klemens* h. Gryf, hrabia na Branicy, Ruszczy i Tykocinie, syn Stefana Mikołaja, Wojewody podlaskiego, i Katarzyny Sapieżanki, Wojewodzianki wileńskiéj (ob. Monogr. Kossakows, T. III, Część I, st. 63), występuje jako Chorąży W. Kor. w r. 1724 (Vol. Leg. VI, fol. 400) 1726 r. Komis. do układów z Cesarzem (Vol. L. VI, 412); został Hetmanem Pol. Kor. 1735 r., lecz zarazem i cho-

(1) W Vol. Leg. V, fol. 842 i 843 mylnie napisano, że Jan w r. 1696 był Chor. W. Kor., a Aleksander Wojewodą wołyńskim, gdyż rzecz miała się przeciwnie. Podobnież w Vol. Leg. VI, fol. 98, mylnie Aleksandra Chorążego nazwano Stanisławem.

rągiew wielką trzymał jeszcze w lipcu 1736 r. (Vol. Leg. VI, 655), a nawet do 1746 r.

4. *Lubomirski Jerzy Ignacy* h. Sreniawa, ex-Pisarz Polny Koronny, wziął chorągiew nie prędzéj jak w grudniu 1746 r. (*Kur. Polski*); † d. 19 lipca 1753 r. w Rzeszowie (*Kur. Polski nr.* 2).

5. *Myszkowski Karol z Wielopolskich* h. Starykoń, Koniuszy W. Kor., mian. 6 lipca 1754 r. po śmierci Lubomirskiego (Sig. 28, f. 372), 1768 (Vol. Leg. VII, 809); † 1773 r.

6. *Lubomirski Franciszek Ferdynand* h. Sreniawa, Starosta biecki, kazimirski i olsztyński, mianowany i umarł w r. 1773. Po nim

7. *Potocki Stanisław Szczęsny* h. Pilawa, Wojewodzic kijowski, syn Franciszka Salezego (ob. Mon. Kossak. T. II, 201), Starosta bełzki, mian. 29 stycznia 1774 r. (Sig. 32, f. 246); rezygnował w r. 1780, (Gaz. Warsz. Nr. 75), potém Wojewoda ruski od 1782 r.

8. *Mniszech Józef Jan Tadeusz Wandalin* z Wielkich Kończyc, syn Jana Karola, Podkomorzego W. Lit., Generał wojsk koron., mian. 30 sierpnia (Sigil. 35, fol. .....) dnia 16 września 1780 r. według Gaz. Warsz. Nr. 75), rezygnował 1784 r., a † 1797; (Monogr. Kossak., T. II); po nim

9. *Mniszech Stanisław Jerzy Wandalin* h. Kończyc, Podkomorzy W. Ks. Lit., brat poprzedzającego, mian. 5 lutego 1784 r. (Sig. 35, f. 163), o czém mówi téż Gaz. War. z dnia 7 lutego t. r. Nr. 11; rezygnował 1790? umarł 1806.

10. *Stecki Jan Kazimierz* ze Steczanki na Kustynie h. Radwan 1791 (Kalendarzyk Polityczny) ostatni; † po roku 1820.

Chorążowie Nadworni Koronni.

(Vexilliferi Curiae Regni).

1. *Stadnicki Jan* h. Sreniawa, od 1693? postąpił na województwo wołyńskie 1697 r.

2. *Dąbski Jan* h. Godziemba, mian. 15 września 1697 r. (Sig. 15, f. 4); postąpił na kasztelanią wojnicką 1702 r.

3. *Szembek Franciszek* h. własnego, Starosta bocheński, mian. 9 marca 1702 r. (Sig. 15, f. 167 i Metr. 242, fol. 163); postąpił na Stolnika Kor. 1706 r.

4. *Śmigielski Adam* h. Łodzia, Starosta gnieźnieński, mian. 13 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, fol. 226); † 1716 r.

4a *Borucki Ludwik* Miecznik kijowski d. 17 marca 1716 r. (Bartosz. według Metr. Koron.).

5. *Goltz Franciszek Joachim* h. własnego, Starosta nowodworski, Generał gwardyi W. X. Lit., Sekretarz legacyi do Porty ottomańskiéj, mian. 17 lutego 1717 r. (Bartosz. według Metr. Koron.); † 1717 r.

6. *Mycielski Maciéj* h. Dołęga, Cześnik wschowski, m. 13 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 74); postąpił na kasztelanią kaliską w r. 1732.

7. *Szembek Franciszek Jakób* h. własnego, Starosta tolkmicki, mian. 10 października 1732 r. (Sig. 23, f. 13); postąpił na województwo inflanckie.

8. *Dąbski Kazimierz z Lubrańca* h. Godziemba, Stolnik Brześć kujawski, mian. 8 lipca 1737 r. (Sig. 26, f. 41); został Podczaszym Kor. 1738 r.

9. *Ossoliński Józef z Tenczyna* h. Topor, Starosta sandomierski, mian. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 25, f. 69); postąpił na województwo wołyńskie 1756 r.

10. *Miaskowski Wojciech* h. Bończa? Chorąży kaliski, mian. 21 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 369); postąpił na kasztelanią kaliską przed 2 lutego 1757 r. (Kuryer Pol. Nr. 5).

11. *Mniszek Adam* h. Poraj, Starosta mostowski, mian. 2 lutego 1757 r. (Sig. 29, fol. 11 i Kur. Polski Nr. 5). † 1784 r.

12. *Deboli August* h. własnego, Szambelan, Minister pełnomocny w Petersburgu, mian. 15 grudnia 1784 r. (Sig; 35, fol. 243.)

Cześnicy Wielcy Koronni.

(Pincernae Regni).

1. *Sobieski Jan* h. Janina, Strażnik Polny Koronny (1), mianowany przed r. 1701, oba urzędy w tym roku piastował. Żonatym był naówczas z Cecylią z Radochonic Wa-

(1) Był Cześnikiem Koron. już w r. 1693. (Zap. Tryb. Lubels.)

powską, potém zaślubił Konstancyą Kossakowską, Kasztelankę kijowską, wdowę po Denhoffie; wielki awanturnik; † w r. 1714.

2. *Bieliński Franciszek* h. Junosza, mian. w r. 1714; postąpił na województwo chełmińskie w r. 1725.

3. *Bieliński Michał* h. Junosza, Starosta sztumski, m. 29 grudnia 1725 r. (Sig. 21, f. 55); postąpił na województwo chełmińskie 1738 r.

4. *Rudziński Franciszek* h. Pruss, Starosta kruszwicki, mian. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 25, fol. 66); † 1742 r.

5. *Wielopolski Jan* h. Starykoń, Starosta lanckoroński. mian. 21 maja 1742 r. (Sig. 26, fol. 138); postąpił na województwo sandomierskie.

6. *Wielopolski Hieronim* h. Starykoń, Starosta żarnowiecki, mian. 20 sierpnia 1750 r. (Sig. 28, fol. 218); postąpił na Koniuszego Wiel. Kor. 1754 r.

7. *Potocki Eustachy* h. Pilawa, Starosta tłumacki, mian. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 373), został Generałem artyleryi koronnéj w r. 1759.

8. *Lubomirski Hieronim Teodor* h. Sreniawa, Starosta bohusławski, mian. 21 września 1759 r. (Sig. 29, f. 180); † 1761 w Rzeszowie.

9. *Brühl Fryderyk Aloizy de Ocieszyno* h. własnego, Starosta warszawski, mian. 2 maja 1761 r. (Sig. 29, f. 280), postąpił na Generała artyleryi kor. 1763 r.

10. *Brühl Karol* h. własnego, Łowczy Nadw. W. X. Lit., mian. 30 marca 1763 r. Sig. 29, fol 380); pozbawiony urzędu przez konfederacyą generalną 1764 r.

11. *Potocki Ignacy* h. Pilawa. Starosta Gliniański, mian. 26 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 10); † 1765 r.

12. *Dzieduszycki Tadeusz* h. Sas, Podkomorzy halicki, mian. 25 czerwca 1765 r. (Sig. 30, f. 63); † 1777 r. w Żukowie.

13. *Mniszech Michał Jerzy* h. Kończyc, Podkomorzyc W. X. Lit., mian. 16 października 1777 r. (Sig. 33, f. 99); został Sekretarzem W. Lit. tegoż r.

14. *Bieliński Stanisław Kostka* h. Junosza, Starosta garwoliński, mian. 14 maja 1778 r. (Sig. 34, f. 70); został Marszałkiem Nadw. Kor. 1793 r.

15. *Ożarowski Jerzy* h. Rawa, syn Piotra Kasztelana wojnickiego, Hetmana W. Kor. za Targowicy, m. w r. 1793.

Hetmani Wielcy Koronni.
(Supremi Regni Copiarum Ductores).

1. *Jabłonowski Stanisław Jan* na Jabłonowie i Lachowcach h. Pruss, Wojewoda ruski, mian. w r. 1682 (*Pamięt. Paska*) od r. 1699 Kasztelan krakowski; † 1702 r. d. 2 kwietnia, przeżywszy lat 68; pochowany we Lwowie.

2. *Potocki Felix* h. Pilawa, Wojewoda krakowski, Hetman Polny Kor., mian 1 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 191); † dnia 15 maja 1702 r.

3. *Lubomirski Hieronim August* h. Sreniawa, Hetman Polny, Kasztelan krakowski (od 19 maja), mian. 22 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 198); † 1706 r.

4. *Sieniawski Adam z Granowa* h. Leliwa, Wojewoda bełzki, Hetman Polny, mian. 30 kwietnia (Bartosz.), 5 maja 1706 r. (Sig. 16, f. 231); umarł 18 lutego w r. 1726, będąc zarazem Kasztelanem krakowskim. Ostatni z Sieniawskich.

5. *Rzewuski Stanisław Mateusz* h. Krzywda, pan na Rozdole i Rejowcach, Wojewoda podlaski, Hetman Polny Kor., mian. 12 października 1726 r. (Sig. 20, f. 198); † dnia 4 listopada 1728 r. będąc zarazem Wojewodą bełzkim.

6. *Potocki Józef* h. Pilawa, Wojewoda kijowski, Regimentarz Kor., mian. dopiéro dnia 9 listopada 1735 r. (Sig. 24, fol. 121), późniéj Kasztelan krakowski; † 19 maja 1751 r. w Założcach.

7. *Branicki Jan Klemens z Ruszczy* h. Gryf, Wojewoda krakowski, Hetman Polny Koronny, mian. 5 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 280), późniéj (1762), Kasztelan krakowski; † 1773 r.

8. *Rzewuski Wacław* h. Krzywda, Wojewoda krakowski, Hetman Polny Kor., m. 9 kwietnia 1773 r. (Sig. 33, f. 53). W r. 1774 dobrowolnie ustąpił buławy wielkiéj, którą po nim otrzymał

9. *Branicki Franciszek Ksawery* h. Korczak, Hetman Polny Kor. mian. 8 lutego 1774 r.; rezygnował w r. 1793 za konfederacyi Targowickiéj, a † 1819 w Białocerkwi (*Bartoszewicz*).

10. *Ożarowski Piotr* h. Rawa, Kasztelan wojnicki, mian. w czasie konfederacyi Targowickiéj; † w Warszawie 1794 r.

Hetmani Polni Koronni.
(Campiductores Regni).

1. *Potocki Felix* h. Pilawa, Wojewoda krakowski, mian. w r. 1692; 1696 podpisał konfederacyą generalną, 1697 elekcyą Augusta III (Vol. Leg. V, 846 i 874), 1699 na sejmie pacificationis (Vol. Leg. VI, 67), został Hetmanem W. i Kasztelanem krakowskim d. 1 maja 1702 r.

2. *Lubomirski Hieronim Augustyn* h. Sreniawa, Podskarbi W. Kor., mian. Wojewodą krakowskim i Hetmanem Polnym Kor. dnia 8 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 191), Kasztelan krakowski (od 19 maja), został Hetmanem W. Kor. d. 22 maja 1702 r.

3. *Sieniawski Adam z Granowa* h. Leliwa, Wojewoda bełzki, mian. 23 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 198); postąpił na Hetmana W. Kor. w r. 1706.

4. *Rzewuski Stanisław Mateusz* h. Krzywda, Referendarz Koronny, mian. 5 maja 1706 r. (Sig. 16, f. 232), zatrzymał i referendaryą lat kilka (1709 Sig. 17, f. 3), wziął buławę wielką 1726 r.

5. *Chomętowski Stanisław* h. Lis, Wojewoda mazowiecki, a wprzód Marszałek Nadw. Kor., mian. 11 października 1726 r. (Sig. 20, fol. 198); † 1728 r.; po nim

6. *Branicki Jan Klemens* Hrabia na Tyczynie i Białymstoku h. Gryff, Chorąży W. Kor., mian. dopiéro 9 listopada 1735 r. (Sig. 24, fol. 121), trzymał chorążostwo do 1748; postąpił na Hetmana W. Kor. w r. 1752.

7. *Rzewuski Wacław* h. Krzywda, Wojewoda podolski, mian. 5 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 280); postąpił na Hetmana W. Kor. w r. 1773.

8. *Branicki Franciszek Ksawery* h. Korczak, syn Piotra, Kasztelana bracławskiego, Łowczy Koronny, Generał artyleryi W. X. Lit., mian 10 kwietnia 1773 r. (Sig. 32, f. 205); postąpił na Hetmana W. Kor. w r. 1774.

9. *Rzewuski Seweryn* h. Krzywda, syn Wacława, mian. d. 8 lutego 1774 r. (Sig. 33, fol. 62), złożył buławę w roku 1793, a † w Wiedniu 1811 r.

10. *Pułaski Antoni* kandydat do buławy.

Generałowie artyleryi koronnéj.

(Supremi praefecti artilleriae Regni).

1. *Kątski Marcin* h. Brochwicz, m. 26 czerwca 1667 r. (Sig. 10, f. 98), zarazem od r. 1678 Kasztelan lwowski, od 1683 Wojewoda kijowski, od 1702 Wojewoda i tegoż r. Kasztelan krakowski; † 1710; po nim

2. *Fleming Jakób* (hr. de) h. własnego; zrzekł się 1714 r.

3. *Rybiński Jakób Zygmunt* h. Radwan, Łowczy Kor., mian. 11 sierpnia 1714 r. (Sig. 18, f. 77), potém Wojewoda chełmiński; † 1726, po nim dwie nominacye.

4. *Humiecki Stefan* h. Junosza, Wojewoda podolski, m. 30 stycznia 1726 r. (Sig. 21, fol. 60) i pewno rezygnował.

5. *Kątski Jan Stanisław* z Kąt h. Brochowicz, Miecznik Koronny, mian. 16 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 181) i ten się utrzymał; † w r. 1728.

6. *Branicki Jan Klemens* h. Gryff, Chorąży W. Kor., m. 17 czerwca 1728 r. (Sig. 21, f. 175); postąpił na Hetmana Poln. Koron.

7. *Rybiński Zygmunt Adolf* h. Radwan, Pułkownik artyleryi, mian. 1 grudnia 1735 r. (Sig. 25, f. 13).

8. *Lubomirski Aleksander* Miecznik Kor., mian. w r. 1746 (Kuryer Polski); rezygnował 1752.

9. *Brühl Henryk* h. własnego, Starosta lipnicki, piaseczyński i bolimowski etc., mian. 1752 r. (*Bartosz.*); rezygnował w r. 1763, a † 28 października 1763 r.

10. *Brühl Fryderyk Aloizy* h. własnego, Cześnik Kor., syn poprzedzającego, mian. 30 marca 1763 r. (Sig. 29, fol. 380), a drugi raz 22 grudnia t. r. (*Bartosz.*); zrzekł się w r. 1789, a † dnia 27 stycznia 1793 r. (*Bartosz.*)

11. *Potocki Stanisław Szczęsny* h. Pilawa, Wojewoda ruski, mian. 1789 r.; rezygnował 1792.

12. *Potocki Stanisław Kostka* h. Pilawa, Stolnik Kor., m. 1792 r. (Sig. 43), późniejszy Minister Oświecenia, Prezes Senatu, Rady Stanu, etc. † 1821 r.

Generałowie Wielkopolscy.

(Capitanei Maioris Poloniae).

1. *Piotr z Bnina Opaliński* h. Łodzia, Wojewoda łęczycki, Starosta międzyrzecki, zainstallowany nazajutrz po

św. Janie Chrzcicielu (25 czerwca) 1684 r., rozpoczął swoje urzędowanie otwarciem ksiąg grodzkich kaliskich (co zanotowano w tychże Ks. 52, f. 33); † 1690 r. (*Niesiec.*).

2. *Leszczyński Rafał* h. Wieniawa, a Podskarbi Wielki Kor., umarł w lutym 1703 r.

3. *Radomicki Maciéj z Radomicka* h. Kotwic, Wojewoda inowrocławski, mian. 8 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 23), rezygnował w r. 1725.

4. *Radomicki Jan Antoni z Radomicka* h. Kotwic, Starosta międzyrzecki, syn poprzedzającego, mian. 15 stycznia 1726 r. (Sig. 21, f. 59); został zarazem Wojewodą inowrocławskim po swym ojcu. Umarł w r. 1728.

5. *Przebendowski Jan Jerzy* h. własnego, Podskarbi W. Koronny, Starosta mirachowski; † 1729 r.

6. *Szołdrski Ludwik z Szołdr* h. Łodzia, Wojewoda inowrocławski, mian. 14 maja 1729 r. (Sig. 22, f. 7), występuje w aktach grodzkich kaliskich do r. 1745 r. włącznie. W r. 1748 został Wojewodą poznańskim. (Szaniawski).

7. *Szołdrski Władysław* h. Łodzia, w r. 1748 już jako Generał wielkopolski został Wojewodą inowrocławskim, (d. 16 sierpnia, Sig. 28, f. 83); widać mu ojciec ustąpił tego urzędu za konsensem królewskim przed r. 1748. W r. 1756 był prócz tego Starostą rogozińskim (akta kaliskie). Umarł w r. 1758, jak to widać z nominacyi Andrzeja Zamojskiego na województwo inowrocławskie. (Sig. 29, f. 42).

8. *Jerzy Wandalin z Wielkich Kończyc na Ossowicy Mniszech* h. Kończyc, Marszałek Nadw. Kor. W r. 1765 ustąpił laski, lecz zachował sobie generalstwo wielkopolskie; umarł w r. 1778, śmierć jego ogłoszono w grodzie kaliskim d. 2 listopada 1778 r. (Szaniawski z Akt. Kal.)

9. *Raczyński Kazimierz* h. Nałęcz, pisał się na Raczynie i Małoszynie, występuje piérwszy raz w listopadzie 1779 r. do 1791 włącznie.

Kanclerze Wielcy Koronni.

(Supremi Regni Cancellarii).

1. *Donhoff Jerzy* h. własnego, Podkanclerzy Koronny, Biskup kamieniecki, Nominat przemyślski, Opat witowski,

mian. 27 listopada 1688 r.; otrzymał pieczęć w styczniu 1689 r. (Bartoszewicz według Załuskiego), późniéj Biskup krakowski; † d. 16 marca 1702 r. w Kielcach.

2. *Załuski Jędrzej Chryzostom na Załuskach* h. Junosza, Wojewodzic rawski, Biskup warmiński, mian. w roku 1702; † 1711 r. (Niesiecki).

3. *Szembek Jan Hrabia na Słupowie* h. własnego, Podkanclerzy Koronny, Starosta grudziądzki i łomżyński, mian. w r. 1711; † 1731 r.

4. *Załuski Jerzy Stanisław Kostka*, h. Junosza, Biskup chełmiński, mian. w r. 1736 do r. 1746, potém Biskup krakowski (Suppl. do Wiad. Warsz. Nr. 32).

5. *Małachowski Jan z Małachowic Hrabia na Końskich i Białaczowie* h. Nałęcz, Podkanclerzy Koronny, mian. w r. 1746; † dnia 25 czerwca 1762 r. w Końskich (Supplem. do Wiadom. Warszaw. N. 32 z dnia 30 czerwca).

6. *Zamojski Jędrzej* h. Jelita, Wojewoda inowrocławski, mian. 14 grudnia 1764 r. na sejmie koronacyjnym, złożył pieczęć wielką w r. 1767, w październiku; † zaś 10 lutego 1792 r. (Summ. Arch. Ord. Zamojs.).

7. *Młodziejowski Jędrzej Stanisław Kostka* h. Korab' Podkanclerzy Koron., Biskup wprzód przemyślski (1767), potém poznański i warszawski od 1769, mian. w końcu r. 1767.—1768 i 1775 (Vol. Leg. VII, 558, VIII, 4) † d. 13 marca 1780 r. (Gaz. Warsz. Nr. 24).

8. *Borch Jań* h. własnego, Podkanclerzy Koronny, m. w marcu 1780 r. (Gaz. Warsz. Nr. 28); † d. 3 października 1780 r. (Suppl. do Gaz. Warsz. Nr. 80).

9. *Okęcki Onufry Antoni* h. Radwan, Biskup poznański i warszawski, mian. w r. 1780 do r. 1790.

10. *Małachowski Jacek* h. Nałęcz, (syn Jana Kanclerza), Podkanclerzy Kor., Starosta piotrkowski, mian. w r. 1790, oddał pieczęć w r. 1792, umarł zaś 1821.

11. *Sułkowski Xiążę Antoni* h. Sulima, Wojewoda kaliski, mian. za Targowicy d. 4 maja 1793 r. jako Wojewoda gnieźnieński (Gaz. Warsz. z d. 11 maja Nr. 38); umarł w kwietniu 1794 r. tknięty apopleksyą; był zarazem Tajnym radcą i Szambelanem austryackim.

Koniuszowie Wielcy Koronni.

(Stabuli Praefecti).

1. *Koniecpolski Jan Aleksander* h. Pobóg, już w roku 1698; został Wojewodą bracławskim d. 30 kwietnia 1704 r.; po nim

2. *Dziedoszycki Jerzy* h. Sas, Łowczy Koronny, mian. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 157); † 6 września 1730 r.

3. *Wielopolski Karol* h. Starykoń, Kuchmistrz Koron., mian. 13 listopada 1731 r. (Sig. 22, fol. 128); został Chorążym W. Kor. 1754 r.

4. *Wielopolski Hieronim* h. Starykoń, Cześnik Kor. m. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 372); rezygnował w r. 1774, a † d 13 marca 1779 r. w Warszawie (Gaz. Warsz. 22).

5. *Kicki Jan* herbu Jelita, Miecznik Kor., mian. 2 maja 1774 r. (Sig. 32, f. 264); rezygnował 1789.

6. *Kicki Onufry* herbu Jelita, Starosta rycki, mian. 5 sierpnia 1789 r. (Sig. 38, f. 83), Senator Wojewoda za Królestwa.

Krajczowie Koronni.

(Incisores Curiae Regni).

1. *Działyński Tomasz* h. Ogon, Starosta bratiański i ląkorski 1699 r. (Vol. Leg. VI, 56); postąpił na województwo chełmińskie d. 21 lutego 1702 r. (Sig. 15, f. 158).

2. *Rzewuski Stanisław Mateusz* h. Krzywda, Starosta chełmski, Pułkownik JKM., mian. 22 lutego 1702 r. (Sig. 15, f. 159); postąpił na Referendarza W. Kor. w r. 1703, potém Wojewoda podlaski i Hetman W. Kor.

3. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Starosta czerkaski, mian. 9 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 25), i Vol. Leg. VI, 98, 102); postąpił na Referendarza W. Kor. w 1710 r.

4. *Przebendowski Piotr* h. własnego, Starosta mirachowski, mian. 2 maja 1710 r. (Sig. 17, f. 132) † 1729 r.

5. *Rzewuski Michał* h. Krzywda, Starosta wyszyński i kamionacki, syn Adama, Kasztelana podlaskiego, mian. d. 21 maja 1729 r. (Sigil. 20, f. 251); postąpił na Pisarza W. Kor. w r. 1736.

6. *Potocki Franciszek Salezy* h. Pilawa, Starosta bełzki, mian. 19 lipca 1736 r. (Sig. 26, f. 23); postąpił na województwo wołyńskie 1755 r. (Kur. Polski Nr. 98).

7. *Małachowski Adam* h. Nałęcz, Starosta oświecimski, mian. 27 maja 1755 r. (Sig. 27, f. 352); † 1766 r.

8. *Potocki Józef* h. Pilawa, mian. 9 stycznia 1767 r. (Sig. 30, f. 142), 1775 (Vol. Leg. VIII 128), rezygnował w r. 1780; † 1802 r.

9. *Szaniawski Stanisław* h. Junosza, Szambelan J. K. M., mian. d. 19 sierpnia 1780 r. (Gaz. Warsz. Nr. 67); rezygnował w r. 1786.

10. *Grodzicki Nepomucen* herbu....., mian. przed 20 sierpnia 1786 r. (Suppl. do Gaz. Warsz. Nr. 61); rezygnował w r. 1790.

11. *Czarnecki Antoni* h. własnego, Kasztelanic bracławski, mian. 16 września 1790 r. (Sig. 38, f. 116).

Kuchmistrze Wielcy.

(Culinae Regni praefecti).

1. *Szczuka Wacław* h. Grabie, † 1699; r. po nim

2. *Tarło Stanisław* h. Topor, mian. 14 sierpnia 1699 r. (Sig. 15, f. 166); żył jeszcze 1719 r. † 1721 (Sig. 20, f. 18).

3. *Lubomirski Aleksander Jakób* h. Szreniawa, postąpił na Miecznika W. Kor. w r. 1728.

4. *Wielopolski Karol* h. Starykoń, mian. w 1728 r., postąpił na Koniuszego Kor. 1731.

5. *Cetner Jan* h. Przerowa, Starosta żydaczowski, mian. 8 listopada 1731 r. (Sig. 22, f. 128); † 1734.

6. *Gozdzki Stanisław* h. Doliwa, Starosta brzeźnicki, m. 27 lipca 1734 r. (Sig. 24, f. 15); postąpił na województwo podlaskie 3 października 1762 r. (Sig. 29, f. 335).

7. *Poniński Adam* h. Łodzia, Starosta babimostski, m. 27 paździer. 1762 r. (Supp. do Wiadom. Warsz. N. 86); rezygnował 1773 r., potém Podskarbi W. Kor.

8. *Kurdwanowski Placyd* h. Junosza, Starosta baranowiecki, mian. 31 lipca 1773 r. (Sig. 32, f. 220); 1781 r. rezygnował.

9. *Worcell Leonard* h. Dąb, już w 1784 r. ostatni.

Łowczowie Koronni.

(Venatores Regni).

1. *Bidziński Stefan* h. Janina, Kasztelan sandomierski i Strażnik Kor., został Łowczym Kor. i zarazem Wojewodą sandomierskim d. 15 września 1697 r. (Sig. 15, fol. 4); † 1703 r.

2. *Dziedoszycki Jerzy* h. Sas, Starosta żydaczowski, m. 23 czerwca 1703 r. (Sig. 16, f. 62); postąpił na Koniuszego W. Kor. 1704.

3. *Jordan Michał z Zakliczyna* h. Trąby, Starosta dobczycki, mian. 30 kwietnia 1704 r. (Sig. 16, f. 157), został Wojewodą bracławskim.

4. *Rybiński Jakób Zygmunt* h. Radwan, Podkomorzy chełmiński, Generał kawaleryi, mian. 28 kwietnia 1710 r. (Sig. 17, f. 130); postąpił na Generała artyleryi w r. 1714.

5. *Zamojski Michał* h. Jelita, Starosta gniewski, mian. 24 sierpnia 1714 r. (Sig. 18, f. 79); postąpił na województwo smoleńskie.

6. *Czapski Jan Ansgary* h. Leliwa, Starosta klecki, m. 6 marca 1732 r. (Sig 22, f 160); postąpił na województwo chełmińskie.

7. *Mniszech Jerzy* h. Kończyc, Starosta sanocki, mian. 21 kwietnia 1732 r. (Sig. 22, f. 168); postąpił na Podkomorzego W. X. Lit.

8. *Mniszech Jan* h. Kończyc, Starosta jaworowski, m. 7 stycznia 1736 r. (Sig. 26, f. 7); postąpił na Podkomorzego W. X. Litew.

9. *Czartoryski Stanisław Kostka* h. Pogonia, mian. 21 maja 1742 r. (Sig. 25, f. 128); † 1766 r.

10. *Branicki Franciszek Ksawery* h. Korczak, Podstoli Kor., mian. 7 kwietnia 1766 r. (Sig. 31, f. 66); postąpił na Hetmana Pol. Kor. w r. 1773.

11. *Czaplic Celestyn ze Szpanowa* h. Kierdejów, Podkomorzy lwowski, mian. 25 kwietnia 1773 r. (Sig. 32, f. 205); rezygnował w r. 1784.

12. *Łaźniński Walenty Saryusz* h. Jelita, Starosta stoiński, mian. 3 maja 1784 r. (Sig. 35, f. 181).

13. *Chołoniewski Franciszek Ksawery*, już w r. 1788.

Marszałkowie Wielcy Koronni.

(Supremi Regni Mareschalci).

1. *Lubomirski Herakliusz Stanisław* herbu Szreniawa, Marszałek Nadw. Koron., mian. 19 lutego 1676 r. na sejmie koronacyjnym; † 1702 r.

2. *Lubomirski Józef* h. Szreniawa, Marszałek Nadw. Koron., mian. 25 lutego 1702 r. (Metr. 242, f. 179); † 1702 roku.

3. *Bieliński Kazimierz Ludwik* h. Junosza, Marszałek Nadw. Kor., mian. 20 grudnia 1702 r. (Sig. 16, fol. 5); † 1713 r.

4. *Mniszech Józef Wandalin* z Wielkich Kończyc, h. własnego, Marszałek Nadw. W. X. Lit., mian. 2 kwietnia 1713 r. (Sig. 18, fol. 39); postąpił na kasztelanią krakowską w r. 1742.

5. *Bieliński Franciszek* h. Junosza, Marszałek Nadw. Kor., mian. 21 maja 1742 r. (Sig. 26, f. 137); † 1766 r.

6. *Lubomirski Stanisław Xiążę* na Wiśniczu i Łańcucie h. Szreniawa, Strażnik Wielki Koron., Starosta wiślicki, kałuski, goszczyński i lubocheński, mian. 10 października 1766 r. (Sig. 31, f. 91); † w Łańcucie d. 12 sierpnia 1783 r. (Gaz. Warsz. Nr. 66); po nim mianowano Rzewuskiego Franciszka, Marszałka Nadw. Kor., lecz godności téj nie przyjął (Gaz. Warsz. z dnia 23 sierpnia 1783 r. Nr. 68).

7. *Mniszech Michał Jerzy* h. Kończyc, Marszałek Nad. W. X. Lit., mian 23 sierpnia 1783 r. (Sig. 35, f. 130); rezygnował w r. 1793, a † 1806 w Wiśniowcu jako Rzecz. Tajny Radca Ces. Ros. (Monogr. Kossak. II).

8. *Moszyński Fryderyk* h. Nałęcz, Sekretarz W. X. L., mian. na sejmie grodzieńskim w lipcu 1793 r. (Bartosz. Znakomici Mężowie Polscy XVIII wieku, T. II, 193).

Marszałkowie Nadworni Koronni.

(Mareschalci Curiae Regni).

1. *Lubomirski Józef* h. Szreniawa od r. 1676; postąpił na Marszałka W. Kor. w r. 1702.

2. *Bieliński Ludwik Kazimierz* h. Junosza, Podkomorzy W. Kor., mian. 26 lutego 1702 r. (Sig. 15, f. 162); został Marszałkiem W. Kor. t. r.

3. *Dąbski Wojciech* z Lubrańca, h. Godziemba, Starosta inowrocławski, mian. 22 grudnia 1702 r. (Sig. 16, f. 6); † 1725 r.

4. *Chomentowski Stanisław* h. Lis, Wojewoda mazowiecki, mian. 24 grudnia 1725 r. (Sig. 20, f. 173); został napowrot Wojewodą mazowieckim i Hetmanem Pol. Kor. w r. 1726.

5. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Referendarz Kor. i Marszałek sejmowy, mian. 23 listopada 1726 r. (Sig. 20, f. 207); † 1732 r.

6. *Bieliński Franciszek* h. Junosza, Wojew. chełmiński, mian. 18 kwietnia 1732 r. (Sig. 22, f. 168); został Marszałkiem W. Kor. w r. 1742.

7. *Mniszech Jerzy Wandalin* h. Kończyc, mian. 20 maja 1742 r.; od 1757 Generał wielkopolski, (Sig. 26, f. 136); rezygnował w r. 1767, lecz generalstwo zatrzymał.

8. *Wielopolski Franciszek*, Margrabia Myszkowski, h. Starykoń, mian. 14 listopada 1767 r. (Sig. 32, f. 3). Był jednym z najczynniejszych konfederatów barskich, w skutek czego w jego miejsce otrzymał Laskę Nadworną

9. *Alexandrowicz Tomasz* h. Kruki. Ten postąpił na kasztelanią wizką 18 marca 1775 r. (Sig. 32, f. 333) a *Wielopolski* (w Sig. 33 nazwany *Myszkowski Franciszek* de Wielopolskie); rezygnował tegoż roku i po nim:

10. *Rzewuski Franciszek* h. Krzywda, Starosta bohusławski, m. 4 sierpnia 1775 r. (Sig. 33, f. 81); rezygnował 1783 r.

11. *Raczyński Kazimierz* h. Nałęcz, Generał wielkopolski, Marszałek Rady Nieustającéj, mian. 23 sierpnia 1783 r. (Sig. 35, f. 130).

12. *Bieliński Stanisław Kostka* h. Junosza, Cześnik Kor., mian. w r. 1793.

Miecznicy Koronni.

(Gladiferi Regni).

1. *Warszycki Stanisław* h. Abdank, w r. 1697 i 1703 (Vol. Leg. VI, 9, 102), 1709 już zmarły. (Sig. 17, f. 3).

2. *Doenhoff Stanisław* h. własnego, Hetman Polny Lit. 1709 r. w październiku, zarazem Marszałek Konfederacyi, Starosta latowicki, (Sig. 17, fol. 2); został Wojewodą płockim 1722 r.

3. *Kącki Marcin Jan Stanisław* h. Brochwicz, Generał ziem podolskich, syn Marcina Kasztelana krakowskiego, m. 24 lipca 1722 r. (Sig. 20, f. 29); został zarazem Generałem artyleryi koron. 1726 r.; † 1728 r.

4. *Lubomirski Aleksander* h. Szreniawa, Kuchmistrz Koron., syn Hieronima Augusta Kasztelana krakowskiego, Hetmana W. Kor., mian. 18 czerwca 1728 r. (Sig. 21, fol. 176); postąpił na Generała artyleryi.

5. *Humiecki Józef* h. Junosza, syn Stefana Wojewody podolskiego (Ob. Niesiec. IV, 395 i Kossak. Monog. II, 298); † 9 stycznia 1753 r. (Kur. Pol. Nr. 25).

6. *Lubomirski Antoni* h. Szreniawa, Starosta kazimirski i barski, mian. 6 lipca 1754 r. (Sig. 28, f. 373); † dnia 25 lipca 1761 r.

7. *Lubomirski Franciszek Ferdynand* h. Szreniawa, Starosta biecki, mian. w r. 1761 (Kur. Warsz. z t. r. Nr. 30); jeszcze w r. 1772 (Przyw. oryg. na wójtos. w Barze w Arch. Kossakowskich); † 1773 r.

8. *Kicki Jan* herbu Jelita, postąpił na Koniuszego Kor. w r. 1774.

9. *Fleming Henryk* h. własnego, mian. 2 maja 1774 r. (Sig. 32, f. 265).

10. *Grocholski Franciszek* Syrokomla, już 1781 r. (Kal. Polit. 1791).

Oboźni Wielcy Koronni.

(Supremi Castrorum Regni Metatores).

1. *Chełmski Marcyan Scibor z Chełma* h. Ostoja, Pułkownik wojsk Rzeczypospolitéj, Poseł województwa krakowskiego, 16 czerwca 1699 r. podpisał uchwałę sejmu pacificationis (Vol. Leg. VI, 38).

2. *Jabłonowski Stanisław Karol* h. Pruss II, Kasztelanic krakowski; † 1703 r.

3. *Lubomirski Jerzy Aleksander* h. Szreniawa, Starosta sandecki, mian. 12 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 26); został Wojewodą sandomierskim w r. 1729.

4. *Ożarowski Jerzy* h. Rawa, Podstoli Kor., Generał-Major, mian. 20 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 250); † 1742 r.

5. *Lipski Prokop* h. Grabie? Starosta szremski, Chorąży poznański, Pułkownik pancerny, mian. 21 maja 1742 r. (Sig. 26, f. 138); † 1758 r

6. *Wielhorski Michał* h. Kierdejów, Starosta sielecki, mian. 28 marca 1758 r. (Sig. 29, f. 72); postąpił na Kuchmistrza W. X. Lit. w r. 1762.

7. *Cetner Ignacy* h. Przyrowa. Starosta korytnicki, m. 30 stycznia 1762 r. (Sig. 29, f. 305); postąpił t. r. na województwo bełzkie.

8. *Krasiński Kazimierz na Krasnem* h. Ślepowron, Starosta krasnostawski, mian. 20 marca 1763 r. (Sig 29, fol. 373), ostatni.

Pisarze Polni Koronni.

(Notarii Regni Campestres).

1. *Potocki Michał* na Sędziszowie i Czerlenicy h. Pilawa, syn Felixa Kazimierza Kasztelana krakowskiego, Hetmana Wiel. Kor. i Krystyny Lubomirskiéj (Monogr. Kossakowskich, T. II, 195), występuje jako Pisarz Polny Koronny w konfederacyi Tarnogrodzkiéj 171. (Otfinowski, Dzieje Polskie za Augusta II), 1717 r. (Vol. Leg. VI, 298) i 1724 (ibid f. 400); został Wojewodą wołyńskim d 2 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 178).

2. *Lubomirski Jerzy Ignacy* h. Szreniawa, syn Hieronima Augustyna Kasztelana krakowskiego, Hetmana Wiel. Kor. z Bokumówny, zapewne zaraz po Potockim tę godność objął, rezygnował w r. 1732, potém Chorąży Wielki Koronny.

3. *Rzewuski Wacław* h. Krzywda, Starosta kruszwicki, mian. 17 października 1732 r. (Sig. 23, f. 32); postąpił na województwo podolskie w 1736.

4. *Rzewuski* (*Michał*) h. Krzywda, mian. 17 lipca 1736 r. (Sig. 26, f. 20), postąpił na województwo podlaskie w roku 1752.

5. *Rzewuski Franciszek* h. Krzywda, Szambelan J. K. M., mian. 20 października 1752 r. (Sig. 27, f. 242); rezygnował w r. 1774.

6. *Rzewuski Kazimierz* h. Krzywda, Starosta żydaczewski, mian. 2 kwietnia 1774 r. (Sig. 32, f. 261), w r. 1786 Poseł na sejm z ziemi chełmskiéj (Suppl. do Gaz. Warsz. z dnia 26 sierpnia Nr 68).

7. *Miączyński Adam Kajetan Jan* h. Suchekownaty, Wojewodzic czerniechowski, Starosta krzepicki, Generał J. K. M., mian. przed 11 maja 1793 r. (Gaz. Warsz. N. 38).

Pisarze Wielcy Koronni Duchowni.

(Supremi Regni Notarii).

1. *Lipski Michał* h. Grabie? 1764 r. (Vol. Leg. VII, 217), postąpił na Referendarza Kor. w r. 1773.

2. *Kierski Józef* h. Jastrzębiec, został Biskupem przemyślskim w r. 1768; po nim

3. *Poniatowski Michał* h Ciołek, Opat czerwiński, m. 5 marca 1768 r. (Sig. 32, f. 14).

4. *Sierakowski Antoni Maciéj* herbu Ogon? Kustosz gnieźnieński, proboszcz miechowski, Oficyał warszawski, Biskup, Nominat inflantski, mian. (po Lipskim) d. 12 sierpnia 1773 r. (Sig. 32, fol. 221), rezygnował w r. 1778, a † 21 marca 1781 r. (Suppl. do Gaz. Warsz. Nr. 24); po nim

5. *Alexandrowicz Antoni Witold* h. Kruki, Koadyutor Opat Komendataryusz hebdowski, m. 9 października 1778 r. (Sig 34, f. 89), Kanonik lwowski 1781 k.; rezygnował i † przed 12 kwietnia 1786 r. (Gaz. Warsz. Nr. 29); po nim

6. *Skarszewski Wojciech* herbu Laski, Proboszcz katedralny kujawski, mian. 8 kwietnia 1786 r. (Sig. 35, f. 243); postąpił na biskupstwo chełmskie w r. 1790; po nim:

7. *Przerębski Adam* h. Nowina, Kustosz skarbcu koronnego, mian. 16 października 1790 r. (Sig. 37, f. 86).

Pisarze Wielcy Koronni Świeccy.

1. *Gurowski Władysław* h. Wczele, mian. 22 grudnia 1764 r. (Sig. 31, f. 2); został Marszałkiem Nadw. W. X. L. w r. 1768.

2. *Sułkowski August* h. Sulima, Starosta nowodworski, mian. 22 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 9); został Wojewodą gnieźnieńskim w r. 1768.

3. *Ogrodzki Hyacynt* herbu......, Starosta lubaczowski, Regent kancellaryi Cubiculi J. Kr. M., mian. 25 grugnia 1764 r. (Sig. 31, f. 3); postąpił na Sekretarza W. Kor. w r. 1771.

4. *Ożarowski Piotr* herbu Rawa, Generał Locumtenens, mian. (po Sułkowskim) d. 7 marca 1768 r. (Sig. 32, f. 15); rezygnował w r. 1775.

5. *Raczyński Kazimierz* h. Nałęcz, Starosta czerwonogrodzki, mian. (po Gurowskim) d. 8 marca 1768 r. (Sig. 32, fol. 15); rezygnował w r. 1776.

6. *Małachowski Antoni* h. Nałęcz, Starosta ostrołęcki, mian. (po Ogrodzkim) d. 8 czerwca 1771 r. (Sig. 32, f. 129); postąpił na Sekretarza W. Kor. w r. 1780).

7. *Mielżyński Maxymilian* h. Nowina, Szambelan Jego Kr. Mości, mian. po Ożarowskim (d. 11 kwietnia 1775 r. Sig. 32, f. 344), 1781 k.

8. *Maniecki Dominik* herbu Łodzia? mian. (po Raczyńskim) d. 20 kwietnia 1776 r. (Sig. 32, f. 374); rezygnował 1787 r.

9. *Cieciszewski Adam* herbu Roch, Łowczy lwowski, m. (po Małachowskim) dnia 31 maja 1780 r. (Sig. 35, fol. 5) † 19 maja 1783 r. (Gaz. Warsz. Nr. 41).

10. *Granowski Michał* h. Leliwa, postąpił na Sekretarza Wiel. Kor. w r. 1784; po nim:

11. *Bieliński Franciszek* h. Junosza, Starosta czerski, mian. 2 sierpnia 1784 r. (Sig. 35, f. 191).

12. *Bieliński Piotr* h. Szeliga, Starosta kadzewski, m. (po Manieckim) dnia 22 stycznia 1787 r. (Sig. 37, f. 4).

Podczaszowie Koronni.

(Pocillatores Regni).

1. *Towiański Krzysztof* h. Gierałt, 1699, 1703 r. (Vol. Leg. VI, 56, 101); postąpił na Podkomorzego Kor. w roku 1726.

2. *Rzewuski Seweryn* h. Krzywda, syn Stanisława Mateusza Hetmana, Starosta chełmski i lubomelski, mian. d. 12 listopada 1726 r. (Sig. 20, fol. 200); postąpił na Referendarza w r. 1738.

3. *Dąbski Kazimierz* h. Godziemba, Chorąży Nadw. Kor., mian. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79); postąpił na województwo sieradzkie w r. 1756.

4. *Czacki Felix* h. Świnki, Starosta nowogrodzki, mian. 18 grudnia 1756 r. (Sig. 27, f. 367); rezygnował 1785 r.

5. *Czacki Michał* h. Świnki, Starosta nowogrodzki, m. przed 2 marca 1785 r. (Gaz. Warsz. N. 18).

Podkanclerze Koronni.

(Vicecancellarii Regni).

1. *Tarło Karol* z Czekarzewic, h. Topor, Wojewoda lubelski, Starosta stężycki, mian. przed 31 stycznia 1689 r. (Sig. 15, f. 5), został Kanclerzem w r. 1702, lecz umarł w tym roku nim godność tę objął.

2. *Szembek Jan* ze Słupowa h. własnego, Referendarz Koronny, Starosta biecki, mian. przed 27 listopada 1702 r. (Metr. 243, f. 9), podobno w listopadzie na radzie toruńskiéj (Cfr. Vol. Leg. VI, 104 i Otwinows. Dzieje Polski etc. fol. 44), został Kanclerzem w r. 1711.

3. *Bokum Jan Kazimierz von Alten* h. Paprzyca, Biskup przemyślski (od 1700 r.) późniéj chełmiński (od 1719) mianowany w r. 1711); † 1721 r. w lecie. (Bartosz. z Teki Podoskiego).

4. *Lipski Jan* h. Grabie, proboszcz katedralny poznański, Opat mogils., mian. w r. 1722; † 1736 (Niesiecki).

5. *Małachowski Jan* Hrabia z Końskich h. Nałęcz, Stolnik Koronny, Starosta opoczyński, mian. przed 26 listopada 1135 r. (Sig. 25, f. 12); wziął pieczęć wielką w r. 1746.

6. *Wodzicki Michał* z Granowa h. Leliwa, Dziekan Katedralny krakowski, mian. dopiéro przed 17 stycznia 1759 r. (Kuryer Pols. nr. 3), daléj Biskup przemyślski (1760 r.); † 31 grud. 1763 r.

7. *Młodziejowski Jędrzéj Stanisław Kostka* h. Korab', Biskup przemyślski, mian. w r. 1764 (Vol. Leg. VII, f. 435), został Kanclerzem w 1767 r.

8. *Borch Jan* h. własnego, Wojewoda inflancki, mian. przed 3 listopada 1767 r. (w październiku według Bartoszewicza), wziął pieczęć Wielką w r. 1780 w marcu.

9. *Okęcki Onufry* h. Radwan, Biskup poznański i warszawski, mian. przed 5 kwietnia 1780 r. (Gazeta Warsz. nr. 28), został Kanclerzem w końcu tegoż roku.

10. *Małachowski Jacek* h. Nałęcz, (syn Jana Kanclerza), Starosta piotrkowski, mian. w r. 1781? został Kanclerzem w r. 1790.

11. *Garnysz Maciej* h. Poraj, Biskup chełmski, mianowany i umarł 1790 r.

12. *Kołłontaj Hugo* h. własnego (Kotwica) Referendarz W. X. L. (od 1787), mian. w r. 1790, zawieszony w urzędowaniu 1793 r. † d. 28 lutego 1812 r. w Warszawie (Bartoszewicz).

13. *Skarszewski Wojciech* h. Laski, ex Pisarz W. Kor., Biskup chełmski, mianowany za Targowicy, po Kołłontaju (Gaz. Kr. z dnia 11 stycznia 1794 r.), późniéj (od 1823) Arcybiskup warszawski; † 1825 r.

Podkomorzowie Wielcy Koronni.

(Succammerarii Regni vel Archicammerarii).

1. *Bieliński Kazimierz Ludwik* h. Junosza, Starosta czerski i tucholski, w r. 1697 Marszałek koła rycerskiego i 1699 na sejmie Pacificationis (Vol. Leg. VI, 50, 56, 70); został Marszałkiem Nadw. Kor. w r. 1702.

2. *Lubomirski Jerzy Dominik* h. Szreniawa, Podstoli Koronny, mian. 10 marca 1702 r. (Sig. 15, fol. 167); został Wojewodą krakowskim w r. 1726.

3. *Towiański Krzysztof* h. Gierałt, Podczaszy Kor., m. 12 listopada 1726 r. (Sig. 20, fol. 200); rezygnował w roku 1742.

4. *Poniatowski Kazimierz* h. Ciołek, m. 21 maja 1742 r. (Sig. 25, f. 128); rezygnował 1773 r.

5. *Potocki Wincenty* h. Pilawa, Wojewodzic poznański, Chorąży pancerny, już 18 grudnia 1773 r. (Sig. 20, f. 239) i wtedy mu dodano lat; w r. 1775 został przytém Generał-Lejtnantem (Sig. 20, f. 364); jeszcze w r. 1791 ostatni.

Podskarbiowie Wielcy Koronni.

(Supremi Regni Thesaurarii).

1. *Lubomirski Hieronim Augustyn* h. Szreniawa, został Wojewodą krakowskim 1702 r.

2. *Leszczyński Rafał* h. Wieniawa, Wojewoda łęczycki, mian. 9 maja 1702 r. (Sig. 15, f. 192); † 1703 r.

3. *Przebendowski Jan Jerzy* h. własnego, Wojewoda malborski, mian. 9 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 25); † w lutym 1729 r.

4. *Ossoliński Franciszek Maxymilian* z Tenczyna h. Topor, Podskarbi Nadw. Kor., mian. 20 maja 1729 r. (Sig. 20 f. 247), ustąpił w r. 1737.

5. *Moszyński Jan Kanty* h. Nałęcz, Podskarbi Nadw. Koronny, mian. przed 19 lipca 1736, † 1737 r.

6. *Czapski Jan Ansgary* h. Leliwa, Wojewoda chełmiński, mian. 30 maja 1738 r. (Sig. 26, f. 63); † 1742 r.

7. *Grabowski Maciej* h. Kemlada, Podskarbi Nad. Kor., mian. 5 listopada 1742 r. (Sig. 25, f. 142); rezygnował w roku 1744.

8. *Sedlnicki Karol de Odrowąż* h, Odrowąż, Wojewoda podlaski, mian. 2 stycznia 1745 r. (Sig. 26, f. 185).

9. *Wessel Teodor* h. Rogala, Wojewoda łęczycki, mian. przed 23 stycznia 1761 r. (Sig. 29, fol. 263); rezygnował w r. 1775.

10. *Poniński Adam* h. Łodzia, Marszałek konfederacyi, mian. 10 kwietnia 1775 r. (Sig. 32, f. 339), był Podskarbim do r. 1790, w którym pozbawiony wszelkich dostojeństw.

11. *Kossowski Roch* h. Abdank, Podskarbi Nadw. Kor., mian. przed 20 maja 1791 r. (Sig. 39, f. 1).

Podskarbiowie Nadworni Koronni.

(Thesaurarii Curiae Regni).

1. *Miączyński Atanazy* h. Suchekownaty, 1690, 1696 (Vol. Leg. V, 773 i 845), postąpił na województwo wołyńskie w r. 1713.

2. *Ossoliński Maxymilian Franciszek* h. Topor, Regent kancellaryi wielkiéj koronnéj, mian. 25 sierpnia 1713 r. (Sig. 18, f. 54); postąpił na Podskarbiego Wiel. Kor. 1729.

3. *Moszyński Jan Kanty* h. Nałęcz, Krajczy Kor., mian. 20 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 250); postąpił na Podskarbiego W. Kor. w r. 1736.

4. *Sedlnicki Karol* h. Odrowąż, Podkoniuszy W. X. L., Starosta mielnicki, mian. 19 lipca 1736 r. (Sig. 26, f. 23); postąpił na województwo podlaskie w r. 1738.

5. *Grabowski Maciej Kemlada* h. własnego, Instygator Kor., mian. 3 stycznia 1739 r. (Sig. 25, f. 76); postąpił na Podskarbiego W. Kor. w r. 1742.

6. *Kossowski Antoni z Głogowy* h. Abdank; zrzekł się w r. 1762.

7. *Kossowski Roch* h. Abdank, mian. 5 sierpnia 1762 r. (Sig. 29, f. 324); postąpił na Podskarbiego W. Kor. w roku 1791.

8. *Ostrowski Tomasz* h. Rawa, Kasztelan czerski, mian. 20 maja 1791 r. (Sig. 39, f. 1).

9. *Załuski Teofil* h. Junosza, ex-Kasztelan buski, Poseł na sejm grodzieński 1793 r., mian. w tymże roku przez Targowicę; † 1831 r.

Podstolowie Koronni.

(Subdapiferi Regni).

1. *Lubomirski Jerzy Dominik* h. Szreniawa, już w roku 1695; został Podkomorzym Kor. w r. 1702.

2. *Humiecki Stefan z Rycht* h. Junosza, Stolnik podolski, mian. 8 marca 1702 r. (Sig 15, f. 166); został Wojewodą podolskim w r. 1706.

3. *Lubomirski* (*Michał*, syn Aleksandra Starosty sądeckiego i perejesławskiego), h. Szreniawa, mian. 13 kwietnia 1706 r. (Sig 16, f 226); † 1714.

4. *Łubieński Bogusław* h. Pomian, Generał kawaleryi kor., mian. 15 września 1714 r. (Sig. 18, f. 84); postąpił na kasztelanią sandomirską 1728 r.

5. *Ożarowski Jerzy* h. Rawa, Stolnik krakowski, mian. 15 czerwca 1728 r. (Sig. 21, f. 175), zarazem Generał-Major, postąpił na Oboźnego Kor. w r. 1729.

6. *Szaniawski Józefat* h. Junosza, Starosta chęciński, mian. 20 maja 1729 r. (Sig. 20, f. 251); † 1739 r.

7. *Lubomirski Stanisław* h. Szreniawa, Starosta sandecki, mian. 29 sierpnia 1739 r. (Sig. 26, fol. 110); postąpił na województwo bracławskie w r. 1764.

8. *Małachowski Jacek* h. Nałęcz, Starosta piotrkowski, mian. 15 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 5); postąpił na Referendarza Kor. w r. 1764 r.

9. *Brunicki Franciszek Ksawery* h. Korczak, Starosta halicki, mian. 21 grudnia 1764 r. (Sig. 30, f. 8); postąpił na Łowczego Kor. w r. 1766.

10. *Borzęcki Aleksander Mateusz z Kozarzewa* h. Połukoza, Starosta przemyślski, mian. 13 maja 1766 r. (Sig. 30, f. 106); † 1781 r.

11. *Potocki Stanisław Kostka* h. Pilawa, mian. 25 maja 1781 r. (Sig. 35, f. 50); rezygnował 1784 r.

12. *Sołtyk Stanisław* h. własnego, Szambelan J. K. M., Rotmistrz kawaleryi narodowéj, mian. 19 czerwca 1784 r. (Sig. 35, f. 87); rezygnował w r. 1789.

13. *Walicki Michał* h. Łada, mian. 4 września 1789 r. (Bartosz.); rezygnował 1791 r.

14. *Karsza Józef* z Małkowa h. Roch, Podstoli podolski, mian. 9 czerwca 1791 r. (Sig. 39, f. 2).

Referendarze Koronni świeccy.

(Referendarii Regni).

1. *Szczuka Stanisław* na Szczuczynie i Radzyniu, herbu Grabie, Starosta lubelski i warecki, mian. 18 października 1688 r. (Sig. 14, f. 143); 1697, 1699 (Vol. Leg. VI, 9, 87).

2. *Szembek Jan* ze Słupowa h. własnego; postąpił na podkanclerstwo w r. 1702.

3. *Kczewski Piotr* h. Lewart, Rejent kancellaryi kor., Chorąży województwa malborskiego, Starosta stanisławow-

ski, mian. 27 listopada 1702 r. (Metr. 243, f. 9); postąpił na województwo malborskie w r. 1703.

4. *Rzewuski Stanisław Mateusz* h. Krzywda, Krajczy Kor., mian. 8 lutego 1703 r. (Sig. 16, f. 24); postąpił na Hetmana Pol. Kor. w r. 1706.

5. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Krajczy Kor., mian. 2 maja 1710 r. (Sig. 17, f. 132); postąpił na województwo pomorskie w r. 1726.

6. *Dunin Jakób ze Skrzynna* h. Łabędź, Rejent kancelaryi większéj kor. od d. 6 marca 1726 r. (Sig. 20, f. 178); † 1729 r.

7. *Dębowski Antoni Sebastyan* z Dębowéj Góry h. Jelita, Rejent kancelaryi większéj kor., mian. 15 kwietnia 1730 r. (Sig. 22, f. 30); rezygnował 1735 r.

8. *Poniński Antoni* h. Łodzia, Instygator Kor., Starosta piotrkowski, mian. 31 grudnia 1735 r. (Sig. 26, f. 6); postąpił na województwo poznańskie w r. 1738.

9. *Rzewuski Seweryn* h. Krzywda, Podczaszy Kor., m. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79), został Wojewodą wołyńskim w r. 1750.

10. *Siemiński*........ h. Dąbrowa? w r. 1761 Poseł na sejm z województwa bełzkiego (Kur. Warsz. Nr. 18); † 1763 r. (Suppl. do Wiad. Warsz. nr. 102).

11. *Kossowski Antoni* h. Abdank, w r. 1764 (Vol. Leg. VII, 343); postąpił na Sekretarza Kor. w r. 1764.

12. *Małachowski Jacek*, h. Nałęcz, Podstoli Kor. Starosta piotrkowski, mian. 22 grudnia 1764 r. (Sig. 31, f. 2); postąpił na Podkanclerstwo Kor. w r. 1780.

13. *Małachowski Stanisław* h. Nałęcz, Starosta sandecki, mian. 23 listopada 1780 r. (Sig. 36, f. 1); rezygnował w r. 1792.

14. *Małachowski Jan Nepomucen* h. Nałęcz, Starosta opoczyński, mian. 1 sierpnia 1792 r. (Sig. 37, f. 151).

Referendarze Koronni Duchowni.

1. *Szaniawski Konstanty* h. Junosza, Scholastyk wileński. Kanonik warmiński, Rejent kancellaryi kor., Opat koprzywnicki, mian. 29 listopada 1703 r. (Sig. 16, f. 109).

2. *Pokrzywnicki Jan*, ... już w r. 1703; został Arcybiskupem lwowskim w r. 1709.

3. *Szembek Krzysztof* h. własnego, Archidyakon poznański, mian. 10 listopada 1709 r. (Sig. 17, f. 31); † 1717 roku.

4. *Kretkowski Felix* h. Dołęga, proboszcz katedralny gnieźnieński, mian. 22 grudnia 1717 r. (Sig. 19 f. 82); potém Biskup, Nominat chełmiński, ustąpił z referendaryi 1722 r.

5. *Rozdrażewski Antoni* h. Doliwa, Opat lubiński, mian. 19 grudnia 1722 r. (Sig. 20, f. 69); postąpił na Sekretarza W. Kor. w r. 1728.

6. *Załuski Andrzej* h. Junosza, Archidyakon pułtuski, Kanonik katedralny pułtuski, mian. 19 czerwca 1728 r. (Sig. 22, f. 2).

7. *Podoski Jan Gabryel* h. Junosza, syn Mikołaja Wojewody płockiego, został Arcybiskupem gnieźnieńskim 1767 roku.

8. *Radziwiłł Mikołaj Antoni* h. Trąby, Kanonik katedr. wileński, mian. 21 września 1767 r. (Sig. 30, f. 159); postąpił na Sekretarza W. Kor.

9. *Lipski Michał* h. Grabie? Pisarz Wiel. Kor. mian. 12 sierpnia 1773 r. (Sig. 32, f. 221); postąpił na Sekretarza Wiel. Kor. w r. 1778 r.

10. *Garnysz Maciej* herbu Poraj, Biskup lorandański, Sufragan pomorski, mian. 4 maja 1778 r. (Sig. 34, f. 69); postąpił na biskupstwo chełmskie w r. 1781.

11. *Gorzeński Tymoteusz* h. Nałęcz, Kanonik krakowski i poznański, mian. 31 grudnia 1781 r. (Sig. 35, f. 61); został Biskupem smoleńskim w r. 1790.

12. *Sołtyk Michał* h. własnego, Dziekan katedralny krakowski, mian. 5 czerwca 1790 r. (Sig. 38, f. 110).

Sekretarze Wielcy Koronni Duchowni.

(Supremi Regni Secretarii).

1. *Szembek Ludwik ze Słupowa* h. własnego, Kanonik krakowski i warmiński; † w maju 1710 r. (Sig. 17, f. 141).

2. *Szembek Jan Krzysztof* h. własnego, brat poprzedzającego, Kanonik krakowski, mian. 3 czerwca 1710 r.

(Sig. 17, f. 154); w r. 1712 został Biskupem chełmskim; po nim zapewnie

3. *Fredro* . . . . . . h. Bończa (Secret. Major Regni), który w r. 1717 postąpił na biskupstwo chełmskie.

4. *Szaniawski*. . . . . . . h. Junosza, Scholastyk wileński, mian. 22 grudnia 1717 r. (Sig. 19, f. 82).

5. *Rozdrażewski Antoni* h Doliwa, Referendarz Kor. został Sekretarzem w r. 1728 przed 19 czerwca.

6. *Poniatowski Michał* h. Ciołek, postąpił na biskupstwo płockie w r. 1773.

7. *Radziwiłł Mikołaj Antoni* h. Trąby, Referendarz Kor., mian. 12 sierpnia 1773 r. (Sig. 32, f. 221); † 1778 r.

8. *Lipski Michał* h. Grabie, Referendarz Kor., mian. 4 maja 1778 r. (Sig. 34, f. 69); rezygnował w r. 1779.

9. *Sołtyk Kajetan* h. własnego, mian. 1 czerwca 1779 r. (Sig. 34, f. 130); 1791 Kanonik krak. (K. P.)

Sekretarze Wielcy Koronni Świeccy.

1. *Kossowski Antoni* h. Abdank, Referendarz Kor., m. 22 grudnia 1764 r. (Sig. 31, f. 2); † 1771 r.

2. *Ogrodzki Hyacynt* herbu. . . . . , Pisarz W. Kor., m. 7 czerwca 1771 r. (Sig. 32, f. 129); † 1780 r.

3. *Małachowski Antoni* h. Nałęcz, Pisarz Wielki Kor., mian. 31 maja 1780 r. (Sig. 35, f. 5); postąpił na województwo mazowieckie w r. 1784.

4. *Granowski Michał* h. Leliwa, Pisarz Wiel. Kor., mian. 3 sierpnia 1784 r. (Sig. 35, f. 191).

Stolnicy Wielcy Koronni.

(Dapiferi Regni).

1. *Wapowski Konstanty* h. Nieczuja; † 1703 r.

2. *Tarło Adam* z Czekarzewicz h. Topor, Starosta stężycki, mian. 15 czerwca 1703 r. (Sig. 16, f. 61); postąpił na województwo lubelskie w r. 1706.

3. *Szembek Franciszek* ze Słupowa h. własnego, Chorąży Nadw. Kor., mian. 13 kwietnia 1706 r. (Sig. 16, fol. 226); † 1712 r.

4. *Szembek Aleksander Kazimierz* h. własnego, Starosta lelowski i radomskowski, mian. 18 października 1712 r. (Sig. 18, f. 9); wziął zarazem starostwo bieckie, postąpił na województwo sieradzkie w r. 1729.

5. *Mycielski Józef* h. Dołęga, mian. 11 sierpnia 1729 r. (Sig. 22 f. 22); † 1734 r.

6. *Małachowski Jan* h. Nałęcz, Starosta opoczyński, m. 27 lipca 1734 r. (Sig. 24, fol. 15); postąpił na Podkanclerstwo Kor. w r. 1735.

7. *Męciński Jan* z Kurozwęk h. Poraj, Starosta wieluński, mian. 26 listopada 1735 r. (Sig. 25, f. 12); † 1738 r.

8. *Humiecki Ignacy* h. Junosza, Starosta bracławski, mian. 17 grudnia 1738 r. (Sig. 26, f. 79); † 1752.

9. *Moszyński August* h. Nałęcz, Starosta inowłodzki, m. d. 6 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 282), rezygnował w r. 1775, a † 1786.

10. *Olizar Franciszek Kajetan Wołczkiewicz* h. Radwan, Kawaler Orła Białego i św. Stanisława. mian. d. 28 stycznia 1775 r. (Sigil. 32, f. 322), rezygnował w r. 1784 (Ob. T. II, 287 Monografii).

11. *Pruszyński Antoni* h. Rawa, mian(d. . . . . . 1784 (Sig. 35, f. 181). Ostatni.

Strażnicy Wielcy Koronni.

(Supremi Vigiliarum vel Excubiarum Regni Praefecti).

1. *Potocki Stefan* h. Pilawa, Łowczy Kor., mian. 15 września 1697 r. (Sig. 15, fol. 4); postąpił na województwo bełzkie 1720 r.

2. *Potocki Józef* h. Pilawa, Starosta bełzki, mian. 23 lutego 1720 r. (Sig. 19, f. 221); † 1724 r.

3. *Brzuchowski Józef* z Dziembowa herbu Pomian, Starosta owrucki, Pułkownik J. K. M., mian. 26 marca 1724 r. (Sig. 20, f. 97); † 1729 r.

4. *Sierakowski Józef* herbu Ogon, Starosta żytomirski, mian. 15 kwietnia 1730 r. (Sig. 22, f. 30).

5. *Lubomirski Antoni* h. Szreniawa, Wojewodzic czerniechowski, mian. 17 lipca 1748 r. (Kuryer Polski); postąpił na województwo lubelskie 1752 r.

6. *Lubomirski Stanisław* h. Szreniawa, Wojewodzic czerniechowski, mian. 7 czerwca 1752 r. (Sig. 28, f. 290); postąpił na Marszałka W. Kor. w r. 1766.

7. *Czacki Franciszek* h. Swinki, Starosta nowogrodzki, mian. 15 października 1766 r. (Sig. 31, f. 91); † 1787 r.

8. *Sanguszko Xiążę Janusz* h. Pogonia, Starosta krzemieniecki, mian. 17 lutego 1787 r. (Sig. 37, f. 8).

WYKAZ RODZIN SENATORSKICH

z XVIII^go wieku.

Razem rodzin 406 mających senatorów świeckich w XVIII wieku.

SPIS RZECZY

CZĘŚCI III.

Kasztelanowie.

Wojewodowie.

Dygnitarze koronni.

III.

DODATEK.

Str. 5. Brzezińskim Kasztelanem po *Grabskim* był * *Łętkowski Dominik*, h. Jastrzębiec, po którego śmierci * *Walewski Józef* Stolnik Inowłodzki, mianowanym został d. 15 kwietnia 1730 r. (Sigil. 22 f. 33).

Str. 7. Kasztelanią Chełmińską *Konopacki* wziął *nie* po *Czapskim* (jak to mylnie w jego nominacyi), ale po *Przebendowskim Janie Jerzym*, Staroście Mirachowskim, posuniętym na Województwo Malborgskie, na sejmie Pacificationis 1699 r. (Cfr. *Vol. Leg.* VI, 38, 74).

Str. 13. Gdańskim Kasztelanem *Kruszyński* został przed 19 listopada 1709 r., jak to widać z aktu w *Sigil.* 17 f. 55.

Str. 15. Ostatni Kasztelan Gostyński *Lasocki*, został w roku 1794 Wojewodą Ciechanowskim (Gaz. Kraj. z d. 11 marca 1794 r.).

Str. 23. Przerembski Stefan, umarł r. 1724 (nie 1705).

Str. 25. Kasztelan Krzywiński *Krąkowski*, miał drugie imię *Wojciech*, i był též Starostą Obornickim (1699, *Vol. Leg.* VI, 38).

Str. 27. Lendzkim kasztelanem po *Rogalińskim*, według Gazety Warsz. z dnia 26 czerwca 1776 r. (Nr. 51), został jakiś *Gurowski.*

Str. 32. Szydłowski Kasztelan Mazowiecki, postąpił na województwo Płockie 1779 r. (*Sigil.* 34 f. 118), a kasztelanią wziął po nim *Podoski* Kasztelan Ciechanowski, mianowany przed 24 lutego 1779 r. (Sigil. i Gaz. Warsz. Nr. 16).

Str. 47. Kasztelan Rogoziński *Kwilecki*, mianowanym został przed d. 19 listopada 1785 r. (Suppl. do Gazety Warsz. Nr. 93).

Str. 51. Sobolewski Kasztelan Warszawski za Targowicy, został Wojewodą Warszawskim 11 marca 1794, a kasztelanią po nim otrzymał tegoż dnia *Dębiński*, Starosta Wałecki (Gaz. Kraj. Nr. 229).